

විනයපිටකෙ ද්වේමාතිකාපාළි

ධම්මවිචය

පටුන

පටුන	
භික්ෂුපාතිමොක්ඛපාළි	1
නිදානුද්දෙසො	1
පාරාජිකකණ්ඩො	96
1. පට්ඨපාරාජිකවණ්ණනා	96
2. දුතියපාරාජිකවණ්ණනා	105
3. තතියපාරාජිකවණ්ණනා	110
4. චතුත්ථපාරාජිකවණ්ණනා	112
සඨසාදිසෙසකණ්ඩො	115
1. සුක්කච්ඡිසට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා	115
2. කායසංසග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා	116
3. දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදවණ්ණනා	117
4. අත්තකාමසික්ඛාපදවණ්ණනා	118
5. සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා	118
6. කුටිකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	120
7. විහාරකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	122
8. දුට්ඨදොසසික්ඛාපදවණ්ණනා	122
9. අඤ්ඤභාගියසික්ඛාපදවණ්ණනා	125
10. සඨසහෙදසික්ඛාපදවණ්ණනා	126
11. හෙදානුවත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා	127
12. දුබ්බවසික්ඛාපදවණ්ණනා	127
13. කුලදුසකසික්ඛාපදවණ්ණනා	128
අනියතකණ්ඩො	133
1. පට්ඨමානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා	133
2. දුතියානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා	134
නිස්සග්ගියකණ්ඩො	135
1. චීවරචග්ගො	135
1. කටීනසික්ඛාපදවණ්ණනා	135

2. උදොසිතසික්ඛාපදවණ්ණනා	140
3. අකාලවීරසික්ඛාපදවණ්ණනා	141
4. පුරාණවීරසික්ඛාපදවණ්ණනා	144
5. වීරජපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා	145
6. අඤ්ඤාතකච්ඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා	146
7. තතුත්තරිසික්ඛාපදවණ්ණනා	147
8. උපක්ඛට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා	148
9. දුතියඋපක්ඛට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා	149
10. රාජසික්ඛාපදවණ්ණනා	149
2. එළකලොමවග්ගො	151
1. කොසියසික්ඛාපදවණ්ණනා	151
2. සුද්ධකාළකසික්ඛාපදවණ්ණනා	152
3. ද්වේභාගසික්ඛාපදවණ්ණනා	152
4. ඡබ්බස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා	152
5. නිසීදනසික්ඛාපදවණ්ණනා	153
6. එළකලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා	153
7. එළකලොමධොවාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	154
8. ජාතරූපසික්ඛාපදවණ්ණනා	154
9. රූපියසංචොභාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	155
10. කයවික්කයසික්ඛාපදවණ්ණනා	155
3. පත්තවග්ගො	156
1. පත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා	156
2. ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා	157
3. භෙසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා	158
4. වස්සිකසාට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා	160
5. වීරඅච්ඡින්නසික්ඛාපදවණ්ණනා	161
6. සුත්තච්ඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා	161
7. මහාපෙසකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	162
8. අච්චෙකවීරසික්ඛාපදවණ්ණනා	163
9. සාසඬකසික්ඛාපදවණ්ණනා	164

10. පරිණතසික්ඛාපදවණ්ණනා	165
පාවිත්තියකණ්ඩො.....	166
1. මුසාවාදවග්ගො.....	166
1. මුසාවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා	166
2. ඔමසවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	166
3. පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	167
4. පදසොධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	167
5. පඨමසහසෙය්‍යාසික්ඛාපදවණ්ණනා	168
6. දුතියසහසෙය්‍යාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	169
7. ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	169
8. භූතාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	170
9. දුට්ඨල්ලාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා	170
10. පථවීඛණනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	171
2. භූතගාමවග්ගො	172
1. භූතගාමසික්ඛාපදවණ්ණනා	172
2. අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදවණ්ණනා	173
3. උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා	174
4. පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	174
5. දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා	176
6. අනුපබ්ඡ්ඡසික්ඛාපදවණ්ණනා	177
7. නික්කඩ්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	178
8. වෙහාසකුට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	179
9. මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	179
10. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා	181
3. ඔවාදවග්ගො	181
1. ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	181
2. අත්ථඩගතසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	182
3. භික්ඛුනුපස්සයසික්ඛාපදවණ්ණනා	182
4. ආමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා	183
5. විවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	183

6. විවරසිඛ්ඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	183
7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා	184
8. නාචාභිරුහනසික්ඛාපදවණ්ණනා	185
9. පරිපාචිතසික්ඛාපදවණ්ණනා	185
10. රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	186
4. භොජනවග්ගො	186
1. ආවසංසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	186
2. ගණභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා	187
3. පරම්පරභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා	188
4. කාණමාතාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	188
5. පඨමපචාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	189
6. දුතියපචාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා	193
7. විකාලභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා	194
8. සන්තිධිකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා	194
9. පණිතභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	196
10. දන්තපොතසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	197
5. අවෙලකවග්ගො	200
1. අවෙලකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	200
2. උය්‍යාජනසික්ඛාපදවණ්ණනා	200
3. සභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා	201
6. චාරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා	201
7. මහානාමසික්ඛාපදවණ්ණනා	202
8. උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	203
9. සෙනාචාසසික්ඛාපදවණ්ණනා	203
10. උය්‍යාධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	204
6. සුරාපානවග්ගො	204
1. සුරාපානසික්ඛාපදවණ්ණනා	204
2. අඛිගුලිපතොදකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	205
3. හසධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	205
4. අනාදරියසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	206

5. හිංසාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	206
6. ජොතිසික්ඛාපදවණ්ණනා	206
7. නභානසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	207
8. දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා	207
9. විකප්පනසික්ඛාපදවණ්ණනා	208
10. අපනිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා	209
7. සප්පාණකවග්ගො	210
1. සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා	210
2. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා	210
3. උක්කොටනසික්ඛාපදවණ්ණනා	210
4. දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදවණ්ණනා	211
5. ඌනචීසතිවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	212
6. ටෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	212
7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා	213
8. අරිට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා	213
9. උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදවණ්ණනා	214
10. කණ්ටකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	214
8. සහධම්මිකවග්ගො	215
1. සහධම්මිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	215
2. විලෙඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා	215
3. මොහනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	216
4. පභාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	217
5. තලසත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා	217
6. අමුලකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	217
7. සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා	218
8. උපස්සුතිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	218
9. කම්මප්පට්ඨාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා	218
10. ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	222
11. දුබ්බලසික්ඛාපදවණ්ණනා	222
12. පරිණාමනසික්ඛාපදවණ්ණනා	226

9. රතනවග්ගො	227
1. අන්තෙපුරසික්ඛාපදවණ්ණනා	227
2. රතනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	227
3. විකාලගාමජ්ජවෙසනසික්ඛාපදවණ්ණනා	228
4. සුච්ඡරසික්ඛාපදවණ්ණනා	229
5. මඤ්චජීයසික්ඛාපදවණ්ණනා	230
6. තුලොනද්ධසික්ඛාපදවණ්ණනා	230
7. නිසිදනසික්ඛාපදවණ්ණනා	230
8. කණ්ඩුජ්ජපට්ඨජාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	231
9. වස්සිකසාට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා	231
10. නන්දසික්ඛාපදවණ්ණනා	231
පාටිදෙසනීයකණ්ඩො	232
1. පයමපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා	232
2. දුතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	232
3. තතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	233
4. චතුත්ථපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා	233
සෙබ්බකණ්ඩො	235
1. පරිමණ්ඩලසික්ඛාපදවණ්ණනා	235
2. දුතියපරිමණ්ඩලසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	236
25. උක්කුට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	239
26. පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	239
27. සක්කච්චපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	239
28. පත්තසඤ්ඤීපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා	239
29. සමසුපකපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා	239
30...පෙ....32. සමතිත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	239
33-34. සපදානසික්ඛාපදවණ්ණනා	240
35. පුපකතසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	240
36. ඔදනජ්ජපට්ඨජාදනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	240
37. සුපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා	240
38. උජ්ඣානසඤ්ඤීසික්ඛාපදවණ්ණනා	240

39. කබලසික්ඛාපදවණ්ණනා	240
40. ආලොපසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	240
41-42. අනාහටසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	240
43. සකබලසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	241
44. පිණ්ඩුක්ඛෙපකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	241
45. කබලාවච්ඡෙදකසික්ඛාපදවණ්ණනා	241
46. අවගණ්ඩකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	241
47. හත්ථනිද්ධුනකසික්ඛාපදවණ්ණනා	241
48. සිත්ථාවකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා	241
49. ජීවහානිච්ඡාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා	241
50-51. චප්පචප්පකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	241
52...පෙ....54. හත්ථනිල්ලෙහකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	241
55. සාමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	242
56. සසිත්ථකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	242
57. ඡත්තපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා	242
58-59. දණ්ඩපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා	242
60. ආචුධපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	242
61-62. පාදුකසික්ඛාපදවණ්ණනා	243
63. යානසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	243
64. සයනසික්ඛාපදවණ්ණනා	243
65. පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	243
66. වෙය්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	243
67. ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා	243
68. ඡමාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	244
69. නිවාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා	244
70. ඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා	244
71. පච්ඡතොගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	244
72. උප්පට්ඨනගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා	244
73. ඨිතොඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	244
74. හරිතෙඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	244

75. උදකෙඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	245
අධිකරණසමථවණ්ණනා.....	246
හික්ඛුනීපාතිමොක්ඛවණ්ණනා	249
පාරාජිකකණ්ඩො.....	249
සාධාරණපාරාජිකං	249
1...පෙ....4. මෙථුනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා	249
අසාධාරණපාරාජිකං.....	249
5. උඛ්භජාණුමණ්ඩලිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා	249
6. වජ්ජප්පට්ඨජාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	250
7. උක්ඛිත්තානුවත්තිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	251
8. අට්ඨවත්ථුකාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	251
සඨසාදිසෙසකණ්ඩො.....	253
1. උස්සයවාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා	253
2. වොරිචුට්ඨාපිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	254
3. එකගාමන්තරගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	254
4. උක්ඛිත්තකඛසාරණසික්ඛාපදවණ්ණනා	255
5. භොජනප්පට්ඨගහණපට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	256
6. භොජනප්පට්ඨගහණදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා	256
10. සික්ඛංපච්චාචික්ඛණසික්ඛාපදවණ්ණනා	257
11. අධිකරණකුපිතසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	257
12. පාපසමාචාරපට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	257
13. පාපසමාචාරදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා	258
14. සඨසහෙදකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	258
නිස්සග්ගියකණ්ඩො.....	261
1. පත්තසන්තිවයසික්ඛාපදවණ්ණනා	261
2. අකාලච්චරසික්ඛාපදවණ්ණනා	261
3. ච්චරපරිවත්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	261
4. අඤ්ඤවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	262
5. අඤ්ඤවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	262
6. පට්ඨසඨසිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	263

7. දුතියසඬිසිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	263
8. පයමගණිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	263
9. දුතියගණිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	263
10. පුග්ගලිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	263
11. ගරුපාචුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා	264
12. ලහුපාචුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා	264
පාවිත්තියකණ්ඩො	266
1. ලසුණුවග්ගො	266
1. ලසුණසික්ඛාපදවණ්ණනා	266
2. සම්බාධලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා	266
3. තලසාතකසික්ඛාපදවණ්ණනා	266
4. ජතුමට්ඨකසික්ඛාපදවණ්ණනා	267
5. උදකසුද්ධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා	267
6. උපතිට්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා	267
7. ආමකධඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා	268
8. පයමඋච්චාරජඩ්ඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා	268
9. දුතියඋච්චාරජඩ්ඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා	269
10. නච්චගීතසික්ඛාපදවණ්ණනා	269
2. රත්තන්ධකාරවග්ගො	270
1. රත්තන්ධකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	270
2. පට්ච්ඡන්තොකාසසික්ඛාපදවණ්ණනා	270
3. අජ්ඣේකාකාසසල්ලපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	270
4. දුතිසිකඋය්‍යාජනසික්ඛාපදවණ්ණනා	270
5. අනාපුච්ඡාපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා	271
6. අනාපුච්ඡාඅභිනිසිද්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා	271
7. අනාපුච්ඡාසන්ථරණසික්ඛාපදවණ්ණනා	271
8. පරඋජ්ඣාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා	272
9. පරඅභිසපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	272
10. රොදනසික්ඛාපදවණ්ණනා	272
3. නග්ගවග්ගො	273

1. නග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා	273
2. උදකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා	273
3. විවරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	273
4. සඬසාටිවාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	274
5. විවරසඬකමනියසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	274
6. ගණවිවරසික්ඛාපදවණ්ණනා	275
7. පටිබාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා	275
8. විවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	275
9. කාලඅතික්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා	276
10. කථිනුද්ධාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	276
4. තුවට්ටවග්ගො	277
1. එකමඤ්චතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	277
2. එකත්ථරණතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	277
3. අඵාසුකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	277
4. නඋපට්ඨාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	278
5. නික්කඩ්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	278
6. සංසට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා	278
7. අන්තොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා	279
8. තිරොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	279
9. අන්තොවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා	279
10. වාරිකනපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	279
5. චිත්තාගාරවග්ගො.....	280
1. රාජාගාරසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	280
2. ආසන්දිපරිභුඤ්ජනසික්ඛාපදවණ්ණනා	280
3. සුත්තකන්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	280
4. ගිහිවෙය්‍යාවච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා	281
5. අධිකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	281
6. භොජනදානසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	281
7. ආවසථවිවරසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	282
8. ආවසථවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	282

9. තිරච්ඡානවිජ්ජාපරියාපුණනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	283
10. තිරච්ඡානවිජ්ජාවාචනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	283
6. ආරාමවග්ගො.....	283
1. ආරාමපවිසනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	283
2. භික්ඛුඅක්කොසනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	284
3. ගණපරිභාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	284
4. පචාරිතසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	284
5. කුලමච්ඡරිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	285
6. අභික්ඛුකාචාසසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	285
7. අපචාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	286
8. ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	287
9. ඔවාදුපසඨකමනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	287
10. පසාබ්භෙජාතසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	288
7. ගබ්භිනීවග්ගො.....	288
1. ගබ්භිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	288
2. පායන්තීසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	289
3. පයමසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	289
4. දුතියසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	289
5. පයමගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	290
8. පයමසහජීවිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	290
9. නානුබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	290
10. දුතියසහජීවිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	291
8. කුමාරිභූතවග්ගො.....	291
1-2-3. පයමකුමාරිභූතාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	291
4. ඌනද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	291
5. පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	292
6. බීයනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	292
7-8. සික්ඛමානනවුට්ඨාපනපයමදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	292
9. සොකාචාසසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	293
10. අනනුඤ්ඤාතසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	293

11. පාරිවාසිකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	293
12. අනුවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	294
13. එකවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	295
9. ඡත්තුපාහනවග්ගො.....	295
1. ඡත්තුපාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා	295
2. යානසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	295
3. සඬ්ඝාණ්ණසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	295
4. ඉත්ථාලඬිකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා	296
5. ගන්ධවණ්ණකසික්ඛාපදවණ්ණනා	296
6. වාසිතකසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	296
7. හික්ඛුනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	296
11. අනාපුච්ඡාසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	297
12. පඤ්භාපුච්ඡනසික්ඛාපදවණ්ණනා	297
13. අසංකච්චිකසික්ඛාපදවණ්ණනා	297
10...පෙ....16. මුසාවාදාදිවග්ගො	298
මුසාවාදාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා	298
පාටිදෙසනීයකණ්ඩො	300
1. සප්පිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා	300
2. තෙලවිඤ්ඤාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා	300
1. පරිමණ්ඩලාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා.....	300
නිගමනකථා	301

“ධම්මා සුතා ධාතා චචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පච්චිද්ධා.”

(මහා සුඤ්ඤත සුත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤත වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - හික්බු ධම්මචිහාරි

(ජව්ව සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

ද්වේමානිකාපාළි

භික්ඛුපාතිමොක්ඛපාළි

පුබ්බකරණං-4

සම්මජ්ජනී පදිපො ව, උදකං ආසනෙන ව;
උපොසථස්ස එතානි, “පුබ්බකරණ”න්ති වුච්චති.

පුබ්බකිච්චං-5

ජන්ද, පාරිසුද්ධි, උතුක්ඛානං, භික්ඛුගණනා ව ඔවාදො;
උපොසථස්ස එතානි, “පුබ්බකිච්ච”න්ති වුච්චති.

පත්තකල්ලඅඩ්ඨගා-4

උපොසථො, යාවතිකා ව භික්ඛු කම්මජ්ජන්තා;
සභාගාපත්තියො ව න විජ්ජන්ති;
වජ්ජනියා ව පුග්ගලා තස්මිං න භොන්ති, “පත්තකල්ල”න්ති
වුච්චති.

පුබ්බකරණපුබ්බකිච්චානි සමාපෙත්වා දෙසිතාපත්තිකස්ස සමග්ගස්ස
භික්ඛුසඤ්ඤා අනුමතියා පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතුං ආරාධනං කරොම.

නිදානුද්දෙසො

සුභාතු මෙ භන්තෙ සඬ්ඝො? අජ්ජුපොසථො පන්තරසො, යදි සඬ්ඝස්ස
පත්තකල්ලං, සඬ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍ය, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍ය.

කිං සඬ්ඝස්ස පුබ්බකිච්චං? පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොචෙථ,
පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමි, තං සබ්බෙව සන්තා සාධුකං සුභොම මනසි
කරොම. යස්ස සියා ආපත්ති, සො ආවිකරෙය්‍ය, අසන්තියා ආපත්තියා
තුණ්හි භවිතබ්බං, තුණ්හිභාවෙන ඛො පනායස්මන්තෙ “පරිසුද්ධා”ති
වෙදිස්සාමි. යථා ඛො පන පච්චෙකපුට්ඨස්ස වෙය්‍යාකරණං භොති,
එවමෙවං එවරූපාය පරිසාය යාවතතියං අනුසාවිතං භොති. යො පන භික්ඛු
යාවතතියං අනුසාවියමානෙ සරමානො සන්තිං ආපත්තිං නාවිකරෙය්‍ය,
සම්පජානමුසාවාදස්ස භොති. සම්පජානමුසාවාදො ඛො පනායස්මන්තො
අන්තරායිකො ධම්මො චුත්තො භගවතා, තස්මා සරමානෙන භික්ඛුනා
ආපන්නෙන විසුද්ධාපෙක්ඛෙන සන්ති ආපත්ති ආවිකාතබ්බා, ආවිකතා
හිස්ස ථාසු භොති.

උද්දිට්ඨං ඛො ආයස්මන්තො නිදානං. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි,
කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි
පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හි,
එවමෙනං ධාරයාමිති.

නිදානං නිට්ඨිතං.

පාරාජිකුද්දෙසො

තත්ත්වමෙ චත්තාරො පාරාජිකා ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

මෙටුනධම්ම සික්ඛාපදං

1. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනං සික්ඛාසාපීචසමාපන්නො සික්ඛං
අප්පච්චක්ඛාය දුබ්බලාං අනාවිකත්වා මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය,
අන්තමසො තිරච්ඡානගතායපි, පාරාජිකො හොති අසංවාසො.

අදින්නාදානසික්ඛාපදං

2. යො පන භික්ඛු ගාමා වා අරඤ්ඤා වා අදින්නං ථෙය්‍යසඬ්ඛානං
ආදියෙය්‍ය, යථාරූපෙ අදින්නාදානෙ රාජානො චොරං ගහෙන්වා හනෙය්‍යං
වා ඛන්ධෙය්‍යං වා පබ්බාපෙය්‍යං වා චොරොසි බාලොසි මුල්ලොසි
ථෙතොසිති, තථාරූපං භික්ඛු අදින්නං ආදියමානො අයම්පි පාරාජිකො
හොති අසංවාසො.

මනුස්සවිග්ගහසික්ඛාපදං

3. යො පන භික්ඛු සඤ්චිච්ච මනුස්සවිග්ගහං ජීවිතා චොරොපෙය්‍ය,
සත්ථහාරකං වාස්ස පරියෙසෙය්‍ය, මරණචණ්ණං වා සංචණ්ණෙය්‍ය,
මරණාය වා සමාදපෙය්‍ය “අම්හො පුරිස කිං තුය්හිමිනා පාපකෙන
දුප්ඪිවිතෙන, මනං තෙ ජීවිතා සෙය්‍යො”ති, ඉති විත්තමනො
විත්තසඬ්ඛප්පො අනෙකපරියායෙන මරණචණ්ණං වා සංචණ්ණෙය්‍ය,
මරණාය වා සමාදපෙය්‍ය, අයම්පි පාරාජිකො හොති අසංවාසො.

උත්තරිමනුස්සධම්මසික්ඛාපදං

4. යො පන භික්ඛු අනභිජානං උත්තරිමනුස්සධම්මං අත්තුපනායිකං
අලමරියඤ්ඤාණදස්සනං සමුදාවරෙය්‍ය “ඉති ජානාමි, ඉති පස්සාමි”ති, තතො
අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාභීයමානො වා අසමනුග්ගාභීයමානො වා
ආපන්නො විසුද්ධාපෙක්ඛො එවං වදෙය්‍ය “අජානමෙවං ආවුසො අවචං
ජානාමි, අපස්සං පස්සාමි, තුච්ඡං මුසා විලපි”න්ති, අඤ්ඤත්‍ර අධිමානා,
අයම්පි පාරාජිකො හොති අසංවාසො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො චත්තාරො පාරාජිකා ධම්මා. යෙසං භික්ඛු අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා ආපජ්ජිත්වා න ලහති භික්ඛුහි සද්ධිං සංවාසං යථා පුරෙ, තථා පච්ඡා, පාරාජිකො හොති අසංවාසො. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හි, එවමෙතං ධාරයාමිති.

පාරාජිකං නිට්ඨිතං.

සඬ්ඝාදිසෙසුද්දෙසො

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො තෙරස සඬ්ඝාදිසෙසා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

සුක්කච්ඡස්සට්ඨිසික්ඛාපදං

1. සඤ්චෙතනිකා සුක්කච්ඡස්සට්ඨි අඤ්ඤත්ත සුපිනන්තා සඬ්ඝාදිසෙසො.

කායසංසග්ගසික්ඛාපදං

2. යො පන භික්ඛු ඔතිණ්ණො විපරිණතෙන චිත්තෙන මාතුගාමෙන සද්ධිං කායසංසග්ගං සමාපජ්ජෙය්‍ය හත්ථග්ගාහං වා චෙණ්ග්ගාහං වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඬ්ගස්ස පරාමසනං, සඬ්ඝාදිසෙසො.

දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදං

3. යො පන භික්ඛු ඔතිණ්ණො විපරිණතෙන චිත්තෙන මාතුගාමං දුට්ඨුල්ලාහි වාචාහි ඔභාසෙය්‍ය යථා තං යුචා යුචතිං මෙථුනුපසංහිතාහි, සඬ්ඝාදිසෙසො.

අත්තකාමපාරිවරියසික්ඛාපදං

4. යො පන භික්ඛු ඔතිණ්ණො විපරිණතෙන චිත්තෙන මාතුගාමස්ස සන්තිකෙ අත්තකාමපාරිවරියාය චණ්ණං භාසෙය්‍ය “එතදග්ගං හගිති පාරිවරියානං යා මාදිසං සිලවන්තං කල්‍යාණධම්මං බ්‍රහ්මචාරිං එතෙන ධම්මෙන පරිවරෙය්‍යා”ති මෙථුනුපසංහිතෙන, සඬ්ඝාදිසෙසො.

සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදං

5. යො පන භික්ඛු සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජෙය්‍ය ඉත්ථියා වා පුරිසමතිං පුරිසස්ස වා ඉත්ථිමතිං, ජායත්තෙන වා ජාරත්තෙන වා, අත්තමසො තඬ්ඛණ්ණකායපි, සඬ්ඝාදිසෙසො.

කුටිකාරසික්ඛාපදං

6. සඤ්ඤාචිකාය පන භික්ඛුනා කුටිං කාරයමානෙන අස්සාමිකං අත්තුද්දෙසං පමාණිකා කාරෙතඛ්ඛා, තත්ත්වං පමාණං, දීඝසො ද්වාදස විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියා, තිරියං සත්තන්තරා, භික්ඛු අභිනෙතඛ්ඛා චත්ථුදෙසනාය, තෙහි භික්ඛුහි චත්ථු දෙසෙතඛ්ඛං අනාරම්භං සපරික්කමනං. සාරම්භෙ චෙ භික්ඛු චත්ථුස්මිං අපරික්කමනෙ සඤ්ඤාචිකාය කුටිං කාරෙය්‍ය, භික්ඛු චා අනභිනෙය්‍ය චත්ථුදෙසනාය, පමාණං චා අතික්කාමෙය්‍ය, සඬ්ඝාදිසෙසො.

විහාරකාරසික්ඛාපදං

7. මහල්ලකං පන භික්ඛුනා විහාරං කාරයමානෙන සස්සාමිකං අත්තුද්දෙසං භික්ඛු අභිනෙතඛ්ඛා චත්ථුදෙසනාය, තෙහි භික්ඛුහි චත්ථු දෙසෙතඛ්ඛං අනාරම්භං සපරික්කමනං. සාරම්භෙ චෙ භික්ඛු චත්ථුස්මිං අපරික්කමනෙ මහල්ලකං විහාරං කාරෙය්‍ය, භික්ඛු චා අනභිනෙය්‍ය චත්ථුදෙසනාය, සඬ්ඝාදිසෙසො.

දුට්ඨදොසසික්ඛාපදං

8. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං දුට්ඨො දොසො අප්පතීතො අමුලකෙන පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය “අප්පෙව නාම නං ඉමම්භා බ්‍රහ්මචරියා චාචෙය්‍ය”න්ති, තතො අපරෙත සමයෙන සමනුග්ගාභීයමානො චා අසමනුග්ගාභීයමානො චා අමුලකඤ්ඤෙව නං අධිකරණං හොති, භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති, සඬ්ඝාදිසෙසො.

අඤ්ඤභාගියසික්ඛාපදං

9. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං දුට්ඨො දොසො අප්පතීතො අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය “අප්පෙව නාම නං ඉමම්භා බ්‍රහ්මචරියා චාචෙය්‍ය”න්ති, තතො අපරෙත සමයෙන සමනුග්ගාභීයමානො චා අසමනුග්ගාභීයමානො චා අඤ්ඤභාගියඤ්ඤෙව නං අධිකරණං හොති කොච්ඤෙසො ලෙසමත්තො උපාදිත්තො, භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති, සඬ්ඝාදිසෙසො.

සඬ්ඝහෙදසික්ඛාපදං

10. යො පන භික්ඛු සමග්ගස්ස සඬ්ඝස්ස හෙදාය පරක්කමෙය්‍ය, හෙදනසංචත්තනිකං චා අධිකරණං සමාදාය පග්ගස්ස තිට්ඨෙය්‍ය, සො භික්ඛු භික්ඛුහි ඵචමස්ස චචතීයො “මායස්මා සමග්ගස්ස සඬ්ඝස්ස හෙදාය පරක්කමී, හෙදනසංචත්තනිකං චා අධිකරණං සමාදාය පග්ගස්ස අට්ඨාසී, සමෙතායස්මා සඬ්ඝෙන, සමග්ගො හි සඬ්ඝො සම්මොදමානො

අව්වදමානො එකුද්දෙසො ඵාසු විහරති”ති, එවඤ්ච සො භික්ඛු භික්ඛුහි
 වුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍ය, සො භික්ඛු භික්ඛුහි යාවතතියං
 සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ
 සමනුභාසියමානො තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙනං කුසලං, නො චෙ
 පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, සඬ්ඝාදිසෙසො.

හෙදානුවත්තකසික්ඛාපදං

11. තස්සෙව බො පන භික්ඛුස්ස භික්ඛු හොන්ති අනුවත්තකා
 වග්ගවාදකා එකො වා ද්වෙ වා තයො වා, තෙ එවං වදෙය්‍යං.
 “මායස්මන්තො එතං භික්ඛුං කිඤ්චි අවචුත්ථ, ධම්මවාදී වෙසො භික්ඛු,
 විනයවාදී වෙසො භික්ඛු, අමභාකඤ්චෙසො භික්ඛු ඡන්දඤ්ච රුචිඤ්ච ආදාය
 වොහරති, ජානාති, නො භාසති, අමභාකම්පෙනං බමති”ති, තෙ භික්ඛු
 භික්ඛුහි එවමස්ස වචනියා “මායස්මන්තො එවං අවචුත්ථ, න වෙසො භික්ඛු
 ධම්මවාදී, න වෙසො භික්ඛු විනයවාදී, මායස්මන්තානම්පි සඬ්ඝහෙදො
 රුචිචිත්ථ, සමෙතායස්මන්තානං සඬ්ඝෙන, සමග්ගො හි සඬ්ඝො
 සම්මොදමානො අව්වදමානො එකුද්දෙසො ඵාසු විහරති”ති, එවඤ්ච තෙ
 භික්ඛු භික්ඛුහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍යං, තෙ භික්ඛු භික්ඛුහි
 යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ
 සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යං, ඉච්චෙනං කුසලං, නො චෙ
 පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යං, සඬ්ඝාදිසෙසො.

දුබ්බවසික්ඛාපදං

12. භික්ඛු පනෙව දුබ්බවජාතිකො හොති උද්දෙසපරියාපන්තෙසු
 සික්ඛාපදෙසු භික්ඛුහි සහධම්මිකං වුච්චමානො අත්තානං අවචනියං කරොති
 “මා මං ආයස්මන්තො කිඤ්චි අවචුත්ථ කල්‍යාණං වා පාපකං වා,
 අහම්පායස්මන්තෙ න කිඤ්චි වක්ඛාමි කල්‍යාණං වා පාපකං වා,
 විරමථායස්මන්තො මම වචනායා”ති, සො භික්ඛු භික්ඛුහි එවමස්ස
 වචනියො “මායස්මා අත්තානං අවචනියං අකාසි, වචනියමෙවායස්මා
 අත්තානං කරොතු, ආයස්මාපි භික්ඛු වදතු සහධම්මෙන, භික්ඛුපි
 ආයස්මන්තං වක්ඛන්ති සහධම්මෙන, එවං සංවද්ධා හි තස්ස භගවතො
 පරිසා යදිදං අඤ්ඤමඤ්ඤවචනෙන අඤ්ඤමඤ්ඤවුට්ඨාපනෙනා”ති,
 එවඤ්ච සො භික්ඛු භික්ඛුහි වුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍ය, සො භික්ඛු
 භික්ඛුහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගාය,
 යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානො තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙනං කුසලං,
 නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, සඬ්ඝාදිසෙසො.

කුලදුසකසික්ඛාපදං

13. භික්ඛු පනෙව අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති
 කුලදුසකො පාපසමාවාරො, තස්ස බො පාපකා සමාවාරා දිස්සන්ති වෙව

සුය්‍යන්ති ව, කුලානි ව තෙන දුට්ඨානි දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, සො භික්ඛු භික්ඛුහි එවමස්ස වචනියො “ආයස්මා බො කුලද්වසකො පාපසමාවාරො, ආයස්මතො බො පාපකා සමාවාරා දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, කුලානි වායස්මතා දුට්ඨානි දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, පක්කමතායස්මා ඉමම්හා ආවාසා, අලං තෙ ඉධ වාසෙනා”ති, එවඤ්ච සො භික්ඛු භික්ඛුහි වුච්චමානො තෙ භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය “ඡන්දගාමීනො ව භික්ඛු, දොසගාමීනො ව භික්ඛු, මොහගාමීනො ව භික්ඛු, භයගාමීනො ව භික්ඛු තාදිසිකාය ආපත්තියා එකච්චං පබ්බාපෙන්නි, එකච්චං න පබ්බාපෙන්නි”ති, සො භික්ඛු භික්ඛුහි එවමස්ස වචනියො “මායස්මා එවං අවච, න ව භික්ඛු ඡන්දගාමීනො, න ව භික්ඛු දොසගාමීනො, න ව භික්ඛු මොහගාමීනො, න ව භික්ඛු භයගාමීනො, ආයස්මා බො කුලද්වසකො පාපසමාවාරො, ආයස්මතො බො පාපකා සමාවාරා දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, කුලානි වායස්මතා දුට්ඨානි දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, පක්කමතායස්මා ඉමම්හා ආවාසා, අලං තෙ ඉධ වාසෙනා”ති, එවඤ්ච සො භික්ඛු භික්ඛුහි වුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍ය, සො භික්ඛු භික්ඛුහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගය, යාවතතියඤ්ථෙව සමනුභාසියමානො තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො වෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, සඬ්ඝාදිසෙසො.

උද්දිට්ඨා බො ආයස්මන්තො තෙරස සඬ්ඝාදිසෙසා ධම්මා නව පඨමාපත්තිකා, චත්තාරො යාවතතියකා. යෙසං භික්ඛු අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා ආපජ්ජිත්වා යාවතීහං ජානං පටිච්ඡාදෙති, තාවතීහං තෙන භික්ඛුනා අකාමා පරිවත්ථබ්බං. පරිවුත්ථපරිවාසෙන භික්ඛුනා උත්තරි ඡාරත්තං භික්ඛුමානත්තාය පටිපජ්ජිතබ්බං, විණ්ණමානත්තො භික්ඛු යත්ථ සියා වීසතිගණො භික්ඛුසඬ්ඝො, තත්ථ සො භික්ඛු අබ්භෙතබ්බො. එකෙනපි වෙ උගතො වීසතිගණො භික්ඛුසඬ්ඝො තං භික්ඛුං අබ්භෙය්‍ය, සො ව භික්ඛු අනබ්භිතො, තෙ ව භික්ඛු ගාරය්‍හා, අයං තත්ථ සාමීචි. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමිති.

සඬ්ඝාදිසෙසො නිට්ඨිතො.

අනියතුද්දෙසො

ඉමෙ බො පනායස්මන්තො ද්වෙ අනියතා ධම්මා

උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පඨමඅනියතසික්ඛාපදං

1. යො පන භික්ඛු මාතුගාමෙන සද්ධිං එකො එකාය රහො පටිච්ඡන්තො ආසනෙ අලංකම්මනියෙ නිසජ්ජං කජ්ජෙය්‍ය, තමෙතං සද්ධෙය්‍යවචසා

උපාසිකා දිස්වා තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන වදෙය්‍ය පාරාජිකෙන වා සඬ්ඝාදිසෙසෙන වා පාවිත්තියෙන වා, නිසජ්ජං භික්ඛු පටිජානමානො තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන කාරෙතඛ්ඛො පාරාජිකෙන වා සඬ්ඝාදිසෙසෙන වා පාවිත්තියෙන වා, යෙන වා සා සද්ධෙය්‍යවචසා උපාසිකා වදෙය්‍ය, තෙන සො භික්ඛු කාරෙතඛ්ඛො, අයං ධම්මො අනියතො.

දුතියඅනියතසික්ඛාපදං

2. න හෙව ඛො පන පටිච්ඡන්තං ආසනං හොති නාලංකම්මනියං, අලඤ්ච ඛො හොති මාතුගාමං දුට්ඨුල්ලාහි වාචාහි ඔභාසිතුං, යො පන භික්ඛු තථාරූපෙ ආසනෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං එකො එකාය රහො නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, තමෙනං සද්ධෙය්‍යවචසා උපාසිකා දිස්වා ද්විත්තං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන වදෙය්‍ය සඬ්ඝාදිසෙසෙන වා පාවිත්තියෙන වා, නිසජ්ජං භික්ඛු පටිජානමානො ද්විත්තං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන කාරෙතඛ්ඛො සඬ්ඝාදිසෙසෙන වා පාවිත්තියෙන වා, යෙන වා සා සද්ධෙය්‍යවචසා උපාසිකා වදෙය්‍ය, තෙන සො භික්ඛු කාරෙතඛ්ඛො, අයම්පි ධම්මො අනියතො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො ද්වේ අනියතා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හි, එවමෙනං ධාරයාමිති.

අනියතො නිට්ඨිතො.

නිස්සග්ගියපාවිත්තියා

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො තිංස නිස්සග්ගියා පාවිත්තියා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

කථිතසික්ඛාපදං

1. නිට්ඨිතච්චරස්මිං භික්ඛුනා උඛ්භතස්මිං කථිතෙ දසාහපරමං අතිරෙකච්චරං ධාරෙතඛ්ඛං, තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

උදොසිතසික්ඛාපදං

2. නිට්ඨිතච්චරස්මිං භික්ඛුනා උඛ්භතස්මිං කථිතෙ එකරත්තම්පි වෙ භික්ඛු තිච්චරෙන විජ්ජවසෙය්‍ය, අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

අකාලච්චරසික්ඛාපදං

3. නිට්ඨිතච්චරස්මිං භික්ඛුනා උබ්භතස්මිං කථිනෙ භික්ඛුනො පනෙව අකාලච්චරං උප්පජ්ජෙය්‍ය, ආකඨබ්බානෙන භික්ඛුනා පටිග්ගහෙතබ්බං, පටිග්ගහෙත්වා බිජ්ජමෙව කාරෙතබ්බං, නො වස්ස පාරිපුරි, මාසපරමං තෙන භික්ඛුනා තං ච්චරං නික්ඛිපිතබ්බං උභතස්ස පාරිපුරියා සතියා පච්චාසාය. තතො වෙ උත්තරි නික්ඛිපෙය්‍ය සතියාපි පච්චාසාය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පුරාණච්චරසික්ඛාපදං

4. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා පුරාණච්චරං ධොවාපෙය්‍ය වා රජාපෙය්‍ය වා ආකොටාපෙය්‍ය වා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

ච්චරපටිග්ගහණසික්ඛාපදං

5. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා හත්ථතො ච්චරං පටිග්ගණ්ඨෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර පාරිවත්තකා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

අඤ්ඤාතකච්ඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

6. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතකං ගහපතී වා ගහපතානී වා ච්චරං විඤ්ඤාපෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර සමයා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො, අච්ඡින්නච්චරො වා හොති භික්ඛු, නට්ඨච්චරො වා, අයං තත්ථ සමයො.

තතුත්තරිසික්ඛාපදං

7. තඤ්චෙව අඤ්ඤාතකො ගහපතී වා ගහපතානී වා බහුභි ච්චරෙභි අභිහට්ඨං පචාරෙය්‍ය, සන්තරුත්තරපරමං තෙන භික්ඛුනා තතො ච්චරං සාදිතබ්බං. තතො වෙ උත්තරි සාදියෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පයමඋපක්ඛට්ඨසික්ඛාපදං

8. භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්ස අඤ්ඤාතකස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතානියා වා ච්චරචෙතාපන්නං උපක්ඛට්ඨං හොති “ඉමිනා ච්චරචෙතාපන්නෙන ච්චරං චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුං ච්චරෙන අච්ඡාදෙස්සාමි”ති, තත්‍ර වෙ සො භික්ඛු පුබ්බෙ අප්පචාරිතො උපසඬකමිත්වා ච්චරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය “සාධු වත මං ආයස්මා ඉමිනා ච්චරචෙතාපන්නෙන ඵ්චරුපං වා ඵ්චරුපං වා ච්චරං චෙතාපෙත්වා අච්ඡාදෙහි”ති කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

දුතියඋපක්ඛට්ඨසික්ඛාපදං

9. භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්ස උභින්නං අඤ්ඤාතකානං ගහපතීනං වා ගහපතානීනං වා පච්චෙකච්චරචෙතාපන්නානි උපක්ඛට්ඨානි හොත්ති

“ඉමෙහි මයං පච්චෙකච්චරචෙතාපන්නෙහි පච්චෙකච්චරානි චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුං චීවරෙහි අච්ඡාදෙස්සාමා”ති, තත්‍ර චෙ සො භික්ඛු පුබ්බෙ අප්පචාරිතො උපසඬකමිත්වා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය “සාධු චත මං ආයස්මන්තො ඉමෙහි පච්චෙකච්චරචෙතාපන්නෙහි එවරුපං වා එවරුපං වා චීවරං චෙතාපෙත්වා අච්ඡාදෙථ උභොව සන්නා එකෙනා”ති කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

රාජසික්ඛාපදං

10. භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්ස රාජා වා රාජභොග්ගො වා බ්‍රාහ්මණො වා ගහපතිකො වා දුතෙන චීවරචෙතාපන්නං පහිණෙය්‍ය “ඉමිනා චීවරචෙතාපන්නෙන චීවරං චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුං චීවරෙන අච්ඡාදෙහි”ති. සො චෙ දුතො තං භික්ඛුං උපසඬකමිත්වා එවං වදෙය්‍ය “ඉදං බො, හන්තෙ, ආයස්මන්තං උද්දිස්ස චීවරචෙතාපන්නං ආහන්තං, පටිග්ගණ්හාතු ආයස්මා චීවරචෙතාපන්න”න්ති. තෙන භික්ඛුනා සො දුතො එවමස්ස වචනියො “න බො මයං, ආවුසො, චීවරචෙතාපන්නං පටිග්ගණ්හාම, චීවරඤ්ච බො මයං පටිග්ගණ්හාම කාලෙන කප්පිය”න්ති. සො චෙ දුතො තං භික්ඛුං එවං වදෙය්‍ය “අත්ථි පනායස්මතො කොචි වෙය්‍යාවච්චකරො”ති. චීවරත්ථිකෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා වෙය්‍යාවච්චකරො නිද්දිසිතබ්බො ආරාමිකො වා උපාසකො වා “එසො බො, ආවුසො, භික්ඛුනං වෙය්‍යාවච්චකරො”ති. සො චෙ දුතො තං වෙය්‍යාවච්චකරං සඤ්ඤාපෙත්වා තං භික්ඛුං උපසඬකමිත්වා එවං වදෙය්‍ය “යං බො, හන්තෙ, ආයස්මා වෙය්‍යාවච්චකරං නිද්දිසි, සඤ්ඤත්තො සො මයා, උපසඬකමනායස්මා කාලෙන, චීවරෙන තං අච්ඡාදෙස්සති”ති. චීවරත්ථිකෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා වෙය්‍යාවච්චකරො උපසඬකමිත්වා ද්වත්තික්ඛත්තුං වොදෙතබ්බො සාරෙතබ්බො “අත්ථො මෙ, ආවුසො, චීවරෙනා”ති, ද්වත්තික්ඛත්තුං වොදයමානො සාරයමානො තං චීවරං අභිනිජ්ජාදෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ අභිනිජ්ජාදෙය්‍ය, චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හිභූතෙන උද්දිස්ස යාතබ්බං, චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හිභූතො උද්දිස්ස තිට්ඨමානො තං චීවරං අභිනිජ්ජාදෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, තතො චෙ උත්තරි වායමමානො තං චීවරං අභිනිජ්ජාදෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං. නො චෙ අභිනිජ්ජාදෙය්‍ය, යතස්ස චීවරචෙතාපන්නං ආහන්තං, තත්ථ සාමං වා ගන්තබ්බං, දුතො වා පාහෙතබ්බො “යං බො තුම්හෙ ආයස්මන්තො භික්ඛුං උද්දිස්ස චීවරචෙතාපන්නං පහිණිත්ථ, න තං තස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චි අත්ථං අනුභොති, යුඤ්ජන්තායස්මන්තො සකං, මා වො සකං විනස්සා”ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

කථිතවග්ගො පයමො.

කොසියසික්ඛාපදං

11. යො පන භික්ඛු කොසියමිස්සකං සන්ථනං කාරාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

සුද්ධකාලකසික්ඛාපදං

12. යො පන භික්ඛු සුද්ධකාලකානං ඵලකලොමානං සන්ථනං කාරාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

ද්වේභාගසික්ඛාපදං

13. නවං පන භික්ඛුනා සන්ථනං කාරයමානෙන ද්වේ භාගා සුද්ධකාලකානං ඵලකලොමානං ආදාතබ්බා, තතියං ඔදාතානං, චතුත්ථං ගොවරියානං. අනාදා වෙ භික්ඛු ද්වේ භාගෙ සුද්ධකාලකානං ඵලකලොමානං, තතියං ඔදාතානං, චතුත්ථං ගොවරියානං, නවං සන්ථනං කාරාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

ජබ්බස්සසික්ඛාපදං

14. නවං පන භික්ඛුනා සන්ථනං කාරාපෙත්වා ජබ්බස්සානි ධාරෙතබ්බං, ඔරෙන වෙ ඡන්තං වස්සානං තං සන්ථනං විස්සජ්ජෙත්වා වා අවිස්සජ්ජෙත්වා වා අඤ්ඤං නවං සන්ථනං කාරාපෙය්‍යා අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

නිසීදනසන්ථනසික්ඛාපදං

15. නිසීදනසන්ථනං පන භික්ඛුනා කාරයමානෙන පුරාණසන්ථනස්ස සාමන්තා සුගතවිදත්ථි ආදාතබ්බා දුබ්බණ්ණකරණාය. අනාදා වෙ භික්ඛු පුරාණසන්ථනස්ස සාමන්තා සුගතවිදත්ථි, නවං නිසීදනසන්ථනං කාරාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

ඵලකලොමසික්ඛාපදං

16. භික්ඛුනො පනෙව අද්ධානමග්ගප්පට්ඨපන්තස්ස ඵලකලොමානි උප්පජ්ජෙය්‍යුං, ආකඨ්ඛමානෙන භික්ඛුනා පටිග්ගහෙතබ්බානි, පටිග්ගහෙත්වා තියොජනපරමං සහත්ථා හරිතබ්බානි අසන්තෙ භාරකෙ. තතො වෙ උත්තරි හරෙය්‍යා, අසන්තෙපි භාරකෙ, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

ඵලකලොමධොවාපනසික්ඛාපදං

17. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා ඵලකලොමානි ධොවාපෙය්‍යා වා රජාපෙය්‍යා වා විජටාපෙය්‍යා වා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

රුපියසික්ඛාපදං

18. යො පන භික්ඛු ජාතරූපරජනං උග්ගණ්ඨෙය්‍යා වා උග්ගණ්ඨාපෙය්‍යා වා උපනික්ඛිත්තං වා සාදියෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

රූපියසංචොභාරසික්ඛාපදං

19. යො පන භික්ඛු නානප්පකාරකං රූපියසංචොභාරං සමාපජ්ජෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

කයවික්කයසික්ඛාපදං

20. යො පන භික්ඛු නානප්පකාරකං කයවික්කයං සමාපජ්ජෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

කොසියවග්ගො දුතියො.

පත්තසික්ඛාපදං

21. දසාහපරමං අතිරෙකපත්තො ධාරෙතඛිබ්බො, තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදං

22. යො පන භික්ඛු ඌනපඤ්චබන්ධනෙන පත්තෙන අඤ්ඤං නවං පත්තං චෙතාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං. තෙන භික්ඛුනා සො පත්තො භික්ඛුපරිසාය නිස්සජ්ජිතඛිබ්බො, යො ච තස්සා භික්ඛුපරිසාය පත්තපරියන්තො, සො තස්ස භික්ඛුනො පදාතඛිබ්බො “අයං තෙ භික්ඛු පත්තො යාව හෙදනාය ධාරෙතඛිබ්බො”ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

හෙසජ්ජසික්ඛාපදං

23. යානි බො පන තානි ගිලානානං භික්ඛුනං පටිසායනීයානි හෙසජ්ජානි, සෙය්‍යාටීදං – සජ්ජි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං, තානි පටිග්ගහෙත්වා සත්තාහපරමං සන්තිධිකාරකං පරිභුඤ්ජිතඛිබ්බානි, තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

වස්සිකසාට්ඨසික්ඛාපදං

24. “මාසො සෙසො ගිම්භාන”න්ති භික්ඛුනා වස්සිකසාට්ඨචීවරං පරියෙසිතඛිබ්බං, “අද්ධමාසො සෙසො ගිම්භාන”න්ති කත්වා නිවාසෙතඛිබ්බං. ඔරෙන චෙ “මාසො සෙසො ගිම්භාන”න්ති වස්සිකසාට්ඨචීවරං පරියෙසෙය්‍යා, ඔරෙන “අද්ධමාසො සෙසො ගිම්භාන”න්ති කත්වා නිවාසෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

වීවරඅවඡින්නදනසික්ඛාපදං

25. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස සාමං වීවරං දත්වා කුපිතො අනත්තමනො අවඡින්නදෙය්‍ය වා අවඡින්නදාපෙය්‍ය වා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

26. යො පන භික්ඛු සාමං සුත්තං විඤ්ඤාපෙත්වා තත්තවායෙහි වීවරං වායාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

මහාපෙසකාරසික්ඛාපදං

27. භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්ස අඤ්ඤාතකො ගහපති වා ගහපතානී වා තත්තවායෙහි වීවරං වායාපෙය්‍ය, තත්‍ර වෙ සො භික්ඛු පුබ්බෙ අප්පචාරිතො තත්තවායෙ උපසඬකමිත්වා වීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය “ඉදං බො, ආචුසො, වීවරං මං උද්දිස්ස වියාති, ආයතඤ්ච කරොථ, විත්ථතඤ්ච, අප්පිතඤ්ච, සුචිතඤ්ච, සුප්පවායිතඤ්ච, සුවිලෙඛිතඤ්ච, සුවිතච්ඡිතඤ්ච කරොථ, අප්පෙව නාම මයම්පි ආයස්මන්තානං කිඤ්චිමත්තං අනුපදජ්ජෙය්‍යාමා”ති. එවඤ්ච සො භික්ඛු වත්වා කිඤ්චිමත්තං අනුපදජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො පිණ්ඩපාතමත්තම්පි, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

අවචෙකවීවරසික්ඛාපදං

28. දසාභානාගතං කත්තිකතෙමාසිකපුණ්ණමං භික්ඛුනො පනෙව අවචෙකවීවරං උප්පජ්ජෙය්‍ය, අවචෙකං මඤ්ඤමානෙන භික්ඛුනා පටිග්ගහෙතඛ්ඛං, පටිග්ගහෙත්වා යාව වීවරකාලසමයං නික්ඛිපිතඛ්ඛං. තතො වෙ උත්තරි නික්ඛිපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

සාසඬකසික්ඛාපදං

29. උපවස්සං බො පන කත්තිකපුණ්ණමං යාති බො පන තාති ආරඤ්ඤකානි සෙනාසනානි සාසඬකසම්මතානි සප්පට්ඨයානි, තථාරූපෙසු භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරන්තො ආකඬ්ඛමානො තිණ්ණං වීවරානං අඤ්ඤතරං වීවරං අන්තරසරෙ නික්ඛිපෙය්‍ය, සියා ව තස්ස භික්ඛුනො කොවිදෙව පච්චයො තෙන වීවරෙන විප්පවාසාය, ඡාරත්තපරමං තෙන භික්ඛුනා තෙන වීවරෙන විප්පවසිතඛ්ඛං. තතො වෙ උත්තරි විප්පවසෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පරිණතසික්ඛාපදං

30. යො පන භික්ඛු ජානං සඬ්ඝිකං ලාභං පරිණතං අත්තනො පරිණාමෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පත්තවග්ගො තතියො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො තිංස නිස්සග්ගියා පාවිත්තියා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හි, එවමෙතං ධාරයාමීති.

නිස්සග්ගියපාවිත්තියා නිට්ඨිතා.

සුද්ධපාවිත්තියා

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො ද්වෙනවුති පාවිත්තියා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

මුසාවාදසික්ඛාපදං

1. සම්පජානමුසාවාදෙ පාවිත්තියං.

ඔමසවාදසික්ඛාපදං

2. ඔමසවාදෙ පාවිත්තියං.

පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදං

3. භික්ඛූපෙසුඤ්ඤෙ පාවිත්තියං.

පදසොධම්මසික්ඛාපදං

4. යො පන භික්ඛූ අනුපසම්පන්නං පදසො ධම්මං වාචෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

පඨමසහසෙය්‍යසික්ඛාපදං

5. යො පන භික්ඛූ අනුපසම්පන්නො උත්තරිදිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදං

6. යො පන භික්ඛූ මාතුගාමෙන සහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදං

7. යො පන භික්ඛූ මාතුගාමස්ස උත්තරිෂ්ප්පඤ්චවාචාහි ධම්මං දෙසෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤානා පුරිසවිග්ගහෙන, පාවිත්තියං.

භූතාරොචනසික්ඛාපදං

8. යො පන භික්ඛු අනුපසම්පන්නස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මං ආරොචෙය්‍ය, භූතස්මිං පාවිත්තියං.

දුට්ඨල්ලාරොචනසික්ඛාපදං

9. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස දුට්ඨල්ලං ආපත්තිං අනුපසම්පන්නස්ස ආරොචෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා, පාවිත්තියං.

පථවිඛණනසික්ඛාපදං

10. යො පන භික්ඛු පථවිං ඛණෙය්‍ය වා ඛණාපෙය්‍ය වා පාවිත්තියං.

මුසාවාදවග්ගො පඨමො.

භූතගාමසික්ඛාපදං

11. භූතගාමපාතබ්‍යතාය පාවිත්තියං.

අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදං

12. අඤ්ඤවාදකෙ, විභෙසකෙ පාවිත්තියං.

උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදං

13. උජ්ඣාපනකෙ, බිය්‍යනකෙ පාවිත්තියං.

පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදං

14. යො පන භික්ඛු සඬ්ඝිකං මඤ්චං වා පීඨං වා භිසිං වා කොච්ඡං වා අජ්ඣෙකාකාසෙ සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා තං පක්කමන්තො නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදං

15. යො පන භික්ඛු සඬ්ඝිකෙ විහාරෙ සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා තං පක්කමන්තො නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අනුපබ්ඡ්ඡසික්ඛාපදං

16. යො පන භික්ඛු සඬ්ඝිකෙ විහාරෙ ඡානං පුබ්බපගතං භික්ඛුං අනුපබ්ඡ පෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය “යස්ස සම්බාධො භවිස්සති, සො පක්කම්ස්සති” ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාවිත්තියං.

නික්කඨඨනසික්ඛාපදං

17. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං කුපිතො අනත්තමනො සඬ්ඝිකා විහාරා නික්කඨථෙය්‍යා වා නික්කඨඨාපෙය්‍යා වා, පාවිත්තියං.

වෙහාසකුට්ඨිස්සික්ඛාපදං

18. යො පන භික්ඛු සඬ්ඝිකෙ විහාරෙ උපරිවෙහාසකුට්ඨියා ආභව්වපාදකං මඤ්චං වා පීඨං වා අභිනිසිදෙය්‍යා වා අභිනිපජ්ජෙය්‍යා වා, පාවිත්තියං.

මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදං

19. මහල්ලකං පන භික්ඛුනා විහාරං කාරයමානෙන යාව ද්වාරකොසා අග්ගළථිට්ඨපනාය ආලොකසන්ධිපරිකම්මාය ද්වත්තිච්ඡදනස්ස පරියායං අප්පහරිතෙ යිතෙන අධිට්ඨාතබ්බං, තතො චෙ උත්තරි අප්පහරිතෙපි යිතො අධිට්ඨහෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

සප්පාණකසික්ඛාපදං

20. යො පන භික්ඛු ඡානං සප්පාණකං උදකං තිණං වා මත්තිකං වා සිඤ්චෙය්‍යා වා සිඤ්චාපෙය්‍යා වා, පාවිත්තියං.

භූතගාමවග්ගො දුතියො.

ඔවාදසික්ඛාපදං

21. යො පන භික්ඛු අසම්මනො භික්ඛුනියො ඔවදෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

අත්ථඨගතසික්ඛාපදං

22. සම්මනොපි චෙ භික්ඛු අත්ථඨගතෙ සූරියෙ භික්ඛුනියො ඔවදෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

භික්ඛුනුපස්සයසික්ඛාපදං

23. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනුපස්සයං උපසඬ්ඝමිත්වා භික්ඛුනියො ඔවදෙය්‍යා අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො, ගිලානා හොති භික්ඛුනී, අයං තත්ථ සමයො.

ආමිසසික්ඛාපදං

24. යො පන භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය “ආමිසහෙනු ටෙරා භික්ඛු භික්ඛුනියො ඔවදන්ති”ති, පාවිත්තියං.

වීචරදානසික්ඛාපදං

25. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා වීචරං දදෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර පාරිවත්තකා, පාවිත්තියං.

වීචරසිඛිඛනසික්ඛාපදං

26. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා වීචරං සිඛිඛෙය්‍ය වා සිඛිඛාපෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

සංවිධානසික්ඛාපදං

27. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො ගාමන්තරමපි අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො, සත්ථගමනියො හොති මග්ගො, සාසඪකසම්මතො, සජ්ජට්ඨයො, අයං තත්ථ සමයො.

නාවාහිරුහනසික්ඛාපදං

28. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිධාය එකං නාවං අහිරුහෙය්‍ය උද්ධංගාමිනිං වා අධොගාමිනිං වා අඤ්ඤත්‍ර තිරියං තරණාය, පාවිත්තියං.

පරිපාවිතසික්ඛාපදං

29. යො පන භික්ඛු ජානං භික්ඛුනිපරිපාවිතං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර පුඛ්බෙ ගිහිසමාරම්භා, පාවිත්තියං.

රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදං

30. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනියා සද්ධිං එකො එකාය රහො නිසජ්ජං කජ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ඔවාදවග්ගො තතියො.

ආවසථපිණ්ඩසික්ඛාපදං

31. අගිලානෙන භික්ඛුනා එකො ආවසථපිණ්ඩො භුඤ්ජිතඛ්බො. තතො වෙ උත්තරි භුඤ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ගණහොජනසික්ඛාපදං

32. ගණභොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයො පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො, ගිලානසමයො, වීචරදානසමයො, වීචරකාරසමයො, අද්ධානගමනසමයො, නාවාහිරුහනසමයො, මහාසමයො, සමණභත්තසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

පරම්පරභොජනසික්ඛාපදං

33. පරම්පරභොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයො පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො, ගිලානසමයො, වීචරදානසමයො, වීචරකාරසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

කාණමාතුසික්ඛාපදං

34. භික්ඛුං පනෙව කුලං උපගතං පූවෙහි වා මන්ථෙහි වා අභිභට්ඨං පචාරෙය්‍ය, ආකඬ්ඛමානෙන භික්ඛුනා ද්වත්තිපත්තපුරා පටිග්ගහෙතඛ්ඛා. තතො වෙ උත්තරි පටිග්ගණ්ඨෙය්‍ය, පාවිත්තියං. ද්වත්තිපත්තපුරෙ පටිග්ගහෙත්වා තතො නිහරිත්වා භික්ඛුහි සද්ධිං සංවිහජිතඛ්ඛං, අයං තත්ථ සාමීචි.

පඨමපචාරණාසික්ඛාපදං

35. යො පන භික්ඛු භුත්තාචි පචාරිතො අනතිරිත්තං බාදනීයං වා භොජනීයං වා බාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

දුතියපචාරණාසික්ඛාපදං

36. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං භුත්තාචි පචාරිතං අනතිරිත්තෙන බාදනීයෙන වා භොජනීයෙන වා අභිභට්ඨං පචාරෙය්‍ය “හන්ද භික්ඛු බාද වා භුඤ්ජ වා”ති ජානං ආසාදනාපෙක්ඛො, භුත්තස්මිං පාවිත්තියං.

විකාලභොජනසික්ඛාපදං

37. යො පන භික්ඛු විකාලෙ බාදනීයං වා භොජනීයං වා බාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

සන්තිධිකාරකසික්ඛාපදං

38. යො පන භික්ඛු සන්තිධිකාරකං බාදනීයං වා භොජනීයං වා බාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

පණ්ණිකභොජනසික්ඛාපදං

39. යානි ඛො පන තානි පණ්ණිකභොජනානි, සෙය්‍යථිදං – සජ්ජි, නවනීතං, තෙලං, මධු, ඵාණිතං, මච්ඡෙය්‍ය, මංසං, බීරං, දධි. යො පන භික්ඛු

එවරුපාති පණ්ණිනභොජනාති අගිලානො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා
භුඤ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

දන්තපොනසික්ඛාපදං

40. යො පන භික්ඛු අදින්නං මුඛද්වාරං ආහාරං ආහරෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර
උදකදන්තපොනා, පාවිත්තියං.

භොජනවග්ගො චතුත්ථො.

අවෙලකසික්ඛාපදං

41. යො පන භික්ඛු අවෙලකස්ස වා පරිබ්බාජකස්ස වා පරිබ්බාජිකාය වා
සහත්ථා බාදනීයං වා භොජනීයං වා දදෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

උයොයාජනසික්ඛාපදං

42. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං “එහාචුසො, ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය
පවිසිස්සාමා”ති තස්ස දාපෙත්වා වා අදාපෙත්වා වා උයොයාජෙය්‍ය
“ගච්ඡාචුසො, න මෙ තයා සද්ධිං කථා වා නිසජ්ජා වා ඵාසු හොති, එකකස්ස
මෙ කථා වා නිසජ්ජා වා ඵාසු හොති”ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා
අනඤ්ඤං, පාවිත්තියං.

සභොජනසික්ඛාපදං

43. යො පන භික්ඛු සභොජනෙ කුලෙ අනුපබ්ජ්ජ නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය,
පාවිත්තියං.

රහොපට්ඨිජන්තසික්ඛාපදං

44. යො පන භික්ඛු මාතුගාමෙන සද්ධිං රහො පට්ඨිජන්තො ආසනෙ
නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදං

45. යො පන භික්ඛු මාතුගාමෙන සද්ධිං එකො එකාය රහො නිසජ්ජං
කප්පෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

වාරිත්තසික්ඛාපදං

46. යො පන භික්ඛු නිමන්තිතො සහත්තො සමානො සන්තං භික්ඛුං
අනාපුච්ඡා පුරෙහත්තං වා පච්ඡාහත්තං වා කුලෙසු වාරිත්තං ආපජ්ජෙය්‍ය

අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො, වීචරදානසමයො, වීචරකාරසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

මහානාමසික්ඛාපදං

47. අභිලානෙන භික්ඛුනා චතුමාසප්පච්චයපචාරණා සාදිතඛ්ඛා අඤ්ඤත්‍ර පුනපචාරණාය, අඤ්ඤත්‍ර නිච්චපචාරණාය. තතො වෙ උත්තරි සාදියෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදං

48. යො පන භික්ඛු උය්‍යුත්තං සෙනං දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයා, පාවිත්තියං.

සෙනාවාසසික්ඛාපදං

49. සියා ච තස්ස භික්ඛුනො කොච්ඡෙව පච්චයො සෙනං ගමනාය, දිරත්තතිරත්තං තෙන භික්ඛුනා සෙනාය වසිතඛ්ඛං. තතො වෙ උත්තරි වසෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

උය්‍යොධිකසික්ඛාපදං

50. දිරත්තතිරත්තං වෙ භික්ඛු සෙනාය වසමානො උය්‍යොධිකං වා බලග්ගං වා සෙනාබ්‍යුහං වා අනීකදස්සනං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අචෙලකචග්ගො පඤ්චමො.

සුරාපානසික්ඛාපදං

51. සුරාමෙරයපානෙ පාවිත්තියං.

අඬගුලිපතොදකසික්ඛාපදං

52. අඬගුලිපතොදකෙ පාවිත්තියං.

හසධම්මසික්ඛාපදං

53. උදකෙ හසධම්මෙ පාවිත්තියං.

අනාදරියසික්ඛාපදං

54. අනාදරියෙ පාවිත්තියං.

භිංසාපනසික්ඛාපදං

55. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං භිංසාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

ජොතිසික්ඛාපදං

56. යො පන භික්ඛු අගිලානො විසිඛිඛනාපෙක්ඛො ජොතිං සමාදහෙය්‍යා වා සමාදහාපෙය්‍යා වා අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපජ්ජච්චයා, පාවිත්තියං.

නභානසික්ඛාපදං

57. යො පන භික්ඛු ඔරෙනද්ධමාසං නභායෙය්‍යා අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො “දියඬිඬො මාසො සෙසො ගිම්භාන”න්ති “චස්සානස්ස පඨමො මාසො” ඉච්චෙනෙ අඬිඬිතෙය්‍යමාසා උණ්භසමයො, පරිළාභසමයො, ගිලානසමයො, කම්මසමයො, අද්ධානගමනසමයො, වාතවුට්ඨිසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

දුඛිඛණ්ණකරණසික්ඛාපදං

58. නවං පන භික්ඛුනා වීචරලාභෙන තිණ්ණං දුඛිඛණ්ණකරණානං අඤ්ඤතරං දුඛිඛණ්ණකරණං ආදාතඛිඛං නීලං වා කද්දමං වා කාළසාමං වා. අනාදා වෙ භික්ඛු තිණ්ණං දුඛිඛණ්ණකරණානං අඤ්ඤතරං දුඛිඛණ්ණකරණං නවං වීචරං පරිභුඤ්ජෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

විකජ්ජනසික්ඛාපදං

59. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා සික්ඛමානාය වා සාමණෙරස්ස වා සාමණෙරියා වා සාමං වීචරං විකජ්ජෙත්වා අජ්ජච්චුද්ධාරණං පරිභුඤ්ජෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

අපනිධානසික්ඛාපදං

60. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස පත්තං වා වීචරං වා නිසීදනං වා සුචිසරං වා කායබන්ධනං වා අපනිධෙය්‍යා වා අපනිධාපෙය්‍යා වා අන්තමසො භසාපෙක්ඛොපි, පාවිත්තියං.

සුරාපානවග්ගො ඡට්ඨො.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදං

61. යො පන භික්ඛු සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

සජ්ජාණකසික්ඛාපදං

62. යො පන භික්ඛු ජානං සප්පාණකං උදකං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

උක්කොට්ඨසික්ඛාපදං

63. යො පන භික්ඛු ජානං යථාධම්මං නිහතාධිකරණං පුනකම්මාය උක්කොට්ඨෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදං

64. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස ජානං දුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං පටිච්ඡාදෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ඌනවිසතිවස්සසික්ඛාපදං

65. යො පන භික්ඛු ජානං ඌනවිසතිවස්සං පුග්ගලං උපසම්පාදෙය්‍ය, යො ච පුග්ගලො අනුපසම්පන්නො, තෙ ච භික්ඛු ගාරය්භා, ඉදං තස්මිං පාවිත්තියං.

ථෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදං

66. යො පන භික්ඛු ජානං ථෙය්‍යසත්ථෙන සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො ගාමන්තරම්පි, පාවිත්තියං.

සංවිධානසික්ඛාපදං

67. යො පන භික්ඛු මාතුගාමෙන සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය අන්තමසො ගාමන්තරම්පි, පාවිත්තියං.

අරිට්ඨසික්ඛාපදං

68. යො පන භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය “තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා චුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා”ති, යො භික්ඛු භික්ඛුහි එවමස්ස වචනීයො “මායස්මා එවං අවච, මා භගවන්තං අඛභාවික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අඛභක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය, අනෙකපරියායෙනාවුසො අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා චුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායායා”ති. එවඤ්ච යො භික්ඛු භික්ඛුහි චුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍ය, යො භික්ඛු භික්ඛුහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො තස්ස පටිනිස්සග්ගාය. යාවතතියඤ්චෙව සමනුභාසියමානො තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදං

69. යො පන භික්ඛු ජානං තථාචාදිනා භික්ඛුනා අකටානුධම්මෙන තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිනිස්සට්ඨෙයන සද්ධිං සම්භුඤ්ජෙය්‍ය වා, සංවසෙය්‍ය වා, සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

කණ්ටකසික්ඛාපදං

70. සමණුද්දෙසොපි වෙ එවං වදෙය්‍ය “තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා චුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවනො නාලං අන්තරායායා”ති, සො සමණුද්දෙසො භික්ඛුහි එවමස්ස වචනීයො “මාචුසො, සමණුද්දෙස එවං අවච, මා භගවත්තං අබ්භාවික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය, අනෙකපරියායෙනාචුසො, සමණුද්දෙස අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා චුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවනො අන්තරායායා”ති, එවඤ්ච සො සමණුද්දෙසො භික්ඛුහි චුච්චමානො තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍ය, සො සමණුද්දෙසො භික්ඛුහි එවමස්ස වචනීයො “අප්පතග්ගෙ තෙ, ආචුසො, සමණුද්දෙස න වෙච සො භගවා සත්ථා අපදිසිතබ්බො, යම්පි චඤ්ඤෙ සමණුද්දෙසො ලහන්ති භික්ඛුහි සද්ධිං දිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං, සාපි තෙ නත්ථි, චර පිරෙ, විනස්සා”ති. යො පන භික්ඛු ජානං තථානාසිතං සමණුද්දෙසං උපලාපෙය්‍ය වා, උපට්ඨාපෙය්‍ය වා, සම්භුඤ්ජෙය්‍ය වා, සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

සප්පාණකචග්ගො සත්තමො.

සහධම්මිකසික්ඛාපදං

71. යො පන භික්ඛු භික්ඛුහි සහධම්මිකං චුච්චමානො එවං වදෙය්‍ය “න තාචාහං, ආචුසො, එතස්මිං සික්ඛාපදෙ සික්ඛිස්සාමි, යාව න අඤ්ඤං භික්ඛුං බ්‍යත්තං විනයධරං පරිපුච්ඡාමි”ති, පාවිත්තියං. සික්ඛමානෙන, භික්ඛුවෙ, භික්ඛුනා අඤ්ඤාතබ්බං පරිපුච්ඡිතබ්බං පරිපඤ්ඤිතබ්බං, අයං තත්ථ සාමිචි.

විලෙඛනසික්ඛාපදං

72. යො පන භික්ඛු පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ එවං වදෙය්‍ය “කිං පනිමෙහි මුද්දානුමුද්දකෙහි සික්ඛාපදෙහි උද්දිට්ඨෙහි, යාවදෙව කුක්කුච්චාය විහෙසාය විලෙඛාය සංවත්තන්ති”ති, සික්ඛාපදවිචණ්ණකෙ පාවිත්තියං.

මොහනසික්ඛාපදං

73. යො පන භික්ඛු අන්වද්ධමාසං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ එවං වදෙය්‍ය “ඉදානෙව බො අහං ජානාමි, අයම්පි කිර ධම්මො සුත්තාගතො සුත්තපරියාපත්තො අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡති”ති. තඤ්චෙ භික්ඛුං අඤ්ඤෙ භික්ඛු ජානෙය්‍යුං නිසිත්තපුබ්බං ඉමිනා භික්ඛුනා ද්වත්තික්ඛත්තුං

පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ, කො පන වාදො භියො, න ච තස්ස භික්ඛුනො අඤ්ඤාණකෙන මුත්ති අත්ථි, යඤ්ච තත්ථ ආපත්තිං ආපන්නො, තඤ්ච යථාධම්මො කාරෙතබ්බො, උත්තරි වස්ස මොහො ආරොපෙතබ්බො “තස්ස තෙ, ආවුසො, අලාහා, තස්ස තෙ දුල්ලද්ධං, යං ත්වං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙන සාධුකං අට්ඨිං කත්වා මනසි කරොසී”ති, ඉදං තස්මිං මොහනකෙ පාවිත්තියං.

පහාරසික්ඛාපදං

74. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස කුපිතො අනත්තමනො පහාරං දදෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

තලසත්තිකසික්ඛාපදං

75. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස කුපිතො අනත්තමනො තලසත්තිකං උග්ගිරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අමුලකසික්ඛාපදං

76. යො පන භික්ඛු භික්ඛුං අමුලකෙන සඨ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදං

77. යො පන භික්ඛු භික්ඛුස්ස සඤ්චිච්ච කුක්කුච්චං උපදගෙය්‍ය “ඉතිස්ස මුහුත්තමපි අභාසු භවිස්සති”ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාවිත්තියං.

උපස්සුතිසික්ඛාපදං

78. යො පන භික්ඛු භික්ඛුනං භණ්ඩනජාතානං කලහජාතානං විවාදාපන්නානං උපස්සුතිං තිට්ඨෙය්‍ය “යං ඉමෙ භණ්ඩස්සන්ති, තං සොස්සාමි”ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාවිත්තියං.

කම්මජපට්ඨාහනසික්ඛාපදං

79. යො පන භික්ඛු ධම්මිකානං කම්මානං ඡන්දං දත්වා පච්ඡා වීයනධම්මං ආපජ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදං

80. යො පන භික්ඛු සඨ්ඝෙ විනිච්ඡයකථාය වත්තමානාය ඡන්දං අදත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

81. යො පන භික්ඛු සමග්ගෙන සඬ්ඝෙන චීවරං දත්වා පච්ඡා
බ්බියනධම්මං ආපජ්ජෙය්‍ය “යථාසන්ථුතං භික්ඛු සඬ්ඝිකං ලාභං
පරිණාමෙත්ති”ති, පාවිත්තියං.

පරිණාමනසික්ඛාපදං

82. යො පන භික්ඛු ජානං සඬ්ඝිකං ලාභං පරිණතං පුග්ගලස්ස
පරිණාමෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

සහධම්මිකවග්ගො අට්ඨමො.

අන්තෙපුරසික්ඛාපදං

83. යො පන භික්ඛු රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාභිසිත්තස්ස
අනික්ඛන්තරාජකෙ අනිග්ගතරතනකෙ පුබ්බෙ අජ්ජපිසංවිදිතො ඉන්දබ්බිලං
අතික්කාමෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

රතනසික්ඛාපදං

84. යො පන භික්ඛු රතනං වා රතනසම්මතං වා අඤ්ඤත්‍ර අජ්ඣාරාමා
වා අජ්ඣාවසථා වා උග්ගණ්ඨෙය්‍ය වා උග්ගණ්ඨාපෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.
රතනං වා පන භික්ඛුතා රතනසම්මතං වා අජ්ඣාරාමෙ වා අජ්ඣාවසට්ඨෙ වා
උග්ගහෙත්වා වා උග්ගහාපෙත්වා වා නික්ඛිපිතබ්බං “යස්ස භවිස්සති, සො
භරිස්සති”ති, අයං තත්ථ සාමිච්ඡි.

විකාලගාමජ්ජපච්චෙසනසික්ඛාපදං

85. යො පන භික්ඛු සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡාවිකාලෙ ගාමං පවිසෙය්‍ය
අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපා අවචායිකා කරණීයා, පාවිත්තියං.

සුච්ඡරසික්ඛාපදං

86. යො පන භික්ඛු අට්ඨිමයං වා දන්තමයං වා විසාණමයං වා සුච්ඡරං
කාරාපෙය්‍ය, භෙදනකං පාවිත්තියං.

මඤ්චපීඨසික්ඛාපදං

87. නවං පන භික්ඛුතා මඤ්චං වා පීඨං වා කාරයමානෙන
අට්ඨච්ඡිගුලපාදකං කාරෙතබ්බං සුගතච්ඡිගුලෙන අඤ්ඤත්‍ර භෙට්ඨිමාය
අට්ඨියා. තං අතික්කාමයතො ඡෙදනකං පාවිත්තියං.

තුලොනද්ධසික්ඛාපදං

88. යො පන භික්ඛු මඤ්චං වා පීඨං වා තුලොනද්ධං කාරාපෙය්‍යා, උද්දාලනකං පාවිත්තියං.

නිසිදනසික්ඛාපදං

89. නිසිදනං පන භික්ඛුනා කාරයමානෙන පමාණිකං කාරෙතබ්බං, තත්ත්වං පමාණං, දීඝසො ද්වේ විදන්ථියො සුගතවිදන්ථියා, තිරියං දියඨිඨං, දසා විදන්ථී. තං අතික්කාමයතො ඡෙදනකං පාවිත්තියං.

කණ්ඩුප්පට්ඨිඡාදිසික්ඛාපදං

90. කණ්ඩුප්පට්ඨිඡාදිං පන භික්ඛුනා කාරයමානෙන පමාණිකා කාරෙතබ්බා, තත්ත්වං පමාණං, දීඝසො චතස්සො විදන්ථියො සුගතවිදන්ථියා, තිරියං ද්වේ විදන්ථියො. තං අතික්කාමයතො ඡෙදනකං පාවිත්තියං.

වස්සිකසාට්ඨිසික්ඛාපදං

91. වස්සිකසාට්ඨිකං පන භික්ඛුනා කාරයමානෙන පමාණිකා කාරෙතබ්බා, තත්ත්වං පමාණං, දීඝසො ඡ විදන්ථියො සුගතවිදන්ථියා, තිරියං අඨිඨතෙය්‍යා. තං අතික්කාමයතො ඡෙදනකං පාවිත්තියං.

නන්දසික්ඛාපදං

92. යො පන භික්ඛු සුගතච්චරප්පමාණං ච්චරං කාරාපෙය්‍යා, අතිරෙකං වා, ඡෙදනකං පාවිත්තියං. තත්ත්වං සුගතස්ස සුගතච්චරප්පමාණං, දීඝසො නව විදන්ථියො සුගතවිදන්ථියා, තිරියං ඡ විදන්ථියො, ඉදං සුගතස්ස සුගතච්චරප්පමාණන්ති.

රතනවග්ගො නවමො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො ද්වෙනවුති පාවිත්තියා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධොත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමිති.

පාවිත්තියා නිට්ඨිතා.

පාට්ඨෙසනීයා

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො චත්තාරො පාට්ඨෙසනීයා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පඨමපාට්ඨෙසනීයසික්ඛාපදං

1. යො පන භික්ඛු අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා අන්තර්සරං පට්ටියාය හත්ථතො බාදනීයං වා භොජනීයං වා සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා බාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පට්ඨෙසෙතඛ්ඛං තෙන භික්ඛුනා “ගාරය්හං, ආවුසො, ධම්මං ආපජ්ජිං අසජ්ජායං පාට්ඨෙසනීයං, තං පට්ඨෙසෙමි”ති.

දුතියපාට්ඨෙසනීයසික්ඛාපදං

2. භික්ඛු පනෙව කුලෙසු නිමන්තිතා භුඤ්ජන්ති, තත්‍ර වෙ සා භික්ඛුනී වොසාසමානරූපා යීතා භොති “ඉධ සුපං දෙථ, ඉධ ඔදනං දෙථා”ති. තෙහි භික්ඛුහි සා භික්ඛුනී අපසාදෙතඛ්ඛා “අපසක්ක තාව හගිති, යාව භික්ඛු භුඤ්ජන්ති”ති. එකස්සපි වෙ භික්ඛුනො න පටිභාසෙය්‍ය තං භික්ඛුනිං අපසාදෙතං “අපසක්ක තාව හගිති, යාව භික්ඛු භුඤ්ජන්ති”ති, පට්ඨෙසෙතඛ්ඛං තෙහි භික්ඛුහි “ගාරය්හං, ආවුසො, ධම්මං ආපජ්ජිමහා අසජ්ජායං පාට්ඨෙසනීයං, තං පට්ඨෙසෙමා”ති.

තතියපාට්ඨෙසනීයසික්ඛාපදං

3. යානි බො පන තානි සෙක්ඛසම්මතානි කුලානි, යො පන භික්ඛු තථාරූපෙසු සෙක්ඛසම්මතෙසු කුලෙසු පුබ්බෙ අනිමන්තිතො අගිලානො බාදනීයං වා, භොජනීයං වා සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා බාදෙය්‍ය වා, භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පට්ඨෙසෙතඛ්ඛං තෙන භික්ඛුනා “ගාරය්හං, ආවුසො, ධම්මං ආපජ්ජිං අසජ්ජායං පාට්ඨෙසනීයං, තං පට්ඨෙසෙමි”ති.

චතුත්ථපාට්ඨෙසනීයසික්ඛාපදං

4. යානි බො පන තානි ආරඤ්ඤකානි සෙනාසනානි සාසඪකසම්මතානි සජ්ජපට්ඨානි, යො පන භික්ඛු තථාරූපෙසු සෙනාසනෙසු පුබ්බෙ අජ්ජපට්ඨං විදිතං බාදනීයං වා, භොජනීයං වා අජ්ඣාරාමෙ සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා අගිලානො බාදෙය්‍ය වා, භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පට්ඨෙසෙතඛ්ඛං තෙන භික්ඛුනා “ගාරය්හං, ආවුසො, ධම්මං ආපජ්ජිං අසජ්ජායං පාට්ඨෙසනීයං, තං පට්ඨෙසෙමි”ති.

උද්දිට්ඨා බො ආයස්මන්තො චත්තාරො පාට්ඨෙසනීයා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියමිපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියමිපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධං ධම්මං ආපජ්ජිමහා අසජ්ජායං පාට්ඨෙසනීයං, තං පට්ඨෙසෙමා”ති.

පාට්ඨෙසනීයා නිට්ඨිතා.

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො සෙබ්බියා ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පරිමණ්ඩලසික්ඛාපදං

1. පරිමණ්ඩලං නිවාසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.
2. පරිමණ්ඩලං පාරුපිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සුඡප්පට්ච්ඡන්තසික්ඛාපදං

3. සුඡප්පට්ච්ඡන්තො අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.
4. සුඡප්පට්ච්ඡන්තො අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සුසංවුතසික්ඛාපදං

5. සුසංවුතො අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.
6. සුසංවුතො අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ඔක්ඛිත්තචක්ඛුසික්ඛාපදං

7. ඔක්ඛිත්තචක්ඛු අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.
8. ඔක්ඛිත්තචක්ඛු අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උක්ඛිත්තකසික්ඛාපදං

9. න උක්ඛිත්තකාය අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.
10. න උක්ඛිත්තකාය අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පරිමණ්ඩලවග්ගො පඨමො.

උජ්ජග්ගිකසික්ඛාපදං

11. න උජ්ජග්ගිකාය අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.
12. න උජ්ජග්ගිකාය අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උච්චසද්දසික්ඛාපදං

13. අජ්ජසද්දො අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

14. අප්පසද්දො අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

කායප්පවාලකසික්ඛාපදං

15. න කායප්පවාලකං අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

16. න කායප්පවාලකං අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

බාහුප්පවාලකසික්ඛාපදං

17. න බාහුප්පවාලකං අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

18. න බාහුප්පවාලකං අන්තරසරෙනිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සීසප්පවාලකසික්ඛාපදං

19. න සීසප්පවාලකං අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

20. න සීසප්පවාලකං අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උප්පග්ගිකවග්ගො දුතියො.

බම්භකතසික්ඛාපදං

21. න බම්භකතො අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

22. න බම්භකතො අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදං

23. න ඔගුණ්ඨිතො අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

24. න ඔගුණ්ඨිතො අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උක්කුටිකසික්ඛාපදං

25. න උක්කුටිකාය අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදං

26. න පල්ලත්ථිකාය අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සක්කච්චපටිග්ගහණසික්ඛාපදං

27. සක්කච්චං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගහණස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පත්තසඤ්ඤීපට්ඨගහණසික්ඛාපදං

28. පත්තසඤ්ඤී පිණ්ඩපාතං පට්ඨගහණස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සමසුපකපට්ඨගහණසික්ඛාපදං

29. සමසුපකං පිණ්ඩපාතං පට්ඨගහණස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සමතිත්තිකසික්ඛාපදං

30. සමතිත්තිකං පිණ්ඩපාතං පට්ඨගහණස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

බම්භකතවග්ගො තතියො.

සක්කච්චභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

31. සක්කච්චං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජීස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

පත්තසඤ්ඤීභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

32. පත්තසඤ්ඤී පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජීස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සපදානසික්ඛාපදං

33. සපදානං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජීස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

සමසුපකසික්ඛාපදං

34. සමසුපකං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජීස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

නට්ඨපකතසික්ඛාපදං

35. න ථුපකතො ඔමද්දිත්වා පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජීස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

ඔදනප්පට්ඨිජාදනසික්ඛාපදං

36. න සුපං වා බ්‍යඤ්ජනං වා ඔදනෙන පට්ඨිජාදෙස්සාමි හියොයාකම්‍යතං උපාදායාති සික්ඛා කරණීයා.

සුපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

37. න සුපං වා ඔදනං වා අග්ගිලානො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජීස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා.

උප්ඝානසඤ්ඤිසික්ඛාපදං

38. න උප්ඝානසඤ්ඤි පරෙසං පත්තං ඔලොකෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

කබලසික්ඛාපදං

39. නාතිමහන්නං කබලං කරස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ආලොපසික්ඛාපදං

40. පරිමණ්ඩලං ආලොපං කරස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සක්කච්චවග්ගො චතුත්ථො.

අනාහට්ඨසික්ඛාපදං

41. න අනාහට්ඨ කබලෙ මුඛද්වාරං විවරිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

භුඤ්ජමානසික්ඛාපදං

42. න භුඤ්ජමානො සබ්බහත්ථං මුඛෙ පක්ඛිපිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සකබලසික්ඛාපදං

43. න සකබලෙන මුඛෙන ඛ්‍යාහරිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පිණ්ඩුක්ඛෙපකසික්ඛාපදං

44. න පිණ්ඩුක්ඛෙපකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

කබලාවච්ඡෙදකසික්ඛාපදං

45. න කබලාවච්ඡෙදකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

අවගණ්ඩකාරකසික්ඛාපදං

46. න අවගණ්ඩකාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

හත්ථනිද්ධුනකසික්ඛාපදං

47. න හත්ථනිද්ධුනකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සිත්ථාවකාරකසික්ඛාපදං

48. න සිත්ථාවකාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ජීවිහානිච්ඡාරකසික්ඛාපදං

49. න ජීවිහානිච්ඡාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

චප්පචප්පකාරකසික්ඛාපදං

50. න චප්පචප්පකාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

කබ්ලවග්ගො පඤ්චමො.

සුරුසුරුකාරකසික්ඛාපදං

51. න සුරුසුරුකාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

භත්ථනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

52. න භත්ථනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

පත්තනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

53. න පත්තනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ඔට්ඨනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

54. න ඔට්ඨනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

සාමිසසික්ඛාපදං

55. න සාමිසෙන භත්ථෙන පානියථාලකං පටිග්ගහෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

සසිත්ථකසික්ඛාපදං

56. න සසිත්ථකං පත්තධොවනං අන්තරසරෙ ඡඩ්ඛෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ඡත්තපාණිසික්ඛාපදං

57. න ඡත්තපාණිස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

දණ්ඩපාණිසික්ඛාපදං

58. න දණ්ඩපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

සත්ථපාණිසික්ඛාපදං

59. න සත්ථපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ආවුධපාණිසික්ඛාපදං

60. න ආවුධපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

සුරුසුරුවග්ගො ඡට්ඨො.

පාදුකසික්ඛාපදං

61. න පාදුකාරුළ්භස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

උපාහනසික්ඛාපදං

62. න උපාහනාරුළ්භස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

යානසික්ඛාපදං

63. න යානගතස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

සයනසික්ඛාපදං

64. න සයනගතස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදං

65. න පල්ලත්ථිකාය නිසින්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

වෙය්නසික්ඛාපදං

66. න වෙය්නසිසස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ඔගුණධිතසික්ඛාපදං

67. න ඔගුණධීතසිසස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ඡමාසික්ඛාපදං

68. න ඡමායං නිසිදිත්වා ආසනෙ නිසින්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

නීවාසනසික්ඛාපදං

69. න නීවෙ ආසනෙ නිසිදිත්වා උච්චෙ ආසනෙ නිසින්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ධීතසික්ඛාපදං

70. න ධීතො නිසින්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

පච්ඡතොගමනසික්ඛාපදං

71. න පච්ඡතො ගච්ඡන්තො පුරතො ගච්ඡන්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

උජ්ජප්පෙනගමනසික්ඛාපදං

72. න උජ්ජප්පෙන ගච්ඡන්තො පථෙන ගච්ඡන්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ධීතොඋච්චාරසික්ඛාපදං

73. න ධීතො අගිලානො උච්චාරං වා පස්සාවං වා කරස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

හරිතෙඋච්චාරසික්ඛාපදං

74. න හරිතෙ අගිලානො උච්චාරං වා පස්සාවං වා බෙළං වා කරස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

උදකෙඋච්චාරසික්ඛාපදං

75. න උදකෙ අගිලානො උච්චාරං වා පස්සාවං වා බෙළං වා කරස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

පාදුකචග්ගො සත්තමො.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො සෙඛියා ධම්මා. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි,
කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි
පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හි,
ඵවමෙතං ධාරයාමිති.

සෙඛියා නිට්ඨිතා.

අධිකරණසමථා

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තො සත්ත අධිකරණසමථා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

උප්පන්නුප්පන්නානං අධිකරණානං සමථාය වූපසමාය සම්මුඛාවිනයො
දාතඛිබ්බො.

සතිවිනයො දාතඛිබ්බො.

අමුල්භවිනයො දාතඛිබ්බො.

පටිඤ්ඤාය කාරෙතඛිබ්බං.

යෙභුය්‍යසිකා.

තස්සපාපියසිකා.

තිණුවත්ථාරකොති.

උද්දිට්ඨා ඛො ආයස්මන්තො සත්ත අධිකරණසමථා ධම්මා.
තත්ථායස්මන්තෙ, පුච්ඡාමි කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ
පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා,
පරිසුද්ධෙත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හි, ඵවමෙතං ධාරයාමිති.

අධිකරණසමථා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨං ඛො ආයස්මන්තො නිදානං,

උද්දිට්ඨා චත්තාරො පාරාජිකා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා තෙරස සඬ්ඝාදිසෙසා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා ද්වෙ අනියතා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා තිංස නිස්සග්ගියා පාවිත්තියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා ද්වේනවුති පාවිත්තියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා චත්තාරො පාට්ඨෙසනීයා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සෙබ්බියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සත්ත අධිකරණසමථා ධම්මා, එත්තකං තස්ස භගවතො සුත්තාගතං සුත්තපරියාපන්නං අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡති, තත්ථ සබ්බෙහෙව සමග්ගෙහි සම්මොදමානෙහි අවිච්ඡේදමානෙහි සික්ඛිතබ්බන්ති.

චිත්ථාරුද්දෙසො පඤ්චමො.

භික්ඛුපාතිමොක්ඛං නිට්ඨිතං.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛපාළි

පුබ්බකරණං-4

සම්මජ්ජනී පදීපො ච, උදකං ආසනෙන ච;
උපොසථස්ස එතානි, “පුබ්බකරණ”න්ති වුච්චති.

පුබ්බකිච්චං-5

ජන්ද, පාරිසුද්ධි, උතුක්ඛානං, භික්ඛුනිගණනා ච ඔවාදො;
උපොසථස්ස එතානි, “පුබ්බකිච්ච”න්ති වුච්චති.

පත්තකල්ලඅඩ්ඨා-4

උපොසථො, යාවතිකා ච භික්ඛුනි කම්මජ්ජත්තා;
සභාගාපත්තියො ච න විජ්ජන්ති;
චජ්ජනීයා ච පුග්ගලා තස්මිං න භොන්ති, “පත්තකල්ල”න්ති
වුච්චති.

පුබ්බකරණපුබ්බකිච්චානි සමාපෙත්වා දෙසිතාපත්තිකස්ස සමග්ගස්ස භික්ඛුනිසඤ්ඤා අනුමතියා පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතුං ආරාධනං කරොම.

නිදානුද්දෙසො

සුඤ්ඤා මෙ අයො සඤ්ඤා, අජ්ජුපොසථො පන්තරසො, යදි සඤ්ඤා පත්තකල්ලං, සඤ්ඤා උපොසථං කරොයා, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙයා.

කිං සඬ්ඝස්ස පුබ්බකිච්චං? පාරිසුද්ධිං අය්‍යායො ආරොවෙථ, පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමි, තං සබ්බාව සන්තා සාධුකං සුඤ්ඤාම මනසි කරොම. යස්සා සියා ආපත්ති, සා ආවිකරෙය්‍ය, අසන්තියා ආපත්තියා තුණ්හි භවිතබ්බං, තුණ්හිභාවෙන ඛො පනාය්‍යායො, “පරිසුද්ධා”ති වෙදිස්සාමි. යථා ඛො පන පච්චෙකපුට්ඨස්සා වෙය්‍යාකරණං හොති, එවමෙවං එවරූපාය පරිසාය යාවතතියං අනුසාවිතං හොති. යා පන භික්ඛුනී යාවතතියං අනුසාවියමානෙ සරමානා සන්තිං ආපත්තිං නාවිකරෙය්‍ය, සම්පජානමුසාවාදස්සා හොති. සම්පජානමුසාවාදො ඛො පනාය්‍යායො, අන්තරායිකො ධම්මො චුත්තො භගවතා, තස්මා සරමානාය භික්ඛුනියා ආපත්තාය විසුද්ධාපෙක්ඛාය සන්ති ආපත්ති ආවිකාතබ්බා, ආවිකතා හිස්සා ඵාසු හොති.

උද්දිට්ඨං ඛො, අය්‍යායො, නිදානං. තත්ථාය්‍යායො පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හි, එවමෙතං ධාරයාමිති.

නිදානං නිට්ඨිතං.

පාරාජිකුද්දෙසො

තත්ත්වම අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

මෙටුනධම්මසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී ඡන්දෙසො මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, අන්තමසො තිරච්ඡානගතෙනපි, පාරාජිකා හොති අසංවාසා.

අදින්නාදානසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී ගාමා වා අරඤ්ඤා වා අදින්නං ථෙය්‍යසඬ්ඛාතං ආදියෙය්‍ය, යථාරූපෙ අදින්නාදානෙ රාජානො චොරං ගහෙත්වා හනෙය්‍යුං වා ඛන්ධෙය්‍යුං වා පබ්බාපෙය්‍යුං වා චොරාසි බාලාසි මුළුභාසි ථෙනාසිති, තථාරූපං භික්ඛුනී අදින්නං ආදියමානා අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා.

මනුස්සවිග්ගහසික්ඛාපදං

3. යා පන භික්ඛුනී සඤ්චිච්ච මනුස්සවිග්ගහං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය, සත්ථහාරකං වාස්ස පරියෙසෙය්‍ය, මරණවණ්ණං වා සංවණ්ණෙය්‍ය, මරණාය වා සමාදෙපෙය්‍ය “අම්මො පුරිස, කිං තුය්හිමිතා පාපකෙන දුජ්ජීවිතෙන, මතං තෙ ජීවිතා සෙය්‍යො”ති, ඉති විත්තමනා විත්තසඬ්ඛප්පා

අනෙකපරියායෙන මරණවණ්ණං වා සංවණ්ණෙය්‍යා, මරණාය වා සමාදපෙය්‍යා, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා.

උත්තරිමනුස්සධම්මසික්ඛාපදං

4. යා පන භික්ඛුනී අනභිජානං උත්තරිමනුස්සධම්මං අත්තූපනායිකං අලමරියඤ්ඤාණදස්සනං සමුදාවරෙය්‍යා “ඉති ජානාමි, ඉති පස්සාමි”ති, තතො අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාභීයමානා වා අසමනුග්ගාභීයමානා වා ආපන්නා විසුද්ධාපෙක්ඛා එවං වදෙය්‍යා “අජානමෙවං, අයො, අවචං ජානාමි, අපස්සං පස්සාමි, තුච්ඡං මුසා විලපි”න්ති, අඤ්ඤත්‍ර අධිමානා, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා.

උබ්භජාණුමණ්ඩලිකාසික්ඛාපදං

5. යා පන භික්ඛුනී අවස්සුතා අවස්සුතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස, අධක්ඛං උබ්භජාණුමණ්ඩලං ආමසනං වා පරාමසනං වා ගහණං වා ජුපනං වා පටිපිළනං වා සාදියෙය්‍යා, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා උබ්භජාණුමණ්ඩලිකා.

වජ්ජප්පට්චජාදිකාසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී ජානං පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නං භික්ඛුනිං නෙවත්තනා පටිචොදෙය්‍යා, න ගණස්ස ආරොචෙය්‍යා, යදා ච සා යිතා වා අස්ස චුතා වා නාසිතා වා අවස්සවා වා, සා පච්ඡා එවං වදෙය්‍යා “පුබ්බෙවාහං, අයො, අඤ්ඤාසිං එතං භික්ඛුනිං ‘එවරූපා ච එවරූපා ච සා හගිනී’ති, නො ච ඛො අත්තනා පටිචොදෙස්සං, න ගණස්ස ආරොචෙස්ස”න්ති, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා වජ්ජප්පට්චජාදිකා.

උක්ඛිත්තානුවත්තිකාසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී සමග්ගෙන සඬ්ඝෙන උක්ඛිත්තං භික්ඛුං ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන අනාදරං අජ්ජට්ඨාරං අකතසභායං තමනුවත්තෙය්‍යා, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනියා “එසො ඛො, අයො, භික්ඛු සමග්ගෙන සඬ්ඝෙන උක්ඛිත්තො, ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන අනාදරො අජ්ජට්ඨාරො අකතසභායො, මායො, එතං භික්ඛුං අනුවත්ති”ති, එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුව්චමානා තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍යා, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුහාසිතඛිඛා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියං චෙ සමනුහාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යා, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යා, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා උක්ඛිත්තානුවත්තිකා.

අට්ඨවත්ථුකාසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී අවස්සුතා අවස්සුතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස භත්ථග්ගහණං වා සාදියෙය්‍යා, සඬ්ඝාටිකණ්ණග්ගහණං වා සාදියෙය්‍යා, සන්තිට්ඨෙය්‍යා වා, සල්ලපෙය්‍යා වා, සඬ්ඝකෙතං වා ගච්ඡෙය්‍යා, පුරිසස්ස වා අබ්භාගමනං සාදියෙය්‍යා, ඡන්තං වා අනුපවිසෙය්‍යා, කායං වා තදත්ථාය උපසංභරෙය්‍යා එතස්ස අසද්ධම්මස්ස පටිසෙවනත්ථාය, අයම්පි පාරාජිකා හොති අසංවාසා අට්ඨවත්ථුකා.

උද්දිට්ඨා බො, අය්‍යායො, අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මා. යෙසං භික්ඛුනී අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා ආපජ්ජිත්වා න ලභති භික්ඛුනීහි සද්ධිං සංවාසං යථා පුරෙ, තථා පච්ඡා, පාරාජිකා හොති අසංවාසා. තත්ථාය්‍යායො, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හි, එවමෙතං ධාරයාමීති.

පාරාජිකං නිට්ඨිතං.

සඬ්ඝාදිසෙසුද්දෙසො

ඉමෙ බො පනාය්‍යායො සත්තරස සඬ්ඝාදිසෙසා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

උස්සයවාදිකාසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී උස්සයවාදිකා විහරෙය්‍යා ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා දාසෙන වා කම්මකාරෙන වා අන්තමසො සමණපරිබ්බාජකෙනාපි, අයම්පි භික්ඛුනී පයමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණියං සඬ්ඝාදිසෙසං.

චොරිවුට්ඨාපිකාසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී ජාතං චොරිං වජ්ඣං විදිතං අනපලොකෙත්වා රාජානං වා සඬ්ඝං වා ගණං වා පුගං වා සෙණිං වා, අඤ්ඤත්‍ර කප්පා වුට්ඨාපෙය්‍යා, අයම්පි භික්ඛුනී පයමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණියං සඬ්ඝාදිසෙසං.

එකගාමන්තරගමනසික්ඛාපදං

3. යා පන භික්ඛුනී එකා වා ගාමන්තරං ගච්ඡෙය්‍යා, එකා වා නදීපාරං ගච්ඡෙය්‍යා, එකා වා රත්තිං විජ්ජවසෙය්‍යා, එකා වා ගණම්භා ඔභියෙය්‍යා, අයම්පි භික්ඛුනී පයමාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණියං සඬ්ඝාදිසෙසං.

උක්ඛිත්තකමසාරණසික්ඛාපදං

4. යා පන භික්ඛුනී සමග්ගෙන සඬ්ඝෙන උක්ඛිත්තං භික්ඛුනිං ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන අනපලොකෙත්වා කාරකසඬ්ඝං, අනඤ්ඤාය ගණස්ස ඡන්දං ඔසාරෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී පට්ඨාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඬ්ඝාදිසෙසං.

භොජනපටිග්ගහණපට්ඨසික්ඛාපදං

5. යා පන භික්ඛුනී අවස්ඝුතා අවස්ඝුතස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථතො බාදනීයං වා, භොජනීයං වා සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා බාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, අයම්පි භික්ඛුනී පට්ඨාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඬ්ඝාදිසෙසං.

භොජනපටිග්ගහණදුනියසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී එවං වදෙය්‍ය “කිං තෙ, අයෙය්‍ය, එසො පුරිසපුග්ගලො කර්ස්සති අවස්ඝුතො වා අනවස්ඝුතො වා, යතො ත්වං අනවස්ඝුතා, ඉඬ්ඝ, අයෙය්‍ය, යං තෙ එසො පුරිසපුග්ගලො දෙනි බාදනීයං වා භොජනීයං වා, තං ත්වං සහත්ථා පටිග්ගහෙත්වා බාද වා භුඤ්ජ වා”ති, අයම්පි භික්ඛුනී පට්ඨාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඬ්ඝාදිසෙසං.

සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජෙය්‍ය ඉත්ථියා වා පුරිසමතිං, පුරිසස්ස වා ඉත්ථිමතිං, ජායත්තනෙ වා ජාරත්තනෙ වා අන්තමසො තඬ්ඛණිකායපි, අයම්පි භික්ඛුනී පට්ඨාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඬ්ඝාදිසෙසං.

දුට්ඨදොසසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං දුට්ඨා දොසා අප්පතීතා අමුලකෙන පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය “අප්පෙව නාම නං ඉමම්භා බ්‍රහ්මවරියා වාවෙය්‍ය”න්ති, තතො අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාභීයමානා වා අස මනුග්ගාභීයමානා වා අමුලකඤ්චෙව තං අධිකරණං භොති, භික්ඛුනී ච දොසං පතිට්ඨාති, අයම්පි භික්ඛුනී පට්ඨාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඬ්ඝාදිසෙසං.

අඤ්ඤභාගියසික්ඛාපදං

9. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං දුට්ඨා දොසා අප්පතීතා අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය “අප්පෙව නාම නං ඉමම්භා බ්‍රහ්මවරියා වාවෙය්‍ය”න්ති,

තතො අපරෙන සමයෙන සමනුග්ගාභීයමානා වා අසමනුග්ගාභීයමානා වා අඤ්ඤාභාගියඤ්චෙව තං අධිකරණං හොති. කොච්ඡෙසො ලෙසමත්තො උපාදින්නො, භික්ඛුනී ච දොසං පතිට්ඨාති, අයම්පි භික්ඛුනී පට්ඨාපත්තිකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඬ්ඝාදිසෙසං.

සික්ඛංපච්චාවික්ඛණසික්ඛාපදං

10. යා පන භික්ඛුනී කුපිතා අනත්තමනා ඵලං වදෙය්‍ය “බුද්ධං පච්චාවික්ඛාමි ධම්මං පච්චාවික්ඛාමි, සඬ්ඝං පච්චාවික්ඛාමි, සික්ඛං පච්චාවික්ඛාමි, කින්නුමාව සමණියො යා සමණියො සක්‍යධීතරො, සන්තඤ්ඤාපි සමණියො ලජ්ජිනියො කුක්කුච්චිකා සික්ඛාකාමා, තාසාහං සන්තිකෙ බ්‍රහ්මවරියං වරිස්සාමි”ති. සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි ඵලමස්ස වචනියා “මායෙය්‍ය කුපිතා අනත්තමනා ඵලං අවච ‘බුද්ධං පච්චාවික්ඛාමි, ධම්මං පච්චාවික්ඛාමි, සඬ්ඝං පච්චාවික්ඛාමි, සික්ඛං පච්චාවික්ඛාමි, කින්නුමාව සමණියො යා සමණියො සක්‍යධීතරො, සන්තඤ්ඤාපි සමණියො ලජ්ජිනියො කුක්කුච්චිකා සික්ඛාකාමා, තාසාහං සන්තිකෙ බ්‍රහ්මවරියං වරිස්සාමි’ති, අභිරමායෙය්‍ය, ස්වාක්ඛාතො ධම්මො, වර බ්‍රහ්මවරියං සම්මා දුක්ඛස්ස අන්තකිරියායා”ති, ඵලඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතඛිබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙව සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඬ්ඝාදිසෙසං.

අධිකරණකුපිතසික්ඛාපදං

11. යා පන භික්ඛුනී කිස්මිඤ්චිදෙව අධිකරණෙ පච්චාකතා කුපිතා අනත්තමනා ඵලං වදෙය්‍ය “ඡන්දගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, දොසගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, මොහගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, භයගාමිනියො ච භික්ඛුනියො”ති, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි ඵලමස්ස වචනියා “මායෙය්‍ය, කිස්මිඤ්චිදෙව අධිකරණෙ පච්චාකතා කුපිතා අනත්තමනා ඵලං අවච ‘ඡන්දගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, දොසගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, මොහගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, භයගාමිනියො ච භික්ඛුනියො’ති, අය්‍යා බො ඡන්දාපි ගච්ඡෙය්‍ය, දොසාපි ගච්ඡෙය්‍ය, මොහාපි ගච්ඡෙය්‍ය, භයාපි ගච්ඡෙය්‍යා”ති. ඵලඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතඛිබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙව සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණීයං සඬ්ඝාදිසෙසං.

පාපසමාවාරපට්ඨසික්ඛාපදං

12. භික්ඛුනියො පනෙව සංසට්ඨා විහරන්ති පාපාචාරා පාපසද්දා පාපසිලොකා භික්ඛුනිසඬ්ඨසස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පට්ඨිජාදිකා, තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනීහි ඵවමස්සු වචනියා “හගිනියො ඛො සංසට්ඨා විහරන්ති පාපාචාරා පාපසද්දා පාපසිලොකා භික්ඛුනිසඬ්ඨසස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පට්ඨිජාදිකා, විච්චිවථායො, විවෙකඤ්ඤෙව හගිනීනං සඬ්ඨෙසා වණ්ණෙතී”ති, ඵවඤ්ච තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍යං, තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතඛ්ඛා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යං, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යං, ඉමාපි භික්ඛුනියො යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණියං සඬ්ඨාදිසෙසං.

පාපසමාචාරදුතියසික්ඛාපදං

13. යා පන භික්ඛුනී ඵවං වදෙය්‍යා “සංසට්ඨාව, අයො, තුම්හෙ විහරථ, මා තුම්හෙ නානා විහරිත්ථ, සන්ති සඬ්ඨෙස අඤ්ඤාපි භික්ඛුනියො ඵවාචාරා ඵවංසද්දා ඵවංසිලොකා භික්ඛුනිසඬ්ඨසස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පට්ඨිජාදිකා, තා සඬ්ඨෙසා න කිඤ්චි ආහ තුම්හඤ්ඤෙව සඬ්ඨෙසා උඤ්ඤාය පරිභවෙන අක්ඛන්තියා වෙහස්සියා දුඛ්ඛල්‍යා ඵවමාහ – ‘හගිනියො ඛො සංසට්ඨා විහරන්ති පාපාචාරා පාපසද්දා පාපසිලොකා භික්ඛුනිසඬ්ඨසස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පට්ඨිජාදිකා, විච්චිවථායො, විවෙකඤ්ඤෙව හගිනීනං සඬ්ඨෙසා වණ්ණෙතී’”ති, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි ඵවමස්ස වචනියා “මායො, ඵවං අවච, සංසට්ඨාව අයො තුම්හෙ විහරථ, මා තුම්හෙ නානා විහරිත්ථ, සන්ති සඬ්ඨෙස අඤ්ඤාපි භික්ඛුනියො ඵවාචාරා ඵවංසද්දා ඵවංසිලොකා භික්ඛුනිසඬ්ඨසස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පට්ඨිජාදිකා, තා සඬ්ඨෙසා න කිඤ්චි ආහ, තුම්හඤ්ඤෙව සඬ්ඨෙසා උඤ්ඤාය පරිභවෙන අක්ඛන්තියා වෙහස්සියා දුඛ්ඛල්‍යා ඵවමාහ – ‘හගිනියො ඛො සංසට්ඨා විහරන්ති පාපාචාරා පාපසද්දා පාපසිලොකා භික්ඛුනිසඬ්ඨසස්ස විහෙසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤිස්සා වජ්ජප්පට්ඨිජාදිකා, විච්චිවථායො, විවෙකඤ්ඤෙව හගිනීනං සඬ්ඨෙසා වණ්ණෙතී’”ති, ඵවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍යා, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතඛ්ඛා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යා, ඉච්චෙතං කුසලං, නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යා, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණියං සඬ්ඨාදිසෙසං.

සඬ්ඨෙදකසික්ඛාපදං

14. යා පන භික්ඛුනී සමග්ගස්ස සඬ්ඨසස්ස හෙදාය පරක්කමෙය්‍යා, හෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං සමාදාය පග්ගය්හ තිට්ඨෙය්‍යා, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි ඵවමස්ස වචනියා “මායා, සමග්ගස්ස සඬ්ඨසස්ස හෙදාය

පරක්කම්, හෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං සමාදාය පග්ගය්හ අට්ඨාසි, සමෙතායායා, සඬ්ඝෙන, සමග්ගො හි සඬ්ඝො සම්මොදමානො අව්වදමානො එකුද්දෙසො එසු විහරතී”ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනි භික්ඛුනිහි වුව්වමානා තට්ඨ පග්ගණ්ඨෙය්‍යා, සා භික්ඛුනි භික්ඛුනිහි යාවතතියං සමනුභාසිතඛ්ඛා තස්ස පට්ඨිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පට්ඨිස්සජ්ජෙය්‍යා, ඉච්චෙනං කුසලං. නො චෙ පට්ඨිස්සජ්ජෙය්‍යා, අයම්පි භික්ඛුනි යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණියං සඬ්ඝාදිසෙසං.

හෙදානුවත්තකසික්ඛාපදං

15. තස්සායෙව ඛො පන භික්ඛුනියා භික්ඛුනියො හොන්ති අනුවත්තිකා වග්ගවාදිකා එකා වා ද්වෙ වා තිස්සො වා, තා එවං වදෙය්‍යුං “මායායො, එතං භික්ඛුනිං කිඤ්චි අවචුත්ථ ධම්මවාදිනී චෙසා භික්ඛුනී, විනයවාදිනී චෙසා භික්ඛුනී, අම්භාකඤ්චෙසා භික්ඛුනී ඡන්දඤ්ච රුචිඤ්ච ආදාය වොහරති, ජානාති, නො භාසති, අම්භාකම්පෙනං බමතී”ති, තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනිහි එවමස්සු වචනියා “මායායො, එවං අවචුත්ථ, න චෙසා භික්ඛුනී ධම්මවාදිනී, න චෙසා භික්ඛුනී විනයවාදිනී, මායානම්පි සඬ්ඝහෙදො රුචිචිත්ථ, සමෙතායානං සඬ්ඝෙන, සමග්ගො හි සඬ්ඝො සම්මොදමානො අව්වදමානො එකුද්දෙසො එසු විහරතී”ති, එවඤ්ච තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනිහි වුව්වමානා තට්ඨ පග්ගණ්ඨෙය්‍යා, තා භික්ඛුනියො භික්ඛුනිහි යාවතතියං සමනුභාසිතඛ්ඛා තස්ස පට්ඨිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පට්ඨිස්සජ්ජෙය්‍යා. ඉච්චෙනං කුසලං. නො චෙ පට්ඨිස්සජ්ජෙය්‍යා, ඉමාපි භික්ඛුනියො යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණියං සඬ්ඝාදිසෙසං.

දුඛ්ඛවසික්ඛාපදං

16. භික්ඛුනී පනෙව දුඛ්ඛවජාතිකා හොති උද්දෙසපරියාපන්නෙසු සික්ඛාපදෙසු භික්ඛුනිහි සහධම්මිකං වුව්වමානා අත්තානං අවචනියං කරොති “මා මං අයායො කිඤ්චි අවචුත්ථ කල්‍යාණං වා පාපකං වා, අභම්පායායො, න කිඤ්චි වක්ඛාමි කල්‍යාණං වා පාපකං වා, විරමථායායො, මම වචනායා”ති, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනිහි එවමස්ස වචනියා “මායා, අත්තානං අවචනියං අකාසි, වචනියමෙව, අයා, අත්තානං කරොතු, අයාපි භික්ඛුනියො වදතු සහධම්මෙන, භික්ඛුනියොපි අයාං වක්ඛන්ති සහධම්මෙන, එවං සංවද්ධා හි තස්ස භගවතො පරිසා යදිදං අඤ්ඤමඤ්ඤවචනෙන අඤ්ඤමඤ්ඤවුට්ඨාපනෙනා”ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනිහි වුව්වමානා තට්ඨ පග්ගණ්ඨෙය්‍යා, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනිහි යාවතතියං සමනුභාසිතඛ්ඛා තස්ස පට්ඨිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙ සමනුභාසියමානා තං පට්ඨිස්සජ්ජෙය්‍යා, ඉච්චෙනං කුසලං. නො චෙ පට්ඨිස්සජ්ජෙය්‍යා, අයම්පි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණියං සඬ්ඝාදිසෙසං.

කුලදුසකසික්ඛාපදං

17. භික්ඛුනී පනෙව අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති කුලදුසිකා පාපසමාවාරා, තස්සා ඛො පාපකා සමාවාරා දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, කුලානි ව තාය දුට්ඨානි දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි ඵවමස්ස වචනියා “අය්‍යා, ඛො කුලදුසිකා පාපසමාවාරා, අය්‍යාය ඛො පාපකා සමාවාරා දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, කුලානි වාය්‍යාය, දුට්ඨානි දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, පක්කමතාය්‍යා ඉමම්හා ආවාසා, අලං තෙ ඉධ වාසෙතා”ති. ඵවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තා භික්ඛුනියො ඵවං වදෙය්‍ය “ජන්දගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, දොසගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, මොහගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, භයගාමිනියො ච භික්ඛුනියො, තාදිසිකාය ආපත්තියා ඵකච්චං පබ්බාජෙත්ති ඵකච්චං න පබ්බාජෙත්ති”ති, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි ඵවමස්ස වචනියා “මාය්‍යා, ඵවං අවච, න ච භික්ඛුනියො ජන්දගාමිනියො, න ච භික්ඛුනියො දොසගාමිනියො, න ච භික්ඛුනියො මොහගාමිනියො, න ච භික්ඛුනියො භයගාමිනියො, අය්‍යා ඛො කුලදුසිකා පාපසමාවාරා, අය්‍යාය ඛො පාපකා සමාවාරා දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, කුලානි වාය්‍යාය දුට්ඨානි දිස්සන්ති වෙව සුය්‍යන්ති ව, පක්කමතාය්‍යා, ඉමම්හා ආවාසා අලං තෙ ඉධ වාසෙතා”ති. ඵවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙව සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. නො වෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, අයමපි භික්ඛුනී යාවතතියකං ධම්මං ආපන්නා නිස්සාරණියං සඤ්ඤාදිසෙසං.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො සත්තරස සඤ්ඤාදිසෙසා ධම්මා නව පඨමාපත්තිකා, අට්ඨ යාවතතියකා,

යෙසං භික්ඛුනී අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා ආපජ්ජති, තාය භික්ඛුනියා උභතොසඤ්ඤා පක්ඛමානත්තං වරිතබ්බං. විණ්ණමානත්තා භික්ඛුනී යත්ථ සියා වීසතිගණො භික්ඛුනිසඤ්ඤා, තත්ථ සා භික්ඛුනී අබ්භෙතබ්බා. ඵකායපි වෙ උභතො වීසතිගණො භික්ඛුනිසඤ්ඤා තං භික්ඛුනිං අබ්භෙය්‍ය, සා ච භික්ඛුනී අනබ්භිතා, තා ච භික්ඛුනියො ගාරය්‍යා, අයං තත්ථ සාමීචි. තත්ථාය්‍යායො පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියමපි, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, ඵවමෙතං ධාරයාමිති.

සඤ්ඤාදිසෙසො නිට්ඨිතො.

නිස්සග්ගිය පාවිත්තියා

ඉමෙ ඛො පනාය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාවිත්තියා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පත්තසන්නිවයසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී පත්තසන්නිවයං කරෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

අකාලච්චරභාජනසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී අකාලච්චරං “කාලච්චර”න්ති අධිට්ඨහිත්වා භාජාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

ච්චරපරිවත්තනසික්ඛාපදං

3. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා සද්ධිං ච්චරං පරිවත්තෙත්වා සා පච්ඡා ඵලං වදෙය්‍ය “භන්දායෙය්‍ය, තුය්හං ච්චරං, ආහර මෙතං ච්චරං, යං තුය්හං තුය්හමෙවෙනං, යං මය්හං මය්හමෙවෙනං, ආහර මෙතං ච්චරං, සකං පච්චාහරා”ති අච්ඡින්නදෙය්‍ය වා අච්ඡින්නදාපෙය්‍ය වා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

අඤ්ඤච්ඤද්දාපනසික්ඛාපදං

4. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤං ච්ඤද්දාපෙත්වා අඤ්ඤං ච්ඤද්දාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

අඤ්ඤචෙතාපන සික්ඛාපදං

5. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤං චෙතාපෙත්වා අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පයමසඨිසිකචෙතාපනසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤද්දිසිකෙන සඨිසිකෙන අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

දුතියසඨිසිකචෙතාපනසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤද්දිසිකෙන සඨිසිකෙන සඤ්ඤාවිකෙන අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පයමගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤද්දිසිකෙන මහාජනිකෙන අඤ්ඤං චෙතාපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

දුතියගණිකචෙතාපනසික්ඛාපදං

9. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤද්දිසිකෙන මහාජනිකෙන සඤ්ඤාවිකෙන අඤ්ඤං වේතාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පුග්ගලිකවේතාපනසික්ඛාපදං

10. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤදත්ථිකෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤද්දිසිකෙන පුග්ගලිකෙන සඤ්ඤාවිකෙන අඤ්ඤං වේතාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පත්තවග්ගො පඨමො.

ගරුපාචුරණසික්ඛාපදං

11. ගරුපාචුරණං පන භික්ඛුනියා වේතාපෙන්නියා චතුක්කංසපරමං වේතාපෙතඛිබං. තතො වෙ උත්තරි වේතාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

ලහුපාචුරණසික්ඛාපදං

12. ලහුපාචුරණං පන භික්ඛුනියා වේතාපෙන්නියා අඛිඨතෙය්‍යාකංසපරමං වේතාපෙතඛිබං. තතො වෙ උත්තරි වේතාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

කථිතසික්ඛාපදං

13. නිට්ඨිතච්චරස්මිං භික්ඛුනියා උඛ්භතස්මිං කථිතෙ දසාහපරමං අතිරෙකච්චරං ධාරෙතඛිබං. තං අතික්කාමෙන්තියා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

උදොසිතසික්ඛාපදං

14. නිට්ඨිතච්චරස්මිං භික්ඛුනියා උඛ්භතස්මිං කථිතෙ එකරත්තම්පි වෙ භික්ඛුනී තිච්චරෙන විජ්ජවසෙය්‍යා, අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුනිසම්මුතියා නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

අකාලච්චරසික්ඛාපදං

15. නිට්ඨිතච්චරස්මිං භික්ඛුනියා උඛ්භතස්මිං කථිතෙ භික්ඛුනියා පනෙව අකාලච්චරං උජ්ජජ්ජෙය්‍යා, ආකඨ්ඛමානාය භික්ඛුනියා පටිග්ගහෙතඛිබං, පටිග්ගහෙත්වා ඛිජ්ජමෙව කාරෙතඛිබං, නො වස්ස පාරිපුරි, මාසපරමං තාය භික්ඛුනියා තං ච්චරං නික්ඛිපිතඛිබං ඌනස්ස පාරිපුරියා සතියා පච්චාසාය. තතො වෙ උත්තරි නික්ඛිපෙය්‍යා සතියාපි පච්චාසාය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

16. යා පන භික්ඛුනී අඤ්ඤාතකං ගහපතීං වා ගහපතානීං වා වීචරං විඤ්ඤාපෙය්‍යා අඤ්ඤත්‍ර සමයා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො අවිජ්ජන්තවීචරා වා හොති භික්ඛුනී, නට්ඨවීචරා වා, අයං තත්ථ සමයො.

තතුත්තරිසික්ඛාපදං

17. තඤ්ඤෙව අඤ්ඤාතකො ගහපතී වා ගහපතානී වා බහුහි වීචරෙහි අභිහට්ඨං පචාරෙය්‍යා, සන්තරුත්තරපරමං තාය භික්ඛුනියා තතො වීචරං සාදිතබ්බං. තතො චෙ උත්තරි සාදියෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පයමඋපක්ඛට්ඨසික්ඛාපදං

18. භික්ඛුනිං පනෙව උද්දිස්ස අඤ්ඤාතකස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතානියා වා වීචරචෙතාපන්නං උපක්ඛට්ඨං හොති “ඉමිනා වීචරචෙතාපන්නෙන වීචරං චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුනිං වීචරෙන අවිජාදෙස්සාමි”ති. තත්‍ර චෙසා භික්ඛුනී පුබ්බෙ අප්පචාරිතා උපසංඝිකම්මිත්වා වීචරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යා “සාධු වත, මං ආයස්මා ඉමිනා වීචරචෙතාපන්නෙන ඵවරූපං වා ඵවරූපං වා වීචරං චෙතාපෙත්වා අවිජාදෙහි”ති කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

දුතියඋපක්ඛට්ඨසික්ඛාපදං

19. භික්ඛුනිං පනෙව උද්දිස්ස උභින්නං අඤ්ඤාතකානං ගහපතීනං වා ගහපතානීනං වා පච්චෙකවීචරචෙතාපන්නානි උපක්ඛට්ඨානි හොන්ති “ඉමෙහි මයං පච්චෙකවීචරචෙතාපන්නෙහි පච්චෙකවීචරානි චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුනිං වීචරෙහි අවිජාදෙස්සාමා”ති. තත්‍ර චෙසා භික්ඛුනී පුබ්බෙ අප්පචාරිතා උපසංඝිකම්මිත්වා වීචරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යා “සාධු වත මං ආයස්මන්තො ඉමෙහි පච්චෙකවීචරචෙතාපන්නෙහි ඵවරූපං වා ඵවරූපං වා වීචරං චෙතාපෙත්වා අවිජාදෙට්ඨ උභොව සන්තා ඵකෙනා”ති කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

රාජසික්ඛාපදං

20. භික්ඛුනිං පනෙව උද්දිස්ස රාජා වා රාජහොග්ගො වා බ්‍රාහ්මණො වා ගහපතිකො වා දුතෙන වීචරචෙතාපන්නං පහිණෙය්‍යා “ඉමිනා වීචරචෙතාපන්නෙන වීචරං චෙතාපෙත්වා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුනිං වීචරෙන අවිජාදෙහි”ති. සො චෙ දුතො තං භික්ඛුනිං උපසංඝිකම්මිත්වා ඵවං වදෙය්‍යා “ඉදං ඛො, අයො, අයං උද්දිස්ස වීචරචෙතාපන්නං ආහතං, පටිග්ගණ්හාතාය්‍යා වීචරචෙතාපන්න”න්ති. තාය භික්ඛුනියා සො දුතො ඵවමස්ස වචනීයො “න ඛො මයං, ආවුසො, වීචරචෙතාපන්නං

පටිග්ගණ්හාම, වීචරඤ්ච බො මයං පටිග්ගණ්හාම කාලෙන කප්පිය”න්ති. සො චෙ දුතො තං භික්ඛුනිං එවං වදෙය්‍ය “අත්ථි පනාය්‍යාය, කොචි වෙය්‍යාවච්චකරො”ති, වීචරත්ථිකාය, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනියා වෙය්‍යාවච්චකරො නිද්දිසිතබ්බො ආරාමිකො වා උපාසකො වා “එසො බො, ආචුසො, භික්ඛුනීනං වෙය්‍යාවච්චකරො”ති. සො චෙ දුතො තං වෙය්‍යාවච්චකරං සඤ්ඤාපෙත්වා තං භික්ඛුනිං උපසඬකමිත්වා එවං වදෙය්‍ය “යං බො, අයො, අය්‍යා වෙය්‍යාවච්චකරං නිද්දිසි, සඤ්ඤත්තො සො මයා, උපසඬකමනාය්‍යා කාලෙන, වීචරෙන තං අවිජාදෙස්සති”ති. වීචරත්ථිකාය, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනියා වෙය්‍යාවච්චකරො උපසඬකමිත්වා ද්වත්තික්ඛත්තුං වොදෙනබ්බො සාරෙනබ්බො “අත්ථො මෙ, ආචුසො, වීචරෙනා”ති, ද්වත්තික්ඛත්තුං වොදයමානා සාරයමානා තං වීචරං අභිනිජ්ඣාදෙය්‍ය, ඉච්චෙනං කුසලං, නො චෙ අභිනිජ්ඣාදෙය්‍ය, චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හිභුතාය උද්දිස්ස යාතබ්බං, චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හිභුතා උද්දිස්ස තිට්ඨමානා තං වීචරං අභිනිජ්ඣාදෙය්‍ය, ඉච්චෙනං කුසලං. තතො චෙ උත්තරි වායමමානා තං වීචරං අභිනිජ්ඣාදෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං. නො චෙ අභිනිජ්ඣාදෙය්‍ය, යතස්සා වීචරවෙනාපන්නං ආහතං, තත්ථ සාමං වා ගන්තබ්බං, දුතො වා පාහෙතබ්බො “යං බො තුම්හෙ ආයස්මත්තො භික්ඛුනිං උද්දිස්ස වීචරවෙනාපන්නං පහිණිත්ථ, න තං තස්සා භික්ඛුනියා කිඤ්චි අත්ථං අනුභොති, යුඤ්ජන්තායස්මත්තො සකං, මා වො සකං විනස්සා”ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

වීචරවග්ගො දුතියො.

රුපියසික්ඛාපදං

21. යා පන භික්ඛුනී ජාතරූපරජතං උග්ගණ්හෙය්‍ය වා උග්ගණ්හාපෙය්‍ය වා උපනික්ඛිත්තං වා සාදියෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

රුපියසංවොහාරසික්ඛාපදං

22. යා පන භික්ඛුනී නානප්පකාරකං රුපියසංවොහාරං සමාපජ්ජෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

කයවික්කයසික්ඛාපදං

23. යා පන භික්ඛුනී නානප්පකාරකං කයවික්කයං සමාපජ්ජෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

උභ්‍යපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදං

24. යා පන භික්ඛුනී ඌනපඤ්චබන්ධනෙන පත්තෙන අඤ්ඤං නවං පත්තං වේතාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං. තාය භික්ඛුනියා සො පත්තො භික්ඛුනිපරිසාය නිස්සජ්ජිතබ්බො, යො ච තස්සා භික්ඛුනිපරිසාය පත්තපරියන්තො, සො තස්සා භික්ඛුනියා පදාතබ්බො “අයං තෙ භික්ඛුනි පත්තො යාවහෙදනාය ධාරෙතබ්බො”ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

හෙසජ්ජසික්ඛාපදං

25. යානි බො පන තානි ගිලානානං භික්ඛුනීනං පටිසායනියානි හෙසජ්ජානි, සෙය්‍යාටීදං – සජ්ජි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං, තානි පටිග්ගහෙත්වා සත්තාහපරමං සන්නිධිකාරකං පරිභුඤ්ජිතබ්බානි. තං අතික්කාමෙන්තියා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

වීචරඅච්ඡින්නදනසික්ඛාපදං

26. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා සාමං වීචරං දත්වා කුපිතා අනත්තමනා අච්ඡින්නදෙය්‍යා වා අච්ඡින්නදාපෙය්‍යා වා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

27. යා පන භික්ඛුනී සාමං සුත්තං විඤ්ඤාපෙත්වා තත්තවායෙහි වීචරං වායාපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

මහාපෙසකාරසික්ඛාපදං

28. භික්ඛුනිං පනෙව උද්දිස්ස අඤ්ඤාතකො ගහපති වා ගහපතානී වා තත්තවායෙහි වීචරං වායාපෙය්‍යා, තත්ත වෙසා භික්ඛුනී පුබ්බෙ අජ්ජවාරිතා තත්තවායෙ උපසඬකම්ත්වා වීචරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යා “ඉදං බො ආවුසො වීචරං මං උද්දිස්ස වියානි, ආයතඤ්ච කරොථ, චිත්ථතඤ්ච අජ්ජිතඤ්ච සුචිතඤ්ච සුජ්ජවායිතඤ්ච සුචිලෙබ්බිතඤ්ච සුචිතච්ඡිතඤ්ච කරොථ, අජ්ජෙව නාම මයම්පි ආයස්මන්තානං කිඤ්චිමත්තං අනුපදජ්ජෙය්‍යාමා”ති, එවඤ්ච සා භික්ඛුනී වත්වා කිඤ්චිමත්තං අනුපදජ්ජෙය්‍යා අන්තමසො පිණ්ඩපාතමත්තම්පි, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

අච්චෙකවීචරසික්ඛාපදං

29. දසාහානාගතං කත්තිකතෙමාසිකපුණ්ණමං භික්ඛුනියා පනෙව අච්චෙකවීචරං උජ්ජෙය්‍යා, අච්චෙකං මඤ්ඤමානාය භික්ඛුනියා පටිග්ගහෙතබ්බං, පටිග්ගහෙත්වා යාව වීචරකාලසමයං නික්ඛිපිතබ්බං. තතො වෙ උත්තරි නික්ඛිපෙය්‍යා, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පරිණතසික්ඛාපදං

30. යා පන භික්ඛුනී ජානං සඬ්ඝිකං ලාභං පරිණතං අත්තනො පරිණාමෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

පත්තවග්ගො තතියො.

උද්දිට්ඨා බො, අය්‍යායො, තිංස නිස්සග්ගියා පාවිත්තියා ධම්මා. තත්ථාය්‍යායො, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හී, එවමෙනං ධාරයාමිති.

නිස්සග්ගියපාවිත්තියා නිට්ඨිතා.

සුද්ධපාවිත්තියා

ඉමෙ බො පනාය්‍යායො, ඡසට්ඨිසතා පාවිත්තියා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

ලසුණසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී ලසුණං බාදෙය්‍ය පාවිත්තියං.

සම්බාධලොමසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී සම්බාධෙ ලොමං සංහරාපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

තලසාතකසික්ඛාපදං

3. තලසාතකෙ පාවිත්තියං.

ඡතුමට්ඨකසික්ඛාපදං

4. ඡතුමට්ඨකෙ පාවිත්තියං.

උදකසුද්ධිකසික්ඛාපදං

5. උදකසුද්ධිකං පන භික්ඛුනියා ආදියමානාය ද්වඬුලපබ්බපරමං ආදාතබ්බං. තං අතික්කාමෙන්තියා පාවිත්තියං.

උපතිට්ඨනසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුස්ස භුඤ්ජන්තස්ස පාතියෙන වා විදුපනෙන වා උපතිට්ඨෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ආමකධඤ්ඤසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී ආමකධඤ්ඤං විඤ්ඤත්වා වා විඤ්ඤාපෙත්වා වා හජ්ජිත්වා වා හජ්ජාපෙත්වා වා කොට්ටෙත්වා වා කොට්ටාපෙත්වා වා පචිත්වා වා පවාපෙත්වා වා භුඤ්ජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

පයමඋච්චාරජඩ්ඛනසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී උච්චාරං වා පස්සාවං වා සඩ්ඛාරං වා විසාසං වා තිරොකුට්ටෙ වා තිරොපාකාරෙ වා ඡඩ්ඛෙය්‍ය වා ඡඩ්ඛාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

දුතියඋච්චාරජඩ්ඛනසික්ඛාපදං

9. යා පන භික්ඛුනී උච්චාරං වා පස්සාවං වා සඩ්ඛාරං වා විසාසං වා හරිතෙ ඡඩ්ඛෙය්‍ය වා ඡඩ්ඛාපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

නච්චගීතසික්ඛාපදං

10. යා පන භික්ඛුනී නච්චං වා ගීතං වා වාදිතං වා දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

ලසුණුවග්ගො පයමො.

රත්තන්ධකාරසික්ඛාපදං

11. යා පන භික්ඛුනී රත්තන්ධකාරෙ අප්පදීපෙ පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා සල්ලපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

පට්ච්ඡන්තොකාසසික්ඛාපදං

12. යා පන භික්ඛුනී පට්ච්ඡන්තෙ ඔකාසෙ පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා සල්ලපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

අප්ඤ්ඤාකාසසල්ලපනසික්ඛාපදං

13. යා පන භික්ඛුනී අප්ඤ්ඤාකාසෙ පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා සල්ලපෙය්‍ය වා, පාචිත්තියං.

දුතියිකඋය්‍යාජනසික්ඛාපදං

14. යා පන භික්ඛුනී රථිකාය වා බ්‍යුහෙ වා සිඬ්ඝාටකෙ වා පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා සන්තිට්ඨෙය්‍ය වා සල්ලපෙය්‍ය වා නිකණ්ණිකං වා ජප්පෙය්‍ය දුතියිකං වා භික්ඛුනිං උය්‍යාජෙය්‍ය, පාචිත්තියං.

අනාපුච්ඡාපක්කමනසික්ඛාපදං

15. යා පන භික්ඛුනී පුරෙහත්තං කුලානි උපසඬකම්ත්වා ආසනෙනිසිද්ධිත්වා සාමිකෙ අනාපුච්ඡා පක්කමෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අනාපුච්ඡාඅභිනිසිද්ධනසික්ඛාපදං

16. යා පන භික්ඛුනී පච්ඡාහත්තං කුලානි උපසඬකම්ත්වා සාමිකෙ අනාපුච්ඡා ආසනෙ අභිනිසිද්දෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

අනාපුච්ඡාසන්ථරණසික්ඛාපදං

17. යා පන භික්ඛුනී විකාලෙ කුලානි උපසඬකම්ත්වා සාමිකෙ අනාපුච්ඡා සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා අභිනිසිද්දෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

පරඋජ්ඣාපනකසික්ඛාපදං

18. යා පන භික්ඛුනී දුග්ගහිතෙන දුපධාරිතෙන පරං උජ්ඣාපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

පරඅභිසපනසික්ඛාපදං

19. යා පන භික්ඛුනී අත්තානං වා පරං වා නිරයෙන වා බ්‍රහ්මවරියෙන වා අභිසපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

රොදනසික්ඛාපදං

20. යා පන භික්ඛුනී අත්තානං වධිත්වා වධිත්වා රොදෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

රත්තන්ධකාරවග්ගො දුතියො.

නග්ගසික්ඛාපදං

21. යා පන භික්ඛුනී නග්ගා නභායෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

උදකසාටිකසික්ඛාපදං

22. උදකසාටිකං පන භික්ඛුනියා කාරයමානාය පමාණිකා කාරෙතඛ්ඛා, තත්ත්වං පමාණං, දීඝසො වතස්සො විදන්ථියො සුගතවිදන්ථියා, තිරියං ද්වෙ විදන්ථියො. තං අතික්කාමෙන්තියා ඡෙදනකං පාවිත්තියං.

වීචරසිඛ්ඛනසික්ඛාපදං

23. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා වීවරං විසිඛ්ඛෙන්වා වා විසිඛ්ඛාපෙන්වා වා සා පච්ඡා අනන්තරායිකිනී නෙව සිඛ්ඛෙය්‍ය, න සිඛ්ඛාපනාය උස්සුක්කං කරෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර චතුහපඤ්චාහා, පාවිත්තියං.

සඬ්ඝාටිවාරසික්ඛාපදං

24. යා පන භික්ඛුනී පඤ්චාහිකං සඬ්ඝාටිවාරං අතික්කාමෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

වීවරසඬ්ඝමනීයසික්ඛාපදං

25. යා පන භික්ඛුනී වීවරසඬ්ඝමනීයං ධාරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ගණවීවරසික්ඛාපදං

26. යා පන භික්ඛුනී ගණස්ස වීවරලාභං අන්තරායං කරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

පටිබාහනසික්ඛාපදං

27. යා පන භික්ඛුනී ධම්මිකං වීවරවිහඬිගං පටිබාහෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

වීවරදානසික්ඛාපදං

28. යා පන භික්ඛුනී අගාරිකස්ස වා පරිබ්බාජකස්ස වා පරිබ්බාජිකාය වා සමණවීවරං දදෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

කාලඅතික්කමනසික්ඛාපදං

29. යා පන භික්ඛුනී දුබ්බලවීවරපච්චාසාය වීවරකාලසමයං අතික්කාමෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

කථිනුද්ධාරසික්ඛාපදං

30. යා පන භික්ඛුනී ධම්මිකං කථිනුද්ධාරං පටිබාහෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

නග්ගවග්ගො තතියො.

එකමඤ්චතුච්චනසික්ඛාපදං

31. යා පන භික්ඛුනියො ද්වෙ එකමඤ්චෙ තුච්චට්ටෙය්‍යං, පාවිත්තියං.

එකත්ථරණතුච්චනසික්ඛාපදං

32. යා පන භික්ඛුනියො ද්වේ ඵකත්ථරණපාවුරණා තුවට්ටෙය්‍යං, පාවිත්තියං.

අඵාසුකරණසික්ඛාපදං

33. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා සඤ්චිච්ච අඵාසුං කරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

නඋපට්ඨාපනසික්ඛාපදං

34. යා පන භික්ඛුනී දුක්ඛිතං සහජීවිනිං නෙව උපට්ඨහෙය්‍ය, න උපට්ඨාපනාය උස්සුක්කං කරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

නික්කඨ්ඨනසික්ඛාපදං

35. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා උපස්සයං දත්වා කුපිතා අනත්තමනා නික්කඨ්ඨෙය්‍ය වා නික්කඨ්ඨාපෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

සංසට්ඨසික්ඛාපදං

36. යා පන භික්ඛුනී සංසට්ඨා විහරෙය්‍ය ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි ඵ්චමස්ස චචනියා “මායෙය්‍ය, සංසට්ඨා විහරි ගහපතිනාපි ගහපතිපුත්තෙනාපි, විච්චවායෙය්‍ය, විචෙකඤ්ඤෙව හගිනියා සඬ්ඝො වණ්ණෙති”ති. ඵ්චඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුච්චමානා තථෙව පග්ගණ්හෙය්‍ය, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතඛ්ඛා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය, යාවතතියඤ්චෙව සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අන්තොරට්ඨසික්ඛාපදං

37. යා පන භික්ඛුනී අන්තොරට්ඨෙ සාසඬ්ඝසම්මතෙ සජ්ජට්ඨයෙ අසත්ථිකා වාරිකං චරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

තිරොරට්ඨසික්ඛාපදං

38. යා පන භික්ඛුනී තිරොරට්ඨෙ සාසඬ්ඝසම්මතෙ සජ්ජට්ඨයෙ අසත්ථිකා වාරිකං චරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අන්තොවස්සසික්ඛාපදං

39. යා පන භික්ඛුනී අන්තොවස්සං වාරිකං චරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

වාරිකනපක්කමනසික්ඛාපදං

40. යා පන භික්ඛුනී වස්සංවුට්ඨා වාරිකං න පක්කමෙය්‍ය අන්තමසො ඡප්පඤ්චයොජනානිපි, පාවිත්තියං.

තුච්චිචග්ගො චතුත්ථො.

රාජාගාරසික්ඛාපදං

41. යා පන භික්ඛුනී රාජාගාරං වා චිත්තාගාරං වා ආරාමං වා උය්‍යානං වා පොක්ඛරණිං වා දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ආසන්දිපරිභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

42. යා පන භික්ඛුනී ආසන්දිං වා පල්ලඬිකං වා පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

සුත්තකන්තනසික්ඛාපදං

43. යා පන භික්ඛුනී සුත්තං කන්තෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ගිහිවෙය්‍යාවච්චසික්ඛාපදං

44. යා පන භික්ඛුනී ගිහිවෙය්‍යාවච්චං කරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අධිකරණසික්ඛාපදං

45. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා “ඵහායෙය්‍ය, ඉමං අධිකරණං වූපසමෙහි”ති වුච්චමානා “සාධු”ති පටිස්සුණිත්වා සා පච්ඡා අනන්තරායිකිනී නෙව වූපසමෙය්‍ය, න වූපසමාය උස්සුක්කං කරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

භොජනදානසික්ඛාපදං

46. යා පන භික්ඛුනී අගාරිකස්ස වා පරිබ්බාජකස්ස වා පරිබ්බාජිකාය වා සහත්ථා බාදනීයං වා භොජනීයං වා දදෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ආවසථවීවරසික්ඛාපදං

47. යා පන භික්ඛුනී ආවසථවීවරං අනිස්සජ්ජේත්වා පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ආවසථවිභාරසික්ඛාපදං

48. යා පන භික්ඛුනී ආවසථං අනිස්සජ්ජේත්වා වාරිකං පක්කමෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

තිරච්ඡානවිජ්ජාපරියාප්පණසික්ඛාපදං

49. යා පන භික්ඛුනී තිරච්ඡානවිජ්ජං පරියාප්පණයා, පාවිත්තියං.

තිරච්ඡානවිජ්ජාවාචනසික්ඛාපදං

50. යා පන භික්ඛුනී තිරච්ඡානවිජ්ජං වාචෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

චිත්තාගාරවග්ගො පඤ්චමො.

ආරාමපවිසන්සික්ඛාපදං

51. යා පන භික්ඛුනී ඡානං සභික්ඛුකං ආරාමං අනාපුච්ඡා පවිසෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

භික්ඛුඅක්කොසන්සික්ඛාපදං

52. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුං අක්කොසෙය්‍යා වා පරිභාසෙය්‍යා වා, පාවිත්තියං.

ගණපරිභාසන්සික්ඛාපදං

53. යා පන භික්ඛුනී චණ්ඩිකතා ගණං පරිභාසෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

පචාරිතසික්ඛාපදං

54. යා පන භික්ඛුනී නිමන්තිතා වා පචාරිතා වා බාදනීයං වා භොජනීයං වා බාදෙය්‍යා වා භුඤ්ජෙය්‍යා වා, පාවිත්තියං.

කුලමච්ඡරිනීසික්ඛාපදං

55. යා පන භික්ඛුනී කුලමච්ඡරිනී අස්ස, පාවිත්තියං.

අභික්ඛුකාවාසසික්ඛාපදං

56. යා පන භික්ඛුනී අභික්ඛුකො ආවාසෙ වස්සං වසෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

අපචාරණාසික්ඛාපදං

57. යා පන භික්ඛුනී වස්සංවුට්ඨා උභතොසඬ්ඨෙස තීහි යානෙහි න පචාරෙය්‍යා දිට්ඨෙත වා සුතෙත වා පරිසඬ්ඨකාය වා, පාවිත්තියං.

ඔවාදසික්ඛාපදං

58. යා පන භික්ඛුනී ඔවාදාය වා සංවාසාය වා න ගච්ඡෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ඔවාදුපසඬකමනසික්ඛාපදං

59. අන්වද්ධමාසං භික්ඛුනියා භික්ඛුසඬසතො ද්වේ ධම්මා පච්චාසිසිතඛ්ඛා උපොසඨපුච්ඡකඤ්ච ඔවාදුපසඬකමනඤ්ච. තං අතික්කාමෙන්තියා පාවිත්තියං.

පසාබ්බෙජාතසික්ඛාපදං

60. යා පන භික්ඛුනී පසාබ්බෙ ජාතං ගණ්ඨං වා රුධිතං වා අනපලොකෙන්වා සඬ්ඝං වා ගණං වා පුරිසෙන සද්ධිං එකෙනෙකා හෙදාපෙය්‍ය වා ඵාලාපෙය්‍ය වා ධොවාපෙය්‍ය වා ආලිම්පාපෙය්‍ය වා ඛන්ධාපෙය්‍ය වා මොවාපෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

ආරාමවග්ගො ඡට්ඨො.

ගඛ්භිනීසික්ඛාපදං

61. යා පන භික්ඛුනී ගඛ්භිනිං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

පායන්තීසික්ඛාපදං

62. යා පන භික්ඛුනී පායන්තිං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

පයමසික්ඛමානසික්ඛාපදං

63. යා පන භික්ඛුනී ද්වේ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු අසික්ඛිතසික්ඛං සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

දුතියසික්ඛමානසික්ඛාපදං

64. යා පන භික්ඛුනී ද්වේ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු සික්ඛිතසික්ඛං සික්ඛමානං සඬ්ඝෙන අසම්මතං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

පයමගිහිගතසික්ඛාපදං

65. යා පන භික්ඛුනී උනද්වාදසවස්සං ගිහිගතං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

දුතියගිහිගතසික්ඛාපදං

66. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සං ගිහිගතං ද්වේ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු අසික්ඛිතසික්ඛං වුට්ඨාපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

තතියගිහිගතසික්ඛාපදං

67. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සං ගිහිගතං ද්වෙ වස්සානි ඡසු
ධම්මෙසු සික්ඛිතසික්ඛං සඬ්ඝෙන අසම්මතං වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

පයමසහජීවිනීසික්ඛාපදං

68. යා පන භික්ඛුනී සහජීවිනී වුට්ඨාපෙත්වා ද්වෙ වස්සානි නෙව
අනුග්ගණ්භෙය්‍යා න අනුග්ගණ්භාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

පචත්තිනීනානුබන්ධනසික්ඛාපදං

69. යා පන භික්ඛුනී වුට්ඨාපිතං පචත්තිනී ද්වෙ වස්සානි
නානුබන්ධෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

දුතියසහජීවිනීසික්ඛාපදං

70. යා පන භික්ඛුනී සහජීවිනී වුට්ඨාපෙත්වා නෙව වූපකාසෙය්‍යා න
වූපකාසාපෙය්‍යා අන්තමසො ඡප්පඤ්චයොජනානිපි, පාවිත්තියං.

ගබ්භිනිවග්ගො සත්තමො.

පයමකුමාරිභූතසික්ඛාපදං

71. යා පන භික්ඛුනී ඌනචීසතිවස්සං කුමාරිභූතං වුට්ඨාපෙය්‍යා,
පාවිත්තියං.

දුතියකුමාරිභූතසික්ඛාපදං

72. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණචීසතිවස්සං කුමාරිභූතං ද්වෙ වස්සානි ඡසු
ධම්මෙසු අසික්ඛිතසික්ඛං වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

තතියකුමාරිභූතසික්ඛාපදං

73. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණචීසතිවස්සං කුමාරිභූතං ද්වෙ වස්සානි ඡසු
ධම්මෙසු සික්ඛිතසික්ඛං සඬ්ඝෙන අසම්මතං වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

ඌනද්වාදසවස්සසික්ඛාපදං

74. යා පන භික්ඛුනී ඌනද්වාදසවස්සා වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සසික්ඛාපදං

75. යා පන භික්ඛුනී පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සා සඨසෙන අසම්මතා වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

බිය්‍යනධම්මසික්ඛාපදං

76. යා පන භික්ඛුනී “අලං තාව තෙ, අය්‍යා, වුට්ඨාපිතෙනා”ති වුච්චමානා “සාධු”ති පටිස්සුණත්වා සා පච්ඡා බිය්‍යනධම්මං ආපජ්ජෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

පය්‍යමසික්ඛමානනවුට්ඨාපනසික්ඛාපදං

77. යා පන භික්ඛුනී සික්ඛමානං “සවෙ මෙ ත්වං, අය්‍යා, චීවරං දස්සසි, ඵලාහං තං වුට්ඨාපෙස්සාමි”ති වත්වා සා පච්ඡා අනන්තරායිකිනී නෙව වුට්ඨාපෙය්‍යා, න වුට්ඨාපනාය උස්සුක්කං කරෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

දුතියසික්ඛමානනවුට්ඨාපනසික්ඛාපදං

78. යා පන භික්ඛුනී සික්ඛමානං “සවෙ මං ත්වං, අය්‍යා, ද්වෙ වස්සානි අනුබන්ධස්සසි, ඵලාහං තං වුට්ඨාපෙස්සාමි”ති වත්වා සා පච්ඡා අනන්තරායිකිනී නෙව වුට්ඨාපෙය්‍යා, න වුට්ඨාපනාය උස්සුක්කං කරෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

සොකාචාසසික්ඛාපදං

79. යා පන භික්ඛුනී පුරිසසංසට්ඨං කුමාරකසංසට්ඨං චණ්ඩිං සොකාචාසං සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

අනනුඤ්ඤාතසික්ඛාපදං

80. යා පන භික්ඛුනී මාතාපිතූහි වා සාමිකෙන වා අනනුඤ්ඤාතං සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

පාරිවාසිකසික්ඛාපදං

81. යා පන භික්ඛුනී පාරිවාසිකජන්දදානෙන සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

අනුවස්සසික්ඛාපදං

82. යා පන භික්ඛුනී අනුවස්සං වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

ඵකවස්සසික්ඛාපදං

83. යා පන භික්ඛුනී එකං වස්සං ද්වෙ වුට්ඨාපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

කුමාරිභූතවග්ගො අට්ඨමො.

ජත්තුපාහනසික්ඛාපදං

84. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා ජත්තුපාහනං ධාරෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

යානසික්ඛාපදං

85. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා යානෙන යායෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

සඬ්ඝාණ්ඩසික්ඛාපදං

86. යා පන භික්ඛුනී සඬ්ඝාණ්ඩං ධාරෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

ඉත්ථාලඬ්ඛකාරසික්ඛාපදං

87. යා පන භික්ඛුනී ඉත්ථාලඬ්ඛකාරං ධාරෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

ගන්ධවණ්ණකසික්ඛාපදං

88. යා පන භික්ඛුනී ගන්ධවණ්ණකෙන නභායෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

වාසිතකසික්ඛාපදං

89. යා පන භික්ඛුනී වාසිතකෙන පිඤ්ඤාකෙන නභායෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

භික්ඛුනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදං

90. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා උම්මද්දාපෙය්‍යා වා පරිමද්දාපෙය්‍යා වා, පාවිත්තියං.

සික්ඛමානඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදං

91. යා පන භික්ඛුනී සික්ඛමානාය උම්මද්දාපෙය්‍යා වා පරිමද්දාපෙය්‍යා වා, පාවිත්තියං.

සාමණෙරිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදං

92. යා පන භික්ඛුනී සාමණෙරියා උම්මද්දාපෙය්‍යා වා පරිමද්දාපෙය්‍යා වා, පාවිත්තියං.

ගිහිනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදං

93. යා පන භික්ඛුනී ගිහිනියා උම්මද්දාපෙය්‍යා වා පරිමද්දාපෙය්‍යා වා, පාවිත්තියං.

අනාපුච්ඡාසික්ඛාපදං

94. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුස්ස පුරතො අනාපුච්ඡා ආසනෙ නිසීදෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

පඤ්භාපුච්ඡනසික්ඛාපදං

95. යා පන භික්ඛුනී අනොකාසකතං භික්ඛුං පඤ්භං පුච්ඡෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

අසංකච්චිකසික්ඛාපදං

96. යා පන භික්ඛුනී අසංකච්චිකා ගාමං පච්ඡෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

ජත්තුපාහනවග්ගො නවමො.

මුසාවාදසික්ඛාපදං

97. සම්පජානමුසාවාදෙ පාවිත්තියං.

ඔමසවාදසික්ඛාපදං

98. ඔමසවාදෙ පාවිත්තියං.

පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදං

99. භික්ඛුනිපෙසුඤ්ඤෙ පාවිත්තියං.

පදසොධම්මසික්ඛාපදං

100. යා පන භික්ඛුනී අනුපසම්පන්නං පදසො ධම්මං වාචෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

පඨමසහසෙය්‍යාසික්ඛාපදං

101. යා පන භික්ඛුනී අනුපසම්පන්නාය උත්තරිදිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

දුතියසහසෙය්‍යාසික්ඛාපදං

102. යා පන භික්ඛුනී පුරිසෙන සහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදං

103. යා පන භික්ඛුනී පුරිසස්ස උත්තරිෂ්ඨපඤ්චවාචාහි ධම්මං දෙසෙය්‍ය අඤ්ඤානු විඤ්ඤානා ඉත්ථිවිග්ගහෙන, පාවිත්තියං.

භූතාරොචනසික්ඛාපදං

104. යා පන භික්ඛුනී අනුපසම්පන්නාය උත්තරිමනුස්සධම්මං ආරොචෙය්‍ය, භූතස්මිං පාවිත්තියං.

දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදං

105. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා දුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං අනුපසම්පන්නාය ආරොචෙය්‍ය අඤ්ඤානු භික්ඛුනිසම්මුතියා, පාවිත්තියං.

පථවිබ්භූතසික්ඛාපදං

106. යා පන භික්ඛුනී පථවිං බ්බෙසෙය්‍ය වා බ්බොපෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

මුසාවාදවග්ගො දසමො.

භූතගාමසික්ඛාපදං

107. භූතගාමපාතබ්‍යතාය පාවිත්තියං.

අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදං

108. අඤ්ඤවාදකෙ, විභෙසකෙ පාවිත්තියං.

උජ්ඣාපනකසික්ඛාපදං

109. උජ්ඣාපනකෙ, බියානකෙ පාවිත්තියං.

පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදං

110. යා පන භික්ඛුනී සඬ්ඝිකං මඤ්චං වා පීඨං වා හිසිං වා කොච්ඡං වා අජ්ඣොකාසෙ සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා තං පක්කමන්තී නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදං

111. යා පන භික්ඛුනී සඬ්ඝිකෙ විහාරෙ සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා තං පක්කමන්තී නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අනුපබ්ජ්ජසික්ඛාපදං

112. යා පන භික්ඛුනී සඬ්ඝිකෙ විහාරෙ ඡානං පුබ්බුපගතං භික්ඛුනිං අනුපබ්ජ්ජ සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය “යස්සා සම්බාධො භවිස්සති, සා පක්කම්ස්සති”ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාවිත්තියං.

නික්කඨ්ඨනසික්ඛාපදං

113. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං කුපිතා අනත්තමනා සඬ්ඝිකා විහාරා නික්කඨ්ඨෙය්‍ය වා නික්කඨ්ඨාපෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

වෙහාසකුට්ඨිසික්ඛාපදං

114. යා පන භික්ඛුනී සඬ්ඝිකෙ විහාරෙ උපරිවෙහාසකුට්ඨියා ආභවිවපාදකං මඤ්චං වා පීඨං වා අභිනිසීදෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදං

115. මහල්ලකං පන භික්ඛුනියා විහාරං කාරයමානාය යාව ද්වාරකොසා අග්ගළට්ඨපනාය, ආලොකසන්ධිපරිකම්මාය ද්වත්තිවිජදනස්ස පරියායං අප්පහරිතෙ ධීතාය අධිට්ඨාතබ්බං. තතො වෙ උත්තරි අප්පහරිතෙපි ධීතා අධිට්ඨෙහෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

සප්පාණකසික්ඛාපදං

116. යා පන භික්ඛුනී ඡානං සප්පාණකං උදකං තිණං වා මත්තිකං වා සිඤ්ඤෙය්‍ය වා සිඤ්ඤාපෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

භූතගාමවග්ගො එකාදසමො.

ආවසථපිණ්ඩසික්ඛාපදං

117. අගිලානාය භික්ඛුනියා එකො ආවසථපිණ්ඩො භුඤ්ජිතබ්බො. තතො වෙ උත්තරි භුඤ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ගණභොජනසික්ඛාපදං

118. ගණභොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයා පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො, ගිලානසමයො, වීචරදානසමයො, වීචරකාරසමයො, අද්ධානගමනසමයො, නාචාභිරුහනසමයො, මහාසමයො, සමණභත්තසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

කාණමාතුසික්ඛාපදං

119. භික්ඛුනිං පනෙව කුලං උපගතං පුට්ඨෙහි වා මන්ථෙහි වා අභිභට්ඨං පචාරෙය්‍ය, ආකඨ්ඛමානාය භික්ඛුනියා ද්වත්තිපත්තපුරා පටිග්ගහෙතඛිබ්බා. තතො වෙ උත්තරි පටිග්ගණ්ඨෙය්‍ය, පාවිත්තියං. ද්වත්තිපත්තපුරෙ පටිග්ගහෙත්වා තතො නිහරිත්වා භික්ඛුනීහි සද්ධිං සංවිහරිතඛිබ්බං, අයං තත්ථ සාමීචි.

විකාලභොජනසික්ඛාපදං

120. යා පන භික්ඛුනී විකාලෙ බාදනීයං වා භොජනීයං වා බාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

සන්තිධිකාරකසික්ඛාපදං

121. යා පන භික්ඛුනී සන්තිධිකාරකං බාදනීයං වා භොජනීයං වා බාදෙය්‍ය වා භුඤ්ජෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං.

දන්තපොනසික්ඛාපදං

122. යා පන භික්ඛුනී අදින්නං මුඛද්වාරං ආහාරං ආහරෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනා, පාවිත්තියං.

උය්‍යාජනසික්ඛාපදං

123. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං “එහාය්‍ය, ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසිස්සාමා”ති තස්සා දාපෙත්වා වා අදාපෙත්වා වා උය්‍යාජෙය්‍ය “ගච්ඡාය්‍ය, න මෙ තයා සද්ධිං කථා වා නිසජ්ජා වා එඤ්ඤා භොති, එකිකාය මෙ කථා වා නිසජ්ජා වා එඤ්ඤා භොති”ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාවිත්තියං.

සභොජනසික්ඛාපදං

124. යා පන භික්ඛුනී සභොජනෙ කුලෙ අනුපබ්ජ්ජ නිසජ්ජං කජ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

රහොපට්ඨිජන්තසික්ඛාපදං

125. යා පන භික්ඛුනී පුරිසෙන සද්ධිං රහො පට්ඨිජන්තෙ ආසනෙ නිසජ්ජං කජ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදං

126. යා පන භික්ඛුනී පුරිසෙන සද්ධිං ඵකෙනෙකා රහො නිසජ්ජං කජ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

භොජනවග්ගො ද්වාදසමො.

වාරිත්තසික්ඛාපදං

127. යා පන භික්ඛුනී නිමන්තිතා සහත්තා සමානා සන්තිං භික්ඛුනිං අනාපුච්ඡා පුරෙහත්තං වා පච්ඡාහත්තං වා කුලෙසු වාරිත්තං ආපජ්ජෙය්‍ය අඤ්ඤානු සමයා, පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො, වීචරදානසමයො, වීචරකාරසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

මහානාමසික්ඛාපදං

128. අගිලානාය භික්ඛුනියා චතුමාසජ්ජවිවයපචාරණා සාදිතඛ්ඛා අඤ්ඤානු පුනපචාරණාය, අඤ්ඤානු නිව්චපචාරණාය. තතො වෙ උත්තරි සාදිසෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදං

129. යා පන භික්ඛුනී උය්‍යුත්තං සෙනං දස්සනාය ගච්ඡෙය්‍ය අඤ්ඤානු තථාරූපජ්ජවිවයා, පාවිත්තියං.

සෙනාවාසසික්ඛාපදං

130. සියා ච තස්සා භික්ඛුනියා කොච්ඡෙව පච්චයො සෙනං ගමනාය, දිරත්තතිරත්තං තාය භික්ඛුනියා සෙනාය වසිතඛ්ඛං. තතො වෙ උත්තරි වසෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

උය්‍යාධිකසික්ඛාපදං

131. දිරත්තතිරත්තං වෙ භික්ඛුනී සෙනාය වසමානා උය්‍යාධිකං වා බලග්ගං වා සෙනාබ්‍යුහං වා අනීකදස්සනං වා ගච්ඡෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

සුරාපානසික්ඛාපදං

132. සුරාමෙරයපානෙ පාවිත්තියං.

අඬගුලිපතොදකසික්ඛාපදං

133. අඬගුලිපතොදකෙ පාවිත්තියං.

හසධම්මසික්ඛාපදං

134. උදකෙ හසධම්මෙ පාවිත්තියං.

අනාදරියසික්ඛාපදං

135. අනාදරියෙ පාවිත්තියං.

භිංසාපනසික්ඛාපදං

136. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං භිංසාපෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

චාරිත්තවග්ගො තෙරසමො.

ජොතිසික්ඛාපදං

137. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා විසිඛින්නාපෙක්ඛා ජොතිං සමාදහෙය්‍ය වා සමාදහාපෙය්‍ය වා අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපජ්ජවචයා, පාවිත්තියං.

නභානසික්ඛාපදං

138. යා පන භික්ඛුනී ඔරෙනද්ධමාසං නභායෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර සමයා, පාවිත්තියං. තත්ථායං සමයො “දියඬිඬො මාසො සෙසො ගිම්භාන”න්ති “චස්සානස්ස පඨමො මාසො” ඉච්චෙනෙ අඬිඬිතෙය්‍යමාසා උණ්භසමයො, පරිලාභසමයො, ගිලානසමයො, කම්මසමයො, අද්ධානගමනසමයො, වාතවුට්ඨිසමයො, අයං තත්ථ සමයො.

දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදං

139. නචං පන භික්ඛුනියා චීවරලාභාය තිණ්ණං දුබ්බණ්ණකරණානං අඤ්ඤතරං දුබ්බණ්ණකරණං ආදාතබ්බං නීලං වා කද්දමං වා කාළසාමං වා. අනාදා වෙ භික්ඛුනී තිණ්ණං දුබ්බණ්ණකරණානං අඤ්ඤතරං දුබ්බණ්ණකරණං නචං චීවරං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

විකජ්ජනසික්ඛාපදං

140. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා සික්ඛමානාය වා සාමණෙරස්ස වා සාමණෙරියා වා සාමං චීවරං විකජ්ජෙත්වා අපච්චුද්ධාරණං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අපනිධාපනසික්ඛාපදං

141. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා පත්තං වා චීවරං වා නිසීදනං වා සුවිසරං වා කායබන්ධනං වා අපනිධෙය්‍ය වා අපනිධාපෙය්‍ය වා අන්තමසො හසාපෙක්ඛාපි, පාවිත්තියං.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදං

142. යා පන භික්ඛුනී සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

සප්පාණකසික්ඛාපදං

143. යා පන භික්ඛුනී ජානං සප්පාණකං උදකං පරිභුඤ්ජෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

උක්කොටනසික්ඛාපදං

144. යා පන භික්ඛුනී ජානං යථාධම්මං නිහතාධිකරණං පුනකම්මාය උක්කොටෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

ථෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදං

145. යා පන භික්ඛුනී ජානං ථෙය්‍යසත්ථෙත සද්ධිං සංවිධාය එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍යා අන්තමසො ගාමන්තරම්භි, පාවිත්තියං.

අරිට්ඨසික්ඛාපදං

146. යා පන භික්ඛුනී එවං වදෙය්‍යා “තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා වුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා”ති. සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනියා “මායෙය එවං අවච, මා භගවන්තං අබ්භාවික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අබ්භක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍යා, අනෙකපරියායෙනායෙය අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා වුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායායා”ති. එවඤ්ච සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි වුව්වමානා තථෙව පග්ගණ්ඨෙය්‍යා, සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි යාවතතියං සමනුභාසිතඛිබා තස්ස පටිනිස්සග්ගාය. යාවතතියඤ්චෙව සමනුභාසියමානා තං පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යා, ඉච්චෙතං කුසලං. නො වෙ පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

ජොතිවග්ගො වුද්දසමො.

උක්ඛිත්තසමහොගසික්ඛාපදං

147. යා පන භික්ඛුනී ජානං තථාචාදිනියා භික්ඛුනියා අකටානුධම්මාය තං දිට්ඨිං අප්පටිනිස්සට්ඨාය සද්ධිං සම්භුඤ්ජෙය්‍යා වා, සංවසෙය්‍යා වා, සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍යා, පාවිත්තියං.

කණ්ටකසික්ඛාපදං

148. සමණුද්දෙසාපි වෙ එවං වදෙය්‍ය “තථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, යථා යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා චුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා”ති. සා සමණුද්දෙසා භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා “මායො, සමණුද්දෙසෙ එවං අවච, මා භගවන්තං අඛිභාවික්ඛි, න හි සාධු භගවතො අඛිභක්ඛානං, න හි භගවා එවං වදෙය්‍ය, අනෙකපරියායෙනායො, සමණුද්දෙසෙ අන්තරායිකා ධම්මා අන්තරායිකා චුත්තා භගවතා, අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායායා”ති. එවඤ්ච සා සමණුද්දෙසා භික්ඛුනීහි චුච්චමානා තට්ථ පග්ගණ්ඨෙය්‍ය, සා සමණුද්දෙසා භික්ඛුනීහි එවමස්ස වචනීයා “අජ්ජතග්ගෙ තෙ, අයො, සමණුද්දෙසෙ න වෙච සො භගවා සත්ථා අපදිසිතබ්බො, යම්පි චඤ්ඤා සමණුද්දෙසා ලභන්ති භික්ඛුනීහි සද්ධිං දිරත්තතිරත්තං සහසෙය්‍යං, සාපි තෙ නත්ථි, වර පිරෙ, විනස්සා”ති. යා පන භික්ඛුනී ජානං තථානාසිතං සමණුද්දෙසං උපලාපෙය්‍ය වා, උපට්ඨාපෙය්‍ය වා, සම්භුඤ්ජෙය්‍ය වා, සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

සහධම්මිකසික්ඛාපදං

149. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි සහධම්මිකං චුච්චමානා එවං වදෙය්‍ය “න තාථාහං, අයො, එතස්මිං සික්ඛාපදෙ සික්ඛිස්සාමි, යාව න අඤ්ඤං භික්ඛුනිං ඛ්‍යත්තං විනයධරං පරිපුච්ඡාමි”ති, පාවිත්තියං. සික්ඛමානාය, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනියා අඤ්ඤාතබ්බං පරිපුච්ඡිතබ්බං පරිපඤ්ඡිතබ්බං, අයං තත්ථ සාමිච්ඡි.

විලෙඛනසික්ඛාපදං

150. යා පන භික්ඛුනී පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ එවං වදෙය්‍ය “කිං පනිමෙහි බුද්දානුබුද්දකෙහි සික්ඛාපදෙහි උද්දිට්ඨෙහි, යාවදෙව කුක්කුච්චාය විහෙසාය විලෙඛාය සංවත්තන්ති”ති, සික්ඛාපදවිචණ්ණකෙ පාවිත්තියං.

මොහනසික්ඛාපදං

151. යා පන භික්ඛුනී අන්වද්ධමාසං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ එවං වදෙය්‍ය “ඉදානෙව බො අහං, අයො, ජානාමි අයම්පි කිර ධම්මො සුත්තාගතො සුත්තපරියාපන්තො අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡති”ති, තඤ්චෙ භික්ඛුනිං අඤ්ඤා භික්ඛුනියො ජානෙය්‍යුං නිසින්තපුබ්බං ඉමාය භික්ඛුනියා ද්වත්තික්ඛත්තුං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ, කො පන වාදො හියො, න ච තස්සා භික්ඛුනියා අඤ්ඤාණකෙන මුත්ති අත්ථි, යඤ්ච තත්ථ ආපත්තිං ආපන්නා, තඤ්ච යථාධම්මො කාරෙතබ්බො, උත්තරි වස්සා මොහො ආරොපෙතබ්බො “තස්සා තෙ, අයො, අලාභා, තස්සා තෙ දුල්ලද්ධං, යං ත්වං පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ න සාධුකං අට්ඨිං කත්වා මනසි කරොසි”ති, ඉදං තස්මිං මොහනකෙ පාවිත්තියං.

152. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා කුපිතා අනත්තමනා පහාරං දදෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

තලසත්තිකසික්ඛාපදං

153. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා කුපිතා අනත්තමනා තලසත්තිකං උග්ගිරෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

අමුලකසික්ඛාපදං

154. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනිං අමුලකෙන සඬ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදං

155. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනියා සඤ්චිච්ච කුක්කුච්චං උපදගෙය්‍ය “ඉතිස්සා මුහුත්තම්පි අථාසු භවිස්සතී”ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාවිත්තියං.

උපස්සුති සික්ඛාපදං

156. යා පන භික්ඛුනී භික්ඛුනීනං භණ්ඩනජාතානං කලහජාතානං විවාදාපන්නානං උපස්සුතිං තිට්ඨෙය්‍ය “යං ඉමා භණ්ඩස්සන්ති, තං සොස්සාමී”ති එතදෙව පච්චයං කරිත්වා අනඤ්ඤං, පාවිත්තියං.

දිට්ඨිවග්ගො පන්නරසමො.

කම්මජපට්ඨාහනසික්ඛාපදං

157. යා පන භික්ඛුනී ධම්මිකානං කම්මානං ඡන්දං දත්වා පච්ඡා ඛියනධම්මං ආපජ්ජෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදං

158. යා පන භික්ඛුනී සඬ්ඝෙ විනිච්ඡයකථාය චත්තමානාය ඡන්දං අදත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

දුබ්බලසික්ඛාපදං

159. යා පන භික්ඛුනී සමග්ගෙන සඬ්ඝෙන වීචරං දත්වා පච්ඡා ඛියනධම්මං ආපජ්ජෙය්‍ය “යථාසන්ථුතං භික්ඛුනියො සඬ්ඝිකං ලාභං පරිණාමෙන්ති”ති, පාවිත්තියං.

පරිණාමනසික්ඛාපදං

160. යා පන භික්ඛුනී ජානං සඬ්ඝිකං ලාභං පරිණතං පුග්ගලස්ස පරිණාමෙය්‍ය, පාවිත්තියං.

රතනසික්ඛාපදං

161. යා පන භික්ඛුනී රතනං වා රතනසම්මතං වා අඤ්ඤත්‍ර අජ්ඣාරාමා වා අජ්ඣාවසථා වා උග්ගණ්ඨෙය්‍ය වා උග්ගණ්ඨාපෙය්‍ය වා, පාවිත්තියං. රතනං වා පන භික්ඛුනියා රතනසම්මතං වා අජ්ඣාරාමෙ වා අජ්ඣාවසථෙ වා උග්ගහෙත්වා වා උග්ගහාපෙත්වා වා නික්ඛිපිතබ්බං “යස්ස භවිස්සති, සො භරිස්සති” ති, අයං තත්ථ සාමීචි.

සුවිසරසික්ඛාපදං

162. යා පන භික්ඛුනී අට්ඨිමයං වා දන්තමයං වා විසාණමයං වා සුවිසරං කාරාපෙය්‍ය, හෙදනකං පාවිත්තියං.

මඤ්චපීඨසික්ඛාපදං

163. නවං පන භික්ඛුනියා මඤ්චං වා පීඨං වා කාරයමානාය අට්ඨච්චුලපාදකං කාරෙතබ්බං සුගතච්චුලෙන අඤ්ඤත්‍ර හෙට්ඨිමාය අට්ඨනියා. තං අතික්කාමෙන්තියා ඡෙදනකං පාවිත්තියං.

තූලොනද්ධසික්ඛාපදං

164. යා පන භික්ඛුනී මඤ්චං වා පීඨං වා තූලොනද්ධං කාරාපෙය්‍ය, උද්දාලනකං පාවිත්තියං.

කණ්ඩුප්පට්ච්ඡාදිසික්ඛාපදං

165. කණ්ඩුප්පට්ච්ඡාදිං පන භික්ඛුනියා කාරයමානාය පමාණිකා කාරෙතබ්බා, තත්‍රිදං පමාණං, දීඝසො චතස්සො විදන්ථියො සුගතවිදන්ථියා, තිරියං ද්වෙ විදන්ථියො. තං අතික්කාමෙන්තියා ඡෙදනකං පාවිත්තියං.

නන්දසික්ඛාපදං

166. යා පන භික්ඛුනී සුගතච්චරප්පමාණං ච්චරං කාරාපෙය්‍ය, අතිරෙකං වා, ඡෙදනකං පාවිත්තියං. තත්‍රිදං සුගතස්ස සුගතච්චරප්පමාණං, දීඝසො නව විදන්ථියො සුගතවිදන්ථියා, තිරියං ඡ විදන්ථියො, ඉදං සුගතස්ස සුගතච්චරප්පමාණන්ති.

ධම්මිකවග්ගො සොළසමො.

උද්දිට්ඨා බො, අයායො, ඡසට්ඨිසතා පාවිත්තියා ධම්මා. තත්ථායායො, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථායායො, තස්මා තුණ්හි, එවමෙතං ධාරයාමිති.

පාවිත්තියා නිට්ඨිතා.

පාටිදෙසනීයා

ඉමෙ බො පනායායො අට්ඨ පාටිදෙසනීයා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

සජ්ජිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

1. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා සජ්ජිං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය, පටිදෙසෙතඛබ්බං තාය භික්ඛුනියා “ගාරය්‍හං, අයො, ධම්මං ආපජ්ජිං අසජ්ජායං පාටිදෙසනීයං, තං පටිදෙසෙමි”ති.

තෙලවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

2. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා තෙලං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය...පෙ.... තං පටිදෙසෙමිති.

මධුවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

3. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා මධුං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය...පෙ.... තං පටිදෙසෙමිති.

ඵාණිතවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

4. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා ඵාණිතං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය...පෙ.... තං පටිදෙසෙමිති.

මච්ඡවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

5. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා මච්ඡං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය...පෙ.... තං පටිදෙසෙමිති.

මංසවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

6. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා මංසං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය...පෙ.... තං පටිදෙසෙමිති.

බීරවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

7. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා බීරං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍යා...පෙ....
තං පටිදෙසෙමිති.

දධිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදං

8. යා පන භික්ඛුනී අගිලානා දධිං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍යා,
පටිදෙසෙතබ්බං තාය භික්ඛුනියා “ගාරය්‍හං, අයෙය්‍ය, ධම්මං ආපජ්ජිං
අසප්පායං පාටිදෙසනීයං, තං පටිදෙසෙමි”ති.

උද්දිට්ඨා බො, අය්‍යායො, අට්ඨ පාටිදෙසනීයා ධම්මා. තත්ථාය්‍යායො,
පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා,
තතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා
තුණ්හී, එවමෙතං ධාරයාමිති.

පාටිදෙසනීයා නිට්ඨිතා.

සෙබ්බියා

ඉමෙ බො පනාය්‍යායො, සෙබ්බියා ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

පරිමණ්ඩලසික්ඛාපදං

1. පරිමණ්ඩලං නිවාසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

2. පරිමණ්ඩලං පාරුපිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

සුප්පට්ඨිඡන්තසික්ඛාපදං

3. සුප්පට්ඨිඡන්තා අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

4. සුප්පට්ඨිඡන්තා අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

සුසංවුතසික්ඛාපදං

5. සුසංවුතා අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

6. සුසංවුතා අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ඔක්ඛිත්තචක්ඛුසික්ඛාපදං

7. ඔක්ඛිත්තචක්ඛුනී අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

8. ඔක්ඛිත්තවක්ඛුනී අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උක්ඛිත්තකසික්ඛාපදං

9. න උක්ඛිත්තකාය අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

10. න උක්ඛිත්තකාය අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පරිමණ්ඩලවග්ගො පඨමො.

උප්පග්ගිකසික්ඛාපදං

11. න උප්පග්ගිකාය අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

12. න උප්පග්ගිකාය අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උච්චසද්දසික්ඛාපදං

13. අප්පසද්දා අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

14. අප්පසද්දා අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

කායප්පවාලකසික්ඛාපදං

15. න කායප්පවාලකං අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

16. න කායප්පවාලකං අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

බාහුප්පවාලකසික්ඛාපදං

17. න බාහුප්පවාලකං අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

18. න බාහුප්පවාලකං අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සීසප්පවාලකසික්ඛාපදං

19. න සීසප්පවාලකං අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

20. න සීසප්පවාලකං අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උප්පග්ගිකවග්ගො දුතියො.

බම්භකතසික්ඛාපදං

21. න බම්භකතා අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

22. න ඛම්භකතා අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ඔගුණධීතසික්ඛාපදං

23. න ඔගුණධීතා අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

24. න ඔගුණධීතා අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උක්කුටිකසික්ඛාපදං

25. න උක්කුටිකාය අන්තරසරෙ ගමිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදං

26. න පල්ලත්ථිකාය අන්තරසරෙ නිසිදිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සක්කච්චපටිග්ගභණසික්ඛාපදං

27. සක්කච්චං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගභෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පත්තසඤ්ඤිතීපටිග්ගභණසික්ඛාපදං

28. පත්තසඤ්ඤිතී පිණ්ඩපාතං පටිග්ගභෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සමසුපකපටිග්ගභණසික්ඛාපදං

29. සමසුපකං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගභෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සමතිත්තිකසික්ඛාපදං

30. සමතිත්තිකං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගභෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ඛම්භකතවග්ගො තතියො.

සක්කච්චභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

31. සක්කච්චං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පත්තසඤ්ඤිතීභුඤ්ජනසික්ඛාපදං

32. පත්තසඤ්ඤිතී පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සපදානසික්ඛාපදං

33. සපදානං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සමසුපකසික්ඛාපදං

34. සමසුපකං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

න ථුපකතසික්ඛාපදං

35. න ථුපකතො ඔමද්දිත්වා පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ඔදනජපට්ඨිඡාදනසික්ඛාපදං

36. න සුපං වා බ්‍යඤ්ජනං වා ඔදනෙන පට්ඨිඡාදෙස්සාමි භියොයාකම්‍යතං උපාදායාති සික්ඛා කරණියා.

සුපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං

37. න සුපං වා ඔදනං වා අගිලානා අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උජ්ඣානසඤ්ඤිතීසික්ඛාපදං

38. න උජ්ඣානසඤ්ඤිතී පරෙසං පත්තං ඔලොකෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

කබලසික්ඛාපදං

39. නාතිමහන්තං කබලං කරිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ආලොපසික්ඛාපදං

40. පරිමණ්ඩලං ආලොපං කරිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සක්කච්චවග්ගො චතුත්ථො.

අනාහට්ඨසික්ඛාපදං

41. න අනාහට්ඨෙ කබලෙ මුඛද්වාරං විවරිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

භුඤ්ජමානසික්ඛාපදං

42. න භුඤ්ජමානා සබ්බහත්ථං මුඛෙ පක්ඛිපිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සකබලසික්ඛාපදං

43. න සකබ්ලෙන මුඛෙන බ්‍යාහරිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පිණ්ඩුක්ඛෙපකසික්ඛාපදං

44. න පිණ්ඩුක්ඛෙපකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

කබ්ලාවච්ඡෙදකසික්ඛාපදං

45. න කබ්ලාවච්ඡෙදකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

අවගණ්ඩකාරකසික්ඛාපදං

46. න අවගණ්ඩකාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

හත්ථනිද්ධුනකසික්ඛාපදං

47. න හත්ථනිද්ධුනකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සිත්ථාවකාරකසික්ඛාපදං

48. න සිත්ථාවකාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ජීවිහානිච්ඡාරකසික්ඛාපදං

49. න ජීවිහානිච්ඡාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

චප්පචප්පකාරකසික්ඛාපදං

50. න චප්පචප්පකාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

කබ්ලවග්ගො පඤ්චමො.

සුරුසුරුකාරකසික්ඛාපදං

51. න සුරුසුරුකාරකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

හත්ථනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

52. න හත්ථනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පත්තනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

53. න පත්තනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ඔට්ඨනිල්ලෙහකසික්ඛාපදං

54. න ඔට්ඨනිල්ලෙහකං භුඤ්ජිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සාමිසසික්ඛාපදං

55. න සාමිසෙන හත්ථෙන පානියථාලකං පටිග්ගහෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සසිත්ථකසික්ඛාපදං

56. න සසිත්ථකං පත්තධොවනං අන්තරසරෙ ඡඩ්ඛෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ඡත්තපාණිසික්ඛාපදං

57. න ඡත්තපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

දණ්ඩපාණිසික්ඛාපදං

58. න දණ්ඩපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සත්ථපාණිසික්ඛාපදං

59. න සත්ථපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ආවුධපාණිසික්ඛාපදං

60. න ආවුධපාණිස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සුරුසුරුවග්ගො ඡට්ඨො.

පාදුකසික්ඛාපදං

61. න පාදුකාරුළ්භස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උපාහනසික්ඛාපදං

62. න උපාහනාරුළ්භස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

63. න යානගතස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

සයනසික්ඛාපදං

64. න සයනගතස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදං

65. න පල්ලත්ථිකාය නිසින්තස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

වෙය්ගසික්ඛාපදං

66. න වෙය්ගසිසස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ඔගුණධිතසික්ඛාපදං

67. න ඔගුණධිතසිසස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ජමාසික්ඛාපදං

68. න ජමායං නිසිදිත්වා ආසනෙ නිසින්තස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

නිවාසනසික්ඛාපදං

69. න නිවෙ ආසනෙ නිසිදිත්වා උච්චෙ ආසනෙ නිසින්තස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

ධීතාසික්ඛාපදං

70. න ධීතා නිසින්තස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

පච්ඡතොගච්ඡන්තිසික්ඛාපදං

71. න පච්ඡතො ගච්ඡන්ති පුරතො ගච්ඡන්තස්ස අභිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණියා.

උප්පට්ඨනගච්ඡන්තිසික්ඛාපදං

72. න උප්පට්ඨෙන ගච්ඡන්තී පට්ඨෙන ගච්ඡන්තස්ස අගිලානස්ස ධම්මං දෙසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

ධීතාඋච්චාරසික්ඛාපදං

73. න ධීතා අගිලානා උච්චාරං වා පස්සාවං වා කර්ස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

හරිතෙඋච්චාරසික්ඛාපදං

74. න හරිතෙ අගිලානා උච්චාරං වා පස්සාවං වා බෙළං වා කර්ස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

උදකෙඋච්චාරසික්ඛාපදං

75. න උදකෙ අගිලානා උච්චාරං වා පස්සාවං වා බෙළං වා කර්ස්සාමිති සික්ඛා කරණීයා.

පාදුකවග්ගො සත්තමො.

උද්දිට්ඨා බො, අය්‍යායො, සෙබ්බියා ධම්මා. තත්ථාය්‍යායො, පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියම්පි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හි, එවමෙතං ධාරයාමිති.

සෙබ්බියා නිට්ඨිතා.

අධිකරණසමථා

ඉමෙ බො පනාය්‍යායො, සත්ත අධිකරණසමථා

ධම්මා උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති.

උප්පන්නුප්පන්නානං අධිකරණානං සමථාය චූපසමාය සම්මුඛාවිනයො දාතබ්බො.

සතිවිනයො දාතබ්බො.

අමුල්භවිනයො දාතබ්බො.

පට්ඨකුද්දාය කාරෙතබ්බං.

යෙභුය්‍යසිකා.

තස්සපාපියසිකා.

තිණවත්ථාරකොති.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො සත්ත අධිකරණසමථා ධම්මා. තත්ථාය්‍යායො පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියමපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධෙත්ථාය්‍යායො, තස්මා තුණ්හි, එවමෙතං ධාරයාමිති.

අධිකරණසමථා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨං ඛො අය්‍යායො නිදානං,

උද්දිට්ඨා අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සත්තරස සඬ්ඝාදිසෙසා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා තිංස නිස්සග්ගියා පාවිත්තියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා ඡසට්ඨි සතා පාවිත්තියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා අට්ඨ පාටිදෙසනීයා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සෙබ්බියා ධම්මා,

උද්දිට්ඨා සත්ත අධිකරණසමථා ධම්මා, එත්තකං තස්ස භගවතො සුත්තාගතං සුත්තපරියාපන්නං අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡති, තත්ථ සබ්බාභෙව සමග්ගාහි සම්මොදමානාහි අවිච්ඡාදමානාහි සික්ඛිතබ්බන්ති.

විත්ථාරුද්දෙසො චතුත්ථො.

හික්ඛුනිපාතිමොක්ඛං නිට්ඨිතං.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

කඬ්ඛාවිතරණි-අට්ඨකථා

ගන්ථාරම්භකථා

බුද්ධං ධම්මඤ්ච සඬ්ඝඤ්ච, විජ්ජසන්නෙන චෙතසා;
චන්දිත්ථා චන්දනාමාන, පුජාසක්කාරභාජනං.

ථෙරවංසජ්ජපදීපානං, ථීරානං විනයක්කමෙ;
පුබ්බාවරියසිභානං, නමො කත්ථා කතඤ්ජලී.

පාමොක්ඛං අනවජ්ජානං, ධම්මානං යං මහෙසිනා;
මුඛං මොක්ඛජ්ජවෙසාය, පාතිමොක්ඛං පකාසිතං.

සුරතෙන නිවාතෙන, සුච්ඡල්ලෙඛවුත්තිනා;
විනයාවාරයුත්තෙන, සොණත්ථෙරෙන යාවිතො.

තත්ථ සඤ්ජාතකඬ්ඛානං, භික්ඛුනං තස්ස වණ්ණනං;
කඬ්ඛාවිතරණත්ථාය, පරිපුණ්ණවිනිච්ඡයං.

මහාවිහාරවාසීනං, වාවනාමග්ගනිස්සිතං;
වත්තයිස්සාමි නාමෙන, කඬ්ඛාවිතරණං සුභන්ති.

නිදානවණ්ණනා

තත්ථ පාතිමොක්ඛන්ති පඅතිමොක්ඛං අතිපමොක්ඛං අතිසෙට්ඨං අතිඋත්තමන්ති අත්ථො. ඉති ඉමිනා වචනත්ථෙත ඵකච්චිමපි සීලගන්ථහෙදතො දුට්ඨං හොති. තථා හි “පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති”ති (ම. නි. 1.69; 3.75; විහ. 508) ව “ආදිමෙතං මුඛමෙතං පමුඛමෙතං කුසලානං ධම්මානං, තෙන වුව්චති පාතිමොක්ඛ”න්ති (මහාව. 135) ව ආදීසු සීලං පාතිමොක්ඛන්ති වුව්චති, “උභයානි බො පනස්ස පාතිමොක්ඛානි විත්ථාරෙන ස්වාගතානි හොන්ති”ති ආදීසු (පාවි. 147; අ. නි. 8.52; 10.33) ගන්ථො පාතිමොක්ඛන්ති වුව්චති. තත්ථ සීලං යො නං පාති රක්ඛති, තං මොක්ඛෙති මොවයති ආපායිකාදීහි දුක්ඛෙහි, අත්තානුවාදාදීහි වා භයෙහිති පාතිමොක්ඛං. ගන්ථො පන තස්ස පාතිමොක්ඛස්ස ජොතකත්තා පාතිමොක්ඛන්ති වුව්චති. ආදිමිහි පන වුත්තො වචනත්ථො උභින්නමිපි සාධාරණො හොති.

තත්ථායං වණ්ණනා සීලපාතිමොක්ඛස්සාපි යුජ්ජති ගන්ථපාතිමොක්ඛස්සාපි, ගන්ථෙ හි වණ්ණිතෙ තස්ස අත්ථො වණ්ණිතොව හොති. තං පනෙතං ගන්ථපාතිමොක්ඛං භික්ඛුපාතිමොක්ඛං භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛන්ති දුට්ඨං හොති. තත්ථ “සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඬ්ඝො”ති ආදිකං (මහාව. 134) පඤ්චහි උද්දෙසපරිච්ඡෙදෙහි වචන්ථිතං භික්ඛුපාතිමොක්ඛං, “සුණාතු මෙ, අය්‍ය, සඬ්ඝො”ති ආදිකං චතුහි උද්දෙසපරිච්ඡෙදෙහි වචන්ථිතං භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛං. තත්ථ භික්ඛුපාතිමොක්ඛෙ පඤ්ච උද්දෙසා නාම නිදානුද්දෙසො, පාරාජිකුද්දෙසො, සඬ්ඝාදිසෙසුද්දෙසො, අනියතුද්දෙසො, විත්ථාරුද්දෙසොති. තත්ථ නිදානුද්දෙසො තාව “සුණාතු මෙ, භන්තෙ, සඬ්ඝො...පෙ.... ආවිකතා හිස්ස ථාසු හොති, තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, දුතියමිපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, තතියමිපි පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, පරිසුද්ධොත්ථායස්මන්තො, තස්මා තුණ්හි, ඵවමෙතං ධාරයාමි”ති වත්ථා “උද්දිට්ඨං බො ආයස්මන්තො

නිදාන”න්තිආදිනා නයෙන අවසෙසෙ සුතෙන සාවිතෙ උද්දිට්ඨො හොති. පාරාජිකුද්දෙසාදීනං පරිච්ඡෙදා නිදානස්ස ආදිතො පට්ඨාය පාරාජිකාදීනි ඔසාපෙත්වා යොජෙතබ්බා. විත්ථාරො විත්ථාරොයෙව. “අවසෙසං සුතෙන සාවෙතබ්බ”න්ති (මහාව. 150; පරි. 325) වචනතො පන පාරාජිකුද්දෙසාදීසු යස්මිං විජ්ජකතෙ අන්තරායො උප්පජ්ජති, තෙන සද්ධිං අවසෙසං සුතෙන සාවෙතබ්බං. නිදානුද්දෙසෙ පන අනිට්ඨිතෙ සුතෙන සාවෙතබ්බං නාම නත්ථි. භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ පන අනියතුද්දෙසො පරිභායති, සෙසං චුත්තනයමෙව. එවමෙනෙසං පඤ්චහි වෙව චතුහි ව උද්දෙසපරිච්ඡෙදෙහි වචත්ථිතානං ද්විත්තමිපි පාතිමොක්ඛානං අයං වණ්ණනා භවිස්සති. යස්මා පනෙත්ථ භික්ඛුපාතිමොක්ඛං පට්ඨමං, තස්මා තස්ස තාව වණ්ණනත්ථමිදං වුව්චති.

“සුඤ්ඤානං මෙ”තිආදීනං, පදානං අත්ථනිච්ඡයං;
භික්ඛවො සීලසම්පන්නා, සික්ඛාකාමා සුඤ්ඤානං මෙති.

එත්ථ හි සුඤ්ඤානානිඉදං සවනාණත්තිවචනං. මෙති යො සාවෙති, තස්ස අත්තනිද්දෙසවචනං. භන්තෙති සගාරවසජ්ජතිස්සවචනං. සඬ්ඝොති පුග්ගලසමුභවචනං. සබ්බමෙව චෙතං පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන පට්ඨමං වත්තබ්බවචනං. භගවතා හි පාතිමොක්ඛුද්දෙසං අනුජානන්තෙන රාජගහෙ චුත්තං, තස්මා යො පාතිමොක්ඛං උද්දිසති, තෙන සචෙ සඬ්ඝත්ථෙරො හොති, “ආවුසො”ති වත්තබ්බං. සචෙ නවකතරො හොති, පාළියං (මහාව. 134) ආගතනයෙනෙව “භන්තෙ”ති වත්තබ්බං. සඬ්ඝත්ථෙරො වා හි පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍ය “ථෙරාධිකං පාතිමොක්ඛ”න්තිවචනතො (මහාව. 154), නවකතරො වා “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, යො තත්ථ භික්ඛු බ්‍යත්තො පට්ඨෙලො, තස්සාධෙය්‍යං පාතිමොක්ඛ”න්තිවචනතො (මහාව. 155).

“සඬ්ඝො”තිඉමිනා පන පදෙන කිඤ්චාපි අවසෙසතො පුග්ගලසමුභො චුත්තො, අථ බො සො දක්ඛිණෙය්‍යසඬ්ඝො, සම්මුතිසඬ්ඝො වාති දුට්ඨො හොති. තත්ථ දක්ඛිණෙය්‍යසඬ්ඝොති අට්ඨ අරියපුග්ගලසමුභො වුව්චති. සම්මුතිසඬ්ඝොති අවසෙසෙන භික්ඛුසමුභො, සො ඉධ අධිජ්ජෙතො. සො පනෙස කම්මවසෙන පඤ්චවිට්ඨො (මහාව. 388) හොති – චතුර්වග්ගො පඤ්චවග්ගො දසවග්ගො විසතිවග්ගො අතිරෙකවිසතිවග්ගොති. තත්ථ චතුර්වග්ගෙන යපෙත්වා උපසම්පදපචාරණඅබ්භානානි සබ්බං සඬ්ඝකම්මං කාතුං වට්ඨති. පඤ්චවග්ගෙන යපෙත්වා මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු උපසම්පදඤ්ච අබ්භානකම්මඤ්ච සබ්බං සඬ්ඝකම්මං කාතුං වට්ඨති. දසවග්ගෙන අබ්භානකම්මමත්තං යපෙත්වා සබ්බං සඬ්ඝකම්මං කාතුං වට්ඨති. විසතිවග්ගෙන න කිඤ්චි සඬ්ඝකම්මං කාතුං න වට්ඨති, තථා අතිරෙකවිසතිවග්ගෙන. සො පන චතුර්වග්ගාදිනා සඬ්ඝෙන කත්තබ්බං කම්මං උභනකතරෙන කාතුං න වට්ඨති, අතිරෙකෙන පන වට්ඨතීති දස්සනත්ථං චුත්තො. ඉමස්මිං පනත්ථෙව චතුර්වග්ගං උපාදාය සබ්බොපි සම්මුතිසඬ්ඝො අධිජ්ජෙතො.

අප්පුපොසටොති අප්ප උපොසථදිවසො, එතෙන අනුපොසථදිවසං පටික්ඛිපති. පන්තරසොති ඉමිනා අඤ්ඤං උපොසථදිවසං පටික්ඛිපති. දිවසවසෙන හි තයො උපොසථා වාතුද්දසිකො පන්තරසිකො සාමග්ගිඋපොසටොති, එවං තයො උපොසථා වුත්තා. තත්ථ හෙමන්තගිම්භවස්සානානං තිණ්ණං උතුනං තතියසත්තමපක්ඛෙසු ද්වේ ද්වේ කත්වා ඡ වාතුද්දසිකා, අවසෙසා අට්ඨාරස පන්තරසිකාති එවං එකසංවච්ඡරෙ චතුච්ඡති උපොසථා, ඉදං තාව පකතිවාරිත්තං. “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, සකිං පක්ඛස්ස වාතුද්දසෙ වා පන්තරසෙ වා පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතු”න්ති (මහාව. 136) වචනතො පන “ආගන්තුකෙහි ආවාසිකානං අනුවත්තිතබ්බ”න්තිආදිවචනතො (මහාව. 178) ච තථාරූපපච්චයෙ සති අඤ්ඤස්මිම්පි වාතුද්දසෙ උපොසථං කාතුං වට්ටති. පුරිමවස්සංවුට්ඨානං පන පුබ්බකත්තිකපුණ්ණමා වා, තෙසංයෙව සවෙ භණ්ඩනකාරකෙහි උපද්දුතා පචාරණං පච්චුක්කඩ්ඨන්ති, අථ පුබ්බකත්තිකමාසස්ස කාළපක්ඛවාතුද්දසො වා, පච්ඡිමකත්තිකපුණ්ණමා වා, පච්ඡිමවස්සංවුට්ඨානඤ්ච පච්ඡිමකත්තිකපුණ්ණමා එවාති ඉමෙ තයො පචාරණාදිවසාපි හොන්ති, ඉදම්පි පකතිවාරිත්තමෙව. තථාරූපපච්චයෙ පන සති ද්විත්තං කත්තිකපුණ්ණමානං පුරිමෙසු වාතුද්දසෙසුපි පචාරණං කාතුං වට්ටති. යදා පන කොසම්බකක්ඛන්ධකෙ (මහාව. 451) ආගතනයෙන භින්තෙ සඬ්ඝෙ ඔසාරිතෙ තස්මිං භික්ඛුස්මිං සඬ්ඝො තස්ස වත්ථුස්ස වූපසමාය සඬ්ඝස්ස සාමග්ගිං කරොති, තදා “තාවදෙව උපොසටො කාතබ්බො, පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතබ්බ”න්ති (මහාව. 475) වචනතො යපෙත්වා වාතුද්දසපන්තරසෙ, අඤ්ඤොපි යො කොචි දිවසො සාමග්ගිඋපොසථදිවසො නාම හොති, පුරිමවස්සංවුට්ඨානං පන කත්තිකමාසබ්භන්තරෙ අයමෙව සාමග්ගිපචාරණාදිවසො නාම හොති. ඉති ඉමෙසු තීසු දිවසෙසු “පන්තරසො”තිඉමිනා අඤ්ඤං උපොසථදිවසං පටික්ඛිපති. තස්මා ය්වායං “අප්පුපොසටො”තිවචනෙන අනුපොසථදිවසො පටික්ඛිත්තො, තස්මිං උපොසටො න කාතබ්බොයෙව. යො පනායං අඤ්ඤො උපොසථදිවසො, තස්මිං උපොසටො කාතබ්බො. කරොන්තෙන පන සවෙ වාතුද්දසිකො හොති, “අප්පුපොසටො වාතුද්දසො”ති වත්තබ්බං. සවෙ පන්තරසිකො හොති, “අප්පුපොසටො පන්තරසො”ති වත්තබ්බං. සවෙ සාමග්ගිඋපොසටො හොති, “අප්පුපොසටො සාමග්ගි”ති වත්තබ්බං.

යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලන්ති එත්ථ පත්තො කාලො ඉමස්ස කම්මස්සාති පත්තකාලං, පත්තකාලමෙව පත්තකල්ලං. තදෙන ඉධ චතුභි අඬ්ගෙහි සඬ්ගහිතං. යථාහු අට්ඨකථාවරියා -

“උපොසටො යාවතිකා ච භික්ඛු කම්මස්පත්තා,
සභාගාපත්තියො ච න විජ්ජන්ති;
වජ්ජනියා ච පුග්ගලා තස්මිං න හොන්ති,
‘පත්තකල්ල’න්ති වුච්චති”ති. (මහාව. අට්ඨ. 168);

තත්ථ උපොසථොති තීසු උපොසථදිවසෙසු අඤ්ඤතරඋපොසථදිවසො. තස්මිඤ්භි සති ඉදං සඬ්ඝස්ස උපොසථකම්මං පත්තකල්ලං නාම හොති, නාසති. යථාහ “න ව, භික්ඛවෙ, අනුපොසථෙ උපොසථො කාතබ්බො, යො කරෙය්‍යා, ආපත්ති දුක්කටස්සා”ති (මහාව. 183).

යාවතිකා ව භික්ඛු කම්මජ්ජත්තාති යත්තකා භික්ඛු තස්ස උපොසථකම්මස්ස පත්තා යුත්තා අනුරූපා, සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන චත්තාරො පකතත්තා, තෙ ව බො හත්ථපාසං අවිජ්ඣිත්වා එකසීමායං යීතා.

සීමා ව නාමෙසා බද්ධසීමා අබද්ධසීමාති දුට්ඨා හොති. තත්ථ එකාදස විපත්තිසීමායො අතික්කම්ත්වා තිවිධසම්පත්තියුත්තා නිමිත්තෙන නිමිත්තං සම්බන්ධිත්වා සම්මතා සීමා බද්ධසීමා නාම, “අතිවුද්දකා, අතිමහතී, බණ්ඩනිමිත්තා, ඡායානිමිත්තා, අනිමිත්තා, බහිසීමෙ යීතා සම්මතා, නදියා සම්මතා, සමුද්දෙ සම්මතා, ඡාතස්සරෙ සම්මතා, සීමාය සීමං සම්භින්දන්තෙන සම්මතා, සීමාය සීමං අජ්ඣෙදාත්ථරන්තෙන සම්මතා”ති ඉමා හි “එකාදසහි ආකාරෙහි සීමතො කම්මාති විපජ්ජන්ති”ති (පරි. 486) වචනතො එකාදස විපත්තිසීමායො නාම. තත්ථ අතිවුද්දකා නාම යත්ථ එකවිසති භික්ඛු නිසිදිතුං න සක්කොන්ති. අතිමහතී නාම යා අන්තමසො කෙසග්ගමත්තෙනාපි තියොජනං අතික්කම්ත්වා සම්මතා. බණ්ඩනිමිත්තා නාම අසට්ඨනිමිත්තා වුවචති, පුරත්ථිමාය දිසාය නිමිත්තං කිත්තෙන්වා අනුක්කමෙනෙව දක්ඛිණාය පච්ඡිමාය උත්තරාය දිසාය කිත්තෙන්වා පුන පුරත්ථිමාය දිසාය පුබ්බකිත්තිතං පටිකිත්තෙන්වා යපෙතුං වට්ටති, එවං අක්ඛණ්ඩනිමිත්තා හොති. සථෙ පන අනුක්කමෙන ආහරිත්වා උත්තරාය දිසාය නිමිත්තං කිත්තෙන්වා තත්ථෙව යපෙති, බණ්ඩනිමිත්තා නාම හොති. අපරාපි බණ්ඩනිමිත්තා නාම යා අනිමිත්තුපගං තවසාරරුක්ඛං වා බාණුකං වා පංසුපුඤ්ජවාලුකපුඤ්ජානං වා අඤ්ඤතරං අන්තරා එකං නිමිත්තං කත්වා සම්මතා. ඡායානිමිත්තා නාම පබ්බතවිජායාදීනං යං කිඤ්චි ඡායං නිමිත්තං කත්වා සම්මතා. අනිමිත්තා නාම සබ්බෙන සබ්බං නිමිත්තාති අකිත්තෙන්වා සම්මතා. බහිසීමෙ යීතසම්මතා නාම නිමිත්තාති කිත්තෙන්වා නිමිත්තානං බහිසීමෙන සම්මතා. නදියා සමුද්දෙ ඡාතස්සරෙ සම්මතා නාම එතෙසු නදිආදීසු සම්මතා. සා හි එවං සම්මතාපි “සබ්බො, භික්ඛවෙ, නදී අසීමා, සබ්බො සමුද්දො අසීමො, සබ්බො ඡාතස්සරො අසීමො”ති (මහාව. 147) වචනතො අසම්මතාව හොති. සීමාය සීමං සම්භින්දන්තෙන සම්මතා නාම අත්තතො සීමාය පරෙසං සීමං සම්භින්දන්තෙන සම්මතා. සථෙ හි පොරාණකස්ස විහාරස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය අමබො වෙව ඡම්බු වාති ද්වෙ රුක්ඛා අඤ්ඤමඤ්ඤං සංසට්ඨවිටපා හොන්ති, තෙසු අමබස්ස පච්ඡිමදිසාහාගෙ ඡම්බු, විහාරසීමා ව ඡම්බුං අන්තො කත්වා අමබං කිත්තෙන්වා බද්ධා හොති, අථ පච්ඡා තස්ස විහාරස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය විහාරෙ කතෙ සීමං බන්ධන්තා භික්ඛු තං අමබං අන්තො කත්වා ඡම්බුං කිත්තෙන්වා බන්ධන්ති, සීමාය සීමං සම්භින්තා හොති. සීමාය සීමං

අප්ඤ්ඤාත්ථරත්තෙන සම්මතා නාම අත්තනො සීමාය පරෙසං සීමං අප්ඤ්ඤාත්ථරත්තෙන සම්මතා. සචෙ හි පරෙසං බද්ධසීමං සකලං වා තස්සා පදෙසං වා අත්තො කත්වා අත්තනො සීමං සම්මන්තති, සීමාය සීමං අප්ඤ්ඤාත්ථරිතා නාම හොති. ඉති ඉමා එකාදස විපත්තිසීමායො අතික්කම්ත්වා සම්මතා.

තිව්ධසම්පත්තියුත්තාති නිමිත්තසම්පත්තියා පරිසාසම්පත්තියා කම්මවාචාසම්පත්තියා ච යුත්තා. තත්ථ නිමිත්තසම්පත්තියා යුත්තා නාම පබ්බතනිමිත්තං, පාසාණනිමිත්තං, වනනිමිත්තං, රුක්ඛනිමිත්තං, මග්ගනිමිත්තං, වම්මිකනිමිත්තං, නදිනිමිත්තං, උදකනිමිත්තන්ති එවං වුත්තෙසු අට්ඨසු නිමිත්තෙසු තස්මිං තස්මිං දිසාභාගෙ යථාලද්ධාති නිමිත්තපගාති නිමිත්තාති “පුරත්ථිමාය දිසාය කිං නිමිත්තං, පබ්බතො, හත්තෙ, එසො පබ්බතො නිමිත්ත”න්තිආදිනා නයෙන සම්මා කිත්තෙන්වා සම්මතා. තත්ත්වං සඤ්ඤාපතො නිමිත්තපගතා වෙදිතබ්බා — සුද්ධපංසුසුද්ධපාසාණඋභයමිස්සකවසෙන හි තිව්ධොපි පබ්බතො හත්ථිප්පමාණතො පට්ඨාය උද්ධං නිමිත්තපගො, තතො ඔමකතරො න වට්ටති. පාසාණනිමිත්තෙ අයොගුළුමිපි පාසාණසඤ්ඤාමෙව ගව්ඡති, තස්මා යො කොච්ඡි පාසාණො උක්කංසවසෙන හත්ථිප්පමාණතො ඔමකතරං ආදිං කත්වා හෙට්ඨිමපරිච්ඡෙදෙන ද්වන්තිංසපලගුළුපිණ්ඩපරිමාණො නිමිත්තපගො, න තතො බුද්දකතරො. පිට්ඨිපාසාණො පන අතිමහත්තොපි වට්ටති. වනනිමිත්තෙ අත්තොසාරෙහි වා අත්තොසාරමිස්සකෙහි වා රුක්ඛෙහි චතුපඤ්චරුක්ඛමත්තමිපි වනං නිමිත්තපගං, තතො ඌනකතරං න වට්ටති. රුක්ඛො ජීවත්තොයෙව අත්තොසාරො භූමියං පතිට්ඨිතො, අත්තමසො උබ්බෙධතො අට්ඨභිගුලො, පරිණාහතො සුවිදුණ්ඩකප්පමාණොපි නිමිත්තපගො, තතො ඔමකතරො න වට්ටති. මග්ගො ජඬ්ඝමග්ගො වා හොතු සකටමග්ගො වා, යො විනිවිජ්ඣිත්වා ද්වෙ තිණි ගාමබෙන්තාති ගව්ඡති, තාදිසො ජඬ්ඝසත්ථසකටසත්ථෙහි චලඤ්ජියමානොයෙව නිමිත්තපගො, අචලඤ්ජිතො න වට්ටති. වම්මිකො පන හෙට්ඨිමපරිච්ඡෙදෙන තංදිවසංජාතො අට්ඨභිගුලුබ්බෙධො ගොවිසාණමත්තොපි වම්මිකො නිමිත්තපගො, තතො ඔමකතරො න වට්ටති. යං පන අබද්ධසීමාලක්ඛණෙ නදිං වක්ඛාම, සා නිමිත්තපගා, අඤ්ඤා න වට්ටති. උදකං යං අසන්දමානං ආවාටපොක්ඛරණිකලාකපාතස්සරලොණිසමුද්දාදිසු ධීතං, තං ආදිං කත්වා අත්තමසො තඬ්ඬණෙයෙව පථවියං බණිතෙ ආවාටකෙ සට්ඨෙහි ආහරිත්වා පූරිතමිපි යාව කම්මවාචාපරියොසානා සණ්ඨමානකං නිමිත්තපගං, ඉතරං සන්දමානං වා වුත්තපරිච්ඡෙදකාලං අතිට්ඨන්තං වා භාජනගතං වා න වට්ටති.

පරිසාසම්පත්තියා යුත්තා නාම සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන චතුහි භික්ඛුහි සන්තිපතිත්වා යාවතිකා තස්මිං ගාමබෙන්තෙ බද්ධසීමං වා

නදිසමුද්දජාතස්සරෙ වා අනොක්කමිත්වා යීතා භික්ඛු, තෙ සබ්බෙ භත්ථපාසෙ වා කත්වා ඡන්දං වා ආහරිත්වා සම්මතා.

කම්මවාචාසම්පත්තියා යුත්තා නාම ‘‘සුඤ්ඤා මෙ, භන්තෙ, සඬ්ඝො, යාවතා සමන්තා නිමිත්තා කිත්තිතා’’තිආදිනා (මහාව. 139) නයෙන චුත්තාය පරිසුද්ධාය ඤත්තිදුතියකම්මවාචාය සම්මතා. එවං එකාදස විපත්තිසීමායො අතික්කමිත්වා තිව්ධසම්පත්තියුත්තා නිමිත්තෙන නිමිත්තං සම්බන්ධිත්වා සම්මතා සීමා ‘‘බද්ධසීමා’’ති වෙදිතබ්බා. බණ්ඩසීමා සමානසංවාසසීමා අවිජ්ජවාසසීමාති තස්සායෙව පහෙදො.

අබද්ධසීමා පන ගාමසීමා, සත්තබ්භන්තරසීමා, උදකුක්ඛෙපසීමාති තිව්ධා. තත්ථ යාවතා එකං ගාමක්ඛෙත්තං, අයං ගාමසීමා නාම. අගාමකෙ අරඤ්ඤෙ සමන්තා සත්තබ්භන්තරා සත්තබ්භන්තරසීමා නාම. තත්ථ අගාමකං නාම අරඤ්ඤං විඤ්ඤාටවිආදිසු වා සමුද්දමජ්ඣෙ වා මච්ඡබන්ධානං අගමනපටෙසු දීපකෙසු ලබ්භති. සමන්තා සත්තබ්භන්තරාති මජ්ඣෙ යීතානං සබ්බදිසාසු සත්තබ්භන්තරා විනිබ්බෙධෙන චුද්දස හොන්ති. තත්ථ එකං අබ්භන්තරං අට්ඨවිසතිභත්ථජ්ජමාණං හොති, අයඤ්ච සීමා පරිසාවසෙන වඩ්ඪති, තස්මා සමන්තා පරිසාවර්යන්තතො පට්ඨාය අබ්භන්තරපරිච්ඡෙදො කාතබ්බො. සචෙ පන ද්වෙ සඬ්ඝා විසුං උපොසථං කරොන්ති, ද්විත්තං සත්තබ්භන්තරානං අන්තරෙ අඤ්ඤමෙකං සත්තබ්භන්තරං උපචාරත්ථාය ධ්වජෙතබ්බං. යා පනෙසා ‘‘සබ්බා, භික්ඛවෙ, නදී අසීමා’’තිආදිනා (මහාව. 147) නයෙන නදිආදිනං සීමහාවං පටික්ඛිපිත්වා පුන ‘‘නදියා වා, භික්ඛවෙ, සමුද්දෙ වා ජාතස්සරෙ වා යං මජ්ඣමස්ස පුරිසස්ස සමන්තා උදකුක්ඛෙපා, අයං තත්ථ සමානසංවාසා එකුපොසථා’’ති චුත්තා අයං උදකුක්ඛෙපසීමා නාම. තත්ථ යස්සා ධම්මිකානං රාජුතං කාලෙ අන්වඩ්ඪමාසං අනුදසාහං අනුපඤ්චාහං අනාතික්කමිත්වා දෙවෙ වස්සන්තෙ වලාහකෙසු විගතමත්තෙසු සොතං පච්ඡිජ්ජති, අයං නදිසඬ්ඛං න ගච්ඡති. යස්සා පන ඊදිසෙ සුචුට්ඨිකාලෙ වස්සානස්ස චතුමාසෙ සොතං න පච්ඡිජ්ජති, යත්ථ තිත්ථෙන වා අතිත්ථෙන වා සික්ඛාකරණීයෙ ආගතලක්ඛණෙන තිමණ්ඩලං පටිච්ඡාදෙන්වා අන්තරවාසකං අනුක්ඛිපිත්වා උත්තරන්තියා භික්ඛුතියා එකද්වඩ්ඪලමත්තමිපි අන්තරවාසකො තෙමියති, අයං සමුද්දං වා පවිසතු තළාකං වා, පහවතො පට්ඨාය නදී නාම. සමුද්දො පාකටොයෙව. යො පන කෙනචි බණිත්වා අකතො සයංජාතො සොබ්භො සමන්තතො ආගතෙන උදකෙන පුරිතො තිට්ඨති, යත්ථ නදියං චුත්තජ්ජකාරෙ වස්සකාලෙ උදකං සන්තිට්ඨති, අයං ජාතස්සරො නාම. යොපි නදිං වා සමුද්දං වා භින්දිත්වා නික්ඛන්තඋදකෙන බතො සොබ්භො එතං ලක්ඛණං පාපුණාති, අයමිපි ජාතස්සරොයෙව.

යං මජ්ඣමස්ස පුරිසස්ස සමන්තා උදකුක්ඛෙපාති යං ධානං ථාමමජ්ඣමස්ස පුරිසස්ස සමන්තතො උදකුක්ඛෙපෙන පරිච්ඡින්නං, තත්ථ

යථා අක්ඛ්‍යන්තා දාරුගුලං බිපන්ති, එවං උදකං වා වාලුකං වා හත්ථෙන ගහෙන්වා මජ්ඣිමෙන පුරිසෙන සබ්බථාමෙන බිපිතබ්බං, තත්ථ යත්ථ එවං ඛිත්තං උදකං වා වාලුකං වා පතති, අයං උදකුක්ඛෙපො නාම.

අයං තත්ථ සමානසංවාසා එකුපොසථාති අයං තෙසු නදිආදීසු උදකුක්ඛෙපපරිච්ඡින්නා සීමා සමානසංවාසා වෙව එකුපොසථා ව, අයං පන එතෙසං නදිආදීනං අන්තොයෙව ලබ්භති, න බහි. තස්මා නදියා වා ජාතස්සරෙ වා යත්තකං පදෙසං පකතිවස්සකාලෙ චතුසු මාසෙසු උදකං ඔත්ථරති, සමුද්දෙ යස්මිං පදෙසෙ පකතිවිවියො ඔත්ථරිත්වා සංඤ්ඨානති, තතො පටියාය කප්පියභූමි, තත්ථ යත්වා උපොසථාදිකම්මං කාතුං වට්ටති. දුබ්බට්ඨිකාලෙ වා ගිම්හෙ වා නදිජාතස්සරෙසු සුක්ඛෙසුපි සා එව කප්පියභූමි, සචෙ පන සුක්ඛෙ ජාතස්සරෙ වාපිං වා ඛණන්ති, වස්පං වා කරොන්ති, තං යානං ගාමක්ඛෙන්තං හොති. යා පනෙසා “කප්පියභූමි”ති චුත්තා, තතො බහි උදකුක්ඛෙපසීමා න ගච්ඡති, අන්තොයෙව ගච්ඡති, තස්මා තෙසං අන්තො පරිසාපරියන්තතො පටියාය සමන්තා උදකුක්ඛෙපපරිච්ඡෙදො කාතබ්බො. සචෙ පන ද්වේ සඬ්ඝා විසුං විසුං උපොසථාදිකම්මං කරොන්ති, ද්වින්නං උදකුක්ඛෙපානං අන්තරෙ අඤ්ඤො එකො උදකුක්ඛෙපො උපචාරත්ථාය යපෙතබ්බො. අයඤ්ඤි සත්තබ්භන්තරසීමා ව උදකුක්ඛෙපසීමා ව භික්ඛුනං ධීතොකාසතො පටියාය ලබ්භති. පරිච්ඡෙදබ්භන්තරෙ හත්ථපාසං විජහිත්වා ධීතොපි පරිච්ඡෙදතො බහි අඤ්ඤං තත්තකංයෙව පරිච්ඡෙදං අනතික්කම්ත්වා ධීතොපි කම්මං කොපෙති, ඉදං සබ්බඅට්ඨකථාසු (මහාව. අට්ඨ. 147) සන්නිට්ඨානං. එවං අබද්ධසීමා වෙදිතබ්බා. ඉති ඉමං බද්ධසීමාබද්ධසීමාවසෙන දුට්ඨං සීමං සන්ධායෙන චුත්තං “තෙ ව බො හත්ථපාසං අවිජහිත්වා එකසීමායං ධීතා”ති. තෙසු හි චතුසු භික්ඛුසු එකසීමායං හත්ථපාසං අවිජහිත්වා ධීතෙස්ථෙවෙනං සඬ්ඝස්ස උපොසථකම්මං පත්තකල්ලං නාම හොති, න ඉතරථා. යථාහ “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, චතුන්නං පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතු”න්ති (මහාව. 168).

සභාගාපත්තියො ව න විජ්ජන්තීති එත්ථ යං සබ්බො සඬ්ඝො විකාලභොජනාදිනා සභාගවත්ථුනා ලභුකාපත්තිං ආපජ්ජති, එවරූපා වත්ථුසභාගා “සභාගා”ති චුච්චති, විකාලභොජනපච්චයා ආපන්නං පන ආපත්තිසභාගං අනතිරිත්තභොජනපච්චයා ආපන්නස්ස සන්තිකෙ දෙසෙතුං වට්ටති. සභාගාපත්තියා පන සති තෙහි භික්ඛුහි එකො භික්ඛු සාමන්තා ආවාසා සජ්ජකං පාහෙතබ්බො “ගච්ඡාචුසො, තං ආපත්තිං පටිකරිත්වා ආගච්ඡ, මයං තෙ සන්තිකෙ ආපත්තිං පටිකරිස්සාමා”ති, එවඤ්ඤෙන ලභෙථ, ඉච්චෙනං කුසලං, නො වෙ ලභෙථ, ඛාත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන සඬ්ඝො ඤාපෙතබ්බො “සුඤ්ඤා මෙ, හන්තෙ, සඬ්ඝො, අයං සබ්බො සඬ්ඝො සභාගං ආපත්තිං ආපන්නො, යදා අඤ්ඤං භික්ඛුං සුද්ධං අනාපත්තිකං පස්සිස්සති, තදා තස්ස සන්තිකෙ තං ආපත්තිං පටිකරිස්සති”ති (මහාව. 171) වත්වා උපොසථො කාතබ්බො. සචෙ පන

වෙමතිකො හොති, “සුඤ්ඤානං මෙ, හත්තෙ, සඬ්ඝො, අයං සඬ්ඝො සඬ්ඝො ආපත්තියා වෙමතිකො, යදා නිබ්බේමතිකො හවිස්සති, තදා තං ආපත්තිං පටිකරිස්සති”ති වත්වා උපොසථො කාතබ්බො. සථෙ පනෙත්ථ කොච්ඡි තං සභාගං ආපත්තිං දෙසෙත්තුං වට්ටනීති මඤ්ඤමානො එකස්ස සන්තිකෙ දෙසෙති, දෙසිතා සුදෙසිතාව. අඤ්ඤං පන දෙසනාපච්චයා දෙසකො, පටිග්ගහණපච්චයා පටිග්ගහකො වාති උභොපි දුක්කටං ආපජ්ජන්ති, තං නානාවත්ථුකං හොති, තස්මා අඤ්ඤමඤ්ඤං දෙසෙතබ්බං. එත්තාවතා තෙ ද්වේ නිරාපත්තිකා හොන්ති, තෙසං සන්තිකෙ සෙසෙහි සභාගාපත්තියො දෙසෙතබ්බා වා ආරොචෙතබ්බා වා. සථෙ තෙ එවං අකත්වා උපොසථං කරොන්ති, “පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොචෙථා”තිආදිනා (මහාව. 134) නයෙන සාපත්තිකස්ස උපොසථකරණෙ පඤ්ඤත්තං දුක්කටං ආපජ්ජන්ති. සථෙ සඬ්ඝො සඬ්ඝො සඬ්ඝො සඬ්ඝො සති වුත්තවිධිං අකත්වා උපොසථං කරොති, වුත්තනායෙනෙව සඬ්ඝො සඬ්ඝො ආපත්තිං ආපජ්ජති, තස්මා සභාගාපත්තියා සති සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං නාම න හොති, තෙන වුත්තං “සභාගාපත්තියො ව න විජ්ජන්ති”ති. එතාසු හි සභාගාපත්තිසු අවිජ්ජමානාසු විසභාගාපත්තිසු විජ්ජමානාසුපි පත්තකල්ලං හොතියෙව.

වජ්ජනියා ව පුග්ගලා තස්මිං න හොන්තිති “න, භික්ඛවෙ, සග්ගට්ඨාය පරිසාය පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතබ්බං, යො උද්දිසෙය්‍යා ආපත්ති දුක්කටස්සා”ති (මහාව. 154) වචනතො ග්ගට්ඨො, “න, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනියා නිසින්තපරිසාය පාතිමොක්ඛං උද්දිසිතබ්බං”න්තිආදිනා (මහාව. 183) නයෙන වුත්තා භික්ඛුනී, සික්ඛමානා, සාමණෙරො, සාමණෙරී, සික්ඛාපච්චක්ඛාතකො, අන්තිමවත්ථුඅජ්ඣාපන්තකො, ආපත්තියා අදස්සනෙ උක්ඛිත්තකො, ආපත්තියා අප්පටිකම්මෙ උක්ඛිත්තකො, පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සග්ගෙ උක්ඛිත්තකො, පණ්ඩකො, ථෙය්‍යසංවාසකො, තිත්ථියපක්කන්තකො, තිරච්ඡානගතො, මාතුසාතකො, පිතුසාතකො අරහන්තසාතකො, භික්ඛුනිදුසකො, සඬ්ඝහෙදකො, ලොහිතුප්පාදකො, උභතොඛාඤ්ජනකොති ඉමෙ විසති වාති එකවිසති පුග්ගලා වජ්ජනියා නාම, තෙ හත්ථපාසතො බහිකරණවසෙන වජ්ජෙතබ්බා. එතෙසු හි තිවිධෙ උක්ඛිත්තකෙ සති උපොසථං කරොන්තො සඬ්ඝො පාචිත්තියං ආපජ්ජති, සෙසෙසු දුක්කටං. එත්ථ ව තිරච්ඡානගතොති යස්ස උපසම්පදා පටික්ඛිත්තා, තිත්ථියා ග්ගට්ඨෙතෙව සඬ්ගහිතා. එතෙපි හි වජ්ජනියා නාම. එවං පත්තකල්ලං ඉමෙහි චතුහි අඬ්ගෙහි සඬ්ගහිතන්ති වෙදිතබ්බං.

සඬ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍යාතිඉමිනා යෙ තෙ අපරෙපි තයො උපොසථා සඬ්ඝෙ උපොසථො, ගණෙ උපොසථො, පුග්ගලෙ උපොසථොති, එවං කාරකවසෙන තයො උපොසථා වුත්තා, තෙසු ඉතරෙ ද්වේ පටික්ඛිපිත්වා සඬ්ඝෙ උපොසථමෙව දීපෙති. පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාතිඉමිනා යෙ තෙ අපරෙපි තයො උපොසථා සුත්තුද්දෙසො, පාරිසුද්ධිඋපොසථො,

අධිට්ඨානඋපොසථොති, එවං කත්තබ්බාකාරවසෙන තයො උපොසථා වුත්තා, තෙසු ඉතරෙ ද්වේ පටික්ඛිපිත්වා සුත්තුද්දෙසමෙව දීපෙති. සුත්තුද්දෙසො නාම පාතිමොක්ඛද්දෙසො වුවිච්ඡි, සො දුට්ඨො ඔවාදපාතිමොක්ඛද්දෙසො ච ආණාපාතිමොක්ඛද්දෙසො ච. තත්ථ

“ඛන්ති පරමං තපො තිතික්ඛා...පෙ.....

“සබ්බපාපස්ස අකරණං...පෙ.....

“අනුපවාදො අනුපසාතො”ති. (දී. නි. 2.90; ධ. ප. 184, 183, 185)

ආදිනා නයෙන වුත්තා තිස්සො ගාථායො ඔවාදපාතිමොක්ඛං නාම, තං බුද්ධා එව උද්දිසන්ති, න සාවකා. “සුඤ්ඤා මෙ, හන්තෙ, සඬ්ඝො”ති ආදිනා (මහාව. 134) නයෙන වුත්තං ආණාපාතිමොක්ඛං නාම, තං සාවකා එව උද්දිසන්ති, න බුද්ධා. ඉදමෙව ච ඉමස්මිං අත්ථෙ “පාතිමොක්ඛ”න්ති අධිප්පෙතං.

යෙ පන ඉතරෙ ද්වේ උපොසථා, තෙසු පාරිසුද්ධිඋපොසථො තාව අඤ්ඤෙසඤ්ච සන්තිකෙ, අඤ්ඤමඤ්ඤඤ්ච ආරොචනවසෙන දුට්ඨො. තත්ථ ය්වායං අඤ්ඤෙසං සන්තිකෙ කරියති, සොපි පචාරිතානඤ්ච අප්පචාරිතානඤ්ච සන්තිකෙ කරණවසෙන දුට්ඨො. තත්ථ මහාපචාරණාය පචාරිතානං සන්තිකෙ පච්ඡිමිකාය උපගතෙන වා අනුපගතෙන වා ඡින්නවස්සෙන වා වාතුමාසිනියං පන පචාරිතානං සන්තිකෙ පුරිමිකාය උපගතෙන වා අනුපගතෙන වා ඡින්නවස්සෙන වා කායසාමග්ගිං දත්වා “පරිසුද්ධො අහං, හන්තෙ, ‘පරිසුද්ධො’ති මං ධාරෙථා”ති තික්ඛන්තුං වත්වා කාතබ්බො, යපෙත්වා ච පන පචාරණාදිවසං අඤ්ඤස්මිං කාලෙ ආවාසිකෙහි උද්දිට්ඨමත්තෙ පාතිමොක්ඛෙ අවුට්ඨිතාය වා එකච්චාය වුට්ඨිතාය වා සබ්බාය වා වුට්ඨිතාය පරිසාය යෙ අඤ්ඤෙ සමසමා වා ථොකතරා වා ආගච්ඡන්ති, තෙහි තෙසං සන්තිකෙ වුත්තනායෙනෙව පාරිසුද්ධි ආරොචෙතබ්බා. යො පනායං අඤ්ඤමඤ්ඤං ආරොචනවසෙන කරියති, සො ඤාත්තිං යපෙත්වා ච අට්ඨපෙත්වා ච කරණවසෙන දුට්ඨො. තත්ථ යස්මිං ආවාසෙ තයො භික්ඛු විහරන්ති, තෙසු උපොසථදිවසෙ සන්තිපතිතෙසු එකෙන භික්ඛුනා “සුඤ්ඤා මෙ ආයස්මන්තා අප්ප්පොසථො වාතුද්දෙසො”ති වා “පන්නරසො”ති වා වත්වා “යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං පාරිසුද්ධිඋපොසථං කරෙය්‍යාමා”ති ඤාත්තියා යපිතාය ථෙරෙන භික්ඛුනා එකංසං උත්තරාසඬ්ගං කරිත්වා උක්කුට්ඨං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා “පරිසුද්ධො අහං, ආවුසො, ‘පරිසුද්ධො’ති මං ධාරෙථා”ති (මහාව. 168) තික්ඛන්තුං වත්තබ්බං. ඉතරෙහි “හන්තෙ”ති වත්වා එවමෙව වත්තබ්බං. එවං ඤාත්තිං යපෙත්වා කාතබ්බො. යත්ථ පන ද්වේ භික්ඛු විහරන්ති, තත්ත ඤාත්තිං

අට්ඨපෙත්වා චුත්තනයෙනෙව පාරිසුද්ධි ආරොචෙනබ්බාති අයං පාරිසුද්ධිඋපොසපො.

සචෙ පන එකොව භික්ඛු හොති, සබ්බං පුබ්බකරණීයං කත්වා අඤ්ඤාසං අනාගමනං ඤත්වා “අජ්ජ මෙ උපොසපො වාතුද්දෙසො”ති වා “පන්තරෙසො”ති වා වත්වා “අධිට්ඨාමි”ති වත්තබ්බං. අයං අධිට්ඨානුපොසපොති එවං කත්තබ්බාකාරවසෙන තයො උපොසපාති වෙදිතබ්බො. එත්තාවතා නව උපොසපා දීපිතා හොන්ති. තෙසු දිවසවසෙන පන්තරසිකො, කාරකවසෙන සඬ්ඝුපොසපො, කත්තබ්බාකාරවසෙන සුත්තුද්දෙසොති එවං තිලක්ඛණසම්පන්නො උපොසපො ඉධ නිද්දිට්ඨොති වෙදිතබ්බො. තස්මිං පවත්තමානෙ උපොසපං අකත්වා තද්වුපොසපෙ අඤ්ඤං අභික්ඛුකං නානාසංවාසකෙහි වා සභික්ඛුකං ආවාසං වා අනාවාසං වා වාසත්ථාය අඤ්ඤත්වං සඬ්ඝෙන, අඤ්ඤත්වං අන්තරායා ගච්ඡන්තස්ස දුක්ඛං හොති.

කිං සඬ්ඝස්ස පුබ්බකිච්චන්ති “සඬ්ඝො උපොසපං කරෙය්‍යා”ති එවං උපොසපකරණසම්බන්ධෙනෙව චුත්තස්ස සඬ්ඝස්ස උපොසපෙ කත්තබ්බෙ යං තං “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, උපොසපාගාරං සම්මජ්ජිතු”න්තිආදිනා (මහාව. 159) නයෙන පාළියං ආගතං, අට්ඨකථාසු ව –

“සම්මජ්ජනී පදිපො ව, උදකං ආසනෙන ව;
උපොසපස්ස එතාති, ‘පුබ්බකරණ’න්ති වුච්චති.

“ඡන්දපාරිසුද්ධිඋතුක්ඛානං, භික්ඛුගණනා ව ඔවාදො;
උපොසපස්ස එතාති, ‘පුබ්බකිච්ච’න්ති වුච්චති”ති. (මහාව. අට්ඨ. 168);

එවං ද්විභි නාමෙහි නවවිධං පුබ්බකිච්චං දස්සිතං, කිං තං කතන්ති පුච්ඡති. න හි තං අකත්වා උපොසපං කාතුං වට්ටති, තස්මා ථෙරෙන ආණත්තෙන අගිලානෙන භික්ඛුනා උපොසපාගාරං සම්මජ්ජිතබ්බං, පාතීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨාපෙතබ්බං, ආසනං පඤ්ඤාපෙතබ්බං, පදිපො කාතබ්බො, අකරොත්තො දුක්ඛං ආපජ්ජති, ථෙරෙනාපි පතිරූපං ඤත්වා ආණාපෙතබ්බං.

ඡන්දපාරිසුද්ධිති එත්ථ උපොසපකරණත්ථං සන්තිපතිතෙ සඬ්ඝෙ බහි උපොසපං කත්වා ආගතෙන සන්තිපතිතට්ඨානං ගන්ත්වා කායසාමග්ගිං අදෙන්තෙන ඡන්දො දාතබ්බො. යොපි ගිලානො වා හොති කිච්චජ්ජසුතො වා, තෙනාපි පාරිසුද්ධිං දෙන්තෙන ඡන්දොපි දාතබ්බො. කථං දාතබ්බො? එකස්ස භික්ඛුනො සන්තිකෙ “ඡන්දං දමිමි, ඡන්දං මෙ හර, ඡන්දං මෙ ආරොචෙහි”ති (මහාව. 165) අයං අත්ථො කායෙන වා වාචාය වා උභයෙන වා විඤ්ඤාපෙතබ්බො, එවං දින්තො හොති ඡන්දො. අකතුපොසපෙන පන

ගිලානෙන වා කිච්චජ්ජසුතෙන වා පාරිසුද්ධි දාතඛිබ්බා. කථං දාතඛිබ්බා? එකස්ස භික්ඛුනො සන්තිකෙ “පාරිසුද්ධිං දමිති, පාරිසුද්ධිං මෙ හර, පාරිසුද්ධිං මෙ ආරොවෙහී”ති (මහාව. 164) අයං අත්ථො කායෙන වා වාචාය වා උභයෙන වා විඤ්ඤාපෙනඛිබ්බො, එවං දින්නා හොති පාරිසුද්ධි, තං පන දෙන්තෙන ඡන්දොපි දාතඛිබ්බො. චුත්තඤ්ඤෙනං භගවතා “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, තදහුපොසං පාරිසුද්ධිං දෙන්තෙන ඡන්දමිපි දාතුං, සන්ති සඤ්ඤාස්ස කරණිය”න්ති (මහාව. 165). තත්ථ පාරිසුද්ධිදානං සඤ්ඤාස්සපි අත්තනොපි උපොසථකරණං සම්පාදෙති, න අවසෙසං සඤ්ඤාස්සපි ඡන්දදානං සඤ්ඤාස්සෙව උපොසථකරණඤ්ඤා සෙසකිච්චඤ්ඤා සම්පාදෙති, අත්තනො පන උපොසථො අකතොයෙව හොති. තස්මා පාරිසුද්ධිං දෙන්තෙන ඡන්දොපි දාතඛිබ්බො. පුබ්බෙ චුත්තං පන සුද්ධිකච්ඡන්දං වා ඉමං වා ඡන්දපාරිසුද්ධිං එකෙන ඛහුනමිපි ආහරිතුං වට්ටති. සථෙ පන සො අත්තරාමග්ගෙ අඤ්ඤං භික්ඛුං පස්සිත්වා යෙසං තෙන ඡන්දො වා පාරිසුද්ධි වා ගහිතා, තෙසඤ්ඤා අත්තනො ව ඡන්දපාරිසුද්ධිං දෙති, තස්සෙව සා ආගච්ඡති, ඉතරා පන බිළාලසඤ්ඤා ඡන්දපාරිසුද්ධි නාම හොති, සා නාගච්ඡති, තස්මා සයමෙව සන්තිපතිතට්ඨානං ගන්ත්වා ආරොවෙතඛිබ්බං. සථෙ පන සඤ්චිච්ච නාරොවෙති, දුක්කටං ආපජ්ජති. ඡන්දපාරිසුද්ධි පන තස්මිං හත්ථපාසං උපගතමත්තෙයෙව ආගතා හොති.

උතුක්ඛානන්ති “හෙමන්තාදීනං උතුනං එත්තකං අතික්කන්තං, එත්තකං අවසිට්ඨ”න්ති එවං උතුනං ආචික්ඛන්තං. භික්ඛුගණනාති “එත්තකා භික්ඛු උපොසථග්ගෙ සන්තිපතිතා”ති භික්ඛුනං ගණනා. ඉදමිපි හි උභයං කත්වා උපොසථො කාතඛිබ්බො. ඔවාදොති භික්ඛුනොවාදො. න හි භික්ඛුනීහි යාවිතං ඔවාදං අනාරොවෙත්වා උපොසථං කාතුං වට්ටති. භික්ඛුනියො හි “ස්ථෙ උපොසථො”ති ආගන්ත්වා “අයං උපොසථො වාතුද්දෙසො පන්තරෙසො”ති පුච්ඡිත්වා පුන උපොසථදිවසෙ ආගන්ත්වා “භික්ඛුනිසඤ්ඤා, අයං, භික්ඛුසඤ්ඤාස්ස පාදෙ වන්දති, ඔවාදුපසඤ්ඤාස්සකමනඤ්ඤා යාවති, ලහතු කිර, අයං, භික්ඛුනිසඤ්ඤා ඔවාදුපසඤ්ඤාස්සකමන”න්ති (චූළව. 413) එවං ඔවාදං යාවන්ති. තං යපෙත්වා බාලගිලානගමියෙ අඤ්ඤො සථෙපි ආරඤ්ඤිකො හොති, අපට්ඨගහෙතුං න ලහති, තස්මා යෙන සො පට්ඨගහිතො, තෙන භික්ඛුනා උපොසථග්ගෙ පාතිමොක්ඛද්දෙසකො භික්ඛු එවං වත්තඛිබ්බො “භික්ඛුනිසඤ්ඤා, හන්තෙ, භික්ඛුසඤ්ඤාස්ස පාදෙ වන්දති, ඔවාදුපසඤ්ඤාස්සකමනඤ්ඤා යාවති, ලහතු කිර, හන්තෙ, භික්ඛුනිසඤ්ඤා ඔවාදුපසඤ්ඤාස්සකමන”න්ති. පාතිමොක්ඛද්දෙසකෙන වත්තඛිබ්බො “අත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො”ති. සථෙ හොති කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, තතො තෙන සො වත්තඛිබ්බො “ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මතො, තං භික්ඛුනිසඤ්ඤා උපසඤ්ඤාමතු”ති (චූළව. 413). සථෙ තත්ථි, තතො තෙන පුච්ඡිතඛිබ්බො “කො ආයස්මා උස්සහති භික්ඛුනියො ඔවදිතු”න්ති. සථෙ කොචි උස්සහති, සොපි ව අට්ඨහි අභිගෙහි සමන්තාගතො, තං තත්ථෙව සම්මන්තිත්වා

ඔවාදපටිග්ගාහකො චත්තබ්බො “ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මනො, තං භික්ඛුනිසඬිසො උපසඬිකමතු”ති (වුළුව. 413). සචෙ පන කොචි න උස්සහති, පාතිමොක්ඛද්දෙසකෙන චත්තබ්බං “නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මනො, පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඬිසො සම්පාදෙතු”ති. එත්තාවතා හි සික්ඛත්තයසඬිගහිතං සකලං සාසනං ආරොචිතං භොති. තෙන භික්ඛුනා “සාධු”ති සම්පට්ච්ඡිත්වා පාටිපදදිවසෙ භික්ඛුනීනං ආරොචෙතබ්බං.

භික්ඛුනිසඬිසෙනාපි තා භික්ඛුනියො පෙසෙතබ්බා, ගච්ඡට්, අය්‍යා, පුච්ඡට් “කිං, අය්‍ය, ලහති භික්ඛුනිසඬිසො ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති, තාහි “සාධු, අය්‍ය”ති සම්පට්ච්ඡිත්වා තං භික්ඛුං උපසඬිකමිත්වා එවං චත්තබ්බං “කිං, අය්‍ය, ලහති භික්ඛුනිසඬිසො ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති. තෙන චත්තබ්බං “නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මනො, පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඬිසො සම්පාදෙතු”ති, තාහි “සාධු අය්‍යා”ති සම්පට්ච්ඡිතබ්බං. ඉද්දෙච එකතො ආගතානං ද්විත්තං තිණ්ණං වා වසෙන වුත්තං. තාසු පන එකාය භික්ඛුනියා චත්තබ්බඤ්චෙව සම්පට්ච්ඡිතබ්බඤ්ච, ඉතරා තස්සා සභායිකා. සචෙ පන භික්ඛුසඬිසො වා භික්ඛුනිසඬිසො වා න පූරති, උභයතොපි වා ගණමත්තමෙව පුග්ගලමත්තං වා භොති.

තත්‍රායං වචනක්කමො – “භික්ඛුනියො, අය්‍ය, භික්ඛුසඬිසස්ස පාදෙචන්දන්ති, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවන්ති, ලහන්තු කිර, අය්‍ය, භික්ඛුනියො ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති, “අහං, අය්‍ය, භික්ඛුසඬිසස්ස පාදෙ චන්දාමි, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවාමි, ලභාමහං, අය්‍ය, ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති, “භික්ඛුනිසඬිසො, අය්‍යා, අය්‍යානං පාදෙ චන්දති, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවති, ලහතු කිර, අය්‍යා, භික්ඛුනිසඬිසො ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති. “භික්ඛුනියො, අය්‍යා, අය්‍යානං පාදෙ චන්දන්ති, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවන්ති, ලහන්තු කිර, අය්‍යා, භික්ඛුනියො ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති, “අහං, අය්‍ය, අය්‍යානං පාදෙ චන්දාමි, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවාමි, ලභාමහං, අය්‍යා, ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති, “භික්ඛුනිසඬිසො, අය්‍ය, අය්‍යස්ස පාදෙ චන්දති, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවති, ලහතු කිර, අය්‍ය, භික්ඛුනිසඬිසො ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති. “භික්ඛුනියො, අය්‍ය, අය්‍යස්ස පාදෙ චන්දන්ති, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවන්ති, ලහන්තු කිර, අය්‍ය, භික්ඛුනියො ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති, “අහං, අය්‍ය, අය්‍යස්ස පාදෙ චන්දාමි, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවාමි, ලභාමහං, අය්‍ය, ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති. තෙනාපි භික්ඛුනා උපොසථකාලෙ එවං චත්තබ්බං “භික්ඛුනියො, හන්තෙ, භික්ඛුසඬිසස්ස පාදෙ චන්දන්ති, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවන්ති, ලහන්තු කිර, හන්තෙ, භික්ඛුනියො ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති, “භික්ඛුනී, හන්තෙ, භික්ඛුසඬිසස්ස පාදෙ චන්දති, ඔවාදුපසඬිකමනඤ්ච යාවති, ලහතු කිර, හන්තෙ, භික්ඛුනී ඔවාදුපසඬිකමන”න්ති. “භික්ඛුනිසඬිසො, හන්තෙ, භික්ඛුනියො, හන්තෙ, භික්ඛුනී හන්තෙ ආයස්මන්තානං පාදෙ චන්දති, චන්දන්ති, චන්දති,

ඔවාදුපසඬකමනඤ්ච යාවති, යාවන්ති, යාවති, ලහතු කිර, හන්තෙ, භික්ඛුනිසඬසො, ලහන්තු කිර, හන්තෙ, භික්ඛුනියො, ලහතු කිර, හන්තෙ, භික්ඛුනී ඔවාදුපසඬකමන''න්ති. උපොසථග්ගෙපි පාතිමොක්ඛද්දෙසකෙන වා ඤත්තිට්ඨපකෙන වා ඉතරෙන වා භික්ඛුනා සචෙ සම්මතො භික්ඛු අත්ථී, පුරිමනයෙනෙව ''තං භික්ඛුනිසඬසො, තං භික්ඛුනියො, තං භික්ඛුනී උපසඬකමතු, උපසඬකමන්තු, උපසඬකමතු''ති වත්තබ්බං. සචෙ නත්ථී, ''පාසාදිකෙන භික්ඛුනිසඬසො, භික්ඛුනියො, භික්ඛුනී සම්පාදෙතු, සම්පාදෙන්තු, සම්පාදෙතු''ති වත්තබ්බං. ඔවාදස්පට්ඨගාහකෙන පාට්ඨදෙ තං පච්චාහරිත්වා තථෙව වත්තබ්බං, අයමෙත්ථ සඬබ්බෙපවිනිච්ඡයො. එවං භික්ඛුනීහි යාවිතං ඔවාදං ආරොචෙත්වා උපොසථො කාතබ්බො. තෙන වුත්තං -

''ඡන්දපාරිසුද්ධිඋතුක්ඛානං, භික්ඛුගණනා ව ඔවාදො;
උපොසථස්ස එතානි, 'පුබ්බකිච්ච'න්ති වුච්චති''ති.

පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොචෙටානි අත්තනො පරිසුද්ධිභාවං ආරොචෙට, ''පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමී''තිඉදං පාරිසුද්ධිආරොචනස්ස කාරණවචනං. ''න ව, භික්ඛවෙ, සාපත්තිකෙන පාතිමොක්ඛං සොතබ්බං, යො සුඤ්ඤායා ආපත්ති දුක්ඛට්ඨස්සා''ති (වුළුව. 386) හි වචනතො අපරිසුද්ධෙහි පාතිමොක්ඛං සොතුං න වට්ටති. තෙන වුත්තං - පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොචෙට, පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමීති. එත්ථ සියා ''සඬසො උපොසථං කරෙය්‍යා, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යා''ති (මහාව. 134) වුත්තත්තා ඉධාපි ''පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමී''ති වත්තබ්බං, එවඤ්ඤා සති පුබ්බෙනාපරං සන්ධියතීති. වුච්චතෙ, වචනමත්තමෙවෙනං න සන්ධියති, ලක්ඛණතො පන සමෙති, සඬසස්ස සාමග්ගියා, ගණස්ස සාමග්ගියා, පුග්ගලස්ස උද්දෙසා සඬසස්ස උද්දිට්ඨං හොති පාතිමොක්ඛන්ති ඉදඤ්ඤෙත්ථ ලක්ඛණං, තස්මා ''පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමී''ති ඉදමෙවෙත්ථ වත්තබ්බං.

තං සබ්බෙව සන්තා සාධුකං සුඤ්ඤාම මනසි කරොමාති න්ති පාතිමොක්ඛං. සබ්බෙව සන්තානි යාවතිකා තස්සා පරිසාය ථෙරා ව නවා ව මජ්ඣිමා ව. සාධුකං සුඤ්ඤාමානි අට්ඨං කත්වා මනසි කරිත්වා සොතද්වාරවසෙන සබ්බවෙනසා සමන්තාහරාම. මනසි කරොමාති එකග්ගවිත්තා හුත්වා විත්තෙ යපෙය්‍යාම. එත්ථ ව කිඤ්ඤාපි ''පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමී''ති වුත්තත්තා ''සුඤ්ඤාම මනසි කරොමා''ති වත්තුං යුත්තං විය දිස්සති, ''සඬසො උපොසථං කරෙය්‍යා''තිඉමිනා පන න සමෙති. සාමග්ගස්ස හි සඬසස්සෙනං උපොසථකරණං, පාතිමොක්ඛද්දෙසකො ව සඬසපරියාපන්තොව, ඉච්චස්ස සඬසපරියාපන්තත්තා ''සුඤ්ඤාම මනසි කරොමා''ති ඉදමෙව වත්තුං යුත්තං.

ඉදානි යං චුත්තං “පාරිසුද්ධිං ආයස්මන්තො ආරොවෙථා”ති, තත්ථ යථා පාරිසුද්ධිආරොචනං හොති, තං දස්සෙතුං යස්ස සීයා ආපත්ති, සො ආවිකරෙය්‍යාති ආහ. තත්ථ යස්ස සීයාති යස්ස ඡන්තං ආකාරානං අඤ්ඤතරෙන ආපන්නාපත්ති භවෙය්‍ය. ආපත්තිඤ්ඤි ආපජ්ජන්තො අලජ්ජිතා, අඤ්ඤාණතා, කුක්කුච්චප්පකතතා, අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා, කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතා, සතිසම්මොසාති ඉමෙහි ඡහාකාරෙහි (පරි. 295) ආපජ්ජති.

කථං අලජ්ජිතාය ආපජ්ජති? අකප්පියභාවං ඡානන්තොයෙව මද්දිත්වා විතික්කමං කරොති.

චුත්තම්පි වෙතං -

“සඤ්චිච්ච ආපත්තිං ආපජ්ජති, ආපත්තිං පරිගූහති;
අගතිගමනඤ්ඤිව ගච්ඡති, එදිසො චුච්චති අලජ්ජිපුග්ගලො”ති. (පරි. 359);

කථං අඤ්ඤාණතාය ආපජ්ජති? අඤ්ඤාණපුග්ගලො හි මන්දො මොමුහො කත්තඛ්ඛාකත්තඛ්ඛං අඡානන්තො අකත්තඛ්ඛං කරොති, කත්තඛ්ඛං විරාධෙති, එවං අඤ්ඤාණතාය ආපජ්ජති.

කථං කුක්කුච්චප්පකතතාය ආපජ්ජති? කප්පියාකප්පියං නිස්සාය කුක්කුච්චෙ උප්පන්නෙ විනයධරං පුච්ඡිත්වා කප්පියං වෙ, කත්තඛ්ඛං සීයා, අකප්පියං වෙ, න කත්තඛ්ඛං, අයං පන “චට්ටති”ති මද්දිත්වා විතික්කමානියෙව, එවං කුක්කුච්චප්පකතතාය ආපජ්ජති.

කථං අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති? අච්ඡමංසං “සුකරමංස”න්ති බාදති, විකාලෙ කාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති, එවං අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති.

කථං කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති? සුකරමංසං “අච්ඡමංස”න්ති බාදති, කාලෙ විකාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති, එවං කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති.

කථං සතිසම්මොසා ආපජ්ජති? සහසෙය්‍යවිවරවිප්පවාසාදීනි සතිසම්මොසා ආපජ්ජති, ඉති ඉමෙසං ඡන්තං ආකාරානං අඤ්ඤතරෙන ආකාරෙන ආපන්නා යස්ස සීයා සත්තන්තං ආපත්තික්ඛන්ධානං අඤ්ඤතරා ආපත්ති ථෙරස්ස වා නවස්ස වා මජ්ඣිමස්ස වාති අත්ථො.

සො ආවිකරෙය්‍යාති සො තං ආපත්තිං දෙසෙතු වා පකාසෙතු වාති චුත්තං හොති. අසන්නියා ආපත්තියාති යස්ස පන එවං අනාපන්නා වා ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා ව පන චුට්ඨිතා වා දෙසිතා වා ආරොචිතා වා ආපත්ති,

තස්ස සා ආපත්ති අසන්නී නාම හොති, එවං අසන්නියා ආපත්තියා තුණ්හී හවිතබ්බං. තුණ්හීභාවෙන ඛො පනායස්මන්තෙ “පරිසුද්ධා”ති වෙදිස්සාමීති තුණ්හීභාවෙනාපි හි කාරණෙන අහං ආයස්මන්තෙ “පරිසුද්ධා”ඉච්චෙව ජානිස්සාමීති. යථා ඛො පන පච්චෙකපුට්ඨස්ස වෙය්‍යාකරණං හොතීති යථා එකෙනෙකො පුට්ඨො බ්‍යාකරෙය්‍ය, යථා එකෙනෙකො පච්චෙකපුට්ඨො “මං එස පුච්ඡතී”ති ඤාත්වා බ්‍යාකරෙය්‍යාති වුත්තං හොති.

එවමෙවං එවරූපාය පරිසාය යාවතතියං අනුසාවිතං හොතීති එත්ථ එකච්චෙ තාව ආවරියා එවං වදන්ති “එවමෙවං ඉමිස්සාය භික්ඛුපරිසාය යදෙනං ‘යස්ස සියා ආපත්ති, සො ආවිකරෙය්‍ය, අසන්නියා ආපත්තියා තුණ්හී හවිතබ්බං, තුණ්හීභාවෙන ඛො පනායස්මන්තෙ පරිසුද්ධාති වෙදිස්සාමී’ති තික්ඛත්තුං අනුසාවිතං, තං එකමෙකෙන ‘මං එස පුච්ඡතී’ති එවං ජානිතබ්බං හොතීති අත්ථො”ති. තං න යුජ්ජති, කස්මා? අත්ථබ්‍යාඤ්ජනහෙදතො. අනුස්සාවනඤ්ඤි නාම අත්ථතො ව බ්‍යාඤ්ජනතො ව අභින්නං හොති “දුතියම්පි එතමත්ථං වදාමී”තිආදීසු (මහාව. 72; වුළුව. 3) විය, “යස්ස සියා”තිආදිවචනත්තයං පන අත්ථතොපි බ්‍යාඤ්ජනතොපි භින්නං, තෙනස්ස අනුස්සාවනත්තයං න යුජ්ජති. යදි වෙතං යාවතතියානුස්සාවනං සියා, නිදානුද්දෙසෙ අනිට්ඨිතෙපි ආපත්ති සියා. න ව යුත්තං අනාපත්තික්ඛෙත්තෙ ආපත්තිං ආපජ්ජිතුං.

අපරෙ “අනුසාවිත”න්තිපදස්ස අනුසාවෙතබ්බන්ති අත්ථං විකප්පෙත්වා “යාවතතිය”න්තිඉදං උපරි උද්දෙසාවසානෙ “කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා...පෙ.... තතියම්පි පුච්ඡාමී”ති එතං සන්ධාය වුත්තන්ති ආහු. තම්පි න යුජ්ජති, කස්මා? අත්ථයුත්තීතං අභාවතො. ඉදඤ්ඤි පදං කෙච්චි “අනුසාවෙත”න්ති සජ්ඣායන්ති, කෙච්චි “අනුසාවෙත”න්ති, තං උභයං වාපි අතීතකාලමෙව දීපෙති, න අනාගතං. යදි වස්ස අයං අත්ථො සියා, “අනුසාවිතං හෙස්සතී”ති වදෙය්‍ය, එවං තාව අත්ථාභාවතො න යුජ්ජති. යදි වෙතං උද්දෙසාවසානෙ වචනං සන්ධාය වුත්තං සියා, “න ආවිකරිස්සාමී”ති විත්තං උප්පාදෙන්තස්ස නිදානෙ සමත්තෙපි වුත්තමුසාවාදො න සියා, කස්මා? “යාවතතියං අනුස්සාවියමානෙ”තිවචනතො (මහාව. 134) “යාවතතිය”න්ති ඉදං වචනමෙව නිරත්ථකං සියා, කස්මා? නිදානුද්දෙසෙ යාවතතියානුස්සාවනස්ස අභාවතොති එවං යුත්තිඅභාවතො තම්පි න යුජ්ජති. “යාවතතියං අනුසාවිතං හොතී”ති ඉදං පන ලක්ඛණවචනමත්තං, තෙන ඉමමත්ථං දස්සෙති – ඉදං පාතිමොක්ඛං නාම යාවතතියං අනුස්සාවියති, තස්මිං යාවතතියං අනුස්සාවියමානෙ යො සරමානො සන්තිං ආපත්තිං නාවිකරොති, තස්ස යාවතතියානුස්සාවනාවසානෙ සම්පජානමුසාවාදො හොතීති.

තදෙනං යථා අනුසාවිතං යාවතතියං අනුසාවිතං නාම හොති, තං දස්සෙතුං තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමීතිආදි වුත්තං. තං පනෙතං පාරාජිකාදීනං අවසානෙ දිස්සති, න නිදානාවසානෙ. කිඤ්චාපි න දිස්සති, අථ ඛො උද්දෙසකාලෙ “ආවිකතා භිස්ස ඵාසු හොතී”ති වත්වා “උද්දිට්ඨං ඛො

ආයස්මන්තො නිදානං, තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි”ති ආදිනා නයෙන වත්තබ්බමෙව. එවඤ්ඤි නිදානං සුඋද්දිට්ඨං හොති, අඤ්ඤථා දුඋද්දිට්ඨං. ඉමමෙව ච අත්ථං සන්ධාය උපොසථක්ඛන්ධකෙ වුත්තං “යාවතනියං අනුසාවිතං හොතිති සකිම්පි අනුසාවිතං හොති, දුතියම්පි අනුසාවිතං හොති, තතියම්පි අනුසාවිතං හොති”ති (මහාව. 134). අයමෙත්ථ ආචරියපරම්පරාහතො විනිවිජයො.

යො පන භික්ඛු...පෙ.... සම්පජානමුසාවාදස්ස හොතිති සම්පජානමුසාවාදො අස්ස හොති, තෙනස්ස දුක්කටාපත්ති හොති, සා ච බො පන න මුසාවාදලක්ඛණෙන, “සම්පජානමුසාවාදෙ කිං හොති, දුක්කටං හොති”ති (මහාව. 135) ඉමිනා පන භගවතො වචනෙන වච්ඡ්වායෙ අකිරියසමුට්ඨානාපත්ති හොතිති වෙදිතබ්බො.

වුත්තම්පි වෙතං -

“අනාලපන්තො මනුජෙන කෙනවි,
වාචාගිරං නො ච පරෙ භණ්ණයා;
ආපජ්ජෙය්‍ය වාචසිකං, න කායිකං,
පඤ්භාමෙසා කුසලෙහි චිත්තිතා”ති. (පරි. 479);

අන්තරායිකොති විජ්ජට්ඨාරවත්ථුතාය පාමොජ්ජාදිසම්භවං නිවාරෙත්වා පයම්මජ්ඣානාදීනං අධිගමාය අන්තරායං කරොති. තස්මාති යස්මා අයං අනාවිකරණසඬ්ඛාතො සම්පජානමුසාවාදො අන්තරායිකො හොති, තස්මා. සරමානෙතාති අත්තති සන්තිං ආපත්තිං ජානන්තෙන. විසුද්ධාපෙක්ඛෙනාති වුට්ඨාතුකාමෙන විසුජ්ඣිතුකාමෙන. සන්ති ආපත්තිති ආපජ්ජිත්වා අවුට්ඨිතා ආපත්ති. ආවිකාතබ්බාති සඬ්ඝමජ්ඣෙකෙ වා ගණමජ්ඣෙකෙ වා එකපුග්ගලෙ වා පකාසෙතබ්බො, අන්තමයො අනන්තරස්සාපි භික්ඛුනො “අහං, ආවුසො, ඉත්ථන්තාමං ආපත්තිං ආපන්නො, ඉතො වුට්ඨහිත්වා තං ආපත්තිං පටිකරිස්සාමි”ති (මහාව. 170) වත්තබ්බං. සචෙපි වෙමතිකො හොති, “අහං, ආවුසො, ඉත්ථන්තාමාය ආපත්තියා වෙමතිකො, යදා නිබ්බෙමතිකො භවිස්සාමි, තදා තං ආපත්තිං පටිකරිස්සාමි”ති (මහාව. 169) වත්තබ්බං. ආවිකතා භිස්ස ඵාසු හොතිති එත්ථ ආවිකතාති ආවිකතාය, පකාසිතායාති අත්ථො. අලජ්ජිතාති ආදිසු (පරි. 295) විය හි ඉදම්පි කරණත්ථෙ පච්චත්තවචනං. භීති නිපාතමත්තං. අස්සාති එතස්ස භික්ඛුනො. ඵාසු හොතිති පයම්මජ්ඣානාදීනං අධිගමාය ඵාසු හොති, අවිජ්ජට්ඨාරමුලකානං පාමොජ්ජාදීනං වසෙන සුඛජ්ජට්ඨා සම්පජ්ජතිති අත්ථො.

ඉති කඬ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

නිදානවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාරාජිකකණ්ඩො

ඉදානි යදෙනං නිදානානන්තරං තත්ත්වම චත්තාරොතිආදි පාරාජිකකණ්ඩං, තත්ථ තත්ත්වං තත්ත්වං තත්ත්වං “පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමි”ති එවං චුත්තො පාතිමොක්ඛො. ඉමෙති ඉදානි චත්තබ්බානං අභිමුඛිකරණං. චත්තාරොති ගණනපරිච්ඡේදො. පාරාජිකාති එවංනාමකා. ධම්මාති ආපත්තියො. උද්දෙසං ආගච්ඡන්තිති සරූපෙන උද්දිසිතබ්බතං ආගච්ඡන්ති, න නිදානො විය “යස්ස සියා ආපත්ති”ති සාධාරණචචනමත්තෙන.

1. පඨමපාරාජිකචණ්ණනා

යො පනාති රස්සදිසාදිනා ලිඛිගාදිගෙදෙන යො කොචි. භික්ඛුති එභිභික්ඛුඋපසම්පදා, සරණගමනුපසම්පදා, ඔවාදප්පටිග්ගහණුපසම්පදා, පඤ්භාබ්‍යාකරණුපසම්පදා, අට්ඨගරුධම්මප්පටිග්ගහණුපසම්පදා, දුතෙනුපසම්පදා, අට්ඨවාචිකුපසම්පදා, ඤාත්තිචතුත්ථකම්මුපසම්පදාති ඉමාසු අට්ඨසු උපසම්පදාසු ඤාත්තිචතුත්ථකම්මුපසම්පදාකම්මෙන අකුප්පෙන යානාරහෙන උපසම්පන්නො. තස්ස පන කම්මස්ස චත්ථුඤාත්තිඅනුස්සාවන සීමා පරිසාසම්පත්තිවසෙන අකුප්පතා වෙදිතබ්බා.

තත්ථ චත්ථුති උපසම්පදාපෙක්ඛො පුග්ගලො, සො යපෙත්වා උනාවිසතිවස්සං අන්තිමචත්ථුඅජ්ඣාපන්නපුබ්බං, පණ්ඩකාදයො ච එකාදස අභබ්බපුග්ගලො වෙදිතබ්බො. තත්ථ උනාවිසතිවස්සො නාම පටිසන්ධිග්ගහණතො පටියාය අපරිපුණ්ණවිසතිවස්සො. අන්තිමචත්ථුඅජ්ඣාපන්නපුබ්බො නාම චතුත්තං පාරාජිකානං අඤ්ඤතරං අජ්ඣාපන්නපුබ්බො. පණ්ඩකාදයො වජ්ජනියපුග්ගලකථායං චුත්තා. තෙසු ආසිත්තපණ්ඩකඤ්ච උසුයපණ්ඩකඤ්ච යපෙත්වා ඔපක්කම්කපණ්ඩකො නපුංසකපණ්ඩකො පණ්ඩකභාවපක්ඛෙ යීතො පක්ඛපණ්ඩකො ච ඉධ අධිප්පෙතො.

ථෙය්‍යසංවාසකො පන තිව්ධො ලිඛිගත්ථෙන්නකො සංවාසත්ථෙන්නකො උභයත්ථෙන්නකාති. තත්ථ යො සයං පබ්බජිත්වා න භික්ඛුවස්සානි ගණෙති, න යථාචුඛිඨං භික්ඛුනං වා සාමණෙරානං වා චන්දනං සාදියති, න ආසනෙන පටිබාහති, න උපොසථාදිසු සන්දිස්සති, අයං අසුද්ධචිත්තතාය ලිඛිගමත්තස්සෙව ථෙතිතත්තා ලිඛිගත්ථෙන්නකො නාම. යො පන භික්ඛුහි පබ්බජිතො සාමණෙරො සමානො කාසායානි අපනෙත්වා තෙසු සඋස්සාහොව මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවිත්වා පුන නිවාසෙත්වා සාමණෙරභාවං පටිජානාති, අයං භික්ඛුහි දින්නලිඛිගස්ස අපරිච්චිත්තත්තා න ලිඛිගත්ථෙන්නකො, න ලිඛිගානුරූපස්ස සංවාසස්ස සාදිතත්තා නාපි සංවාසත්ථෙන්නකො. අන්තිමචත්ථුඅජ්ඣාපන්නකෙපි එසෙව නයො. යො ච ඛො සාමණෙරො සමානො විදෙසං ගන්ත්වා භික්ඛුවස්සානි ගණෙති, යථාචුඛිඨං චන්දනං සාදියති, ආසනෙන පටිබාහති, උපොසථාදිසු සන්දිස්සති, අයං සංවාසමත්තස්සෙව ථෙතිතත්තා සංවාසත්ථෙන්නකො නාම.

භික්ඛුවස්සගණනාදිකො භි සබ්බොපි කිරියහෙදො ඉමස්මිං අත්ථෙ “සංවාසො”ති වෙදිතබ්බො. සික්ඛං පච්චක්ඛාය “න මං කොච් ජානාති”ති පුන ඵලං පටිපජ්ජන්තෙපි ඵසෙව නයො. යො පන සයං පබ්බජිත්වා විහාරං ගන්ත්වා යථාච්ඡිඨං වන්දනං සාදියති, ආසනෙන පටිබාහති, භික්ඛුවස්සානි ගණෙති, උපොසථාදිසු සන්දිස්සති, අයං ලිඬගස්ස වෙව සංවාසස්ස ව ථෙතිතත්තා උභයත්ථෙතකො නාම. ධුරනික්ඛෙපවසෙන කාසායානි අපනෙත්වා අන්තිමවත්ථුං අජ්ඣාපජ්ජිත්වා පුන තානි අච්ඡාදෙත්වා ඵලං පටිපජ්ජන්තෙපි ඵසෙව නයො, අයං තිව්ධොපි ථෙය්‍යසංවාසකො ඉධ අධිජ්ජෙතො. යථෙත්වා පන ඉමං තිව්ධං.

“රාජ දුබ්භික්ඛ කන්තාර-රොග වෙරී භයෙන වා;
වීචරාභරණත්ථං වා, ලිඬගං ආදියතිධ යො.

“සංවාසං නාධිවාසෙති, යාව සො සුද්ධමානසො;
ථෙය්‍යසංවාසකො නාම, තාව ඵස න චුච්චති”ති. (මහාව. අට්ඨ. 110);

යො පන උපසම්පන්නො තිත්ථියභාවං පත්ථයමානො සයං වා කුසවීරාදිකං තිත්ථියලිඬගං ආදියති, තෙසං වා සන්තිකෙ පබ්බජති, නග්ගො වා හුත්වා ආජීවකානං සන්තිකං ගන්ත්වා තෙසං වතානි ආදියති, අයං තිත්ථියපක්කන්තකො නාම. යථෙත්වා පන මනුස්සජාතිකං අවසෙසො සබ්බොපි තිරච්ඡානගතො නාම. යෙන මනුස්සජාතිකා ජනෙත්ති සයම්පි මනුස්සභූතෙනෙව සඤ්චිච්ච ජීවිතා වොරොපිතා, අයං මාතුසාතකො නාම. පිතුසාතකෙපි ඵසෙව නයො. යෙන අන්තමසො ගිහිලිඬගෙ ධීතොපි මනුස්සජාතිකො ඛිණාසවො සඤ්චිච්ච ජීවිතා වොරොපිතො, අයං අරහන්තසාතකො නාම. යො පන පකතත්තං භික්ඛුනිං තිණ්ණං මග්ගානං අඤ්ඤතරස්මිං මග්ගෙ දුසෙති, අයං භික්ඛුනිදුසකො නාම. යො දෙවදත්තො විය සාසනං උද්ධම්මං උබ්බිතයං කත්වා චතුත්තං කම්මානං අඤ්ඤතරවසෙන සඬ්ඝං භින්දති, අයං සඬ්ඝහෙදකො නාම. යො දෙවදත්තො විය දුට්ඨවිත්තෙන වධකචිත්තෙන තථාගතස්ස ජීවමානකසරීරෙ බුද්දකමක්ඛිකාය පිවනමත්තම්පි ලොභිතං උජ්ජාදෙති, අයං ලොභිතුජ්ජාදකො නාම. යස්ස ඉත්ථිනිමිත්තුජ්ජාදනකම්මතො ච පුරිසනිමිත්තුජ්ජාදනකම්මතො ච උභතො දුට්ඨම්පි බ්‍යඤ්ජනං අත්ථී, අයං උභතොබ්‍යඤ්ජනකො නාම. ඉති ඉමෙ තෙරස පුග්ගලා උපසම්පදාය අවත්ථු, ඉමෙ පන යථෙත්වා අඤ්ඤස්මිං උපසම්පදාපෙක්ඛෙ සති උපසම්පදාකම්මං වත්ථුසම්පත්තිවසෙන අකුජ්ජං හොති.

කථං ඤත්තිසම්පත්තිවසෙන අකුජ්ජං හොති?
වත්ථුසඬ්ඝපුග්ගලඤ්ඤත්තිතං අපරාමසනානි, පච්ඡා ඤත්තිට්ඨපනඤ්චානි ඉමෙ තාව පඤ්ච ඤත්තිදොසා. තත්ථ “අයං ඉත්ථන්තාමො”ති උපසම්පදාපෙක්ඛස්ස අකිත්තනං වත්ථුඅපරාමසනං නාම. “සුණාතු මෙ,

හන්තෙ, සඬ්ඝො”ති එත්ථ “සුඤ්ඤානං මෙ, හන්තෙ”ති වත්වා “සඬ්ඝො”ති අහණනං සඬ්ඝඅපරාමසනං නාම. “ඉත්ථන්තාමස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛො”ති උපස්ඤ්ඤායස්ස අකිත්තනං පුග්ගලඅපරාමසනං නාම. සබ්බෙන සබ්බං ඤාත්තියා අනුච්චාරණං ඤාත්තීඅපරාමසනං නාම. පයමං කම්මවාචං නිට්ඨාපෙත්වා “එසා ඤාත්තී”ති වත්වා “බමති සඬ්ඝස්සා”ති එවං ඤාත්තීකිත්තනං පච්ඡා ඤාත්තීට්ඨපනං නාම. ඉති ඉමෙහි දොසෙහි විමුක්තාය ඤාත්තියා සම්පන්නං ඤාත්තීසම්පත්තිවසෙන අකුප්පං හොති.

අනුස්සාවනවසෙන අකුප්පතායපි වත්ථුසඬ්ඝපුග්ගලානං අපරාමසනානි, සාවනාය භාපනං, අකාලෙ සාවනන්ති ඉමෙ පඤ්ච අනුස්සාවනදොසා. තත්ථ වත්ථාදීනං අපරාමසනානි ඤාත්තියං වුත්තසදිසානෙව. තීසු පන අනුස්සාවනාසු යත්ථ කත්ථවි එතෙසං අපරාමසනං අපරාමසනමෙව. සබ්බෙන සබ්බං පන කම්මවාචං අවත්වා චතුක්ඛත්තුං ඤාත්තීකිත්තනමෙව, අථ වා පන කම්මවාචාබ්භන්තරෙ අක්ඛරස්ස වා පදස්ස වා අනුච්චාරණං වා දුරුච්චාරණං වා සාවනාය භාපනං නාම. සාවනාය අනොකාසෙ පයමං ඤාත්තීං අට්ඨාපෙත්වා අනුස්සාවනකරණං අකාලෙ සාවනං නාම. ඉති ඉමෙහි දොසෙහි විමුක්තාය අනුස්සාවනාය සම්පන්නං අනුස්සාවනසම්පත්තිවසෙන අකුප්පං හොති.

පුබ්බෙ වුත්තං විපත්තිසීමාලක්ඛණං සමතික්කන්තාය පන සීමාය කතං සීමාසම්පත්තිවසෙන අකුප්පං හොති. යාවතිකා භික්ඛු කම්මජ්ජන්තා, තෙසං අනාගමනං, ඡන්දාරහානං ඡන්දස්ස අනාහරණං, සම්මුඛිභූතානං පටික්කොසනන්ති ඉමෙ පන තයො පරිසාදොසා, තෙහි විමුක්තාය පරිසාය කතං පරිසාසම්පත්තිවසෙන අකුප්පං හොති. කාරණාරහත්තා පන සත්ථු සාසනාරහත්තා යානාරහං නාම හොති. ඉති යො ඉමිනා එවං අකුප්පෙන යානාරහෙන ඤාත්තිචතුත්ථෙත උපසම්පදාකම්මෙන උපසම්පන්නො, අයං ඉධ “භික්ඛු”ති අධිජ්ජෙතො. පණ්ණත්තිවජ්ජෙසු පන අඤ්ඤෙපි සඬ්ඝහං ගච්ඡන්ති.

භික්ඛුනං සික්ඛාසාජීවසමාපන්නොති යා භික්ඛුනං අධිසීලසඬ්ඛාතා සික්ඛා, තඤ්ච, යත්ථ වෙනෙ සහ ජීවන්ති, එකජීවිකා සභාගවුත්තිනො හොන්ති, තං හගවතා පඤ්ඤත්තං සික්ඛාපදසඬ්ඛාතං සාජීවඤ්ච, තත්ථ සික්ඛනභාවෙන සමාපන්නොති භික්ඛුනං සික්ඛාසාජීවසමආපන්නො. සමාපන්නොති සික්ඛඤ්ච පරිපුරෙන්නො සාජීවඤ්ච අවිතික්කමන්නො හුත්වා තදුභයං උපගතොති අත්ථො. සික්ඛං අපච්චක්ඛාය දුබ්බලාං අනාවිකත්වාති යං සික්ඛං සමාපන්නො, තං අපටික්ඛිපිත්වා, යඤ්ච සාජීවං සමාපන්නො, තස්මිං දුබ්බලභාවං අප්පකාසෙත්වා. තත්ථ චිත්තබ්බන්තකාලපයොගපුග්ගලවිජානනවසෙන සික්ඛාය පච්චක්ඛාතං ඤාත්වා තදභාවෙන අපච්චක්ඛාතං වෙදිතබ්බං. කථං? උපසම්පන්නභාවතො

වච්ඡුකාමතාවත්තෙනෙව හි සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති, න දවා වා රවා වා හණන්තස්ස. එවං චිත්තවසෙන සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන. තථා “බුද්ධං පච්චක්ඛාමි, ධම්මං පච්චක්ඛාමි, සඤ්ඤාං පච්චක්ඛාමි, සික්ඛං, විනයං, පාතිමොක්ඛං, උද්දෙසං, උපජ්ඣායං, ආවරියං, සද්ධිවිහාරිකං, අන්තෙවාසිකං, සමානුපජ්ඣායකං, සමානාවරියකං, සමුත්තමාරිං පච්චක්ඛාමි”ති එවං චුත්තානං බුද්ධාදීනං චුද්දසන්තං, “ගිහිති මං ධාරෙහි, උපාසකො, ආරාමිකො, සාමණෙරො, තිත්ථියො, තිත්ථියසාවකො, අසමණො, ‘අසකාසුත්තියො’ති මං ධාරෙහි”ති එවං චුත්තානං ගිහිආදීනං අට්ඨන්තඤ්චාති ඉමෙසං ද්වාවිසතියා ඛේත්තපදානං යස්ස කස්සචි සචෙවචනස්ස වසෙන තෙසු යංකිඤ්චි වත්තුකාමස්ස යංකිඤ්චි වදන්තො සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති, න රුක්ඛාදීනං අඤ්ඤතරස්ස නාමං ගහෙත්වා පච්චාචික්ඛන්තස්ස. එවං ඛේත්තවසෙන පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන.

තත්ථ යදෙතං “පච්චක්ඛාමි”ති ව, “මං ධාරෙහි”ති (පාරා. 51) ව චුත්තං වත්තමානකාලවචනං, යාති ව “අලං මෙ බුද්ධෙන, කිං නු මෙ බුද්ධෙන, න මමත්ථො බුද්ධෙන, සුමුත්තාහං බුද්ධෙනා”තිආදීනා (පාරා. 52) නයෙන ආරාමවසෙන කාලං අනාමසිත්වා පුරිමෙහි චුද්දසහි පදෙහි සද්ධිං යොජෙත්වා චුත්තාති “අලං මෙ”තිආදීති වත්තාරි පදාති, තෙසංයෙව ව සචෙවචනානං වසෙන පච්චක්ඛානං හොති, න “පච්චක්ඛාසි”න්ති වා “පච්චක්ඛිස්ස”න්ති වා “මං ධාරෙහි”ති වා “මං ධාරෙස්සති”ති වා “යංනුනාහං පච්චක්ඛෙය්‍ය”න්ති (පාරා. 45) වාතිආදීති අතීතානාගතපරිකප්පවචනාති හණන්තස්ස. එවං වත්තමාන කාලවසෙන වෙව අනාමට්ඨකාලවසෙන ව පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන.

පයොගො පන දුට්ඨො කාසිකො ව වාචසිකො ව. තත්ථ “බුද්ධං පච්චක්ඛාමි”තිආදීනා (පාරා. 51) නයෙන යාය කායචි භාසාය වච්චෙදං කත්වා වාචසිකප්පයොගෙනෙව පච්චක්ඛානං හොති, න අක්ඛරලිඛනං වා හත්ථමුද්දාදිදස්සනං වා කායප්පයොගං කරොන්තස්ස. එවං වාචසිකප්පයොගෙනෙව පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන.

පුග්ගලො පන දුට්ඨො – යො ව පච්චක්ඛාති, යස්ස ව පච්චක්ඛාති. තත්ථ යො පච්චක්ඛාති, සො සචෙ උම්මත්තකඛිත්තචිත්තවෙදනාට්ඨානං අඤ්ඤතරො න හොති. යස්ස පන පච්චක්ඛාති, සො සචෙ මනුස්සජාතිකො හොති, න ව උම්මත්තකාදීනං අඤ්ඤතරො, සම්මුඛිභූතො ව සික්ඛාපච්චක්ඛානං හොති. න හි අසම්මුඛිභූතස්ස දුතෙන වා පණ්ණෙන වා ආරොචනං රුහති. එවං යථාචුත්තපුග්ගලවසෙන පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන.

විජානනමපි නියමිතානියමිතවසෙන දුට්ඨං. තත්ථ යස්ස යෙසං වා නියමෙත්වා “ඉමස්ස, ඉමෙසං වා ආරොචෙමි”ති වදති, සචෙ තෙ යථා

පකතියා ලොකෙ මනුස්සා වචනං සුත්වා ආවජ්ජනසමයෙ ජානන්ති, එවං තස්ස වචනානන්තරමෙව තස්ස “අයං උක්කණ්ඨිතො”ති වා “ගිහිභාවං පත්ථයති”ති වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන සික්ඛාපච්චක්ඛානභාවං ජානන්ති, පච්චක්ඛාතාව හොති සික්ඛා. අථ අපරභාගෙ “කිං ඉමිනා චුත්ත”න්ති චිත්තෙන්වා ජානන්ති, අඤ්ඤෙ වා ජානන්ති, අපච්චක්ඛාතාව හොති සික්ඛා. අනියමෙන්වා ආරොචෙන්තස්ස පන සවෙ චුත්තනයෙන යො කොචි මනුස්සජාතිකො වචනත්ථං ජානාති, පච්චක්ඛාතාව හොති සික්ඛා. එවං විජානනවසෙන පච්චක්ඛානං හොති, න තදභාවෙන. යො පන අන්තමසො දවායපි පච්චක්ඛාති, තෙන අපච්චක්ඛාතාව හොති සික්ඛා. ඉති ඉමෙසං චුත්තජපකාරානං චිත්තාදීනං වා වසෙන, සබ්බසො වා පන අපච්චක්ඛාතෙන සික්ඛං අපච්චක්ඛාය සික්ඛාපච්චක්ඛානස්සෙව ච අත්ථභූතං එකච්චං දුබ්බලාං අනාවිකත්වා.

මෙදුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍යාති එත්ථ මෙදුනං ධම්මන්ති රාගපරිසුට්ඨානෙන සදිසානං උභින්නං ධම්මං. පටිසෙවෙය්‍යාති පටිසෙවෙය්‍ය අජ්ඣාපජ්ජෙය්‍ය. අන්තමසොති සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡේදෙන. තිරච්ඡානගතායපීති පටිසන්ධිවසෙන තිරච්ඡානෙසු ගතායපි, අයමෙන්ථ අනුපඤ්ඤත්ති. පාරාජිකො හොතීති පරාජිතො හොති, පරාජයං ආපන්නො. අසංවාසොති පකතත්තා භික්ඛු සහ වසන්ති එත්ථාති එකකම්මාදිකොච තිව්ධොපි විධි සංවාසො නාම, සො තෙන සද්ධිං නත්ථීති අසංවාසො. සඤ්ඤාමෙසු හි එස ගණපුරකොපි න හොති, අයං තාව පදවණ්ණනා.

අයං පනෙන්ථ විනිච්ඡයො — මනුස්සාමනුස්සතිරච්ඡානගතවසෙන හි තිස්සො ඉත්ථිසො, තාසං වච්චමග්ගපස්සාවග්ගමුඛමග්ගවසෙන තයො තයො කත්වා නව මග්ගා, තථා උභතොධාඤ්ජනකානං. පුරිසානං පන වච්චමග්ගමුඛමග්ගවසෙන ද්වෙ ද්වෙ කත්වා ඡ මග්ගා, තථා පණ්ඩකානන්ති එවං තිස්ස මග්ගා. තෙසු අත්තනො වා පරෙසං වා යස්ස කස්සචි මග්ගස්ස සන්ථතස්ස වා අසන්ථතස්ස වා, පරෙසං පන මතානම්පි අක්ඛායිතස්ස වා යෙභුයොන අක්ඛායිතස්ස වා පකතිවාතෙන අසංචුට්ඨෙ අල්ලොකාසෙ යො භික්ඛු එකතිලබ්භමත්තම්පි අත්තනො අභිගජානං සන්ථතං වා අසන්ථතං වා සෙවනචිත්තෙන පවෙසෙති, පරෙන වා පවෙසියමානෙ පවෙසනපට්ඨට්ඨිතඋද්ධරණෙසු යංකිඤ්චි සාදියති, අයං පාරාජිකාපත්තිං ආපන්නො නාම හොති, අයං තාවෙන්ථ අසාධාරණවිනිච්ඡයො. සබ්බසික්ඛාපදානං පන සාධාරණවිනිච්ඡයත්ථං අයං මානිකා —

නිදානං පුග්ගලං වත්ථුං, පඤ්ඤත්තිවිධිමෙව ව;
ආණත්තාපත්තිනාපත්ති-විපත්තිං අභිගමෙව ව.

සමුට්ඨානවිධිං කිරියා-සඤ්ඤාවිත්තෙහි නානත්තං;
වජ්ජකම්මජපහෙදඤ්ච, තිකද්වයවිධිං තථා.

ලක්ඛණං සත්තරසධා, යීතං සාධාරණං ඉදං;
ඤත්වා යොජෙය්‍යා මෙධාවී, තත්ථ තත්ථ යථාරහන්ති.

තත්ථ නිදානං නාම වෙසාලි-රාජගහ-සාවත්ථි-ආලවි-කොසම්බි-සග්ග-
හග්ගානං වසෙන සත්තවිධං පඤ්ඤත්තිට්ඨානං, ඉදඤ්භි සබ්බසික්ඛාපදානං
නිදානං. පුග්ගලො නාම යං යං ආරබ්භ තං තං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං. වත්ථු
නාම තස්ස තස්ස පුග්ගලස්ස අප්ඣාචාරො වුව්වති. පඤ්ඤත්තිවිධිනිති
පඤ්ඤත්තිඅනුපඤ්ඤත්තිඅනුප්පන්නපඤ්ඤත්තිසබ්බත්ථපඤ්ඤත්තිපදෙසප
ඤ්ඤත්තිසාධාරණපඤ්ඤත්ති

අසාධාරණපඤ්ඤත්තිඑකතොපඤ්ඤත්තිඋභතොපඤ්ඤත්තිවසෙන නවවිධා
පඤ්ඤත්ති. තත්ථ අනුප්පන්නපඤ්ඤත්ති නාම අනුප්පන්නෙ දොසෙ
පඤ්ඤත්තා, සා අට්ඨගරුධම්මප්පට්ග්ගහණවසෙන (වුළුව. 403)
භික්ඛුනීනංයෙව ආගතා, අඤ්ඤත්ත නත්ථි. විනයධරපඤ්චමෙන (මහාව. 259)
ගණෙන උපසම්පදා, ගණඛගණුපාහනා (මහාව. 259) ධුවන්භානං
වම්මත්ථරණන්ති එතෙසං වසෙන චතුබ්බිධා පදෙසපඤ්ඤත්ති නාම.
මජ්ඣිමදෙසෙයෙව හි එතෙහි ආපත්ති හොති, තෙසුපි ධුවන්භානං
පටික්ඛෙපමත්තමෙව පාතිමොක්ඛෙ ආගතං, තතො අඤ්ඤා
පදෙසපඤ්ඤත්ති නාම නත්ථි. සබ්බානි සබ්බත්ථපඤ්ඤත්තියෙව හොන්ති,
සාධාරණපඤ්ඤත්තිදුකඤ්ච එකතොපඤ්ඤත්තිදුකඤ්ච අත්ථතො එකං,
තස්මා අනුප්පන්නපඤ්ඤත්තිඤ්ච සබ්බත්ථපඤ්ඤත්තිදුකඤ්ච
එකතොපඤ්ඤත්තිදුකඤ්ච යපෙත්වා සෙසානං චතස්සන්තං පඤ්ඤත්තිනං
වසෙන සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.
ආණත්තාපත්තිනාපත්තිවිපත්තින්තිඑත්ථ ආණත්තිතිආණාපනා වුව්වති.
ආපත්තිති පුබ්බප්පයොගාදිවසෙන ආපත්තිහෙදො. අනාපත්තිති
අජානනාදිවසෙන අනාපත්ති. විපත්තිති සීලආචාරදිට්ඨිආජීවිවිපත්තිනං
අඤ්ඤතරා. ඉති ඉමාසං ආණත්තාදීනම්පි වසෙන සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො
වෙදිතබ්බො. අභිගන්ති සබ්බසික්ඛාපදෙසු ආපත්තිනං අභිගං වෙදිතබ්බං.

සමුට්ඨානවිධිනිති සබ්බාපත්තිනං කායො වාචා කායවාචා කායචිත්තං
වාචාචිත්තං කායවාචාචිත්තන්ති ඉමානි එකඛිකද්වඛිකතිවඛිකානි. ඡ
සමුට්ඨානානි නාම යානි “සික්ඛාපදසමුට්ඨානානි”තිපි වුව්වන්ති. තත්ථ
පුරිමානි තිණි අවිත්තකානි, පච්ඡිමානි සවිත්තකානි. තෙසු එකෙන වා ද්විති
වා තිති වා චතුති වා ඡති වා සමුට්ඨානෙන ආපත්තියො සමුට්ඨහන්ති,
පඤ්චසමුට්ඨානා නාම නත්ථි. තත්ථ එකසමුට්ඨානා නාම චතුත්ථෙන ව
පඤ්චමෙන ව ඡට්ඨෙන ව සමුට්ඨානෙන සමුට්ඨානි, න අඤ්ඤෙන.
ද්විසමුට්ඨානා නාම පයමචතුත්ථෙහි ව දුතියපඤ්චමෙහි ව තතියඡට්ඨෙහි ව
චතුත්ථඡට්ඨෙහි ව පඤ්චමඡට්ඨෙහි ව සමුට්ඨානෙනි, සමුට්ඨානි, න
අඤ්ඤෙනි. තිසමුට්ඨානා නාම පයමෙහි ව තිති, පච්ඡිමෙහි ව තිති
සමුට්ඨානෙනි සමුට්ඨානි, න අඤ්ඤෙනි. චතුසමුට්ඨානා නාම

පයමතනියවතුත්ථජට්ඨෙහි ච දුතියතනියපඤ්චමජට්ඨෙහි ච සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨාති, න අඤ්ඤෙහි. ඡ සමුට්ඨානා නාම ඡහිපි සමුට්ඨාති.

එවං -

තිධා එකසමුට්ඨානා, පඤ්චධා ද්විසමුට්ඨිකා;
ද්විධා තිවතුරො යානා, එකධා ඡසමුට්ඨිකාති.

සමුට්ඨානවසෙන සබ්බාව තෙරස ආපත්තියො හොත්ති (වුළුව. 165 ආදයො), තා පයමපඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවසෙන සමුට්ඨානතො තෙරස නාමාති ලහන්ති පයමපාරාජිකසමුට්ඨානා, අදින්නාදාන-සඤ්චරිත්ත-සමනුභාසන-කථිත-එළකලොම-පදසොධම්ම-අද්ධාන-ථෙය්‍යසත්ථ-ධම්මදෙසනාභුතාරොචන-චොරිවුට්ඨාපන-අනනුඤ්ඤාතසමුට්ඨානාති. තත්ථ යා කායචිත්තතො සමුට්ඨාති, අයං පයමපාරාජිකසමුට්ඨානා නාම. යා සචිත්තකෙහි තීහි සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨාති, අයං අදින්නාදානසමුට්ඨානා නාම. යා ඡහිපි සමුට්ඨාති, අයං සඤ්චරිත්තසමුට්ඨානා නාම. යා ඡට්ඨෙතෙව සමුට්ඨාති, අයං සමනුභාසනසමුට්ඨානා නාම. යා තනියජට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං කථිතසමුට්ඨානා නාම. යා පයමවතුත්ථෙහි සමුට්ඨාති, අයං එළකලොමසමුට්ඨානා නාම. යා දුතියපඤ්චමෙහි සමුට්ඨාති, අයං පදසොධම්මසමුට්ඨානා නාම. යා පයමතනියවතුත්ථජට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං අද්ධානසමුට්ඨානා නාම. යා වතුත්ථජට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානා නාම. යා පඤ්චමෙතෙව සමුට්ඨාති, අයං ධම්මදෙසනාසමුට්ඨානා නාම. යා අචිත්තකෙහි තීහි සමුට්ඨානෙහි සමුට්ඨාති, අයං භුතාරොචනසමුට්ඨානා නාම. යා පඤ්චමජට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං චොරිවුට්ඨාපනසමුට්ඨානා නාම. යා දුතියතනියපඤ්චමජට්ඨෙහි සමුට්ඨාති, අයං අනනුඤ්ඤාතසමුට්ඨානා නාමාති. ඉති ඉමස්ස සමුට්ඨානවිධිනොපි වසෙන සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

කිරියාසඤ්ඤාචිත්තෙහි නානත්තත්ති එතෙහි කිරියාදීහි සබ්බාපත්තිනං නානාභාවං ඤත්වා සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සබ්බාපත්තියො හි කිරියාවසෙන පඤ්චවිධා හොත්ති, සෙය්‍යථිදං - අත්ථාපත්ති කිරියතො සමුට්ඨාති, අත්ථි අකිරියතො, අත්ථි කිරියාකිරියතො, අත්ථි සියා කිරියතො සියා අකිරියතො, අත්ථි සියා කිරියතො සියා කිරියාකිරියතොති. තත්ථ යා කායෙන වා වාචාය වා පථවිබණ්ණාදීසු (පවි. 84) විය විතික්කමං කරොන්තස්ස හොති, අයං කිරියතො සමුට්ඨාති නාම. යා කායවාචාහි කත්තබ්බං අකරොන්තස්ස හොති පයමකථිනාපත්ති (පාරා. 459 ආදයො) විය, අයං අකිරියතො සමුට්ඨාති නාම. යා කරොන්තස්ස ච අකරොන්තස්ස ච හොති අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා හත්ථතො චීවරජපටිග්ගහණාපත්ති (පාරා. 508-511) විය, අයං කිරියාකිරියතො සමුට්ඨාති නාම. යා සියා කරොන්තස්ස ච, සියා අකරොන්තස්ස ච හොති රුපියජපටිග්ගහණාපත්ති (පාරා. 582) විය,

අයං සියා කිරියතො සියා අකිරියතො සමුට්ඨාති නාම. යා සියා කරොත්තස්ස ච සියා කරොත්තාකරොත්තස්ස ච හොති කුටිකාරාපත්ති (පාරා. 342 ආදයො) විය, අයං සියා කිරියතො සියා කිරියාකිරියතො සමුට්ඨාති නාම.

සබ්බාපත්තියො ච සඤ්ඤාවසෙන දුට්ඨා හොත්ති සඤ්ඤාවිමොක්ඛා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛාති. තත්ථ යතො චිතික්කමසඤ්ඤාය අභාවෙන මුච්චති, අයං සඤ්ඤාවිමොක්ඛා, ඉතරා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛා. පුන ච සබ්බාපි චිත්තවසෙන දුට්ඨා හොත්ති සචිත්තකා අචිත්තකා වාති. තත්ථ යා සචිත්තකසමුට්ඨානවසෙනෙව සමුට්ඨාති අයං සචිත්තකා. යා අචිත්තකෙන වා සචිත්තකමිස්සකෙන වා සමුට්ඨාති අයං අචිත්තකා.

වජ්ජකම්මජපහෙදන්ති එත්ථ සබ්බාපත්තියො වජ්ජවසෙන දුට්ඨා හොත්ති ලොකවජ්ජා පණ්ණත්තිවජ්ජා වාති. තත්ථ යස්සා සචිත්තකපක්ඛෙ චිත්තං අකුසලමෙව හොති, අයං ලොකවජ්ජා, සෙසා පණ්ණත්තිවජ්ජා. සබ්බා ච කායකම්මවචිකම්මතදුභයවසෙන තිට්ඨා හොත්ති. තත්ථ කායද්වාරෙ ආපජ්ජිතබ්බා කායකම්මන්ති වුච්චති, වච්ඡ්වාරෙ ආපජ්ජිතබ්බා වචිකම්මන්ති වුච්චති, උභයත්ථ ආපජ්ජිතබ්බා කායකම්මං වචිකම්මඤ්ඤාති, මනොද්වාරෙ ආපත්ති නාම නත්ථි. ඉති ඉමිනා වජ්ජකම්මජපහෙදෙනාපි සබ්බත්ථ චිතිව්ජයො වෙදිතබ්බො.

තිකද්වයවිධින්ති කුසලත්තිකවෙදනාත්තිකවිධිං. ආපත්තිං ආපජ්ජමානො හි අකුසලචිත්තො වා ආපජ්ජති කුසලාඛ්‍යාකතචිත්තො වා, තථා දුක්ඛවෙදනාසමඬ්ඨි වා ඉතරවෙදනාද්වයසමඬ්ඨි වා. එවං සන්තෙපි සබ්බසික්ඛාපදෙසු අකුසලචිත්තවසෙන එකං චිත්තං, කුසලාඛ්‍යාකතචිත්තවසෙන ද්වෙ චිත්තාති, සබ්බෙසං වසෙන තිණි චිත්තාති. දුක්ඛවෙදනාවසෙන එකා වෙදනා, සුඛඋපෙක්ඛාවසෙන ද්වෙ, සබ්බාසං වසෙන තිස්සො වෙදනාති. අයමෙව පහෙදො ලබ්භති, න අඤ්ඤො.

ලක්ඛණං සත්තරසධා, ධීතං සාධාරණං ඉදං, ඤත්වාති ඉදං නිදානාදිවෙදනාත්තිකපරියොසානං සත්තරසප්පකාරං ලක්ඛණං ජානිත්වා යොජෙය්‍ය මෙධාවී. තත්ථ තත්ථ යථාරහන්ති පණ්ඩිතො භික්ඛු තස්මිං තස්මිං සික්ඛාපදෙ ඉදං ලක්ඛණං යථානුරූපං යොජෙය්‍යාති අත්ථො. තං පන අයොජිතං දුබ්බිජානං හොති, තස්මා නං සබ්බසික්ඛාපදානං අසාධාරණචිතිව්ජයපරියොසානෙ ඉමං මානිකං අනුද්ධරිත්වා ව යොජෙත්වා දස්සයිස්සාම.

ඉධ පනස්ස අයං යොජනා — ඉදං වෙසාලියං සුදින්නත්ථෙරං ආරබ්භ මෙටුනචිතික්කමචත්ථස්මිං පඤ්ඤත්තං. “මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍යා”ති අයමෙත්ථ පඤ්ඤත්ති, “සික්ඛං අපච්චක්ඛායා”ති ච

“අන්තමසො තිරව්ඡානගතායපි”ති ච ද්වේ අනුපඤ්ඤත්තියො. අනුපඤ්ඤත්ති ච නාමෙසා ආපත්තිකරා ච හොති අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදාදිසු (පාවි. 95 ආදයො) විය, අනාපත්තිකරා ච අඤ්ඤත්ත සුපිනන්තාතිආදිසු (පාරා. 236-237) විය, ආපත්තිඋපත්ථම්භකරා ච අදින්තාදානාදිසු (පාරා. 91) විය, ඉධ පන උපත්ථම්භකරාති වෙදිතබ්බො. ඉතො පරං පන යත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති අත්ථී, තත්ථ “අයං අනුපඤ්ඤත්ති”ති එත්තකමෙව දස්සයිස්සාම. යපෙත්වා පන අනුපඤ්ඤත්තිං අවසෙසා පඤ්ඤත්තියෙවාති සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. භික්ඛුං ආරබ්භ උප්පන්නවත්ථුස්මිංයෙව “යා පන භික්ඛුනී ඡන්දෙසො මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍යා”ති එවං භික්ඛුනීනම්පි පඤ්ඤත්තීතො සාධාරණපඤ්ඤත්ති. ආණත්තියා අනාපජ්ජනතො අනාණත්තිකං. භික්ඛුං පන ආණාපෙන්නො අකප්පියසමාදානාපත්තීතො න මුච්චති, මෙටුනරාගෙන කායසංසග්ගෙ දුක්ඛං, ජීවමානකසරීරස්ස චුත්තජ්ජකාරෙ මග්ගෙ සවෙපි තවාදීනි අනවසෙසෙත්වා සබ්බෙසො ඡින්නෙ නිමිත්තසංශ්ඨානමත්තං පඤ්ඤායති, තත්ථ අන්තමසො අභිගජාතෙ උට්ඨිතං අනට්ඨකායජ්ජසාදං පිළකං වා වම්මබ්ලං වා පවෙසෙන්නස්සාපි සෙවනවිත්තෙ සති පාරාජිකං, නට්ඨකායජ්ජසාදං සුක්ඛපිළකං වා මතවම්මං වා ලොමං වා පවෙසෙන්නස්ස දුක්ඛං, සවෙ නිමිත්තසංශ්ඨානමත්තම්පි අනවසෙසෙත්වා සබ්බෙසො මග්ගො උප්පාටිතො, තත්ථ උපක්කමතො වණසඬ්ඛෙපවසෙන ථුල්ලච්චයං, තථා මනුස්සානං අක්ඛිනාසාකණ්ණවජ්ඣද්දවත්ථිකොසෙසු සත්ථකෙන කතවණෙ වා, හත්ථිඅස්සාදීනඤ්ච තිරව්ඡානානං වත්ථිකොසනාසාපුටෙසු ථුල්ලච්චයං. තිරව්ඡානානං පන අක්ඛිකණ්ණනාසාවණෙසු අභිමච්ඡාදීනං පවෙසනජ්ජමාණවිරහිතෙ අණුනිමිත්තෙ සබ්බෙසඤ්ච උපකච්ඡකාදිසු සෙසසරීරෙසු දුක්ඛං. මතසරීරෙ නිමිත්තෙ උපඨස්සික්ඛායිතතො පට්ඨාය යාව න කුටීතං හොති, තාව ථුල්ලච්චයං. කුටීතෙ දුක්ඛං, තථා වට්ටකතෙ මුඛෙ අවිජුපන්නං අභිගජාතං පවෙසෙන්නස්ස දුක්ඛං. ඔට්ඨතො බහි නික්ඛන්තජීවහාය වා දන්තෙසු වා ථුල්ලච්චයං. නිමිත්තතො බහි පතිතමංසපෙසියං දුක්ඛංත්ති අයමෙත්ථ ආපත්තිහෙදො.

අජානන්තස්ස අසාදියන්තස්ස උම්මත්තකස්ස ඛිත්තවිත්තස්ස වෙදනාට්ඨස්ස ආදිකම්මිකානඤ්ච අනාපත්ති. එත්ථ පන යො නිද්දං ඔක්කන්තත්තා පරෙන කතම්පි උපක්කමං න ජානාති, සො අජානන්තො. යො ජානිත්වාපි න සාදියති, සො අසාදියන්තො. යො පිත්තවසෙන අතෙකිච්ඡං උම්මාදං පත්තො, සො උම්මත්තකො. යක්ඛෙහි කතවිත්තවික්ඛෙපො ඛිත්තවිත්තො. ද්වින්තම්පි ච එතෙසං අග්ගිසුචණ්ණගුථවන්දනාදිසු සමජ්ජවත්තිභාවෙන අජානනභාවොව පමාණං. යො අධිමත්තවෙදනාය ආතුරත්තා කිඤ්චි න ජානාති, සො වෙදනාට්ටො. යො තස්මිං තස්මිං වත්ථුස්මිං ආදිභූතො, සො ආදිකම්මිකො. අයං පන අනාපත්ති. චතුසු විපත්තීසු සිලවිපත්ති. තස්සා ද්වේ අභිගානි සෙවනවිත්තඤ්ච මග්ගෙන මග්ගපටිපාදනඤ්චාති. සමුට්ඨානාදිතො ඉදං සික්ඛාපදං පට්ඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං,

ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවේදනන්ති, ඉමානි ච සමුට්ඨානාදීනි නාම ආපත්තියා හොන්ති, න සික්ඛාපදස්ස. වොහාරසුඛත්ථං පන සබ්බට්ඨකථාසු සික්ඛාපදස්සෙන දෙසනා ආගතා, තස්මා අඤ්ඤාසුපි එවරුපෙසු යානෙසු බ්‍යඤ්ජනෙ ආදරං අකත්වා අධිජ්ජෙනමෙව ගහෙතබ්බං.

අත්ථඤ්ඤි නාටො සරණං අවොච;
න බ්‍යඤ්ජනං ලොකහිතො මහෙසී.

තස්මා අකත්වා රතිමක්ඛරෙසු;
අත්ථෙ නිවෙසෙය්‍ය මතිං මුතීමාති.

පඨමපාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. දුතියපාරාජිකවණ්ණනා

දුතියෙ ගාමා වා අරඤ්ඤාචාති එත්ථ සබ්බොපි එකකුට්ඨාදිහෙදො පරික්ඛිත්තො වා අපරික්ඛිත්තො වා සමනුස්සො වා අමනුස්සො වා අන්තමසො අතිරෙකවාතුමාසනිවිට්ඨො යො කොචි සත්ථොපි “ගාමො”ති වෙදිතබ්බො. යපෙත්වා ගාමඤ්ච ගාමුපචාරඤ්ච අවසෙසං අරඤ්ඤං නාම. තත්ථ අසම්මොහත්ථං සරං සරුපචාරො ගාමො ගාමුපචාරොති අයං විහාගො වෙදිතබ්බො. නිබ්බකොසස්ස හි උදකපතනට්ඨානබ්හන්තරං සරං නාම. යං පන ද්වාරෙ යිතො මාතුගාමො භාජනධොවනඋදකං ඡඩ්ඨෙති, තස්ස පතනට්ඨානඤ්ච මාතුගාමෙනෙව අන්තොගෙහෙ යිතෙන පකතියා බහි බිත්තස්ස සුප්පස්ස වා සංමුඤ්ජනියා වා පතනට්ඨානඤ්ච සරස්ස පුරතො ද්විසු කොණෙසු සම්බන්ධිත්වා මජ්ඣෙ රුක්ඛසුච්ඡ්චාරං යපෙත්වා ගොරුපානං පවෙසනනිවාරණත්ථං කතපරික්ඛෙපො ච අයං සබ්බොපි සරුපචාරො නාම. යං පන සබ්බන්තිමං සරං හොති, තස්ස සරස්ස තාදිසෙ සරුපචාරෙ යිතස්ස ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස යථා තරුණමනුස්සා අත්තනො බලං දස්සෙන්නො බාහුං පසාරෙත්වා ලෙඩ්ඪුං බීජන්ති, එවං බිත්තස්ස ලෙඩ්ඪුස්ස පතනට්ඨානබ්හන්තරං ගාමො නාම. තතො අඤ්ඤස්ස ලෙඩ්ඪුපාතස්ස අබ්හන්තරං ගාමුපචාරො නාම. පතිතස්ස පන ලෙඩ්ඪුතො පවත්තිත්වා ගතට්ඨානං න ගහෙතබ්බං. පරික්ඛිත්තස්ස පන ගාමස්ස පරික්ඛෙපොයෙව ගාමස්ස පරිච්ඡෙදො, තස්ස සචෙ ද්වෙ ඉන්දබ්බො හොන්ති අබ්හන්තරිමෙ ඉන්දබ්බෙ යිතස්ස ලෙඩ්ඪුපාතබ්හන්තරං ගාමුපචාරො නාම. පදභාජනෙපි (පාරා. 92) හි ඉමිනාව නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. තත්ථ ය්වායං අපරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස උපචාරො දස්සිතො, තස්ස වසෙන විකාලෙ ගාමජ්ජවෙසනාදීසු ආපත්ති පරිච්ඡින්නිතබ්බො. ඉති ඉමං යපෙත්වා ගාමඤ්ච ගාමුපචාරඤ්ච අවසෙසං ඉමස්මිං සික්ඛාපදෙ අරඤ්ඤං නාම. දෙසනාමත්තමෙව වෙතං “ගාමා වා අරඤ්ඤාචා”ති. යෙ පන ඉමෙසං පරිච්ඡෙදදස්සනත්ථං සරසරුපචාරගාමුපචාරා චුත්තා, තතොපි පාරාජිකවත්ථුං අවහරන්තස්ස පාරාජිකං හොතියෙව.

අදින්නන්ති අඤ්ඤස්ස මනුස්සජාතිකස්ස සන්තකං. ටෙය්‍යසඬ්ඛාතන්ති එත්ථ ටෙනොති වොරො, ටෙනස්ස භාවො ටෙය්‍යං, අවහරණවිත්තස්සෙනං නාමං. සඬ්ඛා සඬ්ඛාතන්ති අත්ථනො එකං, කොට්ඨාසස්සෙනං නාමං. “සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්චසඬ්ඛා”තිආදීසු (සු. නි. 880; මහානි. 109) විය. ටෙය්‍යඤ්ච තං සඬ්ඛාතඤ්චාති ටෙය්‍යසඬ්ඛාතං, ටෙය්‍යවිත්තසඬ්ඛාතො එකො විත්තකොට්ඨාසොති අත්ථො. කරණත්ථෙ චෙනං පච්චත්තවචනං, තස්මා ටෙය්‍යසඬ්ඛාතෙනාති අත්ථනො දට්ඨබ්බං. යො ච ටෙය්‍යසඬ්ඛාතෙන ආදියති, සො යස්මා ටෙය්‍යවිත්තො හොති, තස්මා බ්‍යඤ්ජනං අනාදියිත්වා අත්ථමෙව දස්සෙතුං. “ටෙය්‍යවිත්තො අවහරණවිත්තො”ති (පාරා. 92) එවමස්ස පදභාජනං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං.

ආදියෙය්‍යාති පඤ්චවිසතියා අවහරානං අඤ්ඤතරවසෙන හරෙය්‍ය. තෙ පන අවහරා පඤ්ච පඤ්චකාති සමොධානෙන්වා සාධුකං සල්ලක්ඛෙනබ්බා. පඤ්ච පඤ්චකාති නාම නානාභණ්ඩපඤ්චකං එකභණ්ඩපඤ්චකං සාහත්ථිකපඤ්චකං පුබ්බපයොගපඤ්චකං ටෙය්‍යාවහරපඤ්චකන්ති. තත්ථ පුරිමානි ද්වෙ පඤ්චකාති එතස්සෙව පදස්ස පදභාජනෙ වුත්තානං. “ආදියෙය්‍ය හරෙය්‍ය අවහරෙය්‍ය ඉරියාපථං විකොපෙය්‍ය යානා වාචෙය්‍යා”ති ඉමෙසං පදානං වසෙන ලබ්භන්ති. තත්ථ නානාභණ්ඩපඤ්චකං සවිඤ්ඤාණකාවිඤ්ඤාණකවසෙන දට්ඨබ්බං, ඉතරං සවිඤ්ඤාණකවසෙනෙව. කථං? ආදියෙය්‍යාති ආරාමං අභියුඤ්ජති, ආපත්ති දුක්කටස්ස. සාමිකස්ස විමතිං උජ්ජාදෙති, ආපත්ති පුල්ලච්චයස්ස. සාමිකො “න මය්‍හං භවිස්සති”ති ධුරං නික්ඛිපති, ආපත්ති පාරාජිකස්ස. හරෙය්‍යාති අඤ්ඤස්ස භණ්ඩං හරන්තො සීසෙ භාරං ටෙය්‍යවිත්තො ආමසති, දුක්කටං. එන්දාපෙති, පුල්ලච්චයං. බන්ධං ඔරොපෙති, පාරාජිකං. අවහරෙය්‍යාති උපනික්ඛිත්තං භණ්ඩං “දෙහි මෙ භණ්ඩ”න්ති වුච්චමානො “නාහං ගණ්භාමී”ති භණති, දුක්කටං. සාමිකස්ස විමතිං උජ්ජාදෙති, පුල්ලච්චයං. සාමිකො “න මය්‍හං භවිස්සති”ති ධුරං නික්ඛිපති, පාරාජිකං. ඉරියාපථං විකොපෙය්‍යාති “සහ භණ්ඩභාරකං නෙස්සාමී”ති පයමං පාදං අතික්කාමෙති, පුල්ලච්චයං. දුතියං පාදං අතික්කාමෙති, පාරාජිකං. යානා වාචෙය්‍යාති ථලට්ඨං භණ්ඩං ටෙය්‍යවිත්තො ආමසති, දුක්කටං. එන්දාපෙති, පුල්ලච්චයං. යානා වාචෙති, පාරාජිකං. එවං තාව නානාභණ්ඩපඤ්චකං වෙදිතබ්බං. සසාමිකස්ස පන දාසස්ස වා තිරච්ඡානගතස්ස වා යථාචුත්තෙන අභියොගාදිනා නයෙන

ආදියනහරණඅවහරණඉරියාපථවිකොපනායානාවාචනවසෙන එකභණ්ඩපඤ්චකං වෙදිතබ්බං.

කතමං සාහත්ථිකපඤ්චකං? සාහත්ථිකො ආණත්තිකො නිස්සග්ගියො අත්ථසාධකො ධුරනික්ඛෙපොති. තත්ථ සාහත්ථිකො නාම පරස්ස භණ්ඩං සහත්ථා අවහරති. ආණත්තිකො නාම “අසුකස්ස භණ්ඩං අවහරා”ති අඤ්ඤං ආණාපෙති. නිස්සග්ගියො නාම සුඬිකසාතකපරිකප්පිතොකාසානං

අන්තො යත්වා බහි පාතනං. අත්ථසාධකො නාම “අසුකස්ස භණ්ඩං යදා සක්කොති, තදා තං අවහරා”ති අඤ්ඤං ආණාපෙති. තත්ථ සචෙ පරො අනන්තරායිකො භුත්වා තං අවහරති, ආණාපකස්ස ආණත්තික්ඛණෙයෙව පාරාජිකං. පරස්ස වා පන තෙලකුම්භියා පාදග්ගනකතෙලං අවස්සං පිවනකානි උපාහනාදීනි පක්ඛිපති, හත්ථතො මුත්තමත්තෙයෙව පාරාජිකං. ධුරනික්ඛෙපො පන ආරාමාහියොගඋපනික්ඛිත්තභණ්ඩවසෙන වෙදිතබ්බො. තාවකාලිකභණ්ඩදෙය්‍යානි අදෙන්තස්සාපි එසෙවනයොති ඉදං සාහත්ථිකපඤ්චකං.

කතමං පුබ්බපයොගපඤ්චකං? පුබ්බපයොගො සහපයොගො සංවිධාවහාරො සඬකෙතකම්මං නිමිත්තකම්මන්ති. තත්ථ ආණත්තිවසෙන පුබ්බපයොගො වෙදිතබ්බො. යානා වාවනවසෙන, බිලාදීනි සඬකාමෙත්වා බෙත්තාදිග්ගභණ්ඩවසෙන ව සහපයොගො වෙදිතබ්බො. සංවිධාවහාරො නාම “අසුකං නාම භණ්ඩං අවහරිස්සාමා”ති සංවිදහිත්වා සංමන්තයිත්වා අවහරණං. එවං සංවිදහිත්වා ගතෙසු හි එකෙනාපි තස්මිං භණ්ඩෙ යානා වාවිතෙ සබ්බෙසං අවහාරා භොන්ති. සඬකෙතකම්මං නාම සඤ්ජානනකම්මං. සචෙ හි පුරෙහත්තාදීසු යංකිඤ්චි කාලං පරිච්ඡින්නිත්වා “අසුකස්මිං කාලෙ ඉත්ථන්තාමං භණ්ඩං අවහරා”ති චුත්තො සඬකෙතතො අපච්ඡා අපුරෙ තං අවහරති, සඬකෙතකාරකස්ස සඬකෙතකරණක්ඛණෙයෙව අවහාරො. නිමිත්තකම්මං නාම සඤ්ඤුප්පාදනත්ථං අක්ඛිනික්ඛණාදිනිමිත්තකරණං. සචෙ හි එවං කතනිමිත්තතො අපච්ඡා අපුරෙ “යං අවහරා”ති චුත්තො, තං අවහරති, නිමිත්තකාරකස්ස නිමිත්තකරණක්ඛණෙයෙව අවහාරොති ඉදං පුබ්බපයොගපඤ්චකං.

කතමං ථෙය්‍යාවහාරපඤ්චකං? ථෙය්‍යාවහාරො පසය්භාවහාරො පරිකප්පාවහාරො පටිච්ඡන්තාවහාරො කුසාවහාරොති. තත්ථ යො සන්ධිච්ඡෙදාදීනි කත්වා අදිස්සමානො අවහරති, කුට්මානකුටකභාපණාදීහි වා වඤ්චෙත්වා ගණ්හාති, තස්සෙවං ගණ්හතො අවහාරො ථෙය්‍යාවහාරොති වෙදිතබ්බො. යො පන පසය්භ බලක්කාරෙන පරෙසං සන්තකං ගණ්හාති ගාමසාතකාදයො විය, අත්තතො පත්තබලිතො වා චුත්තනෙයෙනෙව අධිකං ගණ්හාති රාජහටාදයො විය, තස්සෙවං ගණ්හතො අවහාරො පසය්භාවහාරොති වෙදිතබ්බො. පරිකප්පෙත්වා ගහණං පන පරිකප්පාවහාරො නාම. සො භණ්ඩොකාසවසෙන දුට්ඨො. තත්‍රායං භණ්ඩපරිකප්පො — සාටකත්ථිකො අන්තොගබ්භං පටිසිත්වා “සචෙ සාටකො හවිස්සති, ගණ්හිස්සාමි, සචෙ සුත්තං, න ගණ්හිස්සාමි”ති පරිකප්පෙත්වා අන්ධකාරෙ පසිබ්බකං ගණ්හාති, තත්‍ර චෙ සාටකො භොති, උද්ධාරෙයෙව පාරාජිකං. සුත්තං චෙ භොති, රක්ඛති. බහි නිහරිත්වා මුඤ්චිත්වා “සුත්ත”න්ති ඤත්වා පුන ආහරිත්වා යපෙති, රක්ඛතියෙව. “සුත්ත”න්ති ඤත්වාපි “යං ලද්ධං, තං ගහෙතබ්බ”න්ති ගච්ඡති, පදවාරෙන

කාරෙතබ්බො. භූමියං යපෙත්වා ගණ්හානි, උද්ධාරෙ පාරාජිකං. “වොරො වොරො”ති අනුබන්ධො ඡට්ටෙත්වා පලායති, රක්ඛති. සාමිකා දිස්වා ගණ්හන්ති, රක්ඛති යෙව. අඤ්ඤො වෙ කොචි ගණ්හානි, හණ්ඩදෙය්‍යං. සාමිකෙසු නිවත්තෙසු සයං දිස්වා පංසුකුලසඤ්ඤාය “පගෙවෙනං මයා ගහිතං, මම දානි සන්තක”න්ති ගණ්හන්තස්සාපි හණ්ඩදෙය්‍යමෙව. තත්ථ ය්වායං “සවෙ සාටකො හවිස්සති, ගණ්හිස්සාමි”තිආදිනා නයෙන පවත්තො පරිකප්පො, අයං හණ්ඩපරිකප්පො නාම.

ඔකාසපරිකප්පො පන එවං වෙදිතබ්බො — එකච්චො පන පරපරිවෙණාදිති පට්ටියො කිඤ්චි ලොභනෙය්‍යං හණ්ඩං දිස්වා ගබ්හද්වාරපමුඛහෙට්ඨාපාසාදද්වාරකොට්ඨකරුක්ඛමුලාදිවසෙන පරිච්ඡෙදං කත්වා “සවෙ මං එත්ථන්තරෙ පස්සිස්සන්ති, දට්ඨුකාමතාය ගහෙත්වා විචරන්තො විය දස්සාමි, නො වෙ පස්සිස්සන්ති, හරිස්සාමි”ති පරිකප්පෙති, තස්ස තං ආදාය පරිකප්පිතපරිච්ඡෙදං අතික්කන්තමත්තෙ අවහාරො හොති. ඉති ය්වායං චුත්තනෙයෙනෙව පවත්තො පරිකප්පො, අයං ඔකාසපරිකප්පො නාම. එවමිමෙසං ද්විත්තමිපි පරිකප්පානං වසෙන පරිකප්පෙත්වා ගණ්හතො අවහාරො “පරිකප්පාවහාරො”ති වෙදිතබ්බො.

පට්චිජාදෙත්වා පන අවහරණං පට්චිජන්තාවහාරො නාම. සො එවං වෙදිතබ්බො — යො භික්ඛු උය්‍යානාදීසු පරෙසං ඔමුඤ්චිත්වා යපිතඅඬුගුලිමුද්දිකාදිති දිස්වා “පච්ඡා ගණ්හිස්සාමි”ති පංසුනා වා පණ්ණෙන වා පට්චිජාදෙති, තස්ස එත්තාවතා උද්ධාරො නත්ථිති න තාව අවහාරො හොති. යදා පන සාමිකා විචින්නා අපස්සිත්වා “ස්වෙ ඡානිස්සාමා”ති සාලයාව ගතා හොන්ති, අථස්ස තං උද්ධරතො උද්ධාරෙ අවහාරො. පට්චිජන්තකාලෙයෙව “එතං මම සන්තක”න්ති සකසඤ්ඤාය වා “ගතා දානි තෙ, ඡට්ටිතහණ්ඩං ඉද්”න්ති පංසුකුලසඤ්ඤාය වා ගණ්හන්තස්ස පන හණ්ඩදෙය්‍යං. තෙසු දුතියතතියදිවසෙ ආගන්ත්වා විචිතිත්වා අදිස්වා ධුරනික්ඛෙපං කත්වා ගතෙසුපි ගහිතං හණ්ඩදෙය්‍යමෙව. පච්ඡා ඤත්වා වොදියමානස්ස අදදතො සාමිකානං ධුරනික්ඛෙපෙ අවහාරො හොති. කස්මා? යස්මා තස්ස පයොගෙන තෙහි න දිට්ඨං. යො පන තථාරූපං හණ්ඩං යථායානෙ යීතංයෙව අප්පට්චිජාදෙත්වා ථෙය්‍යවිත්තො පාදෙන අක්කමිත්වා කද්දමෙ වා වාලුකාය වා පවෙසෙති, තස්ස පවෙසිතමත්තෙයෙව අවහාරො.

කුසං සඬ්ඛාමෙත්වා පන අවහරණං කුසාවහාරො නාම. සොපි එවං වෙදිතබ්බො — යො භික්ඛු විලිවමයං වා තාලපණ්ණමයං වා කතසඤ්ඤාණං යංකිඤ්චි කුසං පාතෙත්වා විවරෙ භාජීයමානෙ අත්තනො කොට්ඨාසස්ස සමිපෙ යීතං අප්පග්ග්ගතරං වා මහග්ග්ගතරං වා සමසමං වා අග්ග්ගෙන පරස්ස කොට්ඨාසං හරිතුකාමො අත්තනො කොට්ඨාසෙ පතිතං කුසං පරස්ස කොට්ඨාසෙ පාතෙතුකාමතාය උද්ධරති, රක්ඛති තාව. පරස්ස කොට්ඨාසෙ පාතිතෙ රක්ඛතෙව. යදා පන තස්මිං පතිතෙ පරස්ස කොට්ඨාසතො පරස්ස

කුසං උද්ධරති, උද්ධමත්තෙ අවහාරො. සචෙ පයිමතරං පරකොට්ඨාසතො පරස්ස කුසං උද්ධරති, අත්තනො කොට්ඨාසෙ පානෙනුකාමතාය උද්ධාරෙ රක්ඛති, පානනෙපි රක්ඛති, අත්තනො කොට්ඨාසතො පන අත්තනො කුසං උද්ධරතො උද්ධාරෙයෙව රක්ඛති, තං උද්ධරිත්වා පරකොට්ඨාසෙ පානෙන්තස්ස හත්ථතො මුත්තමත්තෙ අවහාරො. අයං කුසාවහාරො. ඉති යං චුත්තං “ආදියෙය්‍යාති පඤ්චවීසතියා අවහාරානං අඤ්ඤතරවසෙන හරෙය්‍යා”ති, තස්සත්ථො පකාසිතො හොති.

යථාරූපෙති යාදියෙ. අදින්නාදානෙති අදින්නස්ස පරසන්නකස්ස ගහණෙ. රාජානොතිඉදං බිම්බිසාරංයෙව සන්ධාය චුත්තං, අඤ්ඤෙ පන තථා කරෙය්‍යං වා න කරෙය්‍යං වාති තෙ නප්පමාණං. හනෙය්‍යං වාති හත්ථාදීහි වා පොථෙය්‍යං, සත්ථෙත වා ඡිත්තෙය්‍යං. ඛන්ධෙය්‍යං වාති රජ්ජුඛන්ධනාදීහි ඛන්ධෙය්‍යං වා. පබ්බාපෙය්‍යං වාති නීහරෙය්‍යං වා. වොරොසි බාලොසි මුල්ලොසි ථෙණොසිති ඉමෙහි වචනෙහි පරිභාසෙය්‍යං. කිදිසස්ස පන අදින්නස්ස ආදානෙ රාජානො ඵලං කරොන්ති? පාදස්ස වා පාදාරහස්ස වා. තථාරූපං භික්ඛු අදින්නං ආදියමානොති තාදිසං භික්ඛු පොරාණකස්ස කහාපණස්ස පාදං වා පාදාරහං වා හණ්ඩං අදින්නං භූමිආදීසු යත්ථ කත්ථවි යිතං යංකිඤ්චි සජීවනිජීවිං චුත්තජපකාරානං අවහාරානං යෙන කෙනචි අවහාරෙන අවහරන්තො පාරාජිකො හොති, කො පන වාදො තතො අතිරෙකතරස්මිත්ති.

රාජගහෙ ධනියත්ථෙරං ආරබ්භ රඤ්ඤො දාරුති අදින්නං ආදියනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “ගාමා වා අරඤ්ඤා වා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, හරණත්ථාය ගමනාදිකෙ පුබ්බජපයොගෙ දුක්කටං, ආමසනෙ දුක්කටං, පාරාජිකවත්ථුතො ඵන්දාපනෙ ථුල්ලච්චයං. ආදියන්නස්ස මාසකෙ වා ඌනමාසකෙ වා දුක්කටං, අතිරෙකමාසකෙ වා ඌනපඤ්චමාසකෙ වා ථුල්ලච්චයං, පඤ්චමාසකෙ වා අතිරෙකපඤ්චමාසකෙ වා පාරාජිකං. සබ්බත්ථ ගහණකාලවසෙන ව ගහණදෙසවසෙන ව පරිභොගහාජනපරිවත්තනාදීහි ව පරිභිනාපරිභිනවසෙන විනිවිජයො වෙදිතබ්බො. සකසඤ්ඤිස්ස, විස්සාසග්ගාහෙ, තාවකාලිකෙ, පෙතපරිග්ගහෙ, තිරවිජානගතපරිග්ගහෙ, පංසුකුලසඤ්ඤිස්ස, උම්මත්තකාදිනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, අඤ්ඤස්ස මනුස්සජාතිකස්ස වසෙන පරපරිග්ගහිතං, පරපරිග්ගහිතසඤ්ඤිතා, ගරුපරික්ඛාරො, ථෙය්‍යවිත්තං, චුත්තජපකාරානං අවහාරානං වසෙන අවහරණඤ්චාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඩිගාති. අදින්නාදානසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

දුතියපාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. තනියපාරාජිකවණ්ණනා

තනියෙ සඤ්චිච්චාති සංවෙනෙත්වා සද්ධිං වෙනෙත්වා. “පාණො”තිසඤ්ඤාය සද්ධිංයෙව “වධාමි න”න්ති වධකචෙනනාය වෙනෙත්වා පකස්පෙත්වා. මනුස්සවිග්ගහන්ති කලලතො පටියාය ජීවමානකමනුස්සජාතිකසරීරං. ජීවිතා වොරොපෙය්‍යාති කලලකාලෙපි තාපනමද්දනෙහි වා හෙසජ්ජසම්පදානෙන වා තතො වා උද්ධමපි තදනුරූපෙන උපක්කමෙන ජීවිතා වියොජෙය්‍ය. ඉමස්ස පනත්ථස්ස ආවිභාවත්ථං පාණො වෙදිතඛ්ඛො, පාණාතිපාතො වෙදිතඛ්ඛො, පාණාතිපාතී වෙදිතඛ්ඛො, පාණාතිපාතස්ස පයොගො වෙදිතඛ්ඛො. තත්ථ පාණොති වොහාරතො සත්තො, පරමත්ථතො ජීවිතින්ද්‍රියං. පාණාතිපාතොති යාය චෙනනාය ජීවිතින්ද්‍රියපච්ඡෙදකපයොගං සමුට්ඨාපෙති, සා චෙනනා. පාණාතිපාතීති චුත්තචෙනනාය සමඛිගිපුග්ගලො. පාණාතිපාතස්ස පයොගොති පාණාතිපාතස්ස ඡ පයොගා සාහත්ථිකො නිස්සග්ගියො ආණත්තිකො ථාවරො විජ්ජාමයො ඉද්ධිමයොති. තත්ථ සාහත්ථිකොති සයං මාරෙන්තස්ස කායෙන වා කායජ්ජපිඛ්ඛද්ධෙන වා පහරණං. නිස්සග්ගියොති දුරෙ යීතං මාරෙතූකාමස්ස කායෙන වා කායජ්ජපිඛ්ඛද්ධෙන වා උසුසත්තියන්තපාසාණාදීනං නිස්සජ්ජනං. තත්ථ එකෙකො උද්දිස්සානුද්දිස්සහෙදතො දුච්ඛො. තත්ථ උද්දිස්සකෙ යං උද්දිස්ස පහරති, තස්සෙව මරණෙන කම්මඛ්ඛද්ධො. “යො කොචි මරතු”ති එවං අනුද්දිස්සකෙ පහාරජ්ජච්චයා යස්ස කස්සචි මරණෙන කම්මඛ්ඛද්ධො. උභයත්ථාපි ච පහරිතමත්තෙ වා මරතු, පච්ඡා වා තෙනෙව රොගෙන, පහරිතක්ඛණෙයෙව කම්මඛ්ඛද්ධො. ආණත්තිකොති “අසුකං නාම මාරෙහි”ති අඤ්ඤං ආණාපෙත්තස්ස ආණාපනං.

තත්ථ —

චත්ථු කාලො ච ඔකාසො, ආවුධං ඉරියාපථො;
ක්‍රියාවිසෙසොති ඉමෙ, ඡ ආණත්ති නියාමකා.

තත්ථ චත්ථුති පුග්ගලො. යඤ්චි පුග්ගලං “මාරෙහි”ති ආණත්තො සචෙ තමෙව මාරෙති, ආණාපකස්ස ආපත්ති. අථ අඤ්ඤං මාරෙති, තංමඤ්ඤමානො වා අඤ්ඤං මාරෙති, ආණාපකො මුච්චති. “ඉමං මාරෙහි”ති ආණත්තෙ පන ආණාපකස්ස දුක්කටං. කාලොති පුරෙහත්තාදිකාලො. සචෙ හි “පුරෙහත්තං මාරෙහි”ති ආණත්තො පුරෙහත්තමෙව මාරෙති, ආණාපකස්ස ආපත්ති. අථ යං පුරෙහත්තං නියාමිතං, තතො පච්ඡා වා පුරෙ වා මාරෙති, ආණාපකො මුච්චති. ඉමිනා නයෙන සඛ්ඛත්ථ විනිච්ඡයො වෙදිතඛ්ඛො. ථාවරොති අසංහාරිමෙන උපකරණෙන මාරෙතූකාමස්ස ඔපාතක්ඛණං අපස්සෙනසංවිධානං අසිආදීනං උපනික්ඛිපනං තළාකාදීසු විසසම්පයොජනං රුසුපහාරොතිඵවමාදි. චුත්තනායෙනෙව චෙත්ථාපි උද්දිස්සානුද්දිස්සහෙදො

වෙදිතබ්බො. විජ්ජාමයොති මාරණත්ථං විජ්ජාපරිජජ්ජනං. ඉද්ධිමයොති කම්මවිපාකජාය ඉද්ධියා පයොජනං.

සත්ථභාරකං වාස්ස පරියෙසෙය්‍යාති එත්ථ භරතීති භාරකං, කිං භරති? ජීවිතං. අථ වා භරිතබ්බත්ති භාරකං, උපනික්ඛිපිතබ්බත්ති අත්ථො. සත්ථඤ්ච තං භාරකඤ්චාති සත්ථභාරකං. අස්සාති මනුස්සවිග්ගහස්ස. පරියෙසෙය්‍යාති යථා ලහති, තථා කරෙය්‍ය, උපනික්ඛිපෙය්‍යාති අත්ථො. එතෙන ථාවරපයොගං දස්සෙති. ඉතරථා හි පරිශිට්ඨිමත්තෙයෙව පාරාජිකො භවෙය්‍ය, න වෙනං යුත්තං. පදභාජනෙ පනස්ස ඛ්‍යඤ්ජනං අනාදිසිත්වා යං එත්ථ ථාවරපයොගසඬගහිතං සත්ථං, තදෙව දස්සෙතුං “අසිං වා”තිආදි වුත්තං. මරණවණ්ණං වා සංවණ්ණෙය්‍යාති වාචාය වා තාලපණ්ණාදීසු ලිඛිත්වා වා “යො එවං මරති, සො ධනං වා ලහති”තිආදිනා නයෙන මරණෙ ගුණං පකාසෙය්‍ය. එතෙන යථා “අදිත්තාදානෙ ආදියෙය්‍යා”ති වුත්තත්තා පරියායකථාය මුච්චති, නයිධ, එවං “සංවණ්ණෙය්‍යා”ති වචනතො පන ඉධ පරියායකථායපි න මුච්චතීති අයමත්ථො වෙදිතබ්බො. මරණාය වා සමාදායෙය්‍යාති “සත්ථං වා ආහරා”තිආදිනා (පාරා. 172) නයෙන මරණත්ථාය උපායං ගාභාපෙය්‍ය. එතෙන ආණත්තිකජපයොගං දස්සෙති. අම්භො පුරිසාති ආලපනමෙතං. කිං තුය්හිමිනාතිආදි සංවණ්ණනාකාරනිදස්සනං. ඉති විත්තමනොති ඉති විත්තො ඉති මනො. “මතං තෙ ජීවිතා සෙය්‍යො”තිඑත්ථ වුත්තමරණවිත්තො මරණමනොති අත්ථො. එත්ථ ච “මනො”තිඉදං විත්තස්ස අත්ථදීපනත්ථං වුත්තං. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ “යං විත්තං තං මනො”ති (පාරා. 172) ආහ. විත්තසඬකජපොති විචිත්තසඬකජපො. එත්ථාපි ඉති-සද්දො ආහරිතබ්බො. “සඬකජපො”ති ච සංවිදහනමත්තස්සෙතං නාමං, න විතක්කස්සෙව. තඤ්ච සංවිදහනං ඉමස්මිං අත්ථෙව සඤ්ඤාවෙනනාධිජපායෙහි සඬගහං ගච්ඡති, තස්මා “ඉති විත්තසඬකජපො”ති “මතං තෙ ජීවිතා සෙය්‍යො”තිඑත්ථ වුත්තමරණසඤ්ඤී මරණවෙනතො මරණාධිජපායොති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. පදභාජනෙපි හි අයමෙව නයො දස්සිතො. එතෙන මරණවිත්තාදීහි විනා “එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො, වීරියමාරහතො දළ්භ”තිආදිනා (ධ. ප. 112) නයෙන ධම්මං භාසත්තස්ස සංවණ්ණනා නාම න භොතීති දස්සෙති. අනෙකපරියායෙය්‍යාති නානජපකාරෙන උච්චාවචෙන කාරණෙන. පුන මරණවණ්ණන්තිආදි නිගමනවචනං. පාරාජිකො භොතීති තඬ්ඬිඤ්ඤපපන්තම්පි මනුස්සවිග්ගහං වුත්තනයෙන ජීවිතා වොරොපෙන්නො පාරාජිකො භොතීති.

වෙසාලියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ අඤ්ඤමඤ්ඤං ජීවිතා වොරොපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “මරණවණ්ණං වා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, මාරණත්ථාය ඔපාතක්ඛණනාදීසු දුක්කටං, අනොදිස්ස බතෙ ඔපාතෙ යස්ස කස්සවි පතනෙපි දුක්කටං, යක්ඛපෙතතිරව්ජානගතමනුස්සවිග්ගහනං

තිරව්ජානගතස්ස ච දුක්ඛුප්පත්තියං දුක්කට්ඨෙව, මනුස්සජාතිකස්ස දුක්ඛුප්පත්තියං පුල්ලච්චයං, තථා යක්ඛාදීනං මරණෙ, තිරව්ජානගතමරණෙ පන පාවිත්තියං, මනුස්සමරණෙ පාරාජිකත්ති. ඉමිනා නයෙන සබ්බත්ථ පයොගහෙදවසෙන ආපත්තිහෙදො වෙදිතබ්බො. අසඤ්චිච්ච මාරෙන්තස්ස අජානන්තස්ස නමරණාධිප්පායස්ස උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. තත්ථ අසඤ්චිච්චාති “ඉමිනා උපක්කමෙන ඉමං මාරෙමී”ති අවෙනත්වා කතෙන උපක්කමෙන මුසලුස්සාපනවත්ථුස්මිං (පාරා. 180 ආදයො) විය පරෙ මනෙපි අනාපත්ති. අජානන්තස්සාති “ඉමිනා අයං මරිස්සතී”ති අජානන්තස්ස උපක්කමෙන විසගතපිණ්ඩපාතවත්ථුස්මිං (පාරා. 181) විය පරෙ මනෙපි අනාපත්ති. නමරණාධිප්පායස්සාති මරණං අනිච්ඡන්තස්ස උපක්කමෙන හෙසජ්ජවත්ථුස්මිං (පාරා. 187) විය පරෙ මනෙපි අනාපත්ති. එවං අසඤ්චිච්චාතිආදීප්පු විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සීලවිපත්ති, මනුස්සජාතිකපාණො, පාණසඤ්ඤිතා, වධකචිත්තං, උපක්කමො, තෙන මරණන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අභිගාති. අදිත්තාදානසමඋච්චානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියපාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථපාරාජිකවණ්ණනා

චතුත්ථෙ අනභිජානන්ති සකසන්තානෙ අනුප්පන්නත්තා අත්තති අත්ථිභාවං අජානන්තො. උත්තරිමනුස්සධම්මන්ති උත්තරිමනුස්සානං ඤායිනඤ්චෙව අරියානඤ්ච ධම්මං. අත්තුපනායිකන්ති අත්තති තං උපනෙති “මයි අත්ථි”ති සමුදාවරන්තො, අත්තානං වා තත්ථ උපනෙති “අහං එත්ථ සන්දිස්සාමී”ති සමුදාවරන්තොති අත්තුපනායිකො, තං අත්තුපනායිකං. එවං කත්වා සමුදාවරෙය්‍යාති සම්බන්ධො. අලමරියඤ්ඤාණදස්සනන්තිඑත්ථ මහග්ගතලොකුත්තරපඤ්ඤා ජානනට්ඨෙන ඤාණං, චක්ඛුනා ච දිට්ඨමිව ධම්මං පච්චක්ඛකරණතො දස්සනත්ථෙන දස්සනන්ති ඤාණදස්සනං, අරියං විසුද්ධං උත්තමං ඤාණදස්සනන්ති අරියඤ්ඤාණදස්සනං, අලං පරියත්තං කිලෙසවිද්ධංසනසමත්ථං අරියඤ්ඤාණදස්සනමත්ථ ඤානාදිහෙදෙ උත්තරිමනුස්සධම්මෙ, අලං වා අරියඤ්ඤාණදස්සනමස්සාති අලමරියඤ්ඤාණදස්සනො, තං අලමරියඤ්ඤාණදස්සනං. සමුදාවරෙය්‍යාති චුත්තජ්ජකාරමෙතං උත්තරිමනුස්සධම්මං අත්තුපනායිකං කත්වා කායෙන වා වාචාය වා තදුහයෙන වා විඤ්ඤස්ස මනුස්සජාතිකස්ස ආරොවෙය්‍ය. ඉති ජානාමි ඉති පස්සාමිති සමුදාවරණාකාරදස්සනමෙතං, අත්තුපනායිකඤ්චි කත්වා විනා අඤ්ඤාපදෙසෙන සමුදාවරන්තො එවං සමුදාවරති, තස්මා ය්වායං පදහාජනෙ (පාරා. 209) “පඨමං ඤානං සමාපජ්ජිං, සමාපජ්ජාමි, සමාපන්නො”තිආදිහෙදො චුත්තො, සො සබ්බො ඉධෙව සභිගහං ගච්ඡතීති වෙදිතබ්බො. “ඉති ජානාමි ඉති පස්සාමි”ති හි වදන්තො න යිදං

වචනමත්තමෙව වදති, අථ ඛො “ඉමිනා ව ඉමිනා ව කාරණෙන අයං ධම්මො මගි අත්ථි”ති දීපෙති, “සමාපජ්ජි”න්තිආදීනි ව වදන්තෙන භි සමාපජ්ජනාදීහි කාරණෙහි අත්ථිනා දීපිනා හොති, තෙන චුත්තං “ය්වායං පදභාජනෙ පයමං ඤානං සමාපජ්ජිං, සමාපජ්ජාමි, සමාපන්නොතිආදිභෙදො චුත්තො, සො සබ්බො ඉධෙව සඬගහං ගච්ඡති”ති. තතො අපරෙන සමයෙනාති තතො ආරොචිතකාලතො අඤ්ඤතරස්මිං කාලෙ. ඉති ආපත්තිපටිජානනකාලදස්සනමෙතං, අයං පන ආරොචිතක්ඛණෙව ආපත්තිං ආපජ්ජති. ආපත්තිං පන ආපන්නො යස්මා පරෙන වොදිතො වා අවොදිතො වා පටිජානාති, තස්මා “සමනුග්ගාභීයමානො වා අසමනුග්ගාභීයමානො වා”ති චුත්තං. ආපන්නොති ආරොචිතක්ඛණෙයෙව පාරාජිකං ආපන්නො. විසුද්ධාපෙක්ඛොති අත්තතො ගිහිභාවාදිකං විසුද්ධිං අපෙක්ඛමානො ඉච්ඡමානො. අයඤ්ඤි යස්මා පාරාජිකං ආපන්නො, තස්මා භික්ඛුභාවෙ යත්වා අභබ්බො ඤානාදීනි අධිගන්තුං, ඉච්චස්ස භික්ඛුභාවො විසුද්ධි නාම න හොති. යස්මා පන ගිහි වා උපාසකාරාමිකසාමණෙරානං වා අඤ්ඤතරො හුත්වා දානාදීහි සග්ගමග්ගං වා ඤානාදීහි මොක්ඛමග්ගං වා ආරාධෙතුං භබ්බො හොති, තස්මාස්ස ගිහිආදිභාවො විසුද්ධි නාම හොති. තෙන චුත්තං “ගිහිභාවාදිකං විසුද්ධිං අපෙක්ඛමානො”ති. එවං වදෙය්‍යාති එවං භණෙය්‍ය, කථං? “අජානමෙවං, ආචුසො”තිආදිං. තත්ථ අජානන්ති අජානන්තො. අපස්සන්ති අපස්සන්තො. තුච්ඡං මුසා විලපින්නි අහං වචනත්ථවිරහතො තුච්ඡං, වඤ්චනාධිජ්ජායතො මුසා විලපිං අභණින්නි චුත්තං හොති. අඤ්ඤත්‍ර අධිමානාති ය්වායං තිලක්ඛණං ආරොපෙත්වා සඬබ්බාරෙ සම්මසන්නස්ස ආරද්ධවිපස්සකස්ස අපත්තෙ පත්තසඤ්ඤිතාසඬබ්බාතො අධිමානො උප්පජ්ජති, තං අධිමානං යපෙත්වා කෙවලං පාපිච්ඡතාය යො සමුදාවරෙය්‍ය, අයම්පි පාරාජිකො හොතීති අත්ථො.

වෙසාලියං වග්ගුමුදාතීරියෙ භික්ඛු ආරබ්භ තෙසං උත්තරිමනුස්සධම්මාරොචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්‍ර අධිමානා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, “පයමං ඤානං සමාපජ්ජි”න්තිආදීනා නයෙන චුත්තජ්ජකාරං අසන්නං ඤානාදිධම්මං ආරොචෙත්තස්ස සථෙ යස්ස කස්සචි ආරොචෙති, සො මනුස්සජාතිකො හොති, අනන්තරමෙව “අයං ඤානලාභී”ති වා “අරියො”ති වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන තමත්ථං ජානාති, පාරාජිකං. සථෙ න ජානාති, පුල්ලච්චයං. සථෙ පන “යො තෙ විහාරෙ වසි, සො භික්ඛු පයමං ඤානං සමාපජ්ජි”තිආදීනා (පාරා. 220) නයෙන අඤ්ඤාපදෙසෙන ආරොචෙත්තස්ස ජානාති, පුල්ලච්චයං. සථෙ න ජානාති, දුක්කටං. අධිමානෙන ආරොචෙත්තස්ස, අනුල්ලපනාධිජ්ජායස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස අත්තති අසන්නතා, පාපිච්ඡතාය තස්ස ආරොචනං, අනඤ්ඤාපදෙසො, යස්ස

ආරොවෙති, තස්ස මනුස්සජාතිකතා, තඬ්ඬණවිජානනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානෙ චුත්තසදිසානෙවාති.

චතුත්ථපාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨා බො ආයස්මන්තො චත්තාරො පාරාජිකා ධම්මානිඉදං ඉධ උද්දිට්ඨපාරාජිකපරිදිපනමෙව. සමොධානෙත්වා පන සබ්බානෙව චතුච්ඡති පාරාජිකානි වෙදිතබ්බානි. කතමානි චතුච්ඡති? පාළියං ආගතානි තාව භික්ඛුනං චත්තාරි භික්ඛුනීනං අසාධාරණානි චත්තාරීති අට්ඨ, තානි එකාදසන්තං පණ්ඩකාදීනං අභබ්බහාවසඬ්ඛානෙහි එකාදසහි පාරාජිකෙහි සද්ධිං එකුනච්ඡති, ගිහිභාවං පත්ථයමානාය භික්ඛුනියා විබ්භන්තභාවපාරාජිකෙන සද්ධිං විසති, අපරානිපි ලමබ්, මුදුපිට්ඨිකො, පරස්ස අඬගජාතං මුබ්බෙන ගණ්භානි, පරස්ස අඬගජාතෙ අහිනිසීදතීති ඉමෙසං චතුත්තං වසෙන “චත්තාරි අනුලොමපාරාජිකානි”ති වදන්ති, ඉති ඉමානි ච චත්තාරි, පුරිමානි ච විසතීති සමොධානෙත්වා සබ්බානෙව චතුච්ඡති පාරාජිකානි වෙදිතබ්බානි. න ලහති භික්ඛුහි සද්ධිං සංවාසන්ති උපොසථාදිහෙදං සංවාසං භික්ඛුහි සද්ධිං න ලහති. යථා පුරෙ, තථා පච්ඡාති යථා පුබ්බෙ ගිහිකාලෙ අනුපසම්පන්නකාලෙ ච, පච්ඡා පාරාජිකං ආපන්නොපි තථෙව අසංවාසො හොති, නත්ථි තස්ස භික්ඛුහි සද්ධිං උපොසථාදිහෙදො සංවාසොති. තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමීති තෙසු චතුසු පාරාජිකෙසු ආයස්මන්තෙ “කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා”ති පුච්ඡාමි. කච්චිත්ථාති කච්චි එත්ථ, එතෙසු චතුසු පාරාජිකෙසු කච්චි පරිසුද්ධාති අත්ථො. අථ වා කච්චිත්ථ පරිසුද්ධාති කච්චි පරිසුද්ධා අත්ථ, භවථාති අත්ථො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

කඬ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

පාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සඬ්ඝාදිසෙසකණ්ඩො

ඉමෙ ඛො පනාති ඉදානි චත්තඛිබ්බානං අභිමුඛිකරණං. ආයස්මන්තොති සන්තිපතිතානං පියච්චනෙන ආලපනං. තෙරසාති ගණනපරිච්ඡේදො. සඬ්ඝාදිසෙසාති එවංනාමකා. ධම්මාති ආපත්තියො. උද්දෙසං ආගච්ඡන්තිති සරූපෙන උද්දිසිතඛිබ්බතං ආගච්ඡන්ති, න නිදානෙ විය “යස්ස සියා ආපත්ති”ති සාධාරණච්චනමත්තෙන.

1. සුක්කච්ඡිස්සට්ඨිසික්ඛාපදචණ්ණනා

සංවිජ්ජති චෙනනා අස්සාති සඤ්චෙනනා, සඤ්චෙනනාව සඤ්චෙනනිකා, සඤ්චෙනනා වා අස්ස අත්ථිති සඤ්චෙනනිකා. සුක්කච්ඡිස්සට්ඨිති සුක්කස්ස චිස්සට්ඨි, රාගූපත්ථම්භාදීසු යෙන කෙනචි අභිගජාතෙ කම්මඤ්ඤතං පත්තෙ ආරොග්‍යාදීසු යංකිඤ්චි අපදිසිත්වා අජ්ඣත්තරූපාදීසු යත්ථ කත්ථචි මොචනස්සාදචෙනනාය නිමිත්තෙ උපක්කමන්තස්ස ආසයධාතුනානත්තතො නිලාදිවසෙන (පාරා. 239-240) දසවිධෙසු සුක්කෙසු යස්ස කස්සචි සුක්කස්ස ධානා චාචනාති අත්ථො. අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තාති යා සුපිනෙ සුක්කච්ඡිස්සට්ඨි හොති, තං යපෙත්වා. සඬ්ඝාදිසෙසොති යා අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තා සඤ්චෙනනිකා සුක්කච්ඡිස්සට්ඨි, අයං සඬ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්තිනිකායොති අත්ථො. චචනත්ථො පනෙත්ථ සඬ්ඝො ආදිම්භි චෙව සෙසෙ ච ඉච්ඡිතඛිබ්බො අස්සාති සඬ්ඝාදිසෙසො. කිං චුත්තං හොති – ඉමං ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා වුට්ඨාතුකාමස්ස යං තං ආපත්තිවුට්ඨානං, තස්ස ආදිම්භි චෙව පරිවාසදානත්ථාය, ආදිනො සෙසෙ මජ්ඣෙ මානත්තදානත්ථාය මූලාය පටිකස්සනෙන වා සහ මානත්තදානත්ථාය, අවසානෙ අඛිනානත්ථාය ච සඬ්ඝො ඉච්ඡිතඛිබ්බො, න හෙත්ථ එකම්පි කම්මං විනා සඬ්ඝෙන සක්කා කාතුං. ඉති සඬ්ඝො ආදිම්භි චෙව සෙසෙ ච ඉච්ඡිතඛිබ්බො අස්සාති සඬ්ඝාදිසෙසොති.

සාචත්ථියං සෙය්‍යසකං ආරඛ්භ උපක්කමිත්වා අසුචිමොචනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං. සචෙ පන පරෙන අත්තතො අභිගජාතෙ උපක්කමං කාරෙත්වා මොවාපෙති, ආපජ්ජතියෙව. චෙනෙත්වා අන්තමසො ආකාසෙ කට්ඨකම්පනෙනපි නිමිත්තෙ උපක්කමන්තස්ස සචෙ න මුච්චති, ථුල්ලච්චියං. සචෙ පන අන්තමසො යං එකා බුද්දකමක්ඛිකා පිචෙය්‍ය, තත්තකම්පි ධානතො මුච්චති, දකසොතං අනොතිණ්ණෙපි සඬ්ඝාදිසෙසො. ධානතො පන චුතං අවස්සමෙව දකසොතං ඔතරති, තස්මා “දකසොතං ඔතිණ්ණමත්තෙ ඛහි නික්ඛන්තෙ වා අනික්ඛන්තෙ වා සඬ්ඝාදිසෙසො”ති (පාරා. අට්ඨ. 2.237) අට්ඨකථාසු චුත්තං. අනුපක්කමන්තස්ස ච, අමොචනාධිප්පායස්ස ච, සුපිනං පස්සන්තස්ස ච, උම්මත්තකාදීනඤ්ච මුත්තෙපි අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, චෙනනා,

උපක්කමො, මුව්වනන්ති ඉමානෙන්ථ තිණි අඬ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකෙ වුත්තසදිසානෙවානි.

සුක්කවිස්සට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. කායසංසග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ඔතිණ්ණොති යක්ඛාදීහි විය සත්තා අන්තො උප්පජ්ජන්තෙන රාගෙන වා ඔතිණ්ණො, කූපාදීනි විය සත්තා අසමපෙක්ඛිත්වා රජ්ජනියෙ යානෙ රජ්ජන්තො සයං වා රාගං ඔතිණ්ණො, කායසංසග්ගරාගසමඬ්භිස්සෙතං අධිවචනං. විපරිණතෙන විත්තෙනාති පරිසුද්ධභවඬ්ගසන්තතිසඬ්ඛාතං පකතිං විජහිත්වා අඤ්ඤථා පවත්තෙන, විරූපං වා පරිණතෙන යථා පරිවත්තමානං විරූපං හොති, එවං වුත්තරාගවසෙන පරිවත්තෙන්වා යිතෙන විත්තෙනාති අත්ථො. මාතුගාමෙන සද්ධිත්ති තද්වුජාතායපි ජීවමානකමනුස්සිත්ථියා සද්ධිං. කායසංසග්ගං සමාපජ්ජෙය්‍යාති හත්ථග්ගහණාදිකආයසම්පයොගං කායමිස්සිභාවං සමාපජ්ජෙය්‍යා. හත්ථග්ගාහං වාතිආදි පනස්ස විත්ථාරෙන අත්ථදස්සනං. තත්ථ හත්ථො නාම කප්පරතො පටියාය යාව අග්ගනඬ්ඛා. වෙණි නාම විනන්ධිත්වා වා අවිනන්ධිත්වා වා සුද්ධකෙසෙහි වා නීලාදිවණ්ණසුත්තකුසුමකභාපණමාලාසුවණ්ණවීරකමුත්තාවලිආදීසු අඤ්ඤතරමිස්සෙහි වා කතකෙසකලාපස්සෙතං අධිවචනං. වෙණිග්ගහණෙන චෙත්ථ කෙසාපි ගහිතායෙව සද්ධිං ලොමෙහි. ඉති වුත්තලක්ඛණස්ස හත්ථස්ස ගහණං හත්ථග්ගාහො, වෙණියා ගහණං වෙණිග්ගාහො. අවසෙසස්ස සරීරස්ස පරාමසනං අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඬ්ගස්ස පරාමසනං නාම. යො තං හත්ථග්ගාහං වා වෙණිග්ගාහං වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඬ්ගස්ස පරාමසනං සමාපජ්ජෙය්‍යා, තස්ස සඬ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්තිනිකායො හොතිති.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරඬ්භ කායසංසග්ගසමාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිතො අන්තමසො ලොමෙන ලොමං ථුසන්තස්සාපි, ඉත්ථියා වා ථුසියමානස්ස සෙවනාධිජ්ජායෙන වායමිත්වා එස්සං පටිජානන්තස්ස සඬ්ඝාදිසෙසො. එකෙන පන හත්ථෙත ගහෙන්වා දුතියෙන හත්ථෙත දිවසමිපි තත්ථ තත්ථ ථුසන්තස්ස එකාව ආපත්ති, අග්ගහෙන්වා ථුසන්තො පන සථෙ සීසතො යාව පාදා, තාව කායතො හත්ථං අමොචෙන්තොයෙව ථුසති, එකාව ආපත්ති, පඤ්චන්තං අඬ්ගලීනං එකතො ගහණෙපි එකායෙව. සථෙ පන නානිත්ථීනං පඤ්චඬ්ගලීයො එකතො ගණ්හාති, පඤ්ච ආපත්තියො. ඉත්ථියා වෙමතිකස්ස, පණ්ඩකපුරිසතිරවිජානගතසඤ්ඤිස්ස ව ථුල්ලච්චයං, තථා කායෙන කායජ්ජට්ඨිද්ධෙන, අමනුස්සිත්ථිපණ්ඩකෙහි ව සද්ධිං කායසංසග්ගෙපි. මනුස්සිත්ථියා පන කායජ්ජට්ඨිද්ධෙන කායජ්ජට්ඨිද්ධාදීසු, පුරිසකායථුසනාදීසු ව දුක්කටං. ඉත්ථියා ථුසියමානස්ස සෙවනාධිජ්ජායස්සාපි කායෙන අවායමිත්වා එස්සං පටිජානන්තස්ස,

මොක්ඛාධිප්පායෙන ඉත්ථිං ඵ්ඤ්ඤාත්තස්ස, අසඤ්චිච්ච, අස්සතියා, අජානන්තස්ස, අසාදියන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, මනුස්සිත්ථි, ඉත්ථිසඤ්ඤිතා, කායසංසග්ගරාගො, තෙන රාගෙන වායාමො, හත්ථග්ගාභාදිසමාපජ්ජනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකෙ චුත්තසදිසානෙවානි.

කායසංසග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ ඔතිණ්ණනා ච විපරිණතවිත්තතා ච දුට්ඨුල්ලවාචස්සාදරාගවසෙන වෙදිතබ්බා. මාතුගාමන්ති දුට්ඨුල්ලාදුට්ඨුල්ලසංලක්ඛණසමත්ථං මනුස්සිත්ථිං. දුට්ඨුල්ලාභිවාචාභීති වච්චමග්ගපස්සාවමග්ගෙමෙථුනධම්මප්පටිසංයුත්තාහි වාචාහි. ඔභාසෙය්‍යාති අවභාසෙය්‍යා, වණ්ණාවණ්ණයාවනආයාවනපුච්ඡනපටිපුච්ඡනආවික්ඛණානුසාසනඅක්කොසනවසෙන නානප්පකාරං අසද්ධම්මවචනං වදෙය්‍ය. යථා තත්ති එත්ථ ත්ති නිපාතමත්තං, යථා යුචා යුචතිත්ති අත්ථො. එතෙන ඔභාසනෙ නිරාසඬ්ඝවාචං දස්සෙති. මෙථුනපසංභිතාභීතිඉදං දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපත්තලක්ඛණදස්සනං. සඬ්ඝාදිසෙසොති ද්විත්තං මග්ගානං වසෙන වණ්ණාවණ්ණෙහි වා මෙථුනයාවනාදීහි වා “සිබරණ්ඨිසි, සංභිත්තාසි, උභතොඛාසඤ්ජනකාසි”ති ඉමෙසු තීසු අඤ්ඤතරෙන අක්කොසවචනෙන වා මාතුගාමං ඔභාසන්තස්ස සඬ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්තිනිකායො හොතිති.

සාවත්ථියං උදාසිත්ථෙරං ආරබ්භ දුට්ඨුල්ලවාචාහි ඔභාසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිතො අන්තමසො හත්ථමුද්දායපි චුත්තනයෙන ඔභාසන්තස්ස සථෙ සා තමත්ථං තස්මිංයෙව බණ ජානාති, සඬ්ඝාදිසෙසො. පණ්ඩකෙ ථුල්ලච්චයං. තස්මිංයෙව ඉත්ථිසඤ්ඤිතො දුක්කටං. පුනස්පුනං ඔභාසන්තස්ස, සම්බහුලා ච ඉත්ථියො එකවාචාස ඔභාසන්තස්ස වාචාගණනය වෙච ඉත්ථිගණනය ච ආපත්තියො. සථෙ යං ඉත්ථිං ඔභාසති, සා න ජානාති, ථුල්ලච්චයං. අධක්ඛකං උබ්භජාණුමණ්ඩලං ආදිස්ස වණ්ණාදිභණ්ණෙනපි ථුල්ලච්චයං. පණ්ඩකෙ දුක්කටං, උබ්භක්ඛකං අධොජාණුමණ්ඩලං කායප්පටිඛද්ධඤ්ච ආදිස්ස වණ්ණාදිභණ්ණෙන සබ්බත්ථ දුක්කටං. අත්ථධම්මඅනුසාසනිපුරෙක්ඛාරානං උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, මනුස්සිත්ථි, ඉත්ථිසඤ්ඤිතා, දුට්ඨුල්ලවාචස්සාදරාගො, තෙන රාගෙන ඔභාසනං, තඬ්ඛණවිජානනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬ්ගානි. අදිත්තාදානසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡිකම්මං, අකුසලවිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. අත්තකාමසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ ඔතිණ්ණනා ච විපරිණතචිත්තතා ච අත්තකාමපාරිවරියාවසෙන වෙදිතඛ්ඛා. මාතුගාමස්ස සන්තිකෙති දුට්ඨුල්ලොභාසනෙ චුත්තජ්ජකාරාය ඉත්ථියා සමීපෙ. අත්තකාමපාරිවරියායාති මෙචුනධම්මසඬ්ඛාතෙන කාමෙන පාරිවරියා කාමපාරිවරියා, අත්තනො අත්ථාය කාමපාරිවරියා අත්තකාමපාරිවරියා, අත්තනා වා කාමිතා ඉච්ඡිතාති අත්තකාමා, සයං මෙචුනරාගවසෙන පත්ථිතාති අත්ථො, අත්තකාමා ච සා පාරිවරියා වාති අත්තකාමපාරිවරියා, තස්සා අත්තකාමපාරිවරියාය. වණ්ණං භාසෙය්‍යාති ගුණං ආනිසංසං පකාසෙය්‍යා. එතදග්ගන්තිආදි තස්සා අත්තකාමපාරිවරියාය වණ්ණභාසනාකාරනිදස්සනං. තත්‍රායං පදසම්බන්ධවසෙනෙව සඬ්ඛෙපත්ථො – යා මාදිසං පාණාතිපාතාදීහි විරහිතත්තා සීලවත්තං මෙචුනධම්මා විරහිතත්තා බ්‍රහ්මචාරිං තදුභයෙනාපි කල්‍යාණධම්මං එතෙන ධම්මෙන පරිවරෙය්‍ය අහිරමෙය්‍ය, තස්සා එවං මාදිසං පරිවරන්තියා යා අයං පාරිවරියා නාම, එතදග්ගං පාරිවරියානන්ති. මෙචුනුපසංහිතෙන සඬ්ඝාදිසෙසොති එවං අත්තකාමපාරිවරියාය වණ්ණං භාසන්තො ච ‘අරහස්සි ත්වං මය්හං මෙචුනධම්මං දාතු’න්තිආදිනා මෙචුනජ්ජපටිසංයුත්තෙනෙව වචනෙන යො භාසෙය්‍ය, තස්ස සඬ්ඝාදිසෙසො.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ අත්තකාමපාරිවරියාය වණ්ණභාසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිතො අන්තමසො හත්ථමුද්දායපි චුත්තනායෙනෙව අත්තකාමපාරිවරියාය වණ්ණං භාසන්තස්ස සවෙ සා තමත්ථං තස්මිංයෙව බණ්ණ ජානාති, සඬ්ඝාදිසෙසො. නො වෙ ජානාති, ථුල්ලච්චයං. පණ්ඩකෙ පණ්ඩකසඤ්ඤිතොපි ථුල්ලච්චයං. තස්මිංයෙව ඉත්ථිසඤ්ඤිතො දුක්කටං. විවරාදීහි වත්ථුකාමෙහි පාරිවරියාය වණ්ණං භාසන්තස්ස උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, මනුස්සිත්ථි, ඉත්ථිසඤ්ඤිතා, අත්තකාමපාරිවරියාය රාගො, තෙන රාගෙන වණ්ණභණ්ණං, තඬ්ඛණ්ඩිජානනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬ්ඛාති. සමුට්ඨානාදීහි දුට්ඨුල්ලොභාසනෙ චුත්තසදිසානෙවාති.

අත්තකාමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ සඤ්චරිත්තන්ති ඉත්ථිපුරිසානං අන්තරෙ සංවරණභාවං. සමාපජ්ජෙය්‍යාති සම්මා පටිග්ගණ්හනවීමංසනපච්චාහරණාති කරොත්තො ආපජ්ජෙය්‍යා. ඉත්ථියා වාතිආදි සමාපජ්ජනාකාරදස්සනං. තත්ථ ඉත්ථියා වා පුරිසමතින්ති පුරිසෙන වා තස්ස මාතාපිතාදීහි වා පෙසිතො පුරිසස්ස මතිං අධිජ්ජායං ඉත්ථියා ආරොචෙය්‍යාති අත්ථො. පුරිසස්ස වා ඉත්ථිමතින්ති ඉත්ථියා වා තස්සා මාතාපිතාදීහි වා පෙසිතො ඉත්ථියා මතිං අධිජ්ජායං.

පුරිසස්ස ආරොවෙය්‍යාති අත්ථො. ඡායත්තනෙ වා ඡාරත්තනෙ වාති ඡායභාවෙ වා ඡාරභාවෙ වා. පුරිසස්ස හි මතිං ඉත්ථියා ආරොවෙත්තො ඡායත්තනෙ ආරොවෙති, ඉත්ථියා මතිං පුරිසස්ස ආරොවෙත්තො ඡාරත්තනෙ ආරොවෙති. අපිච පුරිසස්සෙව මතිං ඉත්ථියා ආරොවෙත්තො ඡායත්තනෙ වා ආරොවෙති නිබද්ධභරියභාවෙ, ඡාරත්තනෙ වා මිච්ඡාචාරභාවෙ, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ (පාරා. 302) “ඡායත්තනෙ වාති ඡායා භවිස්සසී, ඡාරත්තනෙ වාති ඡාරී භවිස්සසී”ති වුත්තං. එතෙනෙව උපායෙන ඉත්ථියා මතිං පුරිසස්ස ආරොවනෙපි “පති භවිස්සසී, ඡාරො භවිස්සසී”ති වත්තබ්බතා වෙදිතබ්බො. අන්තමසො තඬ්ඛණිකායපීති සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡේදෙන යා අයං තඬ්ඛණෙ මුහුත්තමත්තෙ සංවසිතබ්බතො “තඬ්ඛණිකා”ති වුව්වති, මුහුත්තිකාති අත්ථො. තස්සාපි “මුහුත්තිකා භවිස්සසී”ති එවං පුරිසස්ස මතිං ආරොවෙත්තස්ස සඬ්ඝාදිසෙසො, එතෙනෙව උපායෙන “මුහුත්තිකො භවිස්සසී”ති එවං පුරිසස්ස ඉත්ථිමතිං ආරොවෙත්තොපි සඬ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජතිති වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ සඤ්චරිත්තසමාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අන්තමසො තඬ්ඛණිකායපී”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, “පටිග්ගණ්හාති, වීමංසති, අත්තෙවාසිං පච්චාභරාපෙතී”තිඉමිනා (පාරා. 338) නයෙන සාණත්තිකං, අඤ්ඤත්තාලංචචනියාය යාය කායච ඉත්ථියා අන්තමසො මාතුයාපි පුරිසමතිං ආරොවෙත්තො “හොහි කිර භරියා ධනක්කිතා”ති වත්තුකාමො සවෙපි ඡන්දවාසිනීආදීසු අඤ්ඤතරාකාරෙන ආරොවෙත්වා තාය “සාධු”ති සම්පට්ච්ඡිනෙපි අසම්පට්ච්ඡිනෙපි පුන ආගන්ත්වා යෙන පහිතො, තස්ස තං පවත්තිං ආරොවෙති, සඬ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජති. සා පන තස්ස භරියා හොතු වා, මා වා, අකාරණමෙතං. සවෙපි යස්සා සන්තිකං පෙසිතො, තං අදිස්වා අඤ්ඤතරස්ස අවස්සාරොවනකස්ස “ආරොවෙහි”ති වත්වා පච්චාභරති, ආපජ්ජතියෙව. “මාතුරක්ඛිතං බුහි”ති පෙසිතස්ස පන ගන්ත්වා අඤ්ඤං පිතුරක්ඛිතාදීසු අඤ්ඤතරං වදන්තස්ස විසඬ්ඝකෙතං හොති, පුරිසස්ස වා ඉත්ථියා වා වචනං “සාධු”ති කායෙන වා වාචාය වා උභයෙන වා පටිග්ගණ්හිත්වා තස්සා ඉත්ථියා වා පුරිසස්ස වා ආරොවෙත්වා වා ආරොවාපෙත්වා වා පුන යෙන පෙසිතො, තස්ස තං පවත්තිං සයං ආරොවෙත්තස්ස වා අඤ්ඤෙන ආරොවාපෙත්තස්ස වා සඬ්ඝාදිසෙසො. එත්තාවතා හි “පටිග්ගණ්හාති, වීමංසති, පච්චාභරතී”තිඉදං අඬ්ගත්තයං සම්පාදිතමෙව හොති, ඉතො පන යෙහි කෙහිවි ද්විහි අඬ්ගෙහි, පණ්ඩකෙ ව අඬ්ගත්තයෙනාපි ථුල්ලව්වයං. එකෙන දුක්කටං. සඬ්ඝස්ස වා වෙනියස්ස වා ගිලානස්ස වා කිච්චෙන ගච්ඡන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

සීලවිපත්ති, යෙසු සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජති, තෙසං මනුස්සජාතිකතා, න නාලංචචනියතා,

පටිග්ගණ්හනවීමංසනපච්චාහරණානීති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඩ්ඨගානි. ඡසමුට්ඨානං, පණ්ණත්තිං වා අලංචවනීයභාවං වා අජානන්තස්ස කායවිකාරෙන සාසනං ගහෙත්වා තථෙව වීමංසිත්වා තථෙව පච්චාහරන්තස්ස කායතො සමුට්ඨාති. “ඉත්ථන්නාමා ආගමිස්සති, තස්සා චිත්තං ජානෙය්‍යාථා”ති කෙනචි චුත්තෙ “සාධු”ති සම්පට්ච්ඡිත්වා තං ආගතං වත්වා පුන තස්මිං පුරිසෙ ආගතෙ ආරොචෙන්තස්ස කායෙන කිඤ්චි අකතන්තා වාචතො සමුට්ඨාති. වාචාය “සාධු”ති සාසනං ගහෙත්වා අඤ්ඤෙන කරණීයෙන තස්සා සරං ගන්ත්වා අඤ්ඤත්ථ වා ගමනකාලෙ තං දිස්වා වච්භෙදෙන වීමංසිත්වා පුනපි අඤ්ඤෙනෙව කාරණෙන තතො අපක්කම්ම කදාචිදෙව තං පුරිසං දිස්වා ආරොචෙන්තස්සාපි වාචතො සමුට්ඨාති. පණ්ණත්තිං අජානන්තස්ස පන ඛිණාසවස්සාපි පිතුච්චනෙන ගන්ත්වා අලංචවනීයං මාතරම්පි “එහි මෙ පිතරං උපට්ඨාහී”ති වත්වා පච්චාහරන්තස්ස කායවාචතො සමුට්ඨාති. ඉමානි තීණි අචිත්තකසමුට්ඨානානි. තද්දුහයං පන ජානිත්වා එතෙහෙව තීහි නයෙහි සමාපජ්ජන්තස්ස තානෙව තීණි තද්දුහයජානනචිත්තෙන සචිත්තකානි භොන්ති, කිරියං, නොසඤ්ඤාචිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, කුසලාදිවසෙන චෙත්ථ තීණි චිත්තානි, සුඛාදිවසෙන තිස්සො වෙදනාති.

සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. කුටිකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ සඤ්ඤාචිකාය පනාති එත්ථ සඤ්ඤාචිකා නාම සයං පචත්තිතයාවනා චුච්චති, තස්මා සඤ්ඤාචිකායාති අත්තනො යාවනායාති චුත්තං භොති, සයං යාවිතකෙහි උපකරණෙහිති අත්ථො. එත්ථ ච යංකිඤ්චි පරපරිග්ගහිතකං මූලච්ඡෙදවසෙන යාවිතුං න වට්ටති, තාවකාලිකං පන වට්ටති. සභායත්ථාය කම්මකරණත්ථාය “පුරිසං දෙථා”ති වත්තුං වට්ටති, පුරිසත්තකරම්පි යාවිතුං වට්ටති, පුරිසත්තකරො නාම වඩ්ඪකිආදිනා පුරිසෙන කාතඛිඛං හත්ථකම්මං. තං “පුරිසත්තකරං දෙහී”ති වා “හත්ථකම්මං දෙහී”ති වා වත්වා යාවිතුං වට්ටති. හත්ථකම්මං නාම කිඤ්චි වත්ථු න භොති, තස්මා “කිං, හන්තෙ, ආගතත්ථා”ති පුච්ඡිතෙ වා අපුච්ඡිතෙ වා යාවිතුං වට්ටති, විඤ්ඤත්තිපච්චයා දොසො නත්ථී, මිගලුද්දකාදයො පන සකකම්මං න යාවිතඛිඛා. කුටින්ති උල්ලිත්තාදීසු අඤ්ඤතරං. තත්ථ උල්ලිත්තා නාම ය්‍යෙත්වා ථම්මතුලාපිට්ඨසඨසාට්ඨානපානධුමච්ඡිද්දාදිභෙදං අලෙපොකාසං අවසෙසෙ ලෙපොකාසෙ කුට්ටෙහි සද්ධිං සට්ඨන්වා ඡදනස්ස අන්තො සුඛාය වා මත්තිකාය වා ලිත්තා. අවලිත්තා නාම තථෙව චුත්තනායෙනෙව ඡදනස්ස ඛහි ලිත්තා. උල්ලිත්තාවලිත්තා නාම තථෙව ඡදනස්ස අන්තො ච ඛහි ච ලිත්තා. කාරයමානෙනාති සයං වා කරොන්තෙන, ආණත්තියා වා කාරාපෙන්නෙන. අසාමිකන්ති කාරොතා දායකෙන විරහිතං. අත්තුද්දෙසන්ති “මය්හං වාසාගාරං එසා”ති එවං අත්තා

උද්දෙසො එතිස්සාති අත්තුද්දෙසා, තං අත්තුද්දෙසං. පමාණිකා කාරෙතඛ්ඛාති පමාණයුත්තා කාරෙතඛ්ඛා. තත්ත්වං පමාණන්ති තස්සා කුටියා ඉදං පමාණං. දීඝසොති දීඝතො. ද්වාදස විදත්ථියො සුගතවිදත්ථියාතිඑත්ථ සුගතවිදත්ථී නාම ඉදානි මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස තිස්සො විදත්ථියො, වඩ්ඪකිහත්ථොන දියඬිසො හත්ථො හොති. මිනන්තෙන පන කුටියා බහිකුටිටො පයමං දින්නං මහාමත්තිකපරියන්තං අග්ගහෙත්වා පුසපිණ්ඩපරියන්තෙන ද්වාදස විදත්ථියො මිනෙතඛ්ඛා, සචෙ පුසපිණ්ඩකෙන අනත්ථියො හොති, මහාමත්තිකලෙපෙනෙව නිට්ඨාපෙති, ස්චෙව පරිච්ඡෙදො. තිරියන්ති විත්ථාරතො. සත්තන්තරාති කුට්ටස්ස බහිඅන්තං අග්ගහෙත්වා අඛ්භන්තරිමෙන අන්තෙන සත්ත සුගතවිදත්ථියො පමාණන්ති චුත්තං හොති. එත්ථ ච කෙසග්ගමත්තමපි දීඝතො භාපෙත්වා තිරියං, තිරියතො වා භාපෙත්වා දීඝං වඩ්ඪෙත්තුං න වට්ටති, කො පන වාදො උභතොවඩ්ඪනෙ. යා පන දීඝතො සට්ඨිහත්ථාපි හොති, තිරියතො තිහත්ථා වා උනකචතුහත්ථා වා, යත්ථ පමාණයුත්තො මඤ්චො ඉතො විතො ච න පරිවට්ටති, පච්ඡිමකොටියා චතුහත්ථවිත්ථාරා න හොති, අයං කුට්ටස්සං න ගච්ඡති, තස්මා වට්ටති. භික්ඛු අභිනෙතඛ්ඛා වත්ථුදෙසනායාති යස්මිං පදෙසෙ කුටිං කාරෙතුකාමො හොති, තං සොධෙත්වා පදභාජනෙ (පාරා. 349) චුත්තනයෙන සඬ්ඝං තික්ඛන්තුං යාවිත්වා සබ්බෙ වා සඬ්ඝපරියාපන්තා සඬ්ඝෙන වා සම්මතා ද්වෙ තයො භික්ඛු තත්ථ වත්ථුදෙසනත්ථාය නෙතඛ්ඛා. තෙහි භික්ඛුහි වත්ථු දෙසෙතඛ්ඛං අනාරම්භං සපරික්කමනන්ති තෙහි භික්ඛුහි කිපිල්ලිකාදීනං ආසයාදීහි තෙරසහි, පුබ්බණ්ණාපරණ්ණානිස්සිතාදීහි සොළසහි උපද්දවෙහි විරහිතත්තා අනාරම්භං, ද්වීහි වා චතුහි වා බලිබද්ධෙහි යුත්තෙන සකටෙන එකං චක්කං නිබ්බොදකපතනට්ඨානෙ එකං බහි කත්වා ආවිජ්ඣිතුං සක්කුණෙයානාය සපරික්කමනන්ති සල්ලක්ඛෙත්වා සචෙ සඬ්ඝපහොනකා හොන්ති, තත්ථෙව, නො චෙ, සඬ්ඝමජ්ඣං ගන්ත්වා තෙන භික්ඛුනා යාවිතෙහි ඤත්තිදුතියෙන කම්මෙන වත්ථු දෙසෙතඛ්ඛං. සාරම්භෙ චෙතිආදි පටිපක්ඛනයෙන චෙදිතඛ්ඛං.

ආලවියං ආලවිකෙ භික්ඛු ආරඛ්භ සඤ්ඤාවිකාය කුටිකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, “අදෙසිතවත්ථුකං පමාණාතික්කන්තං කුටිං කාරෙස්සාමි”ති උපකරණත්ථං අරඤ්ඤං ගමනතො පට්ඨාය සබ්බපයොගෙසු දුක්කටං, “ඉදානි ද්වීහි පිණ්ඩෙහි නිට්ඨානං ගමිස්සති”ති තෙසු පයමපිණ්ඩදානෙ පුල්ලච්චියං, දුතියදානෙන ලෙපෙ සට්ඨෙ සචෙ අදෙසිතවත්ථුකා එව වා පමාණාතික්කන්තා එව වා හොති, එකො සඬ්ඝාදිසෙසො, ද්වෙ ව දුක්කටානි. උභයවිජ්ජන්තා, ද්වෙ සඬ්ඝාදිසෙසා, ද්වෙ ව දුක්කටානි. සචෙ පන ද්වාරබන්ධං වා වාතපානං වා අට්ඨපෙත්වා මත්තිකාය ලිම්පති, යපිතෙ ව තස්මිං ලෙපො න සට්ඨති, රක්ඛති තාව. පුන ලිම්පන්තස්ස පන සට්ඨමත්තෙ සඬ්ඝාදිසෙසො. සචෙ තං යපියමානං පයමදින්නලෙපෙන සද්ධිං නිරන්තරමෙව හුත්වා නිට්ඨති,

පයමමෙව සඬ්ඝාදිසෙසො. කෙවලං සාරම්භාය දුක්කටං, තථා අපරික්කමනාය. විජ්ජකතං කුට්ටිං අඤ්ඤස්ස දදතො ව, භූමිං සමං කත්වා හින්දන්තස්ස ව, ලෙණගුහානිණකුට්ටිපණ්ණවිජදනගෙහෙසු අඤ්ඤතරං කාරෙන්තස්ස, කුට්ටිපි අඤ්ඤස්ස වාසත්ථාය, වාසාගාරං යපෙත්වා උපොසථාගාරාදීසු අඤ්ඤතරත්ථාය කාරෙන්තස්ස ව උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, උල්ලිත්තාදීනං අඤ්ඤතරතා, හෙට්ඨිමපමාණසම්භවො, අදෙසිතවත්ථුකතා, පමාණාතික්කන්තතා, අත්තුද්දෙසිකතා, වාසාගාරතා, ලෙපසට්ඨානාති ඉමානෙත්ථ ඡ වා සත්ත වා අඬ්ගාති. ඡසමුට්ඨානං, කිරියඤ්ච, කිරියාකිරියඤ්ච. ඉදඤ්චි වත්ථුං දෙසාපෙත්වා පමාණාතික්කන්තං වා කරොතො කිරියතො සමුට්ඨාති, අදෙසාපෙත්වා කරොතො කිරියාකිරියතො සමුට්ඨාති. සෙසමෙත්ථ සඤ්චරිත්තෙ චුත්තසදිසමෙවාති.

කුට්ඨකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. විහාරකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ මහල්ලකන්ති සසාමිකභාවෙන සඤ්ඤාචිතකුට්ටිතො මහන්තභාවො එතස්ස අත්ථිති මහල්ලකො, යස්මා වා වත්ථුං දෙසාපෙත්වා පමාණාතික්කමෙනාපි කාතුං වට්ටති, තස්මා පමාණමහන්තතායපි මහල්ලකො, තං මහල්ලකං. යස්මා පනස්ස තං පමාණමහන්තත්තං සසාමිකත්තාව ලබ්භති, තස්මා තදත්ථදස්සනත්ථං “මහල්ලකො නාම විහාරො සසාමිකො චුච්චති”ති එවමස්ස පදභාජනෙ (පාරා. 367) චුත්තං. සෙසං සබ්බං කුට්ඨකාරසික්ඛාපදෙ චුත්තසදිසං, සසාමිකභාවමත්තමෙව හි විසෙසො.

කොසම්බියං ඡන්තත්ථෙරං ආරබ්භ වෙතියරුක්ඛං ඡෙදාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තභාවො, අකිරියමත්තතො සමුට්ඨානභාවො, එකසඬ්ඝාදිසෙසතා ව එත්ථ විසෙසො.

විහාරකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. දුට්ඨදොසසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ දුට්ඨො දොසොති දුසිතො වෙව දුසකො ව. උජ්ජන්තො හි දොසෙ පුග්ගලො තෙන දොසෙන දුසිතො හොති, පකතිභාවං ජහාපිතො, තස්මා “දුට්ඨො”ති චුච්චති. පරඤ්ච දුසෙති විනාසෙති, තස්මා “දොසො”ති චුච්චති. ඉති “දුට්ඨො දොසො”ති එකස්සෙවෙනං පුග්ගලස්ස ආකාරනානත්තෙන නිදස්සනං. අජ්ජනිතොති නජ්ජනිතො, පිතිසුඛාදීහි විචජ්ජිතො, න අහිසටොති අත්ථො. අමුලකෙනාති යං වොදකෙන චුදිතකම්හි පුග්ගලෙ අදිට්ඨං අස්සුතං අපරිසඬ්ඝිතං, ඉදං එතෙසං දස්සනසවනපරිසඬ්ඝිකාසඬ්ඝාතානං මූලානං අභාවතො අමුලකං නාම. තං පන සො ආපන්තො වා හොතු, අනාපන්තො වා, එතං ඉධ අජ්ජමාණං.

එත්ථ ච අදිට්ඨං නාම අත්තනො පසාදවක්ඛුනා වා දිබ්බවක්ඛුනා වා අදිට්ඨං, අස්සුතං නාම තථෙව කෙනවි වුච්චමානං න සුතං, අපරිසඬ්ඝිතං නාම අත්තනො වා පරස්ස වා දිට්ඨසුතමුතවසෙන චෙතසා අපරිසඬ්ඝිතං, ඉති එවරුපෙන අමුලකෙන. පාරාජිකෙනාති භික්ඛුනො අනුරුපෙසු එකුනවිසතියා අඤ්ඤතරෙන, පදභාජනෙ (පාරා. 386) පන පාරාජිකුද්දෙසෙ ආගතානෙව ගහෙත්වා “චතුත්තං අඤ්ඤතරෙනා”ති වුත්තං. අනුද්ධංසෙය්‍යාති ධංසෙය්‍ය විද්ධංසෙය්‍ය පධංසෙය්‍ය අභිභවෙය්‍ය. තං පන අනුද්ධංසනං යස්මා අත්තනා චොදෙන්තොපි පරෙන චොදාපෙන්තොපි කරොති, තස්මාස්ස පදභාජනෙ “චොදෙති වා චොදාපෙති වා”ති වුත්තං. තත්ථ චත්ථසන්දස්සනා ආපත්තිසන්දස්සනා සංවාසජ්ජට්ඨිකපො සාමිච්ජ්ජට්ඨිකපොති සඬ්ඛෙපතො චතස්සො චොදනා. තාසු චත්ථසන්දස්සනා නාම “ත්ථං මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවි”තිආදිනා නයෙන පවත්තා. ආපත්තිසන්දස්සනා නාම “ත්ථං මෙටුනධම්මාපත්තිං ආපන්නො”තිආදිනා නයෙන පවත්තා. සංවාසජ්ජට්ඨිකපො නාම “නත්ථි තයා සද්ධිං උපොසංථො වා පචාරණා වා සඬ්ඝකම්මං වා”ති එවං පවත්තො. එත්තාවතා පන සීසං න එති, “අස්සමණොසී”තිආදිහි වචනෙහි සද්ධිං සට්ඨෙයෙව සීසං එති. සාමිච්ජ්ජට්ඨිකපො නාම අභිවාදනපච්චුට්ඨානඅඤ්ජලිකම්මසාමිච්ජකම්මඛිජනිකම්මාදීනං අකරණං, තං පටිපාතියා චන්දනාදීනි කරොතො එකස්ස අකත්වා සෙසානං කරණකාලෙ චෙදිතබ්බං. එත්තාවතා ච චොදනා නාම හොති, ආපත්ති පන සීසං න එති. “කස්මා මම චන්දනාදීනි න කරොසී”ති පුච්ඡිතෙ පන “අස්සමණොසී”තිආදිවචනෙහි සද්ධිං සට්ඨෙයෙව සීසං එති, තස්මා යො භික්ඛු භික්ඛුං සමිපෙ යත්වා “ත්ථං මෙටුනං ධම්මං පටිසෙවි”ති වා “අස්සමණොසී”ති වා ආදිහි වචනෙහි හත්ථමුද්දාය එව වා එතමත්ථං දීපෙන්තො සයං වා චොදෙති, ගහට්ඨපබ්බජිතෙසු වා අඤ්ඤතරෙන චොදාපෙති, අයං අනුද්ධංසෙති නාම. අජ්ජෙව නාම නං ඉමම්භා බ්‍රහ්මචරියා වාචෙය්‍යන්ති අපි එව නාම නං පුග්ගලං ඉමම්භා සෙට්ඨචරියා අපනෙය්‍යං. “සාධු චතස්ස සවාහං ඉමං පුග්ගලං ඉමම්භා බ්‍රහ්මචරියා වාචෙය්‍ය”න්ති ඉමිනා අධිජ්ජායෙන අනුද්ධංසෙය්‍යාති වුත්තං හොති. එතෙන එකං වාචනාධිජ්ජායං ගහෙත්වා අවසෙසා අක්කොසාධිජ්ජායො කම්මාධිජ්ජායො වුට්ඨානාධිජ්ජායො උපොසංථට්ඨපනාධිජ්ජායො පචාරණට්ඨපනාධිජ්ජායො අනුච්ජ්ජනාධිජ්ජායො ධම්මකථාධිජ්ජායොති සත්ත අධිජ්ජායා පටික්ඛිත්තා හොන්ති. තතො අපරෙන සමයෙනාති යස්මිං සමයෙ අනුද්ධංසිතො හොති, තතො අඤ්ඤස්මිං සමයෙ. සමනුග්ගාභීයමානො වාති අනුච්ජ්ජකෙන කිං තෙ දිට්ඨන්තිආදිනා නයෙන අනුච්ජ්ජියමානො උපපරික්ඛියමානො. අසමනුග්ගාභීයමානො වාති දිට්ඨාදීසු කෙනවි චත්ථනාවා අනුච්ජ්ජකාදීසු යෙන කෙනවි පුග්ගලෙන වා අවුච්චමානො. ඉමෙසං පන පදානං පරතො “භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති”ති ඉමිනා සම්බන්ධො. ඉදඤ්චි වුත්තං හොති — එවං සමනුග්ගාභීයමානො වා අසමනුග්ගාභීයමානො වා භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති පටිච්ච තිට්ඨති පටිජානාති, සඬ්ඝාදිසෙසොති. ඉදඤ්ච

අමුලකභාවස්ස පාකටකාලදස්සනත්ථං වුත්තං. ආපත්තිං පන අනුද්ධංසිතක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජති. අමුලකඤ්චෙව තං අධිකරණං භොතීති එත්ථ පන දිට්ඨමුලාදීනං අභාවෙන අමුලකං, සමපේභි අධිකරණීයභාවෙන අධිකරණං. යඤ්භි අධිකීච්ච ආරබ්භ පටිච්ච සන්ධාය සමථා පවත්තන්ති, තං අධිකරණං. ඉධ පන පාරාජිකසඬ්ඛාතං ආපත්තාධිකරණමෙව අධිජ්ජෙතං. යදි හි තං අධිකරණං දිට්ඨාදීභි මුලෙහි අමුලකඤ්චෙව භොති, අයං වොදෙතුං ආගතො භික්ඛු ච දොසං පතිට්ඨාති පටිච්ච තිට්ඨති, “තුච්ඡකං මයා භණ්ණ”න්තිආදීනි (පාරා. 386) වදන්තො පටිජානාති, තස්ස භික්ඛුනො අනුද්ධංසිතක්ඛණෙයෙව සඬ්ඝාදිසෙසොති, අයං සික්ඛාපදස්ස පදානුක්කමෙන අත්ථො.

රාජගහෙ මෙත්තියභූමජකෙ භික්ඛු ආරබ්භ අමුලකෙන පාරාජිකෙන අනුද්ධංසනවත්ථුස්මි. පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, කතුපසම්පදං සුද්ධං වා අසුද්ධං වා පුග්ගලං යෙන පාරාජිකෙන වොදෙති, තං “අයං අනජ්ඣාපන්නො”ති ඤත්වා වාවනාධිජ්ජායෙන “කරොතු මෙ ආයස්මා ඔකාසං, අහං තං වත්තුකාමො”ති එවං ඔකාසං අකාරොත්වා වොදෙන්තස්ස සවෙ සො තඬ්ඛණෙයෙව ජානාති “මං වොදෙති”ති, වාචාය වාචාය සඬ්ඝාදිසෙසො වෙව දුක්කටඤ්ච. ඔකාසං කාරොත්වා වොදෙන්තස්ස සඬ්ඝාදිසෙසොයෙව. හත්ථමුද්දාය සම්මුඛා වොදෙන්තස්සාපි එසෙව නයො. පරම්මුඛා වොදෙන්තස්ස පන සිසං න එති. අත්තනා සම්පෙ යත්වා අඤ්ඤං භික්ඛුං ආණාපෙති, සො තස්ස වචනෙන තං වොදෙති, වොදාපකස්සෙව වුත්තනයෙන ආපත්තියො. අථ සොපි “මයා දිට්ඨං සුතං අත්ථී”ති වොදෙති, ද්විත්තමිපි ජානාතං තපෙව ආපත්තියො. අක්කොසාධිජ්ජායෙන පන ඔකාසං අකාරොත්වා වදන්තස්ස වුත්තනයෙනෙව පාවිත්තියඤ්චෙව දුක්කටඤ්ච. ඔකාසං කාරොත්වා වදන්තස්ස පාවිත්තියමෙව. කම්මාධිජ්ජායෙන අසම්මුඛා සත්තවිධමිපි කම්මං කරොත්තස්ස දුක්කටමෙව. වුට්ඨානාධිජ්ජායෙන “ත්වං ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො, තං පටිකරොහී”ති වදන්තස්ස, උපොසථං වා පචාරණං වා යපෙන්තස්ස ච ඔකාසකම්මං නත්ථී, යපනක්ඛේත්තං පන ජානිතඬ්ඛං, අනුවිජ්ජකස්සාපි ඔසටෙ වත්ථුස්මි. “අත්ථෙතං තවා”ති අනුවිජ්ජනාධිජ්ජායෙන වදන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථී, ධම්මකථිකස්සාපි “යො ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච කරොති, අයං අස්සමණො”තිආදීනා නයෙන අනොදිසකං ධම්මං කපේන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථී. සවෙ පන ඔදිස්ස නියමෙත්වා “අසුකො ච අසුකො ච අස්සමණො අනුපාසකො”ති කපේති, ආසනතො ඔරුය්භ ආපත්තිං දෙසෙත්වා ගන්තඬ්ඛං. උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති, සීලවිපත්ති, යං වොදෙති වා වොදාපෙති වා, තස්ස “උපසම්පන්නො”ති සඬ්ඛ්‍යුපගමනං, තස්මිං සුද්ධසඤ්ඤිතා, යෙන පාරාජිකෙන වොදෙති, තස්ස දිට්ඨාදිවසෙන අමුලකතා, වාවනාධිජ්ජායෙන සම්මුඛාවොදනා, තස්ස තඬ්ඛණවිජානනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬ්ගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසාති. වෙදනා පනෙත්ථ දුක්ඛායෙවාති.

දුට්ඨදොසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. අඤ්ඤාභාගියසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ අඤ්ඤාභාගියස්සාතිආදීසු අඤ්ඤාභාගස්ස ඉදං, අඤ්ඤාභාගො වා අස්ස අත්ථිති අඤ්ඤාභාගියං. අධිකරණන්ති ආධාරො වෙදිතඛ්ඛො, චත්ථු අධිට්ඨානන්ති චුත්තං හොති. යො හි සො අට්ඨුප්පත්තියං “දඛ්ඛො මල්ලපුත්තො නාම”ති ඡගලකො චුත්තො. සො ය්වායං ආයස්මතො දඛ්ඛස්ස මල්ලපුත්තස්ස භාගො කොට්ඨාසො පක්ඛො මනුස්සජාති වෙව භික්ෂුභාවො ව, තතො අඤ්ඤස්ස භාගස්ස කොට්ඨාසස්ස පක්ඛස්ස හොති තිරච්ඡානජාතියා වෙව ඡගලකභාවස්ස ව, සො වා අඤ්ඤාභාගො අස්ස අත්ථි, තස්මා අඤ්ඤාභාගියසඬ්ඛං ලහති. යස්මා ව තෙසං “ඉමං මයං දඛ්ඛං මල්ලපුත්තං නාම කරොමා”ති වදන්තානං තස්ස නාමකරණසඤ්ඤාය ආධාරො චත්ථු අධිට්ඨානං, තස්මා “අධිකරණ”න්ති වෙදිතඛ්ඛො. තඤ්ඞි සන්ධාය “සච්චං කිර තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, දඛ්ඛං මල්ලපුත්තං අඤ්ඤාභාගියස්ස අධිකරණස්සා”තිආදි (පාරා. 391) චුත්තං. න විවාදාධිකරණාදීසු අඤ්ඤතරං, කස්මා? අසම්භවතො. න හි මෙත්තියභූමජකා චතුත්තං අධිකරණානං කස්සචි අඤ්ඤාභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උප්පාදිධිංසු, න ච චතුත්තං අධිකරණානං ලෙසො නාම අත්ථි. ජාතිලෙසාදයො හි පුග්ගලානංයෙව ලෙසා චුත්තා, න විවාදාධිකරණාදීනං. තඤ්ච “දඛ්ඛො මල්ලපුත්තො”ති නාමං තස්ස අඤ්ඤාභාගියාධිකරණභාවෙ ඨිතස්ස ඡගලකස්ස කොචි දෙසො හොති ථෙරං පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙතුං ලෙසමත්තො, එත්ථ ච දිස්සති අපදිස්සති “අස්ස අය”න්ති වොහරීයතීති දෙසො, ජාතිආදීසු අඤ්ඤතරකොට්ඨාසස්සෙතං අධිවචනං. අඤ්ඤම්පි චත්ථුං ලිස්සති සිලිස්සති වොහාරමත්තෙනෙව ඊසකං අල්ලියතීති ලෙසො, ජාතිආදීනංයෙව අඤ්ඤතරකොට්ඨාසස්සෙතං අධිවචනං. පදහාජනෙ (පාරා. 393) පන යස්ස අඤ්ඤාභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය, තං යස්මා අට්ඨුප්පත්තිවසෙනෙව ආචිභුතං, තස්මා තං අචිභජිත්වා යාති “අධිකරණ”න්ති වචනසාමඤ්ඤතො අත්ථුද්ධාරවසෙන පවත්තාති චත්තාරි අධිකරණාති, තෙසං අඤ්ඤාභාගියතා ච තඛ්භාගියතා ච යස්මා අපාකටා, ජාතිතඛ්ඛා ච විනයධරෙහි, තස්මා තඤ්ච අවසානෙ ආපත්තඤ්ඤාභාගියෙන වොදනඤ්ච ආචිකාතුං “අඤ්ඤාභාගියස්ස අධිකරණස්සාති ආපත්තඤ්ඤාභාගියං වා හොති අධිකරණඤ්ඤාභාගියං වා”තිආදි චුත්තං, සෙසා විනිච්ඡයකථා අට්ඨමෙ චුත්තසදිසායෙව. අයං පන විසෙසො – ඉදං අඤ්ඤාභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ඉධ ච ආපත්තඤ්ඤාභාගියවොදනාය තථාසඤ්ඤිතොපි අනාපත්ති. අඬිගෙසු ච අඤ්ඤාභාගියස්ස අධිකරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදියනතා අධිකාති.

අඤ්ඤාභාගියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. සඬ්ඝහෙදසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ සමග්ගස්ස සඬ්ඝස්සාති සහිතස්ස භික්ඛුසඬ්ඝස්ස, චිත්තෙන ච සරීරෙන ච අවිජුත්තස්සාති අත්ථො. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ (පාරා. 412) “සමග්ගො නාම සඬ්ඝො සමානසංවාසකො සමානසීමායං ධීතො”ති චුත්තං. සමානසංවාසකො හි සමචිත්තතාය චිත්තෙන අවිජුත්තො හොති, සමානසීමායං ධීතො කායසාමග්ගිදානතො සරීරෙන අවිජුත්තො. හෙදාය පරක්කමෙය්‍යාති “කථං නාමායං භිජ්ජෙය්‍යා”ති හෙදනත්ථාය වායාමෙය්‍ය. හෙදනසංචත්තනිකං වා අධිකරණන්ති හෙදනස්ස සඬ්ඝහෙදස්ස අත්ථාය සංචත්තනිකං කාරණං. ඉමස්මිඤ්චි ධිකාසෙ “කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණ”න්ති ආදීසු (ම. නි. 1.168, 178) විය කාරණං “අධිකරණ”න්ති අධිජ්ජෙතං. තං හෙදකරවත්ථුචසෙන අට්ඨාරසවිධං. සමාදායාති ගහෙත්වා. පග්ගස්ස නිට්ඨෙය්‍යාති තං සඬ්ඝහෙදස්ස අත්ථාය සංචත්තනිකං සඬ්ඝහෙදනිබ්බත්තිසමත්ථං කාරණං ගහෙත්වා දීපෙය්‍ය චෙව නජ්ජට්ඨිස්සජ්ජෙය්‍ය ව. භික්ඛුහි ඵ්චමස්ස වචනීයොති යෙ තං පග්ගස්ස නිට්ඨන්තං සම්මුඛා පස්සන්ති, යෙ වා “අසුකස්මිං නාම විහාරෙ”ති සුණන්ති, තෙහි සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන අධිසියොජනමත්තං ගන්ත්වාපි ය්වායං අනන්තරෙ “මායස්මා”තිආදිවචනක්කමො චුත්තො, ඵ්චමස්ස වචනීයො. දිස්වා වා සුත්වා වා අවදන්තානං දුක්කටං. ඵත්ථ ච මාඉති පදං “පරක්කමි”තිපදෙන “අට්ඨාසි”තිපදෙන ච සද්ධිං “මා පරක්කමි, මා අට්ඨාසි”ති යොජෙතබ්බං. සමෙතායස්මා සඬ්ඝෙනාති ආයස්මා සඬ්ඝෙන සද්ධිං සමෙතු සමාගච්ඡතු, ඵකලද්ධිකො හොතුති අත්ථො. කිං කාරණා? සමග්ගො හි සඬ්ඝො...පෙ.... විහරතීති. තත්ථ සම්මොදමානොති අඤ්ඤමඤ්ඤසම්පත්තියා සුට්ඨු මොදමානො. අවිචදමානොති “අයං ධම්මො, නායං ධම්මො”ති ඵ්චං න විචදමානො. ඵකො උද්දෙසො අස්සාති ඵකුද්දෙසො, ඵකතො පචත්තපාතිමොක්ඛුද්දෙසොති අත්ථො. ඵාසු විහරතීති සුඛං විහරති. ඵ්චං විසුම්භි සඬ්ඝමජ්ඣෙසි තික්ඛත්තුං චුච්චමානස්ස අජ්ජට්ඨිස්සජ්ජතො දුක්කටං. ඵ්චඤ්ච සොතිආදිමහි සමනුභාසිතබ්බොති සමනුභාසනකම්මං කාතබ්බං. ඉච්චෙනං කුසලන්ති ඉති ඵතං පට්ඨිස්සජ්ජනං කුසලං බ්බං. සොත්ථිභාවො තස්ස භික්ඛුනො. නො චෙ පට්ඨිස්සජ්ජෙය්‍ය, සඬ්ඝාදිසෙසොති ඵත්ථ සමනුභාසනකම්මපරියොසානෙ අජ්ජට්ඨිස්සජ්ජන්තස්ස සඬ්ඝාදිසෙසො. සෙසං උත්තානපදත්ථමෙව.

රාජගහෙ දෙවදත්තං ආරබ්භ සඬ්ඝහෙදාය පරක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, සමනුභාසනකම්මෙ කරියමානෙ අජ්ජට්ඨිස්සජ්ජන්තස්ස ඤත්තිපරියොසානෙ දුක්කටං, ද්විති කම්මවාචාහි ද්වේ පුල්ලච්චයා, “යස්ස නක්ඛමති, සො භාසෙය්‍යා”ති ඵ්චං ය්‍ය-කාරපත්තාය තතියකම්මවාචාය තඤ්ච දුක්කටං තෙ ව පුල්ලච්චයා

පටිප්පස්සම්භන්ති, සඤ්ඤාදිසෙසොයෙව තිට්ඨති. අසමනුභාසියමානස්ස ච පටිනිස්සජ්ජන්තස්ස ච උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සීලවිපත්ති, හෙදාය පරක්කමනං, ධම්මකම්මෙන සමනුභාසනං, කම්මවාචාපරියොසානං, අප්පටිනිස්සජ්ජනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. සමනුභාසනසමුට්ඨානං, අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

සඤ්ඤාදිසෙසකණ්ඩොපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. හෙදානුවත්තකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ තස්සෙව බො පනාති යො සඤ්ඤාදිසෙසකණ්ඩො පරක්කමති, තස්සෙව. අනුවත්තකාති තස්ස දිට්ඨිං බන්ති. රුචිං ගහණෙන අනුපටිප්පනකා. චග්ගං අසාමග්ගිපක්ඛියවචනං වදන්තිති වග්ගවාදකා. යස්මා පන තිණ්ණං උද්ධං කම්මාරහා න භොන්ති. න භි සඤ්ඤා සඤ්ඤාසස්ස කම්මං කරොති, තස්මා “එකො වා ද්වෙ වා තයො වා”ති වුත්තං. ඡානාති නොති අම්භාකං ඡන්දාදීති ඡානාති. භාසතීති “එවං කරොමා”ති අම්භෙහි සද්ධිං භාසති. අම්භාකම්පෙතං බමතීති යං සො කරොති, එතං අම්භාකම්පි රුචිවති. සමෙතායස්මන්තානං සඤ්ඤාදිසෙසකණ්ඩො ආයස්මන්තානං විත්තං සඤ්ඤාදිසෙසකණ්ඩො සමෙතා සමාගච්ඡතු, එකීභාවං ගච්ඡතුති වුත්තං භොති. සෙසං පදත්ථතො උත්තානමෙව. විනිච්ඡයකථාපෙත්ථ දසමෙ වුත්තසද්ධියායෙව.

අයං පන විසෙසො — ඉදං රාජගහෙ සම්බුද්ධෙ භික්ඛු ආරබ්භ දෙවදත්තස්ස සඤ්ඤාදිසෙසකණ්ඩො පරක්කමන්තස්ස අනුවත්තනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අඬගෙසු ච යථා තත්ථ පරක්කමනං, එවං ඉධ අනුවත්තනං දට්ඨබ්බන්ති.

හෙදානුවත්තකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. දුබ්බවසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ දුබ්බවජාතිකොති දුබ්බවසභාවො, වත්තුං අසක්කුණෙය්‍යොති අත්ථො. උද්දෙසපරියාපන්තෙසුති උද්දෙසෙ පරියාපන්තෙසු අන්තොගධෙසු, “යස්ස සියා ආපත්ති, සො ආවිකරෙය්‍යා”ති එවං සඤ්ඤාදිසෙසකණ්ඩො අන්තො පාතිමොක්ඛස්ස වත්තමානෙසුති අත්ථො. සහධම්මිකං වුච්චමානොති සහධම්මිකෙන වුච්චමානො, කාරණත්ථෙ චෙතං උපයොගවචනං. පඤ්චහි සහධම්මිකෙහි සික්ඛිතබ්බන්තා, තෙසං වා සන්තකත්තා “සහධම්මික”න්ති උද්ධනාමෙන බුද්ධපඤ්ඤත්තෙන සික්ඛාපදෙන වුච්චමානොති අත්ථො. විරමථායස්මන්තො මම වචනායාති යෙන වචනෙන මං වදථ, තතො මම වචනතො විරමථ, මා මං තං වචනං වදථාති වුත්තං භොති. වදතු සහ ධම්මෙනාති සහධම්මිකෙන සික්ඛාපදෙන, සහධම්මෙන වා අඤ්ඤාදිසෙසකණ්ඩො පාසාදිකභාවසංවත්තනිකෙන වචනෙන

වදෙතු. යදිදන්ති වුද්ධිකාරණදස්සනත්ථෙ නිපාතො, තෙන යං ඉදං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස භිතව්වනං, ආපත්තිතො ව වුට්ඨාපනං, තෙන අඤ්ඤමඤ්ඤව්වනෙන අඤ්ඤමඤ්ඤවුට්ඨාපනෙන. එවං සංවද්ධාහි තස්ස භගවතො පරිසාති එවං පරිසාය වුද්ධිකාරණං දස්සිතං හොති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. විනිවිජයකථාපි දසමෙ වුත්තසදිසායෙව.

අයං පන විසෙසො — ඉදං කොසම්බියං ඡන්තත්ථෙරං ආරබ්භ අත්තානං අවචනියකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අඬ්ගෙසු ව යථා තත්ථ පරක්කමනං, එවං ඉධ අවචනියකරණතා දට්ඨබ්බාති.

දුබ්බවසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

13. කුලදුසකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ ගාමං වා නිගමංවාති එත්ථ නගරමිපි ගාමෙ අන්තොගධමෙව. උපනිස්සාය විහරතීතිතත්ථ පටිබද්ධවිවරාදිපච්චයතාය තං නිස්සාය වසති. පුජ්ඨදානාදිහි මනුස්සානං සද්ධං විනාසෙන්තො කුලානි දුසෙතීති කුලදුසකො. මාලාවච්ඡරොපනාදයො පාපකා සමාවාරා අස්සාති පාපසමාවාරො. සො භික්ඛුති සො කුලදුසකො භික්ඛු. ආයස්මා බො කුලදුසකො...පෙ.... අලං තෙ ඉධ වාසෙනාති ඉමිනාස්ස පබ්බාජනියකම්මාරහතං දස්සෙති. පබ්බාජනියකම්මකතො පනෙස යස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා කුලදුසකකම්මං කතං, යස්මිඤ්ච විහාරෙ වසති, නෙව තස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා වරිතුං ලහති, න විහාරෙ වසිතුං. එවඤ්ච සො භික්ඛුතිඑත්ථ සොති පබ්බාජනියකම්මකතො අධිප්පෙතො. ඡන්දෙන ගව්ඡන්තීති ඡන්දගාමීනො, එස නයො සෙසෙසු. සො භික්ඛුති සො “ඡන්දගාමීනො”තිආදීති වදමානො. තස්ස වචනස්ස පටිනිස්සග්ගාය එවං වචනීයො, න කුලදුසනනිවාරණත්ථාය. කුලදුසනකම්මෙන හි සො ආපජ්ජිතබ්බා ආපත්තියො පුබ්බෙව ආපන්නො, එවං පනස්ස විසුම්භි සඬ්ඝමජ්ඣෙපි වුව්වමානස්ස අප්පටිනිස්සජ්ජතො අපරං දුක්කටං. එවඤ්ච සොතිආදි ඉතො පුබ්බෙ වුත්තඤ්ච අවුත්තඤ්ච සබ්බං උත්තානත්ථමෙව. විනිවිජයකථාපි දසමෙ වුත්තසදිසායෙව.

අයං පන විසෙසො — ඉදං සාවත්ථියං අස්සජ්ජනබ්බසුකෙ භික්ඛු ආරබ්භ ඡන්දගාමිනාදිහි පාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අඬ්ගෙසු ව යථා තත්ථ පරක්කමනං, එවං ඉධ ඡන්දාදිහි පාපනං දට්ඨබ්බන්ති.

කුලදුසකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිගමනවණ්ණනා

උද්දිට්ඨා බො...පෙ.... එවමෙනං ධාරයාමීතිඑත්ථ පයමං ආපත්ති එතෙසන්ති පයමාපත්තිකා, පයමං වීතික්කමනක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජිතබ්බාති

අත්ථො. ඉතරෙ පන යථා තතියෙ ව චතුත්ථෙ ව දිවසෙ හොතීති එත්ථ “තතියකො, චතුත්ථකො”ති වුච්චති, එවං යාවතතියෙ සමනුභාසනකම්මෙ හොන්තීති යාවතතියකාති වෙදිතඛ්ඛො. යාවතීහන්ති යත්තකාති අභානි. ජානං පටිච්ඡාදෙතීති ජානන්තො පටිච්ඡාදෙති. තත්ථායං පටිච්ඡාදනලක්ඛණස්ස මාතිකා – ආපත්ති ව හොති, ආපත්තිසඤ්ඤී ව, පකතත්තො ව හොති, පකතත්තසඤ්ඤී ව, අනන්තරායිකො ව හොති, අනන්තරායිකසඤ්ඤී ව, පහු ව හොති, පහුසඤ්ඤී ව, ඡාදෙතුකාමො ව හොති, ඡාදෙති වාති. තත්ථ ආපත්ති ව හොති, ආපත්තිසඤ්ඤී වාති යං ආපත්තිං ආපන්නො, සා තෙරසන්නං අඤ්ඤතරා හොති, සොපි ව තත්ථ චත්ථුවසෙන වා “ඉදං භික්ඛුනං න වට්ටතී”ති නාමමත්තවසෙන වා “අයං ඉත්ථන්නාමා ආපත්ති”ති ආපත්තිසඤ්ඤීයෙව හුත්වා “න දානි නං කස්සවි ආරොචෙස්සාමී”ති එවං ඡාදෙතුකාමොව ධුරං නික්ඛිපිත්වා අරුණං උට්ඨාපෙති, ඡන්තා හොති ආපත්ති. සථෙ පනෙත්ථ අනාපත්තිසඤ්ඤී වා හොති, අඤ්ඤාපත්තික්ඛන්ධසඤ්ඤී වා, වෙමතිකො වා, අච්ඡන්තාව හොති. පකතත්තොති අනුක්ඛිත්තො සමානසංවාසකො. සො ථෙ පකතත්තසඤ්ඤී හුත්වා චුත්තනයෙනෙව ඡාදෙති, ඡන්තා හොති. අනන්තරායිකොති යස්ස දසසු

රාජචොරඅග්ගිඋදකමනුස්සඅමනුස්සවාළසරීසපජීවිතබ්බමවරියන්තරායෙසු එකොපි නත්ථී, සො ථෙ අනන්තරායිකසඤ්ඤී ඡාදෙති, ඡන්තා හොති. පහුති යො සක්කොති භික්ඛුනො සන්නිකං ගන්තුඤ්ඤෙව ආරොචෙතුඤ්ඤෙව, සො ථෙ පහුසඤ්ඤී හුත්වා ඡාදෙති, ඡන්තා හොති. ඡාදෙතුකාමො ව හොති, ඡාදෙති වාතිඉදං උත්තානමෙව. සථෙපි හි සො සභාගං දිස්වා “අයං මෙ උපජ්ඣායො වා ආවරියො වා”ති ලජ්ජාය නාරොචෙති, ඡන්තාව හොති. උපජ්ඣායාදිභාවො හි ඉධ අප්පමාණං, සභාගමත්තමෙව පමාණං. අයං “ජානං පටිච්ඡාදෙතී”තිපදස්ස සඬ්ඛෙපතො අත්ථවිනිච්ඡයො.

තාවතීහන්ති තත්තකාති අභානි, පටිච්ඡාදිතදිවසතො පට්ඨාය යාව ආරොචිතදිවසො, තාව දිවසපක්ඛමාසසංචච්ඡරවසෙන යත්තකො කාලො අතික්කන්තො, තත්තකං කාලන්ති අත්ථො. අකාමා පරිවත්ථබ්බන්ති න කාමෙන න වසෙන, අථ ඛො අකාමෙන අවසෙන පරිවාසං සමාදාය වත්ථබ්බං. තත්ථ පටිච්ඡන්තපරිවාසො සුද්ධන්තපරිවාසො සමොධානපරිවාසො වාති තිව්ඨො පරිවාසො. තත්ථ පටිච්ඡන්තපරිවාසො තාව යථාපටිච්ඡන්තාය ආපත්තියා දාතඛ්ඛො. කස්සවි හි එකාහප්පටිච්ඡන්තා ආපත්ති හොති, කස්සවි ද්විභාදිප්පටිච්ඡන්තා. කස්සවි එකා ආපත්ති හොති, කස්සවි ද්වෙ වා තිස්සො වා තදුත්තරි වා. තස්මා පටිච්ඡන්තපරිවාසං දෙන්තෙන පඨමමෙව චුත්තනයෙන පටිච්ඡන්තභාවං ඤත්වා තතො පටිච්ඡන්තදිවසෙ ව ආපත්තියො ව සල්ලක්ඛෙත්වා සථෙ එකා එකාහප්පටිච්ඡන්තා හොති, “අහං, හන්තෙ, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං සඤ්ඤෙතනිකං සුක්කච්ඡස්සට්ඨිං එකාහප්පටිච්ඡන්ත”න්ති එවං පරිවාසං යාවාපෙත්වා ඛන්ධකෙ (චූළව. 98) ආගතනයෙන කම්මවාචං වත්වා

පරිවාසො දාතබ්බො. අථ ද්වීහනීහාදිප්පට්ච්ඡන්තා හොති,
 ද්වීහප්පට්ච්ඡන්තං තීහප්පට්ච්ඡන්තං චතුහප්පට්ච්ඡන්තං
 පඤ්චාහප්පට්ච්ඡන්තං...පෙ.... වුද්දසාහප්පට්ච්ඡන්තන්තිඵලං යාව
 වුද්දසදිවසානි දිවසවසෙන යොජනා කාතබ්බා,
 පඤ්චදසදිවසප්පට්ච්ඡන්තායං “පක්ඛප්පට්ච්ඡන්ත”න්ති යොජනා
 කාතබ්බා. තතො යාව ඵකුනතිංසතිමො දිවසො, තාව
 “අතිරෙකපක්ඛප්පට්ච්ඡන්ත”න්ති, තතො මාසප්පට්ච්ඡන්තං
 අතිරෙකමාසප්පට්ච්ඡන්තං ද්වේමාසප්පට්ච්ඡන්තං
 අතිරෙකද්වේමාසප්පට්ච්ඡන්තං තෙමාසප්පට්ච්ඡන්තං...පෙ....
 අතිරෙකඵකාදසමාසප්පට්ච්ඡන්තන්ති ඵලං යොජනා කාතබ්බා. සංවච්ඡරෙ
 පුණ්ණෙ “ඵකසංවච්ඡරප්පට්ච්ඡන්ත”න්ති, තතො පරං අතිරෙකසංවච්ඡරං
 ද්වේසංවච්ඡරං ඵලං යාව
 සට්ඨිසංවච්ඡරඅතිරෙකසට්ඨිසංවච්ඡරප්පට්ච්ඡන්තන්ති, තතො වා භියොයාපි
 චත්වා යොජනා කාතබ්බා.

සථෙ පන ද්වේ තිස්සො තදුත්තරි වා ආපත්තියො හොත්ති, යථා “ඵකං
 ආපත්ති”න්ති වුත්තං, ඵලං “ද්වේ ආපත්තියො, තිස්සො ආපත්තියො”ති
 චත්තබ්බං. තතො පරං පන සතං වා හොතු, සහස්සං වා, “සම්බහුලා”ති
 චත්තුං වට්ටති. නානාවත්ථුකාසුපි “අහං, හත්තෙ, සම්බහුලා සඬ්ඝාදිසෙසා
 ආපත්තියො ආපජ්ජිං ඵකං සුක්කච්ඡිස්සට්ඨිං ඵකං කායසංසග්ගං ඵකං
 දුට්ඨුල්ලවාචං ඵකං අත්තකාමං ඵකං සඤ්චරිත්තං
 ඵකාහප්පට්ච්ඡන්තායො”ති ඵලං ගණනවසෙන වා, “අහං, හත්තෙ,
 සම්බහුලා සඬ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං නානාවත්ථුකායො
 ඵකාහප්පට්ච්ඡන්තායො”ති ඵලං චත්ථුකිත්තනවසෙන වා, “අහං, හත්තෙ,
 සම්බහුලා සඬ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං ඵකාහප්පට්ච්ඡන්තායො”ති
 ඵලං නාමමත්තවසෙන වා යොජනා කාතබ්බා. තත්ථ නාමං දුට්ඨං
 සජාතිසාධාරණං සබ්බසාධාරණඤ්ච, තත්ථ සඬ්ඝාදිසෙසොති
 සජාතිසාධාරණං, ආපත්තීති සබ්බසාධාරණං, තස්මා “සම්බහුලා
 ආපත්තියො ආපජ්ජිං ඵකාහප්පට්ච්ඡන්තායො”ති ඵලං
 සබ්බසාධාරණනාමවසෙනාපි චත්තුං වට්ටති. ඉදඤ්භි පරිවාසාදිවිනයකම්මං
 චත්ථුවසෙන ගොත්තවසෙන නාමවසෙන ආපත්තිවසෙන ච කාතුං
 වට්ටතියෙව. තත්ථ සුක්කච්ඡිස්සට්ඨිති චත්ථු වෙව ගොත්තඤ්ච,
 සඬ්ඝාදිසෙසොති නාමඤ්චෙව ආපත්ති ව, තත්ථ “සුක්කච්ඡිස්සට්ඨිං
 කායසංසග්ග”න්තිආදිවචනෙනාපි “නානාවත්ථුකායො”තිවචනෙනාපි
 චත්ථු වෙව ගොත්තඤ්ච ගහිතං හොති, “සඬ්ඝාදිසෙසො”තිවචනෙනාපි
 “ආපත්තියො”තිවචනෙනාපි නාමඤ්චෙව ආපත්ති ව ගහිතා හොති, තස්මා
 ඵතෙසු යස්ස කස්සපි වසෙන කම්මවාචා කාතබ්බා.

කම්මවාචාපරියොසානෙ ච සථෙ අප්පහික්ඛුකො ආවාසො හොති,
 සක්කා රත්තිච්ඡෙදං අනාපජ්ජන්තෙන වසිතුං, තත්ථෙව “පරිවාසං
 සමාදියාමි, චත්තං සමාදියාමි”ති තික්ඛත්තුං චත්තං සමාදාතබ්බං,

සමාදිශිත්වා තත්ථෙව සඬ්ඝස්ස ආරොචෙත්වා පුන ආගතාගතානං භික්ඛුනං ආරොචෙත්තෙන වත්තභෙදඤ්ච රත්තිවිෂේදඤ්ච අකත්වා පරිවසිතබ්බං. සථෙ න සක්කා හොති පරිවාසං සොධෙතුං, නික්ඛිත්තවත්තෙන වසිතුකාමො හොති, තත්ථෙව සඬ්ඝමජ්ඣෙ, එකපුග්ගලස්ස වා සන්තිකෙ “පරිවාසං නික්ඛිපාමි, වත්තං නික්ඛිපාමි”ති පරිවාසො නික්ඛිපිතබ්බො, එකපදෙනාපි චෙත්ථ නික්ඛිත්තො හොති පරිවාසො, ද්විභි පන සුනික්ඛිත්තොයෙව, සමාදානෙපි එසෙව නයො. නික්ඛිත්තකාලතො පට්ඨාය පකතත්තට්ඨානෙ තිට්ඨති, අපානෙන පච්චුසසමයෙ එකෙන භික්ඛුනා සද්ධිං පරික්ඛිත්තස්ස විහාරස්ස පරික්ඛෙපතො, අපරික්ඛිත්තස්ස පරික්ඛෙපාරහට්ඨානතො ද්වේ ලෙඬ්ඛුපාතෙ අතික්කමිත්වා මහාමග්ගතො ඔක්කමිම ගුම්බෙන වා වතියා වා පටිච්ඡන්තට්ඨානෙ නිසීදිත්වා අන්තොඅරුණෙයෙව වත්තං සමාදිශිත්වා ආරොචෙතබ්බං. යම්පි අඤ්ඤං භික්ඛුං පස්සති, තස්සාපි ආරොචෙතබ්බමෙව. අරුණෙ උට්ඨිතෙ තස්ස සන්තිකෙ වත්තං නික්ඛිපිත්වා විහාරං ගන්තබ්බං. සථෙ සො පුරෙ අරුණෙයෙව කෙනචි කරණීයෙන ගතො, විහාරං ගන්ත්වා යං සබ්බපයමං භික්ඛුං පස්සති, තස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං. එවං සල්ලක්ඛෙත්වා යාව රත්තියො පුරෙන්නි, තාව පරිවත්ථබ්බං, අයං සඬ්ඛෙපතො පටිච්ඡන්තපරිවාසවිනිච්ඡයො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය (වුළුව. අට්ඨ. 97) වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

ඉතරෙසු පන ද්විසු “ආපත්තිපරියන්තං න ජානාති, රත්තිපරියන්තං න ජානාති”ති (වුළුව. 157) ඉමස්මිං වත්ථුස්මිං බන්ධකෙ අනුඤ්ඤාතො සුද්ධන්තපරිවාසො නාම, සො දුට්ඨො වුළුසුද්ධන්තො මහාසුද්ධන්තොති, දුට්ඨොපි වෙස රත්තිපරිවිෂේදං සකලං වා එකච්චං වා අජානන්තස්ස ච අස්සරන්තස්ස ච තත්ථ වෙමතිකස්ස ච දාතබ්බො. ආපත්තිපරියන්තං පන “එත්තිකා අහං ආපත්තියො ආපන්නො”ති ජානාතු වා, මා වා, අකාරණමෙතං. තස්ස දානවිධි බන්ධකෙ ආගතො, විනිච්ඡයකථා පන විත්ථාරතො සමන්තපාසාදිකායං (වුළුව. අට්ඨ. 102) වුත්තා. ඉතරො පන සමොධානපරිවාසො නාම, සො තිට්ඨො හොති ඔධානසමොධානො අග්ගසමොධානො මිස්සකසමොධානොති. තත්ථ ඔධානසමොධානො නාම අන්තරාපත්තිං ආපජ්ජිත්වා පටිච්ඡාදෙන්තස්ස පරිවුත්ථදිවසෙ ඔධුනිත්වා මක්ඛෙත්වා පුරිමාය ආපත්තියා මූලදිවසපරිවිෂේදෙ පච්ඡා ආපන්නං ආපත්තිං සමොදහිත්වා දාතබ්බපරිවාසො වුව්චති. අග්ගසමොධානො නාම සම්බහුලාසු ආපත්තීසු යා එකා වා ද්වේ වා තිස්සො වා සම්බහුලා වා ආපත්තියො සබ්බවිරජ්පටිච්ඡන්තායො, තාසං අග්ගෙහෙත සමොධාය තාසං රත්තිපරිවිෂේදවසෙන අවසෙසානං උභතරජ්පටිච්ඡන්තානං ආපත්තීනං දාතබ්බපරිවාසො වුව්චති. මිස්සකසමොධානො නාම නානාවත්ථුකායො ආපත්තියො එකතො කත්වා දාතබ්බපරිවාසො වුව්චති, අයං තිට්ඨෙපි සමොධානපරිවාසෙ සඬ්ඛෙපකථා, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං.

(වුළුව. අට්ඨ. 102) චුත්තො, ඉදං “පරිවත්ථබ්බ”න්ති පදස්ස විනිච්ඡයකථාමුඛං.

උත්තරි ඡාරත්තන්ති පරිවාසතො උත්තරි ඡ රත්තියො. භික්ඛුමානත්තායාති භික්ඛුනං මානභාවාය, ආරාධනත්ථායාති චුත්තං හොති. පටිපජ්ජිතබ්බන්ති චත්තිතබ්බං. භික්ඛුමානත්තඤ්ච පනෙතං පටිච්ඡන්තාපටිච්ඡන්තවසෙන දුට්ඨං. තත්ථ යස්ස අප්පටිච්ඡන්තාපත්ති හොති, තස්ස පරිවාසං අදත්වා මානත්තමෙව දාතබ්බං, ඉදං අප්පටිච්ඡන්තමානත්තං. යස්ස පටිච්ඡන්තා හොති, තස්ස පරිවාසපරියොසානෙ දාතබ්බං මානත්තං පටිච්ඡන්තමානත්තන්ති වුව්චති, ඉදං ඉධ අධිජ්ජෙතං. උභින්නම්පි පනෙතෙසං දාතව්ධි විනිච්ඡයකථා ව සමන්තපාසාදිකායං (වුළුව. අට්ඨ. 102) චුත්තනයෙන වෙදිතබ්බා, අයං පනෙත්ථ සඬ්ඛෙපො. සවෙ අයං චත්තං නික්ඛිපිත්වා පච්චුසසමයෙ සමාදාතුං ගච්ඡති, සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන චතුහි භික්ඛුහි සද්ධිං පරිවාසෙ චුත්තජ්ජකාරං පදෙසං ගන්ත්වා “මානත්තං සමාදියාමි, චත්තං සමාදියාමි”ති සමාදිශිත්වා නෙසං ආරොචෙත්වා තතො තෙසු ගතෙසු වා අගතෙසු වා පුරිමනයෙන පටිපජ්ජිතබ්බං. යත්ථ සියා වීසතිගණොති එත්ථ වීසතිසඬ්ඝො ගණො අස්සාති වීසතිගණො. තත්ත්වා යත්ත සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන වීසතිගණො භික්ඛුසඬ්ඝො අත්ථි, තත්ථ. අබ්භෙතබ්බොති අභිඵතබ්බො, සම්පටිච්ඡිතබ්බො, අබ්භානකම්මවසෙන ධ්වසාරතබ්බොති චුත්තං හොති. අභ්භාතබ්බොති වා අත්ථො. අබ්භානකම්මං පන පාළිවසෙන බන්ධකෙ (වුළුව. 100 ආදයො) විනිච්ඡයවසෙන සමන්තපාසාදිකායං චුත්තං. අනබ්භිකොති න අබ්භිකො අසම්පටිච්ඡිතො, අකතබ්භානකම්මොති චුත්තං හොති. අනච්භාතොති වා අත්ථො. තෙ ව භික්ඛු ගාරය්භාති යෙ උභානභාවං ඤත්වා අබ්භෙත්ති, තෙ භික්ඛු ව ගරහිතබ්බා, සාතිසාරා සදොසා දුක්ඛං ආපජ්ජන්තිති අත්ථො. අයං තත්ථ සාමීචීති අයං තත්ථ අනුධම්මතා ලොකුත්තරධම්මං අනුගතා ඔවාදානුසාසනී සාමීචි ධම්මතා. සෙසමෙත්ථ චුත්තනයමෙවාති.

කඬ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

සඬ්ඝාදිසෙසවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අනියතකණ්ඩො

1. පට්ඨානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා

අනියතුද්දෙසෙ ඉමෙ බො පනාතිආදි වුත්තනයමෙව. මාතුගාමෙනාති තදුහුජාතායපි ජීවමානකමනුස්සිත්ථියා. එකො එකායාති එකො භික්ඛු මාතුගාමසඬ්ඛාතාය එකාය ඉත්ථියා සද්ධිං. රහොති චක්ඛුස්ස රහො. කිඤ්චාපි පාළියං (පාරා. 445) සොතස්ස රහො ආගතො, චක්ඛුස්සෙව පන රහො “රහො”ති ඉධ අධිජ්ජෙතො. සචෙපි හි පිහිතකවාටස්ස ගබ්භස්ස ද්වායෙර නිසින්නො විඤ්ඤ පුරිසො හොති, නෙව අනාපත්තිං කරොති. යත්ථ පන සක්කා දට්ඨුං, තාදිසෙ අන්තොද්වාදසහත්ථෙපි ඔකාසෙ නිසින්නො සචක්ඛුකො වික්ඛිත්තවිත්තොපි නිද්දායන්තොපි අනාපත්තිං කරොති, සමීපෙ යිතොපි අන්ධො න කරොති, චක්ඛුමාපි නිපජ්ජිත්වා නිද්දායන්තොපි න කරොති, ඉත්ථිනං පන සතම්පි න කරොතියෙව, තෙන වුත්තං “රහොති චක්ඛුස්ස රහො”ති. පටිච්ඡන්තෙ ආසනෙති කුට්ටාදීහි පටිච්ඡන්තොකාසෙ. අලංකම්මනියෙති කම්මක්ඛමං කම්මයොග්ගන්ති කම්මනියං, අලං පරියත්තං කම්මනියභාවායාති අලංකම්මනියං, තස්මිං අලංකම්මනියෙ. යත්ථ අජ්ඣාචාරං කරොත්තා සක්කොත්ති තං කම්මං කාතුං, තාදිසෙති අත්ථො. නිසජ්ජං කප්පෙය්‍යාති නිසජ්ජං කරෙය්‍ය, නිසිදෙය්‍යාති අත්ථො. එත්ථ ච සයනම්පි නිසජ්ජාය එව සඬ්ගහිතං. සද්ධෙය්‍යවචසාති සද්ධාතබ්බවචනා, අරියසාවිකාති අත්ථො. නිසජ්ජං භික්ඛු පටිජානමානොති කිඤ්චාපි එවරූපා උපාසිකා දිස්වා වදති, අථ බො භික්ඛු නිසජ්ජං පටිජානමානොව තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙත කාරෙතබ්බො, න අප්පටිජානමානොති අත්ථො. යෙන වා සාති නිසජ්ජාදීසු ආකාරෙසු යෙන වා ආකාරෙත සද්ධිං මෙට්ඨනාදීති ආරොපෙත්වා සා උපාසිකා වදෙය්‍ය, පටිජානමානොව තෙන සො භික්ඛු කාරෙතබ්බො, එවරූපායපි හි උපාසිකාය වචනමත්තෙන ආකාරෙත න කාරෙතබ්බොති අත්ථො. කස්මා? යස්මා දිට්ඨං නාම තථාපි හොති, අඤ්ඤථාපිති. අයං ධම්මො අනියතොති තිණ්ණං ආපත්තීනං යං ආපත්තිං වා වත්ථුං වා පටිජානාති, තස්ස වසෙන කාරෙතබ්බතාය අනියතො.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ මාතුගාමෙන සද්ධිං වුත්තජ්ජකාරෙ ආසනෙ නිසජ්ජකප්පනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, මෙට්ඨනධම්මසන්තිස්සිතකිලෙසසඬ්ඛාතෙන රහස්සාදෙන මාතුගාමස්ස සන්තිකං ගන්තුකාමතාය අක්ඛිඅඤ්ජනාදිතො පට්ඨාය සබ්බපයොගෙසු දුක්කට්ඨං. ගන්ත්වා තස්මිං වා නිසින්නෙ ඉත්ථි නිසිදතු, තස්සා වා නිසින්නාය සො නිසිදතු, අපච්ඡා අපුරිමංයෙව උහො වා නිසිදතු, උහින්තං නිසජ්ජාය පාවිත්තියං. සචෙ පන කායසංසග්ගං වා මෙට්ඨනං වා සමාපජ්ජති, තෙසං වසෙන කාරෙතබ්බො. නිපජ්ජනෙපි එසෙව නයො. වුත්තජ්ජකාරෙ පුරිසෙ නිපජ්ජිත්වා අනිද්දායන්තෙ අනන්ධෙ විඤ්ඤපුරිසෙ උපචාරගතෙ සති, ධීතස්ස, අරහොපෙක්ඛස්ස, අඤ්ඤවිහිතස්ස ච

නිසජ්ජනපච්චයා අනාපත්ති. උමමත්තකාදීනං පන තිහිපි ආපත්තිහි
 අනාපත්ති. සියා සීලවිපත්ති, සියා ආචාරවිපත්ති. යං පන ආපත්තිං
 පටිජානාති, තස්සා වසෙන අඬගහෙදො ඤාතබ්බො. සමුට්ඨානාදීනි
 පඨමපාරාජිකසදිසානෙවාති.

පඨමානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. දුතියානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ඉත්ථිපි පුරිසොපි යො කොචි විඤ්ඤා අනන්ධො අබ්බිරො
 අන්තොද්වාදසහත්ථෙ ඔකාසෙ යීතො වා නිසින්තො වා වික්ඛිත්තොපි
 නිද්දායන්තොපි අනාපත්තිං කරොති. බ්බිරො පන චක්ඛුමාපි, අන්ධො වා
 අබ්බිරොපි න කරොති. පාරාජිකාපත්තිඤ්ච පරිභාපෙත්වා
 දුට්ඨුල්ලවාචාපත්ති චුත්තාති අයං විසෙසො. සෙසං පුරිමනයෙනෙව
 වෙදිතබ්බං. සමුට්ඨානාදීනි පනෙත්ථ අදින්නාදානසදිසානෙවාති.

දුතියානියතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨා බොතිආදි සබ්බත්ථ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

කඬබාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

අනියතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිස්සග්ගියකණ්ඩො

ඉතො පරං පන ඉමෙ බො පනාතිආදි සබ්බත්ථ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

1. විවරවග්ගො

1. කථිනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නිස්සග්ගියෙසු පන විවරවග්ගස්ස තාව පටමසික්ඛාපදෙ නිට්ඨිකවිවරස්මිත්ති සුවිකම්මපරියොසානෙන වා, “නට්ඨං වා විනට්ඨං වා දඩ්ඨං වා විවරාසා වා උපච්ඡින්නා”ති (පාරා. 463) ඉමෙසු වා යෙන කෙනච ආකාරෙන නිට්ඨිකෙ විවරස්මිං, විවරස්ස කරණපලිබ්බොධෙ උපච්ඡින්නෙති අත්ථො. අත්ථකථිතස්ස භි භික්ඛුනො යාව ඉමෙහාකාරෙහි විවරපලිබ්බොධො න ඡ්ඡ්ඡති, තාව කථිනානිසංසං ලහති. උබ්භතස්මිං කථිනෙති යං සඬ්ඝස්ස කථිනං අත්ථනං, තස්මිඤ්ච උබ්භතෙ. තත්ත්වං සඬ්ඛෙපතො කථිනත්ථාරො ච උබ්භාරො ච වෙදිතබ්බො. අයඤ්භි කථිනත්ථාරො නාම භගවතා පුරිමවස්සංවුට්ඨානං අනුඤ්ඤාතො, සො සබ්බත්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන පඤ්චන්තං ජනානං වට්ටති, තස්මා යත්ථ චත්තාරො වා තයො වා ද්වෙ වා එකො වා පුරිමවස්සං උපගතො, තත්ථ පච්ඡිමවස්සුපගතෙ ගණපුරකෙ කත්වා අත්ථරිතබ්බං, තෙ ච ගණපුරකාව හොන්ති, ආනිසංසෙ න ලහන්ති, තස්මා සචෙ පුරිමවස්සංවුට්ඨානං ගහට්ඨපබ්බජ්ජිතෙසු යො කොචි ධම්මෙන සමෙන විවරං දෙති “ඉමිනා කථිනං අත්ථරාම”ති (මහාව. 306-309), තං බන්ධකෙ චුත්තාය ඤත්තිදුතියකම්මවාචාය කථිනත්ථාරාරහස්ස භික්ඛුනො දාතබ්බං. තෙන තදහෙව පඤ්ච වා අතිරෙකානි වා බණ්ඩානි ඡින්දිත්වා සඬ්ඝාටි වා උත්තරාසඬ්ඛො වා අත්තරවාසකො වා කාතබ්බො, සෙසභික්ඛුහිපි තස්ස සභායෙහි භවිතබ්බං, සචෙ කතවිවරමෙව උප්පජ්ජති, සුන්දරමෙව. අච්ඡින්නාසිබ්බිතං පන න වට්ටති. තෙන භික්ඛුනා සචෙ සඬ්ඝාටියා අත්ථරිතුකාමො හොති, පොරාණිකං සඬ්ඝාටිං පච්චුද්ධරිත්වා නවං සඬ්ඝාටිං අධිට්ඨන්ති “ඉමාය සඬ්ඝාටියා කථිනං අත්ථරාමී”ති අත්ථරිතබ්බං. උත්තරාසඬ්ඛඅත්තරවාසකෙසුපි එසෙව නයො. තතො තෙන පුරිමවස්සංවුට්ඨෙ අත්තොසිමාගතෙ භික්ඛු උපසඬ්ඝිකම්ත්වා “අත්ථනං, භන්තෙ, සඬ්ඝස්ස කථිනං, ධම්මිකො කථිනත්ථාරො, අනුමොදාම”ති (පරි. 413) වත්තබ්බං, ථෙරානඤ්ච නවානඤ්ච බහුනඤ්ච එකස්ස ච අනුරූපං සල්ලක්ඛෙත්වා වත්තබ්බං. තෙහිපි “අත්ථනං, භන්තෙ, සඬ්ඝස්ස කථින”න්ති වා “අත්ථනං, ආවුසො, සඬ්ඝස්ස කථින”න්ති වා වත්වා “ධම්මිකො කථිනත්ථාරො, අනුමොදාමා”ති වා “අනුමොදාමී”ති වා වත්තබ්බං. පුරිමවස්සංවුට්ඨෙසුපි යෙ අනුමොදන්ති, තෙසංයෙව අත්ථනං හොති කථිනං. තෙ තතො පට්ඨාය යාව කථිනස්සුබ්භාරා අනාමන්තවාරො, අසමාදානවාරො, යාවදත්ථවිවරං, ගණහොජනං, යො ච තත්ථ විවරූප්පාදො, තස්මිං ආවාසෙ සඬ්ඝස්ස උප්පන්නවිවරඤ්චාති ඉමෙ පඤ්චානිසංසෙ ලහන්ති, අයං තාව කථිනත්ථාරො. තං පනෙතං කථිනං

“අට්ඨිමා, භික්ඛවෙ, මානිකා කථිතස්සුඛභාරාය පක්කමනන්තිකා නිට්ඨානන්තිකා සන්නිට්ඨානන්තිකා නාසනන්තිකා සවනන්තිකා ආසාවච්ඡේදිකා සීමානික්කමනන්තිකා සහුඛභාරා”ති (මහාව. 310) එවං චුත්තාසු අට්ඨස්සු මානිකාසු අඤ්ඤතරවසෙන උද්ධරියති, තත්ථ විත්ථාරවිනිච්ඡයො සමන්තපාසාදිකායං (මහාව. අට්ඨ. 310) චුත්තනයෙන වෙදිතබ්බො. ඉති “උබ්භතස්මිං කථිතෙ”ති ඉමිනා සෙසපළිබ්බොධාභාවං දස්සෙති.

දසාහපරමන්ති දස අභානි පරමො පරිච්ඡේදො අස්සානි දසාහපරමො, තං දසාහපරමං කාලං ධාරෙතබ්බන්ති අත්ථො. අධිට්ඨිතවිකප්පිතෙසු අපරියාපන්නත්තා අතිරෙකං වීචරන්ති අතිරෙකවීචරං, වීචරං නාම බොමං කප්පාසිකං කොසෙයාං කම්බලං සාණං භඩ්ගන්ති එතෙසං වා තදනුලොමානං වා අඤ්ඤතරං අයමස්ස ජාති, පමාණතො පන තං විකප්පනුපගං පච්ඡිමං ඉධ අධිප්පෙතං. චුත්තඤ්ඤතෙ “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, ආයාමතො අට්ඨඬ්ගුලං සුගතඬ්ගුලෙන චතුරඬ්ගුලවිත්ථතං පච්ඡිමං වීචරං විකප්පෙතු”න්ති (මහාව. 358). යං පන චුත්තං “අධිට්ඨිතවිකප්පිතෙසු අපරියාපන්නත්තා”ති, එත්ථ “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, තිවීචරං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, වස්සිකසාටිකං වස්සානං චතුමාසං අධිට්ඨාතුං තතො පරං විකප්පෙතුං, නිසීදනං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං පච්චත්ථරණං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, කණ්ඩුප්පට්ඨිජාදිං යාව ආබාධා අධිට්ඨාතුං තතො පරං විකප්පෙතුං, මුඛපුඤ්ජනවොළකං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, පරික්ඛාරවොළං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතු”න්ති (මහාව. 358) ඉමිනා නයෙන අධිට්ඨාතබ්බවිකප්පෙතබ්බතා ජානිතබ්බා. තත්ථ තිවීචරං අධිට්ඨහන්නෙන රජිත්වා කප්පබ්බන්දුං දත්වා පමාණයුත්තමෙව අධිට්ඨාතබ්බං, තස්ස පමාණං උක්කට්ඨපරිච්ඡේදෙන සුගතවීචරතො ඌනකං වට්ටති, ලාමකපරිච්ඡේදෙන සඬ්ඝාටියා තාව උත්තරාසඬ්ගස්ස ව දීඝතො මුට්ඨිපඤ්චකං, තිරියං මුට්ඨිත්තිකං, අන්තරවාසකො දීඝතො මුට්ඨිපඤ්චකො, තිරියං ද්විභත්ථොපි වට්ටති. චුත්තප්පමාණතො පන අතිරෙකඤ්ච ඌනකඤ්ච “පරික්ඛාරවොළ”න්ති අධිට්ඨාතබ්බං. තත්ථ යස්මා “ද්වේ වීචරස්ස අධිට්ඨානානි කායෙන වා අධිට්ඨෙති, වාචාය වා අධිට්ඨෙති”ති චුත්තං, තස්මා පුරාණසඬ්ඝාටිං “ඉමං සඬ්ඝාටිං පච්චුද්ධරාමි”ති පච්චුද්ධරිත්වා නවං භත්ථෙත ගහෙත්වා “ඉමං සඬ්ඝාටිං අධිට්ඨාමි”ති විත්තෙන ආභොගං කත්වා කායවිකාරං කරොන්නෙන කායෙන වා අධිට්ඨාතබ්බා, වච්චෙදං කත්වා වාචාය වා අධිට්ඨාතබ්බා. තත්ත දුට්ඨං අධිට්ඨානං – සවෙ භත්ථපාසෙ භොති, “ඉමං සඬ්ඝාටිං අධිට්ඨාමි”ති වාචා භින්දිතබ්බා. අථ අන්තොගබ්භාදීසු සාමන්තවිභාරෙ වා භොති, යපිතට්ඨානං සල්ලක්ඛෙත්වා “එතං සඬ්ඝාටිං අධිට්ඨාමි”ති වාචා භින්දිතබ්බා. එස නයො උත්තරාසඬ්ගෙ ව අන්තරවාසකෙ ව. නාමමත්තමෙව හි විසෙසො. තස්මා සබ්බානි සඬ්ඝාටිං උත්තරාසඬ්ගං අන්තරවාසකන්ති එවං අත්තතො අත්තතො නාමෙතෙව

අධිට්ඨානබ්බානි. සචෙ අධිට්ඨානිත්වා යපිතවත්ථෙහි සඬ්ඝාට්ඨාදීනි කරොති, නිට්ඨිතෙ රජතෙ ච කප්පෙ ච “ඉමං පච්චුද්ධරාමී”ති පච්චුද්ධරිත්වා පුන අධිට්ඨානබ්බානි. ඉද්දස්ථ පන තිථිවරං සුඛපරිභොගත්ථං පරික්ඛාරවොළං අධිට්ඨානාමපි වට්ටති.

වස්සිකසාටිකා අනතිරිත්තපමාණා නාමං ගහෙත්වා චුත්තනයෙනෙව චත්තාරො වස්සිකෙ මාසෙ අධිට්ඨානබ්බා, තතො පරං පච්චුද්ධරිත්වා විකප්පෙතබ්බා, වණ්ණහෙදමත්තරත්තාපි වෙසා වට්ටති, ද්වේ පන න වට්ටන්ති. නිසීදනං චුත්තනයෙන අධිට්ඨානබ්බමෙව, තස්ථ ඛො පමාණයුත්තං එකමෙව, ද්වේ න වට්ටන්ති. පච්චත්ථරණමපි අධිට්ඨානබ්බමෙව, තං පන මහත්තමපි එකමපි බහුනිපි වට්ටන්ති, නීලමපි පිතකමපි සදසමපි පුප්ඵදසමපිති සබ්බජ්ජකාරමපි වට්ටති. කණ්ඩුප්පට්ඨිජාදි යාව ආබාධො අත්ථි, තාව පමාණිකා අධිට්ඨානබ්බා, ආබාධෙ වූපසන්තෙ පච්චුද්ධරිත්වා විකප්පෙතබ්බා, සා එකාව වට්ටති. මුඛපුස්සනවොළං අධිට්ඨානබ්බමෙව, තං පන එකමපි බහුනිපි මහත්තමපි වට්ටතියෙව. පරික්ඛාරවොළෙ ගණනා නත්ථි, යත්තකං ඉච්ඡති, තත්තකං අධිට්ඨානබ්බමෙව. ථවිකාපි පරිස්සාවනමපි විකප්පනුපගං පච්ඡිමපමාණං “පරික්ඛාරවොළ”න්ති අධිට්ඨානබ්බමෙව, බහුනිපි එකතො කත්වා “ඉමානි ථිවරානි පරික්ඛාරවොළානි අධිට්ඨාමී”තිආදීනා නයෙන අධිට්ඨානං වට්ටතියෙව. මස්ථෙහිසි පියෙහිසි බිබ්බොහනං පාවාරො කොපවොති එතෙසු පන සෙනාසනපරික්ඛාරත්ථාය දින්නපච්චත්ථරණෙ ච අධිට්ඨානකිච්චං නත්ථියෙව. සබ්බස්ථ පනෙතං චුත්තජ්ජකාරෙන අධිට්ඨිතථිවරං අස්සදස්ස දානෙන, අච්ඡන්දිත්වා ගහණෙන, විස්සාසග්ගාහෙන, භීනායාවත්තනෙන, සික්ඛාපච්චක්ඛානෙන, කාලඬිකිරියාය, ලිඬිගපරිවත්තනෙන, පච්චුද්ධරණෙනානි ඉමෙහි අට්ඨානි කාරණෙහි අධිට්ඨානං විජහති. තිථිවරං පන කනිට්ඨඬිගුලිනබ්බිට්ඨිජ්ජමාණෙන ඡිද්දෙනාපි විජහති, තස්ථ ඛො විනිබ්බෙධෙනෙව. සචෙ හි ඡිද්දස්ස අබ්හන්තරෙ එකතන්තුපි අච්ඡන්තො හොති, රක්ඛතියෙව. තත්ථ සඬ්ඝාටියා ච උත්තරාසඬිගස්ස ච දීඝන්තතො විදත්ථිජ්ජමාණස්ස තිරියන්තතො අට්ඨඬිගුලජ්ජමාණස්ස පදෙසස්ස ඔරතො ඡිද්දං අධිට්ඨානං හින්දති, අන්තරවාසකෙපි දීඝන්තතො එතදෙව පමාණං, තිරියන්තෙන පන චතුරඬිගුලතා වෙදිතබ්බා. තිණ්ණන්තමපි චුත්තොකාසස්ස පරතො න හින්දති, තස්මා ඡිද්දෙ ජාතෙ තිථිවරං අතිරෙකථිවරට්ඨානෙ තිට්ඨති, සුවිකමමං කත්වා පුන අධිට්ඨානබ්බං. වස්සිකසාටිකා වස්සානමාසාතික්කමෙනාපි, කණ්ඩුප්පට්ඨිජාදි ආබාධවූපසමෙනාපි අධිට්ඨානං විජහති. තස්මා සා තතො පරං විකප්පෙතබ්බා. විකප්පනලක්ඛණං පන සබ්බථිවරානං විකප්පනසික්ඛාපදෙයෙව වණ්ණසිස්සාම. කෙවලස්ථි ඉමස්මිං ඔකාසෙ යං එවං අනධිට්ඨිතං අවිකප්පිතස්ථ, තං “අතිරෙකථිවර”න්ති වෙදිතබ්බං.

තං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාවිත්තියන්ති තං
 යථාචුත්තජාතිජපමාණං චීවරංදසාහපරමං කාලං අතික්කාමයතො
 එත්ථන්තරෙ යථා අතිරෙකචීවරං න හොති, තථා අක්ඛුබ්බතො නිස්සග්ගියං
 පාවිත්තියං, තඤ්ඤ චීවරං නිස්සග්ගියං හොති, පාවිත්තියං ආපත්ති වස්ස
 හොතීති අත්ථො. අථ වා නිස්සජ්ජනං නිස්සග්ගියං, පුබ්බහාගෙ
 කත්තබ්බස්ස විනයකම්මස්සෙනං නාම, නිස්සග්ගියමස්ස අත්ථීති
 නිස්සග්ගියමිච්චෙව. කිං තං? පාවිත්තියං. තං අතික්කාමයතො සහ
 නිස්සග්ගියෙන නිස්සග්ගියවිනයකම්මං පාවිත්තියං හොතීති අයමෙත්ථ
 අත්ථො. තඤ්ඤ පනෙනං චීවරං යං දිවසං උප්පන්නං, තස්ස යො අරුණො,
 සො උප්පන්නදිවසනිස්සිතො, තස්මා චීවරුප්පාදදිවසෙන සද්ධිං එකාදසෙ
 අරුණුග්ගමනෙ දසාහාතික්කමිතං හොති, තං ගහෙත්වා සඤ්ඤාසංඝා
 ගණස්ස වා පුග්ගලස්ස වා නිස්සජ්ජිතබ්බං, තත්ත්වං න යො – සඤ්ඤාසංඝා
 එවං නිස්සජ්ජිතබ්බං “ඉදං මෙ, හන්තෙ, චීවරං දසහාතික්කන්නං
 නිස්සග්ගියං, ඉමාහං සඤ්ඤාසංඝා නිස්සජ්ජාමි”ති නිස්සජ්ජිත්වා “අහං,
 හන්තෙ, එකං නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං ආපන්නො, තං පට්ඨෙසෙමි”ති එවං
 ආපත්ති දෙසෙතබ්බො. සථෙ ද්වේ හොන්ති, “ද්වේ”ති වත්තබ්බං, සථෙ
 තදුත්තරි, “සම්බහුලා”ති වත්තබ්බං. නිස්සජ්ජනෙපි සථෙ ද්වේ වා බහුනි වා
 හොන්ති, “ඉමානි මෙ, හන්තෙ, චීවරානි දසාහාතික්කන්නානි
 නිස්සග්ගියානි, ඉමානාහං සඤ්ඤාසංඝා නිස්සජ්ජාමි”ති වත්තබ්බං, පාළිං වත්තුං
 අසක්කොන්නෙන අඤ්ඤාපි වත්තබ්බං. බ්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පට්ඨෙලෙන
 සඤ්ඤා ඤාපෙතබ්බො “සුඤ්ඤා මෙ, හන්තෙ, සඤ්ඤා, අයං
 ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති චීවරති උත්තානිං කරොති දෙසෙති,
 යදි සඤ්ඤාසංඝා පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං
 පට්ඨගණ්හෙය්‍ය”න්ති (චූළව. 239), ඉමිනා ලක්ඛණෙන ආපත්තිං
 පට්ඨගණ්හිත්වා වත්තබ්බො “පස්සසි”ති, “ආම පස්සාමි”ති, “ආයතිං
 සංවරෙය්‍යාසි”ති, “සාධු සුට්ඨ සංවරිස්සාමි”ති. ද්විසු පන සම්බහුලාසු වා
 පුරිමනයෙනෙව වචනහෙදො කාතබ්බො. දෙසිතාය ආපත්තියා “සුඤ්ඤා
 මෙ, හන්තෙ, සඤ්ඤා, ඉදං චීවරං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො නිස්සග්ගියං
 සඤ්ඤාසංඝා නිස්සට්ඨං, යදි සඤ්ඤාසංඝා පත්තකල්ලං, සඤ්ඤා ඉමං චීවරං
 ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො දදෙය්‍යා”ති (පාරා. 464) එවං නිස්සට්ඨචීවරං
 දාතබ්බං, ද්විසු බහුසු වා වචනහෙදො කාතබ්බො.

ගණස්ස පන නිස්සජ්ජන්නෙන “ඉමාහ”න්ති වා “ඉමානි අහ”න්ති වා
 වත්වා “ආයස්මන්නානං නිස්සජ්ජාමි”ති වත්තබ්බං,
 ආපත්තිජපට්ඨගාහකෙනාපි “සුඤ්ඤා මෙ ආයස්මන්නා, අයං
 ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති...පෙ.... දෙසෙති, යදායස්මන්නානං
 පත්තකල්ල”න්ති වත්තබ්බං, චීවරදානෙපි “සුඤ්ඤා මෙ ආයස්මන්නා, ඉදං
 චීවරං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො නිස්සග්ගියං ආයස්මන්නානං නිස්සට්ඨං,
 යදායස්මන්නානං පත්තකල්ලං, ආයස්මන්නා ඉමං චීවරං ඉත්ථන්තාමස්ස
 භික්ඛුනො දදෙය්‍ය”න්ති (පාරා. 466) වත්තබ්බං, සෙසං පුරිමසදිසමෙව.
 පුග්ගලස්ස පන නිස්සජ්ජන්නෙන “ඉමාහ”න්ති වා “ඉමානි අහ”න්ති වා

වත්වා “ආයස්මනො නිස්සජ්ජාමි”ති වත්තබ්බං, නිස්සජ්ජිත්වා “අහං, හන්තෙ, එකං නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං ආපන්නො, තං පට්ඨෙසෙමි”ති එවං ආපත්ති දෙසෙතබ්බා. සථෙ පන නවකතරො හොති, “ආවුසො”ති වත්තබ්බං, තෙනාපි “පස්සසි”ති වා “පස්සථා”ති වා වුත්තෙ “ආම, හන්තෙ”ති වා “ආම ආවුසො”ති වා වත්වා “පස්සාමි”ති වත්තබ්බං, තනො “ආයතිං සංවරෙය්‍යාසි”ති වා “සංවරෙය්‍යාථා”ති වා වුත්තෙ “සාධු සුට්ඨ සංවරිස්සාමි”ති වත්තබ්බං. එවං දෙසිතාය ආපත්තියා “ඉමං චීවරං ආයස්මනො දමිමි”ති දාතබ්බං, ද්විසු කීසු වා පුබ්බෙ වුත්තානුසාරෙනෙව නයො වෙදිතබ්බො. ද්විත්තං පන යථා ගණස්ස, එවං නිස්සජ්ජිතබ්බං, තනො ආපත්තිප්පට්ඨගහණඤ්ච නිස්සට්ඨචීවරදානඤ්ච තෙසං අඤ්ඤතරෙන යථා එකෙන පුග්ගලෙන, තථා කාතබ්බං, ඉදං පන සබ්බනිස්සග්ගියෙසු විධානං. චීවරං පත්තො නිසීදනන්ති වත්ථුමත්තමෙව භි නානං, පරම්මුඛං පන වත්ථු “එත”න්ති නිස්සජ්ජිතබ්බං. සථෙ බහුති හොන්ති, “එතානී”ති වත්තබ්බං. නිස්සට්ඨදානෙපි එසෙව නයො. නිස්සට්ඨවත්ථුං “දින්නමිදං ඉමිනා මය්හ”න්ති සඤ්ඤාය න පට්ඨෙන්නස්ස දුක්කටං, තස්ස සන්තකභාවං ඤත්වා ලෙසෙන අවිජින්නන්තො සාමිකස්ස ධුරනික්ඛෙපෙන භණ්ඩං අග්ඝාපෙත්වා කාරෙතබ්බොති.

වෙසාලියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ අතිරෙකචීවරධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “දසාහපරම”න්ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස දුක්කටං, යථා ව ඉධ, එවං සබ්බත්ථ, තස්මා නං පරතො න වක්ඛාම. දසාහං අනතික්කන්තෙපි අතික්කන්තසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස ව දුක්කටං. අතික්කන්තෙ අනතික්කන්තසඤ්ඤිතොපි වෙමතිකස්සපි නිස්සග්ගියං පාවිත්තියමෙව, තථා

අනධිට්ඨිතාවිකජ්ජිතඅඤ්ඤාජ්ජිතඅනට්ඨාචිනට්ඨඅද්ධිසාවිලුත්තෙසු අධිට්ඨිතාදිසඤ්ඤිතො. අන්තොදසාහං අධිට්ඨිතෙ විකජ්ජිතෙ විස්සජ්ජිතෙ නට්ඨෙ විනට්ඨෙ දඩ්ඨෙ අවිජින්නෙ විස්සාසෙන ගාහිතෙ උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආචාරවිපත්ති, යථා ව ඉදං, එවං ඉතො පරානිපි, උභතොපාතිමොක්ඛෙසුපි භි පාරාජිකානි ව සඬ්ඝාදිසෙසා ව සීලවිපත්ති, සෙසාපත්තියො ආචාරවිපත්ති, ආජීවිපත්ති වා දිට්ඨිවිපත්ති වා කාවි ආපත්ති නාම නත්ථි. ආජීවිපත්තිපච්චයා පන යපෙත්වා දුබ්භාසිතං ඡ ආපත්තික්ඛන්ධා පඤ්ඤත්තා, දිට්ඨිවිපත්තිපච්චයා පාවිත්තියදුක්කටවසෙන ද්වෙ ආපත්තික්ඛන්ධා පඤ්ඤත්තාති, ඉදමෙත්ථ ලක්ඛණං, ඉති විපත්තිකථා ඉධෙව නිට්ඨිතාති, න නං ඉතො පරං විචාරයිස්සාම. ජාතිප්පමාණසම්පන්නස්ස චීවරස්ස අත්තනො සන්තකතා, ගණනුපගතා, ඡින්නපලිබ්බාධභාවො, අතිරෙකචීවරතා, දසාහාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬිගානි. කථිනසමුට්ඨානං, අකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

කට්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. උදොසිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ නිට්ඨිතවීරස්මිං භික්ඛුනාතිඵත්ථ පුරිමසික්ඛාපදෙ විය අත්ථං අග්ගහෙත්වා නිට්ඨිතෙ වීරස්මිං භික්ඛුනොති ඵවං සාමිවසෙන කරණුවචනස්ස අත්ථො වෙදිතබ්බො. කරණුවසෙන හි භික්ඛුනා ඉදං නාම කම්මං කාතබ්බං, තං නත්ථි, සාමිවසෙන පන භික්ඛුනො වීරස්මිං නිට්ඨිතෙ කට්ඨෙන ච උබ්භතෙ ඵවං ඉමෙහි වීරනිට්ඨානකට්ඨිනුබ්භාරෙහි ඡින්නපලිබ්බොධො ඵකරත්තම්පි වෙ භික්ඛු තිව්වරෙන විජ්ජවසෙය්‍යාති ඵවං අත්ථො යුජ්ජති. තත්ථ තිව්වරෙනාති තිව්වරාධිට්ඨානනායෙන අධිට්ඨිතෙසු සඬ්ඝාට්ඨාදීසු යෙනකෙනවි. විජ්ජවසෙය්‍යාති වියුත්තො වසෙය්‍ය, “ගාමො ඵකුපවාරො නානුපවාරො” තිආදිනා (පාරා. 477) නයෙන පාළියං වුත්තානං ගාමනිගමනනිවෙසනඋදොසිතඅට්ටමාළපාසාදහම්මියනාචාසත්ථබ්බත්තධ ඤ්ඤකරණආරාමවිහාරරුක්ඛමුලඅජ්ඣොකාසජ්ජහෙදානං පන්තරසානං නික්ඛෙපට්ඨානානං යත්ථකත්ථවි නික්ඛිපිත්වා තෙසං ගාමාදීනං බහි භත්ථපාසාතික්කමෙන අරුණං උට්ඨාපෙය්‍යාති අයමෙත්ථ සඬ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (පාරා. අට්ඨ. 2.473-477-8) වුත්තො. අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියාති යං සඬ්ඝො ගිලානස්ස භික්ඛුනො තිව්වරෙන අවිජ්ජවාසසම්මුතිං දෙනි, තං යපෙත්වා අලද්ධසම්මුතිකස්ස භික්ඛුනො ඵකරත්තම්පි විජ්ජවාසනො වුත්තනායෙනෙව නිස්සග්ගියං පාවිත්තියන්ති වෙදිතබ්බං, කෙවලං ඉධ “ඉදං මෙ, හන්තෙ, වීරං රත්තිවිජ්ජවුත්ථං අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා නිස්සග්ගිය” තිආදිනා නයෙන වචනහෙදො හොති, අයං පන විසෙසො.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ සන්තරුත්තරෙන ජනපදචාරිකං පක්කමනවත්ථුස්මි.

පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියා” ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, අවිජ්ජවුත්ථෙ විජ්ජවුත්ථසඤ්ඤිතො වෙච වෙමතිකස්ස ච දුක්කට්ඨං. විජ්ජවුත්ථෙ විජ්ජවුත්ථසඤ්ඤිතොපි අවිජ්ජවුත්ථසඤ්ඤිතොපි වෙමතිකස්සාපි නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං, තථා අපච්චුද්ධට්ඨවිස්සජ්ජිතාදීසු ච පච්චුද්ධට්ඨවිස්සජ්ජිතාදීසඤ්ඤිතො. අන්තොඅරුණෙ පච්චුද්ධට්ඨෙ පන පයමකට්ඨෙන වුත්තවිස්සජ්ජිතාදිහෙදෙ ච අනාපත්ති, තථා ලද්ධසම්මුතිකස්ස විජ්ජවාසෙ. ආබාධෙ පන වූපසන්තෙ පච්චාගන්තබ්බං, තත්ථෙව චා ධීතෙන පච්චුද්ධරිතබ්බං, අථාපිස්ස පුන සො චා අඤ්ඤො චා ආබාධො කුජ්ජති, ලද්ධකජ්ජියමෙව. අධිට්ඨිතවීරතා, අනත්ථකට්ඨිතතා, අලද්ධසම්මුතිකතා, රත්තිවිජ්ජවාසොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬ්ගාති. සමුට්ඨානාදිති පයමකට්ඨෙන වුත්තජ්ජකාරානෙව. කෙවලඤ්ඤි තත්ථ අනධිට්ඨානං අවිකජ්ජනඤ්ච අකිරියා, ඉධ අජ්ජවිච්චුද්ධරණං, අයං විසෙසොති.

උදොසිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. අකාලච්චරසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ නිට්ඨිතච්චරස්මිං භික්ඛුනාති සාමිවසෙනෙව කරණත්ථො වෙදිතඛිබ්බො. අකාලච්චරං නාම ය්වායං “අනත්ථතෙ කථිතෙ වස්සානස්ස පච්ඡිමො මාසො, අත්ථතෙ කථිතෙ පඤ්චමාසා”ති (පාරා. 649) ච්චරකාලො චුත්තො, තං යපෙන්වා අඤ්ඤදා උප්පන්නං, යඤ්ච කාලෙපි සඬ්ඝස්ස වා “ඉදං අකාලච්චර”න්ති, පුග්ගලස්ස වා “ඉදං තුය්හං දම්මී”තිආදිනා නයෙන දින්නං, එතං අකාලච්චරං නාම. උප්පජ්ජෙය්‍යාති එවරූපං ච්චරං අත්තනො භාගපට්ඨාභවසෙන සඬ්ඝතො වා සුත්තන්තිකාදිගණතො වා ඤාතිතො වා මිත්තතො වා පංසුකුලං වා අත්තනො වා ධනෙන (පාරා. 500), අථ වා පන “අට්ඨිමා, භික්ඛවෙ, මාතිකා ච්චරස්ස උප්පාදාය සීමාය දෙති, කතිකාය දෙති, භික්ඛාපඤ්ඤත්තිකාය දෙති, සඬ්ඝස්ස දෙති, උභතොසඬ්ඝස්ස දෙති, වස්සංචුට්ඨසඬ්ඝස්ස දෙති, ආදිස්ස දෙති, පුග්ගලස්ස දෙති”ති (මහාව. 379) ඉමාසං අට්ඨන්නං මාතිකානං අඤ්ඤතරතො උප්පජ්ජෙය්‍ය. එත්ථ ව “සීමාය දම්මී”ති එවං සීමං පරාමසිත්වා දෙන්තො සීමාය දෙති නාම, එස නයො සඛිබ්බත්ථ. එත්ථ ව සීමාති ඛණ්ඩසීමා උපචාරසීමා සමානසංවාසසීමා අවිජ්ජවාසසීමා ලාභසීමා ගාමසීමා නිගමසීමා නගරසීමා අඛණ්ණත්තරසීමා උදකුක්ඛෙපසීමා ජනපදසීමා රට්ඨසීමා රජ්ජසීමා දීපසීමා වක්කවාලසීමාති පන්නරසව්ධා. තත්ථ උපචාරසීමා නාම පරික්ඛිත්තස්ස විහාරස්ස පරික්ඛෙපෙන, අපරික්ඛිත්තස්ස පරික්ඛෙපාරහට්ඨානෙන පරිච්ඡින්නා. අපි ව භික්ඛුනං ධුවසන්නිපාතට්ඨානතො වා පරියන්තෙ ධීතභොජනසාලතො වා නිබද්ධවසනකආවාසතො වා ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස ද්වින්නං ලෙඬ්ඛුපාතානං අන්තො “උපචාරසීමා”ති වෙදිතඛිබ්බො. සා පන ආවාසෙ වඩ්ඪන්තෙ වඩ්ඪති, භායන්තෙ භායති, යොජනසතම්පි උපචාරසීමාව හොති. තත්ථ දින්නලාභො සඛිබ්බෙසං අන්තොසීමගතානං පාපුණාති, භික්ඛුනීනං ආරාමපවෙසනසෙනාසනාපුච්ඡනාති පරිවාසමානත්තාරොචනං වස්සච්ඡෙදනිස්සයසෙනාසනග්ගාභාදිවිධානන්ති ඉදම්පි සඛිබ්බං ඉම්ස්සාව සීමාය වසෙන වෙදිතඛිබ්බං. ලාභසීමාති යං රාජරාජමහාමත්තාදයො විහාරං කාරාපෙන්වා ගාචුතං වා අද්ධයොජනං වා යොජනං වා සමන්තා පරිච්ඡින්නදිත්වා “අයං අම්භාකං විහාරස්ස ලාභසීමා, යං එත්ථන්නරෙ උප්පජ්ජති, තං සඛිබ්බං අම්භාකං විහාරස්ස දෙමා”ති යපෙන්ති, අයං ලාභසීමා නාම. කාසිකොසලාදීනං පන රට්ඨානං අන්තො ඛණ්ණ ජනපදා හොන්ති, තත්ථ එකො ජනපදපරිච්ඡෙදො ජනපදසීමා, කාසිකොසලාදිරට්ඨපරිච්ඡෙදො රට්ඨසීමා, එකස්ස රඤ්ඤො ආණාපවත්තිට්ඨානං රජ්ජසීමා, සමුද්දන්තෙන පරිච්ඡින්නො මහාදීපො වා අත්තරදීපො වා දීපසීමා, එකවක්කවාලපඛිබ්බපරික්ඛෙපඛිහන්තරං වක්කවාලසීමා, සෙසා නිදානකථායං චුත්තනායා එව. තත්ථ “ඛණ්ඩසීමාය දෙමා”ති දින්නං ඛණ්ඩසීමට්ඨානංයෙව පාපුණාති, තතො ඛණ්ඩසීමාය සීමන්තරිකට්ඨානම්පි න

පාපුණාති. “උපචාරසීමාය දෙමා”ති දින්නං පන අන්තොපරිච්ඡෙදෙ ඛණ්ඩසීමාසීමන්තරිකාසු ධිතානම්පි පාපුණාති, සමානසංවාසසීමාය දින්නං ඛණ්ඩසීමාසීමන්තරිකට්ඨානං න පාපුණාති, අවිජ්ජවාසසීමාලාභසීමාසු දින්නං තාසං අන්තොගධානංයෙව පාපුණාති, ගාමසීමාදීසු දින්නං තාසං සීමානං අඛිහන්තරෙ ඛද්ධසීමට්ඨානම්පි පාපුණාති, අඛිහන්තරසීමාඋදකුක්ඛෙපසීමාසු දින්නං තත්ථ අන්තොගධානංයෙව පාපුණාති, ජනපදසීමාදීසු දින්නම්පි තාසං අඛිහන්තරෙ ඛද්ධසීමට්ඨානම්පි පාපුණාති, තස්මා යං ජම්බුදීපෙ ධත්වා “තම්බපණ්ණිදීපෙ සඬ්ඝස්ස දෙමා”ති දීයති, තං තම්බපණ්ණිදීපතො එකොපි ගන්ත්වා සබ්බෙසං සඬ්ගණ්හිතුං ලභති. සචෙපි තත්ථෙව එකො සභාගො භික්ඛු සභාගානං භාගං ගණ්හාති, න වාරෙතබ්බො. යො පන විහාරං පවිසිත්වා “අසුකසීමායා”ති අවත්වාව කෙවලං “සීමාය දම්මී”ති වදති, සො පුච්ඡිතබ්බො “සීමා නාම ඛහුවිධා, කතරං සන්ධාය වදසී”ති, සචෙ වදති “අභමෙතං හෙදං න ජානාමි, සීමට්ඨකසඬ්ඝො ගණ්හතු”ති, උපචාරසීමට්ඨෙහි භාජෙතබ්බං.

කතිකායාතිඑත්ථ කතිකා නාම සමානලාභකතිකා. සා පන එවං කාතබ්බො, එකස්මිං විහාරෙ සන්නිපතිතෙහි භික්ඛුහි යං විහාරං සඬ්ගණ්හිතුකාමා සමානලාභං කාතුං ඉච්ඡන්ති, තස්ස නාමං ගහෙත්වා “අසුකො නාම විහාරො පොරාණකො අජ්ජලාභො”ති යං කිඤ්චි කාරණං වත්වා “තං විහාරං ඉමිනා විහාරෙන සද්ධිං එකලාභං කාතුං සඬ්ඝස්ස රුච්චති”ති තික්ඛත්තුං සාවෙතබ්බං, එත්තාවතා තස්මිං විහාරෙ නිසින්තොපි ඉධ නිසින්තොව හොති, තස්මිං විහාරෙපි එවමෙව කාතබ්බං, එත්තාවතා ඉධ නිසින්තොපි තස්මිං නිසින්තොව හොති. එකස්මිං විහාරෙ ලාභෙ භාජියමානෙ ඉතරස්මිං ධිතස්ස භාගං ගහෙතුං වට්ටති.

භික්ඛාපඤ්ඤත්තියාති එත්ථ භික්ඛාපඤ්ඤත්ති නාම දායකස්ස පරිච්චාගපඤ්ඤත්තිට්ඨානං, තස්මා “යත්ථ මය්හං ධුවකාරා කරියන්ති, තත්ථ දම්මී”ති වා “තත්ථ දෙථා”ති වා චුත්තෙ යත්ථ තස්ස පාකවත්තං වා වත්තති, යතො වා භික්ඛු නිච්චං හොජෙති, යත්ථ වා තෙන කිඤ්චි සෙනාසනං කතං, සබ්බත්ථ දින්නමෙව හොති. සචෙ පන එකස්මිං ධුවකාරට්ඨානෙ ථොකතරා භික්ඛු හොන්ති, එකමෙව වා වත්ථං හොති, මාතිකං ආරොපෙත්වා යථා සො වදති, තථා ගහෙතබ්බං.

සඬ්ඝස්ස දෙතීති එත්ථ විහාරං පවිසිත්වා “සඬ්ඝස්ස දම්මී”ති දින්නං උපචාරසීමාගතානාඤ්ච තතො ඛහිද්ධාපි තෙහි සද්ධිං එකාඛද්ධානාඤ්ච පාපුණාති, තස්මා තෙසං ගාහකෙ සති අසම්පත්තානම්පි භාගො දාතබ්බො. යං පන ඛහි උපචාරසීමාය භික්ඛු දිස්වා “සඬ්ඝස්සා”ති දීයති, තං එකාඛද්ධපරිසාය පාපුණාති. යෙ පන ද්වාදසහි හත්ථෙහි පරිසං අසම්පත්තා, තෙසං න පාපුණාති.

උභතොසඤ්ඤාසාති එත්ථ පන යං උභතොසඤ්ඤාසාති දිත්තං, තතො උපඨං භික්ඛුනං, උපඨං භික්ඛුනීනං දාතබ්බං. සචෙපි එකො භික්ඛු හොති, එකා වා භික්ඛුනී, අන්තමසො අනුපසම්පන්නස්සාපි උපඨංචෙව දාතබ්බං. “උභතොසඤ්ඤාසාති වතුහඤ්ඤා”ති වුත්තෙ පන සචෙ දස භික්ඛු ව දස භික්ඛුනියො ව හොන්ති, එකවීසති පටිච්ඡෙස කත්වා එකො පුග්ගලස්ස දාතබ්බො, දස භික්ඛුසඤ්ඤාසාති, දස භික්ඛුනිසඤ්ඤාසාති ව, යෙන පුග්ගලිකො ලද්ධො, සො සඤ්ඤාසාති අන්තතො වස්සග්ගෙන ගහෙතුං ලහති, කස්මා? උභතොසඤ්ඤාසාති ගහිතත්තා, “උභතොසඤ්ඤාසාති ව චෙතියස්ස වා”ති වුත්තෙපි එසෙව නයො. ඉධ පන චෙතියස්ස සඤ්ඤාසාති පාපුණකොට්ඨාසො නාම නත්ථි, එකපුග්ගලස්ස පත්තකොට්ඨාසසමො එකො කොට්ඨාසො හොති. “භික්ඛුසඤ්ඤාසාති ව භික්ඛුනීනඤ්ඤාසාති”ති වුත්තෙ පන න මජ්ඣෙ භිත්තිත්වා දාතබ්බං, භික්ඛු ව භික්ඛුනියො ව ගණෙත්වා දාතබ්බං. “භික්ඛුසඤ්ඤාසාති ව භික්ඛුනීනඤ්ඤාසාති වතුහඤ්ඤාසාති”ති වුත්තෙ පුග්ගලො විසුං න ලහති, පාපුණකොට්ඨාසතො එකමෙව ලහති. “චෙතියස්ස වා”ති වුත්තෙ පන චෙතියස්ස එකො පුග්ගලපටිච්ඡෙසො ලබ්භති. “භික්ඛුනඤ්ඤාසාති ව භික්ඛුනීනඤ්ඤාසාති”ති වුත්තෙපි න මජ්ඣෙ භිත්තිත්වා දාතබ්බං, පුග්ගලගණනාය එව විහජිතබ්බං, තෙහි සද්ධිං පුග්ගලචෙතියපරාමසනං අනන්තරනයසදිසමෙව, යථා ව භික්ඛුසඤ්ඤාසාති ආදිං කත්වා නයො නීතො, එවං භික්ඛුනිසඤ්ඤාසාති ආදිං කත්වාපි නෙතබ්බො. “භික්ඛුසඤ්ඤාසාති වතුහඤ්ඤාසාති”ති වුත්තෙපි පුග්ගලස්ස විසුං න ලබ්භති, චෙතියස්ස පන ලබ්භති. “භික්ඛුනඤ්ඤාසාති වතුහඤ්ඤාසාති”ති වුත්තෙපි විසුං න ලබ්භති, චෙතියස්ස පන ලබ්භතියෙව.

වස්සංවුට්ඨසඤ්ඤාසාති එත්ථ සචෙ විහාරං පටිසිත්වා “වස්සංවුට්ඨසඤ්ඤාසාති දම්මි”ති වදති, යෙ තත්ථ වස්සච්ඡෙදං අකත්වා පුරිමවස්සංවුට්ඨා, තෙසං බහි සීමට්ඨානම්පි පාපුණාති, න අඤ්ඤෙසං. සචෙ පන බහිඋපචාරසීමායං යීතො “වස්සංවුට්ඨසඤ්ඤාසාති”ති වදති, යත්ථකත්ථවි වුට්ඨවස්සානං සබ්බෙසං සම්පත්තානං පාපුණාති. අථ “අසුකචිහාරෙ වස්සංවුට්ඨස්සාති”ති වදති, තත්ථ වස්සංවුට්ඨානංයෙව යාව කථිතස්සුබ්භාරා පාපුණාති. ගිම්හානං පඨමදිවසතො පට්ඨාය එවං වදති, තත්ථ සම්මුඛිභූතානං සබ්බෙසං පාපුණාති, න අඤ්ඤෙසං.

ආදිස්ස දෙතීති ආදිසිත්වා පටිච්ඡන්දිත්වා දෙති, කථං? භික්ඛු අජ්ජතනාය වා ස්වාතනාය වා යාගුයා නිමන්තෙත්වා තෙ සරෙ යාගුං පායෙත්වා “ඉමානි චිවරානි යෙහි මය්හං යාගු පිතා, තෙසං දම්මි”ති වදති, යෙහි නිමන්තිතෙහි යාගු පිතා, තෙසංයෙව පාපුණාති, හත්තබ්ජකාදිහි නිමන්තිතෙසුපි එසෙව නයො.

පුග්ගලස්ස දෙතීති “ඉදං චිවරං ඉත්ථන්තාමස්ස දම්මි”ති එවං පරමිමුඛා වා, පාදමුලෙ යපෙත්වා “ඉදං තුම්හාක”න්ති එවං සම්මුඛා වා දෙතීති අයමෙත්ථ සඤ්ඤාසාති, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං වුත්තො. ඉති

ඉමාසං අට්ඨන්තං මාතිකාපදානං වසෙන යං අකාලච්චරලක්ඛණෙන පටිලද්ධං, තං සන්ධාය “අකාලච්චරං උප්පජ්ජෙය්‍යා”ති වුත්තං.

ආකඨ්ඛමානෙනාති ඉච්ඡමානෙන. බ්‍රිජ්ජමෙව කාරෙතඛ්ඛන්ති සීසං අන්තොදසාහෙයෙව කාරෙතඛ්ඛං. නො වස්ස පාරිපුරිති නො වෙ පාරිපුරි භවෙය්‍ය, යත්තකෙන කරියමානං අධිට්ඨානච්චරං පහොති, තං ච්චරං තත්තකං න භවෙය්‍ය, උභනකං භවෙය්‍යාති අත්ථො. සතියා පච්චාසායාති “අසුකදිවසං නාම සඬ්ඝො ච්චරාති ලභිස්සති, තතො මෙ ච්චරං උප්පජ්ජස්සති”ති ඉමිනා නයෙන සඬ්ඝගණඤාතිමත්තෙසු වා අඤ්ඤතරට්ඨානතො, “පංසුකුලං වා ලච්ඡාමි”ති, “ඉමිනා වා කප්පියහණ්ඩෙන ච්චරං ගණ්භිස්සාමි”ති එවං විජ්ජමානාය ච්චරාසාය. තතො වෙ උත්තරීති මාසපරමතො වෙ උත්තරී නික්ඛිපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියන්ති අත්ථො. යදි පනස්ස මූලච්චරං සණ්භං හොති, පච්චාසාච්චරං පූලං හොති, න සක්කා යොජෙතුං, රත්තියො ව සෙසා හොන්ති, න තාව මාසො පුරති, න අකාමා ච්චරං කාරෙතඛ්ඛං, අඤ්ඤං පච්චාසාච්චරං ලභිත්වා එව කාලඛ්භන්තරෙ කාරෙතඛ්ඛං. සවෙ න ලහති, පච්චාසාච්චරමපි පරික්ඛාරවොළං අධිට්ඨානඛ්ඛං. අථ මූලච්චරං පූලං හොති, පච්චාසාච්චරං සණ්භං, මූලච්චරං පරික්ඛාරවොළං අධිට්ඨන්තිවා පච්චාසාච්චරමෙව මූලච්චරං කත්වා යපෙනඛ්ඛං, තං පුන මාසපරිහාරං ලහති, එතෙනුපායෙන යාව න ලච්ඡති, තාව අඤ්ඤං මූලච්චරං කත්වා යපෙනු ලඛ්භති. ඉමස්ස “ඉදං මෙ, භන්තෙ, අකාලච්චරං මාසාතික්කන්තං නිස්සග්ගිය”න්ති (පාරා. 500) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතඛ්ඛං.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරඛ්භ අකාලච්චරං පටිග්ගහෙත්වා මාසං අතික්කමනවත්ථුස්මි.

පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඉතො පරං සබ්බං පයමකථිනෙ වුත්තසදිසමෙව. කෙවලඤ්භි තත්ථ දසාහාතික්කමො, ඉධ මාසාතික්කමොති අයං විසෙසො. සෙසං තාදිසමෙවාති.

අකාලච්චරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පුරාණච්චරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ අඤ්ඤාතිකායාති න ඤාතිකාය, මාතිතො වා පිතිතො වා යාව සත්තමං යුගං, තාව කෙනචි ආකාරෙන අසම්බද්ධායාති අත්ථො. භික්ඛුනියාති සාකියානියො විය සුද්ධභික්ඛුසඬ්ඝෙ වා උභතොසඬ්ඝෙ වා උපසම්පන්නාය. පුරාණච්චරන්ති රජිත්වා කප්පං කත්වා එකචාරමපි නිවත්ථං වා පාරුතං වා, යං අන්තමසො පරිභොගසීසෙන අංසෙ වා මත්ථකෙ වා කත්වා මග්ගං ගතො හොති, උස්සිසකං වා කත්වා නිපන්නො, එතමපි පුරාණච්චරමෙව. ධොවාපෙය්‍ය වාති සවෙ “ධොවා”තිවාචාය වදති,

කායවිකාරං වා කරොති, හත්ථෙත වා හත්ථෙ දෙති, පාදමුලෙ වා යපෙති, අන්තොද්වාදසහත්ථෙ ඔකාසෙ යත්වා උපරි වා බිපති, අඤ්ඤස්ස වා හත්ථෙ පෙසෙති, තාය ධොතං, ධොවාපිතමෙව හොති, රජාපනාකොටාපනෙසුපි එසෙව නයො. සික්ඛමානාය වා සාමණෙරියා වා උපාසිකාය වා හත්ථෙ ධොවනත්ථාය දෙති, සා සචෙ උපසම්පජ්ජිත්වා ධොවති, එවම්පි නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං. උපාසකස්ස වා සාමණෙරස්ස වා හත්ථෙ දින්නං හොති, සො චෙ ලිඬගෙ පරිවත්තෙ උපසම්පජ්ජිත්වා ධොවති, දහරස්ස භික්ඛුස්ස වා දින්නං හොති, සොපි ලිඬගෙ පරිවත්තෙ ධොවති, නිස්සග්ගියං පාවිත්තියමෙව, රජාපනාකොටාපනෙසුපි එසෙව නයො. “ඉදං මෙ, හත්තෙ, පුරාණචීවරං අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා ධොවාපිතං නිස්සග්ගිය”න්ති (පාරා. 505) ඉමිනා පනෙත්ථ නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ පුරාණචීවරධොවාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං “ධොවා”තිආදිකාය ආණත්තියා, එවං ආණත්තාය ව භික්ඛුනියා උද්ධනසජ්ජනාදීසු සබ්බජ්ජයොගෙසු භික්ඛුනො දුක්කටං. ධොවිත්වා උක්ඛිත්තමත්තං පන රත්තමත්තං ආකොටිතමත්තඤ්ච නිස්සග්ගියං හොති, ධොවනාදීනි තිණ්ඨි ද්වෙ වා කාරාපෙන්තස්ස එකෙන වත්ථුනා නිස්සග්ගියං, ඉතරෙහි දුක්කටං. සචෙ පන “ධොවා”ති චුත්තා සබ්බානිපි කරොති, ධොවනපච්චයාව ආපත්ති. “ඉමස්මිං චීවරෙ යං කත්තබ්බං, තං කරොහි”ති වදතො පන එකවාචාය පාවිත්තියෙන සද්ධිං ද්වෙ දුක්කටානි, භික්ඛුනිසඬසචසෙන එකතොඋපසම්පන්නාය ධොවාපෙන්තස්ස අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන්නස්ස, අඤ්ඤස්ස වා සන්නකං නිසිදනපච්චත්ථරණං වා ධොවාපෙන්තස්ස, ඤාතිකාය අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤිනො චෙව, වෙමතිකස්ස ව දුක්කටං, අඤ්ඤාතිකාය ඤාතිකසඤ්ඤිනොපි වෙමතිකස්සාපි නිස්සග්ගියං පාවිත්තියමෙව. ඉතො පරං පන එවරුපෙසු යානෙසු “තිකපාවිත්තිය”න්ති වක්ඛාම, සචෙ ඤාතිකාය සභායා අඤ්ඤාතිකා “ධොවා”ති අචුත්තා වා ධොවති, අපරිභුත්තං වා අඤ්ඤං වා පරික්ඛාරං ධොවති, සික්ඛමානසාමණෙරියො වා ධොවත්ති, අනාපත්ති, උම්මත්තකාදීනං අනාපත්තියෙව. පුරාණචීවරතා, උපවාසෙ යත්වා අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා ආණාපනං, තස්සා ධොවනාදීනි වානි ඉමානෙත්ථ තිණ්ඨි අඬගානි. සඤ්චරිත්තසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පුරාණචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. චීවරජ්ජට්ඨගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ අඤ්ඤාතිකායානිඉදං චුත්තනයමෙව, තස්මා ඉතො පරං කත්ථි න විචාරයිස්සාම. චීවරන්ති ඡන්නං අඤ්ඤතරං විකජ්ජනුපගං, එස නයො සබ්බෙසු චීවරජ්ජට්ඨසංයුත්තසික්ඛාපදෙසු. යත්ථ පන විසෙසො භවිස්සති, තත්ථ වක්ඛාම. පටිග්ගණ්ඨෙය්‍යානිඑත්ථ හත්ථෙත වා හත්ථෙ

දෙනු, පාදමුලෙ වා යපෙනු, ධම්මකථං කථෙත්තස්ස චත්ථෙසු බිපියමානෙසු උපචාරං මුඤ්චිත්වාපි උපරි වා බිපතු, සචෙ සාදියති, පටිග්ගහිතමෙව හොති. යස්ස කස්සචි පන අනුපසම්පන්නස්ස හත්ථෙ පෙසිතං ගණ්හිතුං වට්ටති, “පංසුකුලං ගණ්හිස්සති”ති සඬකාරකුටාදීසු යපිතම්පි පංසුකුලං අධිට්ඨන්ත්වා ගහෙනුං වට්ටතියෙව. අඤ්ඤත්‍ර පාරිචත්තකාති යං “අන්තමසො හරිට්ඨකක්ඛණ්ඩම්පි දත්වා වා දස්සාමි”ති ආභොගං කත්වා වා පාරිචත්තකං ගණ්හාති, තං යපෙත්වා අඤ්ඤං අන්තමසො විකප්පනුපගං පට්ඨපරිස්සාවනම්පි ගණ්හන්තස්ස නිස්සග්ගියං හොති. තත්‍ර “ඉදං මෙ, හන්තෙ, වීචරං අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා හත්ථතො පටිග්ගහිතං අඤ්ඤත්‍ර පාරිචත්තකා නිස්සග්ගිය”න්ති (පාරා. 512) ඉමිනා නයෙන නිස්සප්පනවිධානං වෙදිතබ්බං.

රාජගහෙ උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ වීචරප්පටිග්ගහණචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්‍ර පාරිචත්තකා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ගහණත්ථාය හත්ථප්පසාරණාදිප්පයොගෙ දුක්ඛං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති, නිස්සප්පිතබ්බං, තිකපාවිත්තියං, එකතොඋපසම්පන්නාය ඤාතිකාය ව අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤිස්ස වෙමතිකස්ස වා දුක්ඛං. විස්සාසග්ගාහෙ, තාවකාලිකෙ, පත්තත්ථවිකාදිම්හි ව අනධිට්ඨාතබ්බපරික්ඛාරෙ, සික්ඛමානසාමණෙරිතං හත්ථතො ගහණෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විකප්පනුපගවීචරතා, පාරිචත්තකාභාවො, අඤ්ඤාතිකාය හත්ථතො ගහණන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සඤ්චරිත්තසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං, සෙසං චතුත්ථසදිසමෙවාති.

වීචරප්පටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤාත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ ගහපතින්ති භික්ඛුසු අපබ්බජිතමනුස්සං. ගහපතානින්ති භික්ඛුනීසු අපබ්බජිතිත්ථිං, එස නයො සබ්බෙසු ගහපතිප්පටිසංයුත්තෙසු සික්ඛාපදෙසු. විඤ්ඤාපෙය්‍යාති යාවෙය්‍ය වා යාවාපෙය්‍ය වා. අඤ්ඤත්‍ර සමයාති යො අච්ඡින්නචීවරො වා හොති නට්ඨචීවරො වා, තස්ස තං සමයං යපෙත්වා අඤ්ඤස්මිං විඤ්ඤාපනප්පයොගෙ දුක්ඛං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති. තත්ථ “ඉදං මෙ, හන්තෙ, වීචරං අඤ්ඤාතකං ගහපතිකං අඤ්ඤත්‍ර සමයා විඤ්ඤාපිතං නිස්සග්ගිය”න්ති (පාරා. 524) ඉමිනා නයෙන නිස්සප්පනවිධානං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ වීචරවිඤ්ඤාපනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. “අඤ්ඤත්‍ර සමයා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, ඤාතකෙ අඤ්ඤාතකසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස ව දුක්ඛං. සමයෙ වා ඤාතකප්පචාරිතෙ වා විඤ්ඤාපෙන්නස්ස, අඤ්ඤස්ස වා ඤාතකප්පචාරිතෙ තස්සෙවත්ථාය

විඤ්ඤාපෙත්තස්ස, අත්තනො ධනෙන ගණ්හන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විකප්පනුපගච්චරතා, සමයාභාවො, අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්ති, තාය ච පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි චතුත්ථසදිසානෙවාති.

අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. තතුත්තරිසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ තඤ්ඤෙති තං අවිජ්ජන්තච්චරං වා නට්ඨච්චරං වා. අභිභට්ඨන්ති අභිති උපසග්ගො, හරිතුන්ති අත්ථො, ගණ්හිතුන්ති චුත්තං හොති. පචාරෙය්‍යාති ඉච්ඡාපෙය්‍ය, ඉච්ඡං රුචිං උප්පාදෙය්‍ය, “යාවත්තකං ඉච්ඡසී, තාවත්තකං ගණ්හාහී”ති එවං නිමන්තෙය්‍යාති අත්ථො, යථා වා “නෙක්ඛම්මං දට්ඨු ඛෙමතො”ති (සු. නි. 426, 1104; චූළනි. ජතුකණ්ණිමාණවපුච්ඡානිද්දෙස 67) එත්ථ දිස්වාති අත්ථො, එවම්ධාපි “අභිභට්ඨං පචාරෙය්‍යා”ති උපනෙත්වා පුරතො යපෙත්තො කායෙන වා, “අම්භාකං දුස්සකොට්ඨාගාරතො යත්තකං ඉච්ඡථ, තත්තකං ගණ්හථා”ති වදන්තො වාචාය වා අභිහරිත්වා නිමන්තෙය්‍යාති අත්ථො. සන්තරුත්තරපරමන්ති සඅන්තරං උත්තරං පරමං අස්ස චීවරස්සාති සන්තරුත්තරපරමං, නිවාසනෙන සද්ධිං පාරුපනං උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදො අස්සාති චුත්තං හොති. තතො චීවරං සාදිතඛ්ඛන්ති තතො අභිභට්ඨච්චරතො එත්තකං චීවරං ගහෙතඛ්ඛං, න තතො පරං.

තත්‍රායං විනිච්ඡයො – යස්ස අධිට්ඨිතචීවරස්ස තිණි නට්ඨාති, තෙන ද්වේ සාදිතඛ්ඛාති, එකං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා අඤ්ඤං සභාගට්ඨානතො පරියෙසිතඛ්ඛං. යස්ස ද්වේ නට්ඨාති, තෙන එකං සාදිතඛ්ඛං. සථෙ පන පකතියාව සන්තරුත්තරෙන චරති, ද්වේ සාදිතඛ්ඛාති, එවං එකං සාදියන්තෙනෙව සමො භවිස්සති. යස්ස තිසු එකං නට්ඨං, කිඤ්චි න සාදිතඛ්ඛං. යස්ස පන ද්විසු එකං නට්ඨං, එකං සාදිතඛ්ඛං. යස්ස එකංයෙව හොති, තඤ්ච නට්ඨං, ද්වේ සාදිතඛ්ඛාති. භික්ඛුනියා පන පඤ්චසු නට්ඨෙය්‍යු ද්වේ සාදිතඛ්ඛාති, චතුසු නට්ඨෙය්‍යු එකං සාදිතඛ්ඛං, තිසු නට්ඨෙය්‍යු න කිඤ්චි සාදිතඛ්ඛං, කො පන වාදො ද්විසු වා එකස්මිං වා. යෙන කෙනචි හි සන්තරුත්තරපරමතාය යාතඛ්ඛං, තතො උත්තරි විඤ්ඤාපනඡ්පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති. තත්ථ “ඉදං මෙ, හන්තෙ, චීවරං අඤ්ඤාතකං ගහපතිකං තතුත්තරි විඤ්ඤාපිතං නිස්සග්ගිය”න්ති (පාරා. 524) ඉමිනා නයෙන නිස්සඡ්ජනවිධානං වෙදිතඛ්ඛං.

සාවත්ථියං ඡඛ්ඛග්ගියෙ භික්ඛු ආරඛ්භ ඛහුචීවරවිඤ්ඤාපනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, ඤාතකෙ අඤ්ඤාතකසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ද්වේ චීවරානි කත්වා “සෙසකං ආහරිස්සාමි”ති චත්වා ගණ්හන්තස්ස, “සෙසකං තුය්හංයෙව හොතු”ති චුත්තස්ස, න අවිජ්ජන්තනට්ඨකාරණා දින්නං ගණ්හන්තස්ස,

චුත්තනායෙන ඤාතකප්පචාරිතෙ විඤ්ඤාපෙත්තස්ස, අත්තනො ධනෙන ගණ්හන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. තතුත්තරිතා, අච්ඡින්නාදිකාරණතා, අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්ති, තාය ච පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඛිගාති. සමුට්ඨානාදීනි චතුත්ථසදිසානෙවාති.

තතුත්තරිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. උපක්ඛට්ඨික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්සාති “ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො දස්සාමී”ති එවං අපදිසිත්වා. වීචරවේතාපන්නන්ති භිරඤ්ඤාදිකං වීචරමූලං. උපක්ඛට්ඨං හොතීති සජ්ජිතං හොති, සංහරිත්වා යපිතං. වේතාපෙත්වාති පරිචත්තෙත්වා, කාරෙත්වා චා කිණිත්වා චාති අත්ථො. වීචරෙන අච්ඡාදෙස්සාමීති වොහාරවචනමෙතං, ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො දස්සාමීති අයං පනෙත්ථ අත්ථො. තත්ත්වෙ සොති යත්ත සො ගහපති චා ගහපතානී චා, තත්ත්වෙ සො භික්ඛු පුබ්බෙ අප්පචාරිතො උපසංඝාතමිත්වා වීචරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යා වෙති අයමෙත්ථ පදසම්බන්ධො. විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යාති විසිට්ඨකප්පං අධිකවිධානං ආපජ්ජෙය්‍යා. යථා පන තමාපජ්ජති, තං දස්සෙතුං සාධු චතාතිආදිමාහ. තත්ථ සාධුති ආයාචනෙ නිපාතො. චතාති පරිචිතක්කෙ. මන්ති අත්තානං නිද්දිසති. ආයස්මාති පරං ආලපති. එවරූපං චා එවරූපං චාති ආයතාදිසු අඤ්ඤතරං. කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදායාති සුන්දරකාමතං විසිට්ඨකාමතං විත්තෙන ගහෙත්වා, තස්ස “ආපජ්ජෙය්‍යා වෙ”ති ඉමිනා සම්බන්ධො, සචෙ පන එවරූපං ආපජ්ජන්නස්ස තස්ස චචනෙන යො පඨමං අධිප්පෙතතො මූලං වච්චෙත්වා සුන්දරතරං වේතාපෙති, තස්ස පයොගෙ භික්ඛුනො දුක්කට්ඨං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති. තත්ථ “ඉදං මෙ, හන්තෙ, වීචරං පුබ්බෙ අප්පචාරිතං අඤ්ඤාතකං ගහපතිකං උපසංඝාතමිත්වා විකප්පං ආපන්නං නිස්සග්ගිය”න්ති (පාරා. 529) ඉමිනා නායෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථීයං උපනන්දං ආරබ්භ වීචරෙ විකප්පං ආපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඤාතකෙ අඤ්ඤාතකසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස චා දුක්කට්ඨං. මහග්ගං වේතාපෙතුකාමං අප්පග්ගං චා, එතෙනෙව මූලෙන “අඤ්ඤං එවරූපං චා දෙහී”ති වදන්තස්ස, චුත්තනායෙන ඤාතකප්පචාරිතෙ විඤ්ඤාපෙත්තස්ස, අත්තනො ධනෙන ගණ්හන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වීචරෙ භියොසාකම්‍යතා, අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්ති, තාය ච පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ තිණි අඛිගාති. සමුට්ඨානාදීනි චතුත්ථසදිසානෙවාති.

උපක්ඛට්ඨික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. දුතියඋපක්ඛට්ඨික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ ඉමිනාව නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. ඉදඤ්භි පුරිමස්ස අනුපඤ්ඤත්තිසදිසං, කෙවලං තත්ථ එකස්ස පිළා කතා, ඉධ ද්විත්තං, අයමෙත්ථ විසෙසො, සෙසං සබ්බං පුරිමසදිසමෙව. යථා ව ද්විත්තං, එවං බහුතං පිළං කත්වා ගණ්හතොපි ආපත්ති වෙදිතබ්බො. නිස්සජ්ජනවිධානෙ ව “ඉදං මෙ, හත්තෙ, වීවරං පුබ්බෙ අප්පචාරිතෙ අඤ්ඤාතකෙ ගහපතිකෙ උපසඬකම්ත්වා විකප්පං ආපන්නං නිස්සග්ගිය”න්ති (පාරා. 534) ඉමිනා නයෙන වචනහෙදො ඤාතබ්බොති.

දුතියඋපක්ඛට්ඨික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. රාජසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ රාජභොග්ගොති රාජතො භොග්ගං භුඤ්ජිතබ්බං අස්ස අත්ථිති රාජභොග්ගො, “රාජභොගො”තිපි පාඨො, රාජතො භොගො අස්ස අත්ථිති අත්ථො. වීවරවෙනාපන්නන්ති හිරඤ්ඤාදිකං අකප්පියං. පභිණ්ණයාති පෙසෙය්‍යා. ඉමිනාතිආදි ආගමනසුද්ධිං දස්සෙතුං වුත්තං. සචෙ හි “ඉදං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො දෙහී”ති පෙසෙය්‍යා, ආගමනස්ස අසුද්ධත්තා අකප්පියවත්ථුං ආරබ්භ භික්ඛුනා කප්පියකාරකොපි නිද්දිසිතබ්බො න භවෙය්‍යා. ආහතන්ති ආතීතං. න ඛො මයන්තිආදි ඉදං කප්පියවසෙන ආහතම්පි වීවරමූලං ඊදිසෙන දුතවචනෙන අකප්පියං භොති, තස්මා තං පටික්ඛිපිතබ්බන්ති දස්සෙතුං වුත්තං. සුවණ්ණං රජතං කභාපණො මාසකොති ඉමානි හි වත්තාරි නිස්සග්ගියවත්ථුනි, මුත්තා මණි වෙළුරියො සඬබ්බො සිලා පවාළං ලොහිතඬකො මසාරගල්ලං සත්ත ධඤ්ඤාති දාසිදාසබෙත්තවත්ථුපුප්ඵාරාමඵලාරාමාදයොති ඉමානි දුක්ඛට්ඨන්ති ව අත්තතො වා වෙනියසඬසගණුපුග්ගලානං වා අත්ථාය සම්පට්ඨිතං න වට්ටන්ති, තස්මා තං සාදිතුං න වට්ටන්ති දස්සන්තං “න ඛො මය”න්තිආදි වුත්තං.

වීවරඤ්ච ඛො මයං පටිග්ගණ්හාමාති ඉදං පන අත්තානං උද්දිස්ස ආහතත්තා වත්තුං වට්ටති, තස්මා වුත්තං. කාලෙනාති යුත්තපත්තකාලෙන, යදා නො අත්ථො භොති, තදා කප්පියං වීවරං පටිග්ගණ්හාමාති අත්ථො. වෙය්‍යාවච්චකරොති කප්පියකාරකො. නිද්දිසිතබ්බොතිඉදං “අත්ථි පනායස්මතො කොචි වෙය්‍යාවච්චකරො”ති කප්පියවචනෙන වුත්තත්තා අනුඤ්ඤාතං. සචෙ පන දුතො “කො ඉමං ගණ්හාතී”ති වා “කස්ස දෙමී”ති වා වදති, න නිද්දිසිතබ්බො. ආරාමිකො වා උපාසකො වාතිඉදං සාරුප්පතාය වුත්තං, යපෙත්වා පන පඤ්ච සහධම්මිකෙ යො කොචි කප්පියකාරකො වට්ටති. එසො ඛො, ආවුසොතිඉදං භික්ඛුස්ස කප්පියවචනදස්සන්තං වුත්තං, එවමෙව හි වත්තබ්බං, “එතස්ස දෙහී”තිආදි න වත්තබ්බං. සඤ්ඤත්තො සො මයාති ආණත්තො සො මයා, යථා තුම්භාකං වීවරෙන අත්ථෙ සති වීවරං දස්සති, එවං වුත්තොති අත්ථො. දුතෙන හි එවං

ආරොච්ඡෙයෙව තං වොදෙතුං වට්ඨති, නෙව තස්ස භත්ථෙ දත්වා ගතමත්තකාරණෙන. සචෙ පන “අයං වෙය්‍යාවච්චකරො”ති සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො භොති, දුතො ච සම්මුඛා එව තස්ස භත්ථෙ චෙතාපන්නං දත්වා “ථෙරස්ස චීවරං කිණිත්වා දෙහී”ති ගච්ඡති, එවං “සඤ්ඤත්තො සො මයා”ති අවුත්තෙපි වොදෙතුං වට්ඨති. සචෙ පන දුතො ගච්ඡන්තොව “අභං තස්ස භත්ථෙ දස්සාමි, තුම්හෙ චීවරං ගණ්භෙය්‍යාථා”ති භික්ඛුනො වත්වා වා ගච්ඡති, අඤ්ඤං වා පෙසෙත්වා ආරොවාපෙති, එවං සති ඉතරම්පි වොදෙතුං වට්ඨතියෙව. දෙසනාමත්තමෙව චෙතං “දුතෙනා”ති. යොපි අත්තනා ආහරිත්වා එවං පටිපජ්ජති, තස්මිම්පි ඉදමෙව ලක්ඛණං. අත්ථො මෙ, ආචුසො, චීවරෙනාති වොදනාලක්ඛණනිදස්සනමෙතං. සචෙ හි වාචාය වොදෙති, ඉදං වා වචනං යාය කායචි භාසාය එතස්ස අත්ථො වා වත්තඛිබ්බො, “දෙහි මෙ, ආහර මෙ”ති ආදිනා නයෙන පන වත්තුං න වට්ඨති. අභිනිජ්ජාදෙය්‍යාති එවං වච්ඡෙදං කත්වා තික්ඛත්තුං වොදයමානො පටිලාභවසෙන සාධෙය්‍ය. ඉච්චෙතං කුසලන්ති එතං සුන්දරං.

ඡක්ඛත්තුපරමන්ති භාවනපුංසකවචනමෙතං. ඡක්ඛත්තුපරමඤ්ඤි තෙන චීවරං උද්දිස්ස තුණ්හීභුතෙන යාතඛිබ්බං, න නිසීදිතඛිබ්බං, න ආමිසං පටිග්ගහෙතඛිබ්බං, න ධම්මො භාසිතඛිබ්බො. “කිංකාරණා ආගතොසී”ති වුත්තෙ පන “ජානාහි, ආචුසො”ති එත්තකමෙව වත්තඛිබ්බං. සචෙ නිසජ්ජාදිති කරොති, යානං භඤ්ජති, ආගතකාරණං විනාසෙති, ඉදං කායෙන වොදනාය ලක්ඛණදස්සනත්ථං වුත්තං. එත්ථ ච උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදෙන තිස්සන්නං වොදනානං ඡන්නඤ්ඤි යානානං අනුඤ්ඤාතත්තා වොදනාය දිගුණං යානං අනුඤ්ඤාතං භොති, තස්මා සචෙ වොදෙතියෙව, න තිට්ඨති, ඡ වොදනායො ලඛිහන්ති. සචෙ තිට්ඨතියෙව, න වොදෙති, ද්වාදස යානානි ලඛිහන්ති. සචෙ උභයං කරොති, එකාය වොදනාය ද්වෙ යානානි භාපෙතඛිබ්බාති. තත්ථ යො එකදිවසමෙව පුනප්පුනං ගන්ත්වා ඡක්ඛත්තුං වොදෙති, සකිංයෙව වා ගන්ත්වා “අත්ථො මෙ, ආචුසො, චීවරෙනා”ති ඡක්ඛත්තුං වදෙති, තථා එකදිවසමෙව පුනප්පුනං ගන්ත්වා ද්වාදසක්ඛත්තුං තිට්ඨති, සකිංයෙව වා ගන්ත්වා තත්ත යානෙ තිට්ඨති, සොපි සබ්බවොදනායො සබ්බට්ඨානානි ච භඤ්ජති, කො පන වාදො නානාදිවසෙසු එවං කරොත්තස්සාති අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො. යෙ පන කප්පියකාරකො දායකො සයමෙව ගන්ත්වා නිසීදති තෙ සතක්ඛත්තුම්පි වොදෙතුං වට්ඨති. යො පන උභොහි පි අනිද්දිට්ඨො මුඛවෙච්චිකකප්පියකාරකො ච පරම්මුඛකප්පියකාරකො ච, සො න කිඤ්චි වත්තඛිබ්බො, එවං ඉධ දසපි කප්පියකාරකා දස්සිතා භොන්ති.

තතො චෙ උත්තරීති වුත්තවොදනායානපරිමාණතො උත්තරි. නිස්සග්ගියන්ති උත්තරි වායාමමානස්ස සබ්බප්පයොගෙසු දුක්කට්ඨං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං භොති. එත්ථ ච “ඉදං මෙ, භන්තෙ, චීවරං අතිරෙකතික්ඛත්තුං වොදනාය අතිරෙකඡක්ඛත්තුං යානෙන අභිනිජ්ජාදිතං නිස්සග්ගිය”න්ති (පාරා. 539) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං

වෙදිතබ්බං. යතස්ස චීවරවෙනාපන්නං ආභතන්ති යතො රාජතො වා රාජභොග්ගතො වා අස්ස භික්ඛුනො චීවරවෙනාපන්නං ආනීතං, “යත්චස්සා”තිපි පායො, අයමෙව අත්ථො. තත්ථාති තස්ස රඤ්ඤො වා රාජභොග්ගස්ස වා සන්තිකං, සමීපත්ථෙ හි ඉදං භූමිමච්චනං. න තං තස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චි අත්ථං අනුභොතිති තං වෙනාපන්නං තස්ස භික්ඛුනො අප්පමත්තකම්පි කම්මං න නිජ්ඣාදෙති. යුඤ්ජන්තායස්මන්තො සකන්ති ආයස්මන්තො අත්තනො සන්තකං ධනං පාපුණන්තු. මා වො සකං විතස්සාති තුම්භාකං සන්තකං මා විතස්සතු. අයං තත්ථ සාමීචීති අයං තත්ථ අනුධම්මතා ලොකුත්තරධම්මං අනුගතා, වත්තධම්මතාති අත්ථො, තස්මා එවං අකරොන්තො වත්තභෙදෙ දුක්කටං ආපජ්ජති.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ “අජ්ජුණ්හො, භන්තෙ, ආගමෙහි”ති (පාරා. 537) වුච්චමානො නාගමෙසි, තස්මිං වත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, උභතකෙසු වොදනායානෙසු අතිරෙකසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අවොදනාය ලද්ධෙ, සාමිකෙහි වොදෙත්වා දින්නෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. කප්පියකාරකස්ස භික්ඛුනො නිද්දිට්ඨභාවො, දුතෙන අප්පිතතා, තතුත්තරිවායාමො, තෙන වායාමෙන පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති චතුත්ථසදිසානෙවාති.

රාජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

චීවරවග්ගො පඨමො.

2. එළකලොමවග්ගො

1. කොසියසික්ඛාපදවණ්ණනා

එළකලොමවග්ගස්ස පඨමෙ කොසියමිස්සකන්ති එකෙනාපි කොසියංසුනා අත්තමසො තස්ස කරණට්ඨානෙ වාතවෙගෙන නිපාතිතෙනාපි මිස්සිකතං. සන්ථතන්ති සමෙ භූමිභාගෙ කොසියංසුනි උපරුපරි සන්ථරිත්වා කඤ්ජියාදීහි සිඤ්චිත්වා කත්තබ්බතාලක්ඛණං. කාරාපෙය්‍ය නිස්සග්ගියන්ති කරණකාරාපනප්පයොගෙසු දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං භොති. එත්ථ ව “ඉදං මෙ, භන්තෙ, කොසියමිස්සකං සන්ථතං කාරාපිතං නිස්සග්ගිය”න්ති (පාරා. 544) ඉමිනා නයෙන නිස්සජ්ජනවිධානං වෙදිතබ්බං, ඉමස්සෙව වචනස්ස අනුසාරෙන ඉතො පරං සබ්බසන්ථතං වෙදිතබ්බං. සක්කා හි එත්තාවතා ජානිතුන්ති න තං ඉතො පරං දස්සයිස්සාම.

ආලුචියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ කොසියමිස්සකං සන්ථතං කාරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අත්තනො අත්ථාය කාරාපනවසෙන සාණත්තිකං, අත්තනා විජ්ජකතපඅයොසාපනනයෙන

චතුක්කපාවිත්තියං, අඤ්ඤස්සත්ථාය කරණකාරාපනෙසු අඤ්ඤෙන කතං පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජනෙ ව දුක්කටං. විතානාදිකරණෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. කොසියමිස්සකභාවො, අත්තනො අත්ථාය සන්ථතස්ස කරණකාරාපනං, පටිලාභො වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙවාති.

කොසියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. සුද්ධකාලකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ සුද්ධකාලකානන්ති සුද්ධානං කාලකානං අඤ්ඤෙහි අමිස්සිකතානං. වෙසාලියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ තාදිසං සන්ථතං කරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං පයමසදිසමෙවාති.

සුද්ධකාලකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. ද්වේභාගසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ ද්වේ භාගාති ද්වේ කොට්ඨාසා. ආදාතබ්බාති ගහෙතබ්බා. ගොවරියානන්ති කපිලවණ්ණානං. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – යත්තකෙහි කත්තුකාමො හොති, තෙසු තුලයිත්වා ද්වේ කොට්ඨාසා කාලකානං ගහෙතබ්බා, එකො ඔදාතානං, එකො ගොවරියානං. එකස්සාපි කාලකලොමස්ස අතිරෙකභාවෙ නිස්සග්ගියං හොති, ඌනකං වට්ටති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ තාදිසං සන්ථතං කරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, කිරියාකිරියං, සෙසං පයමසදිසමෙවාති. ඉමානි පන තීණි නිස්සජ්ජිත්වා පටිලද්ධානිපි පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටන්ති.

ද්වේභාගසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ඡබ්බස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ ඔරෙන වෙ ඡන්තං වස්සානන්ති ඡන්තං වස්සානං ඔරිමභාගෙ, අන්තොති අත්ථො. අඤ්ඤත්ත භික්ඛුසම්මුතියාති යං සඬ්ඝො ගිලානස්ස භික්ඛුනො සන්ථතසම්මුතිං දෙති, තං යපෙත්වා අලද්ධසම්මුතිකස්ස ඡබ්බස්සබ්භන්තරෙ අඤ්ඤං සන්ථතං කරොන්තස්ස නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ අනුවස්සං සන්ථතං කාරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්ත භික්ඛුසම්මුතියා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සා යෙන ලද්ධා හොති, තස්ස යාව රොගො න වූපසම්මති, වූපසන්තො වා පුන කුප්පති, තාව ගතගතට්ඨානෙ අනුවස්සමිපි කාතුං වට්ටති, අඤ්ඤස්සත්ථාය කාරෙතුං, කතඤ්ච පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජිතුමිපි වට්ටති, සෙසං පයමසදිසමෙවාති.

ඡබ්බස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. නිසිදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ පුරාණසන්ථතං නාම යත්ථ සකිම්පි නිසින්නො වා භොති නිපන්නො වා. සමන්තාති එකපස්සතො වට්ඨං වා චතුරස්සං වා ඡින්නිදිත්වා ගහිතට්ඨානං යථා විදන්ටීමත්තං භොති, එවං ගහෙතඛ්ඛං. සන්ථරන්තෙන පන එකදෙසෙ වා සන්ථරිතඛ්ඛං, විජටෙන්වා වා මිස්සකං කත්වා සන්ථරිතඛ්ඛං, එවං ටීරතරං භොති. අනාදා චෙති සති පුරාණසන්ථතෙ අග්ගහෙත්වා. අසති පන අග්ගහෙත්වාපි වට්ඨති, අඤ්ඤස්සත්ථාය කාරෙතුං, කතඤ්ච පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජිතුම්පි වට්ඨති.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරඛ්භ සන්ථතවිස්සජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං තතියසදිසමෙවාති.

නිසිදනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. එළකලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ අද්ධානමග්ගජ්ජපටිපන්නස්සාති අද්ධානසඛ්ඛාතං දීඝමග්ගං පටිපන්නස්ස, සබ්බඤ්චෙතං වත්ථුමත්තදීපනමෙව, යත්ථ කත්ථවි පන ධම්මෙන ලභිත්වා ගණ්හතො දොසො නත්ථි. තියොජනපරමන්ති ගහිතට්ඨානතො තියොජනජ්ජමාණං දෙසං. සහත්ථාති සහත්ථෙත, අත්තනා හරිතඛ්ඛානීති අත්ථො. අසන්නෙ භාරකෙති අසන්නෙයෙව අඤ්ඤස්මිම්පි භාරකෙ. සචෙ පන අත්ථි, තං ගාහෙතුං වට්ඨති. අත්තනා පන අන්තමසො වාතාබාධජ්ජපටිකාරත්ථං සුත්තකෙන අබන්ධිත්වා කණ්ණච්ඡිද්දෙ පක්ඛිත්තානිපි ආදාය තියොජනං එකං පාදං අතික්කාමෙන්තස්ස දුක්කටං, දුතියපාදාතික්කමෙ නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛු ආරඛ්භ තියොජනාතික්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, උභකතියොජනෙ අතිරෙකසඤ්ඤිතො චෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. තියොජනං හරණපච්චාහරණෙ, වාසාධිජ්ජායෙන ගන්ත්වා තතො පරං හරණෙ, අච්ඡින්නං වා නිස්සට්ඨං වා පටිලභිත්වා හරණෙ, අඤ්ඤං හරාපනෙ, අන්තමසො සුත්තකෙනපි බද්ධකතභණ්ඩහරණෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. එළකලොමානං අකතභණ්ඩතා, පඨමජ්ජපටිලාභො, අත්තනා ආදාය වා අඤ්ඤස්ස අජානන්තස්ස යානෙ පක්ඛිපිත්වා වා තියොජනාතික්කමනං, ආහරණපච්චාහරණං, අවාසාධිජ්ජායතාති ඉමානෙන්ථ පඤ්ච අඛිගාති. එළකලොමසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

එළකලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. එළකලොමධොවාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ
එළකලොමධොවාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. තත්ථ පුරාණච්චරධොවාපනෙ
වුත්තනයෙනෙව සබ්බොපි විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

එළකලොමධොවාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. ජාතරූපසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ ජාතරූපරජතන්ති සුවණ්ණඤ්චෙව රූපියඤ්ච, අපිච
කභාපණො ලොභමාසකදාරුමාසකජතුමාසකාදයොපි යෙ වොහාරං
ගච්ඡන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉධ රජතන්ත්වෙව වුත්තා. උග්ගණ්ණෙය්‍ය වාති
අත්තනො අත්ථාය දියාමානං වා යත්ථකත්ථවි යීතං වා නිජ්ජරිග්ගහිතං
දිස්වා සයං ගණ්ණෙය්‍ය වා. උග්ගණ්ණාපෙය්‍ය වාති තදෙව අඤ්ඤන
ගාභාපෙය්‍ය වා. උපනික්ඛිත්තං වා සාදියෙය්‍යාති “ඉදං අය්‍යස්ස භොතු”ති
එවං සම්මුඛා වා, “අසුකස්මිං නාම යානෙ මම භිරඤ්ඤසුවණ්ණං, තං තුය්භං
භොතු”ති එවං පරම්මුඛා යීතං වා කෙවලං වාචාය වා හත්ථමුද්දාය වා
“තුය්භ”න්ති වත්වා පරිච්චත්තං යො කායවාචාහි අජ්ජට්ඨිත්ථිත්වා
චිත්තෙන අධිවාසෙය්‍ය, අයං “සාදියෙය්‍යා”ති වුච්චති. සචෙ පන චිත්තෙන
සාදියති, ගණ්ණිතුකාමො භොති, කායෙන වා වාචාය වා “නයිදං කජ්ජති”ති
පට්ඨිත්ථිති, කායවාචාහි අජ්ජට්ඨිත්ථිත්වා සුද්ධචිත්තො හුත්වා “නයිදං
අම්භාකං කජ්ජති”ති න සාදියති, වට්ටති. නිස්සග්ගියන්ති උග්ගහණාදිසු
යංකිඤ්චි කරොන්තස්ස අසනබද්ධෙසු වත්ථුසු වත්ථුගණනාය නිස්සග්ගියං
පාචිත්තියං. තං නිස්සජ්ජන්තෙන “අභං, හන්තෙ, රූපියං පටිග්ගහෙසිං, ඉදං
මෙ, හන්තෙ, නිස්සග්ගියං, ඉමාහං සඬ්ඝස්ස නිස්සජ්ජාමි”ති (පාරා. 584)
එවං සඬ්ඝමජ්ජෙකෙයෙව නිස්සජ්ජිතබ්බං. සචෙ තත්ථ කොචි ගහට්ඨො
ආගච්ඡති, “ඉදං ජානාහි”ති වත්තබ්බො. “ඉමිනා කිං ආහරියාතු”ති
හණන්තෙ පන “ඉදං නාමා”ති අවත්වා “සජ්ජිආදිති භික්ඛූනං
කජ්ජන්ති”ති එවං කජ්ජියං ආචික්ඛිතබ්බං. සචෙ සො ආහරති,
රූපියජ්ජට්ඨිගාහකං යපෙත්වා සබ්බෙහි භාජෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං.
රූපියජ්ජට්ඨිගාහකස්ස පන යං තජ්ජව්චයා උජ්ජන්තං, තං අඤ්ඤන
ලභිත්වා දියාමානමිපි අත්තමසො තතො නිබ්බත්තරුක්ඛච්ඡායාපි
පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති. සචෙ පන සො කිඤ්චි ආහරිතුං න ඉච්ඡති, “ඉමං
ජට්ටෙහි”ති වත්තබ්බො. සචෙ යත්ථ කත්ථවි නික්ඛිපති, ගහෙත්වා වා
ගච්ඡති, න වාරෙතබ්බො. නො චෙ ජට්ටෙති, පඤ්චඩ්ගසමන්තාගතො භික්ඛූ
රූපියජ්ජට්ටකො සම්මන්තිතබ්බො. තෙන අනිමිත්තං කත්වාච ගූථං විය
ජට්ටෙතබ්බං. සචෙ නිමිත්තං කරොති, දුක්කටං ආපජ්ජති.

රාජගහෙ උපනන්දං ආරබ්භ රූපියජ්ජට්ඨිගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං,
සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අරූපියෙ
රූපියසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා, සඬ්ඝවෙතියාදීනං අත්ථාය
ගණ්හන්තස්ස, මුත්තාමණිආදිජ්ජට්ඨිගහණෙ ව දුක්කටං.

රතනසික්ඛාපදනායෙන නික්ඛිපන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ජාතරූපරජතභාවො, අත්තුද්දෙසිකතා, ගහණාදීසු අඤ්ඤතරභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අභිගානි. සමුට්ඨානාදීසු සියා කිරියං ගහණෙන ආපජ්ජනතො, සියා අකිරියං පටික්ඛෙපස්ස අකරණතො, සෙසං සඤ්චරිත්තෙ වුත්තනයමෙවාති.

ජාතරූපසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. රූපියසංචොභාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ නානප්පකාරකන්ති කතාදිවසෙන අනෙකවිධං. රූපියසංචොභාරන්ති ජාතරූපරජතපරිවත්තනං. පුරිමසික්ඛාපදෙන හි නිස්සග්ගියවත්ථුදුක්කට්ඨත්ථුනං පටිග්ගහණං වාරිතං, ඉමිනා පරිවත්තනං. තස්මා දුක්කට්ඨත්ථුනා දුක්කට්ඨත්ථුකප්පියවත්ථුනි, කප්පියවත්ථුනා ච දුක්කට්ඨත්ථුං පරිවත්තෙන්තස්ස දුක්කට්ඨං. නිස්සග්ගියවත්ථුනා පන නිස්සග්ගියවත්ථුං චා දුක්කට්ඨත්ථුං චා කප්පියවත්ථුං චා, දුක්කට්ඨත්ථුකප්පියවත්ථුනි ච නිස්සග්ගියවත්ථුං පරිවත්තෙන්තස්ස නිස්සග්ගියං භොති, තං පුරිමනායානුසාරෙනෙව සඨසමජ්ඣෙ නිස්සජ්ජිතබ්බං, නිස්සට්ඨවත්ථුස්මිඤ්ච තත්ථ වුත්තනයෙනෙව පටිපජ්ජිතබ්බං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ රූපියසංචොභාරවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, යං අත්තනො ධනෙන පරිවත්තෙති, තස්ස චා ධනස්ස චා රූපියභාවො චෙව, පරිවත්තනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අභිගානි. කිරියං, සෙසං අනන්තරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙවාති.

රූපියසංචොභාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. කයවික්කයසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ නානප්පකාරකන්ති විවරාදීනං කප්පියහණ්ඩානං වසෙන අනෙකවිධං. කයවික්කයන්ති කයඤ්චෙව වික්කයඤ්ච. “ඉමිනා ඉමං දෙහි, ඉමං ආහර, පරිවත්තෙහි, චෙතාපෙහි”ති ඉමිනා හි නයෙන පරස්ස කප්පියහණ්ඩං ගණ්හන්තො කයං සමාපජ්ජති, අත්තනො කප්පියහණ්ඩං දෙන්තො වික්කයං සමාපජ්ජති. තස්මා යපෙත්වා පඤ්ච සහධම්මිකෙ යං එවං අත්තනො කප්පියහණ්ඩං දත්වා මාතු සන්තකම්පි කප්පියහණ්ඩං ගණ්හාති, තං නිස්සග්ගියං භොති. වුත්තලක්ඛණවසෙන සඨසගණපුග්ගලෙසු යස්ස කස්සපි නිස්සජ්ජිතබ්බං, “ඉමං භුඤ්ජිත්වා චා ගහෙත්වා චා ඉදං නාම ආහර චා කරොහි චා”ති රජනාදිං ආහරාපෙත්වා චා ධමකරණාදිපරික්ඛාරං භූමිසොධනාදිඤ්ච නවකම්මං කාරෙත්වා චා සන්තං වත්ථු නිස්සජ්ජිතබ්බං, අසන්තෙ පාවිත්තියං දෙසෙතබ්බමෙව.

සාවත්ථීයං උපනන්දං ආරබ්භ කයවික්කයවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “ඉදං කිං අග්ඝතී”ති එවං අග්ඝං පුච්ඡන්තස්ස, යස්ස හත්ථනො භණ්ඩං ගණ්හිතුකාමො හොති, තං යපෙත්වා අඤ්ඤං අන්තමසො තස්සෙව පුත්තභාතුකම්පි කප්පියකාරකං කත්වා “ඉමිනා ඉදං නාම ගහෙත්වා දෙහී”ති ආවික්ඛන්තස්ස, “ඉදං අම්භාකං අත්ථී, අම්භාකඤ්ච ඉමිනා ච ඉමිනා ච අත්ථො”ති එවං වත්වා අත්තනො ධනෙන ලද්ධං ගණ්හන්තස්ස, සහධම්මිකෙහි සද්ධිං කයවික්කයං කරොන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. යං අත්තනො ධනෙන පරිවත්තෙති, යෙන ච පරිවත්තෙති, තෙසං කප්පියවත්ථුතා, අසහධම්මිකතා, කයවික්කයාපජ්ජනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ තීණි අභිගාති. සෙසං රුපියසංචොභාරෙ වුත්තනයමෙවාති.

කයවික්කයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

එළකලොමවග්ගො දුතියො.

3. පත්තවග්ගො

1. පත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා

පත්තවග්ගස්ස පයමෙ අතිරෙකපත්තොති අනධිට්ඨිතො ච අවිකප්පිතො ච, සො ච බො උක්කට්ඨමජ්ඣිමොමකානං අඤ්ඤතරො පමාණුයුත්තොච, තස්ස පමාණං “අභිසාළ්භකොදනං ගණ්හාතී”තිආදිනා (පාරා 602) නයෙන පාළියං වුත්තං. තත්ත්වයං විනිච්ඡයො – අනුපහතපුරාණසාලිතණ්ඩුලානං සුකොට්ඨිතපරිසුද්ධානං ද්වේ මගධනාළියො ගහෙත්වා තෙහි තණ්ඩුලෙහි අනුත්තණ්ඩුලමකිලින්තමපිණ්ඩිකං සුවිසදං කුන්දමකුළුරාසිසදිසං අවස්සාවිතොදනං පවිත්වා නිරවසෙසං පත්තෙ පක්ඛිපිත්වා තස්ස ඔදනස්ස චතුත්ථහාගජ්ජමාණො නාතිසනො නාතිතනුකො හත්ථහාරියො සබ්බසම්භාරසඛිතො මුග්ගසුපො පක්ඛිපිතබ්බො, තතො ආලොපස්ස අනුරූපං යාවචරිමාලොපජ්ජහොනකං මච්ඡමංසාදිබ්බාඤ්ජනං පක්ඛිපිතබ්බං, සප්පිතෙලතක්කරසකඤ්ජියාදීනි පන ගණනුපගාති න හොන්ති. තානි හි ඔදනගතිකානෙව, නෙව භාපෙතුං, න වඩ්ඪෙතුං සක්කොන්ති, එවමෙතං සබ්බම්පි පක්ඛිත්තං සචෙ පත්තස්ස මුඛවට්ටියා හෙට්ඨිමරාජිසමං තිට්ඨති, සුත්තෙන වා භීරෙන වා ඡින්දන්තස්ස සුත්තස්ස වා භීරස්ස වා හෙට්ඨිමන්තං චුසති, අයං උක්කට්ඨො නාම පත්තො. සචෙ තං රාජීං අතික්කම්ම ථුපිකතං තිට්ඨති, අයං උක්කට්ඨොමකො නාම පත්තො. සචෙ තං රාජීං න සම්පාපුණාති, අත්තොගධමෙව හොති, අයං උක්කට්ඨුක්කට්ඨො නාම පත්තො. උක්කට්ඨො උපභිසජ්ජමාණො මජ්ඣිමො. මජ්ඣිමපත්තතො උපභිසජ්ජමාණො ඔමකො. තෙසම්පි වුත්තනයෙනෙව හෙදො වෙදිතබ්බො. ඉච්චෙතෙසු නවසු උක්කට්ඨුක්කට්ඨො ච ඔමකොමකො වාති ද්වේ අපත්තා, සෙසා සත්ත පත්තා පමාණුයුත්තා නාම, අයමෙත්ථසඛිබ්බෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (පාරා. අට්ඨ. 2.598 ආදයො) වුත්තො, තස්මා එවං පමාණුයුත්තං සමණසාරුජ්ජපෙන පක්කං අයොපත්තං වා

මත්තිකාපත්තං වා ලභිත්වා පුරාණපත්තං පච්චුද්ධරිත්වා අත්තොදසාහෙ අධිට්ඨානබ්බො. සථෙ පනස්ස මූලතො කාකණිකමත්තමපි දාතබ්බං අවසිට්ඨං හොති, අධිට්ඨානුපගො න හොති, අප්පච්චුද්ධරන්තෙන විකප්පෙනබ්බො. තත්ථ පච්චුද්ධරණාධිට්ඨානලක්ඛණං වීචරවග්ගෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, විකප්පනලක්ඛණං පරතො වක්ඛාම. සථෙ පන කොචි අපත්තකො භික්ඛු දස පත්තෙ ලභිත්වා සබ්බෙ අත්තනාව පරිභුඤ්ජිතුකාමො හොති, එකං පත්තං අධිට්ඨාය පුන දිවසෙ තං පච්චුද්ධරිත්වා අඤ්ඤො අධිට්ඨානබ්බො, එතෙනුපායෙන වස්සසත්තමපි පරිහරිතුං සක්කා. යො පනස්ස පත්තො මුඛවට්ටිතො හෙට්ඨා ද්වඬගුලමත්තොකාසතො පට්ඨාය යත්ථකත්ථවි කඬගුසිත්ථනික්ඛමනමත්තෙන ඡිද්දෙන ඡිද්දො හොති, සො අධිට්ඨානුපගො න හොති. පුන ඡිද්දෙ පාකතිකෙ කතෙ අධිට්ඨානබ්බො, සෙසං අධිට්ඨානවිජහනං තිථිවරෙ චුත්තනයමෙව.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අතිරෙකපත්තධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, සෙසවණ්ණනාක්කමො වීචරවග්ගස්ස පට්ඨසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බොති.

පත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ඌනානි පඤ්ච බන්ධනානි අස්සාති ඌනපඤ්චබන්ධනො, නාස්ස පඤ්ච බන්ධනානි පුරෙන්නීති අත්ථො, තෙන ඌනපඤ්චබන්ධනෙන, ඉත්ථම්භුතස්ස ලක්ඛණෙ කරණවචනං. තත්ථ යස්මා අබන්ධනස්සාපි පඤ්ච බන්ධනානි න පුරෙන්නි සබ්බසො නත්ථිතාය, තෙනස්ස පදභාජනෙ “ඌනපඤ්චබන්ධනො නාම පත්තො අබන්ධනො වා එකබන්ධනො වා” තිආදි (පාරා. 613) චුත්තං. “ඌනපඤ්චබන්ධනො” ති ව චුත්තත්තා යස්ස පඤ්චබන්ධනො පත්තො හොති පඤ්චබන්ධනොකාසො වා, තස්ස සො අපත්තො, තස්මා අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙතුං වට්ටති. යස්මිං පන පත්තෙ මුඛවට්ටිතො හෙට්ඨා හට්ඨා ද්වඬගුලප්පමාණා එකාපි රාජි හොති, තං තස්සා රාජියා හෙට්ඨිමපරියන්තෙ පත්තවෙධකෙන විජ්ඣිත්වා පචිත්වා සුත්තරජ්ජුකමකචිරජ්ජුකාදීහි වා තිපුසුත්තකෙන වා බන්ධිත්වා තං බන්ධනං ආමිසස්ස අලග්ගනත්ථං තිපුපට්ටකෙන වා කෙනවි බද්ධසිලෙසාදිනා වා පටිච්ඡාදෙනබ්බං, සො ව පත්තො අධිට්ඨනිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බො, සුබ්බමං වා ඡිද්දං කත්වා බන්ධිතබ්බො, එාණිතං ඤාපෙත්වා පාසාණචුණ්ණෙන බන්ධිතුමපි වට්ටති. යස්ස පන ද්වෙ රාජියො වා එකායෙව වා චතුරඬගුලා, තස්ස ද්වෙ බන්ධනානි දාතබ්බානි. යස්ස තිස්සො වා එකායෙව වා ඡළඬගුලා, තස්ස තිණි. යස්ස වතස්සො වා එකායෙව වා අට්ඨඬගුලා, තස්ස චත්තාරි. යස්ස පඤ්ච වා එකායෙව වා දසඬගුලා, සො බද්ධොපි අබද්ධොපි අපත්තොයෙව, අඤ්ඤො විඤ්ඤාපෙතබ්බො, එස තාව මත්තිකාපත්තෙ විනිච්ඡයො.

අයොපත්තෙ පන සවෙපි පඤ්ච වා අතිරෙකානි වා ඡිද්දානි හොන්ති, තානි වෙ අයවුණ්ණෙන වා ආණ්ඩා වා ලොභමණ්ඩලෙන වා බද්ධානි මට්ඨානි හොන්ති, ස්වෙව පරිභුඤ්ජිතබ්බො, අඤ්ඤා න විඤ්ඤාපෙතබ්බො. අථ පන එකමපි ඡිද්දං මහන්තං හොති, ලොභමණ්ඩලෙන බද්ධමපි මට්ඨං න හොති, පත්තෙ ආමිසං ලග්ගති, අකප්පියො හොති අයං පත්තො, අඤ්ඤා විඤ්ඤාපෙතබ්බො. යො පන එවං පත්තසඛ්බෙපගතෙ වා අයොපත්තෙ, ඌනපඤ්චබන්ධනෙ වා මත්තිකාපත්තෙ සති අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙති, පයොගෙ දුක්ඛං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියො හොති, නිස්සජ්ජිතබ්බො. නිස්සජ්ජන්තෙන සඛ්සමජ්ඣෙ එව නිස්සජ්ජිතබ්බො, තෙන චුත්තං “භික්ඛුපරිසාය නිස්සජ්ජිතබ්බො”ති. යො ච තස්සා භික්ඛුපරිසායාතිඵත්ථ තෙහි භික්ඛුහි පකතියා එව අත්තනො අත්තනො අධිට්ඨිතං පත්තං ගහෙත්වා සන්තිපතිතබ්බං, තතො සම්මතෙන පත්තග්ගාභාපකෙන පත්තස්ස විජ්ජමානගුණං වත්වා “හන්තෙ, ඉමං ගණ්හථා”ති ථෙරො වත්තබ්බො. සවෙ ථෙරස්ස සො පත්තො න රුච්චති, අප්පිච්ඡතාය වා න ගණ්හාති, වට්ටති. තස්මිං පන අනුකම්පාය අගණ්හන්තස්ස දුක්ඛං. සවෙ පන ගණ්හාති, ථෙරස්ස පත්තං දුතියත්ථෙරං ගාභාපෙත්වා එතෙනෙව ඌපායෙන යාව සඛ්සනවකා ගාභාපෙතබ්බො, තෙන පරිච්චත්තපත්තො පන පත්තපරියන්තො නාම, සො තස්ස භික්ඛුනො පදාතබ්බො. තෙනාපි සො යථා විඤ්ඤාපෙත්වා ගහිතපත්තො, එවමෙව සක්ඛච්චං පරිභුඤ්ජිතබ්බො. සවෙ පන තං ඡිගුච්ඡන්තො අදෙසෙ වා නික්ඛිපති, අපරිභොගෙන වා පරිභුඤ්ජති, විස්සජ්ජෙති වා, දුක්ඛං ආපජ්ජති.

සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ බහු පත්තෙ විඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, අබන්ධනෙන අබන්ධනං, එකබන්ධනං, දුබන්ධනං, තිබන්ධනං, චතුබ්බන්ධනං, අබන්ධනොකාසං, එකද්විතිචතුබ්බන්ධනොකාසං වෙතාපෙති, එවං එකෙකෙන පත්තෙන දසධා දසවිධං පත්තං. වෙතාපනවසෙන පන එකං නිස්සග්ගියපාවිත්තියසතං හොති. නට්ඨපත්තස්ස, භින්නපත්තස්ස, අත්තනො ඤාතකප්පචාරිතෙ, අඤ්ඤස්ස ච ඤාතකප්පචාරිතෙ, තස්සෙවත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්තස්ස, අත්තනො ධනෙන ගණ්හතො, ඌම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අධිට්ඨානුපගපත්තස්ස ඌනපඤ්චබන්ධනතා, අත්තුද්දෙසිකතා, අකතවිඤ්ඤත්ති, තාය ච පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අභිගාති. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ චුත්තනායානෙවාති.

ඌනපඤ්චබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. හෙසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ පටිසායනීයානීති පටිසායිතබ්බානි, පරිභුඤ්ජිතබ්බානීති අත්ථො. එතෙන සයං ඌග්ගහෙත්වා නික්ඛිත්තානං සත්තාභාතික්කමෙපි අනාපත්තිං දස්සෙති, තානි හි පටිසායිතුං න වට්ටන්ති. හෙසජ්ජානීති හෙසජ්ජකිච්චං

කරොන්තු වා, මා වා, එවං ලද්ධවොහාරානි. සජ්ජි නාම ගවාදීනං සජ්ජි, යෙසං මංසං කප්පති, තෙසං සජ්ජි. තථා නවනීතං. තෙලං නාම තිලසාසපමදුකඵරණ්ඩකවසාදීහි නිබ්බත්තිතං. මදු නාම මක්ඛිකාමදුමෙව. එංඝිතං නාම උච්ඡුරසං උපාදාය පන අපක්කා වා අවත්ථුකපක්කා වා සබ්බාපි උච්ඡුචිකති “එංඝිත”න්ති වෙදිතබ්බං. තානි පටිග්ගහෙත්වාති තානි හෙසජ්ජානි පටිග්ගහෙත්වා, න තෙසං වත්ථුනි. එතෙන යපෙත්වා වසාතෙලං යානෙත්ථ යාවකාලිකවත්ථුකානි, තෙසං වත්ථුනි පටිග්ගහෙත්වා කතානි සජ්ජිආදීනි සත්තාහං අතික්කාමයතොපි අනාපත්තිං දස්සෙති. වසාතෙලං පන කාලෙ පටිග්ගහිතං කාලෙ නිපක්කං කාලෙ සංසට්ඨං තෙලපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතුං අනුඤ්ඤාතං, තස්මා යපෙත්වා මනුස්සවසං අඤ්ඤං යංකඤ්චි වසං පුරෙහත්තං පටිග්ගහෙත්වා සාමං පචිත්වා නිබ්බත්තිතතෙලමපි සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගෙන වට්ටති. අනුපසම්පන්නෙන පචිත්වා දින්නං පන තදනුපුරෙහත්තං සාමිසම්පි වට්ටති, අඤ්ඤෙසං යාවකාලිකවත්ථුනං වත්ථුං පචිතුං න වට්ටතියෙව. නිබ්බත්තිතසජ්ජි වා නවනීතං වා පචිතුං වට්ටති, තං පන තදනුපුරෙහත්තමපි සාමිසං පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති. පුරෙහත්තං පටිග්ගහිතබීරාදිතො අනුපසම්පන්නෙන පචිත්වා කතසජ්ජිආදීනි පන තදනුපුරෙහත්තං සාමිසානිපි වට්ටන්ති, පච්ඡාහත්තතො පට්ඨාය අනජ්ඣොහරණියානි, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. සන්නිධිකාරකං පරිභුඤ්ජිතබ්බානීති සන්නිධිං කත්වා නිදහිත්වා පුරෙහත්තං පටිග්ගහිතානි තදනුපුරෙහත්තං සාමිසපරිභොගෙනාපි වට්ටන්ති, පච්ඡාහත්තතො පට්ඨාය පන තානි ව, පච්ඡාහත්තං පටිග්ගහිතානි ව සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බානීති අත්ථො. “පරිභුඤ්ජිතබ්බානී”ති ව වචනතො අත්තොසත්තාහෙ අබ්භඤ්ජනාදීනං අත්ථාය අධිට්ඨහිත්වා යපිතෙසු අනාපත්ති, යාවජීවිකානි සාසපමදුකඵරණ්ඩකඅට්ඨිනි තෙලකරණත්ථං පටිග්ගහෙත්වා තදහෙව කතතෙලං සත්තාහකාලිකං, දුතියදිවසෙ කතං ඡාහං වට්ටති, තතියදිවසෙ කතං පඤ්චාහං, චතුත්ථපඤ්චමඡට්ඨසත්තමදිවසෙ කතං තදහෙව වට්ටති. සවෙ යාව අරුණස්ස උග්ගමනා තිට්ඨති, නිස්සග්ගියං හොති, අට්ඨමදිවසෙ කතං අනජ්ඣොහරණියං, අනිස්සග්ගියත්තා පන බාහිරපරිභොගෙන වට්ටති. සවෙපි න කරොති, තෙලත්ථාය පටිග්ගහිතසාසපාදීනං පන පාළියං අනාගතසජ්ජිආදීනඤ්ච සත්තාහාතික්කමෙ දුක්කටං ආපජ්ජති. සීතුදකෙන කතමදුකපුප්ඵඑංඝිතං පන එංඝිතගතිකමෙව, අම්බඑංඝිතාදීනි යාවකාලිකානි. යං පනෙත්ථ සත්තාහකාලිකං, තං නිස්සට්ඨං පටිලහිත්වාපි අරුආදීනි වා මක්ඛෙතුං, අජ්ඣොහරිතුං වා න වට්ටති. පදීපෙ කාලවණ්ණෙ වා උපනෙතබ්බං, අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො කායිකපරිභොගං වට්ටති. යං පන නිරපෙක්ඛො පරිච්චජිත්වා පුන ලහති, තං අජ්ඣොහරිතුමපි වට්ටති. විසුං යපිතසජ්ජිආදීසු, එකභාජනෙ වා අමිස්සිතෙසු වත්ථුගණනාය ආපත්තියො.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ සත්තාහං අතික්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං චීවරවග්ගස්ස පයමසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

හෙසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. වස්සිකසාට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ මාසො සෙසො ගිම්භානන්ති චතුත්තං ගිම්භමාසානං එකො පච්ඡිමමාසො සෙසො. පරියෙසිතබ්බන්ති ගිම්භානං පච්ඡිමමාසස්ස පයමදිවසතො පටියාය යාව කත්තිකමාසස්ස පච්ඡිමදිවසො, තාව “කාලො වස්සිකසාට්ඨකායා” තිආදිනා සතුප්පාදකරණෙන, සඤ්ඤාස්ස පචාරිතට්ඨානතො, අත්තතො ඤාතකප්පචාරිතට්ඨානතො පන “දෙථ මෙ වස්සිකසාට්ඨචීවර” තිආදිකාය විඤ්ඤත්තියාපි පරියෙසිතබ්බං. අඤ්ඤාතකප්පචාරිතට්ඨානෙ සතුප්පාදං කරොන්තස්ස වත්තහෙදෙ දුක්කටං, යථා වා තථා වා “දෙථ මෙ” තිආදිවචනෙන විඤ්ඤාපෙන්තස්ස අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. කත්වා නිවාසෙතබ්බන්ති ගිම්භානං පච්ඡිමද්ධමාසස්ස පයමදිවසතො පටියාය යාව කත්තිකමාසස්ස පච්ඡිමදිවසො, තාව සුචිකම්මනිට්ඨානෙන සකිම්පි වණ්ණහෙදමත්තරජනෙන කප්පබ්බන්දකරණෙන ච කත්වා පරිද්භිතබ්බා. එත්තාවතා ගිම්භානං පච්ඡිමො මාසො පරියෙසනක්ඛෙන්තං, පච්ඡිමො අද්ධමාසො කරණනිවාසනක්ඛෙන්තම්පි, වස්සානස්ස චතුසු මාසෙසු සබ්බම්පි තං වට්ටන්ති අයමත්ථො දස්සිතො හොති. යො වායං ගිම්භානං පච්ඡිමො මාසො අනුඤ්ඤාතො, එත්ථ කතපරියෙසිතම්පි වස්සිකසාට්ඨකං අධිට්ඨාතුං න වට්ටති. සචෙ තස්මිං මාසෙ අතික්කන්තෙ වස්සං උක්කඬ්ඨියති, පුන මාසපරිහාරං ලහති, ධොවිත්වා පන නික්ඛිපිත්වා වස්සුපනායිකදිවසෙ අධිට්ඨාතබ්බා. සචෙ සතිසම්මොසෙන වා අප්පහොනකභාවෙන වා අකතා හොති. තෙ ච ද්වේ මාසෙ වස්සානස්ස චතුමාසන්ති ඡ මාසෙ පරිහාරං ලහති. සචෙ පන කත්තිකමාසෙ කථිතං අත්ථරියති, අපරෙපි වත්තාරො මාසෙ ලහති, එවං දස මාසා හොන්ති. තතො පරම්පි සතියා පච්චාසාය තං මූලචීවරං කත්වා යපෙන්තස්ස එකමාසන්ති එවං එකාදස මාසෙ පරිහාරං ලහති, ඉතො පරං එකාහම්පි න ලහති.

ඔරෙන චෙ මාසො සෙසො ගිම්භානන්ති ගිම්භානං පච්ඡිමමාසස්ස ඔරිමභාගෙ යාව හෙමන්තස්ස පයමදිවසො, තාවාති අත්ථො. පරියෙසෙය්‍යාති එතෙසු සත්තසු පිට්ඨිසමයමාසෙසු අඤ්ඤාතකප්පචාරිතට්ඨානතො සතුප්පාදකරණෙන පරියෙසන්තස්ස නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, විඤ්ඤාපෙන්තස්ස අඤ්ඤාතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, ඤාතකප්පචාරිතෙ විඤ්ඤාපෙන්තස්ස තෙන සික්ඛාපදෙන අනාපත්ති, සතුප්පාදං කරොන්තස්ස ඉමිනා සික්ඛාපදෙන ආපත්ති. ඔරෙනද්ධමාසො සෙසො ගිම්භානන්ති ගිම්භානස්ස පච්ඡිමද්ධමාසතො ඔරිමභාගෙ එකස්මිං

අද්ධමාසෙ. කත්වා නිවාසෙය්‍යාති එත්ථන්තරෙ ධම්මෙන උප්පන්නම්පි කත්වා නිවාසෙන්තස්ස නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ වස්සිකසාට්ඨකපරියෙසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, උනකමාසද්ධමාසෙසු අතිරෙකසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං, තථා සතියා වස්සිකසාට්ඨකාය නග්ගස්ස කායං ඔවස්සාපයතො. පොක්ඛරණියාදීසු පන න්භායන්තස්ස වා අවිජින්නවීරස්ස වා නට්ඨවීරස්ස වා “අනිවත්ථං වොරා භරන්ති”ති එවං ආපදාසු වා නිවාසයතො උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. එත්ථ ච වස්සිකසාට්ඨකාය අත්තුද්දෙසිකතා, අසමයෙ පරියෙසනතා, තාය ච පටිලාභොති ඉමානි තාව පරියෙසනාපත්තියා තිණි අඬගානි. සවීරතා, ආපදාභාවො, වස්සිකසාට්ඨකාය සකභාවො, අසමයෙ නිවාසනන්ති ඉමානි නිවාසනාපත්තියා චත්තාරි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙවාති.

වස්සිකසාට්ඨකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. වීරඅවිජින්නනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ සාමං වීරං දත්වාති වෙය්‍යාවච්චාදීනි පච්චාසිසමානො සයමෙව දත්වා. අවිජින්නෙය්‍යාති වෙය්‍යාවච්චාදීනි අකරොන්තං දිස්වා සකසඤ්ඤාය අවිජින්නන්තස්ස වත්ථුගණනය ආපත්තියො. අවිජින්නදාපෙය්‍යාතිඑත්ථ පන “අවිජින්නදා”ති ආණත්තියා දුක්කටං, අවිජින්නදෙසු යත්තකානි ආණත්තානි, තෙසං ගණනය ආපත්තියො.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ වීරඅවිජින්නනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං. අනුපසම්පන්නෙ උපසම්පන්නසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස, අනුපසම්පන්නසඤ්ඤිතො වා, උපසම්පන්නස්සාපි විකප්පනුපගපච්ඡිමවීරං යපෙත්වා අඤ්ඤං පරික්ඛාරං, අනුපසම්පන්නස්ස ච යංකිඤ්චි අවිජින්නදො වා දුක්කටං. තෙන තුට්ඨෙන වා කුපිතෙන වා දින්තං පන තස්ස විස්සාසං වා ගණ්හන්තස්ස උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විකප්පනුපගපච්ඡිමවීරතා, සාමං දින්තතා, සකසඤ්ඤිතා, උපසම්පන්නතා, කොධවසෙන අවිජින්නදං වා අවිජින්නදාපනං වාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්තාදානසදිසානි අඤ්ඤත්‍ර වෙදනය. වෙදනා පන ඉධ දුක්ඛවෙදනයෙවාති.

වීරඅවිජින්නනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ සුත්තන්ති ඡබ්බිධං බොමසුත්තාදිං වා තෙසං අනුලොමං වා. විඤ්ඤාපෙත්වාති වීරත්ථාය යාවිත්වා. වායාපෙය්‍යාති “වීරං මෙ, ආවුසො, වායථා”ති අකප්පියාය විඤ්ඤත්තියා වායාපෙය්‍යා. නිස්සග්ගියන්ති

එවං වායාපෙත්තස්ස යො තත්තවායො විවරවායනත්ථං
තුරිවෙමසජ්ජනාදිකෙ පයොගෙ කරොති, තස්ස සබ්බජ්ජයොගෙසු දුක්ඛං,
පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති.

රාජගහෙ ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ විවරවායාපනවත්ථුස්මිං
පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, විඤ්ඤාපිතසුත්තං
විඤ්ඤාපිතතත්තවායෙන වායාපෙත්තස්ස දීඝතො විදත්ථිමත්තෙ තිරියඤ්ච
හත්ථමත්තෙ වීතෙ නිස්සග්ගියං පාවිත්තියං. ඉති යාව විවරං වඩ්ඪති, තාව
ඉමිනා පමාණෙන ආපත්තියො වඩ්ඪන්ති. තෙනෙව පන අවිඤ්ඤත්තියා
ලද්ධසුත්තං වායාපෙත්තස්ස යථා පුබ්බෙ නිස්සග්ගියං, එවං ඉධ දුක්ඛං.
තෙනෙව විඤ්ඤත්තඤ්ච අවිඤ්ඤත්තඤ්ච වායාපෙත්තස්ස සචෙ
වුත්තජ්ජමාණෙන කෙදාරබද්ධං විය විවරං හොති, අකජ්ජියසුත්තමයෙ
පරිච්ඡෙදෙ පාවිත්තියං, ඉතරස්මිං තථෙව දුක්ඛං. තතො චෙ උනතරා
පරිච්ඡෙදා, සබ්බපරිච්ඡෙදෙසු දුක්ඛංතොව. අථ එකත්තරිකෙන වා
සුත්තෙන දීඝතො වා කජ්ජියං තිරියං අකජ්ජියං කත්වා වීතං හොති, පුබ්බෙ
වුත්තජ්ජමාණගණනාය දුක්ඛංතාති. එතෙනෙව උපායෙන
කජ්ජියතත්තවායෙන අකජ්ජියසුත්තෙ, කජ්ජියාකජ්ජියෙහි තත්තවායෙහි
සුත්තෙපි කජ්ජියෙ අකජ්ජියෙ කජ්ජියාකජ්ජියෙ ච ආපත්තිභෙදො
වෙදිතබ්බො. තිකපාවිත්තියං, අවායාපිතෙ වායාපිතසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස
වා දුක්ඛං.

විවරසිබ්බනආයොගකායබන්ධනඅංසබද්ධකපත්තත්ථවිකපරිස්සාවනානං
අත්ථාය සුත්තං විඤ්ඤාපෙත්තස්ස, ඤාතකජ්ජවාරිතෙහි කජ්ජියසුත්තං
වායාපෙත්තස්ස, අඤ්ඤස්සත්ථාය, අත්තතො ධනෙන, උම්මත්තකාදීනඤ්ච
අනාපත්ති, විවරත්ථාය විඤ්ඤාපිතසුත්තං, අත්තුද්දෙසිකතා,
අකජ්ජියතත්තවායෙන අකජ්ජියවිඤ්ඤත්තියා වායාපනත්ති ඉමානෙත්ථ
තීණි අඩ්ඨාති. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ වුත්තනායානෙවාති.

සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. මහාපෙසකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ තත්ත වෙ සො භික්ඛුති යත්ත ගාමෙ වා නිගමෙ වා තත්තවායා,
තත්ත. පුබ්බෙ අජ්ජවාරිතොති විවරසාමිකෙහි අජ්ජවාරිතො හුත්වා. විකජ්ජං
ආපජ්ජෙය්‍යාති විසිට්ඨකජ්ජං අධිකවිධානං ආපජ්ජෙය්‍යා. ඉදානි
යෙනාකාරෙන විකජ්ජං ආපන්නො හොති, තං දස්සෙතුං ඉදං බො,
ආවුසොතිආදි වුත්තං. තත්ථ ආයතන්ති දීඝං. විත්ථතන්ති පුටුලං. අජ්ජිතන්ති
ඝනං. සුවීතන්ති සුට්ඨු වීතං, සබ්බට්ඨානෙසු සමං කත්වා වීතං.
සුජ්ජවාසිතන්ති සුට්ඨු පවාසිතං, සබ්බට්ඨානෙසු සමං කත්වා තත්තෙ
පසාරිතං. සුවිලෙඛිතන්ති ලෙඛනියා සුට්ඨු විලෙඛිතං. සුවිතච්ඡිතන්ති
කොච්ඡෙන සුට්ඨු විතච්ඡිතං, සුට්ඨු නිද්ධොතන්ති අත්ථො. පිණ්ඩපාතමත්තමිති
එත්ථ ච න භික්ඛුනො පිණ්ඩපාතදානමත්තෙන තං
නිස්සග්ගියං හොති, සචෙ පන තෙ තස්ස වචනෙන විවරසාමිකානං

හත්ථතො සුත්තං ගහෙත්වා ඊසකම්පි ආයතං වා විත්ථතං වා අප්පිතං වා කරොත්ති, අථ තෙසං පයොගෙ භික්ඛුනො දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ වීචරෙ විකප්පං ආපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, ඤාතකෙ අඤ්ඤාතකසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ඤාතකප්පචාරිතානං තත්තවායෙහි, අඤ්ඤස්ස වා අත්ථාය, අත්තනො වා ධනෙන, මහග්ගං වායාපෙතුකාමං අප්පග්ගං වායාපෙත්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤාතකඅප්පචාරිතානං තත්තවායෙ උපසඬකම්ත්වා විකප්පමාපජ්ජනතා, වීචරස්ස අත්තුද්දෙසිකතා, තස්ස වචනෙන සුත්තවඩ්ඪිතං, වීචරප්පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි ධොවාපනසික්ඛාපදෙ වුත්තන යානෙවාති.

මහාපෙසකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. අච්චෙකචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ දසාභානාගතන්ති දස අභානි දසාහං, තෙන දසාහෙන අනාගතා දසාභානාගතා, දසාහෙන අසම්පත්තාති අත්ථො, තං දසාභානාගතං, අච්චන්තසංයොගවසෙන භූමිමත්ථෙ උපයොගවචනං. කත්තිකතෙමාසිකපුණ්ණමන්ති පයමකත්තිකපුණ්ණමං, ඉධාපි පයමපදස්ස අනුපයොගතා පුරිමනයෙනෙව භූමිමත්ථෙ උපයොගවචනං. ඉදං වුත්තං හොති – යතො පට්ඨාය පයමප්පචාරණා “දසාභානාගතා”ති වුච්චති, සවෙපි තාති දිවසාති අච්චන්තමෙව භික්ඛුනො අච්චෙකචීවරං උප්පජ්ජෙය්‍යා, “අච්චෙකං ඉද්”න්ති ජානමානෙන භික්ඛුනා සබ්බම්පි පටිග්ගහෙතබ්බන්ති. තෙන පචාරණාමාසස්ස පුණ්හපක්ඛපඤ්චම්තො පට්ඨාය උප්පන්තස්ස වීචරස්ස නිධානකාලො දස්සිතො හොති. කාමඤ්ඤෙස “දසාහපරමං අතිරෙකචීවරං ධාරෙතබ්බ”න්තිඉමිනාව සිද්ධො, අට්ඨුප්පත්තිවසෙන පන අපුබ්බං විය අත්ථං දස්සෙත්වා සික්ඛාපදං යපිතං. අච්චෙකචීවරන්ති ගමිකගිලානගබ්බිනිඅභිනවුප්පන්තසද්ධානං පුග්ගලානං අඤ්ඤතරෙන “වස්සාවාසිකං දස්සාමී”ති එවං ආරොචෙත්වා දිත්තං. සවෙ තං පුරෙ පචාරණාය විහජිතං, යෙන ගහිතං, තෙන වස්සවිජෙදො න කාතබ්බො, කරොති වෙ, තං වීචරං සඬසිකං හොති. යාව වීචරකාලසමයන්ති අනත්ථතෙ කථිතෙ යාව වස්සානස්ස පච්ඡිමො මාසො, අත්ථතෙ කථිතෙ යාව පඤ්ච මාසා, තාව නික්ඛිපිතබ්බං.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ අච්චෙකචීවරස්ස වීචරකාලසමයං අතික්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ වීචරවග්ගස්ස පයමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

අච්චෙකචීවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. සාසඬකසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ උපවස්සං බො පනාති එත්ථ උපවස්සන්ති උපවස්ස, උපවසිත්වාති වුත්තං හොති, උපසම්පජ්ජන්තිආදීසු (විහ. 570) විය හෙත්ථ අනුනාසිකො දට්ඨබ්බො, වස්සං උපගන්ත්වා වසිත්වා වාති අත්ථො. ඉමස්ස ච පදස්ස “තථාරූපෙසු භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරන්තො”තිඉමිනා සම්බන්ධො, ඉදං වුත්තං හොති – වස්සං උපගන්ත්වා වසිත්වා ච තතො පරං පච්ඡිමකත්තිකපුණ්ණමපරියොසානකාලං යාති බො පන තාති ආරඤ්ඤකානි...පෙ.... අන්තරසරෙ නික්ඛිපෙය්‍යාති. තත්ථ ආරඤ්ඤකානීති සබ්බපච්ඡිමාති ආරොපිතෙන ආවරියධනුනා ගාමස්ස ඉන්දබ්බිලතො පට්ඨාය පඤ්චධනුසතප්පමාණෙ පදෙසෙ කතසෙනාසනානි. සචෙ පන අපරික්ඛිත්තො ගාමො හොති, පරික්ඛෙපාරහට්ඨානතො පට්ඨාය මිනෙතබ්බං. සචෙ විහාරස්ස පරික්ඛෙපො වා අපරික්ඛිත්තස්ස යං ගාමතො සබ්බපඨමං සෙනාසනං වා චෙතියං වා බොධි වා ධුවසන්තිපාතට්ඨානං වා යාව, තං තාව පකතිමග්ගෙන මිනෙතබ්බං, අඤ්ඤං මග්ගං කාතුං, අමග්ගෙන වා මිනෙතුං න වට්ටති. සාසඬකසම්මතානීති වොරාදීනං නිවිට්ඨොකාසාදිදස්සනෙන “සාසඬකානී”ති සම්මතානි, එවං සඤ්ඤාතානීති අත්ථො. සහ පටිභයෙන සප්පට්භයානි, වොරෙහි මනුස්සානං හතව්ලුත්තාකොට්තභාවදස්සනතො සන්තිහිතබ්බලවහයානීති අත්ථො.

අන්තරසරෙ නික්ඛිපෙය්‍යාති ආරඤ්ඤකස්ස සෙනාසනස්ස සමන්තා සබ්බදිසාභාගෙසු අත්තනා අභිරුචිතෙ ගොචරගාමෙ නික්ඛිපෙය්‍ය. තඤ්ච බො සතියා අඬගසම්පත්තියා, තත්‍රායං අඬගසම්පත්ති – පුරිමිකාය උපගන්ත්වා මහාපචාරණාය පචාරිතො හොති, ඉදමෙකං අඬගං. කත්තිකමාසොයෙව හොති, ඉදං දුතියං අඬගං. පඤ්චධනුසතිකපච්ඡිමප්පමාණයුත්තං සෙනාසනං හොති, ඉදං තතියං අඬගං. උනප්පමාණෙ වා ගාවුතතො අතිරෙකප්පමාණෙ වා න ලහති, යත්‍ර හි පිණ්ඩාය වරිත්වා භුත්තවෙලායමෙව පුන විහාරං සක්කා ආගන්තුං, තදෙව ඉධාධිප්පෙනං. සාසඬකසප්පට්භයමෙව හොති, ඉදං චතුත්ථං අඬගං හොති. කොච්ඡෙව පච්චයොති කිඤ්චිදෙව කාරණං. තෙන චීවරෙනාති තෙන අන්තරසරෙ නික්ඛිත්තචීවරෙන. විප්පවාසායාති වියොගවාසාය. තතො චෙ උත්තරි විප්පවසෙය්‍යාති ඡාරත්තතො උත්තරි තස්මිං සෙනාසනෙ සත්තමං අරුණං උට්ඨාපෙය්‍යාති අත්ථො, තථා අසක්කොන්තෙන පන ගාමසීමං ඔක්කමිත්වා සභායං වා යත්ථ කත්ථවි වා වසිත්වා චීවරප්පවත්තිං ඤත්වා පක්කමිතුං වට්ටති. අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසම්මුතියාති යං සඬසො ගිලානස්ස භික්ඛුනො චීවරෙන විප්පවාසසම්මුතිං දෙති, තං ය්‍පෙත්වා අලද්ධසම්මුතිකස්ස අතිරෙකඡාරත්තං විප්පවසතො නිස්සග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ චීවරවිප්පවාසවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ චීවරවග්ගස්ස දුතියසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

සාසඨිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. පරිණතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ සඨිසිකන්ති සඨිසස්ස සන්තකං. සො භි සඨිසස්ස පරිණතත්තා
හත්ථෙ අනාරුල්ලොපි එකෙන පරියායෙන සඨිසසන්තකො හොති.
ලාහන්ති ලහිතඛිං විවරාදිවත්ථුං. පරිණතන්ති “දස්සාම කරස්සාමා”ති
වච්ඡෙදෙන වා හත්ථමුද්දාය වා සඨිසස්ස නින්තං භුත්වා යීතං. අත්තනො
පරිණාමෙය්‍යාති “ඉදං මය්‍හං දෙථා”තිආදීනි වදන්තො අත්තනින්තං
කරෙය්‍ය. සථෙ පන සඨිසස්ස දින්තං හොති, තං ගහෙතුං න වට්ටති,
සඨිසස්සෙව දාතඛිං. පරිණතං පන සහධම්මිකානං වා ගිහීනං වා
අත්තමසො මාතුසන්තකම්පි අත්තනො පරිණාමෙන්තස්ස පයොගෙ
දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සංග්ගියං හොති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරඛ්‍ය පරිණාමනවත්ථුස්මිං
පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, පරිණතෙ වෙමතිකස්ස,
අපරිණතෙ පරිණතසඤ්ඤිතො වෙව වෙමතිකස්ස ව,
සඨිසවෙතියපුග්ගලෙසු යස්ස කස්සවි පරිණතං අඤ්ඤසඨිසාදීනං
පරිණාමෙන්තස්ස ව දුක්කටං. අපරිණතසඤ්ඤිතො, “කත්ථ දෙමා”ති
පුච්ඡිතෙ “යත්ථ තුම්හාකං චිත්තං පසීදති, තත්ථ දෙථ, තුම්හාකං
දෙය්‍යාධම්මො පරිභොගං වා ලභෙය්‍යා”තිආදීනි වදන්තස්ස,
උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඨිසෙ පරිණතභාවො, තං ඤත්වා
අත්තනො පරිණාමනං, පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬගානි.
සමුට්ඨානාදීනි අදින්තාදානසදිසානීති.

පරිණතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පත්තවග්ගො තතියො.

ඉති කඬබාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

නිස්සංග්ගියපාචිත්තියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාචිත්තියකණ්ඩො

1. මුසාවාදවග්ගො

1. මුසාවාදසික්ඛාපදවග්ගො

පාචිත්තියෙසු මුසාවාදවග්ගස්ස පඨමෙ සම්පජානමුසාවාදෙති පුබ්බෙපි ජානිත්වා වචනක්ඛණෙපි ජානන්තස්සෙව මුසාවාදහණෙන. හණනඤ්ච නාම ඉධ අභුතස්ස වා භූතතං, භූතස්ස වා අභුතතං කත්වා කායෙන වා වාචාය වා විඤ්ඤාපනප්පයොගො, නිමිත්තත්ථෙව චෙතං භූමිමවචනං. තස්මා යො සම්පජානමුසාවාදං වදති, තස්ස තංනිමිත්තං තංහෙතු තප්පච්චයා පාචිත්තියං හොතීති ඵවමෙත්ථ අඤ්ඤෙසු ව ඊදිසෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථියං හත්ථකං සකාපුත්තං ආරබ්භ අවජානිත්වා පටිජානනාදිවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, උත්තරිමනුස්සධම්මාරොචනත්ථං මුසා හණන්තස්ස පාරාජිකං, අමුලකෙන පාරාජිකෙන අනුද්ධංසනත්ථං සඬ්ඝාදිසෙසො, සඬ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසනත්ථං පාචිත්තියං, ආචාරවිපත්තියා අනුද්ධංසනත්ථං දුක්කටං, “යො තෙ විහාරෙ වසී”තිආදිනා (පාරා. 220) පරියායෙන උත්තරිමනුස්සධම්මාරොචනත්ථං පටිච්ජානන්තස්ස මුසා හණිතෙ ථුල්ලච්චයං, අප්පටිච්ජානන්තස්ස දුක්කටං, කෙවලං මුසා හණන්තස්ස ඉධ පාචිත්තියං. අනුපධාරෙත්වා සහසා හණන්තස්ස, “අඤ්ඤං හණ්ඨසාමී”ති අඤ්ඤං හණන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විසංවාදනපුරෙක්ඛාරතා, විසංවාදනවිත්තෙන යමත්ථං චත්තුකාමො, තස්ස පුග්ගලස්ස විඤ්ඤාපනප්පයොගො වාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬ්ඟානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානීති.

මුසාවාදසික්ඛාපදවග්ගො නිට්ඨිතා.

2. ඔමසවාදසික්ඛාපදවග්ගො

දුතියෙ ඔමසවාදෙති ඔවිජ්ඣනවචනෙ, ජාතිනාමගොත්තකම්මසිප්පආබාධලිඛිගකිලෙසආපත්තිඅක්කොසෙසු භූතෙන වා අභූතෙන වා යෙන කෙනවි පාරාජිකං ආපන්නං වා අනාපන්නං වා යංකිඤ්චි භික්ඛුං යාය කායවි වාචාය වා හත්ථමුද්දාය වා අනඤ්ඤාපදෙසෙන අක්කොසනවචනෙ පාචිත්තියන්ති අත්ථො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ ඔමසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තෙහියෙව දසහි අක්කොසවත්ථුහි “සන්ති ඉධෙකච්චෙ වණ්ඩාලා”තිආදිනා (පාචි. 26) නයෙන අඤ්ඤාපදෙසං කත්වා අක්කොසන්තස්ස, “චොරොසි ගණ්ඨිහෙදකොසි”තිආදීහි පාළිමුත්තකපදෙහි අක්කොසන්තස්ස, යථා තථා වා අනුපසම්පන්නං අක්කොසන්තස්ස ව දුක්කටං. ඉධ භික්ඛුනීපි අනුපසම්පන්නසඬ්ඛං ගච්ඡති. අනක්කොසිතුකාමස්ස කෙවලං දවකම්යතාය වදතො සබ්බත්ථ දුබ්භාසිතං.

අත්ථධම්මඅනුසාසනිපුරෙක්ඛාරානං, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. යං අක්කොසති, තස්ස උපසම්පන්නතා, අනඤ්ඤාපදෙසෙන ජාතිආදීහි අක්කොසනං, “මං අක්කොසති”ති ජානනා, අත්ථපුරෙක්ඛාරතාදීනං අභාවොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසාති, වෙදනා පන ඉධ දුක්ඛාති.

ඔමසවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ භික්ඛුපෙසුඤ්ඤෙති භික්ඛුස්ස පෙසුඤ්ඤෙ, ජාතිආදීහි අක්කොසවත්ථුහි භික්ඛු අක්කොසන්තස්ස භික්ඛුනො සුත්වා වචනං භික්ඛුනො පියකම්මානාය වා හෙදාධිජ්ජායෙන වා යො අක්කුද්ධො, තස්ස භික්ඛුස්ස කායෙන වා වාචාය වා උපසංභටෙ තස්මිං පෙසුඤ්ඤකරණවචනෙ පාචිත්තියන්ති අත්ථො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ පෙසුඤ්ඤඋපසංභරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, චුත්තනයෙනෙව අඤ්ඤාපදෙසෙන අක්කොසන්තස්ස වචනුපසංභාරෙ වා පාළිමුත්තකඅක්කොසුපසංභාරෙ වා අනුපසම්පන්නස්ස ච උපසංභාරෙ දුක්කටං. ඉධාපි භික්ඛුහි අනුපසම්පන්නට්ඨානෙ ඨිතා. න පියකම්මානාය, න හෙදාධිජ්ජායෙන කෙවලං පාපගර්හිතාය වදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ජාතිආදීහි අනඤ්ඤාපදෙසෙන අක්කොසන්තස්ස භික්ඛුනො සුත්වා වචනං භික්ඛුස්ස උපසංභරණං, පියකම්මානාහෙදාධිජ්ජායෙසු අඤ්ඤතරතා, තස්ස විජානනාති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානෙවාති.

පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පදසොධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ පදසො ධම්මං වාචෙය්‍යාති සඬ්භිතිත්තයං අනාරුළ්භම්පි රාජොවාදතික්ඛිත්තියචතුපරිවත්තනනන්දොපනන්දකුලුම්පසුත්තමග්ගකථාදි ධම්මඤ්ච සඬ්භිතිත්තයමාරුළ්භං තිපිටකධම්මඤ්ච පදං පදං වාචෙය්‍ය, පදානුපදඅත්ථක්ඛරඅනුබ්‍යඤ්ඤාපනෙසු එකෙකං කොට්ඨාසන්ති අත්ථො. පාචිත්තියන්ති එතෙසු පදාදීසු භික්ඛුඤ්ච භික්ඛුනිඤ්ච ය්‍පෙත්වා යංකඤ්චි කොට්ඨාසං අවසෙසපුග්ගලෙහි සද්ධිං එකතො භණන්තස්ස පදාදිගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ පදසො ධම්මවාචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං. උපසම්පන්නෙ අනුපසම්පන්නසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං එකතො උද්දෙසග්ගහණෙ, සජ්ඣායකරණෙ,

තස්ස සන්තිකෙ උද්දෙසග්ගහණෙ, යෙභුයොන පගුණගත්ථං භණන්තස්ස, ඔසාරෙන්තස්ස ච බලිතට්ඨානෙ “එවං භණාහී”ති වචනෙ ච එකතො භණන්තස්සාපි, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනුපසම්පන්නතා, වුත්තලක්ඛණං ධම්මං පදසො වාවනතා, එකතො ඔසාපනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. පදසොධම්මසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, වට්ඨකම්මං, තිච්ඡත්තං, තිවෙදනන්ති.

පදසොධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. පයමසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ අනුපසම්පන්නෙනාති භික්ඛුං යපෙත්වා අන්තමසො පාරාජිකවත්ථුභූතෙන තිරච්ඡානගතෙනාපි. උත්තරිදිරත්තතිරත්තන්ති ද්විත්තං වා තිණ්ණං වා රත්තිනං උපරි. සහසෙය්‍යන්ති සබ්බච්ඡන්තපරිච්ඡන්තෙ යෙභුයොන ඡන්තපරිච්ඡන්තෙ වා සෙනාසනෙ පුබ්බාපරියෙන වා එකක්ඛණෙන වා එකතො නිපජ්ජනං. කප්පෙය්‍යාති විදහෙය්‍ය සම්පාදෙය්‍ය. තත්ථ ඡදනං අනාභවිව දියඬිඪහත්ථුබ්බේධෙන පාකාරාදිනා පරිච්ඡන්තමපි සබ්බපරිච්ඡන්තමිච්චෙව වෙදිතබ්බං, තස්මා ඉමිනා ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සවෙපි සත්තභූමිකො පාසාදො එකුපවාරො හොති, සතගබ්භං වා චතුසාලං, යො තත්ථ වා අඤ්ඤත්ථ වා තාදිසෙ තෙන වා අඤ්ඤෙන වා අනුපසම්පන්නෙන සහ තිස්සො රත්තියො සයිත්ථා චතුත්ථදිවසෙ අත්ථඬිගතෙ සූරියෙ අනුපසම්පන්නෙ නිපන්නෙ ගබ්භද්වාරං පිටිය වා අපිටිය වා නිපජ්ජති, පයමනිපන්නො වා තස්මිං නිපජ්ජන්තෙ න වුට්ඨාති, තස්ස උභින්නං උට්ඨහිත්ථා නිපජ්ජනප්පයොගගණනාය අනුපසම්පන්නගණනාය ච පාචිත්තියං. අයමෙත්ථ සඬ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (පාචි. අට්ඨ. 51) සබ්බප්පකාරතො වුත්තො.

ආලවියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ අනුපසම්පන්නෙන සහසෙය්‍යවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “උත්තරිදිරත්තතිරත්ත”න්ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, උපසම්පන්නෙ අනුපසම්පන්නසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා උපද්ධවිඡන්තපරිච්ඡන්තාදීසු ච දුක්ඛට්ඨං. උනකදිරත්තතිරත්තං වසන්තස්ස, තතියාය රත්තියා පුරාරුණා නික්ඛමිත්ථා පුන වසන්තස්ස, සබ්බච්ඡන්තසබ්බාපරිච්ඡන්තාදීසු වසන්තස්ස, ඉතරස්මිං නිසින්නෙ නිපජ්ජන්තස්ස, නිපන්නෙ වා නිසිදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පාචිත්තියවත්ථුකසෙනාසනං, තත්ථ අනුපසම්පන්නෙන සහ නිපජ්ජනං, චතුත්ථදිවසෙ සූරියත්ථඬිගමනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානෙවාති.

පයමසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ මාතුගාමෙනාති අන්තමසො තද්දුජාතායපි මනුස්සිත්ථියා. දිස්සමානරූපා පන යක්ඛිපෙනියො පණ්ඩකො මෙටුනවත්ථුභූතා ච තිරච්ඡානිත්ථියො ඉධ දුක්ඛට්ඨත්ථුකා භොන්ති.

සාවත්ථියං ආයස්මත්තං අනුරුද්ධත්ථෙරං ආරඬ්භ මාතුගාමෙන සහසෙය්‍යාවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං අනන්තරසික්ඛාපදෙ චුත්තනායෙනෙව වෙදිතඬ්ඛං අඤ්ඤත්‍ර රත්තිපරිච්ඡෙදා, තත්‍ර හි චතුත්ථදිවසෙ ආපත්ති, ඉධ පන පට්ඨදිවසෙපිති.

දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ උත්තරිඡ්ඡපඤ්චවාචාහීතිඵත්ථ ඵකො ගාථාපාදො ඵකා වාචාති ඵචං සබ්බත්ථ වාචාපමාණං වෙදිතඬ්ඛං. ධම්මං දෙසෙය්‍යාති පදසොධම්මසික්ඛාපදෙ චුත්තලක්ඛණං ධම්මං වා අට්ඨකථාධම්මං වා භාසෙය්‍යා. අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤනා පුරිසවිග්ගහෙනාති විනා විඤ්ඤනා පුරිසෙන. මනුස්සවිග්ගහං ගහෙත්වා යිතෙන පන යක්ඛෙන වා පෙනෙන වා තිරච්ඡානෙන වා සද්ධිං යිතායපි ධම්මං දෙසෙතුං න වට්ටති. පාවිත්තියන්ති දුතියානියතෙ චුත්තලක්ඛණෙන මනුස්සෙන විනා විඤ්ඤමනුස්සිත්ථියා ඡන්තං වාචානං උපරි පදාදිවසෙන ධම්මං දෙසෙත්තස්ස පදාදිගණනාය, ඛහුනං දෙසයතො මාතුගාමගණනාය ච පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරඬ්භ මාතුගාමස්ස ධම්මදෙසනාවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤනා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, අමාතුගාමෙ මාතුගාමසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා යක්ඛිපෙනිපණ්ඩකමනුස්සවිග්ගහතිරච්ඡානිත්ථිනං දෙසෙත්තස්ස ච දුක්ඛට්ඨං. ඡහි වාචාහි, තතො වා ඔරං දෙසෙත්තස්ස, චුත්තලක්ඛණෙ වා පුරිසෙ සති, සයං වා උට්ඨාය, පුන නිසිදිත්වා මාතුගාමස්ස වා උට්ඨහිත්වා පුන නිසිත්තස්ස, අඤ්ඤස්ස වා මාතුගාමස්ස දෙසයතො, “දීඝනිකායො නාම භන්තෙ කිමත්ථියො”ති ඵචං පන පුට්ඨෙ සබ්බම්පි දීඝනිකායං දෙසෙත්තස්ස, අඤ්ඤස්සත්ථාය චුච්චමානං මාතුගාමෙ සුණන්තෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. චුත්තලක්ඛණස්ස ධම්මස්ස ඡන්තං වාචානං උපරි දෙසනා, චුත්තලක්ඛණො මාතුගාමො, ඉරියාපට්ඨත්තාභාවො, කප්පියකාරකස්සාභාවො, අපඤ්භාවිස්සජ්ජනාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අභිගාති. සමුට්ඨානාදීති පදසොධම්මසදිසානෙව, කෙවලං ඉධ කිරියාකිරියං භොතිති.

ධම්මදෙසනාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. භූතාරොවනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ උත්තරිමනුස්සධම්මන්ති චතුත්ථපාරාජිකෙ චුත්තලක්ඛණං උත්තරිමනුස්සානං කුමාරස්සථෙව අරියානස්සථ ධම්මං. භූතස්මිං පාචිත්තියන්ති අත්තනි කුමාරාදිධම්මෙ සති තං භික්ඛුස්සථ භික්ඛුනිස්සථ යපෙත්වා අස්සඤ්ජ ස ආරොවයතො පාචිත්තියං.

වෙසාලියං වග්ගුමුදාතීරියෙ භික්ඛු ආරබ්භ තෙසං භූතාරොවනවත්ථුස්මිං පස්සන්තං, සාධාරණපස්සන්ති, අනාණත්තිකං, නිජ්ජරියායෙන අත්තනි විජ්ජමානං කුමාරාදිධම්මං. ආරොවෙත්තස්ස සවෙ යස්ස ආරොවෙති, සො අනන්තරමෙව “අයං කුමාරාභි”ති වා “අරියො”ති වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන තමත්ථං ජානාති, පාචිත්තියං. නො වෙ ජානාති, දුක්කටං. පරියායෙන ආරොචිතං පන ජානාතු වා, මා වා, දුක්කටමෙව. තථාරූපෙ කාරණෙ සති උපසම්පන්නස්ස ආරොවයතො, ආදිකම්මිකස්ස ව අනාපත්ති. යස්මා පන අරියානං උම්මත්තකාදිභාවො නත්ථි, කුමාරාභිනො පන තස්මිං සති කුමාරා පරිභායන්ති, තස්මා තෙ ඉධ න ගහිතා. උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස භූතතා, අනුපසම්පන්නස්ස ආරොවනං, තඬ්ඬණවිජානනා, අනස්සඤ්ජාපදෙසොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬ්ඬානි. භූතාරොවනසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසස්සඤ්චිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, කුසලාබ්‍යාකතචිත්තෙහි ද්විචිත්තං, සුඛමජ්ඣත්තවෙදනාහි ද්විවෙදනන්ති.

භූතාරොවනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. දුට්ඨුල්ලාරොවනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ භික්ඛුස්සාති පාරාජිකං අනජ්ඣාපන්නස්ස. දුට්ඨුල්ලන්ති කිස්සවාපි ද්විත්තං ආපත්තික්ඛන්ධානමෙතං අධිවචනං, ඉධ පන සඬ්ඝාදිසෙසමෙව අධිජපෙතං. අස්සඤ්ඤ භික්ඛුසම්මුතියාති යං සඬ්ඝො අභිණ්භාපත්තිකස්ස භික්ඛුනො ආයතිං සංවරත්ථාය ආපත්තිනස්සථ කුලානස්සථ පරියන්තං කත්වා වා අකත්වා වා තික්ඛන්තුං අපලොකෙත්වා කතිකං කරොති, තං යපෙත්වා, අයථාකතිකාය “අයං අසුචිං මොවෙත්වා සඬ්ඝාදිසෙසං ආපන්නො”තිආදිනා නයෙන චත්ථනා සද්ධිං ආපත්තිං සට්ඨන්වා ආරොවෙත්තස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ
දුට්ඨුල්ලාපත්තිආරොවනවත්ථුස්මිං පස්සන්තං, සාධාරණපස්සන්ති,
අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අදුට්ඨුල්ලාය දුට්ඨුල්ලසස්සඤ්ඤා
වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං, අවසෙසෙ ඡ ආපත්තික්ඛන්ධෙ,
අනුපසම්පන්නස්ස පුරිමපස්සථසික්ඛාපදවිතික්කමසඬ්ඛාතං. දුට්ඨුල්ලං වා
ඉතරං අදුට්ඨුල්ලං වා අජ්ඣාචාරං ආරොවෙත්තස්සාපි දුක්කටමෙව.
චත්ථමත්තං වා ආපත්තිමත්තං වා ආරොවෙත්තස්ස, භික්ඛුසම්මුතිපරිච්ඡෙදං
අනතික්කමිත්වා ආරොවෙත්තස්ස, උම්මත්තකාදිනස්සථ අනාපත්ති.

චුත්තලක්ඛණස්ස භික්ඛුනො සචත්ථකො සඬ්ඝාදිසෙසො,
අනුපසම්පන්නස්ස ආරොචනං, භික්ඛුසම්මුතියා අභාවොති ඉමානෙත්ථ තිණි
අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, වෙදනා පන ඉධ
දුක්ඛායෙවාති.

දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. පථවිඛණනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ පථවීන්ති දුට්ඨා පථවි ජාතපථවී අජාතපථවීති. තත්ථ ජාතපථවී
සුද්ධමිස්සපුඤ්ජවසෙන තිට්ඨා, තත්ථ සුද්ධපථවී නාම පකතියා සුද්ධපංසු වා
සුද්ධමත්තිකා වා. මිස්සපථවී නාම යත්ථ පංසුතො වා මත්තිකාතො වා
පාසාණසක්ඛරකථලමරුම්බවාලුකාසු අඤ්ඤතරස්ස තතියභාගො භොති.
පුඤ්ජපථවී නාම “අතිරෙකවාතුමාසං ඔවට්ඨො පංසුපුඤ්ජො වා
මත්තිකාපුඤ්ජො වා”ති (පාචි. 86) චුත්තං, චුත්තලක්ඛණෙන පන
මිස්සකපුඤ්ජොපි පිට්ඨිපාසාණෙ ධීතසුඛමරජමිපි ව දෙවෙ ථුසායන්තෙ සකිං
තිත්තං චතුමාසච්චයෙන තිත්තොකාසො පුඤ්ජපථවිසඬ්ඛමෙව ගච්ඡති.
තිට්ඨාපි වෙසා පථවී උද්ධනපත්තපචනාදිවසෙන වා යථා තථා වා අදඬ්ඬා
‘ජාතපථවී’ති චුච්චති, දඬ්ඬා පන චුත්තජපමාණතො
අධිකතරපාසාණාදිමිස්සා වා අජාතපථවී නාම භොති, කො පන වාදො
සුද්ධපාසාණාදිභෙදාය. තත්ථ යා ‘ජාතපථවී’ති චුත්තා, අයං අකජ්ජියපථවී.
යො භික්ඛු තං ඵචරුපං පථවිං සයං ඛණති, ඛණනභෙදනවිලෙඛනපචනාදීහි
විකොපෙති, තස්ස පයොගගණනාය පාචිත්තියං. යො පන ඛණාපෙති,
චුත්තනායෙනෙව විකොපාපෙති, තස්ස “ඉමං පදෙස”න්ති වා “ඉමං
පථවී”න්ති වා ඵවං නියමෙත්වා “ඛණ, භිත්ථා”තිආදීනා නායෙන
ආණාපෙන්නස්ස ආණත්තියා දුක්ඛං, සකිං ආණත්තෙ දිවසමිපි ඛණත්තෙ
ආණාපකස්ස ඵකමෙව පාචිත්තියං, සවෙ ඉතරො පුනථපුනං ආණාපෙති,
වාචාය වාචාය පාචිත්තියං.

ආලවියං ආලවකෙ භික්ඛු ආරබ්භ පථවිඛණනචත්ථස්මිං පඤ්ඤත්තං,
සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, පථවියා වෙමතිකස්ස, අපථවියා
පථවිසඤ්ඤිතො වෙච වෙමතිකස්ස ව දුක්ඛං. ඔකාසං අනියමෙත්වා
“පොක්ඛරණිං ඛණ, ආවාටං ඛණ, කන්දං ඛණ”තිආදීනි භණන්තස්ස,
ආතපෙන සුස්සිත්වා ඵලිතකද්දමං වා ගොකණ්ටකං වා හෙට්ඨා පථවියා
අසම්බද්ධං භිජ්ජිත්වා පතිතනදිතං වා මහන්නමිපි
නඬගලච්ඡින්නමත්තිකාපිණ්ඩන්තිඵවමාදීනි සබ්බඤ්ච අජාතපථවිං
විකොපෙන්නස්ස, “ඉමස්ස ථම්භස්ස ආවාටං ජාන, මත්තිකං දෙහි, මත්තිකං
ආහර, පංසුනා මෙ අත්ථො, මත්තිකං කජ්ජියං කරොහි”ති භණන්තස්ස,
අසඤ්චිච්ච රුක්ඛාදිපචට්ටනෙන භිත්තන්තස්ස, අසතියා පාදඬ්ඬුට්ඨකාදීහි
විලෙඛන්නස්ස, ජාතපථවිභාවං වා, “ඛණාමි වා අහ”න්ති අජානන්තස්ස,
උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ජාතපථවී, පථවිසඤ්ඤිතා,
ඛණනඛණාපනානං අඤ්ඤතරන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති.

සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන පණණත්තිවජ්ජං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පථවිඛණනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

මුසාවාදවග්ගො පඨමො.

2. භූතගාමවග්ගො

1. භූතගාමසික්ඛාපදවණ්ණනා

භූතගාමවග්ගස්ස පඨමෙ භූතගාමපාතබ්බසායාති එත්ථ භවන්ති අහෙසුඤ්චාති භූතා, ජායන්ති වඩ්ඪන්ති ජාතා වඩ්ඪිතා වාති අත්ථො. ගාමොති රාසි, භූතානං ගාමො, භූතා එව වා ගාමොති භූතගාමො, පතිට්ඨිතහරිතතිණරුක්ඛාදීනමෙතං අධිවචනං. පාතබ්බස්ස භාවො පාතබ්බසා, ඡෙදනාභෙදනාදීහි යථාරූපි පරිභුඤ්ජිතබ්බතාති අත්ථො, තස්සං භූතගාමපාතබ්බසාය, නිමිත්තත්ථෙ වෙතං භූමිමවචනං, භූතගාමපාතබ්බසාහෙනු භූතගාමස්ස ඡෙදනාදිපච්චයා පාචිත්තියන්ති අත්ථො. තස්මා යො භික්ඛු පථවිඋදකපාකාරාදීසු යත්ථකත්ථවි ජාතං අසුක්ඛං අන්තමසො අතිසුඛමතිණමපි සාසපඨිජකසෙවාලමපි උද්ධරණවිඡෙදනවිජ්ඣානාදීහි විකොපෙති වා පථවිඛණනෙ චුත්තනයෙන විකොපාපෙති වා පාචිත්තියං ආපජ්ජති.

ආලවියං ආලවකෙ භික්ඛු ආරබ්භ රුක්ඛජින්නදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, භූතගාමතො වියොජිතමුලබ්ඡන්ධබ්ඡඵලබ්ඡඅග්ගබ්ඡබ්ඡභිජානං අඤ්ඤතරං භාජනගතං වා රාසිකතං වා භූමියං රොජිතමපි නික්ඛන්තමුලමත්තං වා නික්ඛන්තඅඬකුරමත්තං වා සවෙපිස්ස විදත්ථිමත්තා පත්තවට්ඨි නිග්ගච්ඡති, අනික්ඛන්තෙ වා මූලෙ නික්ඛන්තෙ වා මූලෙ යාව අඬකුරො හරිතො න හොති, තාව තං විකොපෙන්තස්ස දුක්ඛට්ඨං, තථා භූතගාමබ්ඡගාමෙ වෙමතිකස්ස, අභූතගාමබ්ඡගාමෙ භූතගාමබ්ඡගාමසඤ්ඤිතො වෙව වෙමතිකස්ස ව. උභයත්ථ පන අතථාසඤ්ඤිස්ස, උමමත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති, අසඤ්චිච්ච අසනියා අජානිත්වා වා විකොපෙන්තස්ස, ‘ඉමං රුක්ඛ’න්ති එවං අනියමෙත්වා ‘‘රුක්ඛං ඡින්නද, වල්ලිං ඡින්නදා’’තිආදීනි භණන්තස්ස, ‘‘ඉමං පුජ්ඵං වා ඵලං වා ජාන, ඉමං දෙහි, ඉමං ආහර, ඉමිනා මෙ අත්ථො, ඉමං කජ්ජියං කරොහි’’ති භණන්තස්ස ව අනාපත්ති. එවං කජ්ජියවචනෙන භූතගාමතො වියොජිතං පන බ්ඡජානං පුන පි ‘‘කජ්ජියං කරොහි’’ති කාරෙත්වාපි පරිභුඤ්ජිතබ්බං. එවඤ්ඤිස්ස බ්ඡගාමපරිමොචනමපි කතං හොති.

කජ්ජියං කරොන්තෙන පන අග්ගිනා වා නබෙන වා සත්ථෙන්න වා කත්තබ්බං, අග්ගිනා කරොන්තෙන ව යෙන කෙනවි අග්ගිනා එකදෙසෙ චුසන්තෙන ‘කජ්ජිය’න්ති වත්ථාව කාතබ්බං. සත්ථෙන්න කරොන්තෙන යස්ස

කස්සවි තිබ්බිණ්ණසත්ථස්ස අන්තමසො සුචිතබ්විජ්ජදනාදීනම්පි තුණ්ඩෙන වා
 ධාරාය වා වෙධං වා ඡෙදං වා දස්සෙන්නෙන තථෙව කාතබ්බං. නබ්බෙන
 කරොන්නෙන යපෙත්වා ගොමභිංසාදීනං බුරෙ යෙන කෙනවි අපුතිනා
 මනුස්සානං වා තිරච්ඡානානං වා නබ්බෙන අන්තමසො ඡින්දිත්වා ආහට්ඨොති
 සත්ථෙව චුත්තනසෙනෙව කාතබ්බං. තත්ථ සචෙපි බීජානං පබ්බතමත්තො
 රාසි, රුක්ඛසහස්සං වා ඡින්දිත්වා එකාබද්ධං, උච්ඡුතං වා මහාභාරො
 බන්ධිත්වා යපිතො හොති, එකස්මිං බීජෙ වා රුක්ඛසාධාය වා උච්ඡුමිහි වා
 කප්පියෙ කතෙ සබ්බං කතං හොති. උච්ඡුං “කප්පියං කර්ස්සාමි”ති තෙහි
 සද්ධිං බද්ධං දාරුකං විජ්ඣති, වට්ටතියෙව. සචෙ පන යාය වල්ලියා භාරො
 බද්ධො, තං විජ්ඣති, න වට්ටති. මර්වපක්කාදිහි මිස්සෙත්වා හත්තං
 ආහරන්ති, “කප්පියං කරොමි”ති චුත්තෙ සචෙපි හත්තසිත්ථෙව විජ්ඣති,
 වට්ටතියෙව, තිලතණ්ඩුලෙසුපි එසෙව නයො. යාගුයා පක්ඛිත්තානි පන
 එකාබද්ධානි භුත්වා න සන්තිට්ඨන්ති, තත්ථ එකෙකං විජ්ඣත්වා
 කාතබ්බං. කපිට්ඨඵලාදීනං අන්තො මිඤ්ජං කටාහං මුඤ්චිත්වා සඤ්චරති,
 හින්දාපෙත්වා කප්පියං කාරොතබ්බං. එකාබද්ධා වෙ, කටාහෙපි කාතුං
 වට්ටති. යං පන ඵලං තරුණං හොති අබීජං යඤ්ච නිබ්බත්තබීජං බීජං
 අපනෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං, තත්ථ කප්පියකරණකිව්චං නත්ථි. භූතගාමො,
 භූතගාමසඤ්ඤිතා, විකොපනං වා විකොපාපනං වාති ඉමානෙත්ථ තීණි
 අභිගාති. සමුට්ඨානාදීනි පථවිබ්ණනසදිසානෙවාති.

භූතගාමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ යමත්ථං සඬ්ඝමජ්ඣෙ විනයධරො පුච්ඡති, තතො අඤ්ඤං
 වදන්ති අඤ්ඤවාදකො, අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිවරණස්සෙනං නාමං.
 විහෙසතිති විහෙසකො, තුණ්හිභාවස්සෙනං නාමං, තස්මිං අඤ්ඤවාදකෙ
 විහෙසකෙ. පාවිත්තියන්ති වත්ථුද්වයෙ පාවිත්තියද්වයං චුත්තං. තස්මා යො
 භික්ඛු සාවසෙසං ආපත්තිං ආපන්නො සඬ්ඝමජ්ඣෙ අනුයුඤ්ජියමානො තං
 න කථෙතුකාමො අඤ්ඤෙන වචනෙන අඤ්ඤං ඡාදෙන්තො තථා තථා
 වික්ඛිපති, යො ව තුණ්හිභාවෙන විහෙසෙති, තෙසං යං භගවතා
 අඤ්ඤවාදකකම්මඤ්චෙව විහෙසකකම්මඤ්ච අනුඤ්ඤාතං, තස්මිං
 සඬ්ඝෙන කතෙ පුන තථා කරොන්නානං පාවිත්තියං.

කොසම්බියං ඡන්තත්ථෙරං ආරබ්භ අඤ්ඤෙනඤ්ඤං
 පටිවරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං,
 ධම්මකම්මෙ තිකපාවිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, අනාරොපිතෙ
 පන අඤ්ඤවාදකෙ වා විහෙසකෙ වා තථා කරොන්නස්ස දුක්කටමෙව.
 ආපත්තිං ආපන්නභාවං වා අජානන්තස්ස “කිං තුම්හෙ භණ්ඨා”ති
 පුච්ඡතො, ගෙලඤ්ඤෙන වා, “සඬ්ඝස්ස භණ්ඩනාදීනි වා භවිස්සන්ති,
 අධම්මෙන වා වග්ගෙන වා නකම්මාරහස්ස වා කම්මං කර්ස්සන්ති”ති
 ඉමිනා අධිප්පායෙන න කථෙන්නස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

ධම්මකම්මෙන ආරොපිතතා, ආපත්තියා වා වත්ථුනා වා අනුයුක්ඪියමානතා, ඡාදෙනුකාමතාය අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිවරණං වා තුණ්හිභාවො වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන සියා කිරියං, සියා අකිරියං, දුක්ඛවෙදනඤ්ච භොතීති.

අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. උප්ඤාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ යෙන වචනෙන උප්ඤාපෙන්නි “ඡන්දාය ඉත්ථන්නාමො ඉදං නාම කරොති” තිආදීනි වදන්තා උපසම්පන්නං සඬසෙන සම්මතං සෙනාසනපඤ්ඤාපකාදිහෙදං තස්ස අයසකාමා හුත්වා භික්ඛුහි අවජානාපෙන්නි, අවඤ්ඤාය ඔලොකාපෙන්නි, ලාමකතො වා චිත්තාපෙන්නි, තං වචනං උප්ඤාපනකං. යෙන ච තථෙව වදන්තා බියාන්ති, සබ්බත්ථ තස්ස අවණ්ණං පකාසෙන්නි, තං බියානකං, තස්මිං උප්ඤාපනකෙ බියානකෙ. පාචිත්තියන්ති වත්ථුද්වයෙ පාචිත්තියද්වයං චුත්තං. තස්මා යො සම්මතස්ස භික්ඛුනො අයසකාමතාය උපසම්පන්නස්ස වදන්තො උප්ඤාපෙති වා බියාති වා, තස්ස පාචිත්තියං භොති.

රාජගහෙ මෙත්තියභූමජකෙ භික්ඛු ආරබ්භ උප්ඤාපනබියානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, යං තස්ස උපසම්පන්නස්ස සම්මුතිකම්මං කතං, තස්මිං ධම්මකම්මෙ තිකපාචිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, අනුපසම්පන්නස්ස පන සන්තිකෙ තථා භණන්තස්ස, අසම්මතස්ස ච අවණ්ණං යස්ස කස්සචි සන්තිකෙ භණන්තස්ස, අනුපසම්පන්නස්ස පන සම්මතස්ස වා අසම්මතස්ස වා අවණ්ණං යස්ස කස්සචිදෙව සන්තිකෙ භණන්තස්ස ච දුක්කටමෙව. පකතියාව ඡන්දාදිවසෙන කරොත්තං උප්ඤාපෙන්නස්ස වා බියාන්තස්ස වා, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ධම්මකම්මෙන සම්මතතා, උපසම්පන්නතා, අගතිගමනාභාවො, තස්ස අවණ්ණකාමතා, යස්ස සන්තිකෙ වදති, තස්ස උපසම්පන්නතා, උප්ඤාපනං වා බියානං වාති ඉමානෙත්ථ ඡ අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනමෙවාති.

උප්ඤාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පඨමසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ සඬසිකන්ති සඬසස්ස සන්තකං. මඤ්චාදීසු යොකොචි මඤ්චසඬබ්බෙපෙන කතො සබ්බොපි මඤ්චොයෙව, පීඨෙපි එසෙව නයො. යෙන කෙනචි පන වොළෙන වා කප්පියවම්මෙන වා ඡවිං කත්වා යපෙත්වා මනුස්සලොමං තාලිසපත්තඤ්ච යෙහි කෙහිචි ලොමපණ්ණතිණවාකවොළෙහි පුරෙත්වා කතසෙනාසනං භිසිති වුව්වති. තත්ථ නිසිදිතුම්පි නිපජ්ජිතුම්පි වට්ටති, පමාණපරිච්ඡෙදොපි වෙත්ථ තත්ථි.

කොච්ඡං පන වාකඋසිරමුඤ්ජපඛිබ්ජාදීනං අඤ්ඤතරමයං අත්තො සංවෙල්ලිත්වා බද්ධං හෙට්ඨා ව උපරි ව විත්ථනං පණ්ඩසණ්ඨානං මජ්ඣෙ සිභවම්මාදිපරික්ඛිත්තං හොති, අකප්පියවම්මං නාමෙත්ථ නත්ථී. සෙනාසනඤ්ඤි සොවණ්ණමයම්පි වට්ටති. අජ්ඣොකාසෙති එත්ථ යෙ අවස්සිකසඬකෙනා වස්සානමාසාති එවං අසඤ්ඤිතා අට්ඨ මාසා, තෙ යපෙත්වා ඉතරෙසු චතුසු මාසෙසු සවෙපි දෙවො න වස්සති. තථාපි පකතිඅජ්ඣොකාසෙ ව ඔවස්සකමණ්ඩපෙ ව සන්ථරිතුං න වට්ටති. යත්ථ පන හෙමත්තෙ වස්සති, තත්ථ අපරෙපි චත්තාරො මාසෙ න වට්ටති. ගිම්හෙ පන සඛ්ඛත්ථ විගතවලාහකං විසුද්ධං නහං හොති, තස්මා තදා කෙනවිදෙව කරණීයෙන ගච්ඡති, වට්ටති. කාකාදීනං නිබද්ධවාසරුක්ඛමුලෙ පන කදාවිපි න වට්ටති. ඉති යත්ථ ව යදා ව සන්ථරිතුං න වට්ටති, තං සඛ්ඛම්ධ අජ්ඣොකාසසඬබ්බෙව ගතන්ති වෙදිතඛිබ්බං.

සන්ථරිත්වාති තථාරූපෙ යානෙ අත්තනො වා පරස්ස වා අත්ථාය සන්ථරිත්වා. අඤ්ඤස්සත්ථාය සන්ථතම්පි හි යාව සො තත්ථ න නිසීදති, ‘ගච්ඡ ත්ව’න්ති වා න භණති, තාව සන්ථාරකස්සෙව භාරො. සන්ථාරාපෙත්වාති අනුපසම්පන්නෙන සන්ථාරාපෙත්වා. එතදෙව හි තස්ස පලිබොධො හොති, උපසම්පන්නෙන සන්ථතං සන්ථාරකස්සෙව භාරො, තඤ්ච බො යාව ආණාපකො තත්ථ න නිසීදති, ‘ගච්ඡ ත්ව’න්ති වා න භණති. යස්මිඤ්ඤි අත්තනා සන්ථාරාපිතෙ වා පකතිසන්ථතෙ වා උපසම්පන්නො නිසීදති, සඛ්ඛං තං නිසින්තස්සෙව භාරො, තස්මා සන්ථාරාපිතන්ත්වෙව සඬ්ඛං ගච්ඡති. තං පක්කමන්තො නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍යාති අත්තනා වා උද්ධරිත්වා පතිරූපෙ යානෙ න යපෙය්‍ය, පරෙන වා තථා න කාරාපෙය්‍ය. අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍යාති යො භික්ඛු වා සාමණෙරො වා ආරාමිකො වා ලජ්ජී හොති, අත්තනො පලිබොධං විය මඤ්ඤති, තථාරූපං අනාපුච්ඡිත්වා තං සෙනාසනං තස්ස අනිය්‍යාතෙත්වා නිරපෙක්ඛො ගච්ඡති, ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස ලෙඬ්ඬිපාතං අතික්කමෙය්‍ය, තස්ස එකෙන පාදෙන ලෙඬ්ඬිපාතාතික්කමෙ දුක්කටං, දුතියපාදාතික්කමෙ පාචිත්තියං. භොජනසාලාය යිතො පන “අසුකස්මිං නාම දිවාචිභාරට්ඨානෙ පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ඡාහි”ති පෙසෙත්වා තතො නික්ඛම්ත්වා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡන්තො පාදුද්ධාරෙන කාරෙතඛිබ්බො.

සාවත්ථීයං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරඛ්භ සන්ථතං අනුද්ධරිත්වා අනාපුච්ඡං පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කටං, විම්බිකං වා උත්තරත්ථරණං වා භූමත්ථරණං වා තට්ටිකං වා වම්මක්ඛණ්ඩං වා පාදපුඤ්ජනං වා ඵලකපීයං වා යං වා පනඤ්ඤං කඤ්චි දාරුභණ්ඩං මත්තිකාභණ්ඩං අත්තමසො පත්තාධාරකම්පි චුත්තලක්ඛණෙ අජ්ඣොකාසෙ යපෙත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටමෙව. ආරඤ්ඤකෙන පන අසති අනොවස්සකෙ සඛ්ඛං රුක්ඛෙ ලග්ගෙත්වාපි යථා වා උපවිකාහි න බජ්ජති, එවං කත්වාපි ගන්තුං වට්ටති. අඛිභොකාසිකෙන පන වීචරකුටිකං කත්වාපි රක්ඛිතඛිබ්බං. අත්තනො

සත්තකෙ, විස්සාසිකපුග්ගලිකෙ, උද්ධරණාදීනි කත්වා ගමනෙ, ඔතාපෙත්තස්ස, “ආගන්ත්වා උද්ධරිස්සාමි”ති ගච්ඡතො, වුඩ්ඞතරා උට්ඨාපෙත්ති, අමනුස්සො තත්ථ නිසීදති, කොච් ඉස්සරො ගණ්හාති, සීහාදයො තං යානං ආගන්ත්වා තිට්ඨන්ති, එවං සෙනාසනං පලිබුද්ධං හොති, තථා පලිබුද්ධෙ වා සෙනාසනෙ, ජීවිතබ්බන්ධවරියන්තරායකරාසු ආපදාසු වා ගච්ඡන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මඤ්චාදීනං සඬ්ඝිකතා, වුත්තලක්ඛණෙ දෙසෙ සන්ථරණං වා සන්ථරාපනං වා, අපලිබුද්ධතා, ආපදාය අභාවො, නිරපෙක්ඛතා, ලෙඩ්ඛුපාතාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ ඡ අඬ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි පයමකථිතසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පයමසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ විහාරෙති ගබ්භෙ වා අඤ්ඤතරස්මිං වා සබ්බපරිච්ඡන්තෙ වුත්තසෙනාසනෙ. සෙය්‍යන්ති සෙය්‍යා නාම භිසී විමිලිකා උත්තරත්ථරණං භූමත්ථරණං තට්ටිකා වම්මක්ඛණ්ඩො නිසීදනං පච්චත්ථරණං තිණසන්ථාරො පණ්ණසන්ථාරොති වුත්තං. තත්ථ විමිලිකා නාම පරිකම්මකතාය භූමියා වණ්ණානුරක්ඛණත්ථං කතා. උත්තරත්ථරණං නාම මඤ්චපීඨාදීනං උපරි අත්ථරිතබ්බයුත්තකං පච්චත්ථරණං. භූමත්ථරණං නාම විමිලිකාය සති තස්සා උපරි, අසති සුද්ධභූමියං අත්ථරිතබ්බා කට්ඨාරකාදි විකති. තට්ටිකා නාම තාලපණ්ණාදීනි කතතට්ටිකා. වම්මක්ඛණ්ඩො නාම යංකිඤ්චි වම්මං, සීහවම්මාදීනඤ්චි පරිහරණෙයෙව පරික්ඛෙපො, සෙනාසනපරිභොගෙ පන අකප්පියවම්මං නාම නත්ථි. පච්චත්ථරණං නාම පාචාරො කොජ්චොති එත්තකමෙව, සෙසං පාකට්මෙව. ඉති ඉමාසු දසසු සෙය්‍යාසු එකමිපි සෙය්‍යං අත්තනො වස්සග්ගෙන ගහෙත්වා වුත්තලක්ඛණෙ විහාරෙ සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා යො භික්ඛු දිසංගමිකො යථා යපිතං උපවිකාහි න ඛජ්ජති, තථා යපනවසෙන නෙව උද්ධරෙය්‍ය, න උද්ධරාපෙය්‍ය, පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙන අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍ය, තස්ස පරික්ඛිත්තස්ස ආරාමස්ස පරික්ඛෙපං, අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරං අතික්කමන්තස්ස පයමපාදෙ දුක්කට්ටං, දුතියපාදෙ පාවිත්තියං. යත්ථ පන උපවිකාසඬ්ඝා නත්ථි, තතො අනාපුච්ඡාපි ගන්තුං වට්ටති, ආපුච්ඡනං පන වත්තං.

සාවත්ථියං සත්තරසවග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ සඬ්ඝිකෙ විහාරෙ සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා අනුද්ධරිත්වා අනාපුච්ඡා පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කට්ටං, වුත්තලක්ඛණස්ස පන විහාරස්ස උපචාරෙ බහි ආසන්තෙ උපට්ඨානසාලාය වා අපරිච්ඡන්තමණ්ඩපෙ වා පරිච්ඡන්තෙ වාපි බහුනං සන්තිපාතභූතෙ රුක්ඛමූලෙ වා සන්ථරිත්වා වා සන්ථරාපෙත්වා වා, මඤ්චපීඨඤ්ච විහාරෙ වා වුත්තජ්ජකාරෙ විහාරූපචාරෙ වා සන්ථරිත්වා වා

සන්ථරාපෙත්වා වා උද්ධරණාදීනි අකත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටමෙව. අත්තනො සන්තකෙ, විස්සාසිකපුග්ගලිකෙ, උද්ධරණාදීනි කත්වා, පුරිමනයෙනෙව පලිබුද්ධං ඡඩ්ඛෙත්වා ගමනෙ, යො ව “අජ්ජේව ආගන්ත්වා පටිජග්ගිස්සාමි”ති එවං සාපෙක්ඛො නදිපාරං වා ගාමන්තරං වා ගන්ත්වා යත්ථස්ස ගමනචිත්තං උජ්ජන්තං, තත්ථෙව ධීතො කඤ්චි පෙසෙත්වා වා ආපුච්ඡති, නදිපුරරාජවොරාදීසු වා කෙනචි පලිබුද්ධො න සක්කොති පච්චාගන්තුං, තස්ස ව, ආපදාසු ව, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුත්තලක්ඛණසෙය්‍යා, තස්සා සඬ්ඝිකතා, වුත්තලක්ඛණෙ විහාරෙ සන්ථරණං වා සන්ථරාපනං වා, අපලිබුද්ධතා, ආපදාය අභාවො, අනපෙක්ඛස්ස දිසාපක්කමනං, උපචාරසීමාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ සත්ත අඬ්ගාති. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙවාති.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. අනුපබ්ජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ ඡානන්ති “අනුට්ඨාපනීයො අය”න්ති ඡානන්තො, තෙනෙවස්ස පදහාජනෙ “වුඩ්ඛෙයා”ති ඡානාති, ‘ගිලානො’ති ඡානාති, ‘සඬ්ඝෙන දින්නො’ති ඡානාති”ති (පාචි. 121) වුත්තං. වුඩ්ඛෙයා භි අත්තනො වුඩ්ඪතාය අනුට්ඨාපනීයො, ගිලානො ගිලානතාය, සඬ්ඝො පන භණ්ඩාගාරිකස්ස වා ධම්මකථිකවිනයධරගණවාචකාවරියානං වා බහුපකාරතං ගුණවිසිට්ඨතඤ්ච සල්ලක්ඛෙත්වා ධුවවාසත්ථාය විහාරං සල්ලක්ඛෙත්වා සම්මන්තිත්වා දෙනි, තස්මා යස්ස සඬ්ඝෙන දින්නො, සොපි අනුට්ඨාපනීයො. පුබ්බුපගතන්ති පුබ්බං උපගතං. අනුපබ්ජ්ජාති මඤ්චපීඨානං වා තස්ස වා භික්ඛුනො පච්ඡන්තස්ස වා නික්ඛමන්තස්ස වා උපචාරං අනුපවිසිත්වා. තත්ථ මඤ්චපීඨානං තාව මහල්ලකෙ විහාරෙ සමන්තා දියඬ්ඛො භත්ථො උපචාරො, බුද්දකෙ යතො පහොති, තතො දියඬ්ඛො භත්ථො, තස්ස පන පච්ඡන්තස්ස පාදධොවනපාසාණතො යාව මඤ්චපීඨං, නික්ඛමන්තස්ස මඤ්චපීඨතො යාව පස්සාවට්ඨානං, තාව උපචාරො. සෙය්‍යං කජ්ජෙය්‍යාති තස්ස සම්බාධං කත්තුකාමතාය තස්මිං උපචාරෙ දසසු සෙය්‍යාසු එකමිපි සන්ථරන්තස්ස වා සන්ථරාපෙත්තස්ස වා දුක්කටං, තත්ථ නිසීදන්තස්ස වා නිපජ්ජන්තස්ස වා පාචිත්තියං, ද්වේපි කරොන්තස්ස ද්වේ පාචිත්තියාති, පුනස්පුනං කරොන්තස්ස පයොගගණනයාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ අනුපබ්ජ්ජ සෙය්‍යකජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කටං, වුත්තුපචාරතො වා බහි, උපට්ඨානසාලාදිකෙ වා, විහාරස්ස උපචාරෙ වා, සන්ථරණසන්ථරාපනෙසුපි නිසජ්ජසයනෙසුපි දුක්කටමෙව. අත්තනො වා, විස්සාසිකස්ස වා සන්තකෙ පන විහාරෙ සන්ථරන්තස්ස, යො ව ගිලානො වා සිතුණ්හපිළිතො වා පච්ඡති, තස්ස ව, ආපදාසු ව, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඬ්ඝිකවිහාරතා, අනුට්ඨාපනීයභාවඡානනං, සම්බාධෙතුකාමතා, උපචාරෙ

නිසීදනං වා නිපජ්ජනං වාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති පටිමපාරාජිකසදිසානෙව, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනමෙවාවාති.

අනුපබ්ජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. නික්කඬ්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ කුපිතොති කුද්ධො. අනත්තමනොති අතුට්ඨචිත්තො. නික්කඬ්ඨෙය්‍ය වා නික්කඬ්ඨාපෙය්‍ය වා පාවිත්තියන්ති එත්ථ යෙ අනෙකභූමිකා පාසාදා, අනෙකකොට්ඨකාති වා චතුස්සාලාති, තාදිසෙසු සෙනාසනෙසු ගහෙත්වා අන්තරා අට්ඨපෙත්වා එකෙනෙව පයොගෙන අතික්කාමෙන්තස්ස එකං පාවිත්තියං, යපෙත්වා යපෙත්වා නානාපයොගෙහි අතික්කාමෙන්තස්ස ද්වාරගණනය පාවිත්තියාති, හත්ථෙන අනාමසිත්වා ‘නික්ඛමා’ති චත්වා වාචාය නික්කඬ්ඨන්තස්සාපි එසෙව නයො. නික්කඬ්ඨාපෙන්තස්ස පන ‘නික්කඬ්ඨා’ති ආණත්තමත්තෙ දුක්කටං, සකිං ආණත්තෙ පන තස්මිං බහුකෙපි ද්වාරෙ නික්ඛමත්තෙ ඉතරස්ස එකමෙව පාවිත්තියං. සචෙ පන “එත්තකාති ද්වාරාති නික්කඬ්ඨාහි”ති වා, “යාව මහාද්වාරං, තාව නික්කඬ්ඨාහි”ති වා එවං නියමෙත්වා ආණත්තො හොති, ද්වාරගණනය පාවිත්තියාති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ භික්ඛුං සඬ්ඝිකා විහාරා නික්කඬ්ඨනචත්ථුස්මිං.

පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කටං, තස්ස පරික්ඛාරනික්කඬ්ඨනෙ, උපට්ඨානසාලාදිකා විහාරුපචාරා තස්ස වා තස්ස පරික්ඛාරස්ස වා නික්කඬ්ඨනෙ, අනුපසම්පන්නස්ස පන අනුපසම්පන්නපරික්ඛාරස්ස වා විහාරා වා විහාරුපචාරා වා නික්කඬ්ඨනෙ නික්කඬ්ඨාපනෙ ව දුක්කටමෙව. තඤ්ච බො අසම්බද්ධෙසු පරික්ඛාරෙසු පරික්ඛාරගණනය වෙදිතබ්බං. අත්තනො වා, විස්සාසිකස්ස වා සන්තකා විහාරා නික්කඬ්ඨනෙ, සකලසඬ්ඝාරාමනොපි භණ්ඩනකාරකස්ස වා තස්ස පරික්ඛාරස්ස වා නික්කඬ්ඨනෙ නික්කඬ්ඨාපනෙ වා, අත්තනො වසනට්ඨානනො අලජ්ජිස්ස, උම්මත්තකස්ස, න සම්මාවත්තන්තානං අත්තෙවාසිකසඅවිහාරිකානං, තෙසං පරික්ඛාරස්ස වා නික්කඬ්ඨනෙ ව, සයං උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඬ්ඝිකවිහාරො, උපසම්පන්නස්ස භණ්ඩනකාරකභාවාදිවිනිමුත්තතා, කොපෙන නික්කඬ්ඨනං වා නික්කඬ්ඨාපනං වාති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

නික්කඬ්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. වෙහාසකුට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ උපරිවෙහාසකුට්ඨියාති උපරි අවිජ්ජානතලාය ද්විභූමිකකුට්ඨියා වා තිභූමිකකුට්ඨියා වා, පදභාජනෙ පන ඉධ අධිජ්ජෙතං කුට්ඨං දස්සෙතුං “මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස අසිසසට්ඨා”ති (පාවි. 131) වුත්තං. ආභවිවපාදකන්ති අඬගෙ විජ්ඣන්තවා පවෙසිතපාදකං. අභිනිසිදෙය්‍යාති අභිභවිත්වා අජ්ඣාත්ථරිත්වා නිසිදෙය්‍ය, භුමිමත්ථෙ වා එතං උපයොගවචනං, මඤ්චෙ වා පියෙ වා නිසිදෙය්‍ය වා නිපජ්ජෙය්‍ය වාති අත්ථො. අභිනි ඉදං පන පදෙසාහණත්ථෙ උපසග්ගමත්තමෙව, තස්මා යො භික්ඛු වුත්තලක්ඛණාය වෙහාසකුට්ඨියා සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන යාව පමාණමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස සබ්බෙසා හෙට්ඨිමාහි තුලාහි සිසං න සට්ඨෙති, එත්තකං උච්චාය තුලානං උපරි යපිතෙ ආභවිවපාදකෙ මඤ්චෙ වා පියෙ වා නිසිදති වා නිපජ්ජති වා, තස්ස අනුපබ්ජ්ජසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙන පයොගගණනාය පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ උපරිවෙහාසකුට්ඨියා ආභවිවපාදකං මඤ්චං පියං සහසා අභිනිසිදනඅභිනිපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, පුග්ගලිකෙ තිකදුක්කට්ඨං, අත්තනො වා, විස්සාසිකස්ස වා සන්තකෙ විහාරෙ, අවෙහාසකුට්ඨියා, සිසසට්ඨාය, යස්ස වා හෙට්ඨා දබ්බසම්භාරාදීනං නික්ඛිත්තත්තා අපරිභොගං හොති, උපරිතලං වා පදරසඤ්චිතං සුධාදිපරිකම්මකතං වා, තත්ථ ආභවිවපාදකෙ නිසිදන්තස්ස, යො චෙ තස්මිං වෙහාසට්ඨෙපි ආභවිවපාදකෙ යිතො කිඤ්චි ගණ්හාති වා ලග්ගති වා, යස්ස ච පටාණි දින්නා හොති, පාදසිසානං උපරි ආණි පවෙසිතා, තත්ථ නිසිදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඬ්ඝිකො විහාරො, අසිසසට්ඨා වෙහාසකුට්ඨි, හෙට්ඨා සපරිභොගං, අපටාණිදින්නෙ ආභවිවපාදකෙ නිසිදනං වා නිපජ්ජනං වාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානීති.

වෙහාසකුට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ මහල්ලකන්ති සස්සාමිකං. විහාරන්ති උල්ලිත්තාවල්ලිත්තං. යාව ද්වාරකොසානිඵත්ථ ද්වාරකොසො නාම උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදෙන පිට්ඨසඬ්ඝාටස්ස සාමන්තා අඬඬතෙය්‍යහත්ථො පදෙසො. අග්ගලුට්ඨපනායාති සකවාටකස්ස ද්වාරබන්ධස්ස නිව්වලභාවත්ථාය. කවාටඤ්චි ලුහුපරිවත්තකං විවරණකාලෙ භිත්තිං ආහනති, පිදහනකාලෙ ද්වාරබන්ධං. තෙන ආහනෙන භිත්ති කම්පති, තතො මත්තිකා වලති, චලිත්වා සිථිලා වා හොති පතති වා, තෙනාහ භගවා “යාව ද්වාරකොසා අග්ගලුට්ඨපනායා”ති. තත්ථ කිඤ්චාපි “ඉදං නාම කත්තබ්බ”න්ති නෙව මාතිකායං, න පදභාජනෙ වුත්තං, අට්ඨුජ්ජත්තියං පන “පුනජ්ජුනං

ඡාදාපෙසි, පුනඡ්ඡුනං ලෙපාපෙසි''ති (පාචි. 134) අධිකාරතො යාව ද්වාරකොසා අග්ගලට්ඨපනාය පුනඡ්ඡුනං ලිම්පිතබ්බො වා ලෙපාපෙනබ්බො වානි ඵවමත්ථො දට්ඨබ්බො. ආලොකසන්ධිපරිකම්මායානිඵත්ථ ආලොකසන්ධීති වාතපානකවාටකා වුච්චන්ති. තෙ විවරණකාලෙ විදත්ථිමත්තම්පි අතිරෙකම්පි භිත්තිජ්ජදෙසං පහරන්ති, උපවාරො පනෙත්ථ සබ්බදිසාසු ලබ්භති, තස්මා සබ්බදිසාසු කවාටචිත්ථාරජ්ජමාණො ඔකාසො ආලොකසන්ධිපරිකම්මත්ථාය ලිම්පිතබ්බො වා ලෙපාපෙනබ්බො වානි අයමෙත්ථ අධිජ්ජායො.

ඵවං ලෙපකම්මෙ යං කත්තබ්බං, තං දස්සෙත්වා ඉදානි ඡදනෙ කත්තබ්බං දස්සෙතුං ද්වත්තිව්ඡදනස්සාතිආදිමාහ. තත්ථ ද්වත්තිව්ඡදනස්ස පරියායන්ති ඡදනස්ස ද්වත්තිපරියායං, පරියායං වුච්චති පරික්ඛෙපො, පරික්ඛෙපද්වයං වා පරික්ඛෙපත්තයං වා අධිට්ඨාතබ්බන්ති අත්ථො. අජ්ජහරිතෙ ධීතෙනානි අහරිතෙ ධීතෙන. හරිතන්ති චෙත්ථ සත්තධඤ්ඤාදිහෙදං පුබ්බණ්ණං, මුග්ගමාසතිලකුලත්ථඅලාබ්බකුම්භණ්ඩාදිහෙදඤ්ච අපරණ්ණං අධිජ්ජෙතං. යං තස්මිං බෙත්තෙ චුත්තං න තාව සම්පජ්ජති, වස්සෙ පන පතිතෙ සම්පජ්ජස්සති, තම්පි හරිතසඬ්ඛමෙව ගච්ඡති. තස්මා තස්මිං යත්වා අධිට්ඨහන්තො දුක්කටං ආපජ්ජති. අජ්ජහරිතෙ යත්වා අධිට්ඨහන්තස්සාපි අයං පරිච්ඡෙදො, පිට්ඨිවංසස්ස වා කුටාගාරථුපිකාය වා පස්සෙ නිසින්තො පුරිසො ඡදනමුඛවට්ටිඅන්තෙන ඔලොකෙන්තො යස්මිං භූමිභාගෙ ධීතං භික්ඛුං පස්සති, යස්මිඤ්ච ධීතො තං උපරි නිසින්තකං තථෙව උල්ලොකෙන්තො පස්සති, තස්මිං යාතබ්බං, තස්ස අන්තො අහරිතෙපි යාතුං න ලභති. තතො චෙ උත්තරීති මග්ගෙන ඡාදියමානෙ තිණ්ණං මග්ගානං, පරියායෙන ඡාදියමානෙ තිණ්ණං පරියායානං උපරි ඉට්ඨකසිලාසුධාහි ඡාදියමානෙ ඉට්ඨකසිලාසුධාපිණ්ඩගණනාය, තිණපණ්ණෙහි ඡාදියමානෙ පණ්ණගණනාය චෙව තිණමුට්ඨිගණනාය ච පාචිත්තියං.

කොසමබ්බියං ඡන්තත්ථෙරං ආරබ්භ පුනඡ්ඡුනං ඡාදාපනලෙපාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඌනද්වත්තිපරියායෙ අතිරෙකසඤ්ඤිතො චෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. සෙනවණ්ණාදිකරණෙ, ද්වත්තිපරියායෙ වා ඌනකද්වත්තිපරියායෙ වා, ලෙණගුහාතිණකුටිකාදීසු, අඤ්ඤස්සත්ථාය, අත්තතො ධනෙන කාරෙන්තස්ස, වාසාගාරං යපෙත්වා සෙසානි අධිට්ඨහන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මහල්ලකවිහාරතා, අත්තතො වාසාගාරතා, උත්තරි අධිට්ඨානන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අධිගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තෙ චුත්තනායානෙවානි.

මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ ජානං සප්පාණකන්ති “සප්පාණකං එත”න්ති දිස්වා වා සුත්වා වා යෙන කෙනවි ආකාරෙන ජානන්තො. සිඤ්චෙය්‍ය වා සිඤ්චාපෙය්‍ය වාති තෙන උදකෙන සයං වා සිඤ්චෙය්‍ය, අඤ්ඤං වා ආණාපෙත්වා සිඤ්චාපෙය්‍ය. තත්ථ ධාරං අවිච්ඡින්නදිත්වා සිඤ්චන්තස්ස එකස්මිං සටෙ එකාව ආපත්ති, විච්ඡින්නදන්තස්ස පයොගගණනාය ආපත්තියො. මාතිකං පමුඛං කරොති, දිවසමපි සන්දතු, එකාව ආපත්ති. තත්ථ තත්ථ ඛන්ධිත්වා අඤ්ඤතො නෙන්තස්ස පයොගගණනාය ආපත්තියො. බහුකමපි තිණපණ්ණසාබාදිං එකප්පයොගෙන උදකෙ පක්ඛිපන්තස්ස එකාව ආපත්ති, එකෙකං පක්ඛිපන්තස්ස පයොගගණනාය ආපත්තියො. ඉදඤ්ච යං එවං පක්ඛිපියමානෙ පරියාදානං ගච්ඡති, ආවිලං වා හොති, යථා පාණකා මරන්ති, තාදිසං සන්ධාය චුත්තං, න මහාඋදකං. සිඤ්චාපනෙ ආණත්තියා දුක්ඛං, එකාණත්තියා බහුකමපි සිඤ්චතු, ආණාපකස්ස එකමෙව පාචිත්තියං.

ආලවියං ආලවකෙ භික්ඛු ආරබ්භ සිඤ්චනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, අප්පාණකෙ සප්පාණකසඤ්ඤදිනො, උභොසු වෙමතිකස්ස දුක්ඛං. අප්පාණකසඤ්ඤදිනො, අසඤ්චිච්ච අස්සනියා වා සිඤ්චන්තස්ස, අජානන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උදකස්ස සප්පාණකතා, “සිඤ්චෙනෙත පාණකා මරිස්සන්ති”ති ජානනං, තඤ්ච උදකං තාදිසමෙව, විනා වධකචෙතනාය යෙන කෙනවි කරණියෙන තිණාදීනං සිඤ්චනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අභිගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

භූතගාමවග්ගො දුතියො.

3. ඔවාදවග්ගො

1. ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඔවාදවග්ගස්ස පඨමෙ අසම්මතොති යා අට්ඨඨිගසමන්තාගතස්ස භික්ඛුනො භගවතා ඤත්තිවතුත්ථෙත කම්මෙන (පාවි. 146) භික්ඛුනොවාදකසම්මුති අනුඤ්ඤාතා, තාය අසම්මතො. ඔවදෙය්‍යාති භික්ඛුනිසඬ්ඨං වා සම්බහුලා වා එකං භික්ඛුනිං වා “වස්සසතුපසම්පන්නාය භික්ඛුනියා තදහුපසම්පන්නස්ස භික්ඛුනො අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ජලිකම්මං සාමිච්ඡිකම්මං කාතබ්බ”න්ති ආදිකෙ (චූළව. 403) අට්ඨ ගරුධම්මෙ ඔවාදවසෙන ඔසාරෙන්නො ඔවදෙය්‍ය. පාචිත්තියන්ති ඔවාදපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ ඔවදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, අඤ්ඤෙන වා ධම්මෙන භික්ඛුනීසු

උපසම්පන්නමත්තං වා ඔවදනො දුක්ඛං. සම්මතස්සාපි තඤ්චෙ සම්මුතිකම්මං අධම්මකම්මං හොති, තස්මිං අධම්මකම්මෙ අධම්මකම්මසඤ්ඤිතො වග්ගෙ භික්ඛුනිසඤ්ඤා ඔවදනො තිකපාචිත්තියං, තථා වෙමතිකස්ස ධම්මකම්මසඤ්ඤිතො වාති නව පාචිත්තියානි, සමග්ගෙපි භික්ඛුනිසඤ්ඤා වාති අධම්මකම්මවසෙන අට්ඨාරස. සචෙ පන තං ධම්මකම්මං හොති, “ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤි සමග්ගං භික්ඛුනිසඤ්ඤා සමග්ගසඤ්ඤි ඔවදති”ති (පාචි. 151) ඉදං අවසානපදං යපෙත්වා තෙනෙව නයෙන සත්තරස දුක්ඛටානි, “සමග්ගම්භායා”ති ව චුත්තෙ අඤ්ඤං ධම්මං, “වග්ගම්භායා”ති ව චුත්තෙ අට්ඨ ගරුධම්මෙ භණන්තස්ස, ඔවාදඤ්ච අනියානෙන්වා අඤ්ඤං ධම්මං භණන්තස්ස දුක්ඛටමෙව. යො පන ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤි සමග්ගං භික්ඛුනිසඤ්ඤා සමග්ගසඤ්ඤි ඔවදති, ගරුධම්මපාළිං උද්දෙසං දෙති, පරිපුච්ඡං දෙති, “ඔසාරෙහි අයා”ති වුවවමානො ඔසාරෙහි, පඤ්භං පුට්ඨො කටෙති, භික්ඛුනීනං සුභමානානං අඤ්ඤස්සත්ථාය භණති, සික්ඛමානාය වා සාමණෙරියා වා භණති, තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අසම්මතතා, භික්ඛුනියා පරිපුඤ්ඤාපසම්පන්නතා, ඔවාදවසෙන අට්ඨගරුධම්මභණනන්ති ඉමානෙන්ථ තිණි අභිගානි. සමුට්ඨානාදීනි පදසොධම්මසදිසානෙවාති.

ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. අත්ථචගතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ඔවදෙය්‍යාති අට්ඨගරුධම්මෙහි වා අඤ්ඤාන වා ධම්මෙන ඔවදන්තස්ස සම්මතස්සාපි පාචිත්තියමෙව.

සාවත්තියං ආයස්මන්තං වුළපන්ථකං ආරබ්භ අත්ථචගතෙ සූරියෙ ඔවදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, සූරියෙ අත්ථචගතෙ අත්ථචගතසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා, එකතොඋපසම්පන්නං ඔවදන්තස්ස ව දුක්ඛං. පුරිමසික්ඛාපදෙ විය උද්දෙසාදිනයෙන අනාපත්ති. අත්ථචගතසූරියතා, පරිපුඤ්ඤාපසම්පන්නතා, ඔවදනන්ති ඉමානෙන්ථ තිණි අභිගානි. සමුට්ඨානාදීනි පදසොධම්මසදිසානෙවාති.

අත්ථචගතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. භික්ඛුනුපස්සයසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ භික්ඛුනුපස්සයන්ති භික්ඛුනියා එකරත්තං වසනට්ඨානම්පි. ඔවදෙය්‍යාති ඉධ ගරුධම්මෙහි ඔවදන්තස්සෙව පාචිත්තියං. සචෙ පන අසම්මතො හොති, ද්වෙ පාචිත්තියානි. සචෙ පන සූරියෙපි අත්ථචගතෙ ඔවදති, තිණි හොත්ති. සම්මතස්ස පන රත්තිං ඔවදන්තස්සපි ද්වෙ එව හොත්ති. සම්මතත්තා හි භික්ඛුස්ස ගරුධම්මොවාදමුලකං පාචිත්තියං නත්ථි. ගිලානාති න සක්කොති ඔවාදාය වා සංවාසාය වා ගන්තුං.

සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ භික්ඛුනුපස්සයං උපසඩ්ධම්මිතා ඔවදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්ත සමයා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය උපසම්පන්නසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා, එකතොඋපසම්පන්නං යෙන කෙනච්ච, ඉතරං අඤ්ඤෙන ධම්මෙන ඔවදන්තස්ස ව දුක්ඛං. සමයෙ, අනුපසම්පන්නාය, පුරිමසික්ඛාපදෙ විය උද්දෙසාදිනයෙන ව අනාපත්ති. උපස්සයුපගමනං, පරිපුණ්ණපසම්පන්නතා, සමයාභාවො, ගරුධම්මෙහි ඔවදනත්ති ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති පට්ඨකථිතසදිසාති, ඉදං පන කිරියං භොතීති.

භික්ඛුනුපස්සයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ආමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ ආමිසහෙතුති චීවරාදීනං අඤ්ඤතරහෙතු. භික්ඛුති සම්මතා භික්ඛු ඉධාධිජ්ජෙතා. පාචිත්තියන්ති එවරුපෙ භික්ඛු අවණ්ණකාමතාය එවං භණන්තස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ “ආමිසහෙතු ඔවදන්ති”ති භණනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ තිකපාචිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්ඛං, අසම්මතං උපසම්පන්නඤ්ච, අනුපසම්පන්නඤ්ච සම්මතං වා අසම්මතං වා එවං භණන්තස්ස දුක්ඛංමෙව. තත්ථ යො භික්ඛු කාලෙ සම්මුතිං ලහිත්වා සාමණෙරභූමියං සණ්ඨිතො, අයං සම්මතො නාම අනුපසම්පන්නො. පකතියා චීවරාදිහෙතු ඔවදන්තං පන එවං භණන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, ධම්මෙන ලද්ධසම්මුතිතා, අනාමිසන්තරතා, අවණ්ණකාමතාය එවං භණනත්ති ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති අදින්තාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනමෙවාති.

ආමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. චීවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ චීවරදානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසකථාමග්ගො පනෙත්ථ චීවරජ්ජට්ඨග්ගභණ්ණසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. තත්ථ භික්ඛු පටිග්ගාභකො, ඉධ භික්ඛුනී, අයං විසෙසො, සෙසං තාදිසමෙවාති.

චීවරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ චීවරන්ති නිවාසනපාරුපනුපගං. සිබ්බෙය්‍ය වා සිබ්බාපෙය්‍යා වාති එත්ථ සයං සිබ්බන්තස්ස සුචිං පවෙසෙත්වා පවෙසෙත්වා නිහරණෙ

පාචිත්තියං, සතක්ඛන්තුම්පි විජ්ඣන්වා සකිං නිහරන්තස්ස එකමෙව පාචිත්තියං. ‘සිබ්බා’ති වුත්තො පන සවෙපි සබ්බං සුචිකම්මං නිට්ඨාපෙනි, ආණාපකස්ස එකමෙව පාචිත්තියං. අථ “යං එත්ථ චීවරෙ කත්තබ්බං, සබ්බං තං තච භාරො”ති වුත්තො නිට්ඨාපෙනි, තස්ස ආරාපටෙ ආරාපටෙ පාචිත්තියං. ආණාපකස්ස එකවාචාය සම්බහුලානිපි, පුනස්පුනං ආණත්තියං පන චත්තබ්බමෙව නත්ථි.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ චීවරසිබ්බනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඤාතිකාය අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤිතො වා වෙමතිකස්ස වා, එකතොඋපසම්පන්නාය සිබ්බන්තස්ස ච දුක්කටං. අඤ්ඤං ට්ඨිකාදිපරික්ඛාරං සිබ්බන්තස්ස, ඤාතිකාය, සික්ඛමානසාමණෙරීනඤ්ච චීවරම්පි සිබ්බන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා සන්තකතා, නිවාසනපාරුපනුපගතා, වුත්තලක්ඛණං සිබ්බනං වා සිබ්බාපනං වාති ඉමානෙත්ථ තිණි අභිගාති. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානෙවාති.

චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සංවිධායාති සංවිදහිත්වා, ගමනකාලෙ සඬකෙතං කත්වාති අත්ථො. එකද්ධානමග්ගන්ති එකං අද්ධානසඬබාතං මග්ගං, එකතො වා අද්ධානමග්ගං. සත්ථගමනීයොති සත්ථෙත සද්ධිං ගන්තබ්බො, සෙසං උත්තානපදත්ථමෙව. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – අකප්පියභූමියං සංවිදහන්තස්ස සංවිදහනපච්චයා තච දුක්කටං. තත්ථ ය්පෙත්වා භික්ඛුනුපස්සයං අන්තරාරාමං ආසනසාලං තිත්ථියසෙයාඤ්ච සෙසා අකප්පියභූමි, තත්ථ යත්වා සංවිදහන්තස්සාති අත්ථො. සංවිදහිත්වා පන “අප්ප වා ස්වෙ වා”ති නියමිතං කාලං විසඬකෙතං අකත්වා, ද්වාරවිසඬකෙතං පන මග්ගවිසඬකෙතං වා කත්වාපි භික්ඛුනියා සද්ධිං ගච්ඡන්තස්ස යාව ආසන්නස්සාපි අඤ්ඤස්ස ගාමස්ස “අයං ඉමස්ස උපචාරො”ති මනුස්සෙහි යපිතං උපචාරං න ඔක්කමති, තච අනාපත්ති. තං ඔක්කමන්තස්ස පන පයමපාදෙ දුක්කටං, දුතියපාදෙ පාචිත්තියං, ඉති ගාමුපචාරොක්කමනගණනාය පාචිත්තියාති. අද්ධයොජනාතික්කමෙ පන ගාමෙ අසති අද්ධයොජනගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ එකද්ධානමග්ගප්පිපජ්ජනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්ත සමයා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අසංවිදහිතෙ සංවිදහිතසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා, යො ච භික්ඛුනියා අසංවිදහන්තියා කෙවලං අත්තනාව සංවිදහති, තස්ස දුක්කටං. සමයෙ සංවිදහිත්වාපි ගච්ඡන්තස්ස, අත්තනා අසංවිදහන්තස්ස, විසඬකෙතෙන වා, ආපදාසු ගච්ඡන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

ද්විත්තමපි සංවිදහිත්වා මග්ගප්පට්ඨත්ති, අවිසඬකෙතතා, සමයාභාවො, අනාපදා, ගාමන්තරොක්කමනං වා අද්ධයොජනාතික්කමො වාති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬගාති. එකතොඋපසම්පන්නාදීහි පන සද්ධිං මාතුගාමසික්ඛාපදෙන ආපත්ති, අද්ධානසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. නාවාහිරුහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ සංවිධායාති කීළාපුරෙක්ඛාරො සංවිදහිත්වා, අහිරුහනකාලෙ සඬකෙතං කත්වාති අත්ථො. උද්ධංගාමීනින්ති කීළාවසෙන උද්ධං නදියා පටිසොතං ගච්ඡන්ති. අධොගාමීනින්ති තථෙව අධො අනුසොතං ගච්ඡන්ති. යං පන තිත්ථප්පට්ඨාදනත්ථං උද්ධං වා අධො වා හරන්ති, එත්ථ අනාපත්ති. අඤ්ඤානු තිරියං තරණායාති උපයොගත්ථෙ නිස්සක්කවචනං, යා තිරියං තරණා, තං යපෙත්වාති අත්ථො. පාවිත්තියන්ති සගාමකතීරපස්සෙන ගමනකාලෙ ගාමන්තරගණනය, අගාමකතීරපස්සෙන වා යොජනවිත්ථනය නදියා මජ්ඣිකෙත වා ගමනකාලෙ අද්ධයොජනගණනය පාවිත්තියං, සමුද්දෙ පන යථාසුඛං ගත්තුං වට්ටති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ නාවාහිරුහනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤානු තිරියං තරණායා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සෙසං අනන්තරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

නාවාහිරුහනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. පරිපාවිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ භික්ඛුනිපරිපාවිතන්ති භික්ඛුනියා පරිපාවිතං, නෙව තස්ස නාත්තනො ඤාතකප්පවාරිතානං ගිහීනං සන්තිකෙ භික්ඛුස්ස ගුණං පකාසෙත්වා “දෙථ අයාස්ස, කරොථ අයාස්සා”ති එවං නිජ්ඣාදිතං උද්ධබ්බං කතන්ති අත්ථො. පුබ්බෙ ගිහිසමාරම්භාති එත්ථ සමාරම්භොති සමාරද්ධං, පටියාදිතස්සෙතං නාමං. ගිහීනං සමාරම්භො ගිහිසමාරම්භො, භික්ඛුනියා පරිපාවිතනො පුබ්බෙ පයමතරංයෙව යං භික්ඛුනං අත්ථාය ගිහීනං පටියාදිතහත්තං, ඤාතකප්පවාරිතානං වා සන්තකං, තං යපෙත්වා අඤ්ඤං ජානං භුඤ්ජන්තස්ස පාවිත්තියන්ති අත්ථො. තඤ්ච බො අජ්ඣාභරණගණනය, පටිග්ගහණෙ පනස්ස දුක්කට්ඨං.

රාජගහෙ දෙවදත්තං ආරබ්භ භික්ඛුනිපරිපාවිතපිණ්ඩපාතභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤානු පුබ්බෙ ගිහිසමාරම්භා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, එකතොඋපසම්පන්නාය පරිපාවිතං භුඤ්ජන්තස්ස,

අපරිපාවිතෙ පරිපාවිතසඤ්ඤිතො, උභයත්ථ වෙමතිකස්ස ච දුක්ඛං. උභයත්ථ අපරිපාවිතසඤ්ඤිතො, ගිහිසමාරම්භෙ, සික්ඛමානසාමණෙරාදීහි පරිපාවිතෙ, පඤ්ච භොජනානි යපෙත්වා අවසෙසෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භික්ඛුනියා පරිපාවිතතා, පරිපාවිතභාවජානනං, ගිහිසමාරම්භාභාවො, ඔදනාදීනං අඤ්ඤතරතා, තස්ස අජ්ඣොභරණන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬිගානි. සමුට්ඨානාදීනි පයමපාරාජිකසඅසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිච්ඡත්තං, තිවෙදනන්ති.

පරිපාවිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ සබ්බොපි කථාමග්ගො දුතියඅනියතෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. ඉදඤ්ච සික්ඛාපදං දුතියඅනියතෙන ච උපරි උපනන්දස්ස චතුත්ථසික්ඛාපදෙන ච එකපරිච්ඡෙදං, අට්ඨුප්පත්තිවසෙන පන විසුං පඤ්ඤත්තන්ති.

රහොනිසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ඔවාදවග්ගො තතියො.

4. භොජනවග්ගො

1. ආවසථසික්ඛාපදවණ්ණනා

භොජනවග්ගස්ස පයමෙ අගිලානෙනාති අද්ධයොජනම්පි ගන්තුං සමත්ථෙන. එකොති එකදිවසිකො. ආවසථපිණ්ඩොති “ඉමෙසං වා එත්තකානං වා”ති එකං පාසණ්ඩං වා, “එත්තකමෙවා”ති එවං භත්තං වා අනොදිස්ස සාලාදීසු යත්ථ කත්ථවි පුඤ්ඤකාමෙහි පඤ්ඤත්තං භොජනං. භුඤ්ජිතබ්බොති එකකුලෙන වා නානාකුලෙහි වා එකතො හුත්වා එකස්මිං වා යානෙ, නානායානෙසු වා “අජ්ජ එකස්මිං, ස්වෙ එකස්මි”න්ති එවං අනියතට්ඨානෙ වා පඤ්ඤත්තො එකස්මිං යානෙ එකදිවසමෙව භුඤ්ජිතබ්බො. තතො වෙ උත්තරීති දුතියදිවසතො පට්ඨාය තස්මිං වා යානෙ අඤ්ඤස්මිං වා යානෙ තෙසං සන්තකස්ස පටිග්ගහණෙ දුක්ඛං, අජ්ඣොභාරො අජ්ඣොභාරො පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ අනුච්ඡිත්වා ආවසථපිණ්ඩභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අගිලානෙනා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, ගිලානස්ස අගිලානසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස ච දුක්ඛං. ගිලානස්ස ගිලානසඤ්ඤිතො, යො ච සකිං භුඤ්ජති, ගච්ඡන්තො වා අන්තරාමග්ගෙ එකදිවසං, ගතට්ඨානෙ එකදිවසං, පච්චාගන්තොපි අන්තරාමග්ගෙ එකදිවසං, ආගතට්ඨානෙ එකදිවසං, ගම්ස්සාමී’ති ච භුඤ්ජිත්වා නික්ඛන්තො කෙනචි උපද්දවෙන නිවත්තිත්වා බෙමභාවං ඤත්වා ගච්ඡන්තො පුන

එකදිවසං භුඤ්ජති, යස්ස වා සාමිකා නිමන්තෙත්වා දෙන්ති, යො වා භික්ඛුනංයෙව උද්දිස්ස පඤ්ඤත්තං, න යාවදත්ථං පඤ්ඤත්තං, යපෙත්වා වා පඤ්ඤ භොජනානි අඤ්ඤං භුඤ්ජති, තස්ස ච, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආවසථපිණ්ඩතා, අගිලානතා, අනුවසිත්වා පරිභොජනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසික්ඛාපදසදිසානිති.

ආවසථසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. ගණභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ගණභොජනෙති ගණස්ස භොජනෙ. ඉධ ච ගණොති චත්තාරො වා තතුත්තරි වා භික්ඛු, තෙසං නිමන්තනතො වා විඤ්ඤත්තිතො වා ලද්ධෙ ඔදනාදීනං පඤ්චන්තං භොජනානං අඤ්ඤතරභොජනෙති අත්ථො. තත්ථායං විනිච්ඡයො – සථෙ හි කොචි චත්තාරො භික්ඛු උපසඩ්ධකමිත්වා යෙන කෙනචි වෙච්චනෙන වා භාසන්තරෙන වා පඤ්චන්තං භොජනානං නාමං ගහෙත්වා “ඔදනෙන නිමන්තෙමි, ඔදනං මෙ ගණ්හවා” තිආදීනා නයෙන නිමන්තෙති, තෙ වෙ ඵලං එකතො වා නානාතො වා නිමන්තිතා එකතො වා නානාතො වා ගන්ත්වා එකතො ගණ්හන්ති, පච්ඡා එකතො වා නානාතො වා භුඤ්ජන්ති, ගණභොජනං භොති. පටිග්ගහණමෙව හෙත්ථ පමාණං. සථෙ ඔදනාදීනං නාමං ගහෙත්වා එකතො වා නානාතො වා විඤ්ඤාපෙත්වා ච ගන්ත්වා ච එකතො ගණ්හන්ති, ඵලමිපි ගණභොජනමෙව. තස්ස දුට්ඨස්සාපි ඵලං පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣෙකාමානෙ අජ්ඣෙකාමානෙ පාවිත්තියං. ගිලානසමයාදීසු යදා පාදානමිපි ඵලිතත්තා න සක්කා පිණ්ඩාය වරිතුං, අයං ගිලානසමයො. අත්ථතකථිනානං පඤ්ඤ මාසා, ඉතරෙසං කත්තිකමාසොති අයං චීවරදානසමයො. යදා යො චීවරෙ කරියමානෙ කිඤ්චිදෙව චීවරෙ කත්තබ්බං කම්මං කරොති, අයං චීවරකාරසමයො. යදා අද්ධයොජනමිපි ගන්තුකාමො වා භොති ගච්ඡති වා ගතො වා, අයං අද්ධානගමනසමයො. නාචාභිරුහනසමයෙපි ඵසෙව නයො. යදා ගොචරගාමෙ චත්තාරො භික්ඛු පිණ්ඩාය වරිත්වා න යාපෙත්ති, අයං මහාසමයො. යදා යොකොචි පබ්බජිතො හත්තෙන නිමන්තෙති, අයං සමණහත්තසමයො, එතෙසු සමයෙසු භුඤ්ජතුං වට්ටති.

රාජගහෙ දෙවදත්තං ආරබ්භ විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්ත සමයා” ති අයමෙත්ථ සත්තවිධා අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, නගණභොජනෙ ගණභොජනසඤ්ඤිස්ස වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. නගණභොජනසඤ්ඤිස්ස පන, යෙ ච ද්වෙ තයො එකතො ගණ්හන්ති, බහුනං පිණ්ඩාය වරිත්වා එකතො භුඤ්ජන්තානං, නිච්චහත්තිකාදීසු, පඤ්ඤ භොජනානි යපෙත්වා සබ්බත්ථ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගණභොජනතා, සමයාහාවො, අජ්ඣෙකාහරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානෙවානි.

ගණභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. පරම්පරභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ පරම්පරභොජනෙති ගණභොජනෙ චුත්තනයෙනෙව පඤ්චභි භොජනෙහි නිමන්තිතස්ස යෙන යෙන පයමං නිමන්තිතො, තස්ස තස්ස භොජනතො උප්පට්ඨාපට්ඨා වා අවිකප්පෙත්වා වා පරස්ස පරස්ස භොජනෙ. තස්මා යො භික්ඛු පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු අඤ්ඤතරස්ස “මයං භත්තපච්චාසං තුයං දමමි”ති වා “විකප්පෙමි”ති වා එවං සම්මුඛා වා “ඉත්ථන්තාමස්ස දමමි”ති (පාචි. 226) වා “විකප්පෙමි”ති වා එවං පරම්මුඛාවා පයමනිමන්තනං අවිකප්පෙත්වා පච්ඡා නිමන්තිතකුලෙ ලද්ධභික්ඛතො එකසිත්ථමිපි අප්ඤ්ඤාහරති, පාචිත්තියං. සමයා චුත්තනයා එව.

වෙසාලියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ අඤ්ඤත්ත නිමන්තිතභොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්ත සමයා”ති අයමෙත්ථ තිව්ධා අනුපඤ්ඤත්ති, පරිවාරෙ පන විකප්පනමිපි ගහෙත්වා “චතස්සො අනුපඤ්ඤත්තියො”ති (පරි. 86) චුත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, නපරම්පරභොජනෙ පරම්පරභොජනසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. නපරම්පරභොජනසඤ්ඤිස්ස පන, යො ච සමයෙ වා විකප්පෙත්වා වා එකසංසට්ඨානි වා ද්වෙ තිණි නිමන්තනානි එකතො වා කත්වා භුඤ්ජති, නිමන්තනප්පට්ඨාපට්ඨා භුඤ්ජති, සකලෙන ගාමෙන වා පූගෙන වා නිමන්තිතො තෙසු යත්ථකත්ථවි භුඤ්ජති, නිමන්තියමානො වා “භික්ඛං ගහෙස්සාමි”ති වදති, තස්ස, නිව්චහත්තිකාදීසු, පඤ්ච භොජනානි යපෙත්වා සබ්බත්ථ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පරම්පරභොජනතා, සමයාභාවො, අප්ඤ්ඤාහරණන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අභිගානි. සමුට්ඨානාදීනි පයමකට්ඨිතසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පරම්පරභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. කාණ්ඩානාසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ පූච්චෙහිති පහෙණකත්ථාය පටියත්තෙහි අතිරසකමොදකසක්ඛලිකාදීහි යෙහි කෙහිවි ඛජ්ජකෙහි. මන්ථෙහිති පාථෙයාත්ථාය පටියත්තෙහි යෙහි කෙහිවි සත්තුතිලතණ්ඩුලාදීහි. ද්වත්තිපත්තපුරාති මුඛවට්ඨියා හෙට්ඨිමලෙඛං අනතික්කන්තා ද්වෙ වා තයො වා පත්තපුරා. තතො වෙ උත්තරීති සචෙපි තතියං පත්තං පූජිකතං ගණ්භාති, මුඛවට්ඨියා හෙට්ඨිමලෙඛතො උපරිට්ඨිතපුච්ඡගණ්භාය පාචිත්තියං. ද්වත්තිපත්තපුරෙ පටිග්ගහෙත්වාති එත්ථ යෙන ද්වෙ ගහිතා භොන්ති, තෙන බහි භික්ඛුං දිස්වා “එත්ථ මයා ද්වෙ පත්තපුරා ගහිතා, ත්වං එකං ගණ්භෙයාසි”ති වත්තබ්බං, තෙනාපි අඤ්ඤං පස්සිත්වා “පයමං ආගතෙන ද්වෙ පත්තපුරා ගහිතා, මයා එකො ගහිතො, ත්වං මා ගණ්භි”ති

වත්තබ්බං. යෙන පයමං එකො ගහිතො, තස්සාපි පරම්පරාරොවනෙ එසෙව නයො. යෙන පන සයමෙව තයො ගහිතා, තෙන අඤ්ඤං දිස්වා “මා බො ත්වං එත්ථ පටිග්ගණ්ඨිති වත්තබ්බං, අවදන්තස්ස දුක්කටං, තං සුත්වා ගණ්ඨන්තස්සාපි දුක්කටමෙව. තතො නීහරිත්වා භික්ඛුහි සද්ධිං සංවිහජිතබ්බන්ති ලද්ධට්ඨානතො සබ්බාසන්තං ආසනසාලං වා විහාරං වා යත්ථ වා පන නිබද්ධං පටික්කමති, තත්ථ ගන්ත්වා එකං පත්තපුරං අත්තතො යපෙත්වා සෙසං භික්ඛුසඛ්ඝස්ස දාතබ්බං. යථාමිත්තං පන දාතුං න ලබ්භති. යෙන එකො ගහිතො, න තෙන කිඤ්චි අකාමා දාතබ්බං, යථාරුචි කාතබ්බං.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ න මත්තං ජානිත්වා පටිග්ගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, ඌනකද්වත්තිපත්තපුරෙ අතිරෙකසඤ්ඤිස්ස වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ඌනකසඤ්ඤිස්ස පන, න පහෙණකත්ථාය න පාඨෙයාත්ථාය වා පටියත්තං, තදත්ථාය පටියත්තසෙසකං වා, ගමනෙ වා පටිප්පස්සද්ධෙ, ඤාතකප්පවාරිතානං වා දෙන්තානං, අත්තතො ධනෙන ගණ්ඨන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. චුත්තලක්ඛණපූවමත්ථතා, අසෙසකතා, අප්පටිප්පස්සද්ධගමනතා, අනඤ්ඤාතකාදීතා, අතිරෙකප්පටිග්ගහණන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අභිගානි, සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානෙවාති.

කාණමාතාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. පයමපචාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ භුත්තාවීති භුත්තවා, යෙන පඤ්චන්තං භොජනානං සාසපමත්තම්පි අප්පේකාහරිතං, සො එවං වුච්චති. පචාරිතොති “අසනං පඤ්ඤායති, භොජනං පඤ්ඤායති, හත්ථපාසෙ ධීතො අභිහරති, පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායති”ති (පාචි. 239) එවං පාළියං චුත්තපඤ්චචගවසෙන කතප්පචාරණො, කතප්පටික්ඛෙපොති අත්ථො. තත්ථ යස්මා “අසනං පඤ්ඤායති”ති ඉමිතා විප්පකතභොජනො ‘පචාරිතො’ති චුත්තො. යො ච විප්පකතභොජනො, තෙන කිඤ්චි භුත්තං, කිඤ්චි අභුත්තං, යඤ්ච භුත්තං, තං සන්ධාය ‘භුත්තාවී’තිපි සඬ්ඛං ගච්ඡති. තස්මා ‘භුත්තාවී’තිවචනෙන විසුං කිඤ්චි අත්ථසිද්ධිං න පස්සාම, “දිරත්තතිරත්ත”ත්තිආදීසු (පාචි. 52) පන දිරත්තාදිවචනං විය පචාරිතපදස්ස පරිවාරභාවෙන ඛාඤ්ජනසිලිට්ඨතාය වෙතං චුත්තන්ති වෙදිතබ්බං.

පචාරණචගෙසු පන අසනං පඤ්ඤායතීති විප්පකතභොජනං දිස්සති, තං භුඤ්ජමානො වෙස පුග්ගලො භොතීති අත්ථො. භොජනං පඤ්ඤායතීති පචාරණප්පභොනකං භොජනං දිස්සති, ඔදනාදීනං වෙ අඤ්ඤතරං පටික්ඛිපිතබ්බං භොජනං භොතීති අත්ථො. හත්ථපාසෙ ධීතොති පචාරණප්පභොනකං වෙ භොජනං ගණ්ඨිත්වා දායකො

අඛිසංභරතීති අත්ථො. අභිහරතීති සො චෙ දායකො තස්ස තං භොජනං කායෙන අභිසංභරතීති අත්ථො. පටික්ඛෙපො පඤ්ඤායතීති පටික්ඛෙපො දිස්සති, තං චෙ අභිහටං සො භික්ඛු කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිපතීති අත්ථො. එවං පඤ්චන්තං අඛිගානං වසෙන පචාරිතො භොති.

තත්‍රායං විනිවිජයො – ‘අසන’න්තිආදීසු තාව යඤ්ච අස්නාති, යඤ්ච භොජනං හත්ථපාසෙ යිතෙන අභිහටං පටික්ඛිපති, තං ඔදනො කුම්මාසො සත්තු මච්ඡො මංසන්ති ඉමෙසං අඤ්ඤතරමෙව වෙදිතඛිබ්බං. තත්ථ ඔදනො නාම සාලි වීහි යවො ගොඬුමො කඬ්ඟු වරකො කුදුසකොති ඉමෙසං සත්තන්තං ධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා ‘‘හත්තං පවාමා’’ති වා ‘‘යාගුං පවාමා’’ති වා යංකිඤ්චි සන්ධාය පවන්තු, සචෙ උණ්හං වා සීතලං වා භුඤ්ජන්තානං භොජනකාලෙ ගහිතගහිතට්ඨානෙ ඔධි පඤ්ඤායති, ඔදනො භොති, පචාරණං ජනෙති. යො පන පායාසො වා අමබ්බියාගු වා උද්ධනතො ඔතාරිතමත්තා අඛිභුණ්හා සක්කා භොති ආවිජ්ඣිත්වා පිටිතුං, සා යස්ස හත්ථෙත ගහිතොකාසෙපි ඔධි න පඤ්ඤායති, පචාරණං න ජනෙති. සචෙ පන උසුමාය විගතාය සනභාවං ගච්ඡති, ඔධිං දස්සෙති, පුන පචාරණං ජනෙති, පුබ්බෙ තනුකභාවො න රක්ඛති. සචෙපි බහු පණ්ණඵලකළීරෙ පක්ඛිපිත්වා මුට්ඨිමත්තාපි තණ්ඩුලා පක්ඛිත්තා භොන්ති, භොජනකාලෙ චෙ ඔධි පඤ්ඤායති, පචාරණං ජනෙති. අයාගුකෙ නිමන්තෙන ‘‘යාගුං දස්සාමා’’ති හත්තෙ උදකකඤ්ජිකඛිරාදීනි ආකිරිත්වා ‘‘යාගුං ගණ්හවා’’ති දෙන්ති, කිඤ්චාපි තනුකා භොති, පචාරණං ජනෙතියෙව. සචෙ පන පක්කුටීතෙසු උදකාදීසු පක්ඛිපිත්වා පවිත්වා දෙන්ති, යාගුසඬගහමෙව ගච්ඡති. සචෙ යාගුයාපි සාසපමත්තමිපි මච්ඡමංසක්ඛණ්ඩං වා න්හාරු වා පක්ඛිත්තං භොති, පචාරණං ජනෙති. යපෙත්වා සානුලොමානං චුත්තධඤ්ඤානං තණ්ඩුලෙ අඤ්ඤෙහි වෙච්ඡන්ඩුලාදීහි වා කන්දමුලඵලෙහි වා යෙහි කෙහිවි කතහත්තං පචාරණං න ජනෙති. කුම්මාසො නාම යවෙහි කතො. අඤ්ඤෙහි පන මුග්ගාදීහි කතකුම්මාසො පචාරණං න ජනෙති. සත්තු නාම සත්ත ධඤ්ඤානි හජ්ජිත්වා කතො. අන්තමසො බරපාකහජ්ජිතානං වීහිනං තණ්ඩුලෙ කොට්ටෙත්වා කතචුණ්ණමිපි කුණ්ඩකමිපි සත්තුසඬගහමෙව ගච්ඡති. සමපාකහජ්ජිතානං පන ආතපසුක්ඛානං කුණ්ඩකං වා, යෙ කෙවි තණ්ඩුලා වා ලාජා වා, ලාජෙහි කතහත්තසත්තුආදීනි වා න පචාරෙත්ති. මච්ඡමංසෙසු සචෙ යාගුං පිවන්තස්ස යාගුසිත්ථමත්තානෙව ද්වෙ මච්ඡක්ඛණ්ඩානි වා මංසක්ඛණ්ඩානි වා එකභාජනෙ වා නානාභාජනෙ වා දෙන්ති, තානි චෙ අබාදන්තො අඤ්ඤං පචාරණජ්ජගොනකං යංකිඤ්චි පටික්ඛිපති, න පචාරෙති. තතො එකං බාදිතං, එකං හත්ථෙ වා පත්තෙ වා භොති, සචෙ අඤ්ඤං පටික්ඛිපති පචාරෙති. ද්වෙපි බාදිතානි භොන්ති, මුබ්බෙ සාසපමත්තමිපි අවසිට්ඨං නත්ථි, සචෙපි අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, න පචාරෙති. යො පන අකජ්ජියමංසං

කුලද්වසනවෙජ්ජකම්මඋත්තරිමනුස්සධම්මාරොවනසාදිතරුපියාදීහි
නිබ්බත්තං අකප්පියභොජනඤ්ච අඤ්ඤං කප්පියං වා අකප්පියං වා
බාදන්තො පටික්ඛිපති, න පචාරෙති.

එවං යඤ්ච අස්නාති, යඤ්ච භොජනං හත්ථපාසෙ යීතෙන අභිභටං
පටික්ඛිපන්තො පචාරණං ජනෙති, තං ඤාත්වා ඉදානි යථා ආපජ්ජති, තස්ස
ජානනත්ථං අයං විනිවිජයො වෙදිතබ්බො – “අසනං භොජන”න්ති එත්ථ
තාව යෙන එකසිත්ථම්පි අජ්ඣොගං භොති, සො සචෙ පත්තමුඛහත්ථෙසු
යත්ථකත්ථවි භොජනෙ සති සාපෙක්ඛොව අඤ්ඤං චුත්තලක්ඛණං
භොජනං පටික්ඛිපති, පචාරෙති. සචෙ පන නිරපෙක්ඛො භොති, යං
පත්තාදීසු අවසිට්ඨං, තං න ච අජ්ඣොගරිතුකාමො, අඤ්ඤස්ස වා
දාතුකාමො, අඤ්ඤත්‍ර වා ගන්ත්වා භුඤ්ජිතුකාමො, සො පටික්ඛිපන්තොපි න
පචාරෙති. “හත්ථපාසෙ යීතො”ති එත්ථ පන සචෙ භික්ඛු නිසින්තො
භොති, ආනිසදස්ස පචිෂ්මන්තතො පට්ඨාය, සචෙ යීතො, පණ්ඨිතං
අන්තතො පට්ඨාය, සචෙ නිපන්තො, යෙන පස්සෙන නිපන්තො, තස්ස
පාරිමන්තතො පට්ඨාය දායකස්ස නිසින්තස්ස වා යීතස්ස වා නිපන්තස්ස වා
යපෙත්වා පසාරිතහත්ථං යං ආසන්නතරං අභිගං, තස්ස ඔරිමන්තෙන
පරිච්ඡින්නදිත්වා අභිසන්තෙය්‍යහත්ථො ‘හත්ථපාසො’ති වෙදිතබ්බො. තස්මිං
යත්වා අභිභටං පටික්ඛිපන්තස්සෙව පචාරණා භොති, න තතො පරං.
‘අභිභරති’ති හත්ථපාසබ්හන්තරෙ යීතො ගහණත්ථං උපනාමෙති. සචෙ පන
අනන්තරනිසින්තොපි භික්ඛු හත්ථෙ වා ආධාරකෙ වා යීතං පත්තං
අනභිභරිත්වා ‘හත්තං ගණ්හවා’ති වදති, තං පටික්ඛිපතො පචාරණා
නත්ථි. හත්තපචිෂ්. ආනෙත්වා පුරතො භූමියං යපෙත්වා එවං චුත්තෙපි
එසෙව නයො. ඊසකං පන උද්ධරිත්වා වා අපනාමෙත්වා වා ‘ගණ්හවා’ති
චුත්තෙ තං පටික්ඛිපතො පචාරණා භොති. හත්තපචිෂ්. ගහෙත්වා
පරිවිසන්තස්ස අඤ්ඤො “අහං ධාරෙස්සාමි”ති ගහිතමත්තමෙව කරොති,
පරිවෙසකොයෙව පන තං ධාරෙති, තස්මා සා අභිභටාව භොති, තතො
දාතුකාමතාය ගණ්හන්තං පටික්ඛිපන්තස්ස පචාරණා භොති. සචෙ පන
පරිවෙසකෙන චුට්ඨමත්තාව භොති, ඉතරොව නං ධාරෙති, තතො
දාතුකාමතාය ගණ්හන්තං පටික්ඛිපන්තස්ස පචාරණා න භොති. කට්ඨජුනා
උද්ධටෙ පන භොති, ද්වින්නං සමභාරෙපි පටික්ඛිපන්තො පචාරෙතියෙව.
අනන්තරස්ස දියාමානෙ ඉතරො පත්තං පිදහති, අඤ්ඤස්ස අභිභටං නාම
පටික්ඛිත්තං භොති, තස්මා පචාරණා නත්ථි. ‘පටික්ඛෙපො’ති එත්ථ වාචාය
අභිභටෙ පටික්ඛෙපො න රුහති, කායෙන අභිභටං පන අභිගුලිවලනාදිනා
කායවිකාරෙන වා “අලං, මා දෙහි”තිආදිනා වච්චිකාරෙන වා පටික්ඛිපතො
පචාරණා භොති.

එකො සමංසකං රසං අභිභරති, “රසං පටිග්ගණ්හවා”ති වදති, තං
සුත්වා පටික්ඛිපතො පචාරණා නත්ථි. ‘මංසරස’න්ති චුත්තෙ පන
පටික්ඛිපතො පචාරණා භොති. “ඉමං ගණ්හවා”ති චුත්තෙපි භොතියෙව.
මංසං විසුං කත්වා ‘මංසරස’න්ති චුත්තෙපි සචෙ සාසපමත්තම්පි බණ්ඩං

අත්ථි, පටික්ඛිපතො පචාරණා හොති. සචෙ නත්ථි, වට්ඨති. කළිරපනසාදිහි මිස්සෙත්වා මච්ඡමංසං පවත්ති, තං ගහෙත්වා “කළිරසුපං ගණ්හථ, පනසබ්බාස්සනං ගණ්හථා”ති වදති, එවමපි න පචාරෙති. කස්මා? අපචාරණාරහස්ස නාමෙන චුත්තත්තා. “මච්ඡමංසං බ්බාස්සන”න්ති වා “ඉමං ගණ්හථා”ති වා චුත්තෙන පන පචාරෙති, අයමෙත්ථ සඬ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං චුත්තො. ගමනාදිසු පන යස්මිං ඉරියාපටෙ පචාරෙති, තං අවිකොපෙන්තෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං.

අනතිරිත්තන්ති න අතිරිත්තං, න අධිකන්ති අත්ථො. තං පන කප්පියකතාදිහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි අකතං වා ගිලානස්ස අනධිකං වා හොති. තස්මා පදභාජනෙ (පාවි. 239) ‘අකප්පියකත’න්තිආදි චුත්තං, තත්ථ යං ඵලං වා කන්දමුලාදි වා පඤ්චහි සමණකප්පියෙහි කප්පියං අකතං, යඤ්ච අකප්පියමංසං වා අකප්පියභොජනං වා, එතං අකප්පියං නාම, තං අකප්පියං “අලමෙන සබ්බ”න්ති ඵලං අතිරිත්තං කතං අකප්පියකතන්ති වෙදිතබ්බං. අප්පටිග්ගහිතකතන්ති භික්ඛුනා අප්පටිග්ගහිතංයෙව පුරිමනයෙන අතිරිත්තං කතං. අනුච්චාරිතකතන්ති කප්පියං කාරෙතුං ආගතෙන භික්ඛුනා ඊසකම්පි අනුක්ඛිත්තං වා අනපනාමිතං වා කතං. අභත්ථපාසෙ කතන්ති කප්පියං කාරෙතුං ආගතස්ස භත්ථපාසතො බහි ධීතෙන කතං. අභුත්තාවිනා කතන්ති යො අතිරිත්තං කරොති, තෙන පචාරණප්පභොගකං භොජනං අභුත්තෙන කතං. භුත්තාවිනා පචාරිතෙන ආසනා වුට්ඨිතෙන කතන්ති ඉදං උත්තානමෙව. “අලමෙන සබ්බ”න්ති අචුත්තන්ති වච්චෙදං කත්වා ඵලං අචුත්තං හොති. ඉති ඉමෙහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි යං අතිරිත්තං කප්පියං අකතං, යඤ්ච පන න ගිලානාතිරිත්තං, තදුභයම්පි අනතිරිත්තං. අතිරිත්තං පන තස්සෙව පටිපක්ඛනයෙන වෙදිතබ්බං.

අපිචෙත්ථ භුත්තාවිනා කතං හොතීති (පාවි. 239) අන්තමසො අනන්තරනිසින්තස්ස පත්තතො එකම්පි සිත්ථං වා මංසහිරං වා බාදිත්වා කතම්පි භුත්තාවිනා කතං හොති, යො පාතොව ඵලං භුත්තාවි පචාරිතො නිසිද්ධියෙව, සො උපකට්ඨෙයි කාලෙ අභිභටං පිණ්ඩං භික්ඛුනා උපනීතං කප්පියං කාතුං ලභති. සචෙ පන තස්මිං කප්පියෙ කතෙ භුඤ්ජන්තස්ස අඤ්ඤං ආමිසං ආකිරන්ති, තං සො පුන කාතුං න ලභති. යඤ්ච අකතං, තං කාතබ්බං. යෙන ච අකතං, තෙන ච කාතබ්බන්ති (පාවි. අට්ඨ. 238-9) චුත්තං, තස්මා තස්මිං භාජනෙ කරියමානෙ පඨමකතෙන සද්ධිං කතං හොතීති තං කාතුං න වට්ඨති. අඤ්ඤස්මිං පන භාජනෙ තෙන වා අඤ්ඤෙන වා කාතුං වට්ඨති. ඵලං කතං පඨමකතෙන මිස්සෙත්වාපි භුඤ්ජිතුං වට්ඨති, න කෙවලඤ්ච තස්ස යෙන පන කතං, තං ධපෙත්වා අඤ්ඤෙසං පචාරිතානම්පි භුඤ්ජිතුං වට්ඨති. යථා පන අකතෙන මිස්සං න හොති, ඵලං මුඛඤ්ච භත්ථඤ්ච සුද්ධං කත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. ගිලානාතිරිත්තං පන න කෙවලං ගිලානස්ස භුත්තාවසෙසමෙව, අථ බො යංකිඤ්ච ගිලානං උද්දිස්ස “අප්ප

වා ස්වෙ වා යදා වා ඉච්ඡති, තදා බාදිස්සති”ති ආහං, තං සබ්බං ‘ගිලානාතිරිත්ත’න්ති වෙදිතබ්බං. බාදනීයං වා භොජනීයං වාති යංකිඤ්චි යාවකාලිකං. බාදෙය්‍යා වා භුඤ්ජෙය්‍යා වා පාචිත්තියන්ති එත්ථ චූත්තනයෙන පචාරිතස්ස අනතිරිත්තං යංකිඤ්චි ආමිසං අජ්ඣොභරණත්ථාය පටිග්ගණ්හතො ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොභාරො අජ්ඣොභාරො පාචිත්තියං.

සාවත්ථීයං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ අඤ්ඤත්‍ර භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අනතිරිත්ත”න්ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, යාමකාලිකාදීනි ආහාරත්ථාය ගණ්හතො, නිරාමිසානි අජ්ඣොභරණො ව දුක්කටං, තථා අතිරිත්තෙ අනතිරිත්තසඤ්ඤිතො වෙච වෙමතිකස්ස ච. අතිරිත්තසඤ්ඤිතො පන, “අතිරිත්තං කාරාපෙත්වා භුඤ්ජිස්සාමි”ති ගණ්හන්තස්ස, අඤ්ඤස්සත්ථාය ගණ්හන්තස්ස, යාමකාලිකාදීනි තෙසං අනුඤ්ඤාතපරිභොගවසෙන නිරාමිසානි පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පචාරිතභාවො, ආමිසස්ස අනතිරිත්තතා, කාලෙන අජ්ඣොභරණන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඛිගානි. සමුට්ඨානාදීනි පට්ඨකථිතසදිසානෙච, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පට්ඨකථාපචාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. දුතියපචාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ අභිහට්ඨං පචාරෙය්‍යාති අභිහරිත්වා “හන්ද, භික්ඛු බාද වා භුඤ්ජ වා”ති එවං පචාරෙය්‍යා. ජානන්ති සුත්වා වා දිස්වා වා තස්ස පචාරිතභාවං ජානන්තො. ආසාදනාපෙක්ඛොති ආසාදනං වොදනං මඛිකුකරණභාවං අපෙක්ඛමානො. භුත්තස්මිං පාචිත්තියන්ති එත්ථ අභිහාරෙ තාව දුක්කටං, ස්වෙ සො තං ගණ්හාති, පුන අභිහාරකස්ස දුක්කටං, තස්මිං පන භුඤ්ජන්තෙ අභිහාරකස්ස තස්ස අජ්ඣොභාරො අජ්ඣොභාරො දුක්කටං, භොජනපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථීයං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ අනතිරිත්තෙන භොජනෙන අභිහට්ඨං පචාරණාවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, පචාරිතෙ පචාරිතසඤ්ඤිතො පාචිත්තියං. වෙමතිකස්ස, යාමකාලිකාදීනි ආහාරත්ථාය අභිහරන්තස්ස, තෙසඤ්ච පටිග්ගහණඅජ්ඣොභාරෙසු, අජ්ඣොභාරෙ ව පචාරිතසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අජ්ඣොභාරසඤ්ඤිස්ස පන, යො ච අතිරිත්තං කාරාපෙත්වා දෙති, “කාරාපෙත්වා වා භුඤ්ජාමි”ති දෙති, යො වා “අඤ්ඤස්සත්ථාය හරන්තො ගච්ඡාමි”ති දෙති, යො ච යාමකාලිකාදීනි “සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජාමි”ති දෙති, තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පචාරිතතා, පචාරිතසඤ්ඤිතා, ආසාදනාපෙක්ඛතා, අනතිරිත්තෙන අභිහට්ඨං පචාරණතා, භොජනපරියොසානන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඛිගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවේදනන්ති.

දුතියපචාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. විකාලභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ විකාලෙති විගතෙ කාලෙ, මජ්ඣන්තිකාතික්කමනතො යාව අරුණුග්ගමනාති අධිප්පායො. තස්මා යො භික්ඛු එතස්මිං අන්තරෙ යංකිඤ්චි වනමුලඵලං උපාදාය ආමං වා පක්කං වා ආමිසසඬ්ඛපගතං බාදනීයං වා භොජනීයං වා අජ්ඣොභරණත්ථාය පටිග්ගණ්හාති, තස්ස පටිග්ගහණෙ දුක්ඛං, අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ පාවිත්තියං.

රාජගහෙ සත්තරසවග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ විකාලෙ භොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, යාමකාලිකාදීති ආහාරත්ථාය පටිග්ගහණඅජ්ඣොභාරෙසු, කාලෙ විකාලසඤ්ඤස්ස, වෙමතිකස්ස ව දුක්ඛං, කාලෙ කාලසඤ්ඤස්ස යාමකාලිකාදීති සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්තස්ස උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. “අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, රොමට්ඨකස්ස රොමට්ඨං, න ච භික්ඛවෙ බහිමුබ්ද්චාරා නීහරිත්වා අජ්ඣොභරිතබ්බ”න්ති (චූළව. 273) අනුඤ්ඤාතනයෙන රොමට්ඨකස්සාපි අනාපත්ති. විකාලතා, යාවකාලිකතා, අජ්ඣොභරණත්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඩ්භාති. සමුට්ඨානාදීති එළකලොමසදිසානීති.

විකාලභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. සන්තිධිකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ සන්තිධිකාරකන්ති කාරො කරණං කිරියාති අත්ථතො එකං, සන්තිධි කාරො අස්සාති සන්තිධිකාරං, සන්තිධිකාරමෙව සන්තිධිකාරකං, පටිග්ගහෙත්වා එකරත්තිං චිතිනාමිතස්සෙතං නාමං. තස්මා එවං සන්තිධිකතං යංකිඤ්චි යාවකාලිකං වා යාමකාලිකං වා ‘අජ්ඣොභරිතස්සාමි’ති ගණ්හන්තස්ස පටිග්ගහණෙ දුක්ඛං, අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ පාවිත්තියං. සවෙපි පත්තො දුද්ධොතො හොති, යං අඬ්ගුලියා සංසන්තස්ස ලෙඛා පඤ්ඤායති, ගණ්ඨිකපත්තස්ස වා ගණ්ඨිකන්තරෙ ස්නෙහො පච්චයො හොති, යො උණ්හෙ ඔනාපෙන්නස්ස පග්ගරති, උණ්හයාගුයා වා ගහිතාය සන්දිස්සති, තාදිසෙ පත්තෙපි පුනදිවසෙ භුඤ්ජන්තස්ස පාවිත්තියං. යං පන භික්ඛු නිරපෙක්ඛො සාමණෙරානං පරිච්චජිත්වා තෙහි නිහිතං ලහිත්වා භුඤ්ජති, තං වට්ටති. සයං පටිග්ගහෙත්වා අපරිච්චත්තමෙව හි දුතියදිවසෙ කප්පියභොජනං භුඤ්ජන්තස්ස පාවිත්තියං. අකප්පියෙසු පන මනුස්සමංසෙ ථුල්ලච්චයෙන සද්ධිං පාවිත්තියං, සෙසෙසු පන දුක්ඛට්ඨන සද්ධිං. යාමකාලිකං සති පච්චයෙ අජ්ඣොභරතො පාවිත්තියං, ආහාරත්ථාය අජ්ඣොභරතො දුක්ඛට්ඨන සද්ධිං. යො පන පචාරිතො හුත්වා අනතිරිත්තකතං අජ්ඣොභරති, තස්ස සබ්බවිකප්පෙසු අපරමිපි පාවිත්තියං වඩ්ඪති. සවෙ විකාලෙ අජ්ඣොභරති, අනතිරිත්තපච්චයා සබ්බවිකප්පෙසු අනාපත්ති, සති

පච්චයෙ විකාලපච්චයා යාමකාලිකාදීසු ව අනාපත්ති. අවසෙසෙසු විකාලපච්චයා පාචිත්තියං වඩ්ඪතියෙව. භික්ඛුස්ස පන සන්නිධි භික්ඛුනියා වට්ඨති, භික්ඛුනියා ව සන්නිධි භික්ඛුස්ස වට්ඨති, භික්ඛුනික්ඛන්ධකෙ (වුළුව. 421-422) අනුඤ්ඤාතත්තා වට්ඨති.

සාවත්ථියං ආයස්මන්තං බෙලට්ඨසීසං ආරබ්භ සන්නිධිකාරකභොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, සත්තාහකාලික යාවජීවිකානං පන ආහාරත්ථාය පටිග්ගහණෙ අජ්ඣොගාරෙ ව දුක්කට්ඨං. යථා චෙතානි ආහාරත්ථාය න කප්පන්ති, එවං යාවකාලිකාදීහි සංසට්ඨානිපි, චුත්තඤ්ඤෙතං “යාවකාලිකෙන, භික්ඛවෙ, යාමකාලිකං තදහුපටිග්ගහිතං කාලෙ කප්පති, විකාලෙ න කප්පති” තිආදි (මහාව. 305). තස්මා සචෙපි තං තෙන තෙන සද්ධිං සංසට්ඨං ලභති, සචෙ අසම්භින්නරසං වා භොති සුඛොතං වා, යථා ඉතරෙන සංසග්ගො න පඤ්ඤායති, අත්තනො කාලානුරූපෙන පරිභුඤ්ජිතුං වට්ඨති.

සචෙ පන සම්භින්නරසං වා භොති දුද්ධොතං වා, න වට්ඨති. යාවකාලිකඤ්ඤි අත්තනා සද්ධිං සම්භින්නරසානි තීණිපි යාමකාලිකාදීනි අත්තනො සභාවං උපනෙති, යාමකාලිකං ද්වෙපි සත්තාහකාලිකාදීනි අත්තනො සභාවං උපනෙති, සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකමෙව අත්තනො සභාවං උපනෙති. තස්මා තෙන තදහුපටිග්ගහිතෙන සද්ධිං තදහුපටිග්ගහිතං වා පුරෙ පටිග්ගහිතං වා යාවජීවිකං සත්තාහං කප්පති, ද්විහස්පටිග්ගහිතෙන ඡාහං, තීහස්පටිග්ගහිතෙන පඤ්චාහං...පෙ.... සත්තාහස්පටිග්ගහිතෙන තදහෙව කප්පතීති වෙදිතබ්බං. තස්මායෙව හි “සත්තාහකාලිකෙන, භික්ඛවෙ, යාවජීවිකං තදහුපටිග්ගහිත” න්ති අවත්වා “පටිග්ගහිතං සත්තාහං කප්පති” ති චුත්තං. කාලයාමසත්තාහානික්කමෙසු චෙත්ථ විකාලභොජන සන්නිධිහෙසජ්ජසික්ඛාපදානං වසෙන ආපත්තියො වෙදිතබ්බා, ඉමෙසු පන චතුසු කාලිකෙසු යාවකාලිකං යාමකාලිකන්ති ඉමමෙව ද්වයං අන්තොවුට්ඨඤ්චෙව සන්නිධිකාරකඤ්ච, සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකඤ්ච අකප්පියකුටියං නික්ඛිපිතුම්පි වට්ඨති, සන්නිධිම්පි න ජනෙති. අකප්පියකුටියං අන්තොවුට්ඨෙන පන තෙන සද්ධිං ඉතරද්වයං තදහුපටිග්ගහිතම්පි න වට්ඨති, මුඛසන්නිධි නාම භොති, මහාපච්චරියං පන අන්තොවුට්ඨං භොතීති චුත්තං. තත්ථ නාමමත්තමෙව නානාකරණං, ආපත්ති පන දුක්කට්ඨමෙව. තත්ථ අකප්පියකුටි නාම සඬ්ඝස්ස වා උපසම්පන්නපුග්ගලස්ස වා සන්නකං වසනත්ථාය කතගෙහං, තත්ථ සහසෙයාප්පභොතකෙ පදෙසෙ වුට්ඨං යාවකාලිකඤ්ච යාමකාලිකඤ්ච සඬ්ඝිකං වා උපසම්පන්නපුග්ගලස්ස වා සන්නකං අන්තොවුට්ඨං නාම භොති, තත්ථ පක්කං අන්තොපක්කං නාම, යත්ථ කත්ථවි පන සයං පක්කං සාමං පක්කං නාම, තං සබ්බං අනජ්ඣොගරණීයං. තෙන තෙන සද්ධිං සංසට්ඨම්පි තංගතිකමෙව, සබ්බං අජ්ඣොගරන්තස්ස දුක්කට්ඨං. තස්මා අන්තොවුට්ඨඅන්තොපක්කමොවනත්ථං හගවතා වතස්සො කප්පියභූමියො

(මහාව. 295) අනුඤ්ඤාතා, තාසං විනිවිජයො සමන්තපාසාදිකායං (මහාව. අට්ඨ. 295) චුත්තො. යත්ථ පනෙනා න සන්ති, තත්ථ අනුපසම්පන්නස්ස සන්තකං කත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සාමං පාකම්පි පුනපාකං වට්ටති, අසන්නිධිකාරකෙ සන්නිධිකාරකසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අසන්නිධිකාරකසඤ්ඤිනො, යාවකාලිකාදීනි තිණි නිදහිත්වා සකං සකං කාලං අනතික්කම්ත්වා, යාවජීවිකං සදාපි සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්නස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආමිසං, සන්නිධිභාවො, තස්ස අජ්ඣොභරණන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵළකලොමසදිසානෙවාති.

සන්නිධිකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. පණිතභොජනානිකාපදවණ්ණනා

නවමෙ පණිතභොජනානීති පණිතසංසට්ඨානි සත්තධඤ්ඤනිබ්බත්තානි භොජනානි. යථා හි ආජඤ්ඤයුත්තො රථො ‘ආජඤ්ඤරථො’ති වුච්චති, ඵචම්ඨාපි පණිතසංසට්ඨානි භොජනානි පණිතභොජනානීති. යෙහි පන පණිතෙහි සංසට්ඨානි, තානි ‘පණිතභොජනානී’ති වුච්චන්ති, තෙසං පහෙදදස්සනත්ථං සෙය්‍යාදීදං සජ්ජි නවනීතත්තිආදිමාහ, තත්ථ සජ්ජිආදීනි හෙසජ්ජසික්ඛාපදෙ (කඬ්ඛා. අට්ඨ. හෙසජ්ජසික්ඛාපදවණ්ණනා) චුත්තලක්ඛණෙනෙව වෙදිතබ්බානි. මච්ඡාදීසු පන සබ්බොපි ‘ඔදකො’ති (පාවි. 260) චුත්තලක්ඛණො මච්ඡො මච්ඡොයෙව. යෙසං පන මංසං කජ්ජති, තෙසං මංසඤ්ච බීරදධිනි ව ඉධාධිජ්ජෙතානි. ඵචරූපානි පණිතභොජනානීති යානි ඵතෙහි සජ්ජිආදීනි සංසට්ඨත්තා ‘පණිතභොජනානී’ති වුච්චන්ති, තථාරූපානි පණිතභොජනානි. අගිලානොති යස්ස තෙහි විනාපි ඵාසු භොති. අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වාති ඵත්ථ පන යො අගිලානො සුද්ධානි සජ්ජිආදීනි හෙසජ්ජත්ථාය විඤ්ඤාපෙති, සො මහානාමසික්ඛාපදෙන (පාවි. 303) කාරෙතබ්බො, මච්ඡාදීනි චත්තාරි විඤ්ඤාපෙත්තො සුපොදනවිඤ්ඤත්තියා (පාවි. 612-613) කාරෙතබ්බො, සජ්ජිආදීනි සංසට්ඨභොජනානි විඤ්ඤාපෙත්තො ඉමිනා කාරෙතබ්බො. තත්‍රායං විනිවිජයො – “සජ්ජිනා භත්තං දෙහි, සජ්ජිං ආකිරිත්වා දෙහි, සජ්ජිමිස්සකං කත්වා දෙහි, සහ සජ්ජිනා දෙහි, සජ්ජිඤ්ච භත්තඤ්ච දෙහි”ති ඵචං විඤ්ඤාපෙත්තස්ස තාව විඤ්ඤත්තියා දුක්කටං, පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොභරණෙ අජ්ඣොභරණෙ පාවිත්තියං. “සජ්ජිභත්තං දෙහි”ති චුත්තෙ පන යස්මා සාලිභත්තං විය සජ්ජිභත්තං නාම නත්ථි, තස්මා සුපොදනවිඤ්ඤත්තියා දුක්කටමෙව භොති. සචෙ පන “සජ්ජිනා භත්තං දෙහි”ති චුත්තෙ භත්තං දත්වා “සජ්ජිං කත්වා භුඤ්ජාහි”ති නවනීතබීරාදීනි වා කජ්ජියහණ්ඩං වා දෙති “ඉමිනා සජ්ජිං ගහෙත්වා භුඤ්ජාහි”ති, යථාවත්ථුකමෙව. “ගොසජ්ජිනා භත්තං දෙහි”ති චුත්තෙ පන ගොසජ්ජිං වා දෙතු, තස්මිං අසති පුරිමනයෙන නවනීතාදීනි වා, ගාවිංයෙව වා දෙතු “ඉතො සජ්ජිනා භුඤ්ජාහි”ති, යථාවත්ථුකමෙව. සචෙ පන “ගොසජ්ජිනා

දෙහි” ති යාවිතො අප්පිකාසප්පිආදීහි දෙති, විසඬිකෙතං. එවඤ්ඤා සති අඤ්ඤං යාවිතෙන අඤ්ඤං දිත්තං නාම හොති, තස්මා අනාපත්ති, එස න යො “අප්පිකාසප්පිනා දෙහි” තිආදීසුපි. “කප්පියසප්පිනා දෙහි” ති චුත්තෙන අකප්පියසප්පිනා දෙති, විසඬිකෙතමෙව. “අකප්පියසප්පිනා දෙහි” ති චුත්තෙන අකප්පියසප්පිනාව දෙති, පටිග්ගහණෙපි පරිභොගෙපි දුක්කටමෙව. ඉමිනා න යෙන සබ්බපදෙසු විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සචෙ පන සබ්බෙහිපි සප්පිආදීහි එකට්ඨානෙන වා නානාට්ඨානෙන වා විඤ්ඤාපෙත්වා පටිලද්ධං එකතො සම්මිත්තරසං කත්වා තතො කුසග්ගෙන එකබ්බන්දුමිපි අප්පිකොභරති, නව පාවිත්තියාති.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ පණිතභොජනවිඤ්ඤත්තිවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අගිලානො” ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, ගිලානස්ස අගිලානසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. ගිලානසඤ්ඤිස්ස, ගිලානකාලෙ විඤ්ඤාපෙත්වා අගිලානස්ස භුඤ්ජතො, ගිලානස්ස සෙසකෙ, ඤාතකප්පචාරිතට්ඨානතො, අඤ්ඤස්සත්ථාය විඤ්ඤත්තෙන, අත්තතො ධනෙන ගහිතෙන, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පණිතභොජනතා, අගිලානතා, කතවිඤ්ඤත්තියා පටිලාභො, අප්පිකොභරණත්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඩ්ඨගාති. අද්ධානසමුට්ඨානං, කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වච්ඡිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනත්ති.

පණිතභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. දන්තපොනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ අදිත්තන්ති කායෙන වා කායප්පට්ඨද්ධෙන වා ගණ්හන්තස්ස හත්ථපාසෙ ධත්වා කායකායප්පට්ඨද්ධනිස්සග්ගියානං අඤ්ඤතරෙන න දිත්තං, අප්පට්ග්ගහිතකස්සෙතං නාමං. අප්පට්ග්ගහිතකඤ්ඤා භික්ඛුනො අත්තතො සත්තකම්පි අප්පිකොභරිතං න වට්ටති. පටිග්ගහිතං අත්තමසො විස්සාසිකසත්තකම්පි වට්ටති, තස්ස ලක්ඛණං චුත්තවිපල්ලාසෙන වෙදිතබ්බං. සචෙ හි යො කොචි අනුපසම්පන්නො අත්තමසො තිරව්ඡානොපි භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා හත්ථපාසෙ ධිතො කායාදීනං අඤ්ඤතරෙන දෙති, තඤ්චෙ භික්ඛුනා යෙන කෙනචි සරීරාවයවෙන වා, තප්පට්ඨද්ධෙන වා, සංභාරිමෙන ච අත්තමසො මඤ්චෙනාපි, ධාරෙතං සමත්ථෙන ච අත්තමසො අතත්ථජාතකරුක්ඛපණ්ණෙනාපි, සුචියා පරාමට්ඨමත්තෙනාපි පටිග්ගහිතං, පටිග්ගහිතමෙව හොති. පට්ඨද්ධප්පට්ඨද්ධං නාම ඉධ නත්ථි, යම්පි නත්ථුකරණියා දියාමානං නාසිකාය, අකල්ලකො වා මුඛෙන පටිග්ගණ්හාති, සබ්බං වට්ටති, ආභොගමත්තමෙව හෙත්ථ පමාණං. පුබ්බාභොගෙ ච සති පච්ඡා නිද්දායන්තස්ස පත්තෙ දිත්තම්පි හත්ථපාසෙ සති පටිග්ගහිතමෙව හොති. යම්පි “පත්තෙන පටිග්ගණ්හිස්සාමි” ති නිසිත්තස්සෙව හත්ථෙ පතති, තං

වට්ටනියෙව. අභිභට්ඨාජනතො පතිතරජමපි වට්ටති, තත්ථ ධීතනිසින්නනිපන්නානං පචාරණාසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව හත්ථපාසො වෙදිතබ්බො.

සචෙ පන දායකජපටිග්ගාහකෙසු එකො ආකාසෙ හොති, එකො භූමියං, භූමට්ඨස්ස සීසෙන ආකාසට්ඨස්ස ව යපෙත්වා දාතුං වා ගහෙතුං වා පසාරිතහත්ථං යං ආසන්නතරං අඬිගං, තස්ස ඔරිමන්තෙන හත්ථපාසජපමාණං පරිච්ඡින්නිතබ්බං. සචෙපි එකො කූපෙ හොති, එකො කූපතට්ටෙ, එකො වා රුක්ඛෙ, එකො පථවියං, චුත්තනයෙනෙව හත්ථපාසජපමාණං පරිච්ඡින්නිතබ්බං. තස්මිං යත්වා සචෙපි ද්වේ තයො වා සාමණෙරා යං මජ්ඣිමො පුරිසො උක්ඛිපිතුං සක්කොති, එවරූපං භාරං පවට්ටෙන්තා භික්ඛුනො භූමියං යපිතහත්ථං ආරොපෙත්ති, උක්ඛිපිත්වා වා භික්ඛුනො පසාරිතහත්ථෙ එකදෙසෙනාපි යපෙත්ති, තං පටිග්ගහිතමෙව හොති. යං පන පිණ්ඩාය වරන්තස්ස පත්තෙ රජං පතති, තං අජපටිග්ගහිතමෙව හොති, තස්මා පටිග්ගහෙත්වා භික්ඛා ගණ්හිතබ්බා. අජපටිග්ගහෙත්වා ගණ්හන්තස්ස විනයදුක්කට්ටං, තං පන පුන පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සචෙ “පටිග්ගහෙත්වා දෙථා”ති චුත්තෙ වචනං අස්සුත්වා වා අනාදිසිත්වා වා භික්ඛං දෙන්තියෙව, විනයදුක්කට්ටා මුච්චති, පුන පටිග්ගහෙත්වා අඤ්ඤා භික්ඛා පටිග්ගහෙතබ්බා. සචෙ මහාවාතො තතො තතො රජං පාතෙති, න සක්කා හොති භික්ඛං ගහෙතුං, “අනුපසම්පන්නස්ස දස්සාමි”ති සුද්ධචිත්තෙන ආභාගං කත්වා ගණ්හිතං වට්ටති. තං අනුපසම්පන්නස්ස දත්වා පුන තෙන දින්නං වා තස්ස විස්සාසෙන වා පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජිතං වට්ටති. අස්සුබ්බෙසිඬ්ඝාණිකාදිසු යං යානතො වචිත්වා හත්ථෙ වා පත්තෙ වා පතති, තං පටිග්ගහෙතබ්බං, අඬිගලග්ගං පටිග්ගහිතමෙව. පතන්තමපි වොච්ඡින්නඤ්ඤෙ අන්තරා න ගහෙතබ්බං, උග්ගහිතකං නාම හොති, තං පච්ඡා පටිග්ගහිතමපි න වට්ටති. යං පන හෙසජ්ජං වා මූලඵලං වා මාතාදීනං අත්ථාය ගහෙත්වා ඡායත්ථාය වා ඵලිනිසාබං උක්ඛිපිත්වා ගච්ඡති, තතො යං ඉච්ඡති, තං පුන පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතං වට්ටති. යො පන තත්ථ ඡාතකඵලිනිසාබාය වා වල්ලියා වා ගහෙත්වා වාලෙති. තස්ස තතො ලද්ධං ඵලං න වට්ටති, දුරුපචිණ්ණදුක්කට්ඨෙව ආපජ්ජති, අඤ්ඤස්ස තං වට්ටති, ඵලිරුක්ඛං පන අපස්සයිතුං වා ආලම්බිතුං වා වට්ටති, පටිග්ගහෙත්වා යපිතෙ යං අඤ්ඤං අඬිකුරාදි උජ්ජජ්ජති, පටිග්ගහිතමෙව තං. යාව හි හත්ථතො මුත්තෙ නිරපෙක්ඛො න හොති, නිරපෙක්ඛතාය වා හත්ථතො න මුච්චති, තාව න පටිග්ගහණං විජහති, අයමෙත්ථ සඬ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං චුත්තො.

මුඛද්වාරන්ති ගලනාළිකං. මුඛෙන වා හි පට්ටියං හොතු, නාසිකාය වා, ගලෙන අජ්ඣොහරණීයතාය සබ්බමපි තං මුඛද්වාරං පචෙසිතමෙව හොති. ආහාරන්ති යංකිඤ්චි යාවකාලිකං වා යාමකාලිකං වා සත්තාහකාලිකං වා යාවජීවිකං වා. සබ්බඤ්ඤෙතං අජ්ඣොහරණීයත්තා ‘ආහාරො’ති චුච්චති,

තත්ථ සබ්බමපි ධඤ්ඤං වා ධඤ්ඤානුලොමං වා තාලනාළිකෙරපනසලබුපඅලාබ්බකුම්භණ්ඩපුස්පඵලතිපුසඵලඵලාලුකසඩ්ඛා තං නවවිධං මහාඵලඤ්චෙව අපරණ්ණඤ්ච, යඤ්චඤ්ඤං වනමූලපත්තපුප්ඵලාදි ආහාරත්ථං ඵරති, තං සබ්බං යාව මජ්ඣන්තිකකාලො, තාව පරිභුඤ්ජිතබ්බතො යාවකාලිකං නාම. අම්බපානං ජම්බුපානං වොවපානං මොවපානං මධුකපානං මුද්දිකපානං සාලුකපානං ඵාරුසකපානන්ති ඉමානි අට්ඨ පානානි, යානි ච තෙසං අනුලොමානි චෙත්තතින්තිණිකමාතුලුඬිගකපිට්ඨකොසම්බකරමන්දාදිබුද්දකඵලපානානි, එතානි සබ්බානි අනුපසම්පන්නෙහි සීතොදකෙන මද්දිත්වා කතානි ආදිච්චපාකානි වා යාව රත්තියා පච්ඡිමයාමං නිදහිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බතො යාමකාලිකානි නාම. අවසෙසෙසු අනුඤ්ඤාතඵලපත්තපුප්ඵරසෙසුපි එසෙව නයො. සප්පිආදීනි පඤ්ච භෙසජ්ජානි සත්තාහං නිදහිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බතො සත්තාහකාලිකානි නාම. ඉදං පන යාවකාලිකාදිත්තයං කාලවිමුත්තඤ්ච උදකං යපෙත්වා අවසෙසමූලඵලාඵලාදි යං නෙව බාදනීයත්ථං න භොජනීයත්ථං ඵරති, තං යාවජීවං නිදහිත්වා සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජිතබ්බතො යාවජීවිකං නාම. ආහරෙය්‍යානි පචෙසෙය්‍ය. අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනානි ඉදං අනාහාරෙපි උදකෙ ආහාරසඤ්ඤාය, දන්තපොනෙ ච “මුඛද්වාරං ආහටං ඉද”න්ති සඤ්ඤාය කුක්කුච්චායන්තානං කුක්කුච්චවිවිතොදනත්ථං වුත්තං. උදකඤ්චි යථාසුඛං පාතුං, දන්තකට්ඨඤ්ච දන්තපොනපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. යපෙත්වා පන ඉදං ද්වයං අවසෙසං අජ්ඣොහරණත්ථාය ගණ්හතො ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං, සචෙපි දන්තකට්ඨරසො අජානන්තස්ස අන්තො පච්ඤති, පාචිත්තියමෙව.

වෙසාලියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ අදින්නං ආහාරං ආහරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පටිග්ගහිතකෙ අප්පටිග්ගහිතසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. පටිග්ගහිතසඤ්ඤිස්ස, උදකදන්තපොනෙ, චත්තාරි මහාවිකටානි සති පච්චයෙ අසති කප්පියකාරකෙ සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. එත්ථ දුබ්බචොපි අසමත්ථොපි කප්පියකාරකො අසන්තපක්ඛෙයෙව තිට්ඨති, ඡාරිකාය අසති සුක්ඛදාරුං ඤාපෙත්වා, තස්මිඤ්ච අසති අල්ලදාරුං රුක්ඛතො ඡින්දිත්වාපි කාතුං, මත්තිකත්ථාය ච පථවිං බණ්ණුමිපි වට්ටති, ඉදං පන චතුබ්බිධමිපි මහාවිකටං කාලොදිස්සං නාම සප්පදට්ඨක්ඛණ්ණෙයෙව සාමං ගහෙතුං වට්ටති, අඤ්ඤදා පටිග්ගාහාපෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. අප්පටිග්ගහිතකතා, අනනුඤ්ඤාතතා, ධූමාදිඅබ්බොහාරිකාහාවො, අජ්ඣොහරණන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඩ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානීති.

දන්තපොනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

හොජනවග්ගො වතුත්ථො.

5. අවෙලකවග්ගො

1. අවෙලකසික්ඛාපදවණ්ණනා

අවෙලකවග්ගස්ස පයමෙ එතෙසං අවෙලකාදීනං අඤ්ඤතිත්ථියානං යංකිඤ්චි ආමිසං එකප්පයොගෙන දෙන්තස්ස එකං පාචිත්තියං, අවච්ඡන්දිත්වා අවච්ඡන්දිත්වා දෙන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං.

වෙසාලියං ආයස්මන්තං ආනන්දං ආරබ්භ පරිබ්බාජිකාය ද්වෙ පුච්ච දානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, උදකදන්තපොනං දෙන්තස්ස, අතිත්ථියෙ තිත්ථියසඤ්ඤිස්ස, වෙමතිකස්ස ව දුක්කටං. අතිත්ථියෙ අතිත්ථියසඤ්ඤිස්ස, අනුපසම්පන්නො දාපෙන්තස්ස, තෙසං සන්තිකෙ හාජනං නික්ඛිපිත්වා “ඉදං ගණ්හවා”ති හණන්තස්ස, තෙසං වා නික්ඛිත්තහාජනෙ දෙන්තස්ස, බාහිරලෙපං දෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤතිත්ථියතා, අනනුඤ්ඤාතතා, අජ්ඣෙකාහරණියං අජ්ඣෙකාහරණත්ථාය සහත්ථා අනික්ඛිත්තහාජනෙ දානන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති එළකලොමසදිසානිති.

අවෙලකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. උය්‍යාජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ දාපෙන්වා වා අදාපෙන්වා වාති යංකිඤ්චි ආමිසං දාපෙන්වා වා න දාපෙන්වා වා. උය්‍යාජෙය්‍යාති මාතුගාමෙන සද්ධිං හසනකීළනරහොනිසජ්ජාදීති කත්තුකාමො ‘ගච්ඡා’තිආදීති වත්වා උය්‍යාජෙය්‍යා. එතදෙවාති එතං අනාවාරමෙව පච්චයං කරිත්වා, න අඤ්ඤං පතිරූපං කාරණං. පාචිත්තියන්ති උය්‍යාජනමත්තෙ තාව දුක්කටං, යදා පනස්ස සො දස්සනුපචාරං වා සවනුපචාරං වා එකෙන පාදෙන විජහති, අපරං දුක්කටං, දුතියෙන විජහිතෙ පාචිත්තියං. එත්ථ ව දස්සනුපචාරස්ස අජ්ඣෙකාකාසෙ යත්වා ද්වාදසහත්ථජ්ජමාණං, තථා සවනුපචාරස්ස. සචෙ පන අන්තරා කුට්ටද්වාරපාකාරාදයො හොන්ති, තෙහි අන්තරිතහාවොයෙව උපචාරාතික්කමො.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ උය්‍යාජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, උය්‍යාජනාණත්තිකාය සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නො තිකදුක්කටං, උභින්නම්පි කලිසාසනාරොපනෙ දුක්කටමෙව, “උහො එකතො න යාපෙස්සාමා”ති එවමාදිහි පතිරූපකාරණෙහි උය්‍යාජෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනාවාරං ආවරිතුකාමතා, තදත්ථමෙව උපසම්පන්නස්ස උය්‍යාජනං, එවං උය්‍යාජිතස්ස උපචාරාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති අදින්තාදානසදිසානිති.

උයොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. සභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ සහ උභොහි ජනෙහිති සභොජනං, තස්මිං සභොජනෙ. අථ වා සභොජනෙති සභොගෙ, රාගපරිපුට්ඨිතපුරිසස්ස හි ඉත්ථි භොගො, ඉත්ථියා ව පුරිසො, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ “ඉත්ථි වෙව භොති, පුරිසො වා”තිආදි (පාවි. 281) වුත්තං. අනුපබ්ඡජ නිසඡජං කප්පෙය්‍යාති අනුපවිසිත්වා නිසිදෙය්‍යා, යං තස්මිං කුලෙ සයනිසරං, තස්ස මහාවතුස්සාලාදීසු කතස්ස මහල්ලකස්ස පිට්ඨසඛිසාටතො හත්ථපාසං විජහිත්වා අන්තොසයනස්ස ආසන්තෙ යානෙ, බුද්දකස්ස වා වෙමජ්ඣං අතික්කමිත්වා නිසිදෙය්‍යාති අත්ථො, එවං නිසින්නස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ අනුපබ්ඡජ නිසඡජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අසයනිසරෙ සයනිසරසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. නසයනිසරසඤ්ඤස්ස, වුත්තලක්ඛණං පදෙසං අනතික්කමිත්වා නිසින්නස්ස, භික්ඛුස්මිං දුතියකෙ සති, උභොසු නික්ඛන්තෙසු වා, විතරාගෙසු වා නිසිදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අවිතරාගජායම්පතිකානං සන්නිහිතතා, සයනිසරතා, දුතියස්ස භික්ඛුතො අභාවො, අනුපබ්ඡජ නිසිදන්නති ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි පයමපාරාජිකසදිසානිති.

සභොජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4-5. රභොපට්ඨිජන්ත-රභොනිසඡජසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථපඤ්චමාති සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ පට්ඨිජන්තාසනෙ ව, රභො ව නිසඡජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තාති, සාධාරණපඤ්ඤත්තියො, එතෙසම්පි සමුට්ඨානාදීනි පයමපාරාජිකසදිසානෙව. සෙසො කථානායො අනියතද්වයෙ වුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බො.

රභොපට්ඨිජන්ත-රභොනිසඡජසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. වාරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ නිමන්තිතොති පඤ්චන්තං භොජනානං අඤ්ඤතරෙන නිමන්තිතො. සහත්තො සමානොති තෙනෙව නිමන්තනහත්තෙන සහත්තො සමානො. සත්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡාති අන්තොඋපචාරසීමාය දස්සනුපවාලෙ භික්ඛුං දිස්වා යං සක්කා භොති පකතිවචනෙන ආපුච්ඡිතුං, තාදිසං “අහං ඉත්ථන්තාමස්ස සරං ගච්ඡාමි”ති වා “වාරිත්තං ආපඡ්ඡාමි”ති වා ඊදිසෙන වචනෙන අනාපුච්ඡිත්වා. පුරෙහත්තං වා පච්ඡාහත්තං වාති යෙන හත්තෙන නිමන්තිතො, තස්මිං භුත්තෙ වා අභුත්තෙ වා. කුලෙසු

වාරිත්තං ආපජ්ජෙය්‍යාති යස්මිං කුලෙ නිමන්තිතො, තතො අඤ්ඤාති කුලාති පවිසෙය්‍යා. අඤ්ඤත්‍ර සමයා පාචිත්තියන්ති සචෙ සො භික්ඛු චුත්තලක්ඛණං දුට්ඨමිපි සමයං යපෙත්වා අචිතිවත්තෙ මජ්ඣන්තිකෙ අඤ්ඤං කුලං පවිසති, අථස්ස සරුපවාරොක්කමනෙ දුක්කටං, පයම්පාදෙන උම්මාරං අතික්කමන්තස්ස අපරමිපි දුක්කටං, දුතියපාදෙන අතික්කමෙ පාචිත්තියං.

රාජගහෙ උපනන්දං ආරබ්භ වාරිත්තාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “සන්තං භික්ඛුං, අනාපුච්ඡා, පුරෙහත්තං පච්ඡාහත්තං, අඤ්ඤත්‍ර සමයා”ති අයමෙත්ථ චතුබ්බිධා අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනිමන්තිතෙ නිමන්තිතසඤ්ඤිස්ස, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. තස්මිං අනිමන්තිතසඤ්ඤිස්ස, සමයෙ සන්තං භික්ඛුං ආපුච්ඡත්වා, අසන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡත්වා පවිසතො, අඤ්ඤස්ස සරෙන වා සරුපවාරෙන වා මග්ගො හොති, තෙන ගච්ඡතො, අන්තරාරාමභික්ඛුනුපස්සයතිත්ථියසෙය්‍යපටික්කමනහත්තියසරාති ගච්ඡතො, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පඤ්චන්තං භොජනානං අඤ්ඤතරෙන නිමන්තනසාදියනං, සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡනා, හත්තියසරතො අඤ්ඤසරප්පවිසනං, මජ්ඣන්තිකානතික්කමො, සමයස්ස වා ආපදානං වා අභාවොති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති පයම්කටීනසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

වාරිත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. මහානාමසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ චතුමාසප්පච්චයපචාරණාති චත්තාරො මාසෙ ගිලානප්පච්චයපචාරණා, සබ්බඤ්චෙන චත්ථුවසෙන චුත්තං. අයං පනෙත්ථ අත්ථො – චතුමාසපචාරණා වා හොතු, පුනපචාරණා වා, නිච්චපචාරණා වා, සබ්බාපි සාදිතබ්බා, “ඉදාති මම රොගො නත්ථී”ති න පටික්ඛිපිතබ්බා, “රොගෙ පන සති විඤ්ඤාපෙස්සාමී”ති අධිවාසෙතබ්බාති. තතො චෙ උත්තරි සාදියෙය්‍යාති එත්ථ සචෙ තත්ථ රත්තීහි වා හෙසජ්ජෙහි වා පරිවිජ්ජෙදො කතො හොති “එත්තකායෙව රත්තියො, එත්තකාති වා හෙසජ්ජාති විඤ්ඤාපෙතබ්බාති”ති, අථ තතො රත්තිපරියන්තතො වා හෙසජ්ජපරියන්තතො වා උත්තරි, න හෙසජ්ජකරණියෙන වා හෙසජ්ජං, අඤ්ඤහෙසජ්ජකරණියෙන වා අඤ්ඤං හෙසජ්ජං විඤ්ඤාපෙන්තස්ස පාචිත්තියං.

සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ හෙසජ්ජවිඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, නතතුත්තරි තතුත්තරිසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. නතතුත්තරි නතතුත්තරිසඤ්ඤිස්ස, යෙහි හෙසජ්ජෙහි පචාරිතො, තතො අඤ්ඤෙහි වා අධිකතරෙහි වා අත්ථෙ සති, යාසු ච රත්තීසු පචාරිතො, තා අතික්කමිත්වාපි

අත්ථෙ සති යථාභූතං ආචික්ඛිත්වා විඤ්ඤාපෙත්තස්ස, යෙ ච ඤාතකෙ චා පුග්ගලිකප්පවාරණාය පවාරිතෙ චා අපරියන්තපවාරණාය චා පවාරිතෙ, අඤ්ඤස්ස චා අත්ථාය, අත්තනො චා ධනෙන විඤ්ඤාපෙත්ති, තෙසං, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සඬ්ඝපවාරණතා, තතො භෙසප්පවිඤ්ඤත්ති, අගිලානතා, පරියන්තාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානිති.

මහානාමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ උය්‍යුත්තත්ති කතඋය්‍යාගං, ගාමතො නික්ඛන්තත්ති අත්ථො. සෙනත්ති චතුරඬගිනිං. අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයාති තථාරූපෙ කාරණෙ අසති කෙවලං සෙනං දස්සන්තථාය ගච්ඡතො පදෙ පදෙ දුක්කටං, දස්සනුපචාරො යත්වා පස්සතො පාචිත්තියං. දස්සනුපචාරො නාම යත්ථ ධිතො පස්සති, තං පන විජහිත්වා පුනප්පුනං පස්සතො පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථීයං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ සෙනාදස්සනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්‍ර තථාරූපප්පච්චයා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, හත්ථීආදීසු එකමෙකං දස්සනාය ගමනෙ චුත්තනයෙනෙව දුක්කටං, තථා අනුය්‍යුත්තෙ උය්‍යුත්තසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අනුය්‍යුත්තසඤ්ඤිතො පන, ආරාමෙ යත්වා අත්තනො ධිතොකාසං ආගතං, පටිපථං ආගච්ඡන්තඤ්ච පස්සතො, තථාරූපප්පච්චයෙ, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උය්‍යුත්තසෙනං දස්සන්තථාය ගමනං, අනුඤ්ඤාතොකාසතො අඤ්ඤත්‍ර දස්සනං, තථාරූපප්පච්චයස්ස ආපදාය චා අභාවොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානි, ඉදං පන ලොකචජ්ජං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනත්ති.

උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. සෙනාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ තතො වෙ උත්තරීති තිරත්තතො උත්තරි චතුත්ථදිවසෙ අත්ථඬගතෙ සූරියෙ සෙනාය තිට්ඨතු චා නිසීදතු චා සයතු චා, සවෙපි ආකාසෙ ඉද්ධියා කඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙති, පාචිත්තියමෙව.

සාවත්ථීයං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අතිරෙකතිරත්තං සෙනාය වසනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ඌනකතිරත්තෙ අතිරෙකසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස චා දුක්කටං. ඌනකසඤ්ඤිස්ස, තතියාය රත්තියා පුරාරූණා නික්ඛමිත්වා පුන වසතො, ගිලානස්ස චා ගිලානකරණියෙන චා වසතො, පටිසෙනාරුද්ධාය

සෙනාය, කෙනවි පලිබ්බද්ධස්ස, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. තිරත්තාතික්කමො, සෙනාය සුරියස්ස අත්ථඨගමො, ගිලානාදීනං අභාවොති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානෙවාති.

සෙනාවාසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. උයොයාධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ උග්ගන්ත්වා උග්ගන්ත්වා එත්ථ යුජ්ඣන්තීති උයොයාධිකං, සම්පහාරට්ඨානස්සෙතං නාමං. බලස්ස අග්ගං ජානන්ති එත්ථාති බලග්ගං, බලගණනට්ඨානන්ති අත්ථො. සෙනාය වියුහං සෙනාබ්බුහං, සෙනානිවෙසස්සෙතං නාමං. අනිකස්ස දස්සනං අනිකදස්සනං. අනිකං නාම “ද්වාදසපුරිසො හත්ථී, තිපුරිසො අස්සො, චතුස්පුරිසො රථො”තිඉමිනා (පාවි. 314) ලක්ඛණෙන තයො හත්ථී පච්ඡිමකං හත්ථානිකං, අස්සානිකරථානිකෙසුපි එසෙව නයො. චත්තාරො පන ආවුඨහත්ථා පුරිසා පච්ඡිමකං පත්තානිකං. එතෙසු යංකිඤ්චි දස්සනාය ගච්ඡතො පදෙ පදෙ දුක්කටං, දස්සනුපවාරෙ යත්වා පස්සතො පාවිත්තියං, උපවාරං පන විජහිත්වා පුනස්පුනං පස්සතො පයොගෙ පයොගෙ පාවිත්තියං. සෙසං උයුත්තසෙනාසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, ආපත්තිහෙදො පනෙත්ථ නත්ථෙවොති.

උයොයාධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අවෙලකවග්ගො පඤ්චමො.

6. සුරාපානවග්ගො

1. සුරාපානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සුරාපානවග්ගස්ස පයමෙ සුරාමෙරයපානෙති එත්ථ පිට්ඨාදීහි කතං මජ්ඣං සුරා, පුජ්ඣාදීහි කතො ආසවො මෙරයං, තදුභයම්පි බීජතො පට්ඨාය කුසග්ගෙනාපි පිවතො පයොගෙ පයොගෙ පාවිත්තියං.

කොසම්බියං සාගතත්ථෙරං ආරබ්භ මජ්ඣපිවනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, අමජ්ජෙ මජ්ඣපඤ්ඤස්ස, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අමජ්ඣපඤ්ඤස්ස, අමජ්ජං මජ්ඣපවණ්ණගන්ධරසං ලොණසොචිරකං වා සුත්තං වා පිවතො, වාසග්ගාභාපනත්ථං ඊසකං මජ්ඣං පක්ඛිපිත්වා සුපාදීනි පචන්ති, තෙසු සුපසම්පාකාදීසු, ආමලකරසාදීහි අමජ්ජං මජ්ඣපදිසං අරිට්ඨං කරොන්ති, තං පිවතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මජ්ඣහාවො, තස්ස පානඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසාති, ඉදං පන ලොකවජ්ජං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

සුරාපානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. අඛගුලිපතොදකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ අඛගුලිපතොදකෙති අඛගුලිහි උපකච්ඡකාදිසට්ඨනං වුව්වති, අපිච යෙන කෙනචි සරීරාවයවෙන භසාධිජ්ජායස්ස උපසම්පන්නං චූසතො පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අඛගුලිපතොදකෙන භසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, ඉධ පන භික්ඛුනීපි භික්ඛුස්ස, භික්ඛු ච භික්ඛුනියා අනුපසම්පන්නො ඵච, කායජ්ජට්ඨද්ධාදීසු සබ්බත්ථ දුක්කටමෙව. න භසනාධිජ්ජායස්ස, සති කරණියෙ ආමසතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භසාධිජ්ජායතා, උපසම්පන්නස්ස කායෙන කායාමසනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඛගානි. සමුට්ඨානාදීනි පයම්පාරාජිකසදිසානෙවාති.

අඛගුලිපතොදකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. භසධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ උදකෙ භසධම්මෙති උදකකීළා වුව්වති. තස්මා යො භික්ඛු උපරිගොප්ථකෙ උදකෙයෙව ගච්ඡන්තො භසාධිජ්ජායො නිමුජ්ජති වා උම්මුජ්ජති වා, තස්ස නිමුජ්ජනාදීනං අත්ථාය ඔතරන්තස්ස භත්ථවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං, නිමුජ්ජනුම්මුජ්ජනෙසු පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං, නිමුජ්ජිත්වා අත්තොඋදකෙයෙව ගච්ඡන්තස්ස භත්ථවාරපදවාරෙසු, තරන්තස්ස වා යෙන යෙන අඛගෙන තරති, තස්ස තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සත්තරසවග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ උදකෙ කීළනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, උදකෙ අභසධම්මෙ භසධම්මසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං, තථා නාවාය කීළතො භත්ථෙත වා පාදෙන වා කට්ඨෙත වා කථලාය වා උදකං පහරතො, භාජනගතං උදකං වා කඤ්ඤිකාදීනි වා චික්ඛල්ලං වා බිපනකීළාය කීළතො දුක්කටං. අත්ථජොතකං පන අක්ඛරං ඡින්නං වට්ඨති. න භසාධිජ්ජායස්ස, සති කරණියෙ ඔතරිත්වා නිමුජ්ජනාදීනි කරොන්තස්ස, පාරං ගච්ඡතො, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපරිගොප්ථකතා, භසාධිජ්ජායෙන කීළනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඛගානි. සමුට්ඨානාදීනි පයම්පාරාජිකසදිසානිති.

භසධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. අනාදරියසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ අනාදරියෙති පුග්ගලස්ස වා ධම්මස්ස වා අනාදරකරණෙ. තස්මා යො භික්ඛු උපසම්පන්නෙන පඤ්ඤත්තෙන වුච්චමානො තස්ස වා වචනං අකත්තුකාමතාය, තං වා ධම්මං අසික්ඛිතුකාමතාය අනාදරියං කරොති, තස්ස තස්මිං අනාදරියෙ පාචිත්තියං.

කොසම්බියං ඡන්තත්ථෙරං ආරබ්භ අනාදරියකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, උපසම්පන්නෙ වා අනුපසම්පන්නෙ වා “ඉදං න සල්ලෙඛාය සංවත්තති” තිආදිනා නයෙන අපඤ්ඤත්තෙන වුච්චමානස්ස අනාදරියෙපි දුක්කටමෙව. පචෙණ්ඤාගතං පන උග්ගහං ගහෙත්වා “එවං අම්භාකං ආවරියානං උග්ගහො පරිපුච්ඡා” ති (පාවි. 344) භණන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නස්ස පඤ්ඤත්තෙන වචනං, අනාදරියකරණත්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛචෙදනත්ති.

අනාදරියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. භිංසාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ භිංසාපෙය්‍යාති භිංසාපනත්ථං රූපාදීනි උපසංභරෙය්‍ය, භයානකකථං වා කථෙය්‍ය. සො පන භායතු වා, මා වා, ඉතරස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ භිංසාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං. අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, න භිංසාපෙතුකාමස්ස තථා කරොතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, තස්ස දස්සනසවනවිසයෙ භිංසාපෙතුකාමතාය වායාමනත්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

භිංසාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. ජොතිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ විසිබ්බනාපෙක්ඛොති තප්පිතුකාමො. සමාදහෙය්‍යාති ජාලෙය්‍ය, අඤ්ඤතු තථාරූපප්පච්චයාති පදීපුජ්ජාලනං වා පත්තපචනාදීසු ජොතිකරණං වාති එවරූපං පච්චයං විනා. තත්‍රායං විනිච්ඡයො — සයං සමාදහන්තස්ස අරණිසණ්ඨාපනතො පට්ඨාය යාව ජාලා න උට්ඨහති, තාව සබ්බජ්ජයොගෙසු දුක්කටං, ජාලුට්ඨානෙ පාචිත්තියං. සමාදහාපෙන්නස්ස ආණත්තියා දුක්කටං, සකිං ආණත්තෙන බහුමිපි සමාදහිතෙ එකමෙව පාචිත්තියං.

භග්ගෙසු සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ ජොතිං සමාදහිත්වා විසිබ්බනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අගිලානො, අඤ්ඤත්තං තථාරූපප්පච්චයා”ති ඉමානෙත්ථ ද්වේ අනුපඤ්ඤත්තියො, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, ගිලානස්ස අගිලානසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස වා දුක්ඛං, තථා පටිලානං උක්ඛිපන්තස්ස, තඤ්ච අවිජ්ඣාතං උක්ඛිපිත්වා යථායානෙ යපෙන්නස්ස. විජ්ඣාතං පන ජාලයතො පාවිත්තියමෙව. ගිලානස්ස ගිලානසඤ්ඤිස්ස, අඤ්ඤාන කතං වා විතච්චිතඬිගාරං වා විසිබ්බෙන්තස්ස, පදීපජොතිකජන්තාසරාදිකෙ තථාරූපප්පච්චයෙ, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අගිලානතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, විසිබ්බෙතුකාමතා, සමාදහනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬිගාති. සමුට්ඨානාදීති සඤ්චරිත්තෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බාතීති.

ජොතිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. නභානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ නභායෙය්‍යාති යො භික්ඛු මජ්ඣිමදෙසෙ නභානදිවසතො පට්ඨාය අද්ධමාසෙ අපුණ්ණෙ අඤ්ඤත්ත සමයා “නභාසිස්සාමී”ති වුණ්ණං වා මත්තිකං වා අභිසඬ්ඛරොති, තස්ස තතො පට්ඨාය සබ්බප්පයොගෙසු දුක්ඛං, නභානපරියොසානෙ පාවිත්තියං. සමයෙසු පරිවෙණසම්මජ්ජනමත්තමිපි කම්මසමයො, අද්ධයොජනං ගන්තුකාමස්ස, ගච්ඡතො, ගතස්ස වා අද්ධානගමනසමයො, සරජෙන වාතෙන ඔකිණ්ණස්ස ද්වීසු වා තීසු වා උදකච්ඡිතෙසු කායෙ පතීතෙසු වාතවුට්ඨිසමයොති වෙදිතබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව.

රාජගහෙ සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ න මත්තං ජානිත්වා නභායනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්ත සමයා”ති අයමෙත්ථ ඡබ්බිධා අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, අතිරෙකද්ධමාසෙ ඌනකසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස වා දුක්ඛං. අතිරෙකසඤ්ඤිස්ස, සමයෙ වා නභායන්තස්ස, යො වා නදීපාරං ගච්ඡන්තො වාලුකං උක්ඛිරිත්වා කතආවාටෙසුපි නභායති, තස්ස, පච්චන්තිමෙ ජනපදෙ සබ්බෙසං, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මජ්ඣිමදෙසො, ඌනකද්ධමාසෙ නභානං, සමයානං වා නදීපාරගමනස්ස වා ආපදානං වා අභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬිගාති. සමුට්ඨානාදීති ඵලකලොමසදිසානෙවාති.

නභානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ අලභීති ලභො, ලභො ඵව ලාභො, කිං අලභී? වීවරං, කිදිසං? නවං, ඉති “නවවීවරලාභෙනා”ති චත්තබ්බෙ අනුනාසිකලොපං අකත්වා

නවංචීවරලාභෙනාති චුත්තං, පටිලද්ධනවචීවරෙනාති අත්ථො. මජ්ඣේ
ධීතපදද්වයෙ පනාති නිපාතමත්තං. භික්ඛුනාති යෙන ලද්ධං, තස්ස
නිදස්සනං, සෙසං පදත්ථතො උත්තානමෙව. අයං පනෙත්ථ විනිවිජයො –
නිවාසනපාරුපනුපගං චීවරං ලභිත්වා තස්ස නිට්ඨිතරජනස්ස යස්මිං වා
තස්මිං වා පදෙසෙ කංසනීලෙන වා පත්තනීලෙන වා කද්දමෙන වා යෙන
කෙනචි කාලකෙන වා මොරක්ඛිමණ්ඩලමඩ්ගුලපිට්ඨිනං
අඤ්ඤතරජපමාණං කප්පබ්බන්දුං ආදිශිත්වා තං චීවරං පරිභුඤ්ජිතබ්බං,
අනාදිශිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං.

සාචත්තියං සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ අත්තනො චීවරඅජානනවත්ථුස්මිං
පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං,
ආදින්නෙ අනාදින්නසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං.
ආදින්නසඤ්ඤිස්ස, කප්පෙ නට්ඨෙ, කප්පකතොකාසෙ ජිණ්ණෙ,
කප්පකතෙන අකප්පකතෙ සංසිබ්බිතෙ, පච්ඡා ආරොපිතෙසු
අග්ගළඅනුචාතපරිභණ්ඩෙසු තං පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච
අනාපත්ති. චුත්තජපකාරස්ස චීවරස්ස අකතකප්පකතා, න නට්ඨචීවරාදීනා,
නිවාසනං වා පාරුපනං වාති ඉමානෙත්ථ තිණ්ණ අඩ්ඨානි. සමුට්ඨානාදීනි
එළකලොමසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. විකප්පනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ විකප්පෙත්වාති එත්ථ ද්වෙ විකප්පනා සම්මුඛාවිකප්පනා
පරම්මුඛාවිකප්පනා ව. කථං සම්මුඛාවිකප්පනා භොති? චීවරානං
එකබහුභාවං සන්තිහිතාසන්තිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා ‘ඉමං චීවර’න්ති වා
‘ඉමානි චීවරානී’ති වා ‘එතං චීවර’න්ති වා ‘එතානි චීවරානී’ති වා වත්වා
‘තුය්හං විකප්පෙමී’ති වත්තබ්බං, අයමෙකා සම්මුඛාවිකප්පනා. එත්තාවතා
නිධෙතුං වට්ඨති, පරිභුඤ්ජිතුං පන විස්සජ්ජෙතුං වා අධිට්ඨාතුං වා න වට්ඨති.
“මය්හං සන්තකං, මය්හං සන්තකානි පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා
යථාපච්චයං කරොහී”ති (පාචි. 374) එවං පන චුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම
භොති, තතො පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ඨන්ති. අපරො නයො, තථෙව
චීවරානං එකබහුභාවං සන්තිහිතාසන්තිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා තස්සෙව
භික්ඛුනො සන්තිකෙ ‘ඉමං චීවර’න්ති වා ‘ඉමානි චීවරානී’ති වා ‘එතං
චීවර’න්ති වා ‘එතානි චීවරානී’ති වා වත්වා පඤ්චස්ස සහධම්මිකෙසු
අඤ්ඤතරජස්ස අත්තනා අභිරුචිතස්ස යස්ස කස්සචි නාමං ගහෙත්වා
“තිස්සස්ස භික්ඛුනො විකප්පෙමී”ති වා “තිස්සාය භික්ඛුනියා,
සික්ඛමානාය, සාමණෙරස්ස, තිස්සාය සාමණෙරියා විකප්පෙමී”ති වා
වත්තබ්බං, අයං අපරාපි සම්මුඛාවිකප්පනා. එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ඨති,
පරිභොගාදීසු එකම්පි න වට්ඨති. තෙන පන භික්ඛුනා “තිස්සස්ස භික්ඛුනො
සන්තකං...පෙ.... තිස්සාය සාමණෙරියා සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි

වා යථාපච්චයං කරොහි”ති චුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම භොති, තතො පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති.

කථං පරමිමුඛාවිකප්පනා භොති? චීවරානං තථෙව එකඛ්භුභාවං සන්තිහිතාසන්තිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා ‘ඉමං චීවර’න්ති වා ‘ඉමානි චීවරානී’ති වා ‘එතං චීවර’න්ති වා ‘එතානි චීවරානී’ති වා වත්වා “තුය්හං විකප්පනත්ථාය දම්මී”ති වත්තබ්බං. තෙන වත්තබ්බො “කො තෙ මිත්තො වා සන්දිට්ඨො වා”ති. තතො ඉතරෙත පුරිමනයෙනෙව ‘තිස්සො භික්ඛු’ති වා...පෙ.... ‘තිස්සා සාමණෙරී’ති වා වත්තබ්බං. පුත තෙන භික්ඛුනා “අහං තිස්සස්ස භික්ඛුනො දම්මී”ති වා...පෙ.... “තිස්සාය සාමණෙරියා දම්මී”ති වා වත්තබ්බං, අයං පරමිමුඛාවිකප්පනා. එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදිසු එකමපි න වට්ටති. තෙන පන භික්ඛුනා දුතියසම්මුඛාවිකප්පනායං චුත්තනයෙනෙව “ඉත්ථන්තාමස්ස සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං කරොහි”ති චුත්තෙ පච්චුද්ධාරො නාම භොති, තතො පභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති. පත්තවිකප්පනායමපි එසෙව නයො. ඉති ඉමාසු ද්විසු විකප්පනාසු යාය කායවි විකප්පනාය පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු යස්ස කස්සවි චීවරං විකප්පෙත්වා චුත්තනයෙන අකතප්පච්චුද්ධාරං වා යෙන විනයකම්මං කතං, තස්ස වා විස්සාසෙන අග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං උපනන්දං ආරබ්භ අප්පච්චුද්ධාරණං පරිභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, තං පන අධිට්ඨහන්තස්ස වා විස්සජ්ජෙත්තස්ස වා දුක්ඛටං, තථා පච්චුද්ධාරණෙ අප්පච්චුද්ධාරණසඤ්ඤිස්ස වෙමතිකස්ස වා. පච්චුද්ධාරණසඤ්ඤිස්ස පන විස්සාසෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සාමං විකප්පිතස්ස අප්පච්චුද්ධාරො, විකප්පනුපගචීවරතා, පරිභොගොති ඉමානෙත්ථ තිණි අභිගානි. සමුට්ඨානාදීනි පඨමකථිතසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

විකප්පනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. අපනිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ පත්තන්ති අධිට්ඨානුපගං. චීවරන්ති විකප්පනුපගං. නිසීදනං නාම සදසං චුච්චති. සුචිසරං නාම සසුචිකං වා අසුචිකං වා. කායබන්ධනං නාම පට්ටිකා වා සුකරන්තකං වා. අපනිධෙය්‍යානි අපනෙත්වා නිදහෙය්‍යා. හසාපෙක්ඛොති හසාධිප්පායො. පාවිත්තියන්ති සයං අපනිධෙන්තස්ස පාවිත්තියං, අඤ්ඤං ආණාපෙත්තස්ස ආණත්තියා දුක්ඛටං, තෙන අපනිහිතෙ ඉතරස්ස පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අපනිධානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, අනුපසම්පන්නො

තිකදුක්කටං, වුත්තප්පකාරානි පන පත්තාදීනි යපෙත්වා අඤ්ඤං පරික්ඛාරං උපසම්පන්නස්ස වා අනුපසම්පන්නස්ස වා සන්නකං අපනිධෙත්තස්ස දුක්කටමෙව. දුන්නික්ඛිත්තං පටිසාමෙත්තස්ස, “ධම්මකථං කත්වා දස්සාමි”ති පටිසාමෙත්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නස්ස සන්නකානං පත්තාදීනං අපනිධානං, විහෙසෙතුකාමතා වා භසාධිප්පායතා වානි ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානිති.

අපනිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සුරාපානවග්ගො ඡට්ඨො.

7. සප්පාණකවග්ගො

1. සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා

සප්පාණකවග්ගස්ස පයිමෙ පාණොති තිරච්ඡානගතපාණො අධිප්පෙතො. තං බුද්දකම්පි මහන්නම්පි මාරෙන්නස්ස පාවිත්තියමෙව, මහන්නෙ පන උපක්කමමහන්නතාය අකුසලං මහන්නං හොති.

සාවත්ථියං උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ පාණං ජීවිතා වොරොපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, පාණෙ වෙමතිකස්ස, අපාණෙ පාණසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. අපාණසඤ්ඤිස්ස, අසඤ්චිච්ච, අජානන්තස්ස, නමරණාධිප්පායස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං මනුස්සවිග්ගහෙ වුත්තනයමෙවාති.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ සප්පාණකත්ති යෙ පාණකා පරිහොගෙන මරන්ති, තෙහි සප්පාණකං, තාදිසඤ්චි ජානං පරිභුඤ්ජන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ ජානං සප්පාණකං උදකං පරිභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ සිඤ්චනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බත්ති.

සප්පාණකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. උක්කොටනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ යථාධම්මන්ති යො යස්ස අධිකරණස්ස වූපසමාය ධම්මො වුත්තො, තෙනෙව ධම්මෙන. නිහතාධිකරණන්ති නිහතං අධිකරණං, සමථක්ඛන්ධකෙ (වුළුව. 185 ආදයො) සත්ථාරා වුත්තධම්මෙනෙව

වූපසම්මතන්ති අත්ථො, වූපසමනනයං පනස්ස අධිකරණසමථෙසු දස්සයිස්සාම. පුනකම්මාය උක්කොටෙය්‍යාති තස්ස තස්ස භික්ඛුනො සන්තිකං ගත්ත්වා “අකතං කම්ම”න්තිආදීති (පාචි. 394) වදන්තො පුනකරණත්ථාය උච්චාලෙය්‍ය. යථාධීනභාවෙන පතිට්ඨාතුං න දදෙය්‍ය, තස්සෙවං කරොන්තස්ස පාචිත්තියං. යං පන ධම්මෙන අධිකරණං නිහතං, තං සුනිහතමෙව. සචෙ විජ්ජකතෙ කම්මෙ පටික්කොසති, තං සඤ්ඤාපෙත්වා කාතබ්බං. ඉතරථා කම්මඤ්ච කුප්පති, කාරකානඤ්ච ආපත්ති.

සාචත්තියං ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛු ආරබ්භ උක්කොටනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ වෙමතිකස්ස, අධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස වා දුක්කටං. උභයෙසු අධම්මකම්මසඤ්ඤිස්ස, “අධම්මෙන වා වග්ගෙන වා අකම්මාරහස්ස වා කම්මං කත”න්ති ජානන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. යථාධම්මං නිහතභාවො, ජානනා, උක්කොටනාති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

උක්කොටනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ දුට්ඨුල්ලන්ති සඬ්ඝාදිසෙසං අධිජ්ජෙතං, තං යෙන කෙනචි උපායෙන ඤත්වා පටිච්ඡාදෙන්තස්ස පාචිත්තියං. සචෙපි “න දාති නං කස්සචි භික්ඛුනො ආරොචෙස්සාමි”ති ධුරං නික්ඛිපිත්වා පච්ඡා ආරොචෙති, පාචිත්තියං, ආපජ්ජිත්වාච ආරොචෙස්සති. සචෙ පන එවං ධුරං නික්ඛිපිත්වා පටිච්ඡාදනත්ථමෙව අඤ්ඤස්ස ආරොචෙති, සොපි අඤ්ඤස්සාති එතෙනුපායෙන සමණසත්ථිපි ආපජ්ජතියෙව තාව, යාව කොටි න ඡිජ්ජති. කථං පන කොටි ඡිජ්ජති? සචෙ හි ආපන්නො එකස්ස ආරොචෙති, සොපි අඤ්ඤස්ස ආරොචෙති, සො නිවත්තිත්වා යෙනස්ස ආරොචිතං, තස්සෙව ආරොචෙති, එවං තතියෙන පුග්ගලෙන දුතියස්ස ආරොචිතෙ කොටි ඡින්නා හොති.

සාචත්තියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ දුට්ඨුල්ලාපත්තිපටිච්ඡාදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, දුට්ඨුල්ලාය ආපත්තියා ආදිපදෙ පාචිත්තියං, ඉතරෙසු ද්විසු දුක්කටං, අදුට්ඨුල්ලාය තිකදුක්කටං, අනුපසම්පන්නස්ස දුට්ඨුල්ලෙ වා අදුට්ඨුල්ලෙ වා අජ්ඣාචාරෙ දුක්කටමෙව. “සඬ්ඝස්ස භණ්ඩනාදීති භවිස්සන්ති”ති (පාචි. 401) වා “අයං කක්ඛලො ඵරුසො ජීවිතන්තරායං වා බ්‍රහ්මචරියන්තරායං වා කරිස්සති”ති වා අනාරොචෙන්තස්ස, පතිරූපං භික්ඛුං අපස්සතො, න ඡාදෙතුකාමස්ස, “පඤ්ඤායිස්සති සකෙන කම්මෙනා”ති අනාරොචෙන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

උපසම්පන්නස්ස දුට්ඨුල්ලාපත්තිජානනං, “පටිච්ඡාදෙනුකාමනාය නාරොවෙස්සාමි”ති ධුරනික්ඛෙපොති ඉමානෙත්ථ ද්වේ අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසඅසානෙවාති.

දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. ඌනවීසතිවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමේ ඌනවීසතිවස්සන්ති පටිසන්ධිග්ගහණතො පටියාය අපරිපුණ්ණවීසතිවස්සං. උපසම්පාදෙය්‍යාති උපජ්ඣායො හුත්වා උපසම්පාදෙය්‍ය. සො ච පුග්ගලො අනුපසම්පන්නොති ජානන්තෙනාපි අජානන්තෙනාපි උපසම්පාදිතො අනුපසම්පන්නොව. සථෙ පන සො දසවස්සච්චයෙන අඤ්ඤං උපසම්පාදෙති, තඤ්චෙ මුඤ්චිත්වා ගණො පුරති, සුපසම්පන්නො. සොපි යාච න ජානාති, තාව තස්ස නෙව සග්ගන්තරායො න මොක්ඛන්තරායො, ඤත්වා පන පුන උපසම්පජ්ජිතබ්බං. තෙ ච භික්ඛු ගාරය්හාති යපෙත්වා උපජ්ඣායං අවසෙසා ගාරය්හා හොත්ති, සබ්බෙ දුක්ඛං ආපජ්ජන්ති. ඉදං තස්මිං පාවිත්තියන්ති යො පන උපජ්ඣායො හුත්වා උපසම්පාදෙති, තස්මිංයෙව පුග්ගලෙ ඉදං පාවිත්තියං වෙදිතබ්බං. තස්මා යො “ඵවං උපසම්පාදෙස්සාමි”ති ගණං වා ආචරියං වා පත්තං වා වීචරං වා පරියෙසති, සීමං වා සම්මන්තති (පාවි. 404), උදකුක්ඛෙපං වා පරිච්ඡන්දති, සො ඵනෙසු සබ්බකිච්චෙසු ඤත්තියා, ද්වීසු ච කම්මවාචාසු දුක්ඛටාති ආපජ්ජිත්වා කම්මවාචාපරියොසානෙ පාවිත්තියං ආපජ්ජති.

රාජගහෙ සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ ඌනවීසතිවස්සං උපසම්පාදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ඌනවීසතිවස්සෙ වෙමතිකස්ස, පරිපුණ්ණවීසතිවස්සෙ ඌනකසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස ච දුක්ඛං. උභයත්ථ පරිපුණ්ණසඤ්ඤිස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ඌනවීසතිවස්සතා, ඌනකසඤ්ඤිතා, උපසම්පාදනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්තාදානසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිච්ඡත්තං, තිවෙදනන්ති.

ඌනවීසතිවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. ටෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජටියෙ යෙ රාජානං වා වඤ්චෙත්වා සුඬිකං වා පරිහරිතුකාමා වොරා කතකම්මා වෙච අකතකම්මා ච මග්ගජ්ජපටිපන්නා, තෙසු ඉධ ටෙය්‍යසත්ථසඤ්ඤිතො තස්ස ටෙය්‍යසත්ථභාවං ඤත්වා තෙන සද්ධිං සංවිධාය ගච්ඡන්තස්ස සංවිධානෙ ච ගමනෙ ච ඔවාදවග්ගෙ චුත්තනයෙන ආපත්තිවිනිවජයො වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ ටෙය්‍යසත්ථෙන සද්ධිං සංවිධාය ඵකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති,

අනාණත්තිකං, මනුස්සෙසු අසංවිදහන්තෙසු සයමෙව සංවිදහින්වා ගච්ඡන්තස්ස, ථෙය්‍යසත්ථෙ වෙමතිකස්ස, අථෙය්‍යසත්ථෙ ථෙය්‍යසත්ථසඤ්ඤිනො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. අථෙය්‍යසත්ථසඤ්ඤිස්ස, අසංවිදහින්වා චා කාලවිසඬිකෙතෙන චා, ආපදාසු චා, ගච්ඡන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ථෙය්‍යසත්ථභාවො, ජානනං, සංවිධානං, අවිසඬිකෙතෙන ගමනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬිගානි. ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ථෙය්‍යසත්ථසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ මාතුගාමෙන සද්ධිං එකද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ භික්ඛුනියා සද්ධිං සංවිධානසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

සංවිධානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. අර්ට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

අර්ට්ඨමෙ සග්ගමොක්ඛානං අන්තරායං කරොන්තිති අන්තරායිකා, තෙ කම්මකිලෙසවිපාකඋපවාදපඤ්ඤත්තිචිතික්කමනවසෙන පඤ්චවිධා. තෙසු මුදුකානං අත්ථරණාදීනං එස්සො විය ඉත්ථිසම්ඵස්සොපි වට්ටතිති මෙටුනචිතික්කමනෙ දොසං අදිස්වා පඤ්ඤත්තිචිතික්කමන්තරායිකෙ සන්ධාය “යෙමෙ අන්තරායිකා ධම්මා චුත්තා භගවතා, තෙ පටිසෙවතො නාලං අන්තරායායා”ති චුත්තං. අනෙකපරියායෙනාති “අට්ඨිකඬකලුපමා කාමා”තිආදීහි (ම. නි. 2.42; පාචි. 417; චූළනි. බග්ගවිසාණසුත්තනිද්දෙස 147) නෙකෙහි කාරණෙහි. සො භික්ඛු භික්ඛුහීති යෙ පස්සන්ති චා සුණන්ති චා, තෙහි තික්ඛන්තුං එවං චත්තබ්බො “මා ආයස්මා එවං අවච...පෙ.... අලඤ්ච පන තෙ පටිසෙවතො අන්තරායායා”ති. එවං චුත්තෙ අප්පට්තිස්සජ්ජන්තස්ස දුක්කටං, සුත්ථා අවදන්තානම්පි දුක්කටං. පුන සඬ්ඝමජ්ඣම්පි ආකඬ්ඪින්වා තථෙව චත්තබ්බො, තත්ත්වාපි තස්ස අප්පට්තිස්සජ්ජනෙ, ඉතරෙසඤ්ච අවචනෙ දුක්කටමෙව. එවම්පි අප්පට්තිස්සජ්ජන්තො පුන ඤත්තිවතුත්ථෙත කම්මෙන යාවතතියං සමනුභාසිතබ්බො, අථස්ස අප්පට්තිස්සජ්ජනො පුන ඤත්තියා ච ද්විහි ච කම්මවාචාහි දුක්කටං, කම්මවාචාපරියොසානෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං අර්ට්ඨං ආරබ්භ පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පට්තිස්සජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං. අසමනුභාසියමානස්ස, පටිතිස්සජ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච

අනාපත්ති. ධම්මකම්මතා, සමනුභාසනා, අප්පට්තිස්සජ්ජනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති සමනුභාසනසදිසානෙවාති.

අරිට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදවණ්ණනා

තවමෙ තථාචාදිනාති “තථාහං භගවතා ධම්ම”න්තිආදිචාදිනා. අකතානුධම්මෙනාති අනුධම්මො චූච්චති ආපත්තියා අදස්සනෙ වා අප්පට්තිස්සග්ගෙ වා පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පට්තිස්සග්ගෙ වා ධම්මෙන විනයෙන උක්ඛිත්තකස්ස අනුලොමවත්තං දිස්වා කතඨසාරණා, සො ඨසාරණසඬ්ඛාතො අනුධම්මො යස්ස න කතො, අයං අකතානුධම්මො නාම, තාදිසෙන සද්ධිත්ති අත්ථො. සම්භුඤ්ජෙය්‍යා වාති ආමිසසම්භොගං වා ධම්මසම්භොගං වා කරෙය්‍ය. සංවසෙය්‍යා වාති උපොසථාදිකං සඬ්ඝකම්මං කරෙය්‍ය. සහ වා සෙය්‍යං කප්පෙය්‍යාති නානුපවාරෙපි එකච්ඡන්තෙ නිපජ්ජෙය්‍ය. තත්ථ ආමිසපරිහොගෙ එකප්පයොගෙන බහුපි දදතො වා ගණ්හතො වා එකං පාචිත්තියං, විච්ඡින්නදනෙ සති පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. ධම්මසම්භොගෙ පදාදිහි උද්දිසන්නස්ස වා උද්දිසාපෙන්නස්ස වා පදසොධම්මෙ චූත්තනයෙන, සංවාසෙ කම්මපරියොසානවසෙන, සහසෙය්‍යාය එකස්මිං නිපන්නෙ ඉතරස්ස නිපජ්ජනප්පයොගවසෙන ආපත්තිපරිච්ඡෙදො වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අරිට්ඨෙන භික්ඛූනා සද්ධිං සම්භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, උක්ඛිත්තකෙ වෙමතිකස්ස, අනුක්ඛිත්තකෙ උක්ඛිත්තකසඤ්ඤිතො වෙච වෙමතිකස්ස ච දුක්ඛං. උභොසු අනුක්ඛිත්තකසඤ්ඤිස්ස, “ඨසාරිතො”ති වා “තං දිට්ඨිං පට්තිස්සට්ඨො”ති වා ජානන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අකතානුධම්මතා, ජානනා, සම්භොගාදිකරණන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිච්ඡිත්තං, තිවෙදනන්ති.

උක්ඛිත්තසම්භොගසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. කණ්ටකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ සමණුද්දෙසොති සාමණෙරො. වරාති ගච්ඡ. පිරෙති පර අමාමක. විනස්සාති නස්ස, යත්ථ තං න පස්සාම, තත්ථ ගච්ඡාති චූත්තං හොති. තථානාසිතන්තිඑත්ථ සංවාසනාසනා ලිඬගනාසනා දණ්ඩකම්මනාසනාති තිස්සො නාසනා. තත්ථ ආපත්තියා අදස්සනාදීසු උක්ඛෙපනා සංවාසනාසනා නාම. දුසකො නාසෙතබ්බො (පාරා. 66), මෙත්තියං භික්ඛූතිං නාසෙථාති (චූළව. 193; පාරා. 384) අයං ලිඬගනාසනා නාම. “අජ්ජතග්ගෙ තෙ, ආචුසො සමණුද්දෙස, න වෙච සො භගවා සත්ථා අපදිසිතබ්බො”ති (පාවි. 429) අයං දණ්ඩකම්මනාසනා නාම, අයං ඉධාධිජ්ජෙතා. තෙන චූත්තං

“තථානාසිත”න්ති. උපලාපෙය්‍යාති “පත්තං වා වීචරං වා උද්දෙසං වා පරිපුච්ඡං වා දස්සාමි”ති සඬගණ්හෙය්‍ය. උපට්ඨාපෙය්‍යාති වුණ්ණමත්තිකාදීනි සාදියන්තො තෙන අත්තනො උපට්ඨානං කාරාපෙය්‍ය. සම්භොගසහසෙය්‍යා අනන්තරසික්ඛාපදෙ වුත්තනායා එව, තස්මා ආපත්තිපරිච්ඡෙදොපෙත්ථ තස්මිං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

සාවත්ථීයං ඡබ්බග්ගියෙ
කණ්ටකසමණුද්දෙසඋපලාපනවත්ථුස්මිං
අරිට්ඨසික්ඛාපදෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

භික්ඛු ආරබ්භ
පඤ්ඤත්තං, සෙසං

කණ්ටකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සප්පාණකවග්ගො සත්තමො.

8. සහධම්මිකවග්ගො

1. සහධම්මිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

සහධම්මිකවග්ගස්ස පයමෙ සහධම්මිකං වුවිචමානොති ඉමස්සත්ථො දුබ්බවසික්ඛාපදෙ වුත්තො. එතස්මිං සික්ඛාපදෙති එතස්මිං සික්ඛාපදෙ යං වුත්තං, තං න තාව සික්ඛස්සාමිති අත්ථො. පාචිත්තියන්ති එත්ථ පන අනාදරියහයා ලෙසෙන එවං වදන්තස්ස වාචාය වාචාය පාචිත්තියං වෙදිතබ්බං. සික්ඛමානෙනාති ඔවාදං සිරසා සම්පට්ච්ඡිත්වා සික්ඛිතුකාමෙනෙව හුත්වා. අඤ්ඤාතබ්බන්ති ආජානිතබ්බං. පරිපුච්ඡිතබ්බන්ති “ඉමස්ස කො අත්ථො”ති පරිපුච්ඡිතබ්බං. පරිපඤ්ඡිතබ්බන්ති වින්තෙතබ්බං තුලයිතබ්බං.

කොසම්බියං ඡන්තත්ථෙරං ආරබ්භ එවං භණනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, උභොහිපි “ඉදං න සල්ලෙබ්බායා”තිආදිනා (පාචි. 436) නයෙනෙව අප්පඤ්ඤත්තෙන වුවිචමානස්සාපි එවං වදනො දුක්කටමෙව. “ජානිස්සාමි සික්ඛස්සාමි”ති භණන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නස්ස පඤ්ඤත්තෙන වචනං, අසික්ඛිතුකාමතාය එවං වචනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

සහධම්මිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. විලෙඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ උද්දිස්සමානෙති ආචරියෙන අත්තෙවාසිකස්ස වුවිචමානෙ වා සජ්ඣායවසෙන පරිචත්තියමානෙ වා. බුද්දානුබුද්දකෙහීති බුද්දකෙහි ව අනුබුද්දකෙහි ව. යාවදෙවාති තෙසං සංවත්තනමරියාදපරිච්ඡෙදවචනං. ඉදං වුත්තං හොති – එතාති හි යෙ උද්දිස්සන්ති වා උද්දිසාපෙත්ති වා

සජ්ඣායන්ති වා, තෙසං තාව සංවත්තන්ති, යාව “කප්පති නු බො, න කප්පති නු බො”ති කුක්කුච්චවිජ්ජපටිසාරො, විභෙසා, විචිකිච්ඡා මනොවිලොඛා ව උජ්ජපජ්ජන්තියෙව. අථ වා යාවදෙවාති අතිසයවචන්ථාපනං. තස්ස ‘සංවත්තන්ති’ති ඉමිනා සම්බන්ධො, කුක්කුච්චාය විභෙසාය විලොඛාය අතිවිය සංවත්තන්තියෙවාති චුත්තං හොති. සික්ඛාපදවිච්ඡේෂකෙති එවං සික්ඛාපදානං විච්ඡේෂකෙ ගරහණෙ පාචිත්තියං හොතීති අත්ථො.

සාවත්තීයං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ විනයවිච්ඡේෂනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නස්ස විච්ඡේෂනෙ තිකදුක්කටං, උභින්නම්පි අඤ්ඤාමම්මවිච්ඡේෂනෙ දුක්කටමෙව. න විච්ඡේෂෙතුකාමස්ස, “ඉඬ්ඝ තාව සුත්තන්තෙ වා ගාථායො වා අභිධම්මං වා පරියාපුණස්සු, පච්ඡාපි විනයං පරියාපුණස්සසි”ති භණතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගරහිතුකාමතා ව, උපසම්පන්නස්ස සන්තිකෙ සික්ඛාපදවිච්ඡේෂනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

විලොඛනසික්ඛාපදවිච්ඡේෂනා නිට්ඨිතා.

3. මොහනසික්ඛාපදවිච්ඡේෂනා

තතියෙ අත්ථඩ්ඪමාසන්ති අනුපටිපාටියා අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ. උද්දිස්සමානෙති උපොසථවසෙන උද්දිස්සිමානෙ. යඤ්ච තත්ථ ආපත්තිං ආපන්නොති යං සො අනාවාරං ආචරිත්වා අඤ්ඤාණකෙන ආපන්නභාවං ජානාපෙතුකාමො එවමාහ, තස්මිං අනාවාරෙ යං ආපත්තිං ආපන්නො. තඤ්ච යථාධම්මො කාරෙතබ්බොති අඤ්ඤාණකෙන ආපන්නත්තා මොක්ඛො නත්ථි, යථා පන ධම්මො ව විනයො ව යිතො, තථා තං ආපත්තිං කාරෙතබ්බො, දෙසනාගාමිනියා දෙසාපෙතබ්බො, චූට්ඨානගාමිනියා චූට්ඨාපෙතබ්බොති අත්ථො. උත්තරි වස්ස මොහො ආරොපෙතබ්බොති යථාධම්මකරණතො ව උත්තරි “තස්ස තෙ, ආචුසො”ති ආදිවචනෙහි නින්දිත්වා තස්ස පුග්ගලස්ස ඤත්තිදුතියකම්මෙන මොහො ආරොපෙතබ්බො. ඉදං තස්මිං මොහනකෙ පාචිත්තියන්ති යො එවං ආරොපිතෙ මොහෙ පුන මොහෙති, තස්මිං මොහනකෙ පුග්ගලෙ ඉදං පාචිත්තියං වෙදිතබ්බං, න අනාරොපිතෙ මොහෙති අත්ථො.

සාවත්තීයං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ මොහනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, අනාරොපිතෙ මොහෙ දුක්කටමෙව. යෙන න චිත්ථාරෙන සුතං, උනකද්වත්තික්ඛත්තුං වා චිත්ථාරෙන සුතං, යෙ ව න මොහෙතුකාමා තෙසං, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මොහාරොපනං, මොහෙතුකාමතා, චුත්තනයෙන සුතභාවො, මොහනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

මොහනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ පහාරං දදෙය්‍යාති එත්ථ පහරිතුකාමතාය පහාරෙ දින්නෙ සවෙපි මරති, පාචිත්තියමෙව.

සාවත්ථීයං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ පහාරදානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, විරූපකරණාධිප්පායෙන පන උපසම්පන්නස්සපි කණ්ණාදිවිජෙදනෙ දුක්කටමෙව. කෙනචි විභෙදීයමානස්ස පන මොක්ඛාධිප්පායස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. කුපිතතා, න මොක්ඛාධිප්පායතා, උපසම්පන්නස්ස පහාරදානන්ති ඉමානෙත්ථ තිණ්ණ අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති පට්මපාරාජිකසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

පහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. තලසත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ තලසත්තිකං උග්ගිරෙය්‍යාති පහාරදානාකාරං දස්සෙන්නො කායං වා කායප්පට්ඨද්ධං වා උච්චාරෙය්‍ය. එත්ථ ච උග්ගිරණපච්චයා පාචිත්තියං. සවෙ පන උග්ගිරිත්වා විරද්ධො පහාරං දෙති, න පහරිතුකාමතාය දින්නත්තා දුක්කටමෙව, තෙන පහාරෙන හත්ථාදීසු යංකිඤ්චි භිජ්ජති, දුක්කටමෙව. සෙසමෙත්ථ සබ්බං පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙතෙව වෙදිතබ්බන්ති.

තලසත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. අමුලකසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ අමුලකෙතාති දිට්ඨාදිමුලවිරහිතෙන. අනුද්ධංසෙය්‍යාති වොදෙය්‍ය වා වොදාපෙය්‍ය වා. පාචිත්තියන්ති සවෙ වුදිතකො තඬ්ඛණඤ්ඤෙව “වොදෙති ම”න්ති ජානාති, වොදකස්ස පාචිත්තියං.

සාවත්ථීයං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අමුලකෙන සඬ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, ආචාරවිපත්තියා වා දිට්ඨිවිපත්තියා වා අනුද්ධංසනෙ දුක්කටං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං. තථාසඤ්ඤිස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, සඬ්ඝාදිසෙසස්ස අමුලකතා, අනුද්ධංසනා, තඬ්ඛණවිජානනාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීති අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

අමුලකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ කුක්කුච්චං උපදගෙය්‍යාති “උභනච්චිසතිවස්සො ත්වං මඤ්ඤ” තිආදීනි (පාවි. 466) භණන්තො උප්පාදෙය්‍යා. එවං අඤ්ඤස්මිං උප්පාදනපච්චයෙ අසති සඤ්චිච්ච උප්පාදෙන්තස්ස වාචාය වාචාය පාවිත්තියං.

සාවත්තීයං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ කුක්කුච්චඋප්පාදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං. නඋප්පාදෙතුකාමස්ස, කෙවලං හිතෙසිතාය තථා වදන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, අභාසුකාමතා, කුක්කුච්චුප්පාදනත්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඛිගානි. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසදිසානෙවාති.

සඤ්චිච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. උපස්සුතිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ විවාදාපන්නානන්ති භණ්ඩනකලභෙහි විවඬිසීතං විවාදාධිකරණං ආපන්නානං. උපස්සුතින්ති සුතිසම්පං, යත්ථ ධත්වා සක්කා භොති තෙසං චචනං සොතුං, තත්ථ තිට්ඨෙය්‍යාති අත්ථො. “තත්ථ සොස්සාමි” ති වොදෙතුකාමතාය ගච්ඡතො පදෙ පදෙ දුක්කටං, තුරිතගමනෙපි ඔභියමානෙපි එසෙව නයො. යත්ථ පන ධීතො සුණාති, තත්ථ ධීතස්ස පාවිත්තියං, අත්තතො ධීතොකාසං ආගන්ත්වා තෙසු මන්තයමානෙසුපි උක්කාසිත්වා, “අභං එත්ථා” ති වා වත්වා ජානාපෙතබ්බං, එවං අකරොන්තස්සාපි සවනෙ පාවිත්තියමෙව.

සාවත්තීයං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ උපස්සුතිට්ඨානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, “ඉමෙසං සුත්වා ඔරම්ස්සාමි විරම්ස්සාමි වුපසම්ස්සාමි අත්තානං පරිමොචෙස්සාමි” ති (පාවි. 473) ගච්ඡතො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, වොදනාධිප්පායො, සවනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඛිගානි. ටෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං ඉදං පන සියා කිරියං, සියා අකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකචජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛචෙදනන්ති.

උපස්සුතිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. කම්මජ්ජට්ඨාභනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ ධම්මිකානං කම්මානන්ති ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන කතානං අපලොකනකම්මං ඤත්තිකම්මං ඤත්තිදුතියකම්මං ඤත්තිචතුත්ථකම්මන්ති ඉමෙසං චතුත්තං කම්මානං. තත්‍රායං සඬ්ඛෙපතො කම්මචිතිච්ඡයො — තත්‍ර අපලොකනකම්මං නාම සමග්ගස්ස සඬ්ඝස්ස

අනුමනියා තං තං වත්ථුං කිත්තෙන්වා “රුච්චති සඬ්ඝස්සා”ති තික්ඛන්තුං සාවෙන්වා කත්තබ්බං කම්මං වුච්චති. සමග්ගස්සෙව පන සඬ්ඝස්ස අනුමනියා එකාය ඤාත්තියා කත්තබ්බං කම්මං ඤාත්තිකම්මං නාම. එකාය ඤාත්තියා වෙව අනුස්සාවනාය ව කත්තබ්බං කම්මං ඤාත්තිදුතියකම්මං නාම. එකාය පන ඤාත්තියා තීභි ව අනුස්සාවනාහි කත්තබ්බං කම්මං ඤාත්තිවතුත්ථකම්මං නාම.

තෙසු අපලොකනකම්මං (පරි. 496; පරි. අට්ඨ. 495-496) පඤ්ච යානානි ගච්ඡති ඔසාරණං නිස්සාරණං භණ්ඩුකම්මං බ්‍රහ්මදණ්ඩං කම්මලක්ඛණන්ති. තත්ථ කණ්ටකසාමණෙරස්ස නාසනා විය නිස්සාරණා, තාදිසංයෙව සම්මාවත්තන්තං දිස්වා පවෙසනා ‘ඔසාරණා’ති වෙදිතබ්බා. පබ්බජ්ජාපෙක්ඛස්ස කෙසච්ඡෙදනාප්‍රච්ඡන්තං භණ්ඩුකම්මං (මහාව. 98) නාම. මුඛරස්ස භික්ඛුනො භික්ඛු දුරුත්තවචනෙනහි සට්ඨෙත්තස්ස “ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු මුඛරො භික්ඛු දුරුත්තවචනෙනහි සට්ඨෙත්තො විහරති, සො භික්ඛු යං ඉච්ඡෙය්‍ය, තං වදෙය්‍ය, භික්ඛුහි ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු නෙව වත්තබ්බො, න ඔවාදානුසාසනිං කත්තබ්බො, න ඔවදිතබ්බො”ති “සඬ්ඝං, භන්තෙ, පුච්ඡාමි ‘ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස දානං රුච්චති සඬ්ඝස්සා’ති, දුතියමිපි පුච්ඡාමි, තතියමිපි පුච්ඡාමි ‘ඉත්ථන්තාමස්ස, භන්තෙ, භික්ඛුනො බ්‍රහ්මදණ්ඩස්ස දානං රුච්චති සඬ්ඝස්සා’”ති එවං කත්තබ්බං කම්මං බ්‍රහ්මදණ්ඩං (වුළුව. 445) නාම. යං පන භගවතා භික්ඛුනීනං උභරුං විවරිත්වා දස්සනාදිවත්ථුසු “අවන්දියො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු භික්ඛුනිසඬ්ඝෙන කාතබ්බො”ති (වුළුව. 411) එවං අවන්දියකම්මං අනුඤ්ඤාතං, යං භික්ඛුනීහි “අයො, අසුකො නාම අයො භික්ඛුනීනං අප්පසාදනියං දස්සෙති, එතස්ස අයාස්ස අවන්දියකරණං ‘රුච්චති භික්ඛුනිසඬ්ඝස්සා’”ති එවං උපස්සයෙ නිසින්තාගෙව භික්ඛුනීහි කත්තබ්බං, එවරුපං කම්මං යස්මා තස්ස කම්මංයෙව ලක්ඛණං න ඔසාරණාදීනි, තස්මා කම්මලක්ඛණන්ති වුච්චති. ඉදඤ්ච කම්මලක්ඛණං නාම භික්ඛුනිමූලකං පඤ්ඤාත්තං, අපිච භික්ඛුනමිපි ලබ්භති, තස්මා භික්ඛුහිපි අවිජ්ජන්තවිවරකාදීනං විවරාදීනි වා දෙන්තෙහි, පරිභුඤ්ජිතබ්බානි අපනෙතබ්බානිපි වත්ථුනි පරිභුඤ්ජන්තෙහි වා, අපනෙත්තෙහි වා, තථාරුපං වා ධම්මිකං කතිකං කරොන්තෙහි තික්ඛන්තුං සාවෙන්වා අපලොකනකම්මං කාතබ්බං, සබ්බඤ්ඤාතං කම්මලක්ඛණමෙව පටිසති, ඉති අපලොකනකම්මං පඤ්ච යානානි ගච්ඡති.

ඤාත්තිකම්මං පන නව යානානි ගච්ඡති ඔසාරණං නිස්සාරණං උපොසථං පචාරණං සම්මුතිං දානං පටිග්ගහං පච්චුක්කඩ්ඪනං කම්මලක්ඛණන්ති. තත්ථ “සුඤ්ඤාතං මෙ, භන්තෙ, සඬ්ඝො, ඉත්ථන්තාමො ඉත්ථන්තාමස්ස ආයස්මතො උපසම්පදාපෙක්ඛො, අනුසිට්ඨො සො මයා, යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්තාමො ආගච්ඡෙය්‍ය, ‘ආගච්ඡාහි’ති වත්තබ්බො”ති (මහාව. 126) එවං උපසම්පදාපෙක්ඛස්ස ඔසාරණා ඔසාරණා නාම. “සුඤ්ඤාතං මෙ ආයස්මන්තා, අයං ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු ධම්මකථිකො,

ඉමස්ස නෙව සුත්තං ආගච්ඡති, නො සුත්තවිහඬිගො, සො අත්ථං අසල්ලක්ඛෙත්වා ඛ්‍යඤ්ජනච්ඡායාය අත්ථං පටිබාහති, යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්තාමං භික්ඛුං වුට්ඨාපෙත්වා අවසෙසා ඉමං අධිකරණං වූපසමෙය්‍යාමා”ති එවං උබ්භාහිකවිනිච්ඡයෙ (වුළුව. 233) ධම්මකථිකස්ස භික්ඛුනො නිස්සාරණා නිස්සාරණා නාම. “සුඤ්ඤානං මෙ, හන්තෙ, සඬ්ඝො, අජ්ජපොසො...පෙ.... උපොසථං කරෙය්‍යා”ති එවං උපොසථකම්මවසෙන යපිතා ඤාත්ති උපොසො නාම. “සුඤ්ඤානං මෙ, හන්තෙ, සඬ්ඝො, අජ්ජ පචාරණා පන්තරසී, යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඬ්ඝො පචාරෙය්‍යා”ති (මහාව. 210) එවං පචාරණාකම්මවසෙන යපිතා ඤාත්ති පචාරණා නාම. “සුඤ්ඤානං මෙ, හන්තෙ, සඬ්ඝො, ඉත්ථන්තාමො ඉත්ථන්තාමස්ස උපසම්පදාපෙක්ඛො, යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්තාමං අනුසාසෙය්‍යා”න්ති, “යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, ඉත්ථන්තාමො ඉත්ථන්තාමං අනුසාසෙය්‍යා”ති (මහාව. 126) එවං අත්තානං වා පරං වා සම්මන්තිතුං යපිතා ඤාත්ති සම්මුති නාම. “සුඤ්ඤානං මෙ, හන්තෙ, සඬ්ඝො, ඉමං චීවරං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො නිස්සංගියං සඬ්ඝස්ස නිස්සංගියං, යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඬ්ඝො ඉමං චීවරං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො දෙය්‍යා”ති (පාරා. 464) එවං නිස්සංගිචීවරපත්තාදීනං දානං දානං නාම. “සුඤ්ඤානං මෙ, හන්තෙ, සඬ්ඝො, අයං ඉත්ථන්තාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති චීවරති උත්තානිං කරොති දෙසෙති, යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්තාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං පටිග්ගණ්ඨෙය්‍යා”න්ති, තෙන චත්තඛ්ඛො ‘පස්සසී’ති, ‘ආම, පස්සාමී’ති, “ආයතිං සංවරෙය්‍යාසී”ති (වුළුව. 239) එවං ආපත්තිජපටිග්ගහො පටිග්ගහො නාම. “සුඤ්ඤානං මෙ ආයස්මන්තා ආවාසිකා, යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං, ඉදානි උපොසථං කරෙය්‍යාම, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාම, ආගමෙ කාලෙ පචාරෙය්‍යාමා”ති (මහාව. 240) එවං කතජපචාරණජපවිචුක්කඬ්ඨනා පවිචුක්කඬ්ඨනා නාම. තිණචත්තාරකසමපෙ (වුළුව. 212) සබ්බසඬ්ඝාහිකඤාත්ති, එකෙකස්මිං පක්ඛෙ එකෙකා ඤාත්ති වාති තිස්සොපි ඤාත්තියො කම්මලක්ඛණං නාම. ඉති ඤාත්තිකම්මං නව යානානි ගච්ඡති.

ඤාත්තිදුතියකම්මං සත්ත යානානි ගච්ඡති ඔසාරණං නිස්සාරණං සම්මුතිං දානං උද්ධාරං දෙසනං කම්මලක්ඛණන්ති. තත්ථ භික්ඛුනං අලාභාය පරිසක්කනාදිකෙහි අට්ඨහි අඬ්ගෙහි සමන්තාගතස්ස උපාසකස්ස සඬ්ඝෙන අසම්භොගකරණත්ථං පත්තනික්කුජ්ජනවසෙන නිස්සාරණා නිස්සාරණා නාම. තස්සෙව සම්මාවත්තන්තස්ස පත්තුක්කුජ්ජනවසෙන ඔසාරණා ව වෙදිතඛ්ඛා, සා බුද්දකක්ඛන්ධකෙ වඬ්ඨලිච්ඡවිච්ඡන්ද්‍රස්මිං (වුළුව. 265-266) වුත්තා. සීමාසම්මුති තිච්චරෙන අවිජ්ජවාසසම්මුතිසන්ථසම්මුතිහත්තුද්දෙසකසෙනාසනග්ගාභාපකහණ්ඩා ගාරිකචීවරජපටිග්ගාහකයාගුහාපකඵලහාපකඛජ්ජහාපකඅජ්ජමත්තකවිස්සජ්ජකසාටියග්ගාහපකපත්තග්ගාහපකආරාමිකපෙසකසාමණෙරපෙසකසම්මු

තීති එතාසං සම්මුතීනං වසෙන සම්මුති වෙදිතබ්බා. කථිනච්චරමතකච්චරදානවසෙන දානං වෙදිතබ්බං. කථිනුද්ධාරවසෙන උද්ධාරො වෙදිතබ්බො. කුට්ඨත්ථුච්චාරවත්ථුදෙසනාවසෙන දෙසනා වෙදිතබ්බා. යා පන තිණුවත්ථාරකසමපේ (වුළුව. 212 ආදයො) එකස්මිං පක්ඛෙ එකා, එකස්මිං පක්ඛෙ එකාති ද්වෙ ඤත්තිදුතියකම්මවාවා වුත්තා, යා ච මොහාරොපනාදීසු කම්මවාවා (පාවි. 446) වුත්තා, තාසං වසෙන කම්මලක්ඛණං වෙදිතබ්බං, ඉති ඤත්තිදුතියකම්මං සත්ත යානානි ගච්ඡති.

ඤත්තිවතුත්ථකම්මමිපි සත්තෙව යානානි ගච්ඡති ඔසාරණං නිස්සාරණං සම්මුතිං දානං නිග්ගහං සමනුභාසනං කම්මලක්ඛණන්ති. තත්ථ තජ්ජනියකම්මාදීනං (වුළුව. 1 ආදයො) සත්තන්තං කම්මානං වසෙන නිස්සාරණා, තෙසංයෙව කම්මානං පටිජ්ජස්සම්භනවසෙන ඔසාරණා ච වෙදිතබ්බා, භික්ඛුනොවාදකසම්මුතිවසෙන (පාවි. 146-147) සම්මුති, පරිවාසදාන(වඋළුව. 102) මානත්තදානවසෙන (වුළුව. 105) දානං, මූලායපටිකස්සනවසෙන (වුළුව. 110) නිග්ගහො, උක්ඛිත්තානුවත්තිකා, අට්ඨ යාවතතියකා, අරිට්ඨො (පාවි. 417), චණ්ඩකාළි (පාවි. 709) වාති ඉමෙ තෙ යාවතතියකාති ඉමාසං එකාදසන්තං සමනුභාසනානං වසෙන සමනුභාසනා, උපසම්පදාකම්මඅබ්භානකම්මවසෙන කම්මලක්ඛණං වෙදිතබ්බං. ඉති ඤත්තිවතුත්ථකම්මං සත්ත යානානි ගච්ඡති.

ඉමෙසු පන වතුසු කම්මෙසු අපලොකනකම්මං අපලොකෙත්වාච කාතබ්බං, ඤත්තිකම්මාදිවසෙන න කාතබ්බං. ඤත්තිකම්මමිපි එකං ඤත්තිං යපෙත්වාච කාතබ්බං, අපලොකනකම්මාදිවසෙන න කාතබ්බං. ඤත්තිදුතියකම්මං පන අපලොකෙත්වා කාතබ්බමිපි අත්ථි අකාතබ්බමිපි, තත්ථ සීමාසම්මුති සීමාසමුහනනං (මහාව. 139-140, 144 ආදයො) කථිනච්චරදානං කථිනුද්ධාරො කුට්ඨත්ථුදෙසනා විහාරවත්ථුදෙසනාති ඉමානි ඡ කම්මානි ගරුකානි අපලොකෙත්වා කාතුං න වට්ටන්ති, ඤත්තිදුතියකම්මවාචං සාවෙත්වාච කාතබ්බානි. අවසෙසා තෙරස සම්මුතියො සෙනාසනග්ගාහාපකමතකච්චරදානසම්මුතියො වාති එතානි ලුහුකම්මානි අපලොකෙත්වාපි කාතුං වට්ටන්ති, ඤත්තිකම්මාදිවසෙන පන න කාතබ්බානෙව. ඤත්තිවතුත්ථකම්මමිපි සකලක්ඛණෙනෙව කාතබ්බං, න සෙසකම්මවසෙන. එවං අත්තනො අත්තනො ලක්ඛණෙනෙව වත්ථුඤත්තිඅනුස්සාවනාසීමාපරිසාසම්පත්තියා කතානි එතානි කම්මානි ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන කතත්තා ධම්මො එතෙසු අත්ථිති ධම්මිකානි නාම භොන්ති, ඉති එතෙසං ධම්මිකානං කම්මානං ඡන්දං දත්වා පච්ඡා බියනධම්මං ආපජ්ජන්තස්ස වාචාය වාචාය පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ බියනධම්මාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ වෙමතිකස්ස, අධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කට්ඨං. අධම්මකම්මසඤ්ඤිස්ස, “අධම්මෙන වා වග්ගෙන වා

නකම්මාරහස්ස වා කම්මං කරොන්ති’’ති ඤත්වා බියන්තස්ස,
උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ධම්මකම්මතා, ධම්මකම්මසඤ්ඤිතා, ඡන්දං
දත්වා බියනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි
අදින්නාදානසදිසානෙව, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

කම්මජපට්ඨානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ විනිවිජයකථායාති යාව ආරොචිතං වත්ථු අවිනිවිජිකං, ඤත්තිං වා
යපෙත්වා කම්මවාචා අනිට්ඨාපිතා, තාව විනිවිජයකථා වත්තමානා නාම
භොති. යො භික්ඛු එතස්මිං අන්තරෙ කම්මං කොපෙතුකාමතාය පරිසාය
හත්ථපාසං විජහති, තස්ස විජහනෙ දුක්කටං, විජහිතෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ ඡන්දං අදත්වා
පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං,
ධම්මකම්මෙ වෙමතිකස්ස, අධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤිතො,
වෙමතිකස්ස ව දුක්කටං. අධම්මකම්මසඤ්ඤිස්ස පන, යො ව “සඬ්ඝස්ස
හණ්ඩනාදීනි වා හවිස්සන්ති, අධම්මෙන වා වග්ගෙන වා නකම්මාරහස්ස වා
කම්මං කරිස්සන්ති’’ති (පාවි. 483) ඤත්වා, ගිලානො වා හුත්වා, ගිලානස්ස
වා කරණියෙන, උච්චාරාදීහි වා පිළිනො, න ව කම්මං කොපෙතුකාමො
“පුන පච්චාගමිස්සාමි’’ති ගව්ඡති, තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.
විනිවිජයකථාය වත්තමානතා, ධම්මකම්මතා, ධම්මකම්මසඤ්ඤිතා,
සමානසීමායං ධීතතා, සමානසංවාසකතා, කොපෙතුකාමතාය
හත්ථපාසවිජහනන්ති ඉමානෙත්ථ ඡ අඬගානි. සමනුභාසනසමුට්ඨානං,
කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං,
වචිකම්මං, අකුසලවිත්තං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඡන්දංඅදත්වාගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. දුබ්බලසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ සමග්ගෙන සඬ්ඝෙනාති සමානසංවාසකෙන සමානසීමායං
ධීතෙන සඬ්ඝෙන සද්ධිං වීචරං දත්වා. යථාසන්ථුතන්ති යො යො
මිත්තසන්දිට්ඨසම්භත්තවසෙන සන්ථුතො, තස්ස තස්සාති අත්ථො.
පාවිත්තියන්ති එවං සඬ්ඝෙන සද්ධිං සයමෙව
සෙනාසනපඤ්ඤාපනාදිවසෙන සම්මතස්ස භික්ඛුනො වීචරං දත්වා පච්ඡා
බියන්තස්ස වාචාය වාචාය පාවිත්තියං.

රාජගහෙ ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ වීචරං දත්වා පච්ඡා බියනවත්ථුස්මිං
පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, ධම්මකම්මෙ
තිකපාවිත්තියං, වීචරං යපෙත්වා අඤ්ඤං විස්සජ්ජියවෙහඬගියං පරික්ඛාරං
දත්වා පච්ඡාබියන්තස්ස දුක්කටං, විස්සජ්ජියවෙහඬගියො නාම යපෙත්වා

පඤ්ච ගරුහණ්ඩානි අවසෙසො. රාසිවසෙන හි පඤ්ච ගරුහණ්ඩානි
 චුත්තානි, තත්ථ ආරාමො ආරාමවත්ථුනි එකං, විහාරො විහාරවත්ථුනි දුතියං,
 මඤ්චො පීඨං හිසි බිම්බොහනන්ති තතියං, ලොහකුම්භී ලොහභාණකං
 ලොහවාරකො ලොහකටාහං වාසි පරසු කුයාරී කුදාලො නිබ්බදනන්ති
 චතුත්ථං, වල්ලී වෙළු මුඤ්ජං පබ්බජං තිණං මත්තිකා දාරුහණ්ඩං
 මත්තිකාහණ්ඩන්ති පඤ්චමං. එතානි හි පඤ්ච සඛිසසන්තකානි නෙව
 සඛිසස්ස, න ගණපුග්ගලානං විස්සජ්ජෙනුං වා විහජ්ජෙනුං වා වට්ටන්ති,
 විස්සජ්ජිතවිහත්තානිසි සඛිසිකානෙව හොන්ති. ටාවරෙන පන ටාවරං,
 ඉතරෙන ව අකජ්ජියෙන මහග්ගකජ්ජියෙන වා ඉතරං සඛිසස්ස උපකාරං
 සල්ලක්ඛෙත්වා කජ්ජියපරිවත්තනෙන පරිවත්තෙනුං වට්ටති,
 වරසෙනාසනාදීනං සංරක්ඛණත්ථං ලාමකානි විස්සජ්ජෙනුං විස්සජ්ජෙත්වා
 පරිභුඤ්ජිතඤ්ච වට්ටති. එත්ථ ව පුරිමෙසු තිසු රාසිසු අගරුහණ්ඩං නාම
 කිඤ්චි නත්ථි, චතුත්ථෙ ලොහකුම්භී අරඤ්ජරසණ්ඨානං ලොහභාණකං
 ලොහකටාහන්ති ඉමානි තිණි අන්තමසො පසතමත්තඋදකග්ගණ්ඨනකානිසි
 ගරුහණ්ඩානි. ලොහවාරකො පන

කාළලොහතම්බලොහකංසලොහවට්ටලොහානං යෙන කෙනචි කතො
 සීහලදීපෙ පාදග්ගණ්ඨනකො භාජෙනබ්බො, පාදො ව නාම මගධනාළියා
 පඤ්චනාළිමත්තං ගණ්ඨාති, තතො අතිරෙකං ගරුහණ්ඩං, ඉමානි තාව
 පාළියං ආගතානි ලොහභාජනානි.

පාළියං පන අනාගතානිසි හිඬගාරපටිග්ගහඋළුඬකදබ්බිකටචජුපාති
 තට්ටකසරකසමුග්ගඅඬගාරකපල්ලධුමකටචජුආදීනි බුද්දකානිසි
 ගරුහණ්ඩානෙව, අයපත්තො අයථාලකං තම්බලොහථාලකන්ති ඉමානි පන
 භාජනීයානි, කංසලොහවට්ටලොහභාජනචිකති සඛිසිකපරිභොගෙන වා
 ගිහිචිකටා වා වට්ටති, පුග්ගලිකපරිභොගෙන න වට්ටති. යපෙත්වා පන තං
 භාජනචිකති. අඤ්ඤස්මිම්පි කජ්ජියලොහහණ්ඩෙ අඤ්ජනී අඤ්ජනිසලාකා
 නත්ථුදානං කණ්ණමලහරණී සුචි බුද්දකො පිප්ඵලිකො බුද්දකං
 ආරකණ්ටකං කුඤ්චිකා තාළං කත්තරයට්ඨි වෙධකො හින්දිවාලකො
 යථාතථාසනකතලොහංවිජ්ජකතලොහහණ්ඩඤ්ච සබ්බං භාජනීයං.
 ධුමනෙත්තථාලදීපරුක්ඛදීපකපල්ලිකඔලම්බකදීපඉත්ථිපුරිසතිරච්ඡානරූප
 කානි පන අඤ්ඤානි වා හින්තිච්ඡදනකවාටාදීසු උපනෙතබ්බානි,
 අන්තමසො ලොහබිලකං උපාදාය සබ්බානිසි ලොහහණ්ඩානි
 ගරුහණ්ඩානියෙව, අත්තනා ලද්ධානි පරිහරිත්වාපි පුග්ගලිකපරිභොගෙන
 න පරිභුඤ්ජිතබ්බානි, සඛිසිකපරිභොගෙන වා ගිහිචිකටානි වා වට්ටන්ති,
 තිපුහණ්ඩෙපි එසෙව නයො. බීරපාසාණමයානි තට්ටකසරකාදීනි
 ගරුහණ්ඩානියෙව.

සටකො පන තෙලභාජනං වා පාදග්ගණ්ඨනකතො අතිරෙකමෙව
 ගරුහණ්ඩං, සුවණ්ණරජතආරකුට්ඨානිච්චිකභාජනානි ගිහිචිකටානිසි න
 වට්ටන්ති. සෙනාසනපරිභොගෙ පන ආමාසම්පි අනාමාසම්පි සබ්බං වට්ටති.

වාසියාදීසු පන යාය වාසියා දන්තකට්ඨවිෂේදනඋච්ඡුතච්ඡනමත්තතො අඤ්ඤං මහාකම්මං කාතුං න සක්කා, අයං භාජනීයා. සෙසා යෙන කෙනවි ආකාරෙන කතා ගරුහණ්ඩං, පරසු පන අත්තමසො වෙජ්ජානං සිරාවෙධකොපි ගරුහණ්ඩමෙව, තථා කුඨාරී. යා පන ආවුධසඬබ්බෙපෙන කතා, අයං අනාමාසා, කුදාලො දණ්ඩබන්ධනිබාදනං වා අගරුහණ්ඩං නාම නත්ථි. සම්මුඤ්ජනිදණ්ඩබ්බණනකං පන අදණ්ඩකං ඵලමත්තකමෙව, යං සක්කා සිපාටිකාය පක්ඛිපිත්වා පරිහරිතුං, තං භාජනීයං. සිබරම්පි නිබාදනෙනෙව සඬගහිතං, යෙහි මනුස්සෙහි විහාරෙ වාසිආදීනි දිත්තානි හොන්ති, තෙ වෙ සරෙ දඬිසෙ වා විලුත්තෙ වා “දෙථ නො, හන්තෙ, උපක්ඛරෙ, පුන ආහරිස්සාමා”ති වදන්ති, දාතඛ්ඛා. සවෙ හරන්ති, න වාරෙතඛ්ඛා, අනාහරන්තාපි න වොදෙතඛ්ඛා.

කම්මාරතට්ටකාරචුන්දකාරනළකාරමණිකාරපත්තබන්ධකානං අධිකරණමුට්ඨිසණ්ඩාසතුලාදීනි සබ්බානි ලොභමයානි උපකරණානි සඬසෙ දිත්තකාලතො පටිඨාය ගරුහණ්ඩානි. තිපුකොට්ටකසුවණ්ණකාරවම්මකාරඋපකරණෙසුපි එසෙව නයො. අයං පන විසෙසො, තිපුකොට්ටකඋපකරණෙසු තිපුවිෂේදනකසත්ථකං, සුවණ්ණකාරඋපකරණෙසු සුවණ්ණවිෂේදනකසත්ථකං, වම්මකාරඋපකරණෙසු කතපරිකම්මවම්මවිෂේදනවුද්දකසත්ථන්ති ඉමානි භාජනීයානි. න්හාපිතතුන්තකාරඋපකරණෙසුපි යපෙත්වා මහාකත්තරිං මහාසණ්ඩාසං මහාපිප්ඵලිකඤ්ච සබ්බං වට්ටති, ඉතරානි ගරුහණ්ඩානි.

වල්ලිආදීසු වෙන්තවල්ලිආදිකා යා කාවි අඬ්ඬබාහුප්පමාණා වල්ලි සඬසස්ස දිත්තා වා තත්ථජාතකා වා රක්ඛිතගොපිතාව ගරුහණ්ඩං, සා සඬසකම්මෙ ව වෙනියකම්මෙ ව කතෙ සවෙ අතිරෙකා හොති, පුග්ගලිකකම්මෙපි උපනෙතුං වට්ටති, සුත්තමකච්චාකනාලිකෙරහීරවම්මමයා රජ්ජුකා වා යොත්තානි වා වාකෙ ව නාලිකෙරහීරෙ ව වට්ටෙත්වා කතා එකවට්ටා වා ද්විවට්ටා වා සඬසස්ස සත්තකා ගරුහණ්ඩං. සුත්තං පන අවට්ටෙත්වා දිත්තං මකච්චාකනාලිකෙරහීරා ව භාජනීයා. යෙහි පනෙතානි රජ්ජුකාදීනි දිත්තානි හොන්ති, තෙ අත්තතො කරණීයෙන හරන්තා න වාරෙතඛ්ඛා.

යො කොවි අට්ඨඬ්ඨලසුච්චිදණ්ඩකමත්තොපි වෙථ සඬසස්ස දිත්තො වා තත්ථජාතකො වා රක්ඛිතගොපිතො ගරුහණ්ඩං, සොපි සඬසස්ස කම්මෙ ව වෙනියකම්මෙ ව කතෙ අතිරෙකො පුග්ගලිකකම්මෙ දාතුං වට්ටති. පාදග්ගණ්හනකතෙලනාලි පන කත්තරයට්ඨි උපාහනදණ්ඩකො ඡත්තදණ්ඩො ඡත්තසලාකාති ඉදමෙත්ථ භාජනීයහණ්ඩං, දඬ්ඬගෙහමනුස්සා ගණ්හිත්වා ගච්ඡන්තා න වාරෙතඛ්ඛා.

මුඤ්ජඤ්ච පබ්බජඤ්ච අවසෙසඤ්ච ඡදනානිණං මුට්ඨිප්පමාණම්පි ඡදනානිණසඬබ්බෙපගතෙසු තාලපණ්ණාදීසු යංකිඤ්චි එකපණ්ණම්පි සඬසස්ස

දින්නං වා තත්ථජාතකං වා බහිආරාමෙ සඬ්ඝිකෙ තිණුවත්ථුස්මිං ජාතකං වා රක්ඛිතගොපිතං ගරුභණ්ඩං, තම්පි සඬ්ඝකම්මෙ ව චෙතියකම්මෙ ව කතෙ අතිරෙකං පුග්ගලිකකම්මෙ දාතුං වට්ටති. දඬ්ඬගෙහමනුස්සා ගහෙත්වා ගච්ඡන්තා න වාරෙතබ්බා, අට්ඨඬ්ඬලජපමාණොපි රිත්තකපොත්ථකො ගරුභණ්ඩමෙව.

මත්තිකා පකතිමත්තිකා වා හොතු පඤ්චවණ්ණා වා සුඛා වා සජ්ජරසකඬ්ඬට්ඨසිලෙසාදීසු වා යංකිඤ්චි දුල්ලභට්ඨානෙ ආනෙත්වා වා දින්නං තත්ථජාතකං වා රක්ඛිතගොපිතං තාලපක්කමත්තං ගරුභණ්ඩං හොති, තම්පි සඬ්ඝකම්මෙ ව චෙතියකම්මෙ ව කතෙ අතිරෙකං පුග්ගලිකකම්මෙ දාතුං වට්ටති. භිඬ්ඬභිඬ්ඬලකභරිතාලමනොසිලඤ්ජනාදීනි පන භාජනීයානි.

දාරුභණ්ඩෙ යො කොචි චෙළම්හි වුත්තජපමාණො දාරුභණ්ඩකො සඬ්ඝස්ස දින්නො වා තත්ථජාතකො වා රක්ඛිතගොපිතො ගරුභණ්ඩං, අපි ව සබ්බාපි දාරුවෙළුමමපාසාණාදිවිකති දාරුභණ්ඩෙන සඬ්ඝහිතා, තත්ථ මඤ්චපියෙහි අසඬ්ඝහිතානි ආසන්දිකාදීනි අන්තමසො වොලෙන් වා පලාලෙහි වා පණ්ණෙහි වා කතපියං උපාදාය සබ්බානි ආසනානි.

වඬ්ඬකඵලකං දීඝඵලකං වීචරධොවනඵලකං සට්ඨනඵලකං සට්ඨනමුග්ගරො දන්තකට්ඨච්ඡෙදනගණ්ඨිකා දණ්ඩමුග්ගරො නාවා අම්බණං රජනදොණි උදකපට්ඨිජකො දාරුමයො වා දන්තමයො වා චෙළමයො වා සපාදකොපි අපාදකොපි සමුග්ගො මඤ්ජුසා පාදග්ගණ්භනකතො අතිරෙකජපමාණො කරණ්ඩො උදකදොණි උදකකටාහං උළඬ්ඬකො කට්ඨජුපානීයසරාවං පානීයසඬ්ඬබොති එතෙසු යංකිඤ්චි සඬ්ඝෙ දින්නං ගරුභණ්ඩං. සඬ්ඬඵාලකං පන භාජනීයං, තථා දාරුමයො උදකතුම්බො.

පාදකඵලිකමණ්ඩලං දාරුමයං වා හොතු වොලපණ්ණාදිමයං වා සබ්බං ගරුභණ්ඩං. ආධාරකො පත්තපිධානං තාලවණ්ටං බීජනී වඬ්ඬකොටකං පච්ඡි යට්ඨිසම්මුඤ්ජනී මුට්ඨිසම්මුඤ්ජනීනි එතෙසුපි යංකිඤ්චි බුද්දකං වා මහන්තං වා දාරුවෙළුපණ්ණවම්මාදීසු යෙන කෙනචි කතං ගරුභණ්ඩමෙව.

ඵම්හතුලාසොපානඵලකාදීසු යංකිඤ්චි දාරුමයං වා පාසාණමයං වා ගෙහසම්භාරුපගං යො කොචි කටසාරකො යංකිඤ්චි භූමත්ථරණං යංකිඤ්චි අකජ්ජියවම්මං, සබ්බං සඬ්ඝිකං ගරුභණ්ඩං, භූමත්ථරණං කාතුං වට්ටති. ඵලකවම්මං පන පච්චත්ථරණගතිකං හොති, තම්පි ගරුභණ්ඩමෙව, කජ්ජියවම්මානි භාජනීයානි, කුරුන්දියං පන සබ්බං මඤ්චජපමාණං වම්මං ගරුභණ්ඩන්ති වුත්තං.

උදුක්ඛලං මුසලං සුජ්ජං නිසදං නිසදපොතො පාසාණදොණි පාසාණකටාහං සබ්බං කසිභණ්ඩම්පි ගරුභණ්ඩං, සබ්බං චක්කයුත්තයානං

ගරුහණ්ඩමෙව. මඤ්චපීයානං පාදා ව අට්ඨනියො ව වාසිපරසුආදීනං දණ්ඩා වානි එතෙසු යංකිඤ්චි අනිට්ඨිතං භාජනීයං, තච්ඡිතමට්ඨං පන ගරුහණ්ඩං හොති, අනුඤ්ඤාතවාසියා දණ්ඩො ඡත්තං මුට්ඨිපණ්ණං කත්තරයට්ඨි උපාහනා අරණිසහිතං ධම්මකරණො පාදග්ගණ්හනකතො අනනිරිත්තං ආමලකතුම්ඛං ආමලකසටො ලාබ්බකතුම්ඛං ලාබ්බකසටො විසාණතුම්ඛනීති සබ්බමෙතං භාජනීයං, තතො පරං ගරුහණ්ඩං.

හත්ථිදන්තො වා යංකිඤ්චි විසාණං වා අතච්ඡිතං යථාගතමෙව භාජනීයං, තෙහි කතමඤ්චපීයපාදාදීසු පුරිමසදිසොව විනිච්ඡයො. තච්ඡිතනිට්ඨිතොපි භිච්ඡුකරණ්ඩකො අඤ්ජනිකරණ්ඩකො ගණ්ඨිකා විධො අඤ්ජනී අඤ්ජනිසලාකා උදකපුඤ්ජනීති ඉදං සබ්බං භාජනීයමෙව.

මත්තිකාහණ්ඩෙ සබ්බං මනුස්සානං උපහොගපරිහොගං සට්ඨිධරාදිකුලාලභාජනං, පත්තකටාහං අභිගාරකටාහං ධුමදානකං දීපරුක්ඛකො දීපකපල්ලිකා වයනිට්ඨකා ඡදනිට්ඨකා ථුපිකාති සබ්බං ගරුහණ්ඩං, එතෙසු පන චුත්තනයෙසු ගරුහණ්ඩෙසු යංකිඤ්චි වෙළඳාදිං අත්තතො අත්ථාය ගණ්හන්තෙන සමකං වා අතිරෙකං වා ථාතිකම්මං කත්වා ගහෙතබ්බං. පාදග්ගණ්හනකතො අනනිරිත්තප්පමාණො පන සට්ඨකො පත්තො ථාලකං කඤ්චනකො කුණ්ඩිකාති ඉදමෙත්ථ භාජනීයං, යථා ව මත්තිකාහණ්ඩෙ එවං ලොහහණ්ඩෙපි කුණ්ඩිකා භාජනීයකොට්ඨාසමෙව හජති. ඉති යං භාජනීයං විස්සජ්ජනීයම්පි තං එවං විස්සජ්ජියවෙහඬගියසඬබ්බානං අඤ්ඤං පරික්ඛාරං දත්වා බීයන්තස්ස දුක්ඛටං, ඉතරං පන දාතුමෙව න වට්ටති. ඉස්සරවතාය දෙන්තො ථුල්ලච්චයං ආපජ්ජති, ථෙය්‍යවිත්තෙන ගණ්හන්තො හණ්ඩං අග්ඝාපෙත්වා කාරෙතබ්බො. යථා ව අඤ්ඤං පරික්ඛාරං දත්වා බීයන්තස්ස දුක්ඛටං, තථා සඬසෙන අසම්මතස්ස වීචරං වා අඤ්ඤං වා පරික්ඛාරං දත්වා බීයන්තස්ස දුක්ඛටමෙව, අනුපසම්පන්නො සබ්බත්ථ තිකදුක්ඛටං. පකතියා පන ඡන්දාදිවසෙන (පාචි. 488) කරොන්තං දිස්වා “කො අත්ථො තස්ස දින්තෙන, ලද්ධාපි විනිපාතෙස්සති, න සම්මා උපනෙස්සති”ති බීයන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, ධම්මෙන ලද්ධසම්මුතිතා, සඬසෙන සද්ධිං විකප්පනුපගච්චරදානං, පච්ඡා බීයිතුකාමතාය බීයනාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අභිගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්තාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුබ්බලසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. පරිණාමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ සබ්බං තිංසකකණ්ඩෙ පරිණාමනසික්ඛාපදෙ චුත්තනයමෙව. අයමෙව හි විසෙසො, තත්ථ අත්තතො පරිණාමිතත්තා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, ඉධ පුග්ගලස්ස පරිණාමිතත්තා සුද්ධිකපාචිත්තියන්ති.

පරිණාමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සහධම්මිකවග්ගො අට්ඨමො.

9. රතනවග්ගො

1. අන්තෙපුරසික්ඛාපදවණ්ණනා

රතනවග්ගස්ස පට්ඨමෙ ඛත්තියස්සාති ඛත්තියජාතිකස්ස, මුද්ධාභිසිත්තස්සාති ඛත්තියාභිසෙකෙන මුද්ධනි අභිසිත්තස්ස. අනික්ඛන්තො රාජා ඉතොති අනික්ඛන්තරාජකං, තස්මිං අනික්ඛන්තරාජකෙ, සයනිසරෙති අත්ථො. රතනං වුව්චති මහෙසී, නිග්ගතන්ති නික්ඛන්තං, අනිග්ගතං රතනං ඉතොති අනිග්ගතරතනකං, තස්මිං අනිග්ගතරතනකෙ, සයනිසරෙති අත්ථො. ඉන්දබ්බිලං අතික්කමෙය්‍යාති එත්ථ අත්තනො ආගතභාවං අජානාපෙත්වා සයනිසරස්ස උම්මාරං පට්ඨමං පාදං අතික්කාමෙන්තස්ස දුක්කටං, දුතියං පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ආයස්මන්තං ආනන්දං ආරබ්භ රඤ්ඤො අන්තෙපුරස්පවිසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, පටිසංවිදිතෙ අප්පටිසංවිදිතසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. පටිසංවිදිතසඤ්ඤිස්ස, න ඛත්තියස්ස වා, න ඛත්තියාභිසෙකෙන අභිසිත්තස්ස වා, උභොසු වා, උභින්තං වා අඤ්ඤතරස්මිං නික්ඛන්තෙ සයනිසරං පවිසන්තස්ස, අසයනිසරෙ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ඛත්තියතා, අභිසිත්තතා, උභින්තම්පි සයනිසරතො අනික්ඛන්තතා, අප්පටිසංවිදිතතා, ඉන්දබ්බිලාතික්කමොති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි පට්ඨමකටීනසදිසාති, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

අන්තෙපුරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. රතනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ රතනන්ති මුත්තාදිදසවිධං. රතනසම්මතන්ති යංකිඤ්චි මනුස්සානං උපභොගපරිභොගං. අප්ඤ්ඤාමෙ වාති පරික්ඛිත්තස්ස අන්තොපටික්ඛෙපෙ අපරික්ඛිත්තස්ස ද්වින්තං ලෙඩ්චුපාතානං අන්තො. අප්ඤ්ඤාවසංචිති පරික්ඛිත්තස්ස අන්තොපටික්ඛෙපෙ, අපරික්ඛිත්තස්ස මුසලපාතබ්භන්තරෙ. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – ජාතරූපරජතං අත්තනො අත්ථාය උග්ගණ්ඨන්තස්ස වා උග්ගණ්ඨාපෙන්තස්ස වා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. සඬ්ඝගණපුග්ගලවෙතියනවකම්මානං අත්ථාය දුක්කටං, අවසෙසෙ මුත්තාදිරතනෙ සබ්බෙසම්පි අත්ථාය දුක්කටමෙව. කප්පියවත්ථුං වා අකප්පියවත්ථුං වා අත්තමෙසො මාතුසන්තකම්පි භණ්ඩාගාරිකසීසෙන පටිසාමෙන්තස්ස පාචිත්තියං, තාදිසං පන අත්තනො සන්තකං කත්වා පටිසාමෙතුං වට්ටති. “ඉදං පටිසාමෙථා”ති වුත්තෙ පන “න වට්ටති”ති

පටික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ කුපිතා පාතෙත්වා ගච්ඡන්ති, පලිබොධො නාම හොති, පටිසාමෙතබ්බං. විහාරෙ කම්මං කරොන්තා වඩ්ඪකීආදයො වා රාජවල්ලහා වා “යංකිඤ්චි උපකරණං වා සයනභණ්ඩං වා පටිසාමෙත්වා දෙථා”ති වදන්ති, ඡන්දෙනපි භයෙනපි න කාතබ්බමෙව, ගුත්තට්ඨානං පන දස්සෙතුං වට්ටති.

අජ්ඣාරාමඅජ්ඣාවසථෙසුපි යාදිසෙ යානෙ “භික්ඛුහි වා සාමණෙරෙහි වා ගහිතං භවිස්සති”ති ආසඬකා උප්පජ්ජති, තාදිසෙයෙව යානෙ උග්ගහෙත්වා වා උග්ගහාපෙත්වා වා සඤ්ඤාණං කත්වා නික්ඛිපිතබ්බං, “යස්ස භණ්ඩං නට්ඨං, සො ආගච්ඡතු”ති ව ආචික්ඛිතබ්බං. අථ යො ආගච්ඡති, සො “කිදිසං තෙ භණ්ඩං නට්ඨ”න්ති පුච්ඡිතබ්බො, සචෙ සඤ්ඤාණෙන සම්පාදෙති, දාතබ්බං. නො වෙ, ‘විචිනාහී’ති වත්තබ්බො. තම්හා ආවාසා පක්කමන්තෙන පතිරූපානං භික්ඛුනං හත්ථෙ, තෙසු අසති පතිරූපානං ගහපතිකානං හත්ථෙ නික්ඛිපිත්වා පක්කමිතබ්බං. යො පන නෙව පක්කමති, න සාමිකං පස්සති, තෙන ථාවරං සෙනාසනං වා චෙතියං වා පොක්ඛරණං වා කාරෙතබ්බො. සචෙ දීසස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන සාමිකො ආගච්ඡති, තං දස්සෙත්වා ‘අනුමොදාහී’ති වත්තබ්බො. සචෙ නානුමොදති, “දෙහි මෙ ධන”න්ති වොදෙති, සමාදාපෙත්වා දාතබ්බං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ රතනඋග්ගණ්භනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අඤ්ඤත්ව අජ්ඣාරාමා වා, අජ්ඣාවසථා වා”ති අයමෙත්ථ දුට්ඨා අනුපඤ්ඤත්ති, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, අනුඤ්ඤාතට්ඨානෙ අනාදරියෙන උග්ගහෙත්වා අනික්ඛිපන්තස්ස දුක්කට්ටං. අනුඤ්ඤාතට්ඨානෙ ගහෙත්වා නික්ඛිපන්තස්ස, යං හොති ආමාසං රතනසම්මතං, තං විස්සාසං වා තාවකාලිකං වා උග්ගණ්භන්තස්ස, පංසුකුලසඤ්ඤාය ගණ්භනො, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනනුඤ්ඤාතකරණං, පරසන්තකතා, විස්සාසග්ගාහපංසුකුලසඤ්ඤානං අභාවො, උග්ගහණං වා උග්ගහාපනං වාහි ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාහි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසාහීති.

රතනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. විකාලගාමජ්ජවෙසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡාති ඉදං වාරිත්තෙ චුත්තනයමෙව. විකාලෙති මජ්ඣන්හිකාතික්කමතො පට්ඨාය අන්තොඅරුණෙ, එතස්මිං අන්තරෙ “විකාලෙ ගාමජ්ජවෙසනං ආපුච්ඡාමි”ති වා, “ගාමං පච්ඤ්ඤාමි”ති වා අනාපුච්ඡිත්වා අසති තථාරූපෙ අච්චායිකෙ කරණියෙ පරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස පරික්ඛෙපං අතික්කමන්තස්ස, අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරං ඔක්කමන්තස්ස පට්ඨපාදෙ දුක්කට්ටං, දුතියපාදෙ පාවිත්තියං. සචෙපි සම්බහුලා කෙනචි කම්මෙන ගාමං පච්ඤන්ති, සබ්බෙහි අඤ්ඤමඤ්ඤං ආපුච්ඡිතබ්බං. “තස්මිං ගාමෙ තං කම්මං න සම්පජ්ජති”ති අඤ්ඤං ගාමං

ගච්ඡන්තානං පුන ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථී. සචෙ පන උස්සාහං පටිප්පස්සමහෙත්වා විහාරං ගච්ඡන්තා අන්තරා අඤ්ඤං ගාමං පවිසිතුකාමා හොන්ති, ආපුච්ඡිතබ්බමෙව. කුලසරෙ වා ආසනසාලායං වා හත්තකිච්චං කත්වා තෙලභික්ඛාය වා සප්පිභික්ඛාය වා වරිතුකාමෙන සචෙ පස්සෙ භික්ඛු අත්ථී, ආපුච්ඡිතබ්බො, අසන්තෙ ‘නත්ථී’ති ගන්තබ්බං. ටීථී. ඔතරිත්වා පන භික්ඛුං දිස්වාපි ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථී. යො පන ගාමමජ්ඣෙන මග්ගො හොති, සචෙ තෙන ගච්ඡන්තස්ස ‘තෙලාදීනං අත්ථාය වරිස්සාමී’ති චිත්තං උප්පජ්ජති, පස්සෙ භික්ඛුං දිස්වා ආපුච්ඡිතබ්බං. මග්ගා අනොක්කම්ම වරන්තස්ස පන ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථී, ඔක්කමන්තස්ස චුත්තනයෙනෙව පාචිත්තියං.

සාචත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ විකාලෙ ගාමජ්ජවෙසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “සන්තං භික්ඛු”න්ති ච “අනාපුච්ඡා”ති ච “අඤ්ඤත්ත තථාරූපා අච්චායිකා කරණියා”ති ච ඉමා පනෙත්ථ තිස්සො අනුපඤ්ඤත්තියො, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, කාලෙ විකාලසඤ්ඤිතො, වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං. කාලසඤ්ඤිතො පන, යො ච අච්චායිකෙ වා කරණියෙ, සන්තං වා ආපුච්ඡිත්වා, අසන්තං වා අනාපුච්ඡිත්වා පවිසති, අන්තරාරාමභික්ඛුනුපස්සයතිත්ථියසෙයාපටික්කමනෙසු වා අඤ්ඤතරං ගච්ඡති, තස්ස, ගාමෙන මග්ගො හොති, තෙන ගච්ඡතො, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, විකාලෙ ගාමජ්ජවෙසනත්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඛිගාති. සමුට්ඨානාදීති කථිතසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

විකාලගාමජ්ජවෙසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. සුවිසරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ භෙදනමෙව භෙදනකං, තං අස්ස අත්ථීති භෙදනකං. තස්මා එවරූපෙ සුවිසරෙ කරණකාරාපනෙසු දුක්කටං, පටිලාභෙන පන තං භින්දිත්වා පාචිත්තියං දෙසෙතබ්බං.

සක්කෙසු සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ බහුසුවිසරවිඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සාණත්තිකං, අත්තනා විජ්ජකතං අත්තනා වා, පරෙහි වා, පරෙහි විජ්ජකතම්පි අත්තනා වා, පරෙහි වා පරියොසාපෙත්වා ලහන්තස්ස චතුක්කපාචිත්තියං. අඤ්ඤස්සත්ථාය කරණකාරාපනෙසු, අඤ්ඤෙන කතං පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජනෙ දුක්කටං. ගණ්ඨිකෙ අරණිකෙ විධෙ අඤ්ජනියා අඤ්ජනියලාකාය වාසිජටෙ උදකපුඤ්ජනියාති එතෙසු යංකිඤ්ච අට්ඨිආදීහි කරොන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සුවිසරතා, අට්ඨිමයාදිතා, අත්තනො අත්ථාය කරණං වා කාරාපෙත්වා වා පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ තිණි අඛිගාති. සමුට්ඨානාදීති සඤ්චරිත්තසදිසානිති.

සුච්ඡරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. මඤ්චපීඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ මඤ්චන්ති මසාරකාදිසු අඤ්ඤතරං. පීඨමපි තාදිසමෙව, තං පන මඤ්චො විය අතිදිසං, ආසන්දිකො විය ව සමං චතුරස්සං න හොති. ඡෙදනකං හෙදනකසදිසමෙව.

සාවත්ථීයං උපනන්දං ආරබ්භ උච්චෙ මඤ්චෙ සයනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, පමාණිකං කුරාන්තස්ස, පමාණාතික්කන්තං ලභිත්වා ඡිත්ථිත්වා යථා පමාණමෙව උපරි දිස්සති, එවං නිබ්භිත්වා වා, උත්තානං වා කත්වා, අට්ටකං වා බන්ධිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පමාණාතික්කන්තමඤ්චපීඨතා, අත්තනො අත්ථාය කරණං වා කාරාපෙත්වා වා පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගාති. සෙසං සබ්බං සුච්ඡරසික්ඛාපදසදිසමෙවාවාති.

මඤ්චපීඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. තුලොනද්ධසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ තුලං ඔනද්ධමෙත්ථාති තුලොනද්ධං, විමිලිකං පත්ථරිත්වා තුලං පක්ඛිපිත්වා උපරි විමිලිකාය ඔනද්ධන්ති චුත්තං හොති. උද්දාලනකං හෙදනකසදිසමෙව.

සාවත්ථීයං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ තුලොනද්ධකාරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ආයොගෙ කායබන්ධනෙ අංසබද්ධකෙ පත්තත්ථවිකාය පරිස්සාවනෙ බිම්බොභනෙ, අඤ්ඤෙන කතං තුලොනද්ධං පටිලභිත්වා උද්දාලත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. බිම්බොභනඤ්චෙත්ථ සිසප්පමාණමෙව වට්ටති, සිසප්පමාණං නාම යස්ස විත්ථාරතො තීසු කොණෙසු ද්විත්තං අත්තරං විදත්ථිචතුරඬගුලං හොති, මජ්ඣෙ මුට්ඨිරතනං, දීඝතො දියඬ්ඨරතනං වා ද්විරතනං වා. තුලොනද්ධමඤ්චපීඨතා, අත්තනො අත්ථාය කරණං වා කාරාපෙත්වා වා පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගාති. සෙසං චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

තුලොනද්ධසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. නිසිදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ නිසිදනන්ති සන්ථතසදිසං සන්ථරිත්වා එකස්මිං අන්තෙ සුගතවිදත්ථිප්පමාණං ද්විසු යානෙසු ථාලෙත්වා කතාහි තීහි දසාහි යුත්තස්ස පරික්ඛාරස්සෙතං නාමං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අප්පමාණිකානි නිසිදනානි ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “දසා විදත්ථි”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, පමාණිකං වා උභනකං වා කරොන්තස්ස, අඤ්ඤෙන කතං පමාණාතික්කන්තං පටිලභිත්වා ඡින්දිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස, විතානාදීසු යංකිඤ්චි කරොන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නිසිදනස්ස පමාණාතික්කන්තතා, අත්තනො අත්ථාය කරණං වා කාරාපෙත්වා වා පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ ද්වේ අඬගාති. සෙසං චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

නිසිදනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. කණ්ඩුප්පට්ච්ඡාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ කණ්ඩුප්පට්ච්ඡාදිත්ති අධොනාභිඋබ්භජාණුමණ්ඩලං කණ්ඩුපිළකඅස්සාවථුල්ලකච්ඡාබාධානං පට්ච්ඡාදනත්ථං අනුඤ්ඤාතං වීචරං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අප්පමාණිකායො කණ්ඩුප්පට්ච්ඡාදිකායො ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සෙසං නිසිදනෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

කණ්ඩුප්පට්ච්ඡාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. වස්සිකසාට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ අප්පමාණිකායො වස්සිකසාට්ඨිකායො ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ යං වත්තබ්බං, තං නිසිදනෙ චුත්තනයමෙවාති.

වස්සිකසාට්ඨිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. නන්දසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ සාවත්ථියං ආයස්මත්තං නන්දං ආරබ්භ සුගතවීචරප්පමාණං වීචරං ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාධාරණපඤ්ඤත්ති, සෙසං නිසිදනෙ චුත්තනයමෙවාති.

නන්දසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

රතනවග්ගො නවමො.

කඬබාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

සුද්ධපාවිත්තියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාටිදෙසනීයකණ්ඩො

1. පඨමපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

පාටිදෙසනීයෙසු පඨමෙ අන්තරසරං පව්ටියායාති වචනතො සචෙ තස්සා අන්තරාරාමාදීසු යත්වාපි දදමානාය හත්ථතො සයං රථියාබ්බුහසිඬ්ඝාටකසරානං අඤ්ඤතරස්මිං යිතොපි ගණ්හාති, දොසො නත්ථි. තස්සා පන රථියාදීසු යත්වා දදමානාය, රථියාදීසු වා, අන්තරාරාමාදීසු වා යත්වාපි යංකිඤ්චි ආමිසං අජ්ඣොභරණත්ථාය ගණ්හතො පටිග්ගහණෙ දුක්ඛං, අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ පාටිදෙසනීයං. තස්ස දෙසෙතඛ්ඛාකාරො ගාරය්හං ආවුසොතිආදිනා නයෙන සික්ඛාපදෙ දස්සිතොයෙව.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ අඤ්ඤාතිකාය භික්ඛුනියා අන්තරසරං පව්ටියාය හත්ථතො ආමිසං පටිග්ගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අසාධාරණපඤ්ඤත්ති, අනාණත්තිකං, යථා චෙතං, තථා සෙසානිපි, තිකපාටිදෙසනීයං, යාමකාලිකාදීසු පටිග්ගහණෙපි අජ්ඣොභරණෙපි දුක්ඛං, එකතොඋපසම්පන්නාය යාවකාලිකෙපි තථෙව, ඤාතිකාය අඤ්ඤාතිකසඤ්ඤිවෙමතිකානම්පි එසෙව නයො. ඤාතිකසඤ්ඤිතො පන, ඤාතිකාය වා දාපෙන්නියා, උපනික්ඛිපිත්වා වා දදමානාය, යා ව අන්තරාරාමභික්ඛුනුපස්සයතිත්ථියසෙයාපටික්ඛමනෙසු යත්වා ගාමතො බහි නිහරිත්වා, යාමකාලිකාදීනි වා “සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජා”ති දෙති, තස්ස, සික්ඛමානසාමණෙරීනඤ්ච හත්ථතො ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජන්නස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පරිපුණ්ණුපසම්පන්නා, අඤ්ඤාතිකතා, අන්තරසරෙ යිතාය හත්ථතො සහත්ථා පටිග්ගහණං, යාවකාලිකතා, අජ්ඣොභරණත්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬිගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානිති.

පඨමපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. දුතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ඉධ සුපන්නිආදි වොසාසනාකාරදස්සනං. අපසක්ක තාව හගිනීතිආදි අපසාදෙතඛ්ඛාකාරදස්සනං. තත්‍රායං විනිච්ඡයො – එකෙනාපි භික්ඛුනා අනපසාදිතෙ අජ්ඣොභරණත්ථාය ආමිසං ගණ්හන්නානං පටිග්ගහණෙ දුක්ඛං, අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ පාටිදෙසනීයන්ති.

රාජගහෙ ඡබ්බග්ගියෙ ආරබ්භ භික්ඛුනියා වොසාසන්නියා නනිවාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාටිදෙසනීයං, එකතොඋපසම්පන්නාය වොසාසන්නියා නනිවාරෙන්නස්ස දුක්ඛං, තථා අනුපසම්පන්නාය උපසම්පන්නසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස ව. අනුපසම්පන්නසඤ්ඤිතො, පන යො ව අත්තතො වා හත්තං දාපෙන්නියා, අඤ්ඤෙසං වා හත්තං දෙන්තියා, යං වා න දින්නං, තං දාපෙන්නියා, යත්ථ

වා න දිත්තං, තත්ථ, සබ්බෙසං වා සමකං දාපෙන්නියා, සික්ඛමානාය වා සාමණෙරියා වා වොසාසන්නියා පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජති, තස්ස, පඤ්ච භොජනානි යපෙත්වා සබ්බත්ථ, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පරිපුණ්ණපසම්පන්නතා, පඤ්චභොජනතා, අත්තරසරෙ අනුඤ්ඤාතපකාරතො අඤ්ඤථා වොසාසනා, අනිවාරණා, අජ්ඣොභරණන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි කථිතසදිසානීති.

දුතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. තතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ සෙක්ඛසම්මතානීති ලද්ධසෙක්ඛසම්මුතිකානි. පුබ්බෙ අනිමත්තිතොති සරූපචාරොක්කමනතො පයමතරං උපචාරං අනොක්කමත්තෙයෙව පුබ්බෙ අනිමත්තිතො. අභිලානො නාම යො සක්කොති පිණ්ඩාය වරිතුං. පාටිදෙසනීයන්ති සරූපචාරං ඔක්කමිත්වා ආමිසං ගණ්හන්තස්ස පටිග්ගහණෙ තාව දුක්කටං, තං ගහෙත්වා යත්ථකත්ථවි භුඤ්ජන්තස්ස අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ පාටිදෙසනීයන්ති.

සාවත්ථියං සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ න මත්තං ජානිත්වා පටිග්ගහණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “පුබ්බෙ අනිමත්තිතො, අභිලානො”ති ඉමා පනෙත්ථ ද්වෙ අනුපඤ්ඤත්තියො, තිකපාටිදෙසනීයං, යාමකාලිකාදීසු පටිග්ගහණෙපි අජ්ඣොභාරෙපි දුක්කටං, තථා අසෙක්ඛසම්මතෙ සෙක්ඛසම්මතසඤ්ඤිතො වෙමතිකස්ස ව. අසෙක්ඛසම්මතසඤ්ඤිතො, පන යො ව පුබ්බෙ නිමත්තිතො වා ගිලානො වා අඤ්ඤස්ස වා තෙසං සරෙ පඤ්ඤත්තං භික්ඛං ගණ්හාති, යස්ස ව සරතො නීහරිත්වා, ආසනසාලාදීසු වා භික්ඛූ අදිස්වා පයමංයෙව නීහරිත්වා, ද්වාරමූලෙ වා යපිතං දෙන්ති, තස්ස තං භුඤ්ජන්තස්ස, නිව්චහත්තකෙ, සලාකහත්තෙ, පක්ඛිකෙ, උපොසථිකෙ, පාටිපදිකෙ, යාමකාලිකාදිං “සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජා”ති දිත්තං පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙක්ඛසම්මතතා, පුබ්බෙ අනිමත්තිතතා, අභිලානතා, සරූපචාරොක්කමනං, යපෙත්වා නිව්චහත්තකාදීනි අඤ්ඤං ආමිසං ගහෙත්වා භුඤ්ජනන්ති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානීති.

තතියපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ යානි බො පන තානි ආරඤ්ඤකානීතිආදි විවරවිජ්ජවාසසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. පුබ්බෙ අජ්ජපට්ඨිදිත්ති ඵත්ථ යං ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා ගහට්ඨෙන වා පබ්බජිතෙන වා ආරාමං වා ආරාමුපචාරං වා පවිසිත්වා “ඉත්ථන්තාමස්ස, හන්තෙ, කුලස්ස බාදනීයං වා භොජනීයං වා ආහරිමිස්සති”ති (පාවි. 573)

ආරොචිතං, තං පච්ඡා යථාආරොචිතමෙව වා ආහරියතු, තස්ස පරිවාරං කත්වා අඤ්ඤං වා තෙන සද්ධිං බහුකම්පි, “ඉත්ථන්තාමං කුලං පටිසංවිදිතං කත්වා බාදනීයං වා භොජනීයං වා ගහෙත්වා ගච්ඡති”ති සුත්වා අඤ්ඤානි වා කුලානි තෙහි සද්ධිං ආහරන්තු, තං සබ්බං පටිසංවිදිතං නාම. යං පන එවං අනාරොචිතං අනාහටඤ්ච, තං අප්පටිසංවිදිතං නාම. අභිලානො නාම යො සක්කොති පිණ්ඩාය ගන්තුං. පාටිදෙසනීයන්ති එවරූපං අන්තමසො ආරාමමජ්ඣෙකා ගච්ඡන්තෙහි අද්ධිකෙහි දින්නම්පි ආරාමෙ වා ආරාමුපවාසෙ වා පටිග්ගහෙත්වා අජ්ඣාසාරන්තස්ස පටිග්ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣාසාරෙ අජ්ඣාසාරෙ පාටිදෙසනීයන්ති.

සක්කෙසු සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරබ්භ ආරාමෙ වොසෙ පටිවසන්තෙ අනාරොචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අභිලානො”ති අයමෙත්ථ එකා අනුපඤ්ඤත්ති, තිකපාටිදෙසනීයං, යාමකාලිකාදීසු ආහාරත්ථාය පටිග්ගහණෙපි අජ්ඣාසාරෙපි දුක්කටමෙව, තථා පටිසංවිදිතෙ අප්පටිසංවිදිතසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස ව, පටිසංවිදිතසඤ්ඤිනො, පන ගිලානස්ස, යො ව පටිසංවිදිතං කත්වා ආහටං වා ගිලානාවසෙසකං වා බහාරාමෙ වා පටිග්ගහිතං, තත්ථජාතකමෙව වා මූලඵලාදිං, යාමකාලිකාදීසු වා යංකිඤ්චි “සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජා”ති ලද්ධං පරිභුඤ්ජන්තස්ස, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. යථාචුත්තආරඤ්ඤකසෙනාසනතා, යාවකාලිකස්ස අතත්ථජාතකතා, අභිලානතා, අභිලානාවසෙසකතා, අප්පටිසංවිදිතතා, අජ්ඣාරාමෙ පටිග්ගහණං, අජ්ඣාසාරණන්ති ඉමානෙත්ථ සත්ත අභිගානි. සමුට්ඨානාදීනි කථිතසදිසානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

චතුත්ථපාටිදෙසනීයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කඨබාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

පාටිදෙසනීයවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සෙඛියකණ්ඩො

1. පරිමණ්ඩලසික්ඛාපදවණ්ණනා

සෙඛියෙසු පඨමෙ පරිමණ්ඩලන්ති සමන්තතො මණ්ඩලං. සික්ඛා කරණියාති “එවං නිවාසෙස්සාමී”ති ආරාමෙපි අන්තරසරෙපි සබ්බත්ථ සික්ඛා කාතබ්බා, එත්ථ ව යස්මා චත්තක්ඛන්ධකො චුත්තචත්තානිපි සික්ඛිතබ්බත්තා සෙඛියානෙව හොන්ති, තස්මා පාරාජිකාදීසු විය පරිච්ඡෙදො න කතො. චාරිත්තවිනයදස්සනත්ථස්ථෙව “යො පන භික්ඛු ඔලම්බෙන්තො නිවාසෙය්‍ය, දුක්කට්”න්ති එවං ආපත්තිනාමෙන අවත්වා “සික්ඛා කරණියා”ති එවං සබ්බසික්ඛාපදෙසු පාළි ආරොපිතා, පදභාජනෙ (පාචි. 576) පන “ආපත්ති දුක්කට්ස්සා”ති චුත්තත්තා සබ්බත්ථ අනාදරියකරණෙ දුක්කට් වෙදිතබ්බං.

ඉදානි පරිමණ්ඩලන්ති එත්ථ නාහිමණ්ඩලං. පටිච්ඡාදෙන්වා ජාණුමණ්ඩලස්ස හෙට්ඨා ජඬ්ඝට්ඨිකතො පට්ඨාය අට්ඨඬ්ඟුලමත්තං නිවාසනං. ඔතාරෙන්වා නිවාසෙන්තෙන පරිමණ්ඩලං නිවත්ථං. නාම හොති, එවං අනිවාසෙන්වා අනාදරියෙන පුරතො වා පච්ඡතො වා ඔලම්බෙන්වා නිවාසෙන්තස්ස දුක්කට්. න කෙවලස්ථෙව තස්සෙව, යෙ වස්සෙස්ස “තෙන ඛො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා ගිහිනිවත්ථං නිවාසෙන්ති, හත්ථිසොණ්ඩකං මච්ඡවාලකං. චතුක්කණ්ණකං. තාලවණ්ටකං. සතවලිකං. නිවාසෙන්ති, සංවල්ලියං නිවාසෙන්ති”ති ඛන්ධකො (චූළව. 280) නිවාසනදොසා චුත්තා, තථා නිවාසෙන්තස්සපි දුක්කට්මෙව.

තත්ථ හත්ථිසොණ්ඩකං. නාම නාහිමූලතො හත්ථිසොණ්ඩසණ්ඨානං. ඔලම්බකං කත්වා නිවත්ථං. වොළිකඉත්ථිතං. නිවාසනං විය. මච්ඡවාලකං. නාම එකතොදසන්තං. එකතො පාසන්තං. ඔලම්බෙන්වා නිවත්ථං. චතුක්කණ්ණකං. නාම උපරි ද්වෙ, හෙට්ඨතො ද්වෙති එවං චත්තාරො කණ්ණෙ දස්සෙන්වා නිවත්ථං. තාලවණ්ටකං. නාම තාලවණ්ටාකාරෙන සාටකං. ඔලම්බෙන්වා නිවත්ථං. සතවලිකං. නාම දීඝසාටකං. අනෙකක්ඛන්තුං ඔභුජිත්වා ඔවට්ඨිකං. කරොන්තෙන නිවත්ථං, වාමදක්ඛිණපස්සෙසු වා නිරන්තරං වලියො දස්සෙන්වා නිවත්ථං. සවෙ පන ජාණුතො පට්ඨාය එකා වා ද්වෙ වා වලියො පස්සෙස්සාන්ති, වට්ඨති. සංවල්ලියන්ති මල්ලකම්මකාරාදීහි විය කච්ඡං. ඛන්ධිත්වා නිවත්ථං. එවං නිවාසෙතුං ගිලානස්සාපි මග්ගජ්ජපිපත්තස්සාපි න වට්ඨති. යම්පි මග්ගං ගච්ඡන්තා එකං වා ද්වෙ වා කණ්ණෙ උක්ඛිපිත්වා අන්තරවාසකස්ස උපරි ලග්ගන්ති, අන්තො වා එකං කාසාවං තථා නිවාසෙන්වා ඛහි අපරං නිවාසෙන්ති, සබ්බං න වට්ඨති.

ගිලානො පන අන්තොකාසාවස්ස ඔවට්ඨිකං. දස්සෙන්වා අපරං උපරි නිවාසෙතුං ලහති, අගිලානෙන ද්වෙ නිවාසෙන්තෙන සගුණං කත්වා නිවාසෙතබ්බානි. ඉති ඉමං ඛන්ධකො පටික්ඛිත්තස්ථෙව ඔලම්බකස්ථෙව සබ්බං.

විවජ්ජේත්වා චූත්තලක්ඛණසම්පන්නං නිබ්බිකාරං පරිමණ්ඩලං
නිවාසෙතඛ්ඛං, තථා අනිවාසෙත්වා යංකිඤ්චි විකාරං කරොන්තස්ස
දුක්කටං.

“නිදානං පුග්ගලං චත්ථු”න්තිආදිකෙ (කඬ්ඛා. අට්ඨ. පට්ඨපාරාජිකවණ්ණනා) පන විනිවිජයෙ සුරුසුරුකාරකං කොසම්බියං පඤ්ඤත්තං, සාමිසෙන හත්ථෙත පානීයථාලකසසිත්ථකපත්තධොවනපටිසංයුත්තද්වයං භග්ගෙසු සම්බහුලෙ භික්ඛු ආරභ්භ, සෙසානි සබ්බානෙව සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියෙ ආරභ්භ ඔලම්බෙත්වා නිවාසනාදිචත්ථස්මිං පඤ්ඤත්තානි. සුපොදනවිඤ්ඤත්තියං ධම්මදෙසනාදීසු ච ගිලානවසෙන එකා අනුපඤ්ඤත්ති, සබ්බානි සාධාරණපඤ්ඤත්තියො, අනාණත්තිකානි, සබ්බෙසු දුක්කටමෙව, අඤ්ඤො ආපත්තිහෙදො නත්ථි, විපත්තිවිචාරණා චූත්තයෙව, සමුට්ඨානාදීනි සබ්බෙසං අවසානෙ දස්සයිස්සාම. අනාපත්තිමත්තං පන අඬ්ගඤ්ච සබ්බත්ථ චත්තඛ්ඛං, තයිදං චූච්චති. ඉමස්මිං තාව සික්ඛාපදෙ අසඤ්චිච්ච, අස්සතියා, අජානන්තස්ස, ගිලානස්ස, ආපදාසු, උම්මත්තකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.

තත්ථ අසඤ්චිච්චානි “අපරිමණ්ඩලං නිවාසෙස්සාමි”ති එවං අසඤ්චිච්ච, අථ ඛො “පරිමණ්ඩලංයෙව නිවාසෙස්සාමි”ති විරජ්ඣිත්වා අපරිමණ්ඩලං නිවාසෙත්තස්ස අනාපත්ති. අස්සතියානි අඤ්ඤාචිහිතස්සාපි තථා නිවාසෙත්තස්ස අනාපත්ති. අජානන්තස්සානි පරිමණ්ඩලං නිවාසෙතුං අජානන්තස්ස අනාපත්ති, අපිච නිවාසනවත්තං උග්ගහෙතඛ්ඛං. යො පන සුක්ඛජඬ්ඝො වා හොති මහාපිණ්ඩිකමංසො වා, තස්ස සාරුජ්ජත්ථාය අට්ඨඬ්ඟුලාධිකම්පි ඔතාරෙත්වා නිවාසෙතුං වට්ටති. ගිලානස්සානි යස්ස ඡඬ්ඝාය වා පාදෙ වා වණො හොති, තස්ස උක්ඛිපිත්වා වා ඔතාරෙත්වා වා නිවාසෙතුං වට්ටති. ආපදාසුති වාළා වා වොරා වා අනුබන්ධන්ති, එවරුපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. උම්මත්තකාදයො චූත්තනායා එව. අනාදරියං, අනාපත්තිකාරණාහාවො, අපරිමණ්ඩලනිවාසනන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬ්ගානි. යථා චෙත්ථ, එවං සබ්බත්ථ පුරිමානි ද්වෙ තත්ථ තත්ථ චූත්තජපටිපක්ඛකරණඤ්චානි තීණියෙව හොන්ති, තස්මා ඉතො පරං තානිපි අවත්වා අනාපත්තිමත්තමෙව චක්ඛාමානි.

2. දුතියපරිමණ්ඩලසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ “න, භික්ඛවෙ, ගිහිපාරුතං පාරුපිතඛ්ඛ”න්ති (චූළව. 280) එවං පටික්ඛිත්තං ගිහිපාරුතං අපාරුපිත්වා උභො කණ්ණෙ සමං කත්වා පාරුපනං පරිමණ්ඩලපාරුපනං නාම, තත්ථ යංකිඤ්චි සෙතපට්ඨපාරුතං පරිබ්බාජකපාරුතං එකසාටකපාරුතං සුරාසොණ්ඩපාරුතං අන්තෙපුරිකපාරුතං මහාජෙට්ඨපාරුතං කුට්ඨිපට්ඨපකපාරුතං බ්‍රාහ්මණපාරුතං පාළිකාරකපාරුතන්ති එවමාදි පරිමණ්ඩලලක්ඛණතො අඤ්ඤථා පාරුතං, සබ්බමෙතං ගිහිපාරුතං නාම. තස්මා යථා සෙතපට්ඨ අඬ්ඬපාලකනිගණ්ඨා පාරුපන්ති, යථා ච එකච්චෙ පරිබ්බාජකා උරං

විවරිත්වා ද්වීසු අංසකුටෙසු පාවුරණං යපෙනති, යථා ච එකසාටකා මනුස්සා නිවත්ථසාටකස්ස එකෙන අන්තෙන පිට්ඨිං පාරුපිත්වා උභො කණ්ණෙ උභොසු අංසකුටෙසු යපෙනති, යථා ච සුරාසොණ්ඩාදයො සාටකෙන ගීවං පරික්ඛිපිත්වා උභො අන්තෙ උරෙ වා ඔලම්බෙන්ති, පිට්ඨියං වා බිපන්ති, යථා ච අන්තෙපුරිකායො අක්ඛිතාරකමත්තං දස්සෙන්වා ඔගුණ්ඨිතං පාරුපන්ති, යථා ච මහාජෙට්ඨා දීඝසාටකං නිවාසෙන්වා තස්සෙව එකෙනන්තෙන සකලසරීරං පාරුපන්ති, යථා ච කස්සකා බෙන්තකුටිං පවිසන්තා සාටකං පලිවෙයෙන්වා උපකච්ඡකෙ පක්ඛිපිත්වා තස්සෙව එකෙනන්තෙන සරීරං පාරුපන්ති, යථා ච බ්‍රාහ්මණා උභින්තං උපකච්ඡකානං අන්තරෙ සාටකං පවෙසෙන්වා අංසකුටෙසු පක්ඛිපන්ති, යථා ච පාළිකාරකො භික්ඛු එකංසපාරුපනෙන පාරුතං වාමබාහුං විවරිත්වා වීවරං අංසකුටෙ ආරොපෙති, එවං අපාරුපිත්වා සබ්බෙපි එතෙ, අඤ්ඤෙ ච එවරුපෙ පාරුපනදොසෙ වජ්ජෙන්වා නිබ්බිකාරං පරිමණ්ඩලං පාරුපිතබ්බං. තථා අපාරුපිත්වා ආරාමෙ වා අන්තරසරෙ වා අනාදරෙන යංකිඤ්චි විකාරං කරොන්තස්ස දුක්ඛං, අනාපත්ති පුරිමසදිසායෙව, යථා වෙන්ථ, එවං සබ්බත්ථ. යත්ථ පන විසෙසො භවිස්සති, තත්ථ වක්ඛාමාති.

3-4. සුප්පට්ච්ඡන්තසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ සුප්පට්ච්ඡන්තොති සුට්ඨු පට්ච්ඡන්තො, ගණ්ඨිකං පට්මඤ්චිත්වා අනුචාතන්තෙන ගීවං පට්ච්ඡාදෙන්වා උභො කණ්ණෙ සමං කත්වා පටිසඬ්ඝරිත්වා යාව මණ්ඩන්ධං පට්ච්ඡාදෙන්වා අන්තරසරෙ ගමිස්සාමීති අත්ථො, තථා අකත්වා පන ඡාණුං වා උරං වා විවරිත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්ඛං.

චතුත්ථෙ ගලවාටකතො පට්ඨාය සීසං, මණ්ඩන්ධතො පට්ඨාය භත්ථෙ, පිණ්ඩිකමංසතො පට්ඨාය පාදෙ විවරිත්වා සෙසං ඡාදෙන්වා නිසින්තො සුප්පට්ච්ඡන්තො නාම භොති, එත්ථ පන වාසුපගතස්ස අනාපත්ති.

5-6. සුසංවුතසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ සුසංවුතොති හත්ථං වා පාදං වා අකිලාපෙන්තො සුවිනීතොති අත්ථො. ඡට්ඨෙපි එසෙව නයො.

7-8. ඔක්ඛිත්තවක්ඛුසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ ඔක්ඛිත්තවක්ඛුති හෙට්ඨා ඛිත්තවක්ඛු හුත්වා පුරතො යුගමත්තං භූමිභාගං පෙක්ඛමානො, එකස්මිං පන යානෙ යත්වා හත්ථිඅස්සාදිපරිස්සයාභාවං ඔලොකෙතුං වට්ටති. අට්ඨමෙපි එසෙව නයො.

9-10. උක්ඛිත්තකසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ උක්ඛිත්තකායාති උක්ඛෙපෙන, ඉත්ථම්භුතලක්ඛණෙ කරණුවචනං, එකතො වා උභතො වා උක්ඛිත්තවීචරො භුත්වාති අත්ථො, අන්තො ඉන්දබ්බිලතො පට්ඨාය එවං න ගන්තබ්බං.

දසමෙ නිසින්තකාලෙ ධමකරණං නීභරන්තෙනාපි වීචරං අනුක්ඛිපිත්වාච නීභරිතබ්බං, වාසුපගතස්ස පන අනාපත්ති.

11-12. උජ්ජග්ගිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ උජ්ජග්ගිකායාති මහාභසිතං භසන්තොති අත්ථො. ඉධාපි හි ඉත්ථම්භුතලක්ඛණෙයෙව කරණුවචනං.

ද්වාදසමෙපි එසෙව නයො. උභයත්ථ භසනියස්මිං වත්ථුස්මිං මිහිතමත්තං කරොන්තස්ස අනාපත්ති.

13-14. උච්චසද්දසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ අජ්ජසද්දොති න උච්චාසද්දමහාසද්දො භුත්වා. වුද්දසමෙපි එසෙව නයො. අයං පනෙත්ථ අජ්ජසද්දතාපරිච්ඡෙදො — සචෙ ද්වාදසභත්ථෙ ගෙහෙ ආදිමිහි සඬ්ඝත්ථෙරො, මජ්ඣෙ දුතියත්ථෙරො, අන්තෙ තතියත්ථෙරොති එවං නිසින්තෙසු යං සඬ්ඝත්ථෙරො දුතියත්ථෙරොන සද්ධිං මන්තෙති, දුතියත්ථෙරො ච තස්ස සද්දං සුඤ්ඤාති, කථඤ්ච වචත්ථපෙති. තතියත්ථෙරො පන සද්දමෙව සුඤ්ඤාති, කථං න වචත්ථපෙති, එත්තාවතා අජ්ජසද්දො හොති. සචෙ පන තතියත්ථෙරො කථඤ්ච වචත්ථපෙති, මහාසද්දො නාම හොති.

15...පෙ....20. කායජ්ජවාලකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඉතො පරෙසු ඡසු කායජ්ජවාලකන්ති කායං වාලෙන්වා වාලෙන්වා, එස නයො සබ්බත්ථ. තස්මා කායාදීනි පග්ගහෙත්වා නිච්චලාති උජුකානි යපෙත්වා ගන්තබ්බඤ්චෙව නිසිදිතබ්බඤ්ච, නිසිදනජ්ජපට්ඨංයුත්තෙසු තිසු වාසුපගතස්ස අනාපත්ති.

21-22. බම්භකතසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකවිසද්වාටීසෙසු බම්භකතොති කට්ඨං හත්ථං යපෙත්වා කතබ්බිහො.

23-24. ඔගුණ්ඨිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙවිසචතුටීසෙසු ඔගුණ්ඨිතොති සසීසං පාරුතො.

25. උක්කුටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චවීසෙ උක්කුටිකා වුවුවත් පණ්ඨිතියො උක්ඛිපිත්වා අග්ගපාදෙහෙව, අග්ගපාදෙ වා උක්ඛිපිත්වා පණ්ඨිතියෙව භූමියං චුස්න්තස්ස ගමනං, කරණුවචනං පනෙත්ථ වුත්තලක්ඛණමෙව.

26. පල්ලන්ථිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡබ්බිසෙ න පල්ලන්ථිකායාති හත්ථපල්ලන්ථිකාය වා දුස්සපල්ලන්ථිකාය වා න නිසිදිතබ්බං. අනාදරෙන නිසිදන්තස්ස දුක්කටං, වාසුපගතස්ස පන ඉධාපි පුරිමෙසු ව ද්වාවිසවතුචීසෙසු අනාපත්ති.

ඡබ්බිසතිසාරුප්පසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

27. සක්කච්චපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා

භොජනප්පටිසංයුත්තෙසු පයමෙ සක්කච්චන්ති සතිං උපට්ඨාපෙත්වා.

28. පත්තසඤ්ඤීපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ පත්තෙ සඤ්ඤා පත්තසඤ්ඤා, සා අස්ස අත්ථිති පත්තසඤ්ඤී, අත්තනො භාජනෙ උපනිබද්ධසඤ්ඤී හුත්වාති අත්ථො.

29. සමසුපකපටිග්ගහණසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ සමසුපකො නාම යත්ථ මුග්ගමාසෙහි වා කුලත්ථාදීහි වා කතො හත්ථහාරියො සුපො හත්තස්ස චතුත්ථහාගප්පමාණො හොති, තතො හි අධිකං ගණ්හන්තස්ස දුක්කටං. යපෙත්වා පන සුපං අවසෙසා සබ්බාපි සුපෙය්‍යඛ්‍යාසඤ්ජනවිකති රසරසො නාම හොති, තස්මිං රසරසෙ, ඤාතකානං වා පචාරිතානං වා අඤ්ඤස්සත්ථාය වා අත්තනො ධනෙන වා ඉධ අනාපත්ති.

30...පෙ....32. සමතිත්තිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ සමතිත්තිකන්ති සමපුණ්ණං සමහරිතං අධිට්ඨානුපගපත්තස්ස අන්තොමුඛවට්ටිලෙඛං අනතික්කමිත්වා රචිතං. පිණ්ඩපාතන්ති යංකිඤ්චි යාවකාලිකං. අනධිට්ඨානුපගෙ පන යාවකාලිකං යාමකාලිකාදීනි ව යත්ථකත්ථවි පුපිකතානිපි වට්ටන්ති, යං පන ද්වීසු පත්තෙසු ගහෙත්වා එකං පුරෙත්වා විහාරං හරති, යං වා පක්ඛිපියමානං පුච්චචුක්ඛණ්ඩඵලාඵලාදි හෙට්ඨා ඕරොහති, තක්කොලවටංසකාදයො වා උපරි යපෙත්වා දියාන්ති, යඤ්ච පණ්ණෙ වා ථාලකෙ වා පක්ඛිපිත්වා පත්තමත්ථකෙ යපිතං හොති, න තං පුපිකතං නාම, තස්මා තං සබ්බං වට්ටති. ඉධ පන ගිලානස්සාපි අනාපත්ති නත්ථී, තස්මා තෙනපි සමතිත්තිකොයෙව ගහෙතබ්බො. සබ්බත්ථ පන පටිග්ගහෙතමෙව න වට්ටති, පටිග්ගහිතං පන සුප්පටිග්ගහිතං පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. පඤ්චමජට්ඨානි වුත්තනායානෙව.

33-34. සපදානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සපදානන්ති තත්ථ තත්ථ ඔධිං අකත්වා අනුපට්ඨාපට්ඨා. යො පන අඤ්ඤාසං වා දෙනතො, අඤ්ඤාභාජනෙ වා ආකිරන්තො තතො තතො ඔමසති, තස්ස, උත්තරිහඬිගඤ්ච උප්පට්ඨාපට්ඨා ගණ්හන්තස්සාපි ඉධ අනාපත්ති. අට්ඨමං වුත්තනයමෙව.

35. ථූපකතසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ ථූපකතොති මත්ථකතො වෙමජ්ඣකතොති අත්ථො. යො පන පරිත්තකෙ සෙසෙ ඵකතො සඬකඬිසීත්වා ඔමද්දිත්වා භුඤ්ජති, තස්සාපි අනාපත්ති.

36. ඔදනජපට්ඨජාදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ යස්ස භත්තසාමිකා මාසාතසමයාදීසු බ්‍යඤ්ජනං පට්ඨජාදෙන්වා දෙන්ති, යො ව න භියොයාකමායාය පට්ඨජාදෙති, තෙසං අනාපත්ති, ගිලානස්ස පන අනාගතත්තා ආපත්තියෙව.

37. සුපොදනවිඤ්ඤන්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඵකාදසමෙ ඤාතකානං වා පචාරිතානං වා අඤ්ඤස්සත්ථාය අත්තතො ධනෙනාති ඉදං අනාපත්තියං අධිකං.

38. උජ්ඣානසඤ්ඤිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ උජ්ඣානෙ සඤ්ඤා උජ්ඣානසඤ්ඤා, සා අස්ස අත්ථීති උජ්ඣානසඤ්ඤී. ඉධාපි ගිලානො න මුච්චති, “දස්සාමී”ති වා, “දාපෙස්සාමී”ති වා ඔලොකෙන්තස්ස පන, න උජ්ඣානසඤ්ඤිස්ස ව අනාපත්ති.

39. කබලසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ නාතිමහන්තන්ති මයුරණ්ඩං අතිමහන්තං, කුක්කුටණ්ඩං අතිබුද්දකං, තෙසං වෙමජ්ඣස්පමාණං. මූලබාදනීයාදිහෙදෙ පන සබ්බඛජ්ජකෙ ඵලාඵලෙ ව අනාපත්ති.

40. ආලොපසික්ඛාපදවණ්ණනා

වුද්දසමෙ පරිමණ්ඩලන්ති අදීසං. ඉධ පන ඛජ්ජකඵලාඵලෙහි සද්ධිං උත්තරිහඬිගෙපි අනාපත්ති.

41-42. අනාහටසික්ඛාපදවණ්ණනා

පන්තරසමෙ අනාහටෙති අනාහරිතෙ, මුඛද්වාරං අසම්පත්තෙති අත්ථො. සොළසමෙ සබ්බහත්ථන්ති සකලං හත්ථං.

43. සකබ්ලෙසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තරසමෙ සකබ්ලෙණාති එත්ථ යත්තකෙන වචනං අපරිපුණ්ණං හොති, තත්තකෙ සති කථෙත්තස්ස ආපත්ති. යො පන ධම්මං කථෙත්තො හරිට්ඨාදීති මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා කථෙති, යත්තකෙන වචනං අපරිපුණ්ණං න හොති, තත්තකෙ මුඛමහි සති වට්ටති.

44. පිණ්ඩුක්ඛෙපකසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨාරසමෙ පිණ්ඩුක්ඛෙපකන්ති පිණ්ඩං උක්ඛිපිත්වා උක්ඛිපිත්වා, ඉධාපි ඛජ්ජකඵලාඵලෙසු අනාපත්ති.

45. කබ්ලාවච්ඡෙදකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකුනවීසතිමෙ කබ්ලාවච්ඡෙදකන්ති කබ්ලං අවච්ඡිත්තදිත්වා අවච්ඡිත්තදිත්වා, ඉධ ඛජ්ජකඵලාඵලෙහි සද්ධිං උත්තරිහඩ්ගෙහි අනාපත්ති.

46. අවගණ්ඩකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

වීසතිමෙ අවගණ්ඩකාරකන්ති මක්කටො විය ගණ්ඩෙ කත්වා කත්වා, ඉධ ඵලාඵලමත්තකෙ අනාපත්ති.

47. හත්ථනිද්ධුනකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකවීසතිමෙ හත්ථනිද්ධුනකන්ති හත්ථං නිද්ධුනිත්වා නිද්ධුනිත්වා, අනාපත්තියං පනෙත්ථ “කවචරං ඡඩ්ඛෙත්තො හත්ථං නිද්ධුනාති”ති (පාවි. 623) ඉදං අධිකං.

48. සිත්ථාවකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාවීසතිමෙ සිත්ථාවකාරකන්ති සිත්ථානි අවකිරිත්වා අවකිරිත්වා, ඉධාපි “කවචරං ඡඩ්ඛෙත්තො සිත්ථං ඡඩ්ඛයති”ති (පාවි. 623) ඉදං අනාපත්තියං අධිකං.

49. ජීවහානිච්ඡාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙවීසතිමෙ ජීවහානිච්ඡාරකන්ති ජීවහං නිච්ඡාරෙත්වා නිච්ඡාරෙත්වා.

50-51. වපුච්ඡුකාරකසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුර්වීසතිමෙ වපුච්ඡුකාරකන්ති වපු වපුති එවං සද්දං කත්වා කත්වා. පඤ්චවීසතිමෙපි එසෙව නයො.

52...පෙ....54. හත්ථනිල්ලෙහකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡබ්බීසතිමෙ හත්ථනිල්ලෙහකන්ති හත්ථං නිල්ලෙහිත්වා නිල්ලෙහිත්වා. භුඤ්ජන්තෙන හි අඬගුලිමත්තමපි නිල්ලෙහිතුං න වට්ටති. සනයාගුථාණිකපායාසාදිකෙ පන අඬගුලිහි ගහෙත්වා අඬගුලියො මුඛෙ පවෙසෙත්වා භුඤ්ජතුං වට්ටති, සත්තවීසතිමඅට්ඨවීසතිමෙසුපි එසෙව

නයො. තස්මා එකච්ඡුලියාපි පත්තො න නිල්ලෙහිතඛිබ්බො, එකච්ඡුලියාපි ච ජිව්හාය න නිල්ලෙහිතඛිබ්බො, ඔට්ඨමංසෙහි එව පන ගහෙත්වා අත්තො පච්චෙසෙතුං වට්ඨති.

55. සාමිසසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකුනතිංසතිමෙ න සාමිසෙනාති එතං පටිකුලවසෙන පටික්ඛිත්තං, තස්මා සඬ්ඝිකම්පි පුග්ගලිකම්පි ගිහිසන්තකම්පි අත්තනො සන්තකම්පි සඬ්ඛොපි සරාවකම්පි ථාලකම්පි න ගහෙතඛිබ්බමෙව, ගණ්හන්තස්ස දුක්කට්ඨං. සචෙ පන හත්ථස්ස එකදෙසො ආමිසමක්ඛිතො න හොති, තෙන පදෙසෙන ගහෙතුං වට්ඨති, ඉධ “ධොවිස්සාමිති වා, ධොවාපෙස්සාමිති වා පටිග්ගණ්හාති”ති (පාවි. 631) ඉදං අනාපත්තියං අධිකං.

56. සසිත්ථකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තිංසතිමෙ “උද්ධරිත්වා වා භින්දිත්වා වා පටිග්ගහෙ වා නීහරිත්වා වා ඡඩ්ඛෙති”ති ඉදං අනාපත්තියං අධිකං. තත්ථ උද්ධරිත්වා වාති සිත්ථානි උදකතො උද්ධරිත්වා, එකස්මිං යානෙ රාසිං කත්වා උදකං ඡඩ්ඛෙති. භින්දිත්වා වාති සිත්ථානි භින්දිත්වා උදකගතිකානි කත්වා ඡඩ්ඛෙති. පටිග්ගහෙ වාති පටිග්ගහෙන පටිච්ඡන්තානං පටිග්ගහෙ ඡඩ්ඛෙති. නීහරිත්වාති ඛහි නීහරිත්වා ඡඩ්ඛෙති, එවං ඡඩ්ඛෙන්තස්ස අනාපත්ති.

තිංසහොජනප්පටිසංයුත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

57. ඡත්තපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ධම්මදෙසනාපටිසංයුත්තෙසු පඨමෙ යංකිඤ්චි ඡත්තං පාණිමිහි අස්සාති ඡත්තපාණි. සො තං ඡත්තං යත්ථකත්ථවි සරිරාවයචෙ යපෙත්වාපි යාව හත්ථෙත න මුඤ්චති, තාවස්ස ධම්මං දෙසෙතුං න වට්ඨති. සචෙ පනස්ස අඤ්ඤො ඡත්තං ධාරෙති, පස්සෙ වා යීතං හොති, හත්ථතො අපගතමත්තෙ ඡත්තපාණි නාම න හොති, තස්ස දෙසෙතුං වට්ඨති. ධම්මපරිච්ඡෙදො චෙන්ථ පදෙසාධම්මෙ චුත්තනයෙනෙව චෙදිතඛිබ්බො.

58-59. දණ්ඩපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ දණ්ඩො නාම මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස චතුහත්ථප්පමාණො, දණ්ඩපාණිභාවො පනස්ස ඡත්තපාණිමිහි චුත්තනයෙනෙව චෙදිතඛිබ්බො. තතියෙපි එසෙව නයො. අසිං සන්තහිත්වා යීතොපි හි සත්ථපාණිසඬ්ඛායං න ගච්ඡති.

60. ආචුධපාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ සඬ්ඛොපි ධනුචිකති සද්ධිං සරචිකතියා ආචුධන්ති චෙදිතඛිබ්බො, තස්මා සද්ධිං වා සරෙන ධනුං ගහෙත්වා, සුද්ධධනුං වා සුද්ධසරං වා සජියධනුං වා නිජ්ජියධනුං වා ගහෙත්වා යීතස්ස වා නිසිත්තස්ස වා ධම්මං.

දෙසෙනුං න වට්ඨති. සචෙ පනස්ස ධනු ඛන්ධෙපි පටිමුක්කං හොති, යාව න ගණ්හාති, තාව වට්ඨති.

61-62. පාදුකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ පාදුකාරුල්ලභස්සාති ඡත්තදණ්ඩකෙ අඬගුලන්තරිකං අප්පචෙසෙත්වා කෙවලං අක්කන්තස්ස වා, පචෙසෙත්වා යානවසෙන පටිමුක්කස්ස වා. ඡට්ඨෙපි එසෙව නයො. ඉධ පන ය්වායං පණ්හිකඛන්ධං ඔමුඤ්චිත්වා යානවසෙන ‘‘ඔමුක්කො’’ති වුච්චති, තස්සාපි න වට්ඨති.

63. යානසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සචෙපි ද්විති ජනෙහි හත්ථසඬ්ඝාටෙන ගහිතො, සාටකෙ වා යපෙත්වා වංසෙන වය්හති, අයුත්තෙ වා වය්හාදිකෙ යානෙ විසඬ්ඛරිත්වා වා යපිතෙ වක්කමත්තෙපි නිසින්තො හොති, යානගතොත්ථෙව සඬ්ඛං ගච්ඡති. සචෙ පන ද්වෙපි එකයානෙ නිසින්තා හොන්ති, වට්ඨති. විසුං නිසින්තෙසුපි උච්චෙ යානෙ නිසින්තෙන නිචෙ නිසින්තස්ස දෙසෙනුං වට්ඨති, සමප්පමාණෙපි වට්ඨති, තථා පුරිමෙ නිසින්තෙන පච්ඡිමෙ නිසින්තස්ස. පච්ඡිමෙ පන උච්චතරෙපි නිසින්තෙන දෙසෙනුං න වට්ඨති.

64. සයනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ සයනගතස්සාති අන්තමසො කට්ඨාරකෙපි පකතිභූමියමිපි නිපන්තස්ස උච්චෙපි මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා භූමිප්පදෙසෙ වා ධීතෙන නිසින්තෙන වා දෙසෙනුං න වට්ඨති. සයනගතෙන පන සයනගතස්ස උච්චතරෙ වා සමප්පමාණෙ වා නිපන්තෙන දෙසෙනුං වට්ඨති. නිපන්තෙන පන ධීතස්ස වා නිසින්තස්ස වා නිපන්තස්ස වා, නිසින්තෙන ව ධීතස්ස වා නිසින්තස්ස වා, ධීතෙන ධීතස්සෙව වට්ඨති.

65. පල්ලත්ථිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ හත්ථපල්ලත්ථිකාදිසු යාය කායචි නිසින්තස්ස දෙසෙනුං න වට්ඨති.

66. චෙට්ඨිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ චෙට්ඨිකසිස්සාති දුස්සචෙට්ඨෙන වා මොළිආදීහි වා යථා කෙසන්තො න දිස්සති, එවං චෙට්ඨිකසිස්ස, තෙනෙවස්ස අනාපත්තියං ‘‘කෙසන්තං විවරාපෙත්වා දෙසෙති’’ති (පාවි. 643) වුත්තං.

67. ඔගුණ්ඨිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ ඔගුණ්ඨිකසිස්සාති සසිසං පාරුතස්ස, අනාපත්තියං පනෙත්ථ ‘‘සිසං විවරාපෙත්වා දෙසෙති’’ති (පාවි. 644) අධිකං.

68. ඡමාසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ ඡමායං නිසීදිත්වාති භූමියං නිසීදිත්වා. ආසනෙනි අන්තමසො වත්ථමිපි තිණානිපි සන්ථරිත්වා නිසින්තස්ස.

69. නිවාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ උච්චෙ ආසනෙනි අන්තමසො භූමිප්පදෙසෙපි උන්නතප්පදෙසෙ නිසින්තස්ස.

70. ධීතසික්ඛාපදවණ්ණනා

වුද්දසමෙ න ධීතො නිසින්තස්සාති සචෙ ථෙරස්ස උපට්ඨානං ගන්ත්වා ධීතං දහරං ආසනෙ නිසින්තො මහාථෙරො පඤ්භං පුච්ඡති, න කථෙතඛිඛං. ගාරචෙන පන ථෙරං “උට්ඨහිත්වා පුච්ඡා”ති වත්තුං න සක්කා, තස්මා “පස්සෙ ධීතස්ස භික්ඛුනො කථෙස්සාමි”ති කථෙතුං වට්ටති.

71. පච්ඡතොගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පන්තරසමෙ සචෙ පුරතො ගච්ඡන්තො පඤ්භං පුච්ඡති, තස්ස තං අකථෙත්වා “පච්ඡමස්ස භික්ඛුනො කථෙස්සාමි”ති කථෙතඛිඛං. සද්ධිං උග්ගහිතධම්මං පන සජ්ඣායිතුං, සමදුරෙන වා ගච්ඡන්තස්ස කථෙතුං වට්ටති.

72. උප්පථෙනගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සොළසමෙ න උප්පථෙනාති එත්ථ සචෙ ද්වෙපි සකට්මග්ගස්මි. එකෙකචක්කපථෙන වා උප්පථෙන වා සමදුරං ගච්ඡන්ති, වට්ටති.

73. ධීතොඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තරසමෙ “අසඤ්චිච්චා”ති අනාපත්තියං සචෙ පටිච්ඡන්තට්ඨානං ගච්ඡන්තස්ස සහසා උච්චාරො වා පස්සාවො වා නික්ඛමති, අසඤ්චිච්ච කතො නාම හොති.

74. හරිතෙඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨාරසමෙ යමිපි ජීවමානරුක්ඛස්ස මූලං පථවියං දිස්සමානං ගච්ඡති, සාඛා වා භූමිලග්ගා ගච්ඡති, සඛිඛං හරිතසඬ්ඛාතමෙව. ඛන්ධෙ නිසීදිත්වා පන අප්පහරිතට්ඨානෙ පාතෙතුං වට්ටති. සචෙ අප්පහරිතට්ඨානං ඔලොකෙන්තස්සෙව සහසා නික්ඛමති, ගිලානට්ඨානෙ ධීතො හොති, “අප්පහරිතෙ කතො හරිතං ඔත්ථරති”ති (පාචි. 652) ඉදමෙත්ථ අනාපත්තියං අධිකං. තත්ථ සචෙපි අප්පහරිතං අලහන්තෙන තිණණ්ඩුපකං වා පලලණ්ඩුපකං වා යථෙත්වා කතො පච්ඡා හරිතං ඔත්ථරති, වට්ටතියෙව. බෙළෙන චෙත්ථ සිඬ්ඝාණිකාපි සඬ්ගහිතා.

75. උදකෙඋච්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකුනවීසතිමෙ න උදකෙති එතං පරිභොගඋදකමෙව සන්ධාය වුත්තං, වච්චකුට්ඨසමුද්දාදිඋදකෙසු පන අපරිභොගෙසු අනාපත්ති. දෙවෙ වස්සන්තෙ සමන්තතො උදකොසෙ ජාතෙ අනුදකට්ඨානං අලහන්තෙන උදකෙ කාතුං වට්ටති, ඉධාපි “ථලෙ කතො උදකං ඔත්ථරතී”ති (පාවි. 654) ඉදං අනාපත්තියං අධිකං, සෙසං සබ්බසික්ඛාපදෙසු උත්තානමෙව.

සමුට්ඨානාදිදීපනත්ථාය පනෙත්ථ ඉදං පකිණ්ණකං — උප්පග්ගිකඋච්චාසද්දප්පට්ඨසංයුත්තානි වත්තාරි, සකබ්ලෙන මුඛෙන ඛ්‍යාහරණං එකං, ඡමානීවාසනානිසින්ධිතපච්ඡතොගමනඋප්පට්ඨගමනප්පට්ඨසංයුත්තානි පඤ්චාති ඉමානි දස සික්ඛාපදානි සමනුභාසනසමුට්ඨානානි, එකෙකමෙත්ථ කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනං. සුපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, දුක්ඛවෙදනං. ඡත්තපාණිදණ්ඩපාණිසත්ථපාණිආවුධපාණිපාදුකාඋපාහනායානසයනපල්ල ත්ථිකවෙධිතඔගුණ්ධිතනාමකානි එකාදස ධම්මදෙසනාසමුට්ඨානානි, කිරියාකිරියානි, සඤ්ඤාවිමොක්ඛානි, සචිත්තකානි, ලොකවජ්ජානි, වචිකම්මානි, අකුසලචිත්තානි, දුක්ඛවෙදනානි. සෙසානි තෙපණ්ණාස පඨමපාරාජිකසමඋට්ඨානාදිහෙදානීති.

එකුනවීසතිධම්මදෙසනාපට්ඨසංයුත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කඨ්ඨාචිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

සෙඛියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අධිකරණසමථවණ්ණනා

අධිකරණසමථෙසු සත්තාති තෙසං ගණනපරිච්ඡේදො. අධිකරණානි සමෙත්ති වූපසමෙත්තීති අධිකරණසමථා. උද්දෙසං ආගච්ඡන්තීති ආපත්තාධිකරණසඬ්ඛානාසු ච අවසෙසාධිකරණත්තයපච්චයාසු ච ආපත්තීසු පරිසුද්ධභාවං පුච්ඡන්තං. උද්දිසිතබ්බතං ආගච්ඡන්ති. උප්පත්තූප්පත්තානන්ති උප්පත්තානං උප්පත්තානං. අධිකරණානන්ති විවාදාධිකරණං අනුවාදාධිකරණං ආපත්තාධිකරණං කිච්චාධිකරණන්ති ඉමෙසං චතුත්තං. සමථාය වූපසමායාති සමනත්ථඤ්චෙව වූපසමනත්ථඤ්ච සම්මුඛාවිනයො දාතබ්බො...පෙ.... තිණුවත්ථාරකොති ඉමෙ සත්ත සමථා දාතබ්බා. තත්තායං විනිච්ඡයො – අධිකරණෙසු තාව “ධම්මො”ති වා, “අධම්මො”ති වා අට්ඨාරසහි වත්ථුහි විවදන්තානං භික්ඛූනං යො විවාදො, ඉදං විවාදාධිකරණං නාම. සිලවිපත්තියා වා ආචාරදිට්ඨිආජීවවිපත්තියා වා අනුවදන්තානං යො අනුවාදො උපවදනා චෙව වොදනා ච, ඉදං අනුවාදාධිකරණං නාම. මානිකාය ආගතා පඤ්ච, විහඬිගෙ ද්වේති සත්තපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තාධිකරණං, නාම. යං සඬ්ඝස්ස අපලොකනාදීනං චතුත්තං කම්මානං කරණං, ඉදං කිච්චාධිකරණං නාම.

තත්ථ විවාදාධිකරණං (වුළුව. 228) ද්විති සමථෙහි සම්මති සම්මුඛාවිනයෙන ච යෙභුය්‍යසිකාය ච, සම්මුඛාවිනයෙනෙව සම්මමානං යස්මිං විහාරෙ උප්පන්නං, තස්මිංයෙව වා, අඤ්ඤත්ථ වූපසමෙතං ගච්ඡන්තානං අන්තරාමග්ගෙ වා, යත්ථ ගන්ත්වා සඬ්ඝස්ස නිය්‍යාතිතං, තත්ථ සඬ්ඝෙන වා වූපසමෙතං අසක්කොත්තෙ තත්ථෙව උබ්බාහිකාය සම්මතපුග්ගලෙහි වා විනිච්ඡතං සම්මති, එවං සම්මමානෙ ච පන තස්මිං යා සඬ්ඝසම්මුඛතා ධම්මසම්මුඛතා විනයසම්මුඛතා පුග්ගලසම්මුඛතා අයං සම්මුඛාවිනයො නාම. තත්ථ ච කාරකසඬ්ඝස්ස සඬ්ඝසාමග්ගිවසෙන සම්මුඛිභාවො සඬ්ඝසම්මුඛතා, සමෙතබ්බස්ස වත්ථුනො භූතතා ධම්මසම්මුඛතා, යථා තං සමෙතබ්බං, තථෙවස්ස සමනං විනයසම්මුඛතා, යො ච විවදති, යෙන ච විවදති, තෙසං උභින්නං අත්ථපච්චත්ථිකානං සම්මුඛිභාවො පුග්ගලසම්මුඛතා. උබ්බාහිකාය වූපසමනෙ පනෙත්ථ සඬ්ඝසම්මුඛතා පරිභායති, එවං තාව සම්මුඛාවිනයෙනෙව සම්මති.

සථෙ පනෙවම්පි න සම්මති, අථ නං උබ්බාහිකාය සම්මතා භික්ඛූ “න මයං සක්කොම වූපසමෙතං”න්ති සඬ්ඝස්සෙව නිය්‍යාතෙන්ති, තතො සඬ්ඝො පඤ්චඬ්ඛසමන්තාගතං භික්ඛූ සලාකග්ගාභාපකං සම්මන්තිත්වා තෙන ගුල්භකවිවට්ටකසකණ්ණප්පකෙසු තීසු සලාකග්ගාහෙසු අඤ්ඤතරවසෙන සලාකං ගාහෙත්වා සන්නිපතිතපරිසාය ධම්මවාදීනං යෙභුය්‍යතාය යථා තෙ ධම්මවාදිනො වදන්ති, එවං වූපසන්නං අධිකරණං සම්මුඛාවිනයෙන ච යෙභුය්‍යසිකාය ච වූපසන්නං හොති. තත්ථ සම්මුඛාවිනයො චුත්තනයො එව, යං පන යෙභුය්‍යසිකකම්මස්ස කරණං. අයං යෙභුය්‍යසිකා නාම, එවං විවාදාධිකරණං ද්විති සමථෙහි සම්මති.

අනුවාදාධිකරණං (වුළුව. 236) චතුහි සමට්ඨෙහි සම්මති සම්මුඛාවිනයෙන ච සතිවිනයෙන ච අමුල්භවිනයෙන ච තස්සපාපියසිකාය ච. සම්මුඛාවිනයෙනෙව සම්මමානං යො ච අනුවදති, යඤ්ච අනුවදති, තෙසං වචනං සුත්වා සචෙ කාචි ආපත්ති නත්ථි, උභො ඛමාපෙත්වා, සචෙ අත්ථි, “අයං නාමෙත්ථ ආපත්ති”ති එවං විනිච්ඡිතං වූපසම්මති, තත්ථ සම්මුඛාවිනයලක්ඛණං වුත්තනයමෙව. යදා පන ඛිණාසවස්ස භික්ඛුනො අමුලිකාය සීලවිපත්තියා අනුද්ධංසිතස්ස සතිවිනයං යාවමානස්ස සඬ්ඝො ඤත්තිචතුත්ථෙත කම්මෙන සතිවිනයං දෙති, තදා සම්මුඛාවිනයෙන ච සතිවිනයෙන ච වූපසන්තං හොති, දිත්තෙ පන සතිවිනයෙ පුන තස්මිං පුග්ගලෙ කස්සචි අනුවාදො න රුහති. යදා උම්මත්තකො භික්ඛු උම්මාදවසෙන ගතෙ අස්සාමණකෙ අජ්ඣාචාරෙ “සරතායස්මා එවරුපිං ආපත්ති”ත්ති භික්ඛුහි වොදියමානො “උම්මත්තකෙන මෙ, ආවුසො, එතං කතං, නාහං තං සරාමි”ති භණන්තොපි භික්ඛුහි වොදියමානොව පුන අවොදනත්ථාය අමුල්භවිනයං යාවති, සඬ්ඝො වස්ස ඤත්තිචතුත්ථෙත කම්මෙන අමුල්භවිනයං දෙති. තදා සම්මුඛාවිනයෙන ච අමුල්භවිනයෙන ච වූපසන්තං හොති, දිත්තෙ පන අමුල්භවිනයෙ පුන තස්මිං පුග්ගලෙ කස්සචි තප්පච්චයා අනුවාදො න රුහති.

යදා පන පාරාජිකෙන වා පාරාජිකසාමන්තෙන වා වොදියමානස්ස අඤ්ඤාතඤ්ඤං පටිචරතො පාපුස්සන්තතාය පාපියස්ස පුග්ගලස්ස “සවායං අච්ඡින්නමුලො භවිස්සති, සම්මා චත්තිත්වා ඔසාරණං ලභිස්සති, සචෙ ඡින්නමුලො, සයමෙවස්ස නාසනා භවිස්සති”ති මඤ්ඤමානො සඬ්ඝො ඤත්තිචතුත්ථෙත කම්මෙන තස්සපාපියසිකං කම්මං කරොති, තදා සම්මුඛාවිනයෙන ච තස්සපාපියසිකාය ච වූපසන්තං හොති, එවං අනුවාදාධිකරණං චතුහි සමට්ඨෙහි සම්මති.

ආපත්තාධිකරණං (වුළුව. 239) තීහි සමට්ඨෙහි සම්මති සම්මුඛාවිනයෙන ච පටිඤ්ඤාතකරණෙන ච තිණුවත්ථාරකෙන ච. තස්ස සම්මුඛාවිනයෙනෙව වූපසමො නත්ථි, යදා පන එකස්ස වා භික්ඛුනො, නිස්සග්ගියවණ්ණනායං වුත්තනයෙන සඬ්ඝගණමජ්ඣෙසු වා භික්ඛු ලහුකං ආපත්තිං දෙසෙති, තදා ආපත්තාධිකරණං සම්මුඛාවිනයෙන ච පටිඤ්ඤාතකරණෙන ච වූපසම්මති. තත්ථ සම්මුඛාවිනයෙ තාව යො ච දෙසෙති, යස්ස ච දෙසෙති, තෙසං සම්මුඛිභාවො පුග්ගලසම්මුඛතා, සෙසං වුත්තනයමෙව. පුග්ගලස්ස ච ගණස්ස ච දෙසනාකාලෙ සඬ්ඝසම්මුඛතා පරිභායති.

යා පනෙත්ථ “අහං, හන්තෙ, ඉත්ථන්තාමං ආපත්තිං ආපන්නො”ති ව, “පස්සසි”ති, “ආම පස්සාමි”ති ච පටිඤ්ඤා, තාය “ආයතිං සංවරෙය්‍යාසී”ති කරණං පටිඤ්ඤාතකරණං නාම. සඬ්ඝාදිසෙසෙ පරිවාසාදියාවනා පටිඤ්ඤා, පරිවාසාදිතං දානං පටිඤ්ඤාතකරණං නාම. ද්වේපක්ඛජාතා පන භණ්ඩනකාරකා භික්ඛු ඛහුං අස්සාමණකං අජ්ඣාචාරං චරිත්වා පුන ලජ්ජිධම්මෙ උප්පන්නෙ “සචෙ මයං ඉමාහි ආපත්තිහි

අඤ්ඤමඤ්ඤං කරිස්සාම, සියාපි තං අධිකරණං කක්ඛ්ඤත්ථාය වාළත්ථාය සංවත්තෙය්‍යා’ති අඤ්ඤමඤ්ඤං ආපත්තියා කාරාපනෙ දොසං දිස්වා යදා තිණුවත්ථාරකකම්මං කරොන්ති, තදා ආපත්තාධිකරණං සම්මුඛාවිනයෙන ච තිණුවත්ථාරකෙන ච සම්මති. තත්‍ර භි යත්තකා භත්ථපාසුපගතා “න මෙනං බමතී”ති එවං දිට්ඨාචිකම්මං අකත්වා නිද්දම්පි ඔක්කමන්තා භොන්ති, සබ්බෙසං යපෙත්වා පුල්ලවජ්ජඤ්ච ගිහිජ්ජපිසංයුත්තඤ්ච සබ්බාපත්තියො වුට්ඨහන්ති, එවං ආපත්තාධිකරණං තීභි සමථෙහි සම්මති.

කිච්චාධිකරණං (වුළුව. 242) එකෙන සමථෙන සම්මති සම්මුඛාවිනයෙනෙව. ඉති ඉමානි චත්තාරි අධිකරණානි යථානුරූපං ඉමෙහි සත්තභි සමථෙහි සම්මන්ති, තෙන වුත්තං “උජ්ජන්තූජ්ජන්තානං අධිකරණානං සමථාය වූපසමාය සම්මුඛාවිනයො දාතබ්බො...පෙ.... තිණුවත්ථාරකො”ති. අයමෙත්ථ විනිච්ඡයනයො, විත්ථාරො පන සමථක්ඛන්ධකෙ ආගතොයෙව, විනිච්ඡයොපිස්ස සමන්තපාසාදිකායං වුත්තො.

තත්ථායස්මන්තෙ පුච්ඡාමි, කච්චිත්ථ පරිසුද්ධාති තෙසු සත්තසු අධිකරණසමථෙසු කච්චිත්ථ පරිසුද්ධා, නත්ථි වො කිඤ්චි සමථෙහි වූපසමෙතබ්බන්ති පුච්ඡාමි, එතෙන සබ්බාපත්තීහි පරිසුද්ධභාවො පුච්ඡිතො භොති.

උද්දිට්ඨං බො ආයස්මන්තො නිදානන්තිආදි නිගමනවචනං. තත්ථ එත්තකන්ති එත්තකං සික්ඛාපදං. සුත්තාගතන්ති සුත්තෙ පාතිමොක්ඛෙ ආගතං. සුත්තපරියාපන්නන්ති තත්ථෙව අන්තොගධං. අන්වද්ධමාසං උද්දෙසං ආගච්ඡන්ති අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ උපොසථවසෙන උද්දිසිතබ්බතං ආගච්ඡති. සමග්ගෙහීති කායසාමග්ගිවසෙන සමග්ගෙහි. සම්මොදමානෙහීති විත්තසාමග්ගිවසෙන එකජ්ඣාසයතාය සුට්ඨු මොදමානෙහි. අවිච්ඡානෙහීති අට්ඨාරසසු විචාදවත්ථුසු අඤ්ඤතරවසෙනාපි අවිච්ඡානෙහි. සික්ඛිතබ්බන්ති තං තං සික්ඛාපදං අවිතික්කමන්තෙහි අධිසීලසික්ඛා සම්පාදෙතබ්බා. අන්තරන්තරා පන යං න වුත්තං, තං සබ්බං පුරිමෙ පුරිමෙ සික්ඛාපදෙ වුත්තත්තා වෙව උත්තානත්ථත්තා වාති.

අධිකරණසමථවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කඬ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛූපාතිමොක්ඛවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මසම්බුද්ධස්ස

භික්ඛුනීපාතිමොක්ඛවණ්ණනා

පාරාජිකකණ්ඩො

භික්ඛුනීනං භිතත්ථාය, පාතිමොක්ඛං පකාසයි;
යං නාටො, තස්ස දානෙසො, සම්පත්තො වණ්ණනාක්කමො.

සාධාරණපාරාජිකං

1...පෙ....4. මෙටුනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

තත්ථ සුඤ්ඤා මෙතිආදීනං භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං
චුත්තනයෙනෙව අත්ථො වෙදිතබ්බො. කෙවලඤ්ඤි, භන්තෙ,
අයොගිආදිවසෙන තස්මිඤ්ච ඉධ ව අභිලාපමත්තමෙව ලිඛිගහෙදමත්තඤ්ච
විසෙසො. යස්මා ව භික්ඛුනියා සික්ඛාපච්චක්ඛානං නාම නත්ථී, තස්මා
භික්ඛුනීනං “සික්ඛාසාජීවසමාපන්නා සික්ඛං අපච්චක්ඛාය දුබ්බලාං
අනාවිකත්වා”ති අවත්වා යා පන භික්ඛුනී ඡන්දසො මෙටුනං ධම්මං
පටිසෙවෙය්‍යාති චුත්තං. තත්ථ ඡන්දසොති මෙටුනරාගජපටිසංයුත්තෙන
ඡන්දෙන වෙව රුචියා ව. ඡන්දෙ පන අසති බලක්කාරෙන පටිසිතාය
අනාපත්ති, තස්මා යා පරිපුණ්ණපසම්පදා භික්ඛුනී
මනුස්සාමනුස්සතිරච්ඡානජාතිසු පුරිසඋභතොඛ්‍යඤ්ජනකපණ්ඩකානං යස්ස
කස්සචි සජීවස්ස වා නිජ්ජීවස්ස වා සන්ථතස්ස වා අසන්ථතස්ස වා
අක්ඛායිතස්ස වා යෙභුයොන අක්ඛායිතස්ස වා අභිගජාතස්ස අත්තනො
වච්චමග්ගපස්සාවමග්ගමුඛෙසු තිසු යත්ථකත්ථචි සන්ථතෙ වා අසන්ථතෙ
වා පකතිවාතෙන අසංචුට්ඨෙ අල්ලොකාසෙ අත්තමසො තිලඵලමත්තමපි
පදෙසං ඡන්දසො පවෙසෙති, පරෙන වා පවෙසියමානා
පවෙසනපට්ඨට්ඨිතඋද්ධරණෙසු යංකිඤ්චි සාදියති, අයං පාරාජිකා හොති.
සෙසමෙත්ථ ඉතො පරෙසු ව සාධාරණසික්ඛාපදෙසු චුත්තනයානුසාරෙනෙව
වෙදිතබ්බං.

අසාධාරණපාරාජිකං

5. උබ්භජාණුමණ්ඩලිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

අසාධාරණෙසු පන චතුත්තං තාව පාරාජිකානං පටිමෙ අවස්සුතාති
කායසංසග්ගරාගෙන තිත්තා, කිලිත්තාති අත්ථො. දුතියපදෙපි එසෙව
නයො. පුරිසපුග්ගලස්සාති කායසංසග්ගං සමාපජ්ජිතුං විඤ්ඤාස්ස
මනුස්සජාතිකස්ස පුරිසසඬ්ඛාතස්ස පුග්ගලස්ස. අධක්ඛකන්ති අත්තනො
අක්ඛකානං අධො. උබ්භජාණුමණ්ඩලන්ති ජාණුමණ්ඩලානං උපරි, එත්ථ ව
උබ්භකජපරමපි උබ්භජාණුමණ්ඩලෙනෙව සඬ්ගහිතං. ආමසන්නති
ආමජ්ජනං චුට්ඨොකාසං අනතික්කමිත්වා තත්ථෙව සඬ්ඝට්ඨනං.
පරාමසන්නති ඉතො විතො ව සඤ්චරණං. ගහණන්ති ගහිතමත්තං.
ජුපන්නති අසඬ්ඝට්ඨෙත්වා චුට්ඨමත්තං. පටිපිළන්නති අඬ්ගෙ ගහෙත්වා
නිජ්ජිලනං. සාදියෙය්‍යාති යා භික්ඛුනී අත්තනො යථාපරිච්ඡින්නෙ කායෙ
පුරිසස්ස එතං ආමසනාදිං සාදියති, සයං වා පන තෙන කායෙන පුරිසස්ස

යංකිඤ්චි කායප්පදෙසං සාදයමානා ජුපති, අයං උබ්භජාණුමණ්ඩලිකා නාම පාරාජිකාති අයමෙත්ථ සඬබ්බෙපො.

“නිදානං පුග්ගලං වත්ථු”න්තිආදිකෙ (කඬ්ඛා. අට්ඨ. පඨමපාරාජිකවණ්ණනා) තෙන විත්ථාරවිනිච්ඡයෙ යස්මා සබ්බානෙව අසාධාරණපඤ්ඤත්තියො භොන්ති, තස්මා ඉතො පට්ඨාය සන්තිං අනුපඤ්ඤත්තිං වත්වා සාධාරණපඤ්ඤත්තීති වා අසාධාරණපඤ්ඤත්තීති වා න වක්ඛාම, ආණත්තියං යත්ථ ආණත්ති නත්ථී, තත්ථ කිඤ්චි අවත්වා යත්ථ අත්ථී, තත්ථෙව වක්ඛාම, විපත්තිවිචාරණා වුත්තායෙව.

අවසෙසං පන සබ්බත්ථ වත්තබ්බං, තයිදං වුව්චති, ඉදං තාව සික්ඛාපදං සාවත්ථීයං සුන්දරීනන්දං ආරබ්භ කායසංසග්ගං සමාපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, එකතොඅවස්සුතෙ යථාපරිච්ඡින්නෙන කායෙන පුරිසස්ස කායං, උභතොඅවස්සුතෙපි කායෙන කායප්පට්ඨද්ධං, යථාපරිච්ඡින්නකායප්පට්ඨද්ධෙන වා අවසෙසකායෙන වා තස්ස කායං ආමසන්තියා පුල්ලච්චයං, යක්ඛපෙතපණ්ඩකතිරච්ඡානගතමනුස්සවිග්ගහානං උභතොඅවස්සුතෙ යථාපරිච්ඡින්නෙන කායෙන කායං ආමසන්තියාපි පුල්ලච්චයං, සචෙ පන පුරිසස්ස කායසංසග්ගරාගො නත්ථී, පාරාජිකක්ඛෙත්තෙපි පුල්ලච්චයමෙව. අවසෙසෙ පන කායප්පට්ඨද්ධෙන කායප්පට්ඨද්ධාදිභෙදෙ, මෙටුනරාගගෙහසිතපෙමෙසු ව සබ්බත්ථ දුක්කටං. අසඤ්චිච්ච, අස්සතියා, අජානන්තියා, අසාදියන්තියා, උම්මන්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඬගානි සමුට්ඨානාදීනි ව භික්ඛුපාතිමොක්ඛෙ කායසංසග්ගෙ වුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බාතීති.

උබ්භජාණුමණ්ඩලිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. වජ්ජප්පට්ච්ඡාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ගණස්සාති අඤ්ඤාසං භික්ඛුනීනං. ඨිතාති සලිඬ්භගෙ ඨිතා. වුතාති කාලඬ්ඛකතා. නාසිතාති ලිඬ්භගනාසනාය සයං වා නට්ඨා, අඤ්ඤෙහි වා නාසිතා. අවස්සටාති තිත්ථායතනං සඬකන්තා. පුබ්බෙවාහං අයොෂ අඤ්ඤාසින්නි ඉදං තස්සා වචනකාලදස්සනං, සලිඬ්භගෙ ඨිතාය පන පාරාජිකභාවං ඤත්වා “න දානි නං කස්සචි ආරොවෙස්සාමි”ති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙයෙව අයං වජ්ජප්පට්ච්ඡාදිකා නාම පාරාජිකා භොතීති.

සාවත්ථීයං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ නෙවඅත්තනාපට්ඨොදනා නගණස්ස ආරොචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ සප්පාණකවග්ගමිහි දුට්ඨුල්ලාපත්තිප්පට්ච්ඡාදනසික්ඛාපදෙ වුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බං. තත්ථ භි පාවිත්තියං, ඉධ පාරාජිකන්ති අයමෙව විසෙසො, සෙසං තාදිසමෙවාවති.

වජ්ජප්පට්ච්ඡාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. උක්ඛිත්තානුවත්තිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ උක්ඛිත්තන්ති ආපත්තියා අදස්සනාදීසු උක්ඛිත්තං. ධම්මෙනාති භූතෙන වත්ථුනා. චිතයෙනාති වොදෙත්වා සාරෙත්වා. සත්ථුසාසනෙනාති ඉධාපි වොදෙත්වා සාරෙත්වා කරණමෙව සත්ථුසාසනං නාම. අනාදරන්ති යෙන සඬ්ඝෙන උක්ඛෙපනියකම්මං කතං, තස්මිං වා, තත්ථ පරියාපන්නගණෙ වා එකපුග්ගලෙ වා තස්මිං වා කම්මෙ ආදරවිරහිතං, සම්මාවත්තනය අවත්තමානන්ති අත්ථො. අප්පටිකාරන්ති පටිකාරරහිතං, අනොසාරිතන්ති අත්ථො. අකතසභායන්ති එකකම්මාදිකෙ සංවාසෙ සභ අයනභාවෙන සමානසංවාසකා භික්ඛු සභායා නාම, යස්ස පන සො සංවාසො තෙහි සද්ධිං නත්ථි න තෙන තෙ සභායා කතා භොන්ති, ඉති සො අකතසභායො නාම, තං අකතසභායං, සමානසංවාසකභාවං අනුපගතන්ති අත්ථො. තමනුවත්තෙය්‍යාති තං උක්ඛිත්තකං උක්ඛිත්තකභාවෙයෙව යීතං භික්ඛුං යා භික්ඛුනී යංදිට්ඨිකො සො භොති, තාය දිට්ඨියා ගහණභාවෙන අනුවත්තෙය්‍යා. සා භික්ඛුනී භික්ඛුනීහි සඬ්ඝභෙදසික්ඛාපදාදීසු වුත්තනයෙන විසුං සඬ්ඝමජ්ඣෙ ව වුව්චමානා තං වත්ථුං අප්පටිනිස්සජ්ජන්ති සමනුභාසනකම්මපරියොසානෙ උක්ඛිත්තානුවත්තිකා නාම පාරාජිකා භොතීති.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ උක්ඛිත්තානුවත්තනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ඤත්තියා දුක්කටං, ද්විහි කම්මවාචාහි ද්වෙ ථුල්ලච්චයා, “යස්සා නක්ඛමති, සා භාසෙය්‍යා”ති එවං යා-කාරජ්ජත්තාය තතියකම්මවාචාය පාරාජිකං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්කටං, සෙසං සඬ්ඝභෙදසික්ඛාපදාදීසු වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

උක්ඛිත්තානුවත්තිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨවත්ථුකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ අවස්සුතාති ලොකස්සාදමිත්තසන්ථව්වසෙන කායසංසග්ගරාගෙන තින්තා. අයමෙව හි අත්ථො සීහලමාතිකාට්ඨකථායං වුත්තො, සමන්තපාසාදිකායං (පාචි. අට්ඨ. 675) පනස්ස විචාරණා කතා, දුතියපදෙපි එසෙව නයො. පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණං වාතිආදීසු පන යං පුරිසපුග්ගලෙන හත්ථෙ ගහණං කතං, තං “පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණ”න්ති වුත්තං, එසෙව නයො සඬ්ඝාටිකණ්ණග්ගහණෙපි. හත්ථග්ගහණන්ති එත්ථ ව යස්ස කස්සචි අපාරාජිකක්ඛෙත්තභූතස්ස අඬ්ගස්ස ගහණං හත්ථග්ගහණං, යස්ස කස්සචි නිවත්ථස්ස වා පාරුතස්ස වා ගහණං සඬ්ඝාටිකණ්ණග්ගහණං. සන්තිට්ඨෙය්‍යා වාතිආදීසු කායසංසග්ගසඬ්ඛාතස්ස අසද්ධම්මස්ස පටිසෙවනත්ථාය පුරිසස්ස හත්ථපාසෙ සන්තිට්ඨෙය්‍යා වා, තත්ථ යීතා සල්ලපෙය්‍යා වා, පුරිසෙන වා “ඉත්ථන්තාමං යානං ආගච්ඡා”ති වුත්තා තං සඬ්ඝෙතං ගච්ඡෙය්‍යා, තස්ස වා පුරිසස්ස අබ්භාගමනං සාදියෙය්‍යා, යෙන කෙනචි වා පටිච්ඡන්තං ඔකාසං

පටිසෙය්‍යා, පුරිසස්ස හත්ථපාසෙ යත්වා කායං උපසංහරෙය්‍යාති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. අයම්පි පාරාජිකාති යථා පුරිමායො, එවං අයම්පි භික්ඛුනි එතස්ස කායසංසග්ගසඛිබ්බාතස්ස අසද්ධම්මස්ස පටිසෙවනත්ථාය එතානි අට්ඨ වත්ථුනි පටිපාටියා වා උප්පටිපාටියා වා පුරෙත්වා අට්ඨවත්ථුකා නාම පාරාජිකා හොතිති.

සාවත්ථීයං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අට්ඨමං වත්ථුං පරිපුරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සඛිකෙතගමනෙ පදෙ පදෙ දුක්කටං, පුරිසස්ස හත්ථපාසං ඔක්කන්තමත්තෙ ථුල්ලච්චයං, පුරිසස්ස අබ්භාගමනසාදයමානෙපි දුක්කටං. හත්ථපාසොක්කමනෙ ථුල්ලච්චයං, සෙසෙසු එකෙකස්මිං ථුල්ලච්චයමෙව, අට්ඨමෙ පරිපුරණ්ණෙ පාරාජිකං. එකෙකස්මිං පන වත්ථුස්මිං සතක්ඛත්තුම්පි චිතික්කන්තෙ තා ආපත්තියො දෙසෙත්වා මුච්චති, අපිචෙත්ථ ගණනුපිකා ආපත්ති වෙදිතබ්බො, “ඉදානි නාපජ්ජිස්සාමි”ති භි ධුරනික්ඛෙපං කත්වා දෙසිතා ගණනුපිකා, දෙසිතගණනං උපෙති, පාරාජිකස්ස අඛිගං න හොති. තස්මා යා එකං ආපන්නා ධුරනික්ඛෙපං කත්වා දෙසෙත්වා පුන කිලෙසවසෙන ආපජ්ජති, පුනපි දෙසෙති, එවං අට්ඨමං පරිපුරෙත්තීපි පාරාජිකා න හොති. යා පන ආපජ්ජිත්වා “පුනපි අඤ්ඤං වත්ථුං ආපජ්ජිස්සාමි”ති සඋස්සාහාව දෙසෙති, තස්සා සා ආපත්ති අගණනුපිකා, දෙසිතාපි අදෙසිතා හොති, පාරාජිකස්ස අඛිගං හොති. අසඤ්චිච්ච, අස්සනියා, අජානන්තියා අසාදියන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. කායසංසග්ගරාගො, සඋස්සාහතා, අට්ඨමස්ස වත්ථුස්ස පුරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අඛිගානි. සමනුභාසනසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, ද්විවෙදනන්ති.

අට්ඨවත්ථුකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මාති භික්ඛු ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා වත්තාරො, ඉමෙ වත්තාරොති එවං පාතිමොක්ඛද්දෙසමග්ගෙන අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මා උද්දිට්ඨාති එවමෙත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො, සෙසං භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං වුත්තනයමෙවාති.

කඛ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ

පාරාජිකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සඬ්ඝාදිසෙසකණ්ඩො

1. උස්සයවාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

සඬ්ඝාදිසෙසසු පයමෙ උස්සයවාදිකාති මානුස්සයවසෙන කොටුස්සයවසෙන අඬ්ඬකරණත්ථාය විනිවිජයමහාමත්තානං සන්තිකෙ විවදමානා. ගහපතිනා වාතිආදීහි යපෙත්වා පඤ්ච සහධම්මිකෙ අවසෙසා ගහට්ඨපබ්බජිතා සඬ්ගහිතා. අයං භික්ඛුනී පයමාපත්තිකන්ති ආදිමහි පයමං ආපත්ති එතස්සාති පයමාපත්තිකො, විතික්කමක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජිතබ්බොති අත්ථො, තං පයමාපත්තිකං. ආපන්නාති අඬ්ඬපරියොසානෙ ආපන්නා. භික්ඛුනිං සඬ්ඝතො නිස්සාරෙතීති නිස්සාරණීයො, තං නිස්සාරණීයං. සඬ්ඝාදිසෙසන්ති එවංනාමකං.

සාවත්ථීයං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ උස්සයවාදිකවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාණත්තිකං, “අඬ්ඬං කරිස්සාමි”ති යංකිඤ්චි දුතියිකං වා සක්ඛිං වා සභායං වා පරියෙසන්තියා පරියෙසනෙ දුක්කටං, යත්ථ යිතාය “අඬ්ඬං කාතුං ගච්ඡාමි”ති විත්තං උප්පජ්ජති, තතො පට්ඨාය ගච්ඡන්තියා පදෙ පදෙ දුක්කටං, යත්ථකත්ථවි අත්තමසො භික්ඛුනුපස්සයං ආගතෙපි වොහාරිකෙ දිස්වා අත්තතො කථං ආරොචෙන්තියා දුක්කටං. ඉතරෙන අත්තතො කථාය ආරොචිතාය භික්ඛුනියා ථුල්ලච්චයං, පයමං ඉතරෙන පච්ඡා භික්ඛුනියා ආරොචනෙපි එසෙව නයො. සථෙ පන භික්ඛුනී තං වදති “මම ච තව ච කථං ත්වංයෙව ආරොචෙහි”ති, සො අත්තතො වා කථං පයමං ආරොචෙතු, තස්සා වා, පයමාරොචනෙ භික්ඛුනියා දුක්කටං, දුතියෙ ථුල්ලච්චයං, තෙන එවං චුත්තාය භික්ඛුනියා ආරොචනෙපි එසෙව නයො. සථෙ පන භික්ඛුනී අඤ්ඤෙත කථාපෙති, තත්තාපි එසෙව නයො. යථා වා තථා වා හි ආරොචියමානෙ පයමාරොචනෙ භික්ඛුනියා දුක්කටං, දුතියෙ ථුල්ලච්චයං. උභින්නං පන කථං සුත්වා වොහාරිකෙහි විනිවිජයෙ කතෙ අඬ්ඬපරියොසානං නාම හොති, තස්මිං අඬ්ඬපරියොසානෙ භික්ඛුනියා ජයෙපි පරාජයෙපි සඬ්ඝාදිසෙසො.

යා පන පච්චත්ථිකමනුස්සෙහි දුතං වා පහිණිත්වා, සයං වා ආගන්ත්වා “එහි, අයො”ති ආකඬ්ඬියමානා ගච්ඡති, යා වා උපස්සයෙ අඤ්ඤෙහි කතං අනාවාරං අනොදිස්ස ආවික්ඛන්ති රක්ඛං යාවති, යාය ච කිඤ්චි අචුත්තා වොහාරිකා අඤ්ඤතො සුත්වා සයමෙව අඬ්ඬං පරියොසාපෙන්නි, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤෙහි අනාකඬ්ඬිතාය අඬ්ඬකරණං, අඬ්ඬපරියොසානන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬ්ඬගාති. සමුට්ඨානාදීති පයමකථිතසදිසාති, ඉදං පන කිරියමෙවාති.

උස්සයවාදිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. වොරිවුට්ඨාපිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ යාය පඤ්චමාසග්ගනකතො පටියාය යංකිඤ්චි පරසන්තකං අවහරිතං, අයං වොරී නාම, තං වොරිං. වජ්ඣං විදිතන්ති තෙන කම්මෙන “වධාරහා අය”න්ති එවං විදිතං. අනපලොකෙත්වාති අනාපුච්ඡා. ගණන්ති මල්ලගණහට්ඨත්තගණාදිකං. පුගන්ති ධම්මගණං. සෙණින්ති ගන්ධිකසෙණිදුස්සිකසෙණිආදිකං. යත්ථ යත්ථ භි රාජානො ගණාදිතං ගාමනිගමෙ නියායාතෙන්ති “තුම්හෙව එත්ථ අනුසාසටා”ති, තත්ථ තත්ථ තෙයෙව ඉස්සරා හොන්ති, තස්මා තෙ සන්ධාය ඉදං වුත්තං. එත්ථ ව රාජානං වා ගණාදිකෙ වා අපලොකෙත්වාපි භික්ඛුනිසඬ්ඝො අපලොකෙතඛිබ්බොව. අඤ්ඤානු කප්පාති තිත්ථියෙසු වා අඤ්ඤභික්ඛුනිසු වා පබ්බජිතපුබ්බා කප්පා නාම, තං යපෙත්වා අඤ්ඤං උපසම්පාදෙන්තියා ගණආවර්තී පත්තවිවරපරියෙසනෙසු සිමාසම්මුතියා ඤත්තියා ව දුක්කටං, ද්විභි කම්මවාචාහි පුල්ලච්චයං, කම්මවාචාපරියොසානෙ සඬ්ඝාදිසෙසො.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ වොරිං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, වොරියා වෙමතිකාය දුක්කටං, තථා අවොරියා වොරිසඤ්ඤාය වෙව වෙමතිකාය ව. අවොරිසඤ්ඤාය, අජානන්තියා, අපලොකෙත්වා වුට්ඨාපෙත්තියා, කප්පං වුට්ඨාපෙත්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වොරිතා, වොරිසඤ්ඤිතා, අඤ්ඤානු අනුඤ්ඤාතකාරණා වුට්ඨාපනන්ති, ඉමානෙත්ථ තිණි අඬිගාති. වොරිවුට්ඨාපනසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිච්ඡිතං, තිවෙදනන්ති.

වොරිවුට්ඨාපිකාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. එකගාමන්තරගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ ගාමන්තරන්තිආදීසු සකගාමතො තාව නික්ඛමන්තියා අනාපත්ති, නික්ඛමිත්වා පන අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡන්තියා පදෙ පදෙ දුක්කටං, එකෙන පාදෙන ඉතරස්ස ගාමස්ස පරික්ඛෙපෙ වා උපවාසෙ වා අතික්කන්තෙ පුල්ලච්චයං, දුතියෙන අතික්කන්තමත්තෙ සඬ්ඝාදිසෙසො, තතො නික්ඛමිත්වා පුන සකගාමං පවිසන්තියාපි එසෙව නයො. සවෙ පන ඛණ්ඩපාකාරෙන වා වතිච්ඡිද්දෙන වා භික්ඛුනිවිහාරභූමියෙව සක්කා හොති පවිසිතුං, එවං පවිසමානාය කප්පියභූමියා පවිට්ඨා නාම හොති, තස්මා වට්ටති. ඛණිගාමෙ යත්වා යංකිඤ්චි සකගාමං වා පරගාමං වා අකප්පියභූමිං පදසා පවිසන්තියා ආපත්තීති අයමෙත්ථ සඬ්ඛෙපො.

නදිපාරගමනෙ වුත්තලක්ඛණාය නදියා දුතියිකං විනා පරතීරං ගච්ඡන්තියා වා අන්තරානදියං දුතියිකාය සද්ධිං භණ්ඩිත්වා පුන ඔරිමතීරමෙව පවිචුත්තරන්තියා වා පයම්පාදං උද්ධරිත්වා තීරෙ යපිතක්ඛණෙ පුල්ලච්චයං, දුතියපාදුද්ධාරෙ සඬ්ඝාදිසෙසො.

ඉද්ධිසෙතුයානනාවාහි පන පරතීරං ඔතරිතුං, නභානාදිකාරණෙන ච ඔතිණ්ණාය ඔරිමතීරං පදසාපි පච්චුත්තරිතුං වට්ටති.

රත්තිවිජ්ජවාසෙ “පුරෙඅරුණෙයෙව දුතියිකාය හත්ථපාසං ඔක්කමිස්සාමි”ති ආහොගං විනා එකගබ්භෙපි දුතියිකාය හත්ථපාසාතික්කමෙ යත්වා අරුණං උට්ඨාපෙන්නියා ආපත්ති.

එකා වා ගණමහාති එත්ථ පන එකා භික්ඛුනීපි ගණොයෙව. ඔභීයෙය්‍යාති අවභීයෙය්‍ය, දස්සනුපචාරං වා සවනුපචාරං වා විජ්ඣෙය්‍යාති අත්ථො. තස්මා ඉන්දබ්බිලාතික්කමතො පට්ඨාය බහිගාමෙ රුක්ඛථමහසාණිපාකාරාදිඅත්තරිතභාවෙනාපි දුතියිකාය දස්සනුපචාරෙ විජ්ඣිතෙ සවෙපි සවනුපචාරො අත්ථී, ආපත්තියෙව. අජ්ඣෙකාකාසෙ පන දුරෙපි දස්සනුපචාරො හොති, තත්ථ මග්ගමුළ්භසද්දෙන විය ධම්මස්සවනාරොචනසද්දෙන විය ච ‘අය්‍ය’ති සද්දායන්නියා සද්දස්සවනාතික්කමෙ ආපත්තියෙව. සවෙ පන මග්ගං ගච්ඡන්ති ඔභීයිත්වා “ඉදානි පාපුණිස්සාමි”ති සඋස්සාහා අනුබන්ධති, වට්ටති.

සාවත්ථීයං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ ගාමන්තරගමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “එකා වා නදිපාර”න්තිආදිකා එත්ථ තිව්ධා අනුපඤ්ඤත්ති, පුරෙ අරුණෙ සකගාමතො නික්ඛමිත්වා අරුණුග්ගමනකාලෙ ගාමන්තරපරියාපන්නං නදිපාරං ඔක්කමනන්නියා පන චතස්සොපි ආපත්තියො එකක්ඛණෙයෙව හොන්ති. චුත්තමිපි චෙතං -

“සික්ඛාපදා බුද්ධවරෙන වණ්ණිතා;
සඬ්ඝාදිසෙසා චතුරො භවෙය්‍යුං;
ආපජ්ජෙය්‍ය එකපයොගෙන සබ්බා;
පඤ්ඤා මෙසා කුසලෙහි වින්නිතා”ති. (පරි. 479);

එතෙනුපායෙන තිණ්ණං, ද්වින්නඤ්ච එකතොභාවො වෙදිතබ්බො. දුතියිකාය පන පක්කන්තාය වා විබ්භන්තාය වා කාලඬ්ඝකතාය වා පක්ඛසඬ්ඝකන්තාය වා ආපදාසු වා ගාමන්තරගමනාදීනි කරොන්නියා උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අත්තරායෙන එකතොභාවො, ගාමන්තරගමනාදීසු අඤ්ඤතරතාපජ්ජනං, ආපදාය අභාවොති ඉමානෙත්ථ තිණ්ණ අඬ්ඝානි. සමුට්ඨානාදීනි පයමපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිවිත්තං, තිවෙදනත්ති.

එකගාමන්තරගමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. උක්ඛිත්තකඔසාරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ උක්ඛිත්තන්ති ආපත්තියා අදස්සනාදීසු උක්ඛිත්තං. අනඤ්ඤාය ගණස්ස ඡන්දන්ති තස්සෙව කාරකසඬ්ඝස්ස ඡන්දං අජානිත්වා. ඔසාරෙය්‍යාති ඔසාරණකම්මං කරෙය්‍ය. තස්සා එවං කරොන්නියා,

ගණපරියෙසනෙ සීමාසම්මුතියා ඤාත්තියා ච දුක්ඛං, ද්විතී කම්මවාචාහි පුල්ලච්චයං, කම්මවාචාපරියොසානෙ සඤ්ඤාදිසෙසො.

සාවත්ථීයං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවං ඔසාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤාත්තං, තිකසඤ්ඤාදිසෙසං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්ඛං, කාරකසඤ්ඤා වා ආපුච්ඡිත්වා, ගණස්ස වා ඡන්දං ඡාතිත්වා, වත්තෙ වා වත්තන්ති, අසන්තෙ කාරකසඤ්ඤා ඔසාරෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ධම්මකම්මෙන උක්ඛිත්තතා, අඤ්ඤා අනුඤ්ඤාතකාරණා ඔසාරණන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වේ අභිගානි. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්ඤාදිසෙසොපදෙ වුත්තනායානෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

උක්ඛිත්තකඔසාරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. භොජනප්පටිග්ගභණ්ණපදමසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ අවස්ඝ්නාති ඡන්දරාගෙන තිත්තා. අවස්ඝ්නස්සාති තාදිසස්සෙව. බාදෙය්‍යා වා භුඤ්ජෙය්‍යා වාති එත්ථ පටිග්ගභණ්ණෙ පුල්ලච්චයං, අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ සඤ්ඤාදිසෙසො.

සාවත්ථීයං සුන්දරීනන්දං ආරබ්භ අවස්ඝ්නාය අවස්ඝ්නස්ස හත්ථතො ආමිසප්පටිග්ගභණ්ණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤාත්තං, එකතොඅවස්ඝ්නෙ පටිග්ගභණ්ණෙ දුක්ඛං, අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ පුල්ලච්චයං, යක්ඛපෙතපණ්ඩකතිරව්ජානගතමනුස්සව්ග්ගහානං හත්ථතො උභතොඅවස්ඝ්නෙපි සති එසෙව නයො. තත්ථ පන එකතොඅවස්ඝ්නෙ සති දුක්ඛං, සබ්බත්ථ උදකදන්තපොනග්ගභණ්ණෙපි පරිභොගෙපි දුක්ඛංමෙව. උභොසු අනවස්ඝ්නෙසු, “අනවස්ඝ්නො”ති වා ඤාත්වා ගණ්හන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උදකදන්තපොනතො අඤ්ඤං අජ්ඣොභරණියං, උභතොඅවස්ඝ්නතා, සහත්ථා ගභණං, අජ්ඣොභරණන්ති ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අභිගානි. සමුට්ඨානාදීනි පදමපාරාජිකසදිසාතීති.

භොජනප්පටිග්ගභණ්ණපදමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. භොජනප්පටිග්ගභණ්ණදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ යතො ත්වන්ති යස්මා ත්වං. ඉඤ්ඤාති උය්‍යාජනත්ථෙ නිපාතො. අයම්චිති යා එවං උය්‍යාජෙති, සා එවං උය්‍යාජනෙන ච තෙන වචනෙන ඉතරිස්සා පටිග්ගභණ්ණෙන ච දුක්ඛංවාති, අජ්ඣොභාරගණ්ණාය පුල්ලච්චයානි ච ආපච්ඡිත්වා භොජනපරියොසානෙ සඤ්ඤාදිසෙසං ආපච්ඡති.

සාවත්ථීයං අඤ්ඤාරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ එවං උය්‍යාජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤාත්තං, සාණත්තිකමෙව, පුරිසස්ස වා යක්ඛාදීනං වා හත්ථතො උදකදන්තපොනප්පටිග්ගභණ්ණය්‍යාජනෙ ච තෙසං පරිභොගෙ ච දුක්ඛං, එස නයො යක්ඛාදීනං හත්ථතො අවසෙසග්ගභණ්ණත්ථං උය්‍යාජනෙ, තෙසං

ද්වේමාතිකාපාළි භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛවණ්ණනා සඬ්ඝාදිසෙසකණ්ඩො
ගහණෙ, අජ්ඣොභාරෙ ව. භොජනපරියොසානෙ පන ථුල්ලච්චයං.
“අනවස්ඪුතො”ති ඤාත්වා වා, “කුපිතා න පටිග්ගණ්හති”ති වා,
“කුලානුද්දයතාය න පටිග්ගණ්හති”ති වා උයොපෙන්නියා,
උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. මනුස්සපුරිසතා, අඤ්ඤත්තු
අනුඤ්ඤාතකාරණා, “බාදනීයං භොජනීයං ගහෙත්වා භුඤ්ජා”ති
උයොපජනා, තෙන වචනෙන ගහෙත්වා ඉතරිස්සා භොජනපරියොසානන්ති
ඉමානෙත්ථ තීණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානිති.

භොජනජපටිග්ගහණදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7-8-9. සඤ්චරිත්තාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමඅට්ඨමනවමසික්ඛාපදානං සඤ්චරිත්තාදිත්තයෙ
චුත්තනයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

සඤ්චරිත්තාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. සික්ඛංපච්චාවික්ඛණ්ණසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ කිංනුමාව සමණියොති කිංනු ඉමා එව සමණියො. තාසාහන්ති
තාසං අහං. යාවතතියකපදත්ථො භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං (කඬ්ඛා.
අට්ඨ. නිගමනවණ්ණනා), අවසෙසවිනිච්ඡයො ව තත්ථෙව
සඬ්ඝහෙදසික්ඛාපදවණ්ණනායං චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො, ඉදං පන
සාවත්ථීයං චණ්ඩකාළිභික්ඛුනිං (පාවි. 709) ආරබ්භ “බුද්ධං
පච්චාවික්ඛාමී”තිආදිවචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, එවං වචනමෙව චෙත්ථ
චතුසු අඬගෙසු පඨමං අඬගන්ති අයං විසෙසො, සෙසං තාදිසමෙවාති.

සික්ඛංපච්චාවික්ඛණ්ණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. අධිකරණකුපිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ කිස්මිඤ්චිදෙව අධිකරණෙති චතුන්නං අඤ්ඤතරස්මිං.
පච්චාකතාති පරාජිතා. ඉදම්පි සාවත්ථීයං චණ්ඩකාළිං ආරබ්භ
“ජන්දගාමිනියො ච භික්ඛුනියො”තිආදිවචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං
දසමෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

අධිකරණකුපිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. පාපසමාවාරපඨමසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ සංසට්ඨාති පබ්බජිතානං අනනුලොමෙන ගිහීනං
කොට්ටනපවනසාසනහරණාදිනා කායිකවාචසිකෙන මිස්සිභුතා. පාපො
කායිකවාචසිකො ආචාරො එතාසන්ති පාපාවාරා. පාපො කිත්තිසද්දො
එතාසන්ති පාපසද්දා. පාපො ආජීවසඬ්ඛාතො සිලොකො එතාසන්ති
පාපසිලොකා. භික්ඛුනිසඬ්ඝස්ස විහෙසිකාති අඤ්ඤමඤ්ඤස්සා කම්මෙ

කරියමානෙ පටික්කොසනෙන විහෙසිකා. වජ්ජප්පට්ඨජාදිකාති
බුද්දානුබුද්දකස්ස වජ්ජස්ස පට්ඨජාදිකා.

සාවත්ථීයං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ සංසට්ඨාචාරවත්ථුස්මිං
පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථාපි දසමෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං,
සමනුභාසනකම්මකාලෙ පන ද්වේතිස්සො එකතො සමනුභාසිතබ්බාති.

පාපසමාචාරපයමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

13. පාපසමාචාරදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ එවං වදෙය්‍යාති තා සමනුභට්ඨා භික්ඛුනියො එවං වදෙය්‍ය.
එවාචාරාති එවංආචාරා, යාදිසො තුම්භාකං ආචාරො, තාදිසො ආචාරොති
අත්ථො, එස නයො සබ්බත්ථං. උඤ්ඤායාති අවඤ්ඤාය නීවං කත්වා
ජානනාය. පරිභවෙනාති “කිං ඉමා කරස්සන්ති”ති එවං පරිභවිත්වා
ජානනෙන. අක්ඛන්තියාති අසහනතාය, කොට්ඨනාති අත්ථො. වෙහස්සියාති
බලවත්තස්ස භාවෙන, අත්තනො බලප්පකාසනෙන සමුත්‍රාසෙනාති
අත්ථො. දුබ්බලයාති තුම්භාකං දුබ්බලභාවෙන, සබ්බත්ථං උඤ්ඤාය ව
පරිභවෙන චාති එවං සමුච්චයත්ථො දට්ඨබ්බො. විච්චිච්චාති නානා භොථ,
අනනුලොමිකං කායිකචාචසිකසංසග්ගං පජහාති අත්ථො.

සාවත්ථීයං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ “සංසට්ඨාව, අයො, තුම්භෙ විහරථ,
මා තුම්භෙ නානා විහරිත්ථා”ති උයොජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං,
සෙසමෙත්ථාපි දසමෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

පාපසමාචාරදුතියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

14. සඬ්ඝහෙදකාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

සඬ්ඝහෙදාදීසු චතුසු චුත්තනයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.
කෙවලඤ්චි භික්ඛුනී සඬ්ඝං න භින්දති, හෙදාය පන පරක්කමති වෙච
අනුවත්තති ච. උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො සත්තරස සඬ්ඝාදිසෙසා ධම්මාති
භික්ඛු ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා සත්ත, අසාධාරණා දසාති එවං
සත්තරස. උභතොසඬ්ඝෙ පක්ඛමානත්තං චරිතබ්බන්ති භික්ඛුනියා හි
ආපත්තිං ඡාදෙන්තියාපි පරිවාසො නාම නත්ථී, ඡාදනපච්චයාපි න දුක්කටං
ආපජ්ජති, තස්මා ඡාදෙන්වාපි අඡාදෙන්වාපි එකං පක්ඛමානත්තමෙව
චරිතබ්බං. තං භික්ඛුනීහි අත්තනො සීමං සොට්ඨන්වා විහාරසීමාය වා,
සොට්ඨතුං අසක්කොන්තිහි බණ්ඩසීමාය වා සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡේදෙන
චතුරග්ගං ගණං සන්නිපාතාපෙත්වා දාතබ්බං. සවෙ එකා ආපත්ති භොති,
එකිස්සා වසෙන, සවෙ ද්වෙ වා තිස්සො වා සම්බහුලා වා එකවත්ථුකා වා
නානාවත්ථුකා වා, තාසං තාසං වසෙන භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං
චුත්තවත්ථුගොත්තනාමආපත්තිහෙදෙසු යං යං ඉච්ඡති, තං තං ආදාය
යොජනා කාතබ්බා.

තත්‍රිදං පඨමාපත්තිවසෙන මුඛමත්තනිදස්සනං - තාය ආපත්තාය භික්ඛුනියා භික්ඛුනිසඬ්ඝං උපසඬ්ඝමිත්වා එකංසං උත්තරාසඬ්ඝං කරිත්වා වුඩ්ඪානං භික්ඛුනීනං පාදෙ වන්දිත්වා උක්කුටිකං නිසිදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්සවචනීයො “අහං, අයො, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං උස්සයවාදං, සාහං, අයො, සඬ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං යාවාමි”ති, එවං තික්ඛත්තුං යාවාපෙත්වා බ්‍යත්තාය භික්ඛුනියා පටිබලාය සඬ්ඝො ඤාපෙනබ්බො -

“සුඤ්ඤානු මෙ, අයො, සඬ්ඝො, අයං ඉත්ථන්තාමා භික්ඛුනී එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං උස්සයවාදං, සා සඬ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං යාවති, යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඬ්ඝො ඉත්ථන්තාමාය භික්ඛුනියා එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං දදෙය්‍ය, එසා ඤත්ති.

“සුඤ්ඤානු මෙ, අයො, සඬ්ඝො, අයං ඉත්ථන්තාමා භික්ඛුනී...පෙ.... දුතියමිපි...පෙ.... තතියමිපි එතමත්ථං වදාමි, සුඤ්ඤානු මෙ, අයො, සඬ්ඝො...පෙ.... සා භාසෙය්‍ය. දිත්තං සඬ්ඝෙන ඉත්ථන්තාමාය භික්ඛුනියා එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං. බමති සඬ්ඝස්ස, තස්මා තුණ්හී, එවමෙනං ධාරයාමි”ති.

කම්මවාචාපරියොසානෙ “වත්තං සමාදියාමි, මානත්තං සමාදියාමි”ති සමාදියිත්වා සඬ්ඝස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිත්තවත්තෙන තාව වසිතුකාමාය තත්ථෙව සඬ්ඝමජ්ඣෙ වා පක්කන්තාසු භික්ඛුනීසු එකභික්ඛුනියා වා දුතියිකාය වා සන්තිකෙ “වත්තං නික්ඛිපාමි, මානත්තං නික්ඛිපාමි”ති නික්ඛිපිතබ්බං. අඤ්ඤිස්සා පන ආගන්තුකාය සන්තිකෙ ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං, නික්ඛිත්තකාලතො පටියාය පකතත්තටියානෙ තිට්ඨති, තතො පුරෙඅරුණෙයෙව චතුහි භික්ඛුනීහි තං භික්ඛුනිං ගහෙත්වා ගාමුපචාරතො ච භික්ඛුනං විහාරුපචාරතො ච ද්වේ ලෙඩ්ඪිපාතෙ අතික්කමිත්වා මහාමග්ගා ඔක්කම්ම ගුම්බවතිආදීහි පටිච්ඡන්තො ඔකාසෙ නිසිදිතබ්බං. චතුහි භික්ඛුහිපි තත්ථ ගන්තබ්බං, ගන්ත්වා භික්ඛුනීනං අවිදුරෙ විසුං නිසිදිතබ්බං. අථ තාය භික්ඛුනියා වුත්තනෙයෙනෙව වත්තං සමාදියිත්වා භික්ඛුනිසඬ්ඝස්ස තාව එවං ආරොචෙතබ්බං -

“අහං, අයො, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං උස්සයවාදං, සාහං සඬ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං යාචිං, තස්සා මෙ සඬ්ඝො එකිස්සා ආපත්තියා උස්සයවාදාය පක්ඛමානත්තං අදාසි, සාහං මානත්තං වරාමි, වෙදයාමහං, අයො, ‘වෙදයතී’ති මං සඬ්ඝො ධාරෙතු”ති.

තතො භික්ඛුසඬ්ඝස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එවං ආරොචෙතබ්බං “අහං, අයො, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං...පෙ.... වෙදයාමහං, අයො, ‘වෙදයතී’ති මං සඬ්ඝො ධාරෙතු”ති. ආරොචෙත්වා භික්ඛුනිසඬ්ඝස්සෙව සන්තිකෙ

නිසීදිතබ්බං, තතො පට්ඨාය භික්ඛුසු වා, දුතිසිකං යපෙත්වා භික්ඛුනීසු වා පක්කන්තාසුපි උභතොසඬ්ඝෙ මානත්තං විණ්ණමෙව හොති. යාව අරුණං න උට්ඨහති, තාව යං පයමං පස්සති භික්ඛුං වා භික්ඛුනිං වා, තස්සා ආරොචෙතබ්බං. උට්ඨිතෙ අරුණෙ වත්තං නික්ඛිපිත්වා උපස්සයං ගන්තබ්බං, එවං පඤ්චදස අරුණා ගහෙතබ්බා.

අනික්ඛිත්තවත්තාය පන ආගන්තුකෙසු අසති චතුත්තං භික්ඛුනඤ්ච භික්ඛුනීනඤ්ච දෙවසිකං ආරොචෙත්වා, ආගන්තුකෙසු සති සබ්බෙසම්පි ආගන්තුකානං ආරොචෙත්තියා පඤ්චදස දිවසානි පාරිවාසිකක්ඛන්ධකෙ (වුළුව. 75 ආදයො) චුත්තනයෙනෙව සම්මා වත්තිතබ්බන්ති අයමෙත්ථ සඬ්ඝෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (වුළුව. අට්ඨ. 75 ආදයො) චුත්තො, විණ්ණමානත්තාය භික්ඛුනියාති යදා එවං විණ්ණමානත්තා භික්ඛුනී හොති, අථස්සා යත්ථ සියා විසතිගණො භික්ඛුනිසඬ්ඝොති චුත්තනයෙනෙව අබ්භානකම්මං කාතබ්බං, සෙසං උත්තානමෙවාති.

කඬ්ඛාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනීපාතිමොක්ඛෙ

සඬ්ඝාදිසෙසවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිස්සග්ගියකණ්ඩො

1. පත්තසන්නිවයසික්ඛාපදවණ්ණනා

නිස්සග්ගියෙසු ආදිවග්ගස්ස තාව පයමෙ පත්තසන්නිවයං කරෙය්‍යාති පත්තසන්නිධිං කරෙය්‍ය, එකාහං අනධිට්ඨහින්වා වා අවිකප්පෙත්වා වා අධිට්ඨානුපගං පත්තං යපෙය්‍යාති අත්ථො.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ පත්තසන්නිවයවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසකථාමග්ගො භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො, තත්‍ර හි දසාහාතික්කමෙ ආපත්ති, ඉධ එකාහාතික්කමෙති එත්තකමෙව තස්ස ව ඉමස්ස ව නානාකරණං, සෙසං තාදිසමෙවාති.

පත්තසන්නිවයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. අකාලච්චරසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ අකාලච්චරත්ති අත්ථනෙ කථිතෙ කථිතමාසෙහි, අනත්ථනෙ ච්චරමාසනො අඤ්ඤස්මිං කාලෙ උප්පන්නං, යං වා පන කාලෙපි ආදිස්ස දින්නං. ආදිස්ස දින්නං නාම “සම්පත්තා භාජෙත්තු”ති වත්වා වා, “ඉදං ගණස්ස, ඉදං තුම්භාකං දම්මී”ති වත්වා වා, දාතුකාමතාය පාදමුලෙ යපෙත්වා වා දින්නං. ඉච්චෙනං අකාලච්චරං “කාලච්චර”න්ති අධිට්ඨහින්වා භාජාපෙත්තියා පයොගෙ දුක්කටං, යං අත්තනා ලද්ධං, තං නිස්සග්ගියං හොති. නිස්සට්ඨං පටිලහින්වාපි යථාදානෙයෙව උපනෙතබ්බං, අඤ්ඤස්මිම්පි ඵචරුපෙ සික්ඛාපදෙ ඵසෙව නයො.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ අකාලච්චරං “කාලච්චර”න්ති අධිට්ඨහින්වා භාජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අකාලච්චරෙ වෙමතිකාය, කාලච්චරෙ අකාලච්චරසඤ්ඤාය වෙව වෙමතිකාය ව දුක්කටං. උභොසු කාලච්චරසඤ්ඤාය, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අකාලච්චරතා, තථාසඤ්ඤිතා, “කාලච්චර”න්ති අධිට්ඨාය ලෙසෙන භාජාපනං, පටිලාහොති ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානිති.

අකාලච්චරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. ච්චරපරිවත්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ හන්දාති ගණ්භ. අච්ඡින්නදෙය්‍යාති සයං අච්ඡින්නදන්තියා බන්ධිත්වා යපිතෙසු බහුසුපි එකාපත්ති, ඉතරෙසු වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. අච්ඡින්නදාපනෙ පන එකාය ආණත්තියා බහුසු අච්ඡින්නෙසුපි එකාවාපත්ති.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ වීචරං පරිවත්තෙන්වා අවඡින්දනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාණත්තිකං, තිකපාවිත්තියං, අඤ්ඤස්මිං පරික්ඛාරෙ තිකදුක්කටං, අනුපසම්පන්නාය වීචරෙපි තිකදුක්කටමෙව. යා පන තාය වා දියාමානං, තස්සා වා විස්සාසං ගණ්හාති, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, පරිවත්තිතවීචරස්ස විකප්පනුපගතා, සකසඤ්ඤාය අවඡින්දනං වා අවඡින්දාපනං වාති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්තාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

වීචරපරිවත්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. අඤ්ඤවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ වීඤ්ඤාපෙත්වාති ජානාපෙත්වා, “ඉදං නාම ආභරා”ති යාවිත්වා වා. අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙය්‍යාති යං පුබ්බෙ “කිත්තෙ, අයො, අඵාසු, කිං ආභරියතු”ති චුත්තාය විඤ්ඤාපිතං, තං පටික්ඛිපිත්වා තඤ්චෙව අඤ්ඤඤ්ච ගහෙතුකාමා තතො අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙය්‍ය, තස්සා විඤ්ඤත්තියා දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං භොති.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ අඤ්ඤං විඤ්ඤාපෙත්වා අඤ්ඤං විඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, අනඤ්ඤෙද්විකදුක්කටං. අනඤ්ඤෙ අනඤ්ඤසඤ්ඤාය පන, තස්මිං අප්පභොත්තෙ පුන තඤ්ඤෙව, අඤ්ඤෙතපි අත්ථෙ සති තෙන සද්ධිං අඤ්ඤඤ්ච, යඤ්ච විඤ්ඤත්තං, තතො චෙ අඤ්ඤං සමග්ගතරං භොති, ඉමං ආනිසංසං දස්සෙත්වා සුද්ධං අඤ්ඤමෙව ච විඤ්ඤාපෙත්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ලෙසෙන ගහෙතුකාමතා, අඤ්ඤස්ස විඤ්ඤාපනං, පටිලාභොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි සඤ්චරිත්තසදිසානිති.

අඤ්ඤවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. අඤ්ඤචේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ අඤ්ඤං චේතාපෙත්වාති අත්තතො කප්පියහණ්ඩෙන “ඉදං නාම ආභරා”ති අඤ්ඤං පරිවත්තාපෙත්වා. අඤ්ඤං චේතාපෙය්‍යාති “ඵචං මෙ ඉදං දත්වා අඤ්ඤම්පි ආභරිස්සති”ති මඤ්ඤමානා “න මෙ ඉමිනා අත්ථො, ඉදං නාම මෙ ආභරා”ති තතො අඤ්ඤං චේතාපෙය්‍ය. තස්සා චේතාපනප්පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන තෙන වා අඤ්ඤෙන වා මූලෙන ආභටං නිස්සග්ගියං භොති, සෙසං චතුත්ථසදිසමෙවාවාති.

අඤ්ඤචේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. පයමසඛිසිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ අඤ්ඤදත්ථිකෙනාති අඤ්ඤස්සත්ථාය දින්නෙන. අඤ්ඤද්දිසිකෙනාති අඤ්ඤං උද්දිසිත්වා දින්නෙන. සඛිසිකෙනාති සඛිසස්ස පරිච්චත්තෙන. පරික්ඛාරෙනාති කප්පියහණ්ඩෙන. අඤ්ඤං වේතාපෙය්‍යාති “ඉදං නාම පරිභුඤ්ජෙය්‍යාථ”ති යං උද්දිසිත්වා නියමෙත්වා යො පරික්ඛාරො දින්නො, තතො අඤ්ඤං පරිචත්තාපෙය්‍ය, තස්සා පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ තාදිසෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤං වේතාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, අනඤ්ඤදත්ථිකෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන අනඤ්ඤදත්ථිකසඤ්ඤාය, සෙසකං උපනෙන්නියා, “තුම්හෙහි එතදත්ථාය දින්නො, අම්භාකඤ්ච ඉමිනා නාම අත්ථො”ති සාමිකෙ අපලොකෙත්වා උපනෙන්නියා, යදා භික්ඛුනියො විහාරම්පි ඡඩ්ඛෙත්වා පක්කමන්ති, එවරුපාසු ආපදාසු උපනෙන්නිනං, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං චතුත්ථසදිසමෙවාති.

පයමසඛිසිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. දුතියසඛිසිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සඤ්ඤාචිකෙනාති සයං යාවිතකෙනාපි. එතදෙවෙත්ථ නානාකරණං, සෙසං ඡට්ඨසදිසමෙවාති.

දුතියසඛිසිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. පයමගණිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ මහාජනිකෙනාති ගණස්ස පරිච්චත්තෙන, ඉදමෙත්ථ ඡට්ඨතො නානාකරණං.

පයමගණිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. දුතියගණිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ සඤ්ඤාචිකෙනාති ඉදං අට්ඨමතො අතිරිත්තං, සෙසං ද්විසුපි ඡට්ඨසික්ඛාපදසදිසමෙවාති.

දුතියගණිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. පුග්ගලිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ පුග්ගලිකෙනාති එකභික්ඛුනියා පරිච්චත්තෙන. සඤ්ඤාචිකෙනාති සයං යාවිතකෙන ව. අඤ්ඤං වේතාපෙය්‍යාති යං උද්දිසිත්වා දින්නං, තතො අඤ්ඤං වේතාපෙන්නියා පයොගෙ දුක්කටං, පටිලාභෙන නිස්සග්ගියං භොති.

සාවත්ථීයං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ තාදිසෙන පරික්ඛාරෙන අඤ්ඤං
වේතාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං ඡට්ඨසදිසමෙවාති.

පුග්ගලිකවේතාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පත්තවග්ගො පඨමො.

11. ගරුපාචුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියස්ස පඨමෙ ගරුපාචුරණන්ති සීතකාලෙ පාචුරණං.
චතුක්කංසපරමන්ති කංසො නාම චතුක්කභාපණ්ණකො හොති, තස්මා
සොළසකභාපණ්ණසනකං. වේතාපෙනබ්බන්ති යපෙත්වා සහධම්මිකෙ ච
ඤාතකප්පචාරිතෙ ච අඤ්ඤෙන කිස්මිඤ්චිදෙව ගුණෙ පරිතුට්ඨෙන
“වදෙථායො, යෙනත්ථො”ති චුත්තාය විඤ්ඤාපෙනබ්බං. තතො චෙ
උත්තරීති තතුත්තරි විඤ්ඤාපෙන්තියා දුක්කටං, පටිලද්ධං නිස්සග්ගියං
හොති.

සාවත්ථීයං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ රාජානං කම්බලං විඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං
පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, උනකචතුක්කංසෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන
උනකසඤ්ඤාය, චතුක්කංසපරමං වේතාපෙන්තියා, ඤාතකප්පචාරිතෙ වා,
අඤ්ඤස්ස වා අත්ථාය, අත්තනො වා ධනෙන, මහග්ගං වේතාපෙන්තං
අප්පග්ගං වේතාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගරුපාචුරණනා,
අතිරෙකචතුක්කංසනා, අනනුඤ්ඤාතට්ඨානෙ විඤ්ඤත්ති, පටිලාහොති
ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අඛිගාති. සමුට්ඨානාදීති සඤ්චරිත්තසදිසානීති.

ගරුපාචුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. ලහුපාචුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ලහුපාචුරණන්ති උණ්භකාලෙ පාචුරණං.
අඛිස්තෙය්‍යකංසපරමන්ති දසකභාපණ්ණසනකං, සෙසං පඨමසදිසමෙවාති.

ලහුපාචුරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ඉතො පරානි ඉමස්මිං වග්ගෙ අට්ඨ, තතියවග්ගෙ දසාති ඉමානි අට්ඨාරස
සික්ඛාපදානි භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං චුත්තනායෙනෙව
වෙදිතබ්බානීති.

ජාතරූපවග්ගො තතියො.

උද්දිට්ඨා බො අය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාවිත්තියා ධම්මාති භික්ඛු
ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා අට්ඨාරස, අසාධාරණා ද්වාදසාති ඵලං තිංස.
සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

ද්වේමාතිකාපාළි භික්ඛුනීපාතිමොක්ඛවණ්ණනා නිස්සග්ගියකණ්ඩො
කඨබාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය භික්ඛුනීපාතිමොක්ඛෙ
නිස්සග්ගියපාවිත්තියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාචිත්තියකණ්ඩො

1. ලසුණුවග්ගො

1. ලසුණසික්ඛාපදවණ්ණනා

පාචිත්තියෙසු ලසුණුවග්ගස්ස තාව පඨමෙ ලසුණන්ති මගධරට්ඨෙ ජාතං ආමකං හණ්ඩිකලසුණමෙව, න එකද්විතිමිඤ්ජකං. තඤ්ඤි “බාදිස්සාමි”ති පටිග්ගණ්හන්තියා දුක්කටං, අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ ලසුණං හරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අලසුණෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන අලසුණසඤ්ඤාය, පලණ්ඩුකෙ, හඤ්ජනකෙ, හරිතකෙ, වාපලසුණෙ, සුපසම්පාකෙ, මංසසම්පාකෙ, තෙලසම්පාකෙ, සාලවෙ, උත්තරිහඩ්ගෙ, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආමකලසුණඤ්චෙව, අජ්ඣොභරණඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඩ්ගාති. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානීති.

ලසුණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. සම්බාධලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ සම්බාධෙති පටිච්ඡන්තොකාසෙ, උපකච්ඡකෙසු ච මුත්තකරණෙ වාති අත්ථො. සංහරාපෙය්‍යාති එත්ථ බුරසණ්ඩාසකත්තරිආදීසු යෙන කෙනචි සංහරාපෙන්තියා පයොගගණනාය පාචිත්තියං, න ලොමගණනාය.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ සම්බාධෙ ලොමං සංහරාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අත්තනො අත්ථාය අඤ්ඤං ආණාපෙන්තියා සාණත්තිකං, ආපත්තිහෙදොනත්ථි. ආබාධපච්චයා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආබාධාභාවො, සම්බාධෙ ලොමසංහරණන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඩ්ගාති. සමුට්ඨානාදීනි භික්ඛුනියා සද්ධිං එකද්ධානමග්ගගමනසික්ඛාපදසදිසානීති.

සම්බාධලොමසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. තලසාතකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ තලසාතකෙති අත්තමසො උප්පලකෙසරෙනාපි මුත්තකරණස්ස තලසාතනෙ මුත්තකරණමිහි පහාරදානෙ පාචිත්තියන්ති අත්ථො.

සාවත්ථියං ද්වෙ භික්ඛුනියො ආරබ්භ තලසාතකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, පුරිමනයෙනෙව සාණත්තිකං, ආපත්තිහෙදො නත්ථි. ඉතො පරං පන යත්ථ නත්ථි, තත්ථ අවත්ථාව ගමිස්සාම. ආබාධපච්චයා ගණ්ඩං වා වණං වා පහරන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආබාධාභාවො, මුත්තකරණෙ පහාරදානං, එස්සසාදියනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඩ්ගාති. සමුට්ඨානාදීනි පඨමපාරාජිකසදිසානීති.

තලසාතකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ජතුමට්ඨකසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ ජතුමට්ඨකෙති ජතුනා කතෙ මට්ඨදණ්ඩකෙ. චත්ථුවසෙනෙතං වුත්තං, කාමරාගෙන පන උප්පලකෙසරම්පි පචෙසෙන්නියා ආපත්ති.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ ජතුමට්ඨකසාදියනචත්ථස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං තතියසදිසමෙවාති.

ජතුමට්ඨකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. උදකසුද්ධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ උදකසුද්ධිකත්ති මුත්තකරණස්ස ධොවනං. ආදියමානායාති කරොන්නියා. ද්වඩගුලපබ්බපරමං ආදාතබ්බත්ති ද්විසු අඩගුලිසු එකෙකං කත්වා ද්වඩගුලපබ්බපරමං ආදාතබ්බං. තං අතික්කාමෙන්නියාති සචෙ ධොවනකාලෙ රාගවසෙන විත්ථාරතො තතියාය අඩගුලියා අග්ගපබ්බං, ගම්භිරතො එකිස්සාව අඩගුලියා තතියපබ්බං පචෙසෙති පාචිත්තියං.

සක්කෙසු අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ අතිගම්භිරං උදකසුද්ධිකං ආදියනචත්ථස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, ඌනකද්වඩගුලපබ්බෙ ද්විකදුක්කට්ඨං. තස්මිං පන ඌනකසඤ්ඤාය, ද්වඩගුලපබ්බපරමං ආදියන්නියා, ආබාධපච්චයා අතිරෙකම්පි, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති, සෙසං තතියසදිසමෙවාති.

උදකසුද්ධිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. උපතිට්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ භුඤ්ජන්තස්සාති පඤ්චන්තං භොජනානං අඤ්ඤතරං භුඤ්ජනො. පානීයෙනාති සුද්ධෙන වා උදකෙන, තක්කාදිසු වා අඤ්ඤතරෙන. විදුපනෙනාති යාය කායචි බීජනියා. උපතිට්ඨෙය්‍යාති යා එතෙසු ද්විසු අඤ්ඤතරං ගහෙත්වා හත්ථපාසෙ තිට්ඨති, තස්සා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ භුඤ්ජන්තස්ස එවං තිට්ඨනචත්ථස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, හත්ථපාසං විජහිත්වා බාදනීයං බාදන්තස්ස උපතිට්ඨන්නියා දුක්කට්ඨං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කට්ඨං. “ඉමං පිචථ, ඉමිනා බීජථා”ති එවං දෙන්තියා වා, දාපෙන්තියා වා, අනුපසම්පන්නං වා උපතිට්ඨාපනත්ථං ආණාපෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භුඤ්ජන්තස්ස භික්ඛුනො හත්ථපාසෙ යානං, පානීයස්ස වා විදුපනස්ස වා ගහණන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඩ්ගාති. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානිති.

උපතිට්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. ආමකධක්ඛ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ වික්ඛ්ඤත්වාති අන්තමසො මාතරම්පි යාවිත්වා. භුක්ඛ්ඤ්ඤායාති අජ්ඣොගරොයා. එත්ථ ච වික්ඛ්ඤත්ති වෙව භොජනක්ඛ්ඤ්ඤා පමාණං, තස්මා සයං වික්ඛ්ඤත්වා අක්ඛ්ඤාය භජ්ජනාදීනි කාරාපෙත්වා වා, අක්ඛ්ඤාය වික්ඛ්ඤාපෙත්වා සයං භජ්ජනාදීනි කත්වා වා පටිග්ගහණතො පටියාය යාව දන්තෙහි සංඛාදනං, තාව පුබ්බජ්ජයොගෙසු දුක්ඛටානි, අජ්ඣොගරො අජ්ඣොගරො පාවිත්තියං.

සාවත්ථීයං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ආමකධක්ඛ්ඤං වික්ඛ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පක්ඛ්ඤත්තං, සයං වා අක්ඛ්ඤාය වා අවික්ඛ්ඤත්තියා ලද්ධං භජ්ජනාදීනි කත්වා වා කාරෙත්වා වා භුක්ඛ්ඤ්ඤායා දුක්ඛං, අක්ඛ්ඤාය වික්ඛ්ඤත්තියා ලද්ධං පන සයං භජ්ජනාදීනි කත්වාපි කාරෙත්වාපි භුක්ඛ්ඤ්ඤායා දුක්ඛංමෙව. ආබාධෙ සති සෙදකම්මාදීනං අත්ථාය වික්ඛ්ඤාපෙත්තියා, අවික්ඛ්ඤත්තියා ලබ්භමානං නවකම්මත්ථාය සම්පට්ඨිජන්තියා, ඤාතකප්පවාරිතට්ඨානෙ මුග්ගමාසාදිඅපරණ්ණං වික්ඛ්ඤාපෙත්තියා, උම්මත්තිකාදීනක්ඛ්ඤ්ඤා අනාපත්ති. සත්තන්තං ධක්ඛ්ඤානං අක්ඛ්ඤතරස්ස වික්ඛ්ඤාපනං වා වික්ඛ්ඤාපාපනං වා, පටිලාභො, භජ්ජනාදීනි කත්වා වා කාරෙත්වා වා අජ්ඣොගරණන්ති ඉමානෙත්ථ තීණි අභිගානි. සමුට්ඨානාදීනි අද්ධානමග්ගසික්ඛාපදසදිසානීති.

ආමකධක්ඛ්ඤසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. පයමඋච්චාරජඩ්ඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ සඬ්ඛාරන්ති කවචරං. විසාසන්ති යංකික්ඛ්චි පරිභුත්තාවසෙසං උච්ඡිට්ඨොදකම්පි දන්තකට්ඨම්පි, අට්ඨිකවලකෙසු පන චත්තබ්බමෙව නත්ථි. තිරොකුට්ටෙ වා තිරොපාකාරෙ වාති යස්සකස්සචි කුට්ටස්ස වා පාකාරස්ස වා පරතො. ඡඩ්ඛෙය්‍යා වා ඡඩ්ඛාපෙය්‍යා වාති සබ්බානිපෙතානි එකතො ඡඩ්ඛෙත්තියා එකප්පයොගෙ එකාපත්ති, සකිං ආණත්තියා බහුකෙපි ඡඩ්ඛිතෙ එකාව.

සාවත්ථීයං අක්ඛ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ උච්චාරං තිරොකුට්ටෙ ඡඩ්ඛනවත්ථුස්මිං පක්ඛ්ඤත්තං, සාණත්තිකං, භික්ඛුස්ස දුක්ඛං, ඔලොකෙත්වා වා අවලක්ඛ්ඤ්ඤා වා ඡඩ්ඛෙත්තියා, උම්මත්තිකාදීනක්ඛ්ඤ්ඤා අනාපත්ති. උච්චාරාදිභාවො, අනොලොකනං, වලක්ඛ්ඤ්ඤායා, තිරොකුට්ටිතිරොපාකාරතා, ඡඩ්ඛනං වා ඡඩ්ඛාපනං වාති ඉමානෙත්ථ පක්ඛ්ඤ්ඤා අභිගානි. සමුට්ඨානාදීනි සක්ඛ්චරිත්තසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පයමඋච්චාරජඩ්ඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. දුතියඋච්චාරජඩ්ඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ හරිතෙති ඛෙත්තෙ වා නාළිකෙරාදිආරාමෙ වා යත්ථකත්ථවි රොපිමහරිතට්ඨානෙ. තානි චත්ථුනි ඡඩ්ඛෙත්තියා වා ඡඩ්ඛාපෙත්තියා වා පුරිමනෙයෙනෙව ආපත්ති, තාදිසෙ යානෙ නිසිදිත්වා අන්තමසො උදකං පිචිත්වා මත්ථකච්ඡිත්තං නාළිකෙරමිපි ඡඩ්ඛෙත්තියා ආපත්තියෙව.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ උච්චාරාදීනි හරිතෙ ඡඩ්ඛනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සාණත්තිකං, තිකපාචිත්තියං, භික්ඛුනො දුක්කටං, භික්ඛුනියාපි නික්ඛිත්තබ්බෙ ඛෙත්තෙ යාව අඩ්ඛරො න උට්ඨහති, තාව දුක්කටං, අහරිතෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන අහරිතසඤ්ඤාය ඡඩ්ඛිතඛෙත්තෙ වා, සාමිකෙ අපලොකෙත්වා වා ඡඩ්ඛෙත්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං අට්ඨමසදිසමෙවාවාති.

දුතියඋච්චාරජඩ්ඛනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. නච්චගිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ නච්චන්ති අන්තමසො මොරනච්චමිපි. ගීතන්ති අන්තමසො ධම්මභාණකගීතමිපි. වාදිතන්ති අන්තමසො උදකහෙරිවාදිතමිපි. දස්සනායානි එතෙසු යංකිඤ්චි දස්සනාය ගච්ඡන්තියා පදෙ පදෙ දුක්කටං, යත්ථ යිතා පස්සති වා සුණාති වා, එකප්පයොගෙ එකාපත්ති, තං තං දිසං ඔලොකෙත්තියා පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති.

රාජගහෙ ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ නච්චාදීනි දස්සනාය ගමනචත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සයං තානි චත්ථුනි කරොන්තියා, අඤ්ඤං වා ආණාපෙත්තියා, “වෙතියස්ස උපහාරං දෙථා”ති ඊදිසෙන පරියායෙන වා භණන්තියා, “වෙතියස්ස උපහාරං කරොමා”ති වා චුත්තෙ “සාධු”ති සම්පට්චිජන්තියා ව පාචිත්තියමෙවාවාති සබ්බඅට්ඨකථාසු (පාවි. අට්ඨ. 835-837) චුත්තං, භික්ඛුනො සබ්බත්ථ දුක්කටං. “තුම්භාකං වෙතියස්ස උපට්ඨානං කරොමා”ති චුත්තෙ පන “උපට්ඨානකරණං නාම සුන්දර”න්ති ඊදිසං පරියායං භණන්තියා, ආරාමෙ යත්වා පස්සන්තියා වා සුණන්තියා වා, තථා අත්තනො යිතොකාසං ආගන්ත්වා පයොජිතං පටිපථං ගච්ඡන්තියා සම්මුඛිභූතං සලාකහත්තාදිකෙ සති කරණීයෙ ගන්ත්වා, ආපදාසු වා සමප්පට්ඨානං පවිසිත්වාපි පස්සන්තියා වා සුණන්තියා වා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නච්චාදීනං අඤ්ඤතරතා, අඤ්ඤත්ත අනුඤ්ඤාතකාරණා ගමනං, දස්සනං වා සවනං වානි ඉමානෙත්ථ තිණි අඩ්ඛානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානි, ඉදං පන ලොකච්ඡිප්පං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

නච්චගිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ලසුණවග්ගො පඨමො.

2. රත්තන්ධකාරවග්ගො

1. රත්තන්ධකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

අන්ධකාරවග්ගස්ස පයමෙ රත්තන්ධකාරෙති රත්තිඅන්ධකාරෙ. අප්පදීපෙනි පජ්ජොතවන්දසුරියඅග්ගීසු එකෙකෙනාපි අනොභාසිනෙ. පුරිසෙනාති සන්තිට්ඨිතුං සල්ලපිතුඤ්ච විඤ්ඤනා මනුස්සපුරිසෙන සද්ධිං. සන්තිට්ඨෙය්‍යා වාති හත්ථපාසෙ ධීතමත්තාය පාචිත්තියං. සල්ලපෙය්‍යාති තත්ථ යත්වා ගෙහසිතකථං කථෙන්නියාපි පාචිත්තියමෙව.

සාවත්ථීයං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ එවං සන්තිට්ඨනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, පුරිසස්ස හත්ථපාසං විජහිත්වා, යක්ඛාදීනං හත්ථපාසං අවිජහිත්වාපි සන්තිට්ඨන්තියා, සල්ලපෙන්නියා වා දුක්කථං, යංකිඤ්චි විඤ්ඤං දුතියං ගහෙත්වා එවං කරොන්නියා, අරභොපෙක්ඛාය, අඤ්ඤවහිතාය, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. රත්තන්ධකාරතා, පුරිසස්ස හත්ථපාසෙ යානං වා සල්ලපනං වා, සභායාභාවො, රභොපෙක්ඛතාති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං, කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, අකුසලචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

රත්තන්ධකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. පටිච්ඡන්තොකාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ පටිච්ඡන්තෙ ඔකාසෙති කුට්ටාදීසු යෙන කෙනචි පටිච්ඡන්තෙ, ඉදමෙවෙත්ථ නානත්තං.

පටිච්ඡන්තොකාසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. අජ්ඣොකාසසල්ලපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ අජ්ඣොකාසෙති නානං, සෙසං උභයත්ථාපි පයමසදිසමෙවාති.

අජ්ඣොකාසසල්ලපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. දුතියිකඋයොපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ රථිකායාති රච්ඡායං. බ්‍යුහෙති අනිවිද්ධරච්ඡායං. සිඬසාටකෙති වච්චරෙ. නිකණ්ණිකං වා ජප්පෙය්‍යාති කණ්ණමුලෙ කිඤ්චි ජප්පෙය්‍යා. උයොපෙය්‍යාති අනාවාරං වරිතුකාමතාය “ගච්ඡ ත්ව”න්ති දුතියිකං උයොපෙය්‍යා. පාචිත්තියන්ති පුරිමනෙයෙනෙව තාව සන්තිට්ඨනාදීසු තීණි පාචිත්තියාති, උයොපෙන්නියා පන උයොපනෙ ච හත්ථපාසවිජහනෙ ච දුක්කථං, විජහිතෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථීයං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවං සන්තිට්ඨනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං පුරිමත්තයසදිසමෙව. අනාපත්තියං පන “න අනාවාරං ආවරිතුකාමා,

සති කරණියෙ දුතියිකං භික්ඛුනිං උයොපෙතී''ති (පාවි. 852) එත්තකං අධිකන්ති.

දුතියිකඋයොපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. අනාපුච්ඡාපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ පුරෙහත්තන්ති අරුණුග්ගමනං උපාදාය යාව මජ්ඣන්තිකං. ආසනෙනි පල්ලඛකස්සෙසාකාසභුතෙ. සාමිකෙ අනාපුච්ඡාති තස්මිං කුලෙ යංකිඤ්චි විඤ්ඤං මනුස්සං අනාපුච්ඡා. පක්කමෙය්‍යාති එත්ථ ඡන්තස්ස අන්තො නිසිදිත්වා අනොවස්සකං අජ්ඣොකාකාසෙ උපවාරං අතික්කාමෙන්තියා පට්ඨමාදෙ දුක්කටං, දුතියෙ පාවිත්තියං.

සාවත්තියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ අනාපුච්ඡා පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, පල්ලඛකස්ස අනොකාසෙ දුක්කටං, තථා ආපුච්ඡිතෙ අනාපුච්ඡිතසඤ්ඤාය වෙව වෙමතිකාය ව. ආපුච්ඡිතසඤ්ඤාය පන, අසංහාරිමෙ, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මන්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පුරෙහත්තතා, අන්තරසරෙ නිසජ්ජා, ආසනස්ස පල්ලඛකොකාසතා, අඤ්ඤත්‍ර අනුඤ්ඤාතකාරණා අනාපුච්ඡනං, චුත්තපරිච්ඡෙදාතික්කමොති ඉමානෙන්ථ පඤ්ච අධිගාති. සමුට්ඨානාදීනි කථිතසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

අනාපුච්ඡාපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. අනාපුච්ඡාඅභිනිසිදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ පච්ඡාහත්තන්ති මජ්ඣන්තිකෙ විතිවත්තෙ යාව සූරියස්ස අත්ථචගමා. අභිනිසිදෙය්‍ය වාති ආදිමභි නිසිදිත්වා ගච්ඡන්තියා එකා ආපත්ති, අනිසිදිත්වා නිපජ්ජිත්වා ගච්ඡන්තියාපි එකා, නිසිදිත්වා නිපජ්ජන්තියා ද්වෙ.

සාවත්තියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ ආසනෙ අභිනිසිදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසං පඤ්චමසදිසමෙව. යථා පන තත්ථ අසංහාරිමෙ, එවමිධ ධූවපඤ්ඤත්තෙ අනාපත්තිති.

අනාපුච්ඡාඅභිනිසිදනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. අනාපුච්ඡාසන්ථරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ විකාලෙති අත්ථචගතෙ සූරියෙ. සෙය්‍යන්ති අන්තමසො පණ්ණසන්ථාරම්පි, සෙසං ඡට්ඨසදිසමෙව.

ඉදං පන සාවත්තියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ විකාලෙ කුලානි උපසඬකම්ත්වා සාමිකෙ අනාපුච්ඡිත්වා සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා

අභිනිසිදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අනාපත්තියඤ්චේත්ථ ධ්‍රුවපඤ්ඤත්තං නාම නත්ථිති.

අනාපුච්ඡාසන්ථරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. පරඋප්ඤ්ඤාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ දුග්ගහිතෙන දුපධාරිතෙනාති යං චුත්තං, තතො අඤ්ඤථා ගහිතෙන ච උපධාරිතෙන ච. පරන්ති “අභං කිරයො අයං න සක්කච්චං උපට්ඨහාමි”තිආදිනා (පාචි. 869) නයෙන උපසම්පන්නං උප්ඤ්ඤාපෙත්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤත්තං භික්ඛුනිං ආරබ්භ ඵලං පරං උප්ඤ්ඤාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං, උම්මත්තිකාදීනංයෙව අනාපත්ති. දුග්ගහිතතා, උප්ඤ්ඤාපනං, යං උප්ඤ්ඤාපෙති, තස්සා උපසම්පන්නතාති ඉමානෙත්ථ තිණි අඩ්ඨාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

පරඋප්ඤ්ඤාපනකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. පරඅභිසපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ අභිසපෙය්‍යාති සපථං කරෙය්‍ය. තත්ථ “නිරයෙ උපපජ්ජාමි, නිරයෙ උපපජ්ජතු”තිඵලමාදීනි වදමානා නිරයෙන අභිසපති නාම, අක්කොසතීති අත්ථො. “ගිහිනී භොමි, ගිහිනී භොතු”තිඵලමාදීනි වදමානා බ්‍රහ්මචරියෙන. තස්සා වාචාය වාචාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං චණ්ඩකාළිං ආරබ්භ ඵලං අභිසපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං, තිරච්ඡානගොනියා වා පෙත්තිවිසයෙන වා මනුස්සදොහග්ගෙන වා අභිසපනෙ දුක්කටං. අත්ථධම්මානුසාසනිපුරෙක්ඛාරානං උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නිරයෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා අභිසපනං, උපසම්පන්නතා, අත්ථධම්මපුරෙක්ඛාරාදීනං අභාවොති ඉමානෙත්ථ තිණි අඩ්ඨාති. සමුට්ඨානාදීනි අට්ඨමසදිසානෙවාති.

පරඅභිසපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. රොදනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ වධිත්ථාති හත්ථාදීනි පහරිත්ථා, උභයං කරොන්තියාව පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං චණ්ඩකාළිං ආරබ්භ අත්තානං වධිත්ථා රොදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, කෙවලං වධන්තියා වා රොදන්තියා වා දුක්කටමෙව. ඤාතිරොගභොගඛ්‍යසනෙහි පුට්ඨාය කෙවලං රොදන්තියා ඵල න වධන්තියා,

උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අත්තානං වධනඤ්චෙව, රොදනඤ්චාති ඉමානෙත්ථ ද්වේ අඩ්ගාති. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානි, ඉදං පන කිරියමෙවාති.

රොදනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

රත්තන්ධකාරවග්ගො දුතියො.

3. නග්ගවග්ගො

1. නග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා

නග්ගවග්ගස්ස පඨමෙ නග්ගාති අනිවත්ථා වා අපාරුතා වා. එවඤ්ඤි නභායන්තියා සබ්බජ්ජයොගෙසු දුක්ඛං, නභානපරියොසානෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ එවං නභානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, උදකසාටිකචීවරෙ අවිජින්නෙ වා නට්ඨෙ වා, “මහග්ගං ඉදං දිස්වා වොරාපි හරෙය්‍යු”න්ති එවරුපාසු ආපදාසු වා නභායන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නග්ගතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, නභානපරියොසානන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඩ්ගාති. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානිති.

නග්ගසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. උදකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අජ්ජමාණිකායො උදකසාටිකායො ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ සබ්බං රත්තවග්ගෙ නිසිදනසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

උදකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. වීචරසිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ වීසිබ්බෙත්වාති දුස්සිබ්බිතං පුනසිබ්බනත්ථාය වීසිබ්බෙත්වා. අනන්තරායිකිනීති දසසු අන්තරායෙසු එකෙකස්මිම්පි අසති. අඤ්ඤානු චතුහපඤ්චාභාති වීසිබ්බිතදිවසතො පඤ්ච දිවසෙ අතික්කාමෙත්වා “නෙව සිබ්බිස්සාමි, න සිබ්බාපනාය උස්සුක්කං කරස්සාමි”ති ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ වීචරං වීසිබ්බෙත්වා න සිබ්බනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්ඛං, තථා උභින්නම්පි අඤ්ඤස්මිං පරික්ඛාරෙ. යා පන අන්තරායිකිනී වා භොති, පරියෙසිත්වා වා කිඤ්චි න ලහති, කරොන්ති වා පඤ්චාහං අතික්කාමෙති, තස්සා ව, ගිලානාය ව, ආපදාසු ව,

උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නිවාසනපාරුපනුපගච්චරතා, උපසම්පන්නාය සන්තකතා, සිඛිබ්බන්ථාය විසිඛිබ්බනං වා විසිඛිබ්බාපනං වා, අඤ්ඤත්තු අනුඤ්ඤාතකාරණා පඤ්චාභාතික්කමො, ධුරනික්ඛෙපොති ඉමානෙත්ථ පඤ්ච අභිගාති. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානීති.

වීචරසිඛිබ්බනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. සඤ්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ පඤ්ච අභානි පඤ්චාහං, පඤ්චාහමෙව පඤ්චාහිකං. සඤ්චාරිනං වාරො සඤ්චාරිවාරො, පරිභොගවසෙන වා ඔතාපනවසෙන වා සඤ්චාරිතට්ඨෙත ‘සඤ්චාරි’ති ලද්ධනාමං තිච්චරං, උදකසාටිකා, සංකච්චිකාති ඉමෙසං පඤ්චන්තං වීචරානං පරිචත්තනන්ති අත්ථො. අතික්කාමෙයා පාවිත්තියන්ති ඡට්ඨෙ අරුණුග්ගමනෙ එකස්මිං වීචරෙ චුත්තනයෙන අපරිචත්තිතෙ එකා ආපත්ති, පඤ්චස්ස පඤ්ච.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ වීචරං නික්ඛිපිත්වා සන්තරුත්තරෙන ජනපදවාරිකං පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, පඤ්චාභානතික්කන්තෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන අනතික්කන්තසඤ්ඤාය, පඤ්චමං දිවසං පඤ්ච වීචරානි නිවාසෙන්නියා වා පාරුපන්නියා වා ඔතාපෙන්නියා වා, ගිලානාය, “ඉදං මෙ වීචරං මහග්ගං ඊදිසෙ වොරහයෙ න සක්කා ධාරෙතු”න්ති එවරුපාසු ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පඤ්චන්තං වීචරානං අඤ්ඤතරතා, පඤ්චාභාතික්කමො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, අපරිචත්තනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අභිගාති. සමුට්ඨානාදීනි කථිතසදිසානීති.

සඤ්චාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. වීචරසඤ්චකමනියසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ වීචරසඤ්චකමනියන්ති සඤ්චකමෙතඛිබ්බං වීචරං, අඤ්ඤිස්සා සන්තකං අනාපුච්ඡා ගහිතං පුන පටිදාතඛිබ්බං පඤ්චන්තං අඤ්ඤතරං වීචරන්ති අත්ථො. ධාරෙය්‍යාති සථෙ තං නිවාසෙති වා පාරුපති වා පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ භික්ඛුනියා වීචරං ආදාය අනාපුච්ඡා පාරුපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං. යා පන තාය වා දින්නං, තං වා ආපුච්ඡා, අච්ඡින්නනට්ඨවීචරිකා වා හුත්වා, “ඉදං මෙ වීචරං මහග්ගං ඊදිසෙ වොරහයෙ න සක්කා ධාරෙතු”න්ති එවරුපාසු ආපදාසු වා ධාරෙති, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වීචරසඤ්චකමනියතා, උපසම්පන්නාය සන්තකතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, ධාරණන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අභිගාති. සමුට්ඨානාදීනි පට්ඨකථිතසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

වීරසඬකමනියසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. ගණවීරසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ ගණස්සාති භික්ඛුනිසඬසස්ස. වීරලාභන්ති විකප්පනුපගමපි පච්ඡිමං ලභිතබ්බං වීරං. අන්තරායං කරොයාති යථා තෙ දාතුකාමා න දෙන්ති, එවං පරක්කමෙයා. පාවිත්තියන්ති සචෙ තස්සා වචනෙන තෙ න දෙන්ති, භික්ඛුනියා පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ ගණස්ස වීරලාභන්තරායකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අඤ්ඤස්මිං පරික්ඛාරෙ දුක්ඛං, සම්බහුලානං පන එකභික්ඛුනියා වා වීරලාභෙපි දුක්ඛංමෙව. “සමග්ගකාලෙ දස්සථා”ති එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා නිවාරෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. විකප්පනුපගපච්ඡිමතා, සඬසස්ස පරිණතභාවො, විනා ආනිසංසදස්සනෙන අන්තරායකරණන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදිත්තාදානසදිසානිති.

ගණවීරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. පටිබාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ ධම්මිකං වීරවිහඬගන්ති සමග්ගෙන සඬසෙන සන්නිපතිත්වා කරියමානං වීරවිහඬග. පටිබාහෙයාති පටිසෙධෙයා, එවං පටිසෙධෙන්තියා පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ ධම්මිකං වීරවිහඬගං පටිබාහනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ධම්මිකෙ චෙමතිකාය, අධම්මිකෙ ධම්මිකසඤ්ඤාය චෙව චෙමතිකාය ව දුක්ඛං. උභයත්ථ අධම්මිකසඤ්ඤාය, ආනිසංසං දස්සෙත්වා පටිබාහන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වීරවිහඬගස්ස ධම්මිකතා, ධම්මිකසඤ්ඤිතා, විනා ආනිසංසෙන පටිබාහනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදිත්තාදානසදිසානෙවාති.

පටිබාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. වීරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ සමණවීරන්ති කප්පකතං නිවාසනපාරුපනුපගං, එවරුපං යපෙත්වා පඤ්ච සහධම්මිකෙ මාතෘපිතරො ව යස්ස කස්සචි ගහට්ඨස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා පරිච්චජිත්වා දෙන්තියා පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ අගාරිකස්ස සමණවීරදානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, භික්ඛුනො දුක්ඛං. මාතෘපිතූනං පරිච්චජිත්වාපි, අඤ්ඤෙසං තාවකාලිකමෙව දෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සමණවීරතා,

යපෙන්වා සහධම්මිකෙ ව මාතෘපිතරො ව අඤ්ඤෙසං දානං,
අතාවකාලිකතාති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි
සඤ්චරිත්තසදිසානිති.

වීචරදානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. කාලඅතික්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ දුඛ්ඛලවීචරපච්චාසායාති දුඛ්ඛලාය වීචරපච්චාසාය, “සචෙ
සක්කොම දස්සාමා”ති එත්තකමත්තං සුත්වා උප්පාදිතාය ආසායාති
අත්ථො. වීචරකාලසමයං අතික්කාමෙය්‍යාති වස්සංවුට්ඨභික්ෂුනීහි
කාලවීචරෙ භාජියමානෙ “ආගමෙය්‍යාථ, අයෙය, අත්ථි සඬ්ඝස්ස
වීචරපච්චාසා”ති වත්වා තං වීචරවිභඩ්ගං වීචරකාලං අතික්කාමෙය්‍ය, තස්සා
අනත්ථනෙ කථිතෙ වස්සානස්ස පච්ඡිමමාසං, අත්ථනෙ කථිතෙ
කථිනුඛිහාරදිවසං අතික්කාමෙන්තියා පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරඬ්භ දුඛ්ඛලවීචරපච්චාසාය වීචරකාලසමයං
අතික්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, දුඛ්ඛලවීචරෙ චෙමතිකාය,
අදුඛ්ඛලවීචරෙ දුඛ්ඛලවීචරසඤ්ඤාය චෙව චෙමතිකාය ව දුක්කටං. උභයත්ථ
අදුඛ්ඛලවීචරසඤ්ඤාය, කිඤ්චාපි ‘න සක්කොමා’ති වදන්ති, “ඉදානි පන
තෙසං කප්පාසො වා උප්පජ්ජිස්සති, සද්ධො වා පුරිසො ආගමිස්සති, තස්මිං
ආගතෙ අද්ධා දස්සන්ති”ති එවං ආනිසංසං දස්සෙන්වා නිවාරෙන්තියා,
උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. දුඛ්ඛලවීචරතා, දුඛ්ඛලසඤ්ඤිතා, විනා
ආනිසංසෙන නිවාරණන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි
අදින්තාදානසදිසානිති.

කාලඅතික්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. කථිනුද්ධාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ ධම්මිකං කථිනුද්ධාරන්ති සබ්බාසං භික්ෂුනීනං අකාලවීචරං
දාතුකාමෙන උපාසකෙන යත්තකො අත්ථාරමුලිකො ආනිසංසො, තතො
අධිකං වා සමකං වා දත්වා යාවිතෙන සමග්ගෙන භික්ෂුනීසඬ්ඝෙන යං
කථිතං ඤත්තිදුතියකම්මෙන අන්තරා උද්ධරියති, තස්ස සො උද්ධාරො
‘ධම්මිකො’ති වුච්චති, එවරූපං කථිනුද්ධාරන්ති අත්ථො. පටිබාහෙය්‍යාති
නිවාරෙය්‍ය, තස්ස එවරූපං කථිනුද්ධාරං නිවාරෙන්තියා පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරඬ්භ කථිනුද්ධාරං පටිබාහනවත්ථුස්මිං
පඤ්ඤත්තං, සෙසං සත්තමෙ වුත්තනයෙනෙව චෙදිතබ්බන්ති.

කථිනුද්ධාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නග්ගවග්ගො තතියො.

4. තුවට්ටවග්ගො

1. එකමඤ්චතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තුවට්ටවග්ගස්ස පයමෙ තුවට්ටෙය්‍යුන්ති නිපජ්ජෙය්‍යං. තාසු පන එකාය වා නිපන්තාය අපරා නිපජ්ජතු, ද්වෙපි වා සහෙව නිපජ්ජන්තු, ද්වින්තමපි පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ද්වින්තං එකමඤ්චෙ තුවට්ටනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සවෙ පන එකාය නිපන්තාය එකා නිසිදති, උහො වා නිසිදන්ති, තාසං, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. එකමඤ්චතා, ද්වින්තං තුවට්ටනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානීති.

එකමඤ්චතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. එකත්ථරණතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ එකං අත්ථරණඤ්චෙව පාචුරණඤ්ච එතාසන්ති එකත්ථරණපාචුරණා, සංහාරිමානං පාචාරත්ථරණකටසාරකාදීනං එකං අත්තං අත්ථරිත්වා එකං පාරුපිත්වා තුවට්ටෙන්තිනමෙතං අධිවචනං. පාචිත්තියන්ති තංයෙව අත්ථරිත්වා තං පාරුපිත්වා නිපජ්ජන්තිනං පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ එවං තුවට්ටනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අත්ථරණෙ වා පාචුරණෙ වා එකස්මිං දුක්කටං, නානත්ථරණපාචුරණෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන නානත්ථරණපාචුරණසඤ්ඤාය, වචත්ථානං දස්සෙත්වා නිපජ්ජන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං පයමසදිසමෙවාති.

එකත්ථරණතුවට්ටනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. අභාසුකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ අභාසුන්ති “ඉමිනා ඉමිස්සා අභාසු භවිස්සති”ති අනාපුච්ඡා පුරතො වඬිකමනට්ඨානනිස්සජ්ජාදයො වා උද්දිසඋද්දිසාපනපරිපුච්ඡනසජ්ඣායං වා කරොන්තියා වඬිකමනෙ නිවත්තනගණනාය, ඨානාදීසු පයොගගණනාය, උද්දෙසාදීසු පදගණනාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ සඤ්චිච්ච අභාසුකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්කටං, න අභාසුකාමතාය, ආපුච්ඡා පුරතො වඬිකමනාදීනි කරොන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, අභාසුකාමතා,

අභාසුකරණං, අනාපුච්ඡනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඩ්ඨගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

අභාසුකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. නළපට්ඨාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ දුක්ඛිතන්ති ගිලානං. සහජීවිනින්ති සද්ධිවිහාරිනිං. නෙව උපට්ඨගෙය්‍යාති තස්සා උපට්ඨානං සයං වා අකරොත්තියා, පරෙහි වා අකාරොත්තියා ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ දුක්ඛිතං සහජීවිනිං අනුපට්ඨානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අත්තෙවාසිනියා වා අනුපසම්පන්නාය වා දුක්ඛං, දසසු අඤ්ඤතරත්තරායෙ සති පරියෙසිත්වා අලහන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගිලානතා, සද්ධිවිහාරිතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, උපට්ඨානෙ ධුරනික්ඛෙපොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඩ්ඨගානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානිති.

නළපට්ඨාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. නික්කඩ්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ උපස්සයං දත්වාති සකවාට්ඨද්ධං අත්තනො පුග්ගලිකවිහාරං දත්වා. නික්කඩ්ඨෙය්‍යාති බහුනිපි ද්වාරානි එකජ්ජයොගෙන නික්කඩ්ඨෙත්තියා එකා ආපත්ති, නානාපයොගෙහි පයොගගණනාය ආපත්තියො, ආණත්තියම්පි එසෙව නයො. සචෙ පන “ඉමඤ්චිමඤ්ච ද්වාරං අතික්කාමෙහි”ති ආණාපෙති, එකාය ආණත්තියා එව ද්වාරගණනාය ආපත්තියො.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ එතාදිසෙ වත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, අකවාට්ඨද්ධතො දුක්ඛං, අනුපසම්පන්නාය තිකදුක්ඛං, සකවාට්ඨද්ධතො වා අකවාට්ඨද්ධතො වා උභින්නම්පි පරික්ඛාරනික්කඩ්ඨනෙ දුක්ඛංමෙව, සෙසං සඩ්ඨිකවිහාරනික්කඩ්ඨනසික්ඛාපදෙ චුත්තනයමෙවානි.

නික්කඩ්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. සංසට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨං උත්තානපදත්ථමෙව. සාවත්ථියං චණ්ඩකාලිං ආරබ්භ සංසට්ඨවිහාරවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ පයමඅරිට්ඨසික්ඛාපදෙ චුත්තවිනිච්ඡයසදිසමෙවානි.

සංසට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. අන්තොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ අන්තොරට්ඨෙති යස්ස විජ්ඣෙ විහරති, තස්ස රට්ඨෙ. අසත්ථිකා වාරිකන්ති විනා සත්ථෙත ගච්ඡන්තියා, ගාමන්තරගණනාය, අගාමකෙ අරඤ්ඤෙ අද්ධයොජනගණනාය පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ වුත්තනයෙනෙව දෙසවාරිකං පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. සත්ථෙත සහ ගච්ඡන්තියා, බෙමෙ අප්පට්ඨයෙ, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අන්තොරට්ඨතා, අබ්බෙතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, වාරිකං පක්කමනන්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඛිගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානීති.

අන්තොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. තිරොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ තිරොරට්ඨෙති යස්ස විජ්ඣෙ විහරති, තං යපෙත්වා අඤ්ඤස්ස රට්ඨෙ. සෙසං සත්තමෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, නගරං පනෙත්ථ රාජගහන්ති.

තිරොරට්ඨසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. අන්තොවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ අන්තොවස්සන්ති පුරිමං වා තෙමාසං, පච්ඡිමං වා තෙමාසං අවසිත්වා තස්ස වස්සස්ස අන්තොයෙව. ඉධ සත්තාහකරණියෙන වා කෙනචි උබ්බළ්භාය වා ආපදාසු වා ගච්ඡන්තියා උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං අට්ඨමසදිසමෙවාති.

අන්තොවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. වාරිකනපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ වස්සංවුට්ඨානි පුරිමං වා තෙමාසං, පච්ඡිමං වා තෙමාසං වුට්ඨා. ඡප්පඤ්චයොජනානීති ඵත්ථ පවාරෙත්වා පඤ්ච යොජනානි ගන්තුම්පි වට්ටති, ඡසු චත්තබ්බමෙව නත්ථි. සථෙ පන තිණි ගන්ත්වා තෙනෙව මග්ගෙන පච්චාගච්ඡති, න වට්ටති, අඤ්ඤෙන ආගන්තුං වට්ටති. “වුත්තප්පමාණං අද්ධානං න ගච්ඡස්සාමි”ති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ පාවිත්තියං.

රාජගහෙ සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ වස්සං වසිත්වා වාරිකං අපක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අන්තරායෙ සති, පරියෙසිත්වා දුතියිකං භික්ඛුනිං අලහන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වස්සංවුට්ඨතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, පඤ්චයොජනානික්කමොති

ඉමානෙන්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි පට්ඨපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන අකිරියං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

චාරිකනපක්කමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තුවට්ඨවග්ගො චතුත්ථො.

5. විත්තාගාරවග්ගො

1. රාජාගාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

විත්තාගාරවග්ගස්ස පට්ඨමෙ රාජාගාරන්ති රඤ්ඤො කිළනසරං. විත්තාගාරන්ති කිළනවිත්තසාලං. ආරාමන්ති කිළනඋපවනං. උය්‍යානන්ති කිළනුය්‍යානං. පොක්ඛරණින්ති කිළනපොක්ඛරණං. දස්සනායාති “එතෙසු යංකිඤ්චි පස්සිස්සාමි”ති ගච්ඡන්තියා පදෙ පදෙ දුක්කටං, යත්ථ යත්වා පස්සති, තත්ථ පදං අනුද්ධරිත්වා පඤ්චාපි පස්සන්තියා එකාව ආපත්ති. සචෙ පන තං තං විලොකෙත්වා පස්සති, ගීවං පරිවත්තනප්පයොගගණනාය ආපත්තියො, න උමිමිලනගණනාය.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ විත්තාගාරං දස්සනාය ගමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, භික්ඛුස්ස සබ්බත්ථ දුක්කටං, අවසෙසො විනිවිජයො නච්චදස්සනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බොති.

රාජාගාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. ආසන්දිපරිභුඤ්ජනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ ආසන්දි නාම අතික්කන්තප්පමාණා වුව්වති. පල්ලඬකො නාම සංහාරිමෙන වාලෙන කතොති වුත්තො. පරිභුඤ්ජෙය්‍යාති එත්ථ පන නිසිදනනිපජ්ජනප්පයොගගණනාය පාවිත්තියං වෙදිතබ්බං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ආසන්දිපල්ලඬකපරිභොගවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ආසන්දියා පාදෙ ඡින්දිත්වා, පල්ලඬකස්ස වාලෙ භින්දිත්වා පරිභුඤ්ජන්තියා, උමිමත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආසන්දිපල්ලඬකතා, නිසිදනං නිපජ්ජනං වාති ඉමානෙන්ථ ද්වෙ අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානිති.

ආසන්දිපරිභුඤ්ජනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. සුත්තකන්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ සුත්තන්ති ඡන්තං අඤ්ඤතරං. කන්තෙය්‍යාති එත්ථ යත්තකං භත්ථෙත අඤ්ඡිතං හොති, තස්මිං තක්කම්භි වෙධිතෙ එකා ආපත්ති. ඉදඤ්භි සන්ධාය පදභාජනියෙ (පාවි. 988) “උජ්ජවුජ්ජවෙ”ති වුත්තං.

සාචත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ සුත්තං කන්තනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, කන්තනතො පුබ්බෙ කප්පාසව්විනනං ආදිං කත්වා සබ්බප්පයොගෙසු හත්ථවාරගණනය දුක්කටං. කන්තිතසුත්තං කන්තන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අකන්තිතතා, කන්තනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානිති.

සුත්තකන්තනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ගිහිවෙය්‍යාවච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ ගිහිවෙය්‍යාවච්චන්ති ගිහීනං වෙය්‍යාවච්චං. සචෙපි හි මාතෘපිතරො අත්තනො කිඤ්චි කම්මං අකාරාපෙත්වා තෙසං යාගුපචනාදීනි කරොන්ති, පුබ්බප්පයොගෙසු පයොගගණනය දුක්කටානි ආපජ්ජිත්වා යාගුආදීසු භාජනගණනය, බාදනීයාදීසු පුචගණනය පාචිත්තියං ආපජ්ජති.

සාචත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ගිහීනං වෙය්‍යාවච්චකරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, මනුස්සෙහි සඬ්ඝස්ස යාගුපානෙ වා හත්තෙ වා චෙතියපුජාය වා කරියමානයා තෙසං සභායභාවෙන යාගුපචනාදීනි, අත්තනො වෙය්‍යාවච්චකරස්ස ච තානියෙව කරොන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගිහිවෙය්‍යාවච්චකරණං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානෙවානි.

ගිහිවෙය්‍යාවච්චසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. අධිකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ අධිකරණන්ති චතුත්තං අඤ්ඤතරං. පාචිත්තියන්ති ඉධ වීචරසිබ්බනෙ විය ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං, ඵකාහම්පි පරිභාරො නත්ථි.

සාචත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ අධිකරණං නවුපසමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ වීචරසිබ්බනසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

අධිකරණසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. භොජනදානසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ සහත්ථානි කායෙන වා කායජ්ජට්ඨධෙත වා නිස්සග්ගියෙන වා යපෙත්වා පඤ්චසහධම්මිකෙ අවසෙසානං අඤ්ඤත්ත උදකදන්තපොනා යංකිඤ්ච අජ්ඣොභරණීයං දදන්තියා පාචිත්තියං.

සාචත්ථියං ථුල්ලනන්දං ආරබ්භ අගාරිකස්ස බාදනීයභොජනියදානවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, උදකදන්තපොනෙ දුක්කටං.

යා පන දාපෙති න දෙති, උපනික්ඛිපිත්වා දෙති, බාහිරලෙපං දෙති, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අඤ්ඤත්‍ර උදකදන්තපොනා අජ්ඣොභරණියං, යපෙත්වා පඤ්ච සහධම්මිකෙ අඤ්ඤස්ස සහත්ථා දානන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානීති.

භොජනදානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. ආවසංචිවරසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ ආවසංචිවරන්ති “උතුනියො භික්ඛුනියො පරිභුඤ්ජන්තු”ති දිත්තචිවරං. අනිස්සජ්ජිත්වාති චතුත්ථෙ දිවසෙ ධොවිත්වා අඤ්ඤස්සා අන්තමසො සාමණෙරියාපි උතුනියා අදත්වා. පාවිත්තියන්ති ඵලං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන්තියා පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ ආවසංචිවරං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, නිස්සජ්ජිතෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන නිස්සජ්ජිතසඤ්ඤාය, පුන පරියායෙන වා, අඤ්ඤාසං උතුනිතං අභාවෙන වා, අච්ඡින්නනට්ඨචිවරිකාය වා, ආපදාසු වා පරිභුඤ්ජන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ආවසංචිවරතා, චතුත්ථදිවසතා, ධොවිත්වා අනිස්සජ්ජනං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි කථිතසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

ආවසංචිවරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. ආවසංචිභාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ ආවසංචන්ති කවාටබද්ධචිහාරං. අනිස්සජ්ජිත්වාති රක්ඛණත්ථාය අදත්වා, “ඉදං ජග්ගෙය්‍යාසි”ති ඵලං අනාපුච්ඡිත්වාති අත්ථො. වාරිකං පක්කමෙය්‍ය පාවිත්තියන්ති ඵත්ථ සකගාමතො අඤ්ඤං ගාමං එකරත්තිවාසත්ථායපි පක්කමන්තියා පරික්ඛිත්තස්ස ආවසංචස්ස පරික්ඛෙපං, අපරික්ඛිත්තස්ස උපවාරං පයමපාදෙන අතික්කන්තමත්තෙ දුක්කටං, දුතියෙන පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ ආවසංචං අනිස්සජ්ජිත්වා වාරිකං පක්කමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, අකවාටබද්ධෙ දුක්කටං, නිස්සජ්ජිතෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං පන නිස්සජ්ජිතසඤ්ඤාය, සති අන්තරායෙ, පටිජග්ගිකං පරියෙසිත්වා අලහන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සකවාටබද්ධතා, චුත්තනායෙන පක්කමනං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි කථිතසදිසානීති, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

ආවසංචිභාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. තිරවිජානවිජ්ජාපරියාපුණනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ තිරවිජානවිජ්ජන්ති යංකිඤ්චි බාහිරකං අනත්ථසංහිතං හත්ථිඅස්සරථධනුථරුසිප්පආථබ්බණබ්ලනවසිකරණසොසාපනමන්තාගදප් පයොගාදිහෙදං පරුපසාතකරං විජ්ජං. පරියාපුණෙය්‍යාති එත්ථ යස්ස කස්සවි සන්තිකෙ තං පදාදිවසෙන පරියාපුණන්තියා පදගණනාය වෙව අක්ඛරගණනාය ව පාවිත්තියන්ති.

තිරවිජානවිජ්ජාපරියාපුණනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. තිරවිජානවිජ්ජාවාචනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ වාචෙය්‍යාති පදං විසෙසො. උභයමිපි සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා වෙව සම්බහුලා භික්ඛුනියො ව ආරබ්භ තිරවිජානවිජ්ජං පරියාපුණවාචනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. ලෙබ්බෙ, ධාරණාය ව, ගුත්තත්ථාය ව යක්ඛපරිත්තනාගමණ්ඩලාදිකෙ සබ්බපරිත්තෙ, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. තිරවිජානවිජ්ජතා, පරියාපුණවාචනා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්විසුපි තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි පදසොධම්මසදිසානීති.

තිරවිජානවිජ්ජාවාචනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

විත්තාගාරවග්ගො පඤ්චමො.

6. ආරාමවග්ගො

1. ආරාමපවිසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ආරාමවග්ගස්ස පයමෙ සභික්ඛුකං ආරාමන්ති යත්ථ භික්ඛු රුක්ඛමුලෙපි වසන්ති, තං පදෙසං. අනාපුච්ඡාති එත්ථ භික්ඛුසාමණෙරආරාමිකෙසු යංකිඤ්චි අනාපුච්ඡා, පරික්ඛිත්තස්ස ආරාමස්ස පරික්ඛෙපං අතික්කමන්තියා, අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරං ඔක්කමන්තියා පයමපාදෙ දුක්කටං, දුතියපාදෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අනාපුච්ඡා ආරාමං පවිසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා”ති ව “ජානං සභික්ඛුක”න්ති ව ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අනුපඤ්ඤත්තියො, සභික්ඛුකෙ වෙමතිකාය, අභික්ඛුකෙ සභික්ඛුකසඤ්ඤාය වෙව වෙමතිකාය ව දුක්කටං. තස්මිං පන දුට්ඨෙපි අභික්ඛුකසඤ්ඤාය, සන්තං භික්ඛුං ආපුච්ඡා පවිසන්තියා, පයමප්පවිට්ඨානං වා භික්ඛුනීනං සීසංනුලොකිකාය, යත්ථ වා භික්ඛුනියො සන්තිපතිතා, තත්ථ “තාසං සන්තිකං ගච්ඡාමි”ති සඤ්ඤාය, ආරාමෙන වා මග්ගො හොති, තෙන ගච්ඡන්තියා, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සභික්ඛුකාරාමතා, සභික්ඛුකසඤ්ඤිතා, චුත්තපරිච්ඡෙදාතික්කමො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඬගාති. සමනුභාසනසමුඋට්ඨානං, කිරියාකිරියං,

සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

ආරාමපවිසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. භික්ඛුඅක්කොසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ අක්කොසෙය්‍යාති දසන්තං අක්කොසවත්ථුතං අඤ්ඤතරෙන සම්මුඛා වා පරම්මුඛා වා අක්කොසෙය්‍ය. පරිභාසෙය්‍යාති භයමස්ස උපදංසෙය්‍ය. පාචිත්තියන්ති තස්සා එවං කරොන්තියා පාචිත්තියං.

වෙසාලියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ආයස්මන්තං උපාලිං අක්කොසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාචිත්තියං, අනුපසම්පන්නෙ තිකදුක්කටං, අත්ථධම්මඅනුසාසනිපුරෙක්ඛාරාය, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උපසම්පන්නතා, අක්කොසනපරිභාසනං, අත්ථපුරෙක්ඛාරතාදීනං අභාවොති ඉමානෙත්ථ තිණි අධිගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

භික්ඛුඅක්කොසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. ගණපරිභාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ වණ්ඨිකතාති කුද්ධා. ගණන්ති භික්ඛුනිසඬ්ඨං. පරිභාසෙය්‍යාති එත්ථ “ඛාලා එතා අඛ්‍යත්තා එතා, නෙතා ජානන්ති කම්මං වා කම්මදොසං වා කම්මසම්පත්තිං වා කම්මවිපත්තිං වා”ති එවං යත්ථ කත්ථවි පරිභාසන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ ගණං පරිභාසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, සම්බහුලා වා එකං වා අනුපසම්පන්නං වා පරිභාසන්තියා දුක්කටං. සෙසං දුතියසදිසමෙවාති.

ගණපරිභාසනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. පචාරිතසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ ගණභොජනෙ චුත්තනයෙන නිමන්තිතා, පචාරණාසික්ඛාපදෙ චුත්තනයෙන පචාරිතා වෙදිතඛිඛා. පාචිත්තියන්ති තස්සා පුරෙහත්තං ධපෙත්වා යාගුඤ්චෙව සෙසානි ච තිණි කාලිකානි අඤ්ඤං යංකිඤ්ච ආමිසං අජ්ඣොභරණත්ථාය පටිග්ගණ්හන්තියා ගහණෙ දුක්කටං, අජ්ඣොභාරෙ අජ්ඣොභාරෙ පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අඤ්ඤත්‍ර භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිණි කාලිකානි ආභාරත්ථාය පටිග්ගණ්හන්තියාපි අජ්ඣොභරන්තියාපි දුක්කටං. යා පන නිමන්තිතා අජ්පචාරිතා යාගුං පිචති, සාමිකෙ අපලොකෙත්වා භුඤ්ජති, තිණි කාලිකානි සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජති,

තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. නිමන්තිතා වා පචාරිතා වා තං උභයං වා, පුරෙහත්තං වුත්තලක්ඛණස්ස ආමිසස්ස අප්ඤ්ඤාභාරො, සාමිකානං අනාපුච්ඡනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. අද්ධානසමුට්ඨානං, නිමන්තිතාය අනාපුච්ඡා භුඤ්ජන්තියා ආපත්තිසම්භවතො සියා කිරියාකිරියං, පචාරිතාය කප්පියං කාරෙත්වාපි අකාරෙත්වාපි පරිභුඤ්ජන්තියා ආපත්තිසම්භවතො සියා කිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං, වචිකම්මං, තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පචාරිතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. කුලමච්ඡරිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ කුලෙ මච්ඡරො කුලමච්ඡරො, කුලමච්ඡරො ඵතිස්සා අත්ථි, කුලං වා මච්ඡරායතීති කුලමච්ඡරී. අස්සාති යා ඊදිසී භවෙයා. පාචිත්තියන්ති තස්සා “යං කුලං භික්ඛුනීනං පච්චයෙ දාතුකාමං, කථං නාම තත්ථ භික්ඛුනියො න ගච්ඡෙය්‍යු”න්ති භික්ඛුනීනං වා සන්තිකෙ කුලස්ස, “කථං නාම ඉමෙ තාසං කිඤ්චි න දජ්ජෙය්‍යු”න්ති කුලස්ස වා සන්තිකෙ භික්ඛුනීනං අවණ්ණං භාසන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ කුලමච්ඡරායනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අමච්ඡරායිත්වා සන්තංයෙව ආදීනවං ආචික්ඛන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භික්ඛුනීනං අලාභකාමතා, කුලස්ස වා සන්තිකෙ භික්ඛුනීනං භික්ඛුනීනං වා සන්තිකෙ කුලස්ස අවණ්ණහණනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

කුලමච්ඡරිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. අභික්ඛුකාචාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ සවෙ භික්ඛුනුපස්සයතො අද්ධයොජනබ්භන්තරෙ ඔවාදදායකා භික්ඛු න වසන්ති, මග්ගො වා අබ්බෙමො භොති න සක්කා අනන්තරායෙන ගන්තුං, අයං අභික්ඛුකො නාම ආචාසො. තත්ථ “වස්සං වසිස්සාමි”ති සෙනාසනපඤ්ඤාපනපානීයඋපට්ඨාපනාදීනි කරොන්තියා දුක්කටං, සහ අරුණුග්ගමනා පාචිත්තියං. අයමෙත්ථ සඬබ්බෙපො, විත්ථාරො පන සමන්තපාසාදිකායං (පාචි. අට්ඨ. 144 ආදයො) වුත්තො.

සාවත්ථියං සමබ්බලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අභික්ඛුකෙ ආචාසෙ වස්සං වසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, යත්ථ පන වස්සුපගතා භික්ඛු පක්කන්තා වා භොන්ති විබ්භන්තා වා කාලඬකතා වා පක්ඛසඬකන්තා වා තත්ථ වසන්තියා, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අභික්ඛුකාචාසතා, වස්සුපගමනං, අරුණුග්ගමනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ඵළකලොමසදිසානෙවානි.

අභික්ඛුකාචාසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. අපචාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ වස්සංවුට්ඨාති පුරිමං වා පච්ඡිමං වා තෙමාසං වුට්ඨා. උභතොසඬ්ඝෙති භික්ඛුනිසඬ්ඝෙ වෙව භික්ඛුසඬ්ඝෙ ව. අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයකථා – භික්ඛුනිහි වාතුද්දසෙයෙව සන්නිපන්නිවා “සුඤ්ඤානං මෙ, අයො, සඬ්ඝො, අජ්ජ පචාරණා වාතුද්දසී, යදි සඬ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඬ්ඝො පචාරෙය්‍යා”ති එවං සබ්බසඬ්ඝාභිකඤ්ඤාති. වා, “තෙවාචිකං පචාරෙය්‍යා”ති එවං තෙවාචිකඤ්ඤාති. වා, සති අන්තරායෙ “ද්වේවාචිකං, එකවාචිකං, සමානවස්සිකං පචාරෙය්‍යා”ති එවං ද්වේවාචිකාදිඤ්ඤාති. වා යපෙත්වා සබ්බසඬ්ඝාභිකඤ්ඤාති වෙ යපිතා, “සඬ්ඝං, අයො, පචාරෙමි දිට්ඨෙත වා සුතෙන වා පරිසඬ්ඝාය වා, වදන්තු මං අය්‍යායො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්ති පටිකරිස්සාමි”ති (වුළුව. 427) එවං සතිං වා, “දුතියම්පි, අයො, සඬ්ඝං...පෙ.... තතියම්පි, අයො, සඬ්ඝං...පෙ.... පටිකරිස්සාමි”ති එවං ද්වන්තික්ඛන්තුං වා වන්වා පටිපාටියා පචාරෙතබ්බං. තෙවාචිකාය ඤ්ඤාතියා වචනං න භාපෙතබ්බං, ද්වේවාචිකාදිසු වඩ්ඪෙත්තුං වට්ටති, භාපෙත්තුං න වට්ටති. එවං භික්ඛුනිසඬ්ඝෙ පචාරෙත්වා තත්ථෙව එකා භික්ඛුනි භික්ඛුනික්ඛන්ධකෙ (වුළුව. 427) චුත්තෙන ඤ්ඤාතියකම්මෙන භික්ඛුනිසඬ්ඝස්සත්ථාය භික්ඛුසඬ්ඝං පචාරෙත්තුං සම්මන්තිතබ්බා. තාය සම්මතාය භික්ඛුනියා පන්තරසෙ භික්ඛුනිසඬ්ඝං ආදාය භික්ඛුසඬ්ඝං උපසඬ්ඝමිත්වා එකංසං උත්තරාසඬ්ඝං කරිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්ස වචනියො “භික්ඛුනිසඬ්ඝො අය්‍ය භික්ඛුසඬ්ඝං පචාරෙති දිට්ඨෙත වා සුතෙන වා පරිසඬ්ඝාය වා, වදනාය්‍ය භික්ඛුසඬ්ඝො භික්ඛුනිසඬ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තො පටිකරිස්සති, දුතියම්පි අය්‍ය...පෙ.... තතියම්පි අය්‍ය...පෙ.... පස්සන්තො පටිකරිස්සති”ති එවං පචාරෙතබ්බං.

සථෙ පඤ්චවග්ගො භික්ඛුනිසඬ්ඝො න පුරති, වතුහි වා තිහි වා ගණඤ්ඤාති. යපෙත්වා, ද්විහි විනා ඤ්ඤාතියා අඤ්ඤමඤ්ඤං පචාරෙතබ්බං. එකාය “අජ්ජ මෙ පචාරණා”ති අධිට්ඨාතබ්බං.

විහාරං පන ගන්ත්වා “භික්ඛුනියො, අය්‍ය, භික්ඛුසඬ්ඝං පචාරෙත්ති දිට්ඨෙත වා සුතෙන වා පරිසඬ්ඝාය වා, වදනාය්‍ය භික්ඛුසඬ්ඝො භික්ඛුනියො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්ති”ති ව, “අහං, අය්‍ය, භික්ඛුසඬ්ඝං පචාරෙමි දිට්ඨෙත වා සුතෙන වා පරිසඬ්ඝාය වා, වදන්තු මං, අය්‍ය, භික්ඛුසඬ්ඝො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්ති පටිකරිස්සාමි”ති ව එවං තික්ඛන්තුං වන්තබ්බං.

සථෙ භික්ඛුසඬ්ඝො න පුරති, “භික්ඛුනිසඬ්ඝො, අය්‍ය, අයො පචාරෙති දිට්ඨෙත වා සුතෙන වා පරිසඬ්ඝාය වා, වදන්තු අය්‍යා භික්ඛුනිසඬ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තො පටිකරිස්සති”ති ව, “භික්ඛුනිසඬ්ඝො, අය්‍ය, අය්‍යං පචාරෙති දිට්ඨෙත වා සුතෙන වා පරිසඬ්ඝාය වා, වදනාය්‍යා

භික්ඛුනිසඬ්ඨං අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තො පටිකරිස්සන්ති”ති ච එවං තික්ඛන්තුං වත්තබ්බං.

උභින්නං අපරිපූරියා “භික්ඛුනියො, අය්‍යා, අය්‍යො පචාරෙන්ති දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඬ්ඨකාය වා, වදන්තාය්‍යා භික්ඛුනියො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්ති”ති ච, “භික්ඛුනියො, අය්‍යා, අය්‍යං පචාරෙන්ති දිට්ඨොන වා සුතෙන වා පරිසඬ්ඨකාය වා, වදනාය්‍යා භික්ඛුනියො අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්තියො පටිකරිස්සන්ති”ති ච, “අහං, අය්‍යා, අය්‍යො පචාරෙමි දිට්ඨොන වා සුතෙන වා...පෙ.... වදන්තු මං, අය්‍යා, අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්ති පටිකරිස්සාමි”ති ච, “අහං, අය්‍යා, අය්‍යං පචාරෙමි දිට්ඨොන වා සුතෙන වා...පෙ.... වදතු මං, අය්‍යො, අනුකම්පං උපාදාය, පස්සන්ති පටිකරිස්සාමි”ති ච එවං තික්ඛන්තුං වත්තබ්බං. සබ්බාහෙව භි ඉමිනා නයෙන උභතොසඬ්ඨෙස පචාරිතා හොති, යා පන වස්සංවුට්ඨා “උභතොසඬ්ඨෙස එවං න පචාරෙස්සාමි”ති ධුරං නික්ඛිපති, තස්සා සහ ධුරනික්ඛෙපෙන පාචිත්තියං.

සාවත්තීයං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ වස්සං වසින්වා න පචාරණාවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අන්තරායෙ පන සති, පරියෙසින්වා භික්ඛු අලහන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වස්සංවුට්ඨතා, න උභතොසඬ්ඨෙස පචාරණා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තීණි අඬ්ඟාති. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානිති.

අපචාරණාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ ඔවාදායාති ගරුධම්මස්සවනත්ථාය. සංවාසායාති උපොසථපුච්ඡනත්ථාය වෙව පචාරණත්ථාය ච. පාචිත්තියන්ති “එතෙසං අත්ථාය න ගච්ඡාමි”ති ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාචිත්තියං.

සක්කෙසු ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ඔවාදාය අගමනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අන්තරායෙ පන සති, පරියෙසින්වා දුතියිකං අලහන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ඔවාදසංවාසානං අත්ථාය අගමනං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬ්ඟාති. සමුට්ඨානාදීනි පට්ඨපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන අකිරියං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඔවාදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. ඔවාදුපසඬ්ඨකමනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ අන්වද්ධමාසන්ති අද්ධමාසෙ අද්ධමාසෙ. උපොසථපුච්ඡකන්ති උපොසථපුච්ඡනං. ඔවාදුපසඬ්ඨකමනන්ති ඔවාදත්ථාය උපසඬ්ඨකමනං. තං අතික්කාමෙන්තියාති එත්ථ භික්ඛුනිහි තෙරසෙ වා වාතුද්දසෙ වා ආරාමං

ගන්ත්වා “අයං උපොසථො වාතුද්දසො පන්තරසො”ති පුච්ඡිතබ්බං, උපොසථදිවසෙ නිදානවණ්ණනායං චුත්තනයෙන ඔවාදුපසඬකමනං යාවිතබ්බං. යා භික්ඛුනී චුත්තජ්ජකාරෙ කාලෙ තදුහයං න කරොති, සා තං අතික්කාමෙති නාම, තස්සා “උපොසථමපි න පුච්ඡස්සාමි, ඔවාදමපි න යාවිස්සාමි”ති ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ උපොසථඔවාදානං අපුච්ඡනඅයාවනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අනාපත්ති අට්ඨමසදිසායෙව. උපොසථොවාදානං අපුච්ඡනඅයාවනායං ධුරනික්ඛෙපො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඩ්භානි. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානීති.

ඔවාදුපසඬකමනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. පසාබෙජාතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ පසාබෙති නාභියා හෙට්ඨා ඡාණුමණ්ඩලානං උපරිපදෙසෙ. තතො හි යස්මා රුක්ඛස්ස සාබා විය උභො උරු පභිජ්ජිත්වා ගතා, තස්මා සො “පසාබො”ති චුච්චති, තස්මිං පසාබෙ. ගණ්ඩන්ති යංකිඤ්චි ගණ්ඩං. රුධිතන්ති වණං. හෙදාපෙය්‍ය වාතිආදීසු සවෙ “හින්ද ඵාලෙහී”ති සබ්බානි ආණාපෙති, සො ච තට්ඨෙව කරොති, ඡ දුක්කටානි ඡ ච පාවිත්තියානි. අථාපි “යංකිඤ්චි ඵත්ථ කත්තබ්බං, තං සබ්බං කරොහී”ති ඵං ආණාපෙති, සො ච සබ්බානිපි හෙදනාදීනි කරොති, ඵකවාචාය ඡ දුක්කටානි ඡ ච පාවිත්තියානි. සවෙ පන හෙදනාදීසු ඵකංයෙව “ඉදං නාම කරොහී”ති ආණාපෙති, සො ච සබ්බානි කරොති. යං ආණත්තං, තස්සෙව කරණෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ පසාබෙ ජාතං ගණ්ඩං පුරිසෙන හෙදාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, අපලොකෙත්වා වා විඤ්ඤං වා යංකිඤ්චි දුතියිකං ගහෙත්වා ඵං කරොන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පසාබෙ ජාතතා, අනපලොකනං, දුතියිකාභාවො, පුරිසෙන හෙදාදීනං කාරාපනත්ති ඉමානෙත්ථ චත්තාරි අඩ්භානි. සමුට්ඨානාදීනි කථිතසදිසානි, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පසාබෙජාතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ආරාමවග්ගො ඡට්ඨො.

7. ගබ්භිනීවග්ගො

1. ගබ්භිනීසික්ඛාපදවණ්ණනා

ගබ්භිනීවග්ගස්ස පට්ඨමෙ “ගබ්භිනී”ති ජානිත්වා උපජ්ඣායාය චුට්ඨාපෙත්තියා ගණපරියෙසනාදීසු ච ඤත්තිකම්මවාචාද්වයෙ ච දුක්කටං, කම්මවාචාපරියොසානෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා හික්ඛුනියො ආරබ්භ ගබ්භිනිං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ගබ්භිනියා වෙමතිකාය අගබ්භිනියා ගබ්භිනිසඤ්ඤාය වෙව වෙමතිකාය ව දුක්ඛං. උභොසු අගබ්භිනිසඤ්ඤාය, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ගබ්භිනිතා, ‘ගබ්භිනී’ති ජානනං, වුට්ඨාපනත්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසානි, ඉදං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තිවිත්තං, තිවෙදනත්ති.

ගබ්භිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. පායන්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ පායන්තිත්ති ථඤ්ඤං පායමානං, යං පායෙති, තස්ස මාතා වා, ධාති වා. ඉදං වත්ථුමත්තමෙවෙත්ථ විසෙසො, සෙසං පයමසික්ඛාපදසදිසමෙවාති.

පායන්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. පයමසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ ද්වෙ වස්සානීති පචාරණාවසෙන ද්වෙ සංවච්ඡරානි. ඡසු ධම්මෙසුති පාණාතිපාතාවෙරමණිආදීසු විකාලභොජනාවෙරමණිපරියොසානෙසු ඡසු සික්ඛාපදෙසු. අසික්ඛිතසික්ඛත්ති පදභාජනෙ (පාවි. 1077) වුත්තනයෙනෙව අදින්නසික්ඛං වා කුපිතසික්ඛං වා. සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙය්‍යාති තෙසු ඡසු ධම්මෙසු සික්ඛනතො, තෙ වා සික්ඛාසඬාතෙ ධම්මෙ මානනතො ඵලංලද්ධනාමං අනුපසම්පන්නං උපසම්පාදෙය්‍ය. පාවිත්තියන්ති පයමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව කම්මවාචාපරියොසානෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා හික්ඛුනියො ආරබ්භ ඵවරූපං සික්ඛමානං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ධම්මකම්මෙ තිකපාවිත්තියං, අධම්මකම්මෙ තිකදුක්ඛං. ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු සික්ඛිතසික්ඛං සික්ඛමානං වුට්ඨාපෙන්නියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුත්තනයෙන අසික්ඛිතසික්ඛතා, ධම්මකම්මතා, කම්මවාචාපරියොසානත්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි පයමෙ වුත්තනයානෙවාවාති.

පයමසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. දුතියසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ සඬ්ඝෙන අසම්මතන්ති යස්සා සඬ්ඝෙන අන්තමසො උපසම්පදාමාළකෙපි පදභාජනෙ (පාවි. 1086) වුත්තා උපසම්පදාසම්මුති න දින්නා භොති, තං ඉමා ද්වෙපි මහාසික්ඛමානා නාම. ඉධ සඬ්ඝෙන සම්මතං වුට්ඨාපෙන්නියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං තතියෙ වුත්තසදිසමෙව, ඉදං පන කිරියාකිරියං භොතීති.

දුතියසික්ඛමානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. පයමගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ ගිහිගතන්ති පුරිසන්තරගතං, ඉධාපි ඉදං චත්ථමත්තමෙව විසෙසො. උනද්වාදසවස්සඤ්ච පරිපුණ්ණසඤ්ඤාය වුට්ඨාපෙන්නියා කිඤ්චාපි අනාපත්ති, සා පන අනුපසම්පන්නාව හොති. සෙසං පයමසික්ඛාපදසදිසමෙවාවති.

පයමගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6-7. දුතියතතියගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ සබ්බං තතියෙ වුත්තනයෙන. සත්තමෙපි සබ්බං චතුත්ථෙව වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

දුතියතතියගිහිගතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. පයමසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමෙ සහජීවිනින්ති සද්ධිවිහාරිනිං. නෙව අනුග්ගණ්ණෙය්‍යාති සයං උද්දෙසාදිහි නානුග්ගණ්ණෙය්‍යා. න අනුග්ගණ්ණාපෙය්‍යාති ‘‘ඉමිස්සා, අයො, උද්දෙසාදිනි දෙහි’’ති එවං න අඤ්ඤාය අනුග්ගණ්ණාපෙය්‍යා. පාවිත්තියන්ති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවරූපෙ චත්ථස්මිං පඤ්ඤත්තං, සෙසමෙත්ථ තුවට්ටවග්ගෙ දුක්ඛිතසහජීවිනිසික්ඛාපදෙ වුත්තසදිසමෙවාවති.

පයමසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. නානුබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ වුට්ඨාපිතං පචත්තිනින්ති වුට්ඨාපිතං පචත්තිනිං යාය උපසම්පාදිතා, තං උපජ්ඣායිනින්ති අත්ථො. නානුබන්ධෙය්‍යාති වුණ්ණෙන මත්තිකාය දන්තකට්ඨෙයන මුබොදකෙනාති එවං තෙන තෙන කරණීයෙන න උපට්ඨෙය්‍යා. පාවිත්තියන්ති නානුබන්ධිස්සන්ති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ නානුබන්ධනචත්ථස්මිං පඤ්ඤත්තං. බාලං පන අලජ්ජිනිං වා අනනුබන්ධන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුට්ඨාපිතප්පචත්තිනිතා, ද්වෙ වස්සානි අනනුබන්ධනෙ ධුරනික්ඛෙපො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදිනි පයමපාරාජිකසදිසානි, ඉදං පන අකිරියං, දුක්ඛවෙදනන්ති.

නානුබන්ධනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. දුතියසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ නෙව චූපකාසෙය්‍යාති න ගහෙත්වා ගච්ඡෙය්‍ය. න චූපකාසාපෙය්‍යාති “ඉමං, අයෙය, ගහෙත්වා ගච්ඡාහී”ති අඤ්ඤං න ආණාපෙය්‍ය. පාවිත්තියන්ති ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ සහජීවිනියා අචූපකාසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. සති පන අන්තරායෙ, පරියෙසිත්වා දුතියිකං අලහන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සහජීවිනිතා, චූපකාසචූපකාසාපනෙ ධුරනික්ඛෙපො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසානීති.

දුතියසහජීවිනිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ගබ්භිනීවග්ගො සත්තමො.

8. කුමාරිභූතවග්ගො

1-2-3. පඨමකුමාරිභූතාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

කුමාරිභූතවග්ගස්ස පඨමදුතියතතියාති තිහි ගිහිගතසික්ඛාපදෙහි සදිසානෙව. යා පන තා සබ්බපඨමා ද්වේ මහාසික්ඛමානා, තා අතික්කන්තවිසතිවස්සාති වෙදිතබ්බා. තා හි ගිහිගතා වා භොන්තු, අගිහිගතා වා, සම්මුතිකම්මාදීසු “සික්ඛමානා”ඉච්චෙව වත්තබ්බා, “ගිහිගතා”ති වා “කුමාරිභූතා”ති වා න වත්තබ්බා. ගිහිගතාය දසවස්සකාලෙ සික්ඛාසම්මුතිං දත්වා ද්වාදසවස්සකාලෙ උපසම්පදා කාතබ්බා, එකාදසවස්සකාලෙ දත්වා තෙරසවස්සකාලෙ කාතබ්බා, ද්වාදසතෙරසචූද්දසපන්තරසසොළසසත්තරසඅට්ඨාරසවස්සකාලෙ සික්ඛාසම්මුතිං දත්වා විසතිවස්සකාලෙ උපසම්පදා කාතබ්බා. අට්ඨාරසවස්සකාලතො පට්ඨාය ව පනායං “ගිහිගතා”තිපි “කුමාරිභූතා”තිපි වත්තුං වට්ටති. යා පනායං “කුමාරිභූතා”ති චුත්තා සාමණෙරී, සා “ගිහිගතා”ති න වත්තබ්බා, “කුමාරිභූතා”ඉච්චෙව වත්තබ්බා. සික්ඛාසම්මුතිදානවසෙන පන සබ්බාපි “සික්ඛමානා”ති වත්තුං වට්ටති.

පඨමකුමාරිභූතාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. උනද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ උනද්වාදසවස්සාති උපසම්පදාවසෙන අපරිපුණ්ණද්වාදසවස්සා. පාවිත්තියන්ති උපජ්ඣායා හුත්වා වුට්ඨාපෙන්නියා චුත්තනායෙනෙව දුක්ඛටාති අන්තරා, කම්මවාචාපරියොසානෙ පාවිත්තියන්ති.

උභතද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ සඬ්ඝෙන අසම්මතාති යස්සා සඬ්ඝෙන පදහාජනෙ (පාවි. 1132) වුත්තා වුට්ඨාපනසම්මුති න දින්නා. සෙසං උභයත්ථාපි මහාසික්ඛමානාසික්ඛාපදද්වයසදිසමෙවාති.

පරිපුණ්ණද්වාදසවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. බියනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා

ජට්ඨෙ අලං තාව තෙ අයොස වුට්ඨාපිතෙනාති වුවිචමානාති වුට්ඨාපනසම්මුතියා යාවිතාය සඬ්ඝෙන උපපරික්ඛිපිත්වා “යස්මා බාලා අබ්බත්තා ව අලජ්ජිනී ව හොති, තස්මා අලං තාව තුය්භං උපසම්පාදිතෙනා”ති එවං නිවාරියමානා. පච්ඡා බියනධම්මන්ති පච්ඡා අඤ්ඤාසං බ්බත්තානං ලජ්ජිනීනං වුට්ඨාපනසම්මුතිං දියාමානං දිස්වා “අභමෙව නුත බාලා”තිආදීනි භණ්ණමානා යත්ථ කත්ථවි බියෙය්‍යා. පාචිත්තියන්ති එවං බියනධම්මං ආපජ්ජන්තියා පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං චණ්ඩකාළිං ආරබ්භ එවං බියනධම්මං ආපජ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, පකතියා ඡන්දාදීනං වසෙන කරොන්තිනං බියන්තියා, උම්මන්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. වුට්ඨාපනසම්මුතියා යාවනං, උපපරික්ඛිපිත්වා න ඡන්දාදිවසෙන පටික්ඛිත්තාය “සාධු”ති පටිස්සවො, පච්ඡාබියනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි අදින්නාදානසදිසාති, ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

බියනධම්මසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7-8. සික්ඛමානනවුට්ඨාපනපට්ඨනියසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ සා පච්ඡාති සික්ඛමානාය උපසම්පදාය යාවියමානාය සා භික්ෂුනී එවං වත්වා ලද්ධෙ චීවරෙ පච්ඡා අසති අන්තරායෙ “නෙව වුට්ඨාපෙස්සාමි, න වුට්ඨාපනාය උස්සුක්කං කරිස්සාමි”ති ධුරං නික්ඛිපෙය්‍යා, තස්සා සහ ධුරනික්ඛෙපෙන පාචිත්තියන්ති. අට්ඨමෙපි එසෙව නෙයො.

උභයමපි සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ එතෙසු වත්ථුසු පඤ්ඤත්තං, ද්විසුපි සති අන්තරායෙ, පරියෙසිත්වා අලහන්තියා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මන්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උභයත්ථ “එවාභං තං වුට්ඨාපෙස්සාමි”ති පටිඤ්ඤා, ආකඬ්ඛිතනිජ්ජන්ති, පච්ඡා ධුරනික්ඛෙපො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි සමනුභාසනසදිසාති.

සික්ඛමානනවුට්ඨාපනපට්ඨානසංද්වයසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. සොකාචාසසික්ඛාපදවණ්ණනා

නවමෙ සොකාචාසන්ති සඬකෙතං කත්වා ආගච්ඡමානා පුරිසානං අන්තොසොකං පච්චෙසෙතීති සොකාචාසා, තං සොකාචාසං. අථ වා සරං විය සරසාමිකා අයමිපි පුරිසසමාගමං අලභමානා සොකං ආවිසති, ඉති යං ආවිසති, ස්වාස්සා ආවාසො හොතීති සොකාචාසා. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ (පාචි. 1160) ‘‘සොකාචාසා නාම පරෙසං දුක්ඛං උප්පාදෙති, සොකං ආවිසතී’’ති ද්විධා අත්ථො වුත්තො. පාචිත්තියන්ති එවරූපං වුට්ඨාපෙන්තියා වුත්තනයෙනෙව කම්මවාචාපරියොසානෙ උපජ්ඣායාය පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවරූපං සික්ඛමානං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අජානන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සොකාචාසතා, ජානනං, වුට්ඨාපනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. සමුට්ඨානාදීනි ගබ්භිනිවුට්ඨාපනසදිසානෙවාති.

සොකාචාසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. අනනුඤ්ඤාතසික්ඛාපදවණ්ණනා

දසමෙ මාතෘපිතුභීති විජාතමාතරා ව ජනකපිතරා ව. සාමිකෙතාති යෙන පරිග්ගහිතා, තෙන. අනනුඤ්ඤාතන්ති උපසම්පදත්ථාය අනනුඤ්ඤාතං. ද්වික්ඛත්තුඤ්භි භික්ඛුනීහි ආපුච්ඡිතබ්බං, පබ්බජ්ජාකාලෙ ව උපසම්පදාකාලෙ ව, භික්ඛුනං පන සකිං ආපුච්ඡිතෙපි වට්ටති. තස්මා යා උපසම්පදාකාලෙ අනාපුච්ඡා උපසම්පාදෙති, තස්සා වුත්තනයෙනෙව පාචිත්තියං.

සාවත්ථියං පුල්ලනන්දං ආරබ්භ අනනුඤ්ඤාතවුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. අපලොකෙත්වා වුට්ඨාපෙන්තියා, තෙසං අත්ථිභාවං අජානන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනපලොකනං, අත්ථිභාවජානනං, වුට්ඨාපනන්ති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගානි. අනනුඤ්ඤාතසමුට්ඨානං, කිරියාකිරියං, නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අවිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, වචිකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

අනනුඤ්ඤාතසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. පාරිවාසිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ පාරිවාසිකජන්දදානෙනාති පාරිවාසියෙන ඡන්දදානෙන. තත්ථ චතුබ්බිධං පාරිවාසියං පරිසපාරිවාසියං රත්තිපාරිවාසියං ඡන්දපාරිවාසියං අජ්ඣාසයපාරිවාසියන්ති.

තත්ථ පරිසපාරිවාසියං නාම භික්ඛු කෙනවිදෙව කරණියෙන සන්නිපතිතා භොන්ති, අථ මෙසො වා උට්ඨහති, උස්සාරණා වා කරියති, මනුස්සා වා අජ්ඣාත්ථරන්තා ආගච්ඡන්ති, භික්ඛු “අනොකාසා මයං, අඤ්ඤත්‍ර ගච්ඡාමා”ති ඡන්දං අවිස්සජ්ජන්වාච උට්ඨහන්ති, ඉදං පරිසපාරිවාසියං නාම, කිඤ්චාපි පරිසපාරිවාසියං, ඡන්දස්ස පන අවිස්සට්ඨන්තා කම්මං කාතුං වට්ටති.

පුන භික්ඛු “උපොසථාදීනි කරිස්සාමා”ති රත්තිං සන්නිපතිත්වා “යාව සබ්බෙ සන්නිපතන්ති, තාව ධම්මං සුණ්ණස්සාමා”ති එකං අජ්ඣාසන්නි, තස්මිං ධම්මකථං කථෙන්නෙයෙව අරුණො උග්ගච්ඡති. සචෙ “වාතුද්දසිකං උපොසථං කරිස්සාමා”ති නිසින්තා, “පන්නරසො”ති කාතුං වට්ටති. සචෙ පන්නරසිකං කාතුං නිසින්තා, පාටිපදෙ අනුපොසථෙ උපොසථං කාතුං න වට්ටති. අඤ්ඤං පන සඬ්ඝකිච්චං කාතුං වට්ටති, ඉදං රත්තිපාරිවාසියං නාම.

පුන භික්ඛු “කිඤ්චිදෙව අබ්භානාදිසඬ්ඝකම්මං කරිස්සාමා”ති සන්නිසින්තා භොන්ති, තත්‍රෙකො නක්ඛත්තපාඨකො භික්ඛු එවං වදති “අජ්ජ නක්ඛත්තං දාරුණං, මා ඉදං කම්මං කරොථා”ති. තෙ තස්ස වචනෙන ඡන්දං විස්සජ්ජෙත්වා තත්ථෙව නිසින්තා භොන්ති, අථඤ්ඤො ආගන්ත්වා “නක්ඛත්තං පතිමානෙන්නං, අත්ථො බාලං උපජ්ඣගා (ජා. 1.1.49), කිං නක්ඛත්තෙන කරොථා”ති වදති, ඉදං ඡන්දපාරිවාසියඤ්චෙව අජ්ඣාසයපාරිවාසියඤ්ච. එතස්මිං පාරිවාසියෙ පුන ඡන්දපාරිසුද්ධිං අනාහරිත්වා කම්මං කාතුං න වට්ටති, ඉදං සන්ධාය වුත්තං “පාරිවාසිකඡන්දදානෙනා”ති. පාවිත්තියන්ති එවං වුට්ඨාපෙන්නියා වුත්තනයෙනෙව කම්මවාචාපරියොසානෙ පාවිත්තියං.

රාජගහෙ ටුල්ලනන්දං ආරබ්භ එවං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. ඡන්දං අවිස්සජ්ජෙත්වාච අවුට්ඨිතාය පරිසාය වුට්ඨාපෙන්නියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. පාරිවාසිකඡන්දදානතා, වුට්ඨාපනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි ගම්භිනිසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

පාරිවාසිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. අනුවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ අනුවස්සන්ති අනුසංචච්ඡරං. එවං වුට්ඨාපෙන්නියාපි වුත්තනයෙනෙව පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අනුවස්සං වුට්ඨාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. එකන්තරිකං වුට්ඨාපෙන්නියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. අනුවස්සතා, වුට්ඨාපනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬ්ගානි. සමුට්ඨානාදීනි එකාදසමෙ වුත්තනයානෙවාති.

අනුවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

13. එකවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ එකත්තරිකං එකං වුට්ඨාපෙන්නියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං ද්වාදසමෙන සදිසමෙව්නි.

එකවස්සසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කුමාරිභූතවග්ගො අට්ඨමො.

9. ඡත්තුපාහනවග්ගො

1. ඡත්තුපාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡත්තවග්ගස්ස පයමෙ ඡත්තුපාහනන්ති පදභාජනෙ (පාවි. 1178-1182) වුත්තලක්ඛණං ඡත්තඤ්ච උපාහනායො ව. ධාරෙය්‍යාති පරිභොගවසෙන මග්ගගමනෙ එකප්පයොගෙනෙව දිවසම්පි ධාරෙන්නියා එකා ආපත්ති. සචෙ පන තාදිසං යානං පත්වා ඡත්තම්පි අපනාමෙත්වා උපාහනාපි ඔමුඤ්චිත්වා පුනප්පුනං ධාරෙති, පයොගගණනාය පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ඡත්තුපාහනධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අගිලානා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, ඡත්තස්සෙව උපාහනානංයෙව වා ධාරණෙ දුක්කටං, අගිලානාය තිකපාවිත්තියං, ගිලානාය ද්විකදුක්කටං. ගිලානසඤ්ඤාය පන, ආරාමෙ ආරාමුපවාරෙ ධාරෙන්නියා, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. උභින්නං ධාරණං, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬිගාති. සමුට්ඨානාදීනි එළකලොමසදිසානිති.

ඡත්තුපාහනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. යානසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියෙ යානෙනාති වස්භාදිනා. එත්ථාපි ඔරොහිත්වා පුනප්පුනං අභිරුහන්තියා පයොගගණනාය පාවිත්තියං. අනාපත්තියං “ආරාමෙ ආරාමුපවාරෙ”ති නත්ථි, සෙසං පයමෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

යානසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. සඬ්ඝාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා

තතියෙ සඬ්ඝාණිත්ති යංකිඤ්චි කටුපගං. ධාරෙය්‍යාති කටියං පටිමුඤ්චෙය්‍ය. එත්ථාපි ඔමුඤ්චිත්වා ඔමුඤ්චිත්වා ධාරෙන්නියා පයොගගණනාය පාවිත්තියං.

සාවත්ථීයං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ සඬ්ඝාණිං ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. ආබාධපච්චයා කට්ඨස්සත්තං ධාරෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, ඉදං පන අකුසලචිත්තන්ති.

සඬ්ඝාණිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. ඉත්ථාලඬ්ඛකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

චතුත්ථෙ ඉත්ථාලඬ්ඛකාරන්ති සීඝ්‍රපගාදීඝ්‍ර අඤ්ඤතරං යංකිඤ්චි පිළුන්ධනං. ඉධ තස්ස තස්ස වසෙන වත්ථුගණනය ආපත්ති වෙදිතබ්බා.

සාවත්ථීයං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ ඉත්ථාලඬ්ඛකාරං ධාරණවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ආබාධපච්චයා කිඤ්චිදෙව ධාරෙන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං චුත්තසදිසමෙවාති.

ඉත්ථාලඬ්ඛකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. ගන්ධවණ්ණකසික්ඛාපදවණ්ණනා

පඤ්චමෙ ගන්ධවණ්ණකෙතාති යෙනකෙනචි ගන්ධෙන ච වණ්ණකෙන ච. ඉධ ගන්ධාදියොජනතො පට්ඨාය පුබ්බපයොගෙ දුක්කටං, නභානපරියොසානෙ පාවිත්තියං. ආබාධපච්චයා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. සෙසං චතුත්ථසදිසමෙවාති.

ගන්ධවණ්ණකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. වාසිතකසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඡට්ඨෙ වාසිතකෙතාති ගන්ධවාසිතකෙන. පිඤ්ඤාකෙතාති තිලපිට්ඨෙන. සෙසං පඤ්චමසදිසමෙවාති.

වාසිතකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. භික්ඛුනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

සත්තමෙ උම්මද්දාපෙය්‍යාති උබ්බට්ඨාපෙය්‍යා. පරිමද්දාපෙය්‍යාති සම්බාහාපෙය්‍යා. එත්ථ ච හත්ථං අමුඤ්චිත්වා උබ්බට්ඨනෙ එකාව ආපත්ති, මොචෙත්වා මොචෙත්වා උබ්බට්ඨනෙ පයොගගණනය ආපත්තියො. සම්බාහනෙපි එසෙව නයො.

සාවත්ථීයං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ භික්ඛුනියා උම්මද්දාපනපරිමද්දාපනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, ගිලානය, ආපදාඝ්‍ර, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. ඉධ මග්ගගමනපරිස්සමොපි ගෙලඤ්ඤං, වොරභයාදීහි සරීරකම්පනාදයොපි ආපදා. සෙසං චතුත්ථෙ චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

භික්ඛුනිඋම්මද්දාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8-9-10. සික්ඛමානඋම්මද්දාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

අට්ඨමනවමදසමෙසුපි සික්ඛමානාය සාමණෙරියා ගිහිනියාති එත්තකමෙව නානං. සෙසං සත්තමසදිසමෙවාති.

සික්ඛමානඋම්මද්දාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. අනාපුච්ඡාසික්ඛාපදවණ්ණනා

එකාදසමෙ භික්ඛුස්ස පුරතොති න අභිමුඛමෙවාති අත්ථො, ඉදං පන උපචාරං සන්ධාය කථිතන්ති වෙදිතබ්බං. තස්මා භික්ඛුස්ස උපචාරෙ අන්තමසො ඡමායපි “නිසිදාමි, අය්‍යා”ති අනාපුච්ඡිත්වා නිසිදන්තියා පාවිත්තියං.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අනාපුච්ඡා නිසිදනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, තිකපාවිත්තියං, ආපුච්ඡිතෙ ද්විකදුක්කටං. තස්මිං ආපුච්ඡිතසඤ්ඤාය, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භික්ඛුස්ස අනාපුච්ඡා, උපචාරෙ නිසජ්ජා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති ඉමානෙත්ථ තිණි අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි කථිතසදිසාති, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

අනාපුච්ඡාසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. පඤ්ඤාපුච්ඡනසික්ඛාපදවණ්ණනා

ද්වාදසමෙ අනොකාසකතන්ති “අසුකස්මිං නාම යානෙ පුච්ඡාමි”ති එවං අකතඕකාසං, තස්මා සුත්තන්තෙ ඕකාසං කාරාපෙත්වා විනයං වා අභිධම්මං වා පුච්ඡන්තියා පාවිත්තියං. සෙසෙසුපි එසෙව නයො, සබ්බසො අකාරිතෙ පන වත්තබ්බමෙව නත්ථි.

සාවත්ථියං සම්බහුලා භික්ඛුනියො ආරබ්භ අනොකාසකතං භික්ඛුං පඤ්ඤං පුච්ඡනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. තත්ථ තත්ථ ඕකාසං කාරාපෙත්වා පුච්ඡන්තියා, අනොදිස්ස ඕකාසං කාරාපෙත්වා යත්ථ කත්ථවි පුච්ඡන්තියා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. භික්ඛුස්ස අනොකාසකාරාපනං, පඤ්ඤං පුච්ඡනන්ති ඉමානෙත්ථ ද්වෙ අඬගාති. සමුට්ඨානාදීනි පදසොධම්මසදිසාති, ඉදං පන කිරියාකිරියන්ති.

පඤ්ඤාපුච්ඡනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

13. අසංකච්චිකසික්ඛාපදවණ්ණනා

තෙරසමෙ අසංකච්චිකාති අධක්ඛකඋබ්භනාහිමණ්ඩලසඬ්ඛාතස්ස සරීරස්ස පටිච්ඡාදනත්ථං අනුඤ්ඤාතසංකච්චිකවිරහිතා. ගාමං පච්චෙසය්‍යාති

ද්වේමාතිකාපාළි භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛවණ්ණනා පාවිත්තියකණ්ඩො
එත්ථ පරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස පරික්ඛෙපං, අපරික්ඛිත්තස්ස උපචාරං
අතික්කමන්ති යා වා ඔක්කමන්ති යා වා පයමපාදෙ දුක්කටං, දුතියෙ
පාවිත්තියං.

සාවත්ථීයං අඤ්ඤතරං භික්ඛුනිං ආරබ්භ අසංකච්චිකාය ගාමං
පවිසනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං. යස්සා පන සංකච්චිකච්චරං අවිජ්ජන්තං වා
නට්ඨං වා, තස්සා, ගිලානාය, ආපදාසු, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති.
අසංකච්චිකතා, චුත්තපරිවිජ්ජාතික්කමො, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවොති
ඉමානෙත්ථ තිණි අඩ්ඨගාති. සමුට්ඨානාදීනි ඵලකලොමසදිසානීති.

අසංකච්චිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ජත්තුපාහනවග්ගො නවමො.

10...පෙ....16. මුසාවාදාදිවග්ගො

මුසාවාදාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඉතො පරෙසු මුසාවාදවග්ගාදීසු සත්තසු වග්ගෙසු
භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං චුත්තනායෙනෙව විනිච්ඡයො
වෙදිතබ්බොති.

සොළසමවග්ගො.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො ඡසට්ඨිසතා පාවිත්තියා ධම්මාති භික්ඛු ආරබ්භ
පඤ්ඤත්තා සාධාරණා සත්තති, අසාධාරණා ඡන්තචුතීති එවං ඡසට්ඨිසතා.
සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

කඨ්ඨාචිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ

සුද්ධපාවිත්තියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තත්‍රායං සඬ්ඛෙපතො අසාධාරණසික්ඛාපදෙසු
සමුට්ඨානවිනිච්ඡයො – ගිරග්ගසමජ්ජා චිත්තාගාරසික්ඛාපදං සඬ්ඝාණි
ඉත්ථාලඬ්ඛකාරො ගන්ධවණ්ණකො වාසිතකපිඤ්ඤාකො
භික්ඛුනිආදීහි උම්මද්දනපරිමද්දනාති ඉමානි දස සික්ඛාපදානි
අචිත්තකානි ලොකවජ්ජානි අකුසලචිත්තානි. අයං පනෙත්ථ
අධිජ්ජායො, විනාපි චිත්තෙන ආපජ්ජිතබ්බත්තා අචිත්තකානි, චිත්තෙ
පන සති අකුසලෙනෙව ආපජ්ජිතබ්බත්තා ලොකවජ්ජානි වෙව
අකුසලචිත්තානි වාති. අවසෙසානි සචිත්තකානි
පණ්ණත්තිවජ්ජානෙව. වොරිචුට්ඨාපනං ගාමන්තරං ආරාමසික්ඛාපදං
ගබ්භිනිවග්ගෙ ආදිතො පට්ඨාය සත්ත, කුමාරිභූතවග්ගෙ ආදිතො

ද්වේමාතිකාපාළි

භික්ඛුනීපාතිමොක්ඛවණ්ණනා

පාවිත්තියකණ්ඩො

පට්ඨාය පඤ්ච පුරිසාදිසංසට්ඨං පාරිවාසිකජන්දදානං
අනුචස්සවුට්ඨාපනං එකන්තරිකවුට්ඨාපනන්ති ඉමානි එකුනචීසති
සික්ඛාපදානි සචිත්තකානි පණ්ණත්තිවජ්ජානි. අවසෙසානි
සචිත්තකානි ලොකවජ්ජානෙවාති.

පාටිදෙසනීයකණ්ඩො

1. සජ්ජිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා

පාටිදෙසනීයෙසු පයමෙ සජ්ජිත්ති පුබ්බෙ චුත්තවිනිච්ඡයං පාළිආගතං (පාචි. 1230) ගොසජ්ජිආදිමෙව. විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍යාති එත්ථ “විඤ්ඤත්තියා පටිලද්ධං භුඤ්ජිස්සාමි”ති ගහණෙ දුක්ඛං, ගහිතස්ස අජ්ඣොභාරො අජ්ඣොභාරො පාටිදෙසනීයං.

සාවත්ථියං ඡබ්බග්ගියා භික්ඛුනියො ආරබ්භ සජ්ජිං විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජනවත්ථුස්මිං පඤ්ඤත්තං, “අගිලානා”ති අයමෙත්ථ අනුපඤ්ඤත්ති, තිකපාටිදෙසනීයං, ගිලානාය ද්විකදුක්ඛං. යා පන ගිලානා ගිලානසඤ්ඤා, ගිලානකාලෙ වා විඤ්ඤාපෙත්වා පච්ඡා අගිලානා හුත්වා භුඤ්ජති, ගිලානාය වා සෙසකං, ඤාතකජ්ජවාරිතට්ඨානතො වා විඤ්ඤත්තං, අඤ්ඤස්ස වා අත්ථාය, අත්තතො වා ධනෙන ගහිතං භුඤ්ජති, තස්සා, උම්මත්තිකාදීනඤ්ච අනාපත්ති. චුත්තලක්ඛණසජ්ජිතා, අනුඤ්ඤාතකාරණාභාවො, විඤ්ඤත්ති, අජ්ඣොභාරොති ඉමානෙත්ථ වත්තාරි අභිගාති. සමුට්ඨානාදීනි අද්ධානසදිසානීති.

සජ්ජිවිඤ්ඤාපනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. තෙලවිඤ්ඤාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

දුතියාදීසුපි තෙලාදීනි පුබ්බෙ චුත්තවිනිච්ඡයානි පාළියං (පාචි. 1236) ආගතානෙව, පාළියං අනාගතෙසු පන අට්ඨසුපි දුක්ඛංමෙව. සෙසං සබ්බත්ථ පයමෙ චුත්තසදිසමෙවාති.

තෙලවිඤ්ඤාපනාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

කඨබාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛෙ

පාටිදෙසනීයවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1. පරිමණ්ඩලාදිසික්ඛාපදවණ්ණනා

ඉතො පරං පන සෙබ්බියානි වෙව අධිකරණසමථා ව සබ්බපකාරතො භික්ඛුපාතිමොක්ඛවණ්ණනායං චුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බාති.

කඨබාවිතරණියා පාතිමොක්ඛවණ්ණනාය

භික්ඛුනිපාතිමොක්ඛවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිගමනකථා

එත්තාවතා ව –

වණ්ණනං පාතිමොක්ඛස්ස, සොණත්ථෙරෙන යාවිතො;
විනයෙ ජාතකඬ්ඛානං, කඬ්ඛාවිතරණත්ථිකො.

ආරහිං යමහං සබ්බං, සිහළට්ඨකථානයං;
මහාවිහාරවාසීනං, වාචනාමග්ගනිස්සිතං.

නිස්සාය සා අයං නිට්ඨං, ගතා ආදාය සබ්බසො;
සබ්බං අට්ඨකථාසාරං, පාළියත්ථඤ්ච කෙවලං.

න හෙත්ථ තං පදං අත්ථි, යං විරුජ්ඣෙය්‍යා පාළියා;
මහාවිහාරවාසීනං, පොරාණට්ඨකථාහි වා.

යස්මා තස්මා අකත්ථාව, එත්ථ කඬ්ඛං හිතෙසිතා;
සික්ඛිතඬ්ඛාව සක්කච්චං, කඬ්ඛාවිතරණි අයං.

යථා ව නිට්ඨං සම්පත්තා, කඬ්ඛාවිතරණි අයං;
ද්වාවිසති භාණුවාරපඅමාණාය පාළියා.

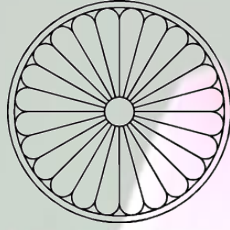
එවං අනන්තරායෙන, නිට්ඨං කල්‍යාණනිස්සිතා;
අවිරං සබ්බසත්තානං, යන්තු සබ්බෙ මනොරථාති.

පරමවිසුද්ධසද්ධාබුද්ධිවීරියජ්ජට්ඨණ්ඩිතෙන
සීලාචාරජ්ජවමද්දවාදිගුණසමුදයසමුදිතෙන
සකසමයසමයන්තරගහනජ්ඣොගාභණ්ඩමත්ථෙන
පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියසමන්තාගතෙන තිපිටකපරියත්තිජ්ජහෙදෙ සාට්ඨකථෙ
සත්ථුසාසනෙ අජ්ජට්ඨනඤ්ඤාණ්ඩපහාවෙන මහාවෙය්‍යාකරණෙන
කරණසම්පත්තිජනිතසුචිනිග්ගතමධුරොදාරවචනලාවණ්ණයුත්තෙන
යුත්තමුත්තවාදිනා වාදීවරෙන මහාකවිනා පහින්තපට්ඨසම්භිදාපරිවාරෙ
ජළහිඤ්ඤාදිජ්ජහෙදගුණජ්ජට්ඨණ්ඩිතෙ උත්තරිමනුස්සධම්මෙ
සුජ්ජනිට්ඨිතබුද්ධිනං ථෙරවංසජ්ජපදිපානං ථෙරානං මහාවිහාරවාසීනං
චංසාලඬ්ඛිකාරහූතෙන විපුලවිසුද්ධබුද්ධිනා බුද්ධසොසොති ගරුහි
ගහිතනාමධෙය්‍යෙන ථෙරෙන කතා අයං කඬ්ඛාවිතරණි නාම
පාතිමොක්ඛවණ්ණනා –

තාව තිට්ඨතු ලොකස්මිං, ලොකනිත්ථරණෙසිනං;
දස්සෙන්ති කුලපුත්තානං, නයං සීලවිසුද්ධියා.

යාව “බුද්ධො”ති නාමමිපි, සුද්ධචිත්තස්ස තාදිනො;
ලොකමිහි ලොකජෙට්ඨස්ස, පවත්තති මහෙසිනොති.

කඬ්ඛාවිතරණි-අට්ඨකථා නිට්ඨිතා.

සබ්බදාතං ධම්ම දාතං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතීං ධම්ම රතීං ජිනාති
තණ්හාක්ඛයෝ සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමෝ ධම්මරතෝ - ධම්මං ධුත්ථිච්ඡන්දයං;
ධම්මං ධුත්ථස්සරං නික්ඛු - සද්ධම්මා හ පරිනායති.

(ධම්මපදය නික්ඛු වග්ගො)

ධම්මෝ පතොසො සුගතාප්පසන්ථෝ,
තරණීච සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීනි අමස්සනීයෙතා,
රසො රසානං පරමෝ නිලොකෙ.

මහාගඳො මච්චුපරා පතානො,
සබ්බිනිනාසාය විසෙසමන්තො;
සබ්බන්ති දානෙත ච කප්පරුක්ඛො,
චින්නාමනී හද්දසටොච ධම්මො.

ධම්මං විනා තන්ති ජිනාච මානා,
තමෙව තාණං සරණං පනිට්ඨා;
තස්මා හි තො කිච්චමඤ්ඤප්පනාය,
සුඤ්ඤාච ධාරෙච වරාච ධම්මෙ.

(භස්වාහිනී)

චිරං නිට්ඨතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම උත්තම පිණිසයි.....